

Fru Dannemand

Theodor Ewald

I tronens skygge 4

Bibliotek 1800

Theodor Ewald

Fru Dannemand

Historisk roman fra Frederik den Sjettes tid

eBibliotek 1800

2025

Første bog

1. En nat i Nyboder

Det var en ravende mørk januaraften i året 1790. En svidende nordostvind svøbte sig om de lave huse i Nyboder, så træværket knagede, og tranlygterne blafrede, det par stykker, der var; omme i Tulipangade havde en skodde revet sig løs og klaprede og slog ...

Holmens faste stok lå længst i sin dybe søvn. Allerede ved mørkets frembrud var tappenstregen gået gennem gaderne, og sergenten havde været sin runde for at påse, at mandskabet var inden døre, sådan som kongens anordning lød: at efter "tapto" skulle alt Holmens folk holde sig til huse, om de ikke var forsynet med passérseddel. Denne landsfaderlige lov blev rigtignok kun dårligt overholdt, men den kunne ellers være forståelig nok, for rundt omkring Nyboder lå kipper og brændevinssnasker i en tæt ring; og det ved enhver, at brændevinen tapper kraften af en mands marv og velstanden af hans pung. Let kunne han endda få tappet blodet af sin næse, om han kom i klammeri, eller han blot skulle fragte en almindelig rus hen over Nyboders toppede brosten, som selv en ædru mand nok kunne strande på ved højlys dag.

Der skulle så sandt også lyst til at gå af sin varme stue i nattens mulm, nu da vinteren omsider lod til at ville bide sig fast for alvor ..., tænkte vægteren, Morten Malmstrøm, der kom trampende i sine tunge træskostøvler omme fra Adelgade. Han skuttede sig i sin kavaj, med uldtørklædet oppe om hagen og morgenstjernen klemt ind under armen, så hænderne kunne krybe i ærmet. Og han bandede en dyr og selvgjort ed fra de dage, da han selv var en rask Holmens mand, at nu kunne det

være nok ... den onde måtte koge beg i hans kallun, om han ikke snart var for gammel til at gå vågen her i vinterens kulde og slud ...

Men det betød nu ikke stort, for den ed svor han hver aften, inden han havde fået gået blodet varmt og slået den første dram gennem halsen. Inderst i ham kriblede det af stolthed over, at han gik her i et kongeligt ærinde, som en art landsfader i det små, mægtig over Nyboders ve og vel.

Forstår sig, der var jo dem, der var mægtigere. Kommandanten regnede han nu ikke så meget med, så langt borte var han i sin fornemhed. Det var ligesom med Vorherre, tænkte Morten Malmstrøm filosofisk; han var naturligvis chefen, men han mængede sig jo ikke i småting, når bare man klarede den med præsterne ...

Nej, skesanten, han var værre. Jøsses kors, som han var skrap til at skrabe til sig! Han havde munderingskammeret på sit loft, og ville man have bukser, der ikke gik helt op under armhulerne eller stumpede midt på skinnebenene, gjorde man nok bedst i at stikke hans kone en dusør. Heller ikke talte han lønningerne op uden at tage sine sportler, og gjaldt det et forskud, var han rent ud for en ågerkarl at regne. Hvem måtte ikke holde venskab med ham? Enten man skulle have sig en logerende, eller det gjaldt et avancement, skesanten kom man nok ikke uden om. Så hørte det jo også til hans embede at gøre ret og skel i husene, om kællingerne kivedes ..., og proviantskriver var han til og med, så bespisningen blev, som man var i kridthuset til.

"Ja, herregud," sukkede Morten Malmstrøm, "ikke alle kan have lige meget af verdens goder." Men så var der dog som en

slags retfærdighed i det; for smædet blev skesanten såmænd på sin ryg; de sagde, han havde kun én hånd, endda han var skriver, og hans løber kun ét ben. Da var vægteren anderledes vel anskrevet ...

"Og magt har man jo," tænkte Morten Malmstrøm og kroede sig. – Heller ikke han vogtede retfærdigheden omsonst. Som nu med den bandsatte skodde, der hang og klaprede så reglementsstridigt et sted; om han nu bankede folkene op og gjorde kvalm, så stak de ham altid en dram eller mulig en småmønt, siden det nylig havde været lønningsdag. Men nu var det hos Hans Hobroes i Tulipangaden, og det var gentile folk, der bødede hans klæder uden vederlag, og så lukkede man jo skodden lige så stille og gik videre ...

Morten Malmstrøm standsede ved hjørnet og kiggede i tranlygten; det flimrede med bitte fine snekorn; kanske det rigtig tog til at ryge, så dispensationsflaget skulle hejses over vagten til morgen? Da blev det en lystig dag, om folkene skulle gå ledige nu, de havde penge på lommen ...

Omme i Enhjørninggaden stod en lille, kuldegysende ung kvinde i gadedøren og råbte ham an.

"Hvad er der løs, madam Rafsted?" sagde han. "Reder manden til barsel, siden hun står der og skutfryser i stedet for at ligge i sin seng?"

"Morten er ikke kommet hjem," sagde madam Rafsted forknyt. "Det er ikke godt at vide, hvad han kan være kommet til. Hvor mange er klokken?"

"Halvgåen elleve, så vel," svarede Morten Malmstrøm. "Så havde han passérseddel, kan jeg tro?"

"Han havde Lars Trunte hos sig i morges," sagde madam Rafsted bittert. "Så kan man vel nok vide, de er havnet i "Paradiset" eller "Beskidte Anker," dér, hvor Lars plejer at holde til. Passérseddel har han vel ikke mere, end han har penge, når han kommer dinglende."

Morten Malmstrøm kløede sig i nakken under kabudsen og så betænkelig ud.

"Var det bare Lars Trunte, så satte jeg ham i vagten," sagde han. "Han er en skidt karl og øder sig selv alligevel. Men Morten Rafsted er jo en stadsmand til sit arbejde; om den ellers ikke er blevet for høj, og de ikke er lagt på stigen forinden, så skal jeg lukke et øje og lodse ham hjem, madam."

"Han skal ikke have gjort det for intet," sagde madam Rafsted og tørrede øjnene. "Ellers var Morten såmænd ikke bedre værd, så skidt selskab han søger på det sidste. Det er endda en Guds lykke, at vi ikke har nogen børn."

"Sig nu ikke det, madam," sagde vægteren og klappede hende på skuldrene. "Som nu Lars Trunte, vil jeg sige, eller Hans Bryggerknægt, tak hun sin Gud, at hun ikke har sådan et gespenst i sin seng. Men Morten Andersen bliver god nok, bare hun giver ham en fastepræken imellem. Ellers kunne han jo nok holde sig til Brokkensbod, som er et honnet sted, og dér giver de da også større snapse. Så, så, lille madam ... en ærlig rus skader ingen mand; går jeg ikke selv her og bliver helt rusten i halsen ..."

Madam Rafsted skyndte sig ind efter dunken og skænkede ham en dram.

"Tak for det," sagde han og sugede dråberne af skægget. "Ikke mere, nej, der skal være måde i al ting, som grossereren sagde,

da han gav en toskilling til de brandlidte. Tag det nu som en kristelig kone, lille madam; Morten er jo ikke uden som et mandfolk, og den har været kold derude på Holmen i dag. Hun skal se, det gi'r sig ..."

"Og far ikke for hårdt frem i aften," sagde han, da han gik, "så han bli'r uvan. Drukken mand er lettere at tirre end som en tyr; men hun kan skælde ham ud i morgen, når han er spag efter rusen ..."

Brændevinen kildrede endnu Morten Malmstrøm velbehageligt i halsen og indgav ham den tanke, at én dram er dog mest som ingen dram; kun burde han jo for sin værdigheds skyld søge den næste andet sted, og han vidste godt nok, hvor han skulle finde den.

Men nu slog klokken elleve på Garnisons, og han satte i med sin hæse, drævende røst:

Gud fader os bevare,
de store med de små ...

Så drejede han om i Krusemyntegade og lyttede ved skodderne dér, hvor madam Else Espens boede; thi det hændte ofte, at hun havde gæster siddende til sent; men dér var stille. Videre gik han og sang og lyttede imens; for han vidste vel, at der var snart sådant et drikkested i hvert fjerde hus, endskønt alt sådant hemmeligt krohold var strengeligt forbudt efter loven. Og i Kamelgaden kom han endelig over en svirende kreds af matroser, der sad i bagstuen og skrålede midt i en sådan tobaksos, at tællelyset næppe kunne holde flammen.

Der blev det til hele to snapse, for det var ægte hjemført genever, og den var Morten Malmstrøm nu en gang ikke god til at stå for. Og han klappede sig på maven, mens han gik videre ...

klappede sig just dér, hvor der i hans bælte stod indsyet med store bogstaver: ÆDRVE OG TRO ...

Videre stolpede han over de toppede brosten, med hovedet bøjet for stormen, der piskede sneen ind i hans ansigt. Så hørte han en høj latter og sang og hurraråben ..., var det ikke omme fra Borgergaden? Han satte af sted så hurtigt hans ben kunne bære ham, men blev snart betænkelig og sagtnede farten. Gud vide, om det ikke skulle være marinerne, der havde slået sig løs og ville banke nybodersfolkene ud af fjerene, sådan som det var sket før? Den slags var det aldrig værd at rage sig ind i; og han spejdede forsigtigt om gadehjørnet ...

Nede i den øde gade stod Lars Trunte og ruskede rasende i en lygtepæl og skældte den hæder og ære fra, den spitzbub den var, at den ikke ville råbe et ærligt hurra for landsfaderen. Og Morten Rafsted stod svajende ved siden af og hikkede og hurraede og svingede med hatten:

"Længe leve landsfaderen! Hurra! Længe leve Frederik den Gode, den mageløse Frederik, hurra-ah!"

Og da vægteren kom anstigende i sin værdighed, faldt han ham om halsen og græd.

"Du er min ven," sagde han. "Du hedder Morten ligesom jeg. Nu går vi hjem til mig og drikker broderskab ... og kongens skål, Morten Malmstrøm, landsfaderen ... længe leve ...!"

Morten Malmstrøm rev sig forbitret løs og greb efter sin fløjte.

"Om I ikke holder kæften, så piber jeg, og I kommer på stigen," sagde han. "Du er vel en ordentlig mand, Morten Andersen; hjælp mig at få det fulde svin dér skikkeligt til huse; havde det ikke været dig, og din kone havde grædt for dig,

skulle I den onde lyne mig begge to have været på vagten ... Lars Trunte! Skal han stå dér og ødelægge Hans Majestæts materiel?"

"Jeg sk... på majestæten," skreg Lars Trunte. "Nej, Frederik, kongens søn og folkets ven ...!"

Morten Malmstrøm blev ganske hvid om sin bulnede næse.

"Hvad gør du?" råbte han og ruskede i Lars, "hvad var det, du sagde, du gjorde på majestæten? Tager jeg vidner på din mund, din skidte karl, sætter de dig i Børnehuset på livstid, om du ikke bliver hængt op ved din hals ... tag ved ham, Morten."

Og de slæbte af med Lars Trunte, der blev ved at bruge mund og slingrede og snublede, så de nær aldrig havde fået ham ned i Pindsvingade, hvor han logerede hos en matros og just ikke fik nogen blid velkomst.

"Det kan nu være med ham, hvad det er," sagde vægteren, da han støttede Morten Rafsted over mod Enhjørninggade, "men du er en gift mand, Morten, og kunne vel unde din kone dine skillinger i stedet for at mænge dig med sådan noget rak. Ja, gå nu ind og skik dig, så siger madammen dig jo nok resten ..."

Madam Rafsted stod og ventede bag den halvåbne dør med klaprende tænder.

"Her har hun ham så," sagde Morten Malmstrøm og skubbede manden indenfor. "Han var da ikke værre tilredt, end at han kunne give mig en håndsrækning i mit embede. God rolig nat nu ... og bed til Vorherre, at sneen må holde ved, så det giver fridag i morgen ..."

"Tøv lidt," sagde madam Rafsted, "så skal jeg finde en skilling frem til ham ... bare for hans umag, forstår han nok, om han ikke vil forsmå."

"På det lag," lo Morten Malmstrøm. "En skælm, der giver mere, end han har. Der står tydeligt nok at læse i min instruks, at om de skyldige vil give vægteren drikkepenge, da må han dem vel annamme, men dog ej forskåne dem, så de føres sikkert i arresten ..., ja, tak nu, lille madam, så får hun være arrestforvarer for i nat! Og giv ham kuns af grovfilen, når først han får sovet den ud ..., nu slår hun på Garnisons."

Det var tolv slag. Og han råbte ned ad gaden, alt mens han funderede på, om han skulle slå et slag hjemom, eller der kanske var folk endnu i bagstuen i Kamelgaden:

> Det var om midnats tide,
> vor frelser han blev født,
> til trøst al verden vide ...

Men inde i det lille hus i Enhjørninggaden sad madam Rafsted på sengekanten og kunne næsten ikke bare sig for at le, så gal hun end var. Han så alt for pudsig ud, Morten, som han dér stavrede majestætisk rundt om bordet og støttede sig kongeligt til det, men løb alligevel både på stolen og skamlen og dragkisten. Men noget måtte der jo gøres; og da hun tænkte, vægteren kunne have ret i, at det var bedre at spare på talen til i morgen, så tog hun forklædet for øjnene og stak i at tude. Men just det oprørte Morten Rafsted over al måde i hans værdighed, så at han standsede foran hende med korslagte arme og rynkede bryn.

"Malene!" sagde han, "ved du ikke, at det er en glædens dag? Hans kongelige Højheds geburtsdag, den otte og tyvende januarius ... skal du græde på Frederiks geburtsdag, Malene? Op med dig og hent dunken, så vi sømmeligt kan drikke på hans sundhed!"

Og han satte i med sin rungende bas:

Vor konge og vor tapre helt.
Vi *aldrig* får hans lige:
Så vis i råd, *så* kæk i felt,
så elsket af hans rige!
Han leve, leve mange år!
Han glemmes ej, mens verden står.

Men nu stod Malene for ham med armene i siden, glorød af forbitrelse.

"Skal du vække Daniels?" skreg hun så skingrende, at det kunne vække døde. "Og sådan en drukdidrik snakker om at drikke på en kongeligheds geburtsdag ... sømmeligt, hvad! Så han nu sad i vagten, om ikke Morten Malmstrøm var skikkelig og lukkede et øje med hans unoder ..."

"Det gør han," sagde Morten Rafsted, "det gør Han, lille Malene. Og skesanten lukker et øje med Morten Malmstrøm, og Frederik lukker et øje med os allesammen. Kongens søn, folkets ven. Længe leve ..."

"Kan du tie, din fyldehund!" råbte madammen og skubbede ham om i sengen. Og nu brast det ud af hende, alt det hun havde gemt på i de lange ensomme dage. Bare en uge var det siden lønningsdagen, og allerede havde hun måttet borge hos skesanten ... Bornholmeren stod på tredje måned på Assistenshuset, og nu i morgen måtte hun gå derhen med sin grønne stadskjole. Til spot og spe var hun over hele gaden, skyldte både her og dér, og aldrig havde hun nogen fornøjelse, bare kunne hun sidde og flikke på deres rådne pjalter, som snart ikke kunne holde sammen mere. Nej se til Daniels omme i bagstuerne! Dér holdt manden sig ordentlig og lavede endda

sko for folk i sin fritid; hver søndag gik de på volden, og Dorthe havde sågar sjal på med frynser i kanten, og Jakob rigtige stenkulsknapper i trøjen, så lille han var. Brædder havde de fået lagt og sejldugspaneler, mens hun gik her mellem de bare vægge og det kolde stengulv, hun som dog havde tjent i bedre folks huse ...

Morten Rafsted sad i sengen og følte sig helt skamfuld, det svin han var; for sandt var det jo, som hun sagde, og Gud forbande ham, om der nogen sinde skulle gå en dråbe mere igennem hans hals.

"Du skal få det," sagde han, mens hun pustede for at trække vejret ..., "du skal få det alt sammen ... sejldugsgulv og silkepaneler og stenkul over det hele, mutter, så sandt jeg sidder her en synder for Gud!"

Men hun tog fat igen og klagede og jamrede sig, alt det han søgte at snakke hende til rette. Og så blev han jo gal i hovedet omsider; for det var dog under hans ægtemands-værdighed at sidde her og lade sig traktere af kællingen som en skolepog; og han kunne jo nok vide, at Dorthe Daniels lå derinde med øret mod bræddevæggen og lyttede, så det i morgen var ude over hele gaden ...

Han prøvede forgæves på at overdøve hende; han ville rejse sig for at slå i bordet, men benene slog sludder under ham, så han måtte lade sig falde tilbage og bie, til hun var løbet tør. Så rettede han sig, så godt han kunne, i dynen, strakte benene fra sig og slog stort ud med hånden.

"Malene!" sagde han majestætisk. "Malene Grejsdatter! Træk mine støvler af!"

Hun så på hans øjne, at det var alvor, og blev bange for at få prygl. Og i pludselig ægteskabelig ydmyghed sank hun ned og hjalp ham af med fodtøjet og klæderne.

Men endnu længe efter, da Morten Rafsted lå dybt snorkende ved hendes side, lå hun vågen og stirrede mod de små, mørke ruder. Det gik gennem hendes enfoldige hjerne, alt det hun havde gennemgået af godt og ondt, lige til hun nu sad her i sumpen ...

Hun kunne jo nu have det så godt, kunne hun, at hun ikke havde villet lytte efter bedre folks råd. Der var nu Margrethe Jørgensen, som hun havde tjent sammen med hos gæstgiver Sorterup i "Skibet" på Vestergade. "Matroser er nogen svinehunde," havde hun sagt – "og en Holmens tømmermand er jo kun som en matros. Det ved enhver, at alt, hvad der bor indenfor Nyboder, er noget rak, som respekterlige folk ikke kan holde nogen omgængelse med." Margrethe havde da også giftet sig med Jens Overskou, som var en stræbsom arbejder ved sukkerraffinaderiet i Strandgaden og aldrig drak uden til måde. Og jomfru Soelgaard havde rådet fra, hende som hun vaskede for, og hendes fader havde ikke villet give sig ...

Herregud ja, nu havde han da lukket sine øjne, gamle Gregers – eller Greis, som de sagde derhjemme i Jylland ... hun så ham for sig, som han sad ved aftægtshuset med sin pibe og flyttede sig efter solen for gigtens skyld. "Tag dig en mand, som holder jord," sagde han. "Dem er der soliditet ved. En kan da vide, at en håndtering sætter mærke, og vandet, du, det kan man ikke lide på, om så man holder det i sin hånd." Vel var det da, hun havde

sat sine sparepenge i den jyllandsfærd, så hun var til stede og fik lukket hans øjne …

Men hvor kunne hun alligevel have taget sig en mand, uden den som bød sig til? Der havde jo nok været Martin, krambodssvenden hos købmand Lund ved Helliggeistes, men han havde vel ikke ment stort med det, hun havde da selv set, hvordan han tog de andre piger under hagen og dikkede dem. Og Morten havde jo været en statelig karl at se til …, som han da var endnu, når han kom i uniformen … den runde trøje med ankerknapperne og de kraprøde opslag og den blanke hat. Såmænd var han køn, det var ikke til at sige andet, og farlig stærk, og endda godsindet, som nu i aften; hun vidste nok, hvor groft de andre trakterede deres koner, når de kom drukne hjem, både med ord og slag; men det var jo alligevel ikke det, hun havde drømt om den gang, nej, det var ikke …

Malene Grejsdatter vendte sig urolig i sengen og svedte. For om det alligevel var en straf for ungdoms syndige letsindighed, som var kommet over hende? Hun vidste jo med sig selv, at hun havde været både på volden og på Frederiksberg med den ene og med den anden … som nu den unge Lyche, så fin og sirlig han altid havde været i tøjet, og skær i huden … og øjnene så bløde, at ens vilje ligesom smeltede helt hen, når han satte dem på en …

Gud ske tak, at han endda ikke var kommet hende for nær; men det var ellers mest madam Lunds skyld.

For det var dengang, hun havde tjent hos købmand Lunds, og det var kun jævne folk; men alligevel havde de meget maskepi med de rige Lyches, der havde det Knuth'ske Hotel ved Frederiksholms Kanal. Sønnen havde mere end én gang passet

hende op ved porten, når hun kom med sin kurv, og gantedes med hende ned ad gaden. Så havde han fået hende ud med sig på helligdagene; for hvad skulle en stakkels pige fornøje sig med, uden slægt, når Lunds mest var i Valby, hvor de havde en gård? Sagtens var det også ham, der havde sat igennem, at hun blev sendt over i palæet for at tage en hånd i med, når det kneb ved de store fester. Engang havde han givet hende lov til at kigge ind i spisestuen, og jøsses kors for en herlighed! Aldrig havde hun tænkt sig, at noget kunne være så skønt, for det var malet ligesom en have med græsplæner på gulvet og store bure med ørne og tigere i, og på væggene var det ligesom et helt slot; loftet var blåt og hvidt, som en himmel med drivende skyer ...

Så var det, han havde kysset hende og spurgt, om hun ikke ville have sådan en fin stue at bo i; og hun havde godt forstået, at han mente det ærligt, selv om han begribelig kun kunne gøre hende til sin mætresse. Hun havde ikke kunnet svare for rørelse, og hele aftenen havde hun siddet og grædt, til madam Lund havde fået sandheden ud af hende. Og så havde hun jo måttet tage Morten Rafsted, der havde budt sig til; i en sådan hurlumhej var det hele gået, at hun knap sansede, før hun sad her i sine to små stuer som en fattig nybodersmadam ...

Madam Rafsted vendte sig igen, så sengen knagede.

Vist havde hun ikke været mod Morten, som hun burde, det stod aldrig til at nægte. Hendes sind hang ved al den herlighed, hun havde set ind i ..., og Lyche havde vel nok været mere i hendes tanker end godt var. Brændte det hende ikke i blodet endnu, når hun tænkte på hans kys! Og tit, alt for tit, havde hendes tanker gået sine vilde veje under Mortens plumpe kærtegn ... ak Gud ja, for en elendighed, hun var kommet ud i!

Det var vel ikke sært, at Morten slog sig til flasken, så koldsindig hun mangen gang var imod ham. Men nu skulle det også blive bedre …

Hun snøftede og sukkede og tænkte, at om hun dog bare kunne få Morten fra at drikke, så der kunne blive lidt mere forslag i fortjenesten; endnu var han dog kun nylig avanceret fra bolteslager til borer, og der var en stund igen, før han kom på fuld tømmermands løn. Hun forlangte såmænd ikke, at han skulle male stuen som en have, bare han ville lægge en smule brædder, så hun slap for at træde på det kolde stengulv om morgenen. Men nu skulle hun være mild imod ham, ikke et ondt ord skulle han høre …

Hun blundede og drømte ilde og vågnede forskrækket op. Nu hørte hun Morten Malmstrøms røst, der alt blev hæsere og langsommeligere, jo længere natten led; det lød helt uhyggeligt nu, som han drævede og hikkede mellem ordene:

Dig æ-wig Gud ske æ-ære-

Det klang helt bespotteligt, denne drukne lovprisning og taksigelse; og de fromme ord skar hende jo i sjælen: For natten god fald Gud til fod! Gud bedre det, ja, om dette skulle kaldes en god nat. Mest som i et Helvede havde de det nu, hun og Morten, kivedes og kævledes de korte timer, de var hos hinanden. Det måtte blive bedre, om det da skulle være til at holde ud …

Nå, så klokken var fire altså; godt at det endda var vinter, så var der dog fire timer endnu, til vagtklokken lød. Kanske kunne det også gå så heldigt, at vejret holdt ved, så det blev fridag …

Hun vendte sig og blundede uroligt, men måtte så lytte igen efter sneen, der piskede på vinduesskodderne; hun syntes ikke

mere, der var rigtig frostklang i det, og det lød, som sjaskede det fra tagrenden ...

Hun måtte op på bare fødder og kigge ved døren; herregud, ja, det var blevet tøsne, vinden var sagtens gået om; så blev det en streng dag for stakkels Morten ...

Hun klædte sig på med det samme og listede for ikke at vække manden, der væltede sig uroligt og bandede i søvne. Han kunne vel trænge til den hvile, han kunne få ...

Ude i det fælles køkken traf hun den trivelige Dorthe Daniels, der allerede havde gjort ild på og gav ondt af sig over den urolige nat.

"Man må være om sig, lille madam," sagde hun og vimsede i sin stribede nattrøje. "Det er ikke enhver, som har råd til lediggang, og så meget siger jeg, at om Morten Andersen bliver ved på den manér, så kommer vi til at snakke med skesanten, det mener nu Daniel og jeg. For når man skal slide og slæbe om dagen ..."

"Ja, gør hun det," brast det ud af madam Rafsted, "snak hun med skesanten, men det siger jeg, at om Morten kommer i ulykke for min skyld, så hænger jeg mig op ved min hals."

"Kors i Jesu navn, hvad er det for ukristelig tale hun fører!" udbrød Dorthe Daniels forarget og slog kors for sig.

Men nu sank Malene grædende sammen på køkkenbænken og hulkende kom hun frem med alt det, natten havde lagt af tyngende tanker på hendes hjerte.

"En skulle gribe i sin barm, Dorthe," sagde hun. "Så hårdt jeg skældte på Morten i nat og mangen gang før, hun hørte det vel selv. Og nu kommer det mig alligevel for, som har jeg selv været

med at drive ham ud af hjemmet, for utro har jeg alle dage været ham i mit hjerte."

"Herregud, som hun taler," sagde den godlidende Dorthe og slog i sin forfjamskelse en stor spølkum kaffe op til hende. "Se nu at få noget varmt i livet, stakkels skrog, så hun kan få sin samling tilbage ..."

Men madam Rafsted blev ved at anklage sig selv og var da så sikker på, at ulykken ville komme over dem, nu var det lige meget, om hun gjorde sig aldrig så ringe og ydmyg, aldrig ville Morten tilgive hende, så kold hun havde været imod ham ...

"Visse nu vas," sagde Dorthe Daniels, "se nu hun snakker som en fornuftig kone. Kan hendes Morten kanske læse, hvad hun har gået med for tøjeri i sin tanke? Før hun sig bare ordentlig op og sæt ikke sin lyst til fjant og stads som de andre mikkedarer, der ligger her og rakker rundt i gaderne. Og Morten er såmænd ikke anderledes end de fleste; det er sådan i den første tid, til benet falder til lænken. Hun kan tro, jeg havde mit hers med min Daniel, før jeg fik sat skik på ham, så han blev den stræbsomme mand, han er ..."

Og mens Malene slugte hvert ord, som var det en trøsterig prædiken, berettede Dorthe om sit eget ægteskabs første, trange tid. Drukken var Daniel Andersen kommet hjem hver evige aften, og ingen morgen mødte han til rette tid på Holmen, så brikkepenge fik han ingen af, for de udbetaltes ikke, når først arbejdsklokken var hørt op med at lyde; ofte kom han drivende så sent, at han måtte erlægge en stor "absent," der slugte det meste af lønnen; og så fik han endda stundom sine tørre tamp inde på den gamle spisebod, der nu kaldtes Blåboden, fordi der serveredes med pukkelblåt. Og alt det var

dog ingen ting mod provianteringsdagene, når han stillede i Proviantgården ved Christiansborg for at få kosten udleveret; der var både kød og flæsk og smør og gryn og andet godt; men så stod prangerne dér ved Gammelstrand og afkøbte folkene deres rationer; én gang var Daniel såmænd kommet drivende døddrukken hjem og havde ikke andet med sig end tællelysene, og dem havde han slæbt efter sig i skarnet, så mestendels kun vægerne var tilbage ...

"Tak hun sin Gud for den mand, hun har," sagde Dorthe Daniels, "og se til at forlige sig med ham. Om hun viser ham den kærlighed, hun er ham skyldig, og holder ham i ørerne tilbørligt og ser igennem fingre med måde, så kan hun komme til at sidde bedre ved det end de fleste, det er nu min tro; for kraften er nu alligevel i ham."

"Men lad ham nu kuns tage sig en tår i dag efterpå," sagde hun til sidst. "Man skal ikke standse en brænnert for brat, plejede min fader at sige, og han var en klog mand. Og hank så op i humøret, lille madam, sådan en er jo ikke uden et barn endnu og har livet for sig ..."

Så gik madam Rafsted ind til sig selv og gjorde ild på og satte sig til at gå mandens tøj efter; det havde jo taget svært på det med den hårde tørn i går. Og da manden omsider vågnede og brummede gnavent over det forbandede vejr, der naturligvis nu om lidt igen slog om til frost, så fingrene primede om boret – så gik hun ham venligt og stilfærdigt til hånde, satte selv grødfadet for ham og brændevinsdunken dertil. Han gjorde store øjne og sad dér helt flov i det uvante velvære.

"Se til mutter," lo han, "hun er nok snart helbefaren! Ja, så la'r vi drammen løbe af stablen og kiler på kostgrøden med

geværerne!"

Sådan kaldte nybodersfolkene deres grød, for der var både opfejning og lange stakker med i de byggryn, de fik serveret, og det kunne være en stram ret nok at få ned, selv om man ikke var kræsen.

Men Morten Rafsted kom ligegodt tidsnok på Holmen den dag.

2. I Enhjørninggaden

Noget efter, at Morten Rafsted var gået, kom Lars Trunte anstigende, huløjet og gusten og usikker på sine ben. Han satte sig uden videre på dragkisten og gav sig til at slå tappenstreg med hælene; og madam Rafsted var endnu så langt henne i sine tanker, at hun ikke kunne tage sig sammen til at jage ham på døren.

"Den var jo noget høj i går," sagde Lars og blinkede ind mod sengekammeret. "Kan han ikke blive færdig med at sove den ud?"

"Morten er på Holmen," sagde madam Rafsted kort; hun sad og bødede på stadskjolen, der skulle på Assistensen. "Og han skulle tage og gøre det samme, så de ikke tager hans smule løn fra ham til absent."

"Jeg tør såmænd ikke," sagde han forknyt. "Det er gået for tit på, og skesanten varede mig ad i går. Om jeg kommer over tiden i dag, giver de mig traktement på Blåboden, og den tamp er en satan til at slå. Det er også rent skidt med benene på det sidste; jeg tror den onde lyne mig, jeg går hen og bliver værkbruden."

"Kan han ikke lukke sin mund op uden en ed?" sagde madam Rafsted. "Han bliver vel heller ikke andet, end han selv gør sig til. Det er såmænd kuns brændevinen, der står i hans knæ, og han skinner jo over hele ansigtet livagtig som en ejdammer. – Ellers behøver han ikke at anstrenge sine syge ben med at sidde dér og spolere mig kisten."

"Madam Rafsted," sagde Lars, næsten grædefærdig, "om nu Morten havde været hjemme, havde han sagtens givet en dram."

"Tag den," sagde hun hårdt og skænkede i, så det skvulpede over; og hvor led end brændevinen var hende, harmede det hende dog at se, hvor han spildte, sådan som han rystede på hånden. – "Og se så og kom afsted; her er jo rent til at kvæles, så fælt han lugter af sin ånde."

"Hun er en skikkelig kone," sagde Lars og blev siddende. "Hun er ikke som Else Espens, der ikke ville borge mig for en dram, endskønt jeg har lagt mangen god daler i hendes bagstue. Men ser hun nu, når jeg er rød i mit ansigt, kommer det ellers bare af vejret, når jeg er oppe og takle til. Jeg døjer ikke længere med at være matros; jeg bliver svingel, når jeg kommer til vejrs, og når det ikke går dem gesvindt nok derude, langer de mig en over ryggen. Men jeg *kan* jo ikke for benene. Det er svikkelse, madam ... kun svikkelse ... ved det at jeg sad så meget på bordet, den tid jeg var skrædder."

"Han skulle være blevet ved sin håndtering," sagde madam Rafsted og gav et ryk i kjolen, hun sad og bødede på ... den samme, hun nu straks skulle med på Assistensen.

"Ja, sådan siger man," sagde Lars Trunte og gned en brændevinståre af øjet ... "sådan kan man jo sagtens sige bagefter. Men der var ingen ting at virke med, lille madam. Kender hun Noæh Ark i Studiestræde? Dér sad jeg helt oppe i en bagstue, og kunderne ville ikke komme, det rak. Så tog jøden bordet og det hele for klæde, jeg var blevet ham skyldig. Det er ikke sådan, madam Rafsted, nej, det er ikke sådan ..."

Han sad der og snøftede, så hun fik helt ondt af ham.

"Såmænd," sagde hun og bed tråden over, "det kan han have ret i; en anden en har jo også sit at trækkes med. Vil han ellers have en dram til, så lang selv efter dunken."

Lars Trunte sad og blev helt karl igen af brændevinen, og han så med sine plirrende rotteøjne på madammen ... så fin og køn hun var i det endnu, skær i huden og med de blanke fletninger under kappen. Hun så helt fornem ud, som kunne hun være kammerpige eller noget andet fint, og ikke kone til en sølle Holmens borer.

"Ved hun hvad," sagde han, "hun lider såmænd ingen nød, så godt hun ser ud ... længere end hun selv vil da ..."

Hun stirrede på ham med åben mund uden at forstå, hvor han ville hen.

"Som nu Kirsten Boelsdatter i Elefantgaden," sagde han – "eller Trine Stoffers i Lammekælderen ... nogle gamle rakkere er det, og pjuskede i håret, men de forstår ligegodt tingen, som den skal tages. Jeg har mere end én gang set dem komme luskende her i mørkningen, grosserersønner og sådan. Jeg så den unge Lyche her forleden aften, jeg kender ham såvel fra den tid, jeg syede for de store ..."

Madam Rafsted var blevet både rød og bleg, efterhånden som det gik op for hende, hvad han mente. Og da han nu nævnte den unge Lyche fo'r hun op efter gulvskruppen og langede ham en ordentlig en over nakken.

"Vil han se, han kommer herut, den skiddensak," skreg hun ... "om jeg nogen tid ser hans fordrukne fjæs her i Enhjørninggaden, så skal her blive Blåbod, det kan han stole på! Nu tænker jeg vel, han fik mærke af tampen ..."

Lars Trunte kilede ned ad gaden, som havde han aldrig kendt til "svikkelse" i sine ben. Men madam Rafsted sad og græd sine modige tårer ned over den grønne kjole.

Det var ikke så meget hans forslag, der havde krænket hende. Hun vidste godt nok, hvad der gik i svang af den slags uskikkelighed i Nyboder; der var mangen en madamme, der stoltserede i sin stads om søndagen, og der var ikke en i gaden, uden de vidste, hvordan hun havde tjent det sammen. Selv underofficerernes koner holdt sig ikke for fine, mange af dem, især om sommeren, når manden var på togt; hun havde nok set både det ene og det andet. Kvartermandens derovre på salen, der var så store på det, de fik sig en ny logerende hver månedsdag; og det var vel ikke for ingen ting; om det så var lige op til skesantens kone, sagde de …

Næ, men at han havde nævnet den unge Lyche! At nogen kunne tro, *han* ville gå og snage i sådan en rendesten, han, som kunne få, hvem han ville pege på, sagtens både frøkener og fruer, så godt han var skabt og med det ansigt! Han rørte vel ikke ved en nyboderkælling uden med en ildklemme … og hende selv så han sagtens ikke en gang til, om han mødte hende; kendte hende vel knap, den grove grimsak hun var blevet … Skønt Morten fandt hende da køn nok endnu, det havde hun kunnet se på hans øjne i morges. Og så varmt han havde kysset hende, ligesom i den første tid …

Hun fandt en skåret spejlstump frem af dragkisten og satte sig til at stirre og ransage. Køn var hun da ikke, det kunne hun se; næsen var så lang, og der lå gule og sorte ringe under øjnene …, men det var nu kanske mest, fordi hun havde sovet så lidt de sidste nætter. Såmænd, når hun fik hæget sig lidt, gik det an … og en smule stads på; for andet end grim kunne hun jo ikke være i de skidne pjalter.

Og nu gik stadskjolen! Det gav et ryk i hende, som forstod hun på én gang, hvor langt de var kommet ud, og hvor forfærdeligt hurtigt det ville gå ned ad bakke. Hun så til den tomme plads, hvor bornholmeren havde stået, den hun havde haft med hjemmefra … og dragkisten gik vel samme vej en dag, når der hverken var til vådt eller tørt. Så kom Morten naturligvis i ulykke en gang, for han blev så forfærdelig hidsig, når det først kom over ham, og han havde drukket …, og der skulle slet ikke så meget til, for at en Holmens mand kunne blive sat i jern på kongens nåde, uden lov og dom. Det var den rene elendighed, hvor hen hun så, og måske kunne hun såmænd lige så gerne springe i det med det samme. Sandt var det da, som Lars Trunte havde sagt, det svin, at hun så vel så godt ud som de fleste af den slags …

Hans ord genlød igen i hendes øren, og hun sank hen i tanker. Om det virkelig skulle være sandt, at Lyche var af den slags. Tænk om han søgte hende op …, om han kom i denne aftenstund og begærede hende, så var hun hans i samme time, det vidste hun. Men han havde naturligvis for længst taget sig en anden kæreste, siden hun ikke ville …, mange andre havde han vel haft siden den tid …

Og hun græd igen af længsel og skinsyge og skam over så ussel hun var, og troløs mod Morten …

Nu var hun færdig med kjolen og skulle pakke den ind. Men så kom det pludselig over hende, at det kunne hun ikke, hun ville ikke af med den. Hun kunne sælge sig selv, om det skulle gå så galt, men hun ville ikke skilles fra dette eneste stykke, der var til overs fra hendes smule velstand. Hun strøg kærtegnende hen over det grønne, ternede tøj …, pressede den fattige pynt

mod sit ansigt og syntes ligesom, det gav hende mod. Så tog hun kjolen på, uden at tænke over det, og et øjeblik efter var hun på gaden uden at vide, hvor hun ville gå hen. Fra hjemmet gik hun, hvor sengen endnu stod uredt og gulvet lå snavset ... fra Nyboder gik hun, hvor hun syntes alle kiggede efter hende fra vinduerne, som kendte de hendes usselhed og skam hver og en. Og før hun vidste af det, stod hun ved Frederiksholms Kanal og ringede på ved det Knuth'ske Hotel ...

Dér kom en stor, skrammereret hejdukke af en portner, som hun ikke kendte, og gloede op og ned ad hende.

"Grossereren, hvad for en grosserer? Konsulen var på rejse, i syden, og den unge ..." han målte hende igen ... "den unge grosserer tog ikke imod ..."

Hun var nede ad gaden, inden han var blevet færdig; for det var jo kommet over hende som en forskrækkelse, hvad hun dog skulle sige og gøre, om hun havde fået en af dem i tale, siden hun dog ikke godt kunne byde sig selv frem ... Gud ha' lov, at de var rejst. Og den unge var sagtens gift ... naturligvis var han gift, at hun ikke straks havde tænkt på det. Men derfor kunne han begribelig godt have mætresser ved siden af, som Morten sagde, at alle de store havde for skik ...

Herregud, som hun gik og tumlede rundt i det. Nu var det kjolen, hun skulle med på Assistensen, og så gik hun jo her og havde majet sig ud med den og var løbet fra mad og det hele. Men nu ville hun gå til købmand Lunds og se, om hun ikke kunne låne det par skilling, så de kunne stå det igennem til lønningsdagen.

Hun gik helt i tåget, og det var så vidt, hun nåede at komme til side for et helt optog, der kom farende fra slottet, og fik

nejet … løbere med blomsterkurve på hovedet, og lakajer med dragne kårder, og så imellem dem en gylden spejlkarosse med en lille sammenskrumpet gamling i, og garden efter til hest. Hun nejede igen og stirrede betaget efter synet; det var kongen, havde hun set. Helle ja, hvor nogen havde det godt. Rigtignok var han idiot, sagde de; men hvad kunne det skade ham, når han kunne age så fint og få alting, bare han gad pege? Det gøs i hende, da hun tænkte, at om han nu havde peget på hende, da havde hun måttet age med, og gerne havde hun aget med ham lige lukt i kanalen, om hun kunne have fået et sjal som de kjoler, hejdukkerne bar, så røde, så det skar i øjet …

Hun var helt forvirret i det endnu, da hun sad inde i køkkenet hos madam Lund med en sigtemellemmad mellem tænderne; og nu forstod hun, at hun var ved at gå fra samlingen af sult, så lidt hun havde spist på det sidste, og hun huggede i sig, mens hun fortalte løst og fast og løgn og sandt, bare ingen ting af det, hun tænkte …

"Lad os så høre, hvorfor hun er kommet," sagde madam Lund og så hvast på hende gennem brillerne; og det huskede Malene, at det blik havde hun aldrig kunnet skjule noget for, ikke en gang da hun havde slået den kinesiske krukke i stykker, og alle troede, det havde været katten. Og så fortalte hun det hele om nøden derhjemme og manden, og at hun havde været ved Lyches, men ingen fundet hjemme … og lige med ét gav hun sig til at spørge ud om den unge Lyche og blev helt rød, da hun huskede, ar madammen vidste jo det hele og måtte kunne læse hver eneste syndig tanke på bunden af hendes sjæl. Og helt forundret blev hun, da madam Lund ikke gav sig til at skænde, men blot sagtmodigt spurgte hende ud om det ene og det

andet ... de særeste ting, som hun næsten ikke vidste, hvad hun skulle svare til ...

"Malene," sagde madammen så og tog sig et stykke kandis, "ved hun af, at hun er med barn?"

Madam Rafsted blev så forfærdet, at hun tabte maden i sit skød.

"Kors i Jesu navn," sagde hun, "hvordan skulle dog det være gået til!"

Så brast hun i gråd og ønskede, hun måtte synke i jorden, dér hun sad, sådan som hun nu igen havde røbet sig. For hun havde jo alene haft den unge Lyche i sine tanker, og ham vidste hun da, hun ikke var kommet for nær. Men det var jo begribeligvis også Morten, hun skulle have et barn med ...

"Slå hun sig nu bare til tåls," sagde madam Lund, "jeg ser nok, hvad for forvildede tanker, der går i hendes hoved, men nu får hun tage sig sammen. Det er jo med den første som en sygdom, og ingen har hun sagtens at snakke med, der kunne give hende fornuftig besked."

Så holdt hun en lang prædiken, den brave madam Lund, om hvad hun måtte gøre og ikke gøre. Hun måtte da vel kende det selv, hun, som havde haft seks, og endda var de fire døde.

"Se nu først til, at hun ikke sætter sig hen på stads og spekulerer," sagde madam Lund. "Alt det tankerads har Fanden skabt, Gud bevare min mund; og så kan hun vel tjene til føden, om manden svirer ... kan hænde han skammer sig, når han ser, hun ikke vil ligge ham til byrde; skam skal hun få, om hun ikke holder sig ude at skidtet, nu hun har en sjæl at svare Vorherre til. Kom så kun her i morgen og gå til hånde, så skal jeg se, om jeg ikke kan skaffe hende nogle honnette folk at vaske om ..."

Madam Rafsted følte sig helt trøstet og strammede sig op, mens hun skyndte sig hjem for at have huset i orden, til Morten kom fra Holmen klokken tre. Det med barnet tænkte hun nu ikke videre på, for det var vel bare noget, madam Lund sådan havde sagt. Men at hun kunne få arbejde selv ... slippe for at sidde ørkesløs derhjemme i ensomheden og kanske få bornholmeren løst hjem ..., at hun dog aldrig var faldet på det! Nu huskede hun dog både den ene og den anden i Nyboder, som havde sytøj hjemme eller gik og vaskede ude. Men sådan var hun ..., det havde gamle Greis også altid sagt, at hun var klog nok, bare en først havde sagt hende, hvad hun skulle tænke ...

Morten skævede til hende, da han kom, så uvant stilfærdig hun var; han tænkte, at det var muggenheden fra i går, som hun havde fået samlet sammen i dagens løb, så han sagde ingen ting. Da han havde spist, greb han efter sin hue og ville gå af sted.

"Går du nu?" sagde hun.

"Å, jeg render blot et lille løb ned ad gaden," sagde Morten.

"Jeg mente, vi kunne være sammen i den tid, vi er ledige," sagde Malene. "Det bliver ikke så meget herefter."

Hun fortalte ham det, som hun havde aftalt med madam Lund, at hun skulle gå ud og vaske for folk og være til hjælp i husene, hvor hun kunne komme an.

"Det er jo så rimeligt, at vi hjælpes ad," sagde hun, "jeg skammer mig, så ledig jeg har siddet her, mens du har slæbt for os begge."

Han blev helt rød op over panden, men sagde ingen ting og gik alligevel. Den aften kom han dog skikkeligt hjem, og sådan

gik det en tid. Madam Rafsted sled bravt i det og kom sig af det; det stilnede på tankerne, og så syntes hun, ligesom hun sonede lidt af sin synd. For det var jo rent ud skammeligt, som hun havde været i sine tanker ... den skinbarlige Djævel var det da, som havde haft sine klør efter hende, den dag hun rendte grassat og gerne kunne have kastet sig i armene på den første den bedste ... Endnu kunne det komme over hende som en længsel efter glans og herlighed; og det hændte, hun kastede sig i sengen, mens hun tænkte på det eneste kærtegn, der nogen sinde havde tændt brand i hendes blod ...

Også fik hun mere end en gang lyst til at give op og rende fra det hele; for efterhånden som hun fik slæbt lidt velstand til huse, blev hjemmet alligevel ligesom koldere. Morten blev opfarende og umedgørlig, som om han tænkte, at hun ville gøre sig bedre end han; og hun havde jo på en måde givet ham en lænke om benet, siden han måtte styre sig en smule for skams skyld. Folk skulle dog ikke have det at snakke om, at han drak for sin kones penge ...

Han kunne gå og se sig helt gal på hende, så sikker og selvbevidst hun téede sig. En morgen, da han stod og skulle følges med Daniel til Holmen, gav hun ham ligeud en tøraf, fordi han havde haft Lars Trunte hos sig til en dram.

"Gud ved, hvad hun bilder sig ind," sagde Morten, mens de gik.

"Nå, ja," sagde Daniel tørt, "hun har sat bornholmeren på plads, og så mener hun vel også, hun kan sætte skabet."

"Skabet står, hvor jeg vil, og bornholmeren kan flyttes," sagde Morten Rafsted hidsigt.

"Tag en skrå," sagde Daniel sindigt og bød ham. "Nu vil jeg ligeså godt sige dig en ting, siden vi er naboer, og du har stået fadder til min dreng, om du ellers ikke har glemt det. Din kone er et honnet fruentimmer, det mener Dorthe og jeg, og om I trænger til en håndsrækning, skal I få den. Men du skulle holde dig hjemme om aftenen og tage dig noget nyttigt for. Vil du have det, skal jeg lære dig at skære træsko; det giver gode penge, og du er jo snild på fingrene."

Men Morten Rafsted spyttede skråen ud og gik til uden at svare.

Den aften kom han drukken hjem med Lars Trunte og blev rasende, da hans kone kørte Lars på porten.

"Jeg vil ikke se den lump i mit hus," sagde hun og satte skrubben på plads. "Og du skulle skamme dig som en hund, at du ikke kan tage en hånd i med, så vi kan få det som bedre folk."

Morten sad på sengen og stirrede ondt på hende.

"Dit hus!" sagde han, "dit hus? Om du ikke skikker dig, kan du gå på gaden, hvor du hører hjemme."

"Det kan jeg," sagde hun og knejsede. "Det kan jeg med det samme, om du vil have det. Tror du kanske ikke, jeg ser godt nok ud, til at jeg kan få mig ti mænd for én? Se nu bare til studenteren, de har fået her ovre hos kvartermandens, så forlibt han kigger til mig, bare jeg stikker hovedet ud af døren ..."

Da sprang Morten på hende og greb så voldsomt om hende, at hun troede, han ville slå hende ihjel.

"Malene!" skreg han og ruskede hende, "Malene, hvis du vover så meget som ..."

Han slap hende så pludseligt, at hun faldt om på gulvet og blev liggende. Ikke fordi hun havde slået sig; men hun tænkte på, hvor Morten dog alligevel måtte holde af hende; og hun blev helt lykkelig over, så ondt det gjorde i armene efter hans hænder. Tænk, at han kunne blive sådan ... bare fordi hun nævnte den smule studenter, som hun ved Gud hverken gad ejet eller haft ...

"Morten," sagde hun stille, "Morten! Vi kunne nu have det godt vi to, om du bare ville ..."

Og hun slæbte sig hen til ham og lagde hovedet på hans knæ.

3. Madam Rafsteds æresdage

Der gik nu en tid, hvor Malene var så forelsket i sin Morten, at det ligefrem blev generende. Hver morgen fulgte hun ham til Holmens port, og når hun kunne for sit arbejde, hentede hun ham igen klokken tre; men det måtte han rent ud forbyde hende, for kammeraterne grinte ad ham og kaldte ham for *Lænkehunden* …

Morten begreb i det hele ikke et muk af, hvad der var foregået i hendes sind, og han var ikke langt fra at tænke, at hun måtte være sær i hovedet, sådan som hun gik fra den ene yderlighed til den anden; det plejede gerne at holde længst sådan midt imellem, mente han. En overgang prøvede han, hvor langt han kunne gå … drev rundt og drak, skældte og smældte, når han kom hjem, og blev end mere rasende over den ydmyghed, hvormed hun tog det. Hun havde det jo bedre, end hun fortjente, syntes hun nu. Morten skulle bare vide …

Og så bøjede hun sig rødmende over sytøjet, som madam Lund havde skaffet hende fuldt op af, så hun nu kunne være hjemme for det meste.

En dag mødte hun den unge Lyche ridende på Kongens Nytorv; han sad slatten i sadlen og ligesom fyldte ikke på hesten. Og hun undrede sig over, så blind hun havde været. For han tålte da ingen sammenligning med hendes Morten, der var skulderbred og høj som en kæmpe; han måtte bøje sig en kende for lofterne der hjemme, det havde hun lagt mærke til forleden dag …

Hun fik også et andet syn på Mortens drikkeri. Hun havde jo sine erfaringer fra bondelandet, hvor folk først begyndte at

svire, efterhånden som kræfterne svandt. Dorthe Daniels gjorde hende klog på, at det her var omvendt; her gik mændene jo ugifte og halvt hjemløse i den første tid og måtte holde kammeratskab, så det kneb i ægteskabets første tid med at få ungkarlen rystet af ærmet ... Det rettede sig vel, når hun tog det sagtmodigt og sørgede for at holde slænget fra stuen der hjemme ...

Så tog hendes tanker en ny retning, da hun blev sikker på, at hun var med barn. Det gjorde hende angst, for barnet hørte dog ligesom til i en tid, da hun havde gået med en anden mand i sine syndige tanker; undfanget var det, før hun rigtig fik kærlighed til sin mand, og hun kunne ikke rigtig få det til at passe ind i hjemmet; til Morten sagde hun ingen ting.

Men Morten lagde jo selv mere mærke til hende nu, da han holdt sig mere til hjemmet.

"Det er svært, så du lægger dig ud," sagde han en dag. "Om proviantskriveren så dig, er jeg ræd, han knappede os af på kosten."

Så måtte hun ud med sproget; og han blev så glad, at han måtte ind til naboens med det samme.

"Daniel Andersen," sagde han hemmelighedsfuldt. "Nu er det snart to år siden, jeg stod fadder til din Jakob. Kan hænde der kunne blive brug for en gentjeneste ved lejlighed ..., og vil du lære mig at skære træskoer nu, siger jeg tak til."

Så havde både han og Malene god fortjeneste, om end friheden blev noget kortere nu hen under sommeren. Og det rygtedes hurtigt i Nyboder, at Morten Andersen havde rettet sig; der vogtede altid hundrede øjne på de unge ægteskaber,

hvor den gerne stod på højkant i førstningen; og så var det jo spændende, om man kæntrede eller stod det over ...

Morten Rafsted stod det altså over. Og madammerne troppede op for at se på stadsen, der voksede med velstanden. Trægulv havde de fået og fyrrepaneler og slaget ved Køge bugt over dragkisten; murene blev kalkede med lyserødt og grønne zirater om vinduerne, så det skinnede langt væk ...

I gården havde Morten slået bord og bænk op under hyldebusken, så Malene kunne sidde der i sommerdagene og give foretræde. Morten var helt forelsket i hende; hun kom til at se så ung og frisk ud i velværet, men lagde alt det matroneagtige i sit væsen, hun kunne overkomme, og det klædte hende snurrigt; bedst som det var, glemte hun da også værdigheden og pjankede med småtøjet, hun syede på, som var det dukkestads ...

Næsten hver dag kom madam Else Espens fra Krusemyntegade; hun var som en slags selvbestaltet jordemoder for Nyboder, og det var en ære at have hende, for hun gik kun til de bedre, og de sagde, der var lykke ved hende. Lange timer kunne hun sidde på bænken med sin kaffe, og hun frittede Malene nysgerrigt både om det ene og det andet i fortiden; det kunne have betydning for barnet, at hun vidste det, sagde hun. Og Malene fortalte godtroende rub og stub. Så viste hun også madam Espens en fin kappe, hun havde syet, med lange, grønne bånd og blå rosetter, så ingen kunne have drømt sig noget finere.

"Den skal jeg have på, når kronprinsen holder sit indtog med sin gemalinde," sagde hun med drømmende øjne. "Hun tror da vel ikke, barnet kommer i vejen, så jeg ikke får den stads at se?"

Else Espens rystede på sit skaldede hoved.

"Det bliver et sært barn," sagde hun. "Gud må vide, hvad skæbne det får. Hendes sind er jo så optaget af fornemhed og stads, og endda har hun haft sin hu ved en rig mand, mens hun gik med barnet ..."

"Jeg vidste det jo ikke den gang," sagde madam Rafsted undskyldende, "og barnet er da Mortens, så han bliver vel en Holmens mand ligesom sin fader."

Men så kom hun i tanker om, at hun kanske havde fortalt madam Espens for meget, og hun fik pludselig et anfald af sin værdighed.

"Ellers er hun da selv sær nok," sagde hun spydsk, "hun, som holder smugkro om natten, så hun alt én gang har været meldt til skesanten."

"Snak," sagde madam Espens vredt. "Jeg kan vel tage fortjenesten så godt som en anden, og det skal hun vide, at om hendes Morten skulle forfalde til dårligdom igen, skal jeg aldrig skænke ham så meget som en dram."

"Hvordan har ellers hendes Birthe det," spurgte madam Rafsted, "holder hun endnu ved med sin mariner?"

Else Espens rejste sig, sprutrød i hovedet af forbitrelse. For det var kundbart for hele Nyboder, at hendes eneste datter var en rendetøs, der kunne komme i ulykke, hvad dag det skulle være.

"Se hun til, når hun selv får barn," sagde madam Espens og ville gå, "jeg ser det klart for mig nu, at det bliver en datter, og så skal hun få at mærke, at gal tøs er ond at vogte; kanske det går hendes værre end som min."

Madam Rafsted blev helt hvid af forskrækkelse, og hun helmede ikke, før hun havde fået madam Espens forsonet; og så kom kedlen jo over igen ...

Der kom nu nogle dage, hvor Morten Andersen havde fri; han havde været med til at udsøge planker i Delehaven, og så havde han fået hånden i klemme; det var ikke farligt, men han måtte da gå med armen i bind; og så udnyttede han ferien til at promenere mutter ... hun havde godt af at røre sig, sagde madam Espens, så gik det lettere, når hun skulle til det. Og Morten skred frem i pudsen ved hendes side; han blev stoltere og stoltere af hende, jo mere uformelig hun blev.

"Her kommer Morten Rafsted med familie," sagde han så højt, at hun tyssede på ham og blev helt angst for, at nogen skulle høre det. Men hun skævede dog nedad sig selv og tænkte, at hun måtte se helt anselig ud. Og så følte hun til kappen med de grønne bånd og de blå rosetter.

På Volden var de og på Frederiksberg; der var både linedansere og harer, der kunne affyre pistoler og slå på tromme, og en brahmin af træ, der kunne snakke. Så forevistes også en kalv med to hoveder og et dobbelt vædderlam, men alt sådant noget havde madam Espens strengt forbudt hende at betragte for barnets skyld, at det ikke skulle komme vanskabt til verden. En stor sorg var det for hende, at hun ikke kunne komme ind i den kongelige have, hvor kronprinsens zebra gik på græs, og hvor der i bondehuset var påfugle og papegøjer og en ostindisk kronfugl så stor som en stork; men dér havde de ringeagtede nybodersfolk ingen adgang ... ikke at tale om Søndermarken, der var lukket for alle almindelige dødelige, og om hvis herligheder der gik sære frasagn; der skulle være alle

hånde mærkelige spil, sagde de, og en mekanisk eremit i en grotte; men ingen vidste rigtigt, hvordan det havde sig.

Morten ville have hende udenfor fæstningsværkerne, hvor der var fredeligt og stille med græssende køer; hun var jo da fra landet af, mente han, og kunne gå dér ligesom hun var hjemme. Men Malene ville rundt i gaderne, hvor der var liv og tumult; dér råbtes med fødevarer og gamle klæder og viser, hele kavalkader af ryttere og karosser jog forbi, og så var der bønder i nationaldragter, soldater og officerer med guldstads og alle regnbuens farver på deres uniformer; stads og pynt blev hun stedse mere kær af, og ingen kunne gøre hende en større glæde end ved at give hende noget fint, bare en stump fløjl eller et bånd, som hun så gemte hen i sin kiste.

Så måtte Morten igen på Holmen; men Malene fik ingen lejlighed til at kede sig; madam Espens kom hver dag og så mange andre; Malene fik en hel sygelighed efter at høre al den sladder, som rendte rundt i gaderne. Trine Stoffers havde de samlet drukken op i Magstræde og båret hende til Lammekælderen, bundet til en stige; kvartermandens madamme havde fået sig en ny logerende, og madam Espens Birthe havde de da omsider grebet i en port med hendes mariner; de havde slæbt hende på vagten og givet hende ris; for sådan var det nu en gang i Nyboder, at liderligheden tåltes ikke mellem de unge, uden de vogtede sig, så ingen kunne tage forargelse …

Madam Espens sad selv og fortalte det med grædende tårer til Malene en bagende sommerdag, som var den sjette juli. Og så optaget var hun af sin elendighed, at hun ikke havde øje eller tanke for madam Rafsted, der blev hvidere og hvidere i sit

ansigt. Og bedst som det var, segnede Malene til jorden med et skrig ...

Det var så vidt, de nåede at få hende ind i sengen, før hun bragte en datter til verden. Og madam Espens var helt utrøstelig; for nok var tøsen velskabt og vejede over otte pund; men det måtte jo ligegodt være et dårligt varsel, at hun skulle komme på den måde ... næsten som om hendes skæbne skulle blive knyttet til stakkels Birthes, Gud fri og frelse os vel ...

Morten Rafsted dansede på sine hosesokker af glæde, da han kom hjem og fandt det hele så uventet i orden. Nok var det blevet en tøs; men så var det jo heller ingen spøg at være en Holmens mand, næsten som at give sig i slaveri på livstid ... Men sådan et pigebarn var der jo ligefrem *perspektiv* i; hun kunne gifte sig i vejret; kanske sad hun en gang som skesantens kone her i Nyboder ... eller hun fik en kaperkaptajn, sådan som ham Svendsen, Morten havde haft noget arbejde for en dag; han havde kinesisk postelin rundt på hylder og i skabe og en lysekrone så stor, at den næsten nåede gulvet, og det var alt, man kunne komme udenom den langs væggene ...

En mærkelig skæbne ville barnet da få, det var de enige om, alle madammerne, der kom og gik. Så brat hun var kommet til verden, og så hvid hun var i det; hår havde hun allerede, så det næsten var til at flette. Mange børn havde madam Espens hjulpet frem, men aldrig havde hun set noget lignende; og især var det mærkeligt, så grangiveligt hun lignede Morten. Tøsen snød sig sandelig ikke fader på, det var da evigt vist ...

"Skal *det* være otte pund, så er det såmænd ikke høkervægt," sagde Stine Hobroe fra Tulipangaden og løftede på ungen. "Min sidste vejede ikke uden seks og et halvt og var helt skaldet."

"Hun har en rød plet over det venstre øre," sagde Dorthe Daniels, "pas på, hvad jeg siger: der er lykke ved hende!"

Madam Rafsted gav et gisp henne i sengen og dånede i det samme. For det var hende ligesom Dorthe havde ment noget andet med sine ord, og hun syntes på en gang, at tøsen havde den unge Lyches ansigt. Sådant havde man jo hørt før, at et barn kunne komme til at ligne den, moderen havde haft i sin tanke, mens hun bar det ...

Men madammerne fløj og fo'r efter hoffmannsdråber og brændevin til at gnide med i tindingen, og snart sad madam Rafsted igen i puderne og nikkede og smilede; for dette her var jo da ligesom en æresdag for hende; og hun gav sig i det samme til at spekulere over, hvad tøsen skulle hedde; noget fint skulle det jo være: Juliane Marie kanske efter den gamle enkedronning ... eller Sofie Amalie ...

"Hun skal hedde Bendte efter sin farmor," sagde Morten, som kunne der ikke være mere snak om den ting. Og Malene måtte give sig, selv om hun også fandt, det klang lidt fattigt ...

Så snart hun kom op, drog hun hver dag med den lille udenfor voldene eller i Kirsebærgangen, hvor trompeterdrengene øvede sig. Og den 31. juli var de naturligvis ude at se på illuminationen i anledning af kronprinsens formæling med prinsesse Marie Sophie Frederikke af Hessen-Kassel; men så begyndte Bendte at skrante lidt, og til indtoget den tiende august kom Malene ikke med, hvor meget hun så surmulede.

Men det var naturligvis en fridag for Holmens folk, og Morten måtte jo med. Han havde fået sig en god plads aller forrest ved Nørreport, som herskaberne kom igennem. Han

måtte berette Malene alt lige til det mindste; og hun græd over, sådan en stads det havde været. Først kom kongen med Marie Sophie i en gylden stadskaret, der var forspændt med otte hvide heste. Foran var der fem løbere med store blomsterpotter i hatten og to grønne jægere med fjerbuske og fjorten røde lakajer og seks pager ved siden i hvidt silke. Så kom Frederik selv med Marie Sophie og alle de andre i en lang række og livgarden til hest.

"Hvordan så hun ud?" spurgte Malene.

"Hmja!" sagde Morten Rafsted. "Hun faldt jo noget tør i det, men det var kanske ved det, at hun er fra Hessen-Kassel ..."

Han lo og slog sig på lårene.

"Der var en slagter, der stod ret ved mig, han sagde, hun lignede en hasselnød i ansigtet, og jeg tror min sæl han hørte det, Frederik, for han skævede helt bistert til os. Det er farligt, så bestemt han er om munden, og han er dog kuns to og tyve ..."

"Han ser ud, som han var seksten," sagde Malene. "Og husker du, vi mødte ham i Vimmelskaftet en dag; han så så mildt ud af øjnene. Du kan tro, han er god."

"Begribeligt er han det," sagde Morten Rafsted. "Men striks må han jo være, siden han skal passe på det hele. Han kommer jo imellem til parade på Holmen, og de siger, det er ligesom med Christian Firtal, sådan går han alting efter i det mindste og husker hver krumme. Han gav admiralen en tøraf en dag, ved det at han ikke havde fået husarstalden hvidtet ... han fusede ham over, ligesom det kunne have været en af os andre og ikke Holmens chef ..."

"Ja, nu er han da lykkelig," sukkede Malene, "tænk og kunne gifte sig med en rigtig prinsesse ..."

"Jeg siger nu tak for mig," sagde Morten Rafsted, "hun er jo nok fin i tøjet, men det var da ellers et rigtigt strygebræt af et kvindfolk, og fyrsterne kan jo heller ikke se på de dele sådan som vi andre ..."

"Herregud," sagde Malene, "tror du da ikke, han elsker hende?"

"Jeg kan ikke vide det," sagde Morten, "han så mest ud, som agede han med lig. Han har jo måttet tage hende for politikkens skyld, begriber du vel."

"Så har han sig nok en mætresse ved siden af," sagde Malene.

"Jeg tror ikke, han er meget for de dele," sagde Morten, "og jeg ved heller ikke, hvor han skulle få tid. Han eksercerer med sin milits fra klokken fire om morgenen, og de siger, han er så træt, at han sidder og sover ved taflet."

"Men kongen har da mange," sagde Malene.

"Har haft," sagde Morten. "Jøsses ja, de siger, det er over det, han er blevet kulret ..."

Det blev ved at strømme ind med gratulanter i Enhjørninggaden, så de tit måtte tage Daniels stue til hjælp.

Og den femtende august blev den lille Bendte holdt over dåben i Bremerholms kirke. Faddere var, som det endnu kan læses i Holmens kirkebog: tømmermændene Niels Mogensen og Daniel Andersen, vægter Morten Malmstrøm og jomfru Ane Margrethe Holm, som holdt huen, samt madam Johanne Lund, der bar barnet frem.

Så gled livet i Enhjørninggaden ind i sit gamle spor; men madammen holdt jo hovedet noget højere end før, så de mente, hun havde taget skade under fødslen; for hun var jo da endelig ikke den første nybodersmadamme, der havde fået en unge; og

den smule velstand, hun kroede sig af, kunne snart få ben at gå på, om Morten slog sig løs igen …

Men Morten Rafsted lod til at være blevet solid nok og kunne ikke blive træt af at lege med den lille Bendte; og snart efter blev han forfremmet til virkelig Holmens tømmermand af sjette klasse og fik bolig i Elefantgaden, hvor de fleste boede af hans fag. Og dér fik han "halvt hus," hele fire rum, endda på salen.

4. Lille Bendte

Lille Bendte blev et sært nybodersbarn, stille og eftertænksom; alting så hun og huskede, og om alle de indtryk, hun optog i sit sind, spandt hendes drømme deres fantasifulde væv, så hun vandrede som i et eventyr.

Og hun fik lov til at vokse i ensomhed; hun var så fin og skær i sin hud og holdt sig så sirlig og ren midt i al gadesnavset, at hun virkede fremmedartet og imponerende på de andre nybodersunger, der var uforfalskede københavnske rendestenssnagere. Drengene beundrede hende hemmeligt, men på afstand; der var noget ved hende, som udelukkede alt kammeratskab; og så revancherede de sig ved halvt hånligt at kalde hende "prinsesse Bendte."

"Det kan aldrig være gået rigtigt til," sukkede madam Rafsted for Else Espens. "Hver gang jeg ser hende, mindes jeg om min synd; jeg er blevet straffet efter skriftens ord, fordi jeg begærede en anden mand i mit hjerte ..."

"Ja, dér kan hun se, jeg havde ret," sagde Else Espens. "Men det er da ellers en nådig straf, at hun har fået et kønnere barn, end hendes lige."

"Jeg så alligevel hellere, at hun var klodset og kåd som de andre," sagde Malene. "Det er alt det, der er et par strømper at stoppe om hende. Skønhed er en farlig gave, madam Espens; det må hun da bekende, sådan som det er gået hendes Birthe."

"Så?" sagde madam Espens stramt. "Da har Birthe det såmænd godt nok, siden ritmesteren har taget hende til sig og holder hende, som hun var hans kone. Tak hun sin Gud, om det ikke går hendes tøs værre end som min."

"En kvinde har dog ikke andet end sin dyd," sukkede Malene.

"Såmænd har hun så," sagde Else Espens. "Jeg ser ikke rettere, end at de, som holdes mest i ære, er fattigst på dyd. De store har råd til at leve den foruden."

Og madam Rafsted lukkede sin bekymring inde hos sig selv. Hun havde udstyret at sy for en rig slagterdatter for tiden; store, slyngede navnetræk skulle broderes i hjørnet, med blade og knopper over, så det lignede en krone; det måtte ikke være det, for brudgommen var kun brygger og løjtnant i borgerkorpset; men adeligt skulle det se ud ved første syn ... Og madam Rafsted nød at have det lækre stof mellem sine fingre; det var just det, som gjorde hende angst, at hun kunne ikke fri sig for sit hang til at gribe fornemheden, om det så kun var ved en flig; det var ingen god arv at give en fattig pige, der ikke kunne vente større, end at blive gift med en Holmens mand, som hun selv ...

Bendte selv var lykkelig; Nyboder var som et børnenes paradis dengang, så meget der var at se på. Der var tappenstregen, som ved mørkets frembrud trak op fra vagten i Adelgade, gik gennem Delphingade og hjem ad Rigensgade; forrest kom en underofficer med en lanse, så en larmende trommeslager, og to vægtere tilsidst med skuldret lanse ... og en sværm af hujende unger i deres kølvand. Begravelserne var heller ikke ilde; om de ikke foregik fra hjemmet, skulle liget dog i det mindste føres dér forbi, så man kunne sige det sidste farvel til sine vinduer, inden man lagde sig til ro på Skibskirkegården.

Og om søndagen var der et helt optog, når skoledrengene i deres blå trøjer og hvide bukser marcherede til kirkeparade i

Bremerholms kirke ...

Så kom foråret, da majstangen rejstes og dansen gik gennem gaderne, drengene sloges og spillede klink mellem klukkende høns og snadrende ænder; og når det blev rigtigt varmt, var det herligt at vade gennem garverbarken, der tørredes overalt i sommersolen for at blive tjenlig til vinterbrændsel. En tid slog Bendte sig på Morten Malmstrøm, vægteren, der kunne gøre rede for alle gadernes navne, hvad der ikke var hvermands sag; for nok havde navnene stået malet på hjørnerne engang, men det var visket ud for mange Herrens tider siden af vejr og vind.

"Det er ligesom en have," sagde Bendte. For alle blomstergaderne lå på den ene side for sig selv: Hjertensfrydsgade og Tulipangade, Timian og Merian og Krusemynte, Salvie og Balsam, Nellikegade, Rosengade og Lavendelstræde; det var dejlige navne, og hun syntes, der duftede af dem, hvor hun gik.

Men på den anden side var alle dyrenavnene, lige fra elsdyret og elefanten til pindsvinet og kaninen; og om dem fortalte Morten Malmstrøm hårrejsende ting.

"Har du set dem?" spurgte hun.

"Jøsses ja," sagde vægteren ... "hver nat kommer de jo frem og brøler, men så ligger I jo allesammen og sover."

"Men hvorfor hedder det Enhjørninggaden?" spurgte Bendte.

"Ja, jeg kan ikke vide det," sagde Morten Malmstrøm, "for sådan hedder ikke noget dyr; og fire hjørner har den da lige som de andre ..."

Da Bendte gik i sit fjerde år, lagde madam Rafsted sig igen og bragte denne gang en dreng til verden; han blev døbt Anders Greisen efter morfaderen og var så grov og klodset en

nyborsunge, som Malene kunne ønske sig det. Og det gav hendes sind en ny retning; hun glemte sine sygelige griller og gav sig uden uro hen i de hoffærdige tanker, som var hende i kødet båren. Hun forfaldt mere og mere til lediggang, majede sig ud, så det skar de andre madammer i øjnene, og lod kaffekedlen snurre, bare en af naboerne stak hovedet indenfor.

"Gud ved, hvad hun i grunden bilder sig ind," sagde bådsmand Lystrups kone. "Den smule velstand kan snart få ben at gå på, hvis manden begynder at drikke igen."

"Det gør de jo alle nu," sukkede nabokonen. "Det er urolige tider, madam Lystrup; min mand sidder hver aften på Brokkensbod og politiserer, til han næppe kan støtte på sine ben."

Og sådan var det virkelig overalt; der var bestandig gæring iblandt nyborsfolkene; lønnen og kosten klagede de altid på, det var ikke noget nyt; men det havde sat ondt blod, at skoledrengene nu, om de forså sig, blev transporteret ud på Holmen og fik hug på Blåboden; i det hele var den nye Holmens chef, kommandør Kjerulf, en hård hund; der vankede snart sagt hug og arrest for et frit ord ...

Madam Rafsted sagde heller ikke noget til, at Morten stod med kammeraterne i den sag. Det var værre, at han blandede sig i politik, som dog ikke lå for hans stand og bare kunne bringe ham i ulykke ... Ofte havde han kammerater med hjem, og der blev talt ord, der kunne være farlige nok, om de kom ud. Kronprinsregenten sagde ingen noget imod, begribeligvis, han var god nok, som han var; heller ikke Bernstorff ankedes der videre over, skønt den sidste krig med Sverige havde kostet landet over syv millioner rigsdaler. Men tyskerne havde

befolkningen et godt øje til; de sad jo i kongens råd og skilte landsfaderen fra hans børn; og mest forhadt af dem alle var kronprinsens svigerpapa, landgrev Carl af Hessen ...

En aften kom Morten hjem, drukken og ophidset; han havde været med i en pøbelsværm ved slottet, da de kongelige kom fra komedie, og ved Løngangsporten havde der været ligesom et helt oprør. "Leve kongehuset!" havde de skreget. "Leve kronprinsen og prinsesse Marie! Leve kong Frederik den Sjette og dronning Marie!" og da så landgreven kom til sidst, havde Morten for egen regning skreget: "Det er dig, prins Carl! Bort med alle tyskere!" Og han var så kry af sin bedrift, at Malenes koldsindighed oprørte ham højligt.

"Tænker du da ikke på, at de kunne have taget dig og sat dig i slaveriet?" sagde hun.

"Naturligvis kunne de det," sagde Morten og slog ud med hånden. "Begribelig må man vove noget for landets velfærd; men hvad forstår et fruentimmer sig på det?"

"Jeg forstår mig på, at du er fuld," sagde Malene arrigt. "Du helmer ikke, før du har rungeneret os alle."

Morten gloede ondt på hende; så greb han en tallerken fra bordet og slog den i gulvet.

"Mukker du?" sagde han. "Siger du så meget som et ord, skal jeg smadre hvert evige stykke i huset."

"Ja gør du det," sagde Malene. "Det er lige så godt, vi får en ende på det med det samme."

Hun løb ud i køkkenet og kom slæbende med krukker og fade og tallerkener.

"Værs'god," sagde hun hånligt. "Der har du det hele, din stymper du er. Du er jo så fuld, at du ikke engang orker at slå

det i skår, uden jeg lægger dig det for næsen."

Så blev Morten alligevel flov og krøb til køjs.

I grunden havde han svær respekt for madammen og følte taknemmeligt, at hun øgede husets anseelse; det faldt ikke i ret mange håndværkeres lod at se folk som bådsmand Lystrups ved deres bord ...

Men den, som havde mest magt over ham, var alligevel Bendte; når han kom drukken hjem og kævledes med konen, gemte hun sig bort i en krog og stirrede på ham med store, bebrejdende øjne, og den næste dag undgik hun ham så sky, at det skar ham i hjertet.

Men når de var gode venner, hvor lykkelige var de ikke da! Bendte følte sig i virkeligheden tryggere hos Morten end hos moderen, der var lunefuld og egensindig; faderen var på sine gode dage hendes trofaste kammerat; hun sad stille hos, mens han puslede med sit arbejde, eller han tog hende med sig ud i staden og fornøjede sig over, så hun lagde mærke til alt og spurgte klogt og huskede ...

Han viste hende hele Holmen, en dag han havde fri ... Dér hang klokken ikke i en simpel galge, som i Nyboder, men oppe i spiret på hovedmagasinet, dér hvor senere Studenterforeningen fik sit hus.

"Kan du se den mand deroppe?" sagde Morten. "Han hedder Neptun, det er sådan et slags Vorherre for matroserne ... Dér har du Blåboden, hvor vi får tærsk, og "Lågen" hvor folkene kommer i arresten, når de gør noget uskikkeligt ... i gamle dage sad de her i Trunken ... Og kan du huske Bremerholms kirke dér. Ho ho, det var vi nok for små til; men dér er vi ellers døbt,

min snut … underligt at tænke sig, at dér var ankersmedje engang. Men nu skal vi ind og se på ildmaskinen …"

Det var en, englænderne havde stillet op i Cylinderhuset; den gik med damp og formede jernet så let, som kunne det være bolledej. Men den kunne Morten ikke forklare hende noget om, for han syntes selv mest, det var hekseri …

Så fik hun lov at lege i Delehaven og Spånhaven; og på hjemvejen gik de igennem Vingårdsstræde og Størrestræde, hvor kongen havde haft sin vingård engang langs hele Østergade. Siden havde skipperboderne ligget dér, og det havde været nyborsfolkenes første hjem …

Somme tider sad Bendte også inde hos Else Espens, der var stoppet med eventyr og sagn og ikke lod sig nøde til at fortælle. Og så havde hun et herligt skilderi, der fordum havde hængt på hjørnet af Kattegade og Store Kongensgade. Dér var malet en kat, en mus og en rotte, som gjorde selskab i et spisekammer; og versene, der stod nedenunder, nynnede Else Espens på en ny melodi hver gang:

Rott', mus og kat
betegne at
    vi bo i Kattegaden;
for hver en mus,
der låner hus,
    må katten ej ta' maden.

Så sagde musen til rotten:

Velkommen, hr. patron, til dette rare gilde,
jeg troede ganske vist, jeg kommet var forsilde;
men se, jeg kom tilpas, hvor flæskebørsten står
endnu så hel for mig, som den blev sat i går.

Men katten sagde til musen:

Ja kom du, om du tør! Jeg skal dig så courance,
og springe med dig om i mine polske danse,
så du kan sige, at du været har i leg
og dyrt betalte det, du fik af denne steg.

Der var herligt hos madam Espens, og dejligt ved Volden, og kun lidt gjorde det Bendte, at nyborsmadammerne rystede på hovedet og beklagede hende, fordi hun gik så ene og var så skammelig forsømt.

Der var dage, hvor madam Rafsted fandt på at maje hende ud som en dukke; men så fik hun også lov til at gå til hverdags i stadsen, til den hang om hende i pjalter, og hun på festdagene ikke havde ordentligt tøj at tage på sin krop …

Men Bendte levede sit lykkelige liv som en lille bundfisk på havets dybder … uden at ane noget om de storme, der satte vandet i oprør og snart skulle gøre flere end en af Holmens mænd til vrag.

5. Urolige tider

Morten Rafsted strakte og vendte sig i sengen og ville ikke af fjerene, endskønt arbejdsklokken var begyndt at ringe; og alt det, Malene purrede ved ham, nyttede det ikke.

"Se til koppen," sagde han og gabede. "Den bed så hårdt i ørerne i nat, at jeg kan ikke vide, om der bliver arbejde i dag."

"Kosse ja," sagde madam Rafsted og løftede på koppen, "den er frosset lige til bunden."

Det var sådan et slags barometer, de havde sig i Nyboder, at de satte en kop vand i vinduet de vinteraftener, før de gik i seng; så kunne de om morgenen se, om der kunne arbejdes på Holmen i det fri, og de slap for at løbe om i Adelgade for at kigge efter dispensationsflaget på vagten.

Så vendte Morten sig igen og gassede sig ... Det var jo blevet noget sent i aftes på Brokkensbod, og sådan gik det for det meste nu; der var altid noget at parlamentere om, og madammerne var svært nysgerrige efter at komme på det rene med, hvad der var i gære. Noget var der, det var ikke til at tage fejl af, og ingen var rigtig hyggelig ved det; for om end kommandør Kjerulf, Holmens chef, fo'r så hårdt frem, at folkene nok kunne have grund til at kalde ham for "Ulven," så var det dog en farlig ting med den sammenrotten, og når mændene lukkede munden til, måtte de vel have noget for, de ikke turde stå ved ...

"Skal du ud igen?" sagde madam Rafsted, da manden havde spist sin davre og greb efter huen. "Jeg mente du kunne slå dig til tåls herhjemme på en fridag for engangs skyld."

"Jeg skal blot indom til Daniels," sagde Morten. "I disse tider kan det være godt at tale med en sindig mand."

"Jeg tænker I er lige usindige alle til hobe," sagde madam Rafsted hidsigt. "Tror du ikke, jeg ser, at Lars Trunte render fra den ene til den anden og hidser jer op? I er nogen nette karle, at I gider rende efter den skidte karls skvalder ..."

"Hm," sagde Morten og gik. Han vidste ikke selv, hvad han skulle sige til tingene, som de artede sig. Lars Trunte var jo god nok til at fiske i rørt vande, en gæv karl til at synge nidviser og føre store ord, den fremmeste til at ægge og hidse ... Men uforklarligt var det jo alligevel, hvad der gav ham så stor magt over folkene. Ingen havde ret agtelse for ham, alle vidste de, at når det først kneb, var han den første til at rende fra det hele. Men alligevel groede ophidselsen efter hans ord; det var vel det, at der i hemmelighed forberedtes noget, som krævede større ord, end det var en skikkelig mands sag at føre i munden ...

"Hvad mener du?" sagde Morten til Daniel Andersen. "Dette her huer mig ikke rigtig; skal Lars Trunte føre an i det, vi har for, kan vi let blive lokket længere ud, end det båder os selv."

"Vi går vel ikke længere, end vi vil selv," sagde Daniel sindigt. "Lad os bare lade Lars snakke og se tiden an."

Hans Hobro mente det samme; og de tre blev enige om at være på deres post, så de kunne gribe ind. Det var besluttet, at den første marts skulle en deputation af mandskabet søge foretræde hos kronprinsen og forebringe ham deres klager over "Ulven". Allerede dette kunne være en betænkelig sag; og det gjaldt først og fremmest om at forebygge optøjer forinden ...

Men Lars Trunte havde arbejdet ihærdigere end ret mange vidste, og en af de sidste dage i februar skreg en af folkene

pludselig:

"Længe leve Frederik den Sjette! Hit med kronprinsen, så vi kan få vores ret!"

Og i det samme tilføjede en røst, som alle kendte for Lars Truntes:

"Frem med Ulven! Lad os få ham ud på Blåboden og garve hans skind!"

Så var Lars Trunte blevet trukket frem og skikket i arresten, og folkene var gået til deres arbejde som sædvanlig. Men de overordnede var blevet galsindede, og der vankede så rigeligt med lussinger den dag, som ingen kunne mindes. Så begyndte de hist og her at mumle om, at det var skammeligt at lade Lars Trunte i stikken; havde han vovet pelsen for dem, var det vel en god kammerats sag at stå ham bi. Og inden nogen vidste, hvordan det var gået til, var det hele én forvirring. Folkene lod deres arbejde ligge, brændevinen blev skaffet til veje, og blodet kom i kog. De fleste væbnede sig med lægter og spåner fra Delehaven, og de hidsigste skreg, at nu skulle slottet stikkes i brand ...

Kronprinsen, der netop var i Landhusholdningsselskabet, kom til med sine adjudanter, og folkene faldt da også til ro, så længe han var til stede og kunne formane dem. Men næppe var han borte, før mytteriet brød ud i lys lue. Folkene drog med deres økser op forbi Komediehuset og frem imod Amalienborg plads; dér rykkede prinsen af Württemberg imod dem med hele garden til hest og gav ordre til at hugge ind, så hele skaren spredtes for alle vinde, de, der ikke blev på pladsen ...

Madam Rafsted gik i dødsangst derhjemme, da rygtet nåede hende; men så kom jo Morten velbeholden hjem med Daniel og

Hans Hobro; de havde ladet kammeratskabet i stikken og holdt sig udenfor det hele …

Men uroen lagde sig ikke helt, hverken i befolkningen eller ved hoffet. Ikke så længe efter brændte Christiansborg Slot, så at kongen måtte flygte til Gjethuset på Kongens Nytorv og siden til Moltkes Palæ på Amalienborg. Det var rigtig, som om Guds hånd skulle til at ligge tungt over byen …

Og i mange små nyboderhjem blev der nød og ulykke. Holmens folk blev idømt strenge straffe for deres oprørske adfærd. En mand skulle i fæstningsarbejde på livstid og tre på kongens nåde, hvad der som oftest ville sige det samme; kun seks slap med at få kat, uden at regne dem, der fik deres afsked. Der var tale om tre hundrede, men de fleste blev da antaget igen efter nærmere overvejelse.

Blandt dem, der blev jaget væk, var Lars Trunte; og de fleste undredes over, at han var sluppet så let; for han var jo da et galt gespenst, der kunne finde på hvad det skulle være; men de havde sagtens kun regnet ham for et sølle vrag, man trygt kunne lade gå til bunds af sig selv. Nu gik han rundt og fortalte om den skammelige behandling, han havde lidt i arresten, hvor de havde sultet ham og sat ham i den dybeste kælder, helt under kanalen; og han udstødte skrækkelige trusler, når han blev drukken, om hvordan han skulle hævne sig; de skulle bare vente og se …

Han havde sit tilhold hist og her, hvor det kunne træffe sig, og han fik altid skrabet sig lidt sammen til brændevin og brød. Det var sådan en gammel skik i Nyboder, at man værgede efter evne om betlere og andre, hvem lovens hånd faldt på …

Hoffet var blevet svært opskræmmet over det, der var sket; de havde jo nylig lavet revolution ovre i Frankrig; men sådan noget tænkte de såmænd ikke på her i staden, mente Morten Rafsted; det var bare de tyske krapylere, der gjorde kronprinsen kulret.

Rent galt blev det om sommeren, da hoffet boede på Frederiksberg. Kronprinsen havde fået et anonymt brev om, at flere tusinde håndværkere havde besluttet at rykke mod slottet; de var allerede samlede ude på Blegdammen. Straks blev husarerne tilkaldt, alle karosser blev kørt frem i slotsgården, tøjet pakket sammen og juvelkasserne båret ned i vognene, så alting var parat til flugt; men så viste det hele sig at være opspind.

Det var en kostelig historie, der løb byen rundt, og Morten Rafsted lo mægtigt, da han fortalte det derhjemme.

"Vil du tro det, at da de skulle af sted, så kunne de ikke hitte kongen?" sagde han. "Hans kammerherre var ude og spille kvadrille, og lakajen var gået i byen, så kronprinsen måtte selv finde ham frem under sengen, hvor han havde gemt sig, og hjælpe med at klæde ham på."

"Kunne han ikke gøre det selv?" spurgte Bendte, der sad og slugte hvert ord, og så på faderen med store øjne.

"Nej, han er jo ligesom et lille barn," sagde Morten. "Han græd og rev sig i håret og ville løbe fra dem."

"Hvorfor gjorde han det?" spurgte Bendte.

"Han troede sagtens, han skulle ud på Fælleden og halshugges," sagde Morten. "Lige siden han lod hovedet tage af Struensee og Brandt, er han altid bange for, at de vil ham til livs. Han er ikke rigtig i hovedet, forstår du."

"Har han da ingen næse?" spurgte Bendte.

Morten Rafsted lo, så han nær aldrig havde fået vejret igen.

"Han er gal," sagde han så. "Rav-ruskende-splintrende gal. Meget værre end som Lars Trunte."

Det gøs i Bendte, for Lars Trunte havde hun set; og han var blevet som et helt skræmsel for nybodersbørnene, siden han var sluppet ud igen.

"Men hvordan kan han så være konge?" spurgte hun.

"Nej," sagde Morten og lo igen, "det må du nok spørge om. Havde han ikke Frederik, gik det nok heller ikke."

Så gav han sig til at berette om, hvordan de gale holdtes på sultekur rundt i arresterne, eller som ude på landet bare blev "plankede inde". Han havde selv set engang derhjemme, hvordan en, der var ligesom et vildt dyr, stod lænket til en pæl i loen. Afsindighed var jo som Guds mærke på et menneske, at han bar på en forbrydelse.

"Men med konger er det begribeligvis en anden sag," sagde Morten Rafsted. "Gud bevare min mund."

"Det er også noget at sidde og fortælle barnet," sagde madam Rafsted forarget, "hun bliver jo helt komfus i hovedet af alt det, du fylder i hende."

"Ja, sådan er det jo med alting," sagde Morten og skar sig en skive. "Tøsen hører, hvad vi snakker om, og så vil hun vide besked. Vi kommer snart til at tænke på at sætte hende i skole."

"Ja, i Laksegades Kirkeskole skal hun nu ikke," sagde madam Rafsted, "dér gik madam Espens Birthe, og hvad hun lærte, kan vel enhver se."

"Den slags ting tror jeg nu mest, man lærer andet steds end som i skolen," sagde Morten Rafsted og lo. "Men hun er jo da heller ikke uden en bitte tøs endnu; når tiden kommer, kan du

jo snakke med jomfru Soelgaard i Kongensgaden, om ellers hun vil være rimelig med betalingen ..."

Madam Rafsted slog med nakken og tænkte sit. Morten var atter blevet forfremmet ude på Holmen, velstanden i hjemmet steg, og deres hus blev snart blandt de anseligste i gaden. Kammeraterne skumlede jo nok over Mortens fremgang; han havde dog ligesom svigtet dem, da det kneb, og han fik skyld for at gå sine foresatte under øjne. Men han regnedes alligevel nu for en sindig mand, hvis ord havde vægt, og flere end én fik ved given lejlighed at mærke, at hans næve havde det samme. Og hvor latterlig madam Rafsted end kunne være i sine fornemme griller, holdt man sig dog helst på den gode side af hende; thi havde hun en tunge så skarp som en ragekniv, kunne hun også være storladen i sin gæstfrihed, og så ikke så nøje på tilbageleveringen, om man lånte et mål bønner eller to ...

Det år fik hun sat igennem, at majstangen blev rejst lige uden for hendes egen gadedør. Et stort rundholt blev gravet ned midt i gaden og gjort fast med barduner omkring til tagene. Børnene pyntede det hele med grønt, som de måtte rapse ude ved voldgravene eller i anlæggene; det stred mod politiets anordning, naturligvis; men myndighederne lukkede nu en gang hellere et øje i, end de blandede sig i Nyboders hævdvundne fornøjelser.

Madam Rafsted havde sat meget ind på, at denne majfest skulle blive som en æresdag for hende; hun havde foresat sig at optræde i en pragt, som skulle få alle Elefantgadens indbyggere til at blegne. I al hemmelighed havde hun af pilevidjer lavet sig et stel ligesom til et fiskebensskørt, og et urimelig kostbart stykke tøj havde hun syet derover. Hun stod og drejede sig på

gulvet i sin fornemhed, til Bendtes store forundring, ventende på, at de andre skulle blive samlede derude, så hun ret kunne overvælde dem på en gang, når hun kom sejlende. Men det blev et forsmædeligt nederlag; thi det viste sig i det afgørende øjeblik, at hun havde udviklet sig for stormægtigt; hun blev stikkende fast i døren, så hun måtte brække skørtet sammen, og hun kom grædefærdig ud med det dyre tøj slaskende om hælene …

Men slige genvordigheder knækkede ikke hendes overmod, hun ville til vejrs; lidt efter lidt frigjorde hun sig fra de forbindelser, hun havde knyttet under sine fattige kår, og allerede var hun jo kommet på omgangsfod med bådsmand Lystrups …

Det skyldtes Bendte, som i denne sommer var ved at vokse ud af ensomheden og vende sit sind mod verden. Sær, som hun var, havde hun kastet sin kærlighed på den tiårige Grethe Lystrup, en forfløjen tøs, der til at begynde med behandlede Bendte ligesom en dukke; men Bendte var så gammelklog, at de snart blev helt fortrolige veninder; timevis kunne de vandre tæt sammenslyngede gennem gaderne, uden at folk kunne få i deres hoveder, hvad de kunne have at snakke om …

En dag vovede de sig helt ind i byen, og da havde de to kavalerer med til beskærmelse og opvartning: Grethe Lystrups broder Johan, som gjorde stormkur til Bendte, og Dorthe Daniels Jakob, der var ved at forgå af skinsyge. Thi han betragtede halvvejs Bendte som sin ejendom, siden den tid de boede i hus sammen, og han mulede Johan Lystrup, hver gang han kunne se sit snit …

Denne dag gik Johan og blærede sig med at give pigerne besked på alt, hvad de så i gadernes mylder; han vidste, at officererne med de røde kjoler og lyseblå rabatter hørte til den gamle borgervæbning, men havde de gule veste og benklæder, var de af det nye, borgerlige artilleri. Frisørerne kendte han på deres hvide bukser og bryggerne på de røde huer og blå jakker. Mødte de en herre med pisk og trekantet hat, kunne han forklare, at det var en fra den gamle konges tid ...

Her kom Jakob til kort. Men så fandt han på at føre dem ovenpå i børsbygningen, hvor der i den store sal var som et helt marked, ... boglader med billige skilderier, kagemænd og legetøjsboder med alt det nyeste nürnbergerkram. Også her skulle Johan gøre sig vigtig med at fortælle alt, hvad han vidste fra sin fader om Børsen. Nedenunder handlede grossererne om korn og kolonial for millioner, mens man heroppe kunne købe for en toskilling ...

Det var netop det, Jakob gjorde; han trakterede med et kræmmerhus pebernødder, og dermed var rivalen slået totalt. For pebernødderne vidste pigebørnene hvad var, mens derimod en million ...

På hjemvejen var de så heldige at møde et langt optog af forbrydere, der skulle føres fra Politivagten til Børnehuset. Udenom gik mange vægtere med deres lanser, og i spidsen tre politibetjente i røde kjoler og gule bukser.

"Det er de røde engle," sagde Johan Lystrup og opnåede derved, at Bendte gysende klyngede sig til Jakobs arm; thi aldrig havde hun tænkt sig englene med så barske ansigter, og hun lovede sig selv, at hun i sin aftenbøn skulle bede Vorherre sende hende engle af en anden kulør ...

I det samme råbte Johan:

"Se ham der bagerst … ham vægteren holder …, er det ikke Lars Trunte?"

Og alle satte de skrækslagne i løb hjemefter; thi Lars Trunte red Nyboders børn som en mare …

Men det var ikke Lars Trunte; han vedblev at dukke op i Nyboder, så hist, så her, når det skumrede og farvandet var frit. Der blev talt meget om de forblommede hævntrusler, han udstødte, når han var drukken, og ingen kunne rigtig forstå, at myndighederne ikke satte ham fast.

Ud på vinteren forsvandt han, og de fleste tænkte, han var omkommet.

Men så var det Helligtrekongers aften, at Morten Rafsteds sad ved lyset med de tre arme og ventede på, at det skulle brænde ned; thi dér i huset fejrede de julen efter gammel bondeskik; og dertil hørte, at dér, hvor helligtrekongers-lysets tre grene stødte sammen, var der støbt en klat krudt ind; og det var jo svært morsomt at sidde og vente på, at flammerne nåede det, så det futtede af …

Men bedst som de sad, bankede det stille på døren, og Morten sagde "kom ind!" han tænkte bare, der var en af naboerne, som ville ønske godt år; men så var det Lars Trunte.

Malene blev ligeså hvid i ansigtet som en kalkvæg, og Bendte gav et skrig, så den lille Anders Greisen vågnede og stemmede i med. Morten var heller ikke hyggelig ved det; for de tænkte jo, han var kreperet, så det var mest som at se et genfærd. Men der var jo ikke tale om at vise en gæst ud i natten på denne højhellige aften, så Lars blev budt til bordet med og fik en dram.

Han var stilfærdig og ydmyg nok, afpillet og forkommen som han var; men fornøjelsen var alligevel ødelagt for de andre. De sad helt stive og lyttede til, mens han kom med sin sørgelige beretning ...

Han havde været langt om i landet og sneget sig til at overnatte i lader og loer, hvor han bare kunne få en visk halm over sig. De havde jo begyndt at gøre jagt på ham herinde i København, ved det, at det var kommet frem, at han havde truet kongen på livet. Men ude i landet var det gået ham endda værre; et sted, hvor han havde sovet, var laden brændt efter ham, så var han blevet efterlyst og sat fast. Det var lykkedes ham at file sig ud; men nu var han som et dyr med hundene i sine hæle.

Morten rystede på hovedet over den historie.

"Du har skikket dig skidt," sagde han, "og jeg kan ikke vide, om nogen kan hjælpe dig her i Nyboder. Huse dig kan jeg ikke, om jeg ikke vil i ulykke selv; men kan du fjæle dig på loftet i nat, kommer det jo ikke mig ved."

Lars Trunte blev helt opstemt ved at være kommet i hus, og han tog flittigt til flasken, hvad jo ingen kunne nægte ham i dagens anledning. Men han blev hurtigt drukken og begyndte på sine gamle trusler om hævn.

"Skik dig nu," sagde Morten, "og tag vare på din kæft. Begynder du på den slags, kalder jeg på Morten Malmstrøm og lader dig gribe."

Så listede Lars sig op på mørkeloftet, og de hørte ham længe rumstere deroppe. Malene blev ved at skænde over, så godsindet Morten var, og mente, dette her varslede ilde for året.

"Sæt nu, han stikker ild på," sagde hun.

"Å hvad," sagde Morten, "Lars er jo ikke uden som et skrog. Han er kun ond, når han er drukken, og så er han til at pirke over ende med en finger. Man kan vel heller ikke jage ham på gaden som et dyr."

I det samme futtede lysestumpen af med et brag, og det var jo virkelig ligesom det kunne være et varsel. Morten blev selv helt betænkelig og gik op på loftet med sin lygte for at se efter Lars. Men da var han væk.

"Gud hjælpe ham, hvor han så færdes," sagde Morten Rafsted og slukkede lygten. "Man burde sagtens varsko øvrigheden; men om man gjorde det, blev der ikke til at begå sig i Nyboder herefter. Han er jo dog ligegodt en af vore egne og har været ens kammerat."

Siden hen, da Lars Trunte fik gjort alvor af sine trusler, tænkte Morten rigtignok, at han havde gjort bedre i at dreje halsen om på ham, mens han havde ham.

Men det er jo heller ikke givet et menneske at vide alting forud.

6. Lars Truntes hævn

En dag ud på sommeren – det var den 5. juni – begav Morten Rafsted sig på vej til Holmen. Der var efterhånden kommet noget bredt og værdigt over ham, når han skred gennem gaden, og han slog ikke følge med hvem forn helst. Den dag gik han da også ene; men så hændte det hverken værre eller bedre, end at selve Lars Trunte dukkede frem af et eller andet mørke og ugenert gav sig til at gå ved siden af ham på hans vej til Holmen. Han snakkede en hel hoben forvirret tøjeri om Holmen og flåden og den yderste dag, så Morten forstod, at det var helt ude med hans smule forstand.

"Se hellere du putter dig," sagde Morten, "møder vi en af vægterne, er du kaput."

"Tag og giv mig til en dram," bad Lars Trunte, "nu har jeg i to dage ikke fået en dråbe gennem min hals."

"Så meget bedre for dig," sagde Morten. "Se nu, du skrubber dig; tror du jeg er slikken efter at vise mig her ved højlys dag med sådan en drukdidrik?"

Lars Trunte blev ved at gå ved siden af ham og trygle og tigge ...; så slog han over i at true igen.

"Du har længe været stor nok," sagde han og rystede sin knyttede hånd. "Men nu er det den yderste dag, og se til, hvor du selv får fra til en dram i morgen ..., om du ellers har tag over hovedet til den tid."

"Da skal jeg sørge for, at du får tag over dit," sagde Morten og slog klo i ham. "Nu følger du med til vagten og gør rede for dig; så tænker jeg, vi får fred for dit skvalder en stund."

Han slæbte af med Lars hen ad gaden; staklen rev og sled for at komme løs, men Morten holdt ham som i en skruestik. I det samme ville ulykken, at en af de hvervede soldater kom marcherende i fuld mondur; Lars Trunte løb hovedet ind i maven på ham, soldaten brugte mund på sit gebrokne tysk, og Morten Rafsted blev gal i hovedet; de hvervede og Holmens folk var arvefjender i hine dage, og ingen lejlighed til et sammenstød gik unyttet hen.

"Se han sig selv for," sagde Morten hidsigt. "Ser han ikke, at jeg er ved at bringe en mand på vagten? Han skulle hellere hjælpe mig at gøre min pligt".

"Schweig, elender!" skreg soldaten, "... oder ich schmelze dein kopf nach Jerusalem!"

"Så?" sagde Morten. "Ja, nu smider jeg foreløbig dig i rendestenen."

Han gjorde, som han sagde, og mængden jublede omkring dem, for de hvervede var lige så ildesete imellem københavnerne, som Holmens raske folk var populære. Men under dette havde Morten jo måttet give slip på Lars Trunte; han så ham forsvinde i fuldt løb ned mod Holmens port, og gik betænkelig videre.

Lars måtte sagtens have set sit snit til at komme ubemærket ind mellem arbejderne, der just på denne tid strømmede til i stort tal; i hver fald mente Morten Rafsted senere på dagen at se et glimt af ham i Delehaven, men da han ville springe efter ham, var han borte, og Morten tænkte, at han havde set syner.

Men om eftermiddagen, da Morten sad hjemme ved mellemmaden ... arbejdet på Holmen var blevet usædvanlig tidligt færdigt den dag ..., sprang han pludselig op ved at høre

vagtklokkens klemten; og da han med de andre Holmens folk stillede i Adelgade, måtte de i huj og hast af sted til Holmen, hvor der var udbrudt ild klokken tre.

I flere uger var der ikke faldet regn, alt træet var knastørt, og det blæste fra øst. Da Morten kom derud, brændte det allerede lystigt på alle kanter, og kirkeklokkerne klemtede over den ganske by. Uheldigvis havde brandmajoren, Boye Junge, netop seks ugers orlov og lå på landet helt ude på Gamle Kongevej, og da han kom til stede, var det ham næsten umuligt at få mandskab nok til at betjene sprøjterne; nogle unge søofficerer havde lagt beslag på folkene til at fælde træerne op mod hovedmagasinet, hvad der bare gav ilden mere luft, og de var ikke til at bevæge til at adlyde andre end Holmens chef. Boye Junge stod der med 36 sprøjter uden at kunne få pumperne i gang. Den store brændestabel i Delehaven, der rummede over 1100 favne, futtede op i et kæmpemæssigt, knitrende bål; da brandmajoren endelig fik slangerne op på hovedmagasinets tag, kom der pludselig ikke mere vand, og da brandmester Bech undersøgte sagen, viste det sig, at sprøjterne uden videre havde skruet slangerne fra og var kørt deres vej …

Helt ind over byen regnede gnister og brændende træstumper; og mens marinerne og brandfolkene kævledes om, hvem der skulle lede redningsarbejdet, sprang ilden over Kanalen, fik fat i de gamle bindingsværkshuse dér, og var fra nu af ikke til at standse. Samtidig antændtes Nicolaj Kirke; klokken halv ni om aftenen sank det stolte spir ned over husene i Kirkestræde og Store Færgestræde, og et øjeblik var alt skjult i ulmende røg; men kort efter skød en ildsøjle i vejret, og flammerne åd sig videre ind over byen med uimodståelig magt.

Så stærk var heden, at husene antændtes, endnu før flammerne nåede dem, og det hele kvarter "var som et brændende Helvede at se," som et øjenvidne siger ...

Forvirringen ud over byen var ubeskrivelig. Beboerne havde stolet så sikkert på brandvæsenets fortræffelighed, at de ganske tabte hovedet. Rundt i de snævre gader, hvor ilden endnu ikke var trængt frem, myldrede menneskene, midt i den kvælende røg, mellem flyttevogne og bærebøre, "som i en oprørt myretue". Enhver tænkte kun på at frelse sit, møblerne kastedes ud af vinduerne og spærrede gaderne for sprøjterne, og i store skarer drog folk til fods og til vogns ud mod forstæderne og Christianshavn ...

Hele lørdagen rasede branden videre, og først ud på søndagen lykkedes det at begrænse ilden ved at nedrive hele kvarterer af truede huse. Da var hele Holmens revier raseret, alle gårdene omkring Gammelstrand, Amagertorv og Gammeltorv var lagt i aske, af rådhuset og Vajsenhuset stod kun murene tilbage. I alt var 55 gader med 941 huse gået op i luer, og seks tusinde mennesker var blevet husvilde.

Madam Rafsted stod med Bendte på volden og så ind i det knitrende bål; en tid tænkte de, det skulle nå Nyboder, men det gik ikke så langt. Rystende af angst stod de dér som de andre nyboderskoner og børn, både den første dag og de følgende. Alle var de i dødsangst for deres ægtefæller og voksne sønner, som de ikke så noget til, før branden langt om længe var forbi. Der kunne jo vanskelig skaffes mandskab nok til at redde, hvad reddes kunne ...

Kronprinsen selv var i to nætter i staden og så til, at alt blev forsøgt; men der var ikke stort andet at gøre, end at lade ilden

brænde ud af sig selv. Telte blev slået op på volden for de brandlidte; og en hel lykke viste det sig nu på en måde at være, at slottet var afbrændt året i forvejen; mangfoldige familier husedes der; rundt i de øde kældere og gange kunne man høre spæde børns klynken, ja barselkvinders skrig. Det var i sandhed som den yderste dag ...

Da Morten omsider udaset og nedslået sad hjemme hos Malene, sagde hun skarpt:

"Det var naturligvis Lars Trunte?"

"Hvorfor skulle det være Lars Trunte?" svarede Morten Rafsted undvigende. "De siger, det er engelskmanden eller russen, der har villet have haft ram på flåden."

"Snak," sagde madam Rafsted. "Men I mandfolk er nogle pjok. Om I havde gjort jeres pligt, havde Lars for længe siden siddet i hullet, og der var ingen brand blevet af."

"Jeg kan ikke vide," sagde Morten Rafsted tonløst. "I går fandt de dog en tændt lunte ved købmand Larsens pakhus i Nyhavn, og da bar vinden just på mod flåden. Jeg holder nu på, at det er russen."

"Russen, fa'r, er det Lars Trunte?" spurgte Bendte, der sad og lyttede betaget til.

"Ja, du må nok sige det," sagde madam Rafsted hånligt. "Jeg vil da håbe, de hugger ham, så han kan komme af med sit hoved."

Morten svarede ikke mere; hverken han eller nogen anden tvivlede på, hvordan det hang sammen, og de nævnte i fremtiden ikke gerne Lars Truntes navn, fordi de på en måde følte sig som medskyldige alle mand. Der blev også søgt i hver krog, om synderen skulle kunne findes; men han sås aldrig

mere. Der fandtes nogle forbrændte ben inde mellem ruinerne på Holmen, og man slog sig til ro med, at det kunne være ham; og så gik han over i sagnet …

Der blev nok at tage fat i nu for Holmens folk. Inde på slotspladsen rejstes der på få dage en hel lille nyby, næsten som et helt Nyboder. Der var to gader på langs og seks tværgader, og man kaldte det for Christiansby og Frederiksby; det afhjalp den værste nød, selv om mange brandlidte i den første tid måtte kampere på volden under åben himmel …

Så blev ruinerne ryddet, og dengang var staden rig; allerede næste år var størstedelen af de brændte gader bygget op igen.

7. Skoleinspektøren

Kort efter branden fyldte Bendte fem år, og Morten begyndte at slå på, at hun skulle i søetatens skole. Men Malene sagde kort:

"Hun skal ikke mellem de matrosunger; vi har råd til at skaffe hende omgang med bedre folks børn."

"Såmænd," sagde Morten, "men hvad fører det så til? Hun skal dog ud og tjene, når hun har stået til konfirmation."

"Der kan times en meget, også når man tjener," sagde madam Rafsted. "Den, der har lærdom, kommer altid til vejrs. Vil du ikke betale for hende hos jomfru Soelgaard, må jeg skaffe det ved at sy."

Hun tænkte på sin egen tyendetid og det, hun nær kunne være kommet til at opleve selv. Der var ikke længere skygge af skam i hendes sind, når hun mindedes den unge Lyche, og hun var nær ved at synes, at hun havde været en dum gås, siden hun ikke greb til, da han bød sig frem. Hun havde set hans mætresse en dag ... som en fornem dame sad hun i sin karosse, og folk sagde, at han gav hende penge som græs. Jo, hun skulle bare have vidst den gang, hvad hun vidste nu ... dyd og den slags var godt nok for småfolk, men den, der kom i ægtestand, kom nok ikke altid i velstand for det. Og det var vel netop lykken at sidde i velstand og have så meget som muligt frem for de andre ...

Den næste dag gik hun med Bendte til jomfru Soelgaard i Store Kongensgade og meldte hende ind. Og hun forhørte sig nøje om, at der ikke var noget slags simpelt folk imellem dem, der skulle være Bendtes kammerater.

"Stol De trygt på mig," sagde jomfru Soelgaard. "Jeg skal vogte barnet som min øjesten og holde hendes tanker mod det

høje. Og tænk på mig med min lille gudsøn, når han vokser til."

"Anders Greisen skal der ikke kostes noget på," sagde madam Rafsted. "Han bliver alligevel aldrig andet end matros."

"En matros kan blive admiral," sagde jomfru Soelgaard. "Men jeg har nu også mere tro til Bendte. Hun er af et fint stof. Ingen skulle se på hende, at hun er en tømmermands barn."

"Jomfru Soelgaard," sagde madam Rafsted og knejste. "Der gives hemmeligheder, som ... De må ikke forlange ..."

"Gud bevares," sagde jomfru Soelgaard interesseret. "Men tror De ikke, jeg så det straks. Det søde væsen ..., men hvorfor har De kaldt hende Bendte? Det har sådan en ordinær klang ... ved De hvad, i Deres sted ville jeg have kaldt hende Frederikke, efter kronprinsen, forstår De. Han er så sød ... og jeg får ved Gud sådan en hjertebanken, hver gang den dejlige mand rider her forbi ... hsss! Dér er de! De kommer her forbi hver evigste gudsens dag ..."

Og de fo'r til vinduet og slugte med øjnene den rytterskare, der kom buldrende forbi med raslende sabler og vajende røde fjer.

"Er de nu ikke yndige," sukkede den gamle jomfru. Og hun gav sig til at fortælle løst og fast om hver enkelt ... Frants Bülow, den klogeste af dem alle; de sagde, at ingen kom til kronprinsregentens øre uden gennem hans pung; og den lystige Friboe ... og Rømeling, der somme tider spillede en bondegård væk på en aften og var så galant på gaden, at det kunne være helt farligt for et kønnere fruentimmer at møde ham i mørkningen ...

Men mest fortalte hun jo om den ejegode Frederik selv. Endnu i forgårs, da det brændte overfor på kvisten, kom han

ridende, så han var der før selve brandmajoren, og han blev holdende der, til det hele var forbi. Sådan sørgede han selv for det allermindste ... De sagde, at der ikke blev så meget som syet en knap i soldaternes frakker, uden at han selv havde resolveret det. Og jomfru Soelgaard havde selv haft en broder, som havde spillet alt, hvad han ejede og havde, bort i tallotteriet; så gik han op til kronprinsen, der bare skændte lidt på ham og gav ham halvtredsindstyve rigsdaler; dem spillede han så også væk og rejste til Vestindien, men det kunne kronprinsen da ved Gud ikke gøre ved ...

"Nej, han er mageløs," sagde jomfru Soelgaard. "Og ved De hvad, *var* det mig, der havde en datter, så skulle hun hedde Frederikke, så vist som jeg sidder her."

"Ja, herregud," sukkede madam Rafsted, "det var jo Morten, der ville hun skulle hedde Bendte. Men vi kunne da for den sags skyld gerne kalde hende Frederikke alligevel ..."

Den næste dag begyndte Bendte sin skolegang, og hun blev meget forbavset, da både moderen og læremo'r sådan på én gang døbte hende om; men hun fandt sig lydigt og tavs i det, som i alt andet ...

Madam Rafsted var ganske charmeret i jomfru Soelgaard og tog sig ofte et lille løb derop for at høre det morsomste nyt om fornemme personer; jomfruen var jo evig vandrende, så snart hun havde fået ungerne fra hånden ... fra hus til hus, med øjnene og ørerne på stilke ...

"Det er en anden snak, end den man får sig her i Nyboder," sagde Malene til sin mand. "Man mærker snart på tonen, at jomfru Soelgaard er kommet af godt folk."

"Men hvordan går det med lærdommen?" sagde Morten.

"Ih, men du hører vel selv, hvor barnet sidder og remser op med fingrene i ørerne," sagde Malene. "Jomfruen siger selv, at Frede ... at Bendte er den lærdeste af hendes disciple."

Og det var sandt nok; da Bendte havde gået i skole nogle år, ville det ikke have været jomfru Soelgaard muligt at lære hende mere. Men så blev hun sat til at undervise de mindste.

"For det er den indbyrdes undervisning," sagde jomfru Soelgaard til Malene. "Det er det nyeste og fineste man har; kronprinsen interesserer sig selv så uhyre for den ..."

Men Morten brummede over, at han skulle give så mange penge ud til ingen nytte; og Grethe Lystrup, som gik ude i den nye skole i Søkvæsthuset, sagde til Bendte:

"Du skulle se at få lov til at komme ud til os; du kan ikke tænke dig, hvor vi har det sjov."

"Hvad lærer I da?" spurgte Bendte.

"Vi har religion og lapper bukser og sådan noget," sagde Grethe. "Skidt med det; men vi har det så sjov, for vi er så mange, at ingen kan holde styr på os. Og nu til sommer kommer kronprinsen ud og skal høre ..."

"Kommer kronprinsen " spurgte Bendte med stive øjne.

"Ja, ved du ikke det, han er skoleinspektør?" sagde Grethe. "Hver sommer kommer han for at høre, om vi kan noget; og så har han brystsukker med, når vi er flittige; men når han ikke er fornøjet med os, rusker han os i ørerne. Det er ligesom Karl den Store, siger vores syfrøken ... ja, det er en, som var konge længe før vores tid. Ham skal han ligne meget."

Det spøgede længe i Bendtes hjerne, at den stads måtte hun da være med til, om også hun skulle ruskes i ørerne; og hun tiggede nu moder om lov; men Malene sagde nej.

Lige til madam Lystrup en dag kom over og sagde hende den rene sandhed om jomfru Soelgaard, som gik fra sted til sted og roste Bendte, så fin og klog hun var. Men hun var da heller ikke Morten Rafsteds barn, sagde hun, det vidste hun fra Malene selv; det var en, hun havde haft udenom ... med en søofficer, så vidt hun vidste. Enhver kunne da også selv se det på Bendte Frederikke ...

Madam Rafsted blev flintrende gal; for nok havde hun jo selv antydet noget sådant for jomfru Soelgaard, men det var da ikke for at hun skulle plapre det ud rundt hos dumme folk, der lagde alting ud til spot og spe ...

"Den mær," sagde hun. "Tøsen skal derfra i morgen den dag. Så det sagde hun, den skinhellige rad, jeg er sikker på, hun har sig en unge selv, om man så rigtig efter ..."

"Hun har syv," sagde Bendte alvorligt. "Men når jeg kommer derfra, har hun kun seks."

Madam Rafsted og madam Lystrup så til hinanden og gav sig til at hviske. Der var jo det med Bendte Frederikke, at hun sad så stille og snappede hvert ord, der faldt af ens mund, uden at nogen tænkte på, hun var til stede ...

Den næste dag blev Bendte meldt ind i Søkvæsthusets skole, hvor hun lærte både at skrive og regne og lappe på matrosdrengenes tøj. Videre sjov syntes hun ikke, der var ved det, for hun forstod ingen ting af den hvisken og tisken, de store var optaget af; men hun sled bravt i det, for at "skoleinspektøren" skulle blive fornøjet med hende, når han kom.

Da den store dag oprandt, var alle pigerne pyntede, så godt de havde råd, og stod på gulvet og sang, da kronprins Frederik

trådte ind med sine adjudanter. Bendte var i lang, hvid kjole og rakte ham blomster; hun turde ikke se op og glemte næsten at trække sit vejr.

"Hvad hedder du?" sagde kronprinsen og klappede hende på kinden.

"Jeg hedder Bendte," sagde hun, "Bendte Rafsted. Men mo'r kalder mig Frederikke, for det siger hun er efter kongen."

"Hå, hå," lo kronprinsen, "så skulle du ellers hedde Christiane, siden kongen hedder Christian."

"Nej," sagde Bendte og tog ikke sine øjne fra ham, "for fa'r siger selv, at Frederik, det er vores rigtige konge og landets fader ..."

Kronprinsen lo og vendte sig mod sine adjudanter.

"Hvad siger du til det, Bülow?" sagde han. "Det er jo ligefrem majestætsfornærmelse. Det er skade, at Blåtårn er brændt."

"Hvis alle de, der regner Deres kongelige Højhed for landets fader, skulle sættes i tårnet, så fik Deres kongelige Højheds fader ingen undersåtter," sagde Bülow.

"Landets fader, det er Rømeling," sagde kronprinsen lystigt; og alle adjudanterne lo; for det var til stor morskab mellem de "røde fjer", så mange børn, der gik rundt i staden med Rømelings lange næse i deres ansigt.

Men Rømeling blev blodrød i sit ansigt, da han hørte sit navn, ikke fordi spøgen havde krænket ham; men han havde just stået tæt op ad Grethe Lystrup og haft sin hånd omme på bordet bag hendes ryg. Han havde det nu en gang med straks at mærke, hvor blodet var hedt, og kunne ikke dy sig. Grethe var snart femten år nu og strålede langt af lyst til at komme i lag med livet.

Men kronprinsen stod og holdt Bendte om kinderne og blev ved at stirre på hendes hoved.

"Sikken et pænt hår, du har," sagde han så. "Kan du hilse din moder og sige, hun er en brav kone, at hun holder dig så net."

Så gik han videre, og Bendte var så betaget, at hun ikke hørte det mindste af overhøringen og svarede hen i tåget, da hun blev spurgt.

"Så du ham?" sagde Grethe Lystrup bagefter til hende. "Var han ikke sød?"

"Sådan siger man ikke om kongen," sagde Bendte værdigt.

"Pyt med kongen," sagde Grethe, "han er jo så vissen og hvid i hovedet som en gammel mand. Nej, men Rømeling, du ... du skulle bare vide, jeg har set ham oppe hos Martha Sejrsen, kvartermandens, du ved, der kommer han så tit. Ved du hvad, jeg tror ligefrem han stod og kildrede mig i siden ..."

Madam Rafsted knejste endnu mere, da Bendte kom hjem med den kongelige hilsen og berettede hvert ord, der var faldet. Det med Rømeling forstod Morten straks og lo mægtigt over.

"Den kalder jeg godt stukket ud," sagde han. "Ja, Frederik er skam ikke noget fæ, han kender sine folk."

"Rømeling er en rigtig gris," sagde madam Rafsted stramt. "Det er en ren forargelse, så tit han kommer omme hos madam Sejrsen, når kvartermanden er på Holmen."

"Lad os ikke skabe os, mutter," sagde Morten Rafsted, "Rømeling er en stadskarl at se op til, og her i Nyboder er såmænd nok, der gerne vil hoppe. Jeg ved heller ikke andet, end at det går sådan til over det ganske København."

"Du så kanske gerne, jeg fulgte skikken?" sagde madam Rafsted spidst.

"Med dig er det en anden sag," sagde Morten og kyssede hende. "Du har nu altid været noget for dig selv."

Så voksede Bendte sig frem fra klasse til klasse derude i Søkvæsthusets skole. Og det stod ikke til at nægte, at det tit kunne være stramt nok, både hvad hun fik at høre og se. Hun lærte jo snart at forstå både det ene og det andet, og hun hørte stille på venindernes snak, der altid drejede sig om ét og det samme. Selv sagde hun ikke stort, og tit, når de andre hviskede, gik hun sin vej med et værdigt:

"Fy, I må rigtigt skamme jer!"

Men snart efter sad hun alligevel hos dem og lyttede efter hvert ord; og det gled efterhånden ind i hendes bevidsthed, som i de fleste unges på den tid, at livet var ikke andet … nogen giftede sig, andre tog sig en kæreste, somme gjorde begge dele. Elskov drejede det hele sig om, og det gjaldt blot at få så meget ud af det som muligt, mens man var ung …

Selv voksede hun sig større og kønnere for hvert år, og hvad hun end tænkte, så blev hendes væsen ved at være ærbart og stilfærdigt. Malene så tit undrende på hende og tænkte, så hun dog kom til at ligne hende selv. Og det var ikke fri for, at hun søgte at lokke hende til at snakke, nysgerrig efter at få at vide, hvad der rørte sig af lidenskab og længsel under denne stille overflade.

Men Bendte beholdt sit for sig selv.

8. Kærestesorger

Madam Rafsted blev mere og mere lad; det var længe siden, hun havde ladet sine sidste kunder gå fra sig, og nu tog hun sig ikke engang af hjemmet mere; Bendte tog hun af skolen og lod hende skalte og valte, som hun ville, så det gik med hyggen og renligheden som det bedst kunne; for Bendte var jo ung og strejfede hellere rundt med veninderne, end hun gik i trædemøllen derhjemme ...

Så måtte stakkels Morten tage det, som det kunne falde, mens datteren slog sig løs og Malene sladrede over kaffekoppen med kvarterets madammer; et helt hof kunne hun have om sig i stadsestuen, men det blev jo rigtignok ikke den fine omgang, hun havde drømt om; underofficerernes koner holdt sig fornemt tilbage, det hoffærdige pak; den eneste, der gjorde hende den ære, var madam Lystrup; men hun ville altid føre ordet og vide bedre besked end alle andre; man mærkede tydeligt, at hun nedlod sig ... madam Rafsted og hun var nu engang for brede til at være i stue sammen ...

Nej, Malene ville være den første i sin kreds; hun fik samlet sig en stab af ringe folks koner ... folk, som ikke så alt for nøje efter snavset i krogene, og som vidste besked ... sladderen gik og kværnen malede, mens Bendte sad stille hos og lyttede ...

Bendte fik god besked om livet, som det levedes de fleste steder i hine dage, både i de højeste kredse og de laveste; og hun gjorde jo også sine erfaringer på egen hånd ... helst når hun var oppe hos Grethe Lystrup eller hos Martha Sejrsen, som var en af de mest erfarne. Dér kom under tiden kavalerer i skumringen, både af hoffets herrer og de unge grosserersønner, og dér blev

fejret hele små gilder, hvor det gik vildt nok til. Men Bendte bevarede en egen stilfærdig fornemhed midt i det alt sammen og gik altid, når det lod til at skulle gå over stregen … Hun ville jo nok vide, hvad de havde for, men selv var hun sky for at komme ud i noget. Der åd sig bare dybere og dybere ind i hendes sind en trang til at få sin part af højheden og herligheden … en stor og rig part skulle det være, blot dæmrede det jo endnu alt sammen som i drømme …

Og hendes tilbageholdenhed gjorde hende bare endnu mere æggende og fristende.

"Hun dér bliver god nok," sagde Rømeling til Martha Sejrsen en dag, da Bendte var gået.

"Jeg kan ikke se, hvad der kan være ved hende," sagde Martha og slog med nakken. "Køn er hun da ikke, og så er hun en rædsom kedelig stivstikker."

"Såmænd er hun ikke nej," sagde Rømeling. "Det er bare et væsen hun har lagt sig an; hun er klog nok. Og køn bliver hun nu, selv om hun ikke er så dejlig som du."

"Jeg mente ellers, det var Grethe Lystrup for tiden," sagde Martha spansk og rev sig løs, da han ville kysse hende.

"Det er hende og dig og jer allesammen," sagde Rømeling og lo. "Hvis jeg havde et hus så stort som Frederiksberg slot, skulle der sidde en sød lille pige i hvert værelse, og bare jeg skulle have nøglen. "

"Det skulle du sige til kronprinsen," sagde Martha og lo. "Så gjorde han dig straks til general."

"Kronprinsen er slet ikke sådan, som folk tror," sagde Rømeling. "Han er stiv nok ved eksercitsen, men bagefter kan

han slå sig løs værre end nogen af os andre. Jeg tror for resten også, han keder sig hos kronprinsessen."

"Er hun køn?" spurgte Martha.

"Vist er hun det," sagde Rømeling. "Lige så køn som et billede. Men hun er stiv og stolt og passer altid på etiketten; du skal se, kronprinsen slår sig løs en dag; havde jeg været i hans sted, havde jeg gjort det for længe siden."

"Hvis kronprinsen skulle få brug for en mætresse, så tænk på mig," sagde Martha.

"Dig vil jeg have for min egen mund," sagde Rømeling. "Og sådan noget snakker kronprinsen heller ikke med mig om; det bliver Bülows sag."

Han spændte sablen om sig og ville gå.

"Hils Grethe Lystrup," sagde Martha og nejede koket. "Jeg håber, kaptajnen kommer herud igen, når de bliver ked af hende."

Rømeling lo og gik ud til Grethe Lystrup, som han havde fundet et par værelser til i Lavendelstræde. Bendte havde været derude en dag og besøgt hende og var ganske betaget over, så flot hun havde det. "Sådan noget kunne du jo også få, bare du pegede," sagde Grethe og så misundeligt på hende. "Du har jo noget ved dig, så at herrerne bliver tossede, bare de ser dig. Tag dig en kæreste, dit fjols, og stik af fra de gamle. Du går jo dér, og er ikke andet end som en tjenestepige."

Bendte blev rød og svarede ikke. Og Grethe Lystrup brast i latter.

"Du tænker på Jakob," sagde hun. "Det var også en kæreste at holde sig til, sådan en matros."

"Jeg tænker slet ikke på Jakob," sagde Bendte og blev endnu rødere. "Han er jo ude at sejle."

Grethe Lystrup lo igen, men Bendte mente det ærligt nok, for hun havde spadseret meget med Jakob, mens han var hjemme, og hun vidste godt, at han ventede, hun skulle blive hans kone. Men nu, han var borte, kunne det aldrig falde hende ind at skænke ham en tanke.

"Så er det Johan," sagde Grethe. "Det var sjov, om vi kunne blive svigersker; men jeg kan ellers ikke begribe, hvad du vil med den splejs."

Bendte rejste sig fornærmet og gik; for hun gik netop og bar på et stille sværmeri for Johan Lystrup, måske mest, fordi han var stille ligesom hun selv og så forlegen, at de allesammen havde deres løjer med ham. De gik lange ture på volden og Kærlighedsstien og udenfor søerne; og når de kom hen, hvor ingen så dem, gik de med hinanden i hånden og sang; Bendte ville ikke have, nogen måtte vide om deres forlovelse, og Johan syntes også, det var yndigt med dette hemmelige.

Som nu, når de sad hjemme hos madam Rafsted, der af al magt begunstigede forbindelsen; så sad de ganske stille med hinanden i hånden under bordet og fløj fra hinanden som to høns, når døren gik.

Madam Rafsted lo over, at de troede, ingen vidste det; og så sukkede hun over, så meget Bendte mindede om hendes egen ungdom; hun havde også været så sær og blufærdig, det fjols hun var dengang ...

Men Bendte undrede sig tit over, at Johan aldrig tog hende om livet og kyssede hende; han *var* nu virkelig også noget af en splejs, sådan som Grethe sagde ...

På sin fødselsdag havde hun fået lov til at bede fremmede; men hun ville ikke have andre end Johan. Hun havde netop den dag været oppe hos Martha og hørt så meget, at blodet kogte i hende endnu.

Og så et øjeblik, da hun var alene i stuen med Johan, kastede hun sig pludselig om halsen på ham og kyssede ham, blev ved at kysse ham, så han helt tabte vejret …

Han var ude af sig selv af benovelse og forskrækkelse og var slet ikke i stand til at besvare hendes lidenskab. Han havde jo nok somme tider haft lyst til at kysse hende, men altid syntes, det ville være for dristigt; og nu kom det hele så overrumplende, at han blev stiv af skræk og kom til at ryste; der kunne jo komme nogen, hvad øjeblik det skulle være; dørene stod næsten ikke, og han begreb ikke, at hun kunne være så uforsigtig. Hans mund var helt kold, mærkede hun, og han søgte bare lempeligt at skubbe hende fra sig …

Fra den dag så Bendte ikke mere til Johan og undgik ham, så vidt hun kunne. Men netop nu begyndte han at hænge over hende og trygle hende, om hun da virkelig ville bedrage ham og gøre ham ulykkelig for livstid … der var naturligvis en anden, hun holdt af, hun skulle sværge …

Og Bendte svor, som hun kunne med god samvittighed; men hun var blevet helt led ved ham … han som første gang havde vakt lidenskaben i hendes hjerte og vist sig ikke at være nogen mand, da det gjaldt …

Så blev Bendte endnu ivrigere end før efter at komme hos Martha Sejrsen og Grethe Lystrup; madam Rafsted vidste god besked med det, og holdt hende ikke tilbage. Men når datteren kom hjem, frittede hun hende om alt, hvad hun havde hørt og

set, og morede sig kosteligt; for Bendte fortalte alt det værste på en så ærbar måde, at det bare blev endnu værre …

En tid efter kom Jakob hjem som en rigtig grov og solbrændt matros. Han og Bendte måtte mødes i al hemmelighed, eftersom forældrene satte sig imod partiet på begge sider.

"Malene er en nar," sagde Dorthe Daniels. "Det er den gamle historie, at når skidt kommer til ære, ved det ikke, hvordan det vil være. Jeg tænker ikke, der er mere stadighed ved datteren, end ved hende selv."

"Det ved vel alle, hvad matroserne er for folk," sagde madam Rafsted på sin side. "Jeg kaster ikke Bendte Frederikke bort til sådan en tjærepind."

Men udenfor volden, især bag Rosenvænget, vandrede de to unge; og det var vel netop det hemmelige og forbudte, som gjorde tingen tiltrækkende for Bendte; for egentlig syntes hun jo nok, at Jakob var en slem klods … og så den tanke at sidde i Nyboder, som matroskone! Det var finere og sartere drømme, der spandt sig frem i hendes sind …

Så friede Jakob en dag rent ud. Han havde gået i engen og plukket blomster, til det blev en stor kost, og den rakte han hende.

"Ja, det skal vel så være os to," sagde han plumpt og tog hende om livet.

"Jeg ved det ikke," sagde hun og gemte ansigtet i blomsterne; for det *var* nu en skrækkelig, ubestemmelig lugt, der var ved ham.

"Holder du ikke af mig?" spurgte han.

"Jeg ved det ikke," sagde Bendte, men gjorde dog ingen modstand, da han drog hende ind til sig. Hun tænkte på alt,

hvad hun havde hørt, og på Johan ... hvor kunne man egentlig vide, om man holdt af en mand, før man havde prøvet det? Han måtte da i det mindste kysse hende ...

Så kyssede Jakob hende i det samme, og hun blev helt forvirret ved det, for det var et ægte matroskys, både saftigt og kraftigt. Men han kunne ikke rigtig komme på det rene med, om hun syntes om det eller ikke.

"Kys mig en gang til," sagde hun stille.

Han knugede hende ind til sig og kyssede hende både en og mange gange. Så rev hun sig pludselig løs.

"Nej, jeg elsker dig ikke," sagde hun og rejste sig. Så gik hun stille, med sænket hoved, tilbage mod byen. Blomsterne havde hun ladet ligge; Jakob sad og stirrede ganske fortabt efter hende ... så let og vuggende hun gik, det fineste af et kvindfolk han nogen sinde havde set indenfor sin rækkevidde. Men så var hun altså for fin til ham, det var jo så begribeligt ...

Bendte tænkte slet ikke mere på ham, da hun var gået fra ham. Men der dæmrede noget nyt i hende ... en uklar følelse af, at hun slet ikke var som andre, og sagtens aldrig fik sig en rigtig kæreste som de.

I sine drømme havde hun allerede en ... lige så stille og fin som Johan var han, og alligevel voldsom som Jakob ... bare meget både finere og stærkere end de to tilsammen ... Da hun var kommet hjem, gav hun sig midt på eftermiddagen til at gøre rent og pynte op, som der skulle være fest. Et pludseligt ubehag havde grebet hende over al den uhygge og skidenfærdighed, hun levede i.

Madam Rafsted gloede forbavset på hende og tænkte, hun havde været hos Grethe Lystrup. Hun fik korte svar, alt det hun

frittede …, men kærlighed måtte der jo være med i spillet, når man fik sig sådan en raptus, det vidste hun fra sig selv …

Bendte lå næsten hele natten vågen og stirrede ud i mørket … om hun ikke skulle løbe fra det alt sammen? Hun syntes ikke, hun hørte hjemme her; bare hun vidste, hvor det lå, eventyret, hun længtes efter …

På den tid gik Bendte i sit femtende år.

9. Ulykken

Nu da Bendte var begyndt at tage fat, lagde madam Rafsted ganske hænderne i skødet. Veninderne kom og drak hendes kaffe og bagtalte hende bag hendes ryg.

"Nu er bornholmeren væk igen," sagde Else Espens. "Hvor alting går ud, og ingen ting ind, dér kan man jo vide, hvordan det må ende."

"Jeg har set det for længe siden," sagde jomfru Soelgaard, der var blevet taget til nåde igen. "Et held var det da, at jeg ikke fik Anders Greisen i min skole; de har tigget mig hårdt nok, men jeg holdt mig stiv."

"Hvis ikke de stjæler, ved jeg ikke, hvordan de får det til at slå til," sagde madam Lystrup. "Gud ske lov, jeg har min Grethe vel i vej, så gentil som Rømeling er imod hende".

Men Dorthe Daniels gik lige til Malene og sagde hende sandheden op i øjnene.

"Du skulle se noget mere efter Bendte," sagde hun. "Om du ikke sætter hende i et ordentligt hus, så hun lærer at tjene, bliver hun aldrig andet end en rendetøs."

"Bendte er klog nok," sagde madam Rafsted. "Hun holder sig til, hvor hun kan træffe bedre folk. Kanske det ikke går hende ringere end som Grethe Lystrup."

"Grethe er en mær," sagde Dorthe Daniels. "Den dag Rømeling kaster hende fra sig, kan enhver fuld matros samle hende op i rendestenen."

"Ja, så bliver det kanske noget for hendes Jakob," sagde madam Rafsted spydigt. "Andet end som matros er han da ikke,

og forgangen dag, jeg mødte ham, var det alt det, han kunne krydse ned gennem gaden."

"Om også Jakob drikker, ved vi da allesammen hvorfor det er," sagde Dorthe hidsigt. "Hendes Bendte er ikke for god til ham, og hun kunne vel tage en ordentlig karl, når han byder sig til."

"Bendte er født til noget højere," sagde madam Rafsted fornemt. "Hun dur ikke til at være matroskone, det ser man da med et halvt øje! Vent bare, så skal hun nok komme på sin rette plads."

"Ja, i skidtet kan hun tidsnok komme," sagde Dorthe Daniels og rejste sig. "Andet dur hun vist ikke til, og jeg takker Gud, at jeg ikke har fået sådan en postelinsfigur i min familie."

Hun gik smækfornærmet hjem og pønsede bare på en lejlighed, om hun ikke skulle kunne komme over madam Rafsted og knække hende i hendes storhed.

Morten Rafsted rystede jo også på hovedet i begyndelsen, da han så, hvordan hjemmet gik til agters. At det havde mindsket med den megen renlighed, var ham nærmest til behag; og hvad det angik at han som regel fandt huset fuldt af madammer, når han kom fra Holmen, så kunne han jo gå sin vej og lade dem sladre. Han havde så småt genoptaget sine gamle vaner og var slet ikke ked af et påskud til at slå et slag.

Men værre var det, at ekstraarbejdet var hørt op, så økonomien truede med at gå ad Hekkenfeldt til.

Så varede han hende ad.

"Du fører for store sejl, mutter," sagde han. "Om der kommer en byge, så kuldsejler vi. Du skulle lige godt tage det arbejde, du kan få; for penge, ser du, det er ligegodt det eneste, rakket respekterer. Nu sidder du her på stads, og de virrer om dig som

fluerne om en sirupskrukke, så længe der er noget i den. Men når du først er tom, så gør de noget andet ved dig, Malene; du kan tro mig, om du vil."

"Det er vel en mands sag at skaffe føde og klæder til kone og børn," sagde madam Rafsted værdigt. "Jeg ved ikke andet, end som jeg har slidt nok i min tid, og nu kan du og Bendte værs'god og trække læsset."

"Det har du," sagde Morten Rafsted, "det ville være synd at sige dig andet på. Men se, hvad Bendte angår, så er hun jo i den alder, at hun svirrer, og du må vel bedst selv vide, hvem der har givet hende nykker, som fører over hendes stand. Jeg siger ingen ting på det, mutter, men én må jo tage sig af det, og du er vel ikke gammel endnu, så du behøver at lægge op."

"Du kan tage dig ekstraarbejde selv," sagde madam Rafsted og slog med nakken. "Nu i vinterens tid tager Holmen jo ikke mere end jeres halve dag, og du råder selv med, hvad du tjener. Skulle jeg ligge rundt i byen med skuren og skrubben, for at du kunne drive om og sparke ud og vigte dig? Dér er du kommet til den fejle, min fa'r, så meget du ved det ..."

Så gik hun og slog med døren; Morten var ikke meget for at give sig i lag med hendes skarpe tunge, og nægtes kunne det jo ikke, at de havde været to om at give ævred op. Så drev han ned ad gaden og grundede på, om han skulle søge en kammerat op eller drive ned i Brokkensbod ...

Han havde jo nu sin orm også, Morten. Det var det, at han havde vovet liv og lemmer i slaget på Rheden; kronprinsen havde selv stukket ham på næven for det og givet ham en medalje for hans tapperhed. Men sådan var det gået så mange, og det gav ikke nær den anseelse i kvarteret, han havde tænkt

sig. Tværtimod var der mange, der holdt sig fra ham og fandt, at han var lige lovlig bredbovet igen; misundelige kumpaner var der jo nok af ..., og det *var* nu engang ikke videre velset i Nyboder, at man søgte at hæve sig op over skidtet ...

Så drev han rundt på beværtningerne med de løseste blandt kammeraterne; dér blev man respekteret efter fortjeneste og fandt altid venner, så længe man havde penge på lommen og ville spendere. Kneb det, var der kredit at få – endnu da. Og nægtede de den det ene sted, søgte man hen et andet, uden at gøre sig klart, at stederne blev ringere og ringere. Nedad går vejen hurtigt og så let, at man mærker det knap ...

Så skete der det en gang, at han fik frost i fingrene og måtte holde sig fra arbejdet i nogle dage. Da slog han et vældigt slag og endte nede i "Beskidte Anker", hvor flere kammerater var samlede; Daniel Andersen havde også slået sig løs for en gangs skyld og var til stede; de to kom i klammeri, og det ene ord tog det andet.

"Sådan en vil holde sig for bedre end andre," skreg Daniel, "og så forgriber han sig på statens ejendom. Lånte jeg ikke forgangen dag en tommestok af dig og så straks, at det var værftets. Sådan noget er ellers ikke andet end som gement tyveri."

Morten blev så hvid i sit ansigt, som væggen han sad ved; og de ventede alle, han skulle have kastet sig over Daniel og slået ham i gulvet. Men Morten blev siddende stille, hvor han sad, og ligesom skrumpede ind; til sidst luskede han ud af døren uden at sige et ord.

"Der fik han nok, hvad han havde godt af," sagde Daniel og brystede sig. "Nu tænker jeg, han bliver ligesom lidt mere

håndterlig for det første."

Og de så alle betænkelige ud, så der blev helt stille i stuen; for det var ingen spøg at forgribe sig på Holmens materialier, selv om Morten begribeligvis kun havde tænkt sig det som et lån ...

Men Morten drev helt sanseløs rundt i gaderne, for Daniels ord havde ramt godt nok, hvor de sigtede. Han forstod straks, at det var Dorthe, der havde sat det i manden, og nu skulle han sagtens meldes for tyveri ...

Han gik endnu langt ud på morgenen og grublede over dette. For det var virkelig så, at han havde ladet sig friste til at låne et eller andet stykke værktøj derude på værftet ..., og når han så havde haft det mellem hænderne en tid, skulle der jo overmenneskelig kraft til at bringe det tilbage. Ingen savnede det ..., og staten var vel så rig, at de stumper hverken kunne gøre fra eller til ...

Som et spøgelse kom han over Malene hen imod daggry og fortalte hende det hele. Hun kunne ikke blive klog på, hvad det var; men hun kunne da forstå, at det var noget forfærdeligt, han havde gjort; han blev ved med at stønne og klage sig.

"Nu er potten ude," sagde han. "Medaljen tager de fra mig og sætter mig i arresten ..., så jager de mig væk, og jeg kan gå her ligesom Lars Trunte ... betle om de vil give mig til en dram og fjæle mig på mørkeloftet om natten ..."

"Snak," sagde madam Rafsted, "nu er du jo sygeskreven og ingen spørger efter dig; om du siden hen bliver beordret til at møde for skesanten og gøre rede for dig, klarer du vel sagtens det, med den anseelse du har."

Morten ville imidlertid ikke lade sig snakke til rette; omsider fik hun ham i seng, men han lå bare vågen og stirrede ud i

mørket; det blev ved at hamre i hans hjerne:

"Nu er du ligesom Lars Trunte ... du er ikke bedre end som Lars Trunte ..."

Så forvirret var hans hjerne af de sidste dages vedvarende svir, at det hele allerede svulmede op for ham til en hel ulykke, et sammenbrud af hans møjsommeligt opbyggede verden, endskønt han jo ikke en gang var meldt endnu og kunne have sagt sig selv, at så vidt gik Daniel Andersen ikke ...

Men han lå der og bed sig fast i den tanke, at han måtte rømme, inden dagen kom og de fik tag i ham. Mens Malene sov, listede han sig op og fik sit arbejdstøj snøret sammen i en bylt; selv iførte han sig munderingen ... uden at tænke over, at med den var han jo så mærket, at den første den bedste vægter eller løber kunne gribe ham. Og så drev han rundt i staden, så langt fra Nyboder som bare muligt, indtil det blev lyst og brændevinsboderne lukkede op ...

Da smuttede han ned hos en kældermand i Klareboderne; han havde så vidt penge hos sig, at han kunne få brændevin og mad; og så satte han sig til at fortære videre på borg, mens tankerne så småt klaredes ...

Han begreb jo nok, at Daniel ikke ville gøre ham noget; om også man ragede uklar med hinanden i Nyboder, så rakte kammeratskabet dog så langt, at man ikke styrtede hinanden i ulykke. Han burde sagtens gå til Daniel og snakke med ham ..., men nu sad han jo her og skyldte, og var heller ikke videre vant til at ydmyge sig ...

Tankerne jog hinanden gennem hans hoved; men pludselig bed han sig med den druknes vanvittige stædighed fast i den forestilling, at alting var nu alligevel ødelagt; han kom aldrig

over skammen; og så skulle han vise, han var karl for at lade det hele gå Fanden i vold med honnør …

Han kendte godt kældermanden, han sad hos; det var en af de værste blodsugere og ågerkarle i hele staden. Aldrig borgede han for så meget som en skilling; men han var villig nok til at låne ud mod godt pant … helst, når det var af den slags, som man for sit renommés skyld ikke godt kunne skille sig ved og måtte formodes at indløse senere, når nøgternheden vendte tilbage. Morten fik ham om i en bagstue og afførte sig hele sin mundering, som kældermesteren tog i forvaring. Det var jo farlige sager, men så måtte også Morten forpligte sig til at tage kost og logi i stedet for penge … og det nødvendige brændevin med naturligvis …

Han begærede heller ikke bedre end at sidde der med glasset foran sig og fundere over sit spildte liv; det var ham næsten som en hel lettelse, at nu var det da alt sammen ganske og uigenkaldeligt ødelagt; det var bare at sidde og vente, til han blev smidt på gaden, eller de kom og tog ham …

Malene gik i en dødsangst i denne tid, og madammerne lod det regne med spottegloser over hende. Nu kunne man da se, hun var af stadsfolk, sådan et eksemplar af en mand, hun havde sig! Det kunne vel ikke vare længe, før han blev forfremmet til divisionstømmermand, og dannebrogskorset var han da evig vis på …

Malene sank helt sammen under byrden, og fattigdommen slog sig til. Hun vovede sig til skesanten for at tigge om et forskud, men han lo hende bare ud; der var vist ikke megen løn at kigge efter for Morten Rafsted herefter, sådan som absenterne løb på …

Så måtte madam Rafsted den tunge gang til Assistenshuset med al stadsen, stykke efter stykke. Og Bendte strøg dagen lang rundt gennem gaderne, om hun skulle kunne få et glimt af Morten og få ham lokket hjem; men han var som forsvundet fra Jordens overflade ...

Endelig kom så en dag budskabet om, at løberen var kommet over ham i Pilestræde, og nu sad han ude i Holmens vagt. Han var gået til bekendelse både om sine småtyverier og om, at han havde pantsat sin mundering.

"Det er en farlig sag," sagde Dorthe Daniels og rystede på sit hoved. "Pantsætte kongens mundering! Nu slipper han vel ikke for Børnehuset ..."

"Det er endda godt for ham, at han ikke har solgt den," sagde Daniel. "Dette her bliver altid billigere. Jeg tænker, han slipper med et par år."

Men Malene sad hjemme og græd i sin vanmagt.

"Nu får du se, om du kan hjælpe os," sagde hun til Bendte. "Det var altid så stort med dine fine bekendtskaber; men jeg tænker ikke, din Grethe Lystrup er anderledes end som de andre; de lader hellere grøden svies for os, end de brænder fingrene selv."

"Jeg skal nok finde på råd," sagde Bendte – og troede det ikke selv. Men hun tog tøjet på sig og gik til Grethe Lystrup, hvor netop Rømeling var. Han sad og slugte Bendte med øjnene og gjorde sig sine tanker.

"Jeg formår ingenting i den sag," sagde han så. "Det er en alvorlig geschichte, og Hans kongelige Højhed er ikke til at spøge med i slige materier. Men vil hun følge mit råd, jomfru Rafsted, så skal hun gå lige til kronprinsen selv."

Og det fo'r igennem Bendtes hjerne, hvad jomfru Soelgaard havde sagt hende i sin tid, at til kronprins Frederik kunne undersåtterne komme med stort og småt, han hjalp dem, så vidt han evnede, selv om han skulle gribe i sin kasse.

Og hun gik hjem til moderen med en stor beslutning i sin unge hjerne. Men til Malene sagde hun, at hun havde ikke fundet noget råd endnu.

10. Et voveligt forsøg

Malene sad ganske opgivet på bænken og lagde hverken mærke til det ene eller det andet. Men at Bendte Frederikke stod foran spejlet og pyntede sig, det fik hun dog øje på.

"Vi har aldrig haft andet end sorg af dig," sagde hun i sin urimelige vrede. "Du ville aldrig være som de andre børn, men skulle altid være finere end alle andre; Gud skal vide, hvad du har kostet mig til pynt og fjas, og nu, vi sidder her med ulykken, trækker du i kludene og skal ud og more dig hos dine fine venner. Du skulle hellere sætte dig hen hos mig og tænke på vores stakkels fa'r."

"Hvad skulle det gøre godt for?" sagde Bendte. "Jeg kan ikke hjælpe ham, og jeg kan vel heller ikke gøre for, at han har gjort skarnsstreger, så han nu sidder i trunken. Jeg tænker også, du gjorde mere nytte ved at gøre lidt i orden, til han kommer tilbage, i stedet for at sidde dér og glo ud i ingen ting."

"Han kommer såmænd aldrig tilbage," sagde Malene og vred sine hænder. "Madam Espens, som var her i går, sagde, at det var noget af det forfærdeligste, en Holmens mand kunne gøre, at pantsætte sin mundering, og de satte ham såmænd nok i Børnehuset på livstid, mente hun. Jomfru Soelgaard sagde sågar, det var et stort spørgsmål, om ikke de tog hans hals."

"Madam Espens er en skidt kælling," sagde Bendte og bandt kysen. "Hun holdt sig til her i de gode dage og stak til sig, hvor hun kunne; jeg så godt, hvordan hun havde fingrene i sukkeret, så snart du vendte ryggen til. Og jomfru Soelgaard er ikke andet end en gammel høne. Men nu går jeg – du skulle se at få

det lidt ryddeligt her, til jeg kommer tilbage. Der er ingen, der ved, hvad som kan ske."

Madam Rafsted stod og stirrede forundret efter hende. Så bestemt datteren talte … Man turde ligefrem ikke sige hende imod mere; hun var næsten som en dame; og kønnere var hun da blevet, end Malene nogen tid havde tænkt sig. Nej, det var såmænd et sandt ord, at ingen vidste, hvad som kunne ske …

Men hvad hjalp det nu? Madam Rafsted gav sig over igen i sine sørgelige tanker. Det var slet ikke, fordi hun troede på madam Espens eller jomfru Soelgaards snak; Morten var jo da en fortjenstfuld mand, der havde udmærket sig både under ildebranden og i slaget, da englænderne lå for byen. En flittig arbejder havde han da også været sin meste tid, om også han slog nogen skæve imellem; og så havde han medaljen. Og hvad munderingen angik, så havde han jo Gud være lovet bare pantsat den, så den kunne vel skaffes igen.

Men hårdt var det alligevel med dette store fald, når man havde siddet i en større stilling end alle de andre … Hun vidste knap nok mere, hvor hun turde vove sig ned ad gaden, sådan som de gloede efter hende, og ungerne råbte. Om de gav Morten hans afsked, hvad de sagtens gjorde, og stak ham ind i matroskorpset, så tog hun sin død over det, det følte hun bestemt …

Hun så sig rundt i stuen, hvor det flød med uorden og snavs fra mange dage. Hvad skulle det nytte at begynde at muge i det? Bendte kunne sagtens snakke, hun kunne pynte sig og gå til sine venner … Gud må vide, hvad hun egentlig tog sig til? Nå, hun klarede sig vel nok …

Så fik madam Rafsted sjalet om sig og listede ned til en af matroskonerne, hvor hun vidste, der vankede en kaffetår. Der var jo da gudskelov endnu steder, hvor ens besøg regnedes ligesom en ære ...

Men Bendte var gået lige til madam Else Espens og havde sat sig til rette som den ene dame, der kommer på besøg hos den anden.

"Jøsses, så fin du er," sagde madam Espens ganske betuttet over æren. "Jeg mente ellers, det stod småt nok til derhjemme på din kant."

"Småt eller ikke," sagde Bendte, "så er det jo ikke noget, der angår mig. Hun kan vel vide, jeg har forstået at værge for mit, ellers havde det såmænd for længe siden været på Assistens. Men en ung pige som jeg har jo ikke uden som sin stads."

"Jøsses ja," sagde Else Espens og lo. "Om jeg havde et spejl, kunne du se dig i det selv; når man ser sådan ud som du, så er stadsen nok det mindste."

"Madam Espens," sagde Bendte og lagde sin hånd på hendes arm, "jeg har store ting for i dag, selv om jeg ikke kan sige hende, hvad det er. Nu får hun hjælpe mig."

"Jøsses ja," sagde Else Espens, der var helt betaget af Bendtes fornemme væsen. "Om der ellers er noget, en stakkel som jeg kan være til tjeneste med, så sig du bare til."

"Hun skal lægge kort op for mig," sagde Bendte.

"Det skulle nu helst være om aftenen," sagde Else Espens, "ellers er der ingen rigtig kraft ved det. Du kan tage og springe herhen, når det bliver mørkt."

"Det skal være nu," sagde Bendte Frederikke bestemt. "Jeg ved, hun er dygtig til den slags ting, og hvordan skal jeg ellers få

at vide, om der er held ved det, jeg har for i dag?"

"Skal det være, så skal det være," sagde Else Espens og fik kortene frem af skuffen. Hun sad og bladede i dem under bordet og stirrede på Bendte med sine plirrende øjne.

"Er det noget med en kæreste?" sagde hun så. "Du får sige mig lidt om, hvad det er, at jeg kan vide, hvordan jeg skal prøve."

"Læg hun bare, som det kan falde sig," sagde Bendte. "Så ser jeg nok selv, om det bliver, som det skal."

Madam Espens lagde et kort op, og det var en konge.

"Så er det godt," sagde Bendte og rejste sig. "Nu skal hun have tak for sin umag; jeg skal gengælde det ved lejlighed."

"Snak om en ting," sagde madam Espens. "Vi får forsøge en gang til. Det første kort, det er ikke uden som en lakaj, der kommer og melder, begriber du vel. Vi må have herskabet frem."

Så vendte hun kort efter kort, og det var ikke til at begribe, hvordan det gik til; det var herreblade allesammen, konger og dronninger, knægter og esser ...

"Tak," sagde Bendte og rejste sig igen. "Nu er det såmænd nok. Om det ellers er vist, at kortene giver sandheden, så tænker jeg, min skæbne bliver god."

"Om det er vist," sagde Else Espens krænket. "Nåda, lagde jeg måske ikke kort både for Grethe Lystrup, før hun kom i højheden, og for madam Gregersen, da hun vandt i tallotteriet? En syv og en ni lagde jeg, og hun holdt lige bestemt på de numre ... og vandt, som man vel kan vide. Gå du kun trygt til det, du har for i dag, hvad det end er, så er lykken dig vis."

Bendte gik også helt fornøjet fra hende; så glad var hun, at hun gik helt ud på Frederiksberg, endskønt hun jo godt nok

vidste, at kongen og kronprinsen kun boede dér om sommertiden. Men siden hun nu engang var der, gik hun ind i haven, som nu var blevet åbnet for det hele folk, og så på herligheden. Der var rigtignok ikke meget, eftersom det var vinter; men det var jo ganske nyt for hende at gå i en rigtig stor skov, så hun blev ved at gå rundt og rundt; slottet stod hun også længe og stirrede på og syntes slet ikke, det var så forskrækkelig stort; det var da ikke nær så overvældende, som hun havde tænkt sig, og så var der hverken tårn eller spir, sådan som på Rosenborg ...

"Uha!" tænkte hun gysende, "om det nu havde været sommer, og han havde boet deroppe, så skulle jeg have været til det lige med det samme."

For det kan jo ikke nægtes, at jo nærmere det kom, des mere krøb det i hende, og hun var helt glad over, at hun havde den lange vej tilbage til byen igen.

For nok havde hun jo set kronprinsen den dag i skolen, og da havde han været så venlig, så venlig. Og god vidste hun jo, han var; alle lige til den ringeste kunne gå ind til ham og bede ham om, hvad det skulle være ... Men alligevel ...

Da hun kom til Kongens Nytorv, havde hun egentlig helt opgivet det; hun blev stående dér og så på kanerne, der kørte folk rundt om hesten, hvis man ellers havde en toskilling til turen ...

Hun følte til sin lomme ..., jo, en toskilling havde hun da. Hun kom hen til kanerne og fik sig en plads; der stod en tyndklædt dreng ved siden af og græd, både fordi han frøs, og fordi ingen ville tage ham op at køre. Ham fik hun med sig; og

så gik det i susende fart rundt om hesten, så hun fik helt røde kinder ...

Da hun var kommet af igen, havde hun fået nyt mod og var bestemt på at føre sin plan igennem. Alle folk så så glade ud, og alting lå så rent og glitrende hvidt i sneen ... Kronprinsen kunne da umuligt være i dårligt humør i sådan et vejr; og hvis bare han var glad, så vidste hun, han ikke kunne sige nej til noget; det sagde alle ...

Lidt efter sad hun med bankende hjerte i forgemakket på Amalienborg. Der var helt fuldt af folk, som ville bede for sig selv eller andre, og modet sank i Bendte Frederikkes bryst; hun begreb ikke, hvordan hun skulle nå at komme ind den dag ...

Så hørte hun to mænd, der sad ved siden af hende, hviske til hinanden:

"Kronprinsen er her slet ikke i dag," sagde den ene. "Det er bare en af hans adjudanter, som tager imod."

"Ja," sagde den anden gnavent. "Hans kongelige Højhed holder eksercits ved Rosenborg. Når det er hundekoldt, under han ikke folkene at sidde ved varmen."

"Hans kongelige Højhed skåner nu heller ikke sig selv," svarede den første. "Hvis man mener andet, gør man vist også bedst i at holde sine tanker hos sig selv."

"Gudbevares! Jeg kommer nu ellers blot for at tilbyde Hans kongelige Højhed en forretning," sagde den anden. "Men jeg begriber ellers ikke, at alskens tiggerpak skal have lov til at rende ham på dørene, så her dårligt bliver plads for honette folk."

Han tog sig en pris og så sig foragteligt omkring i stimlen.

Men Bendte havde allerede hørt nok; hun var længst nede ad trappen og ude på pladsen. Kronprinsen holdt altså eksercits på Rosenborg ...

Uden at tænke over, hvad hun gjorde, styrede hun sine skridt ned ad Gothersgade, og næppe var hun kommet til Kronprinsessegade, før hun så dem komme ridende, alle de røde fjer, med kronprinsen i spidsen. Før hun fik sig besindet, knælede hun ned der i sneen foran ham, så det var alt det, kronprinsen fik holdt sin hest an i rette tid.

"Herre Jesus," sagde kronprinsen og blev helt hvid i ansigtet. "Her rider vi og tænker på vore undersåtters vel, og så kaster de sig lige ned under hovene på hesten, så vi med nød og næppe kan undgå at ride dem ned."

Han så nysgerrigt på Bendte Frederikke og lo så småt. Han var i et overstadigt humør; for eksercitsen var gået glimrende; og så havde der været et kompagni med nogle nye paradeuniformer, som han selv havde komponeret, og de havde taget sig strålende ud.

"Det er jo endda kun en bitte pige," sagde han og lo igen. "Rejs hun sig kun op og sig os, hvad der tynger på hendes lille hjerte; hun ligger jo dér og bliver helt våd på sine knæ."

Bendte blev hverken rød eller rejste sig; hun strakte blot armene bønfaldende i vejret og begyndte på en beretning om sin ulykke.

"Vil hun nu værsgo' se, hun får rejst sig op," sagde kronprinsen og så bister ud. "Hun ligger jo dér og får sig en lungebetændelse på halsen. Og alt det, hun siger, forstår jeg ikke et levende muk af. Hun kan komme i morgen aften på

Amalienborg klokken seks og forebringe sin klage, så skal vi se, hvad vi kan gøre for hende."

Bendte havde omsider fået rejst sig og stod og nejede ved siden af gaden.

"Gå hun nu kun hjem og vær ved godt mod," sagde kronprinsen. "Og drik sig noget bryst-te. Hvad ellers hendes ulykke angår, så er den vel ikke værre, end at vi kan gøre det godt. Og Gud befalet!"

Han slog ud med hånden og red derfra. Bendte stod nejende og så efter ham. Men så mærkede hun, at folk gloede på hende; og gadedrengene begyndte at pifte i fingrene. Heldigvis kom en nyboderskone, hun kendte, forbi i det samme, og fik lodset hende hjem ...

Da Bendte indfandt sig på palæet den næste aften, tog generaladjudanten, Bülow, imod hende og førte hende efter ordre ind til privat audiens. Han var noget af en kender og havde den særhed, at han så mest efter, om kvinderne havde kønne hænder. At Bendtes var både nydelige og små, havde han set ved første blik, og han gik op og ned i forværelset med hænderne på ryggen, nynnende så smått, som han havde for skik, når noget havde vakt hans behag.

Men så blev døren ind til kronprinsens gemak pludselig smækket op med et brag.

"Bülow!" råbte kronprinsen. "Kom herind!" og Hans kongelige Højhed pegede på Bendte, der stod midt på gulvet og græd, som hun var pisket.

"Det er ligesom spunset var taget af en tønde," sagde kronprinsen ærgerlig. "Alt det, jeg snakker for hende, farer hun bare fort med at tude og tvine og snakker en hel bunke af sig,

ingen djævel kan blive klog på. Se at få rede på, hvad det er, pigebarnet mener ..."

Det lykkedes hurtigt Bülow at få Bendte snakket til rette, så hun kunne fortælle i sammenhæng ... om den ansete mand, hendes fader havde været, men så var ulykken kommet, han havde givet sig til at drikke og pantsat sin mundering ...

"Føj for pokker," sagde kronprinsen, "har han pantsat sin mundering? Har han pantsat kongens tøj?"

Han kløede sig i nakken og så til Bülow; for han kunne ikke for sin død lide at se kvinder græde; men lukke øjnene for en så uforsvarlig omgang med selve den hellige uniform gik dog heller ikke ret vel an ...

"Om Deres kongelige Højhed ville lade nåde gå for ret, lod det sig vel gøre," sagde Bülow. "I betragtning af mandens fortjenester ... men naturligvis måtte admiralitetets betænkning først høres i en så vigtig sag."

"Ja," sagde kronprinsen, "lad det være sådan."

Han gik hen til Bendte og klappede hende kejtet på kinden.

"Gå hun nu kun hjem og sov roligt," sagde han. "Men over alt det har jeg jo slet ikke fået at vide, hvad hun hedder."

"Bendte," sagde hun, "men de kalder mig Frederikke. Det er efter Hans Majestæt."

"Hans Majestæt hedder jo Christian," sagde kronprinsen. "Så gammel er hun da ikke, at hun kan være fra den forrige konges tid."

Men så kom han pludselig til at le, for han havde det sådan, at han glemte sjældent noget, helst når det var småting.

"Nu husker jeg," sagde han, "en lille pige i en skole ..."

Og han strøg let hen over hendes fletninger.

"En sød lille pige var det ... og det er det da endnu. Gå nu kun hjem, som vi har sagt, så skal vi gøre for hendes fader, hvad vi kan."

Han stod og så langt efter hende, da hun gik ...

Dagen efter dømte den kombinerede ret Morten Rafsted til 50 slag kat ved pælen. Det var billigt sluppet; og allerede dagen efter formildedes straffen til 27 slag kat. Morten Rafsted beholdt sin medalje og blev i sin bestilling, så hjemmet kom på fode.

I Nyboder havde begivenheden kun kastet glans over hans hjem, og straffen vanærede ingen mand. Men alligevel sagde han sjælden noget mere, gik kun sin stille gang. Han var fra den dag af i sine egne øjne en mærket mand.

Anden bog

11. Hans kongelige Højhed

Der var ingen tvivl om, at Hans kongelige Højhed kedede sig.

Bülow stod netop i forgemakket og tænkte på det, da han havde fulgt den små jomfru Rafsted til dørs, og det undrede ham ingenlunde. Tværtimod, når han tænkte på kronprinsens skæbne fra den første dag til nu, måtte hans hjerte fyldes af medynk …

Allerede som dreng var han blevet behandlet så hårdt, at vel ikke noget almuesbarn havde været genstand for noget lignende. Bülow havde hørt hårrejsende ting derom. Struensee havde jo som læge haft sine egne teorier. Måske havde han også tænkt, at skulle landet have en kronprins, var han mand for at skaffe det ham selv, he, he … nå, moderen havde naturligvis kun haft sit barns bedste for øje, og hårdfør var Hans kongelige Højhed jo uimodsigeligt blevet af den opdragelse, der blev ham til del; men det var alligevel somme tider gået lige hårdt nok til.

Som nu det år, hoffet boede ude på Hirschholm. Dér havde de givet Hans kongelige Højhed et kammer, som lå lige nede ved jorden; tyve alen langt var det og åbent ud imod haven med et gitter ligesom et fuglebur. Dér havde de lukket ham inde en dag, da herskaberne var på parforcejagt … det var i oktober måned. Og siden havde de jo glemt alt andet over hjorten, så klokken var blevet elleve om aftenen, før de kom hjem igen. Da lå kronprinsen stiv af kulde, uden at drage ånde, så de troede, han var død. De måtte lægge ham i sengen hos en ung kone for at varme ham op; og et jernhelbred måtte han jo være født med, for han stod det alt sammen igennem …

Siden fik han det bedre, da Reverdil blev hans lærer; men han levede dog en ret glædeløs barndom, så at sige uden fader eller moder, eftersom faderen var gal, og moderen døde langt fra ham, nede i Hannover …

Så fik han næppe tid til at blive konfirmeret, før han måtte tage styret selv, og hele hans ungdom var gået hen med kedsommelige regeringsforretninger. Først eksercitsen … nå, den morede nu vel Hans kongelige Højhed, så længe den stod på; skulle man sige sandheden, så havde han vel leget med sine regimenter ligesom en dreng med sine tinsoldater, he, he … og så gik det løs med jagter en tid; det var især generaladjudant Lindholm, der havde fået ham til det; Bülow huskede de gode frokoster, det havde givet … postej, hamburger-oksebryst, kalvesteg, gås eller kyllinger, oksetunger, brunsvigerpølse og kage … dertil biskop, madeira og gammel rhum, hum, hum …, men maden brød Hans kongelige Højhed sig nu ikke stort om, så tarvelig han var vant fra barn; og jagten kunne jo ikke være ham til stor forlystelse, eftersom han nok kunne skyde, men sjældent ramte det, han sigtede på …

Så var der tobaksrøgningen og fægtningen … og maskeraderne. Bülow huskede især én … fra 1803 var det, marts 1803, da havde kronprinsen været i gult atlask og forestillet en gammel konge fra den tid, da Sigrid levede; kammerherre Suhm havde skrevet en hel fortælling derom, og Laurent udførte den i en ballet, særdeles smagfuldt. Tilsidst blev der fægtet …

Hmja!

Bülow trommede med fingeren på ruden og sukkede. Alt det kunne jo være meget godt. Men der var ingen stadighed ved

Hans kongelige Højhed, man vidste aldrig, hvor han ville hen. Og så var der hans overhåndtagende lyst til at blande sig i regeringsforretningerne, hver lille smule ville han tage sin bestemmelse om, som om hele landet kunne gå rundt i det ene hoved … og som om man ikke havde sine betroede mænd. *Meget* bedre gik det, når kongen indskrænkede sig til at amusere sig, og så lagde regeringens byrder på en dertil egnet mands skuldre … for eksempel nu ham, Bülow. Han skulle så gerne påtage sig regeringens byrder og holde Hans kongelige Højhed fri for alle disse kedsommelige småting …

Nej, der var ikke andet at gøre, man måtte finde på noget, hvor Hans kongelige Højheds interesse kunne anbringes for længere tid, eller om muligt for bestandigt …

Hvad var der andet end amour? Det var da også uhørt at have nået Hans kongelige Højheds alder og ikke engang have sig en mætresse. Men det var og blev nu en intrikat sag at røre ved …

Bülow vågnede af sine grublerier ved, at fløjdøren blev smækket op, og Hans kongelige Højhed kaldte.

"Bülow," sagde kronprinsen, "ved du, hvad det var, jeg sad og tænkte på just nu?"

"Ja," sagde Bülow dristigt. "Deres kongelige Højhed tænkte på den unge jomfru, som var her for at bede for sin fader."

"Det gjorde jeg," sagde kronprinsen og gik op og ned. "Og ved du så, hvad jeg tænkte på med hende?"

Bülow skævede til ham for at se, hvor vidt han turde gå; der var så uhyre forskel med Hans kongelige Højhed … somme tider kunne han blive opbragt, når man ikke udtrykte sig med den største højtidelighed; men til andre tider led han godt, at man

kom med en spøg, selv om den var grov. I øjeblikket mente Bülow at turde vove det sidste.

"Det er ikke let for mig at hæve mig til Deres kongelige Højheds tanker," sagde han. "Men jeg ved, hvad Rømeling ville have tænkt."

"Hå, hå," lo kronprinsen og gned sig i hænderne, "hvad ville så den pokkers Rømeling have tænkt?"

"Han ville have ærgret sig over, at han lod pigen gå," sagde Bülow.

"Det ville han," sagde kronprinsen leende, "det ville han. Men han ville aldrig have ladet hende gå, Bülow, han havde sågu ikke ladet hende gå for det første ..."

"Han havde aldrig ladet *jomfru* Rafsted gå," sagde Bülow.

Og så lo de begge. Men pludselig blev kronprinsen alvorlig og truede ad ham med fingeren.

"Bülow," sagde han, "jeg kender jer, både dig og Rømeling og Friboe. Men denne her lille pige skal I lade være i fred, hører du det?"

"Bevares," sagde Bülow, "når hun står under Deres kongelige Højheds beskyttelse ..."

Kronprinsen blev stående en tid ved vinduet uden at tale. Så sagde han uden at vende sig:

"Du gættede alligevel ikke, hvad jeg tænkte på, Bülow."

"Deres kongelige Højhed tænkte vel på, at pigen var pæn," sagde Bülow.

"Pæn," sagde kronprinsen ærgerlig, "hun stod jo her og tudede, så man ikke engang kunne se hendes øjne."

"Men hun havde nu et dejligt hår," sagde Bülow. "Deres kongelige Højhed behagede jo selv at lægge mærke til det."

"Vist havde hun det," sagde kronprinsen, "og så var hun så tækkeligt skabt. Jeg har nu aldrig været meget for de tynde."

"Deres kongelige Højhed har altid haft en god smag," sagde Bülow ... og tænkte i det samme på kronprinsessen, der var så slank som et siv.

"Nej, nu skal jeg sige dig, hvad jeg tænkte på," sagde kronprinsen og vendte sig. "Se, hvis jeg nu havde sagt nej og ladet hendes fader afskedige, som han havde fortjent, det bæst, så var hjemmet blevet helt forarmet og havde faldet staten til byrde. Det tænkte jeg på, Bülow."

"Det var lige så vist, som Deres kongelige Højhed plejer at tænke," sagde Bülow. "Deres kongelige Højhed er en sand fader for landets børn."

"Det er nogen meget uartige børn tit," sagde kronprinsen, "men jeg må trøste mig med, at jeg gør, hvad jeg kan."

"Deres kongelige Højhed gør alt for meget," sagde Bülow. "Man kan også tage sig livet alt for tungt."

"Ja, gu kan man det," sagde kronprinsen og lo igen. "Du skal nu heller ikke tro, at jeg går og morer mig."

"Deres kongelige Højhed er alt for ung til at sidde hele dagen og regere," sagde Bülow. "Ungdommen kommer ikke igen, når den først er forbi. Deres kongelige Højhed skulle slå Dem lidt løs."

"Gud ved, hvad det skulle være med," sagde kronprinsen og gabede. "Jeg ved ikke bedre, end at jeg har prøvet det alt sammen, og lige kedeligt er det. Hvis jeg ikke havde noget at bestille, så ..."

"Jeg ved ikke, om jeg tør gøre Deres kongelige Højhed et forslag?" sagde Bülow.

"Kom bare med det," sagde kronprinsen. "Men hvis det er noget med jagt eller maskerade ..."

"Jeg ville foreslå Deres kongelige Højhed at gøre Rømeling et besøg," sagde Bülow. "Han har indrettet sig et lille dueslag i Læderstræde ..."

"Hå, hå," lo kronprinsen ... "du er en stor skælm, Bülow. Men jeg tænker, den gode Rømeling vil helst være ene hane i kurven; det kunne være, dueslaget var tomt, når jeg kom."

"Deres kongelige Højhed skulle naturligvis komme uanmeldt," sagde Bülow. "Og inkognito. Jeg tænker ikke, Rømeling lukker døren for greven af Christiansborg".

Kronprins Frederik lo umådeligt og besøget blev berammet til næste aften. Bülow påtog sig at ordne alt fornødent og var særdeles godt fornøjet med dagens resultat.

12. I dueslaget

Allerede tidligt næste formiddag begav Bülow sig på vej til Rømeling og satte ham ind i sagen.

"Du må jo naturligvis lade overrasket," sagde han, "for det hele skulle jo være en hemmelighed. Men hvordan skulle det kunne lade sig gøre? Sørg for at Friboe er her og Martha Sejrsen … og så naturligvis jomfru Rafsted; men hende skal jeg selv tage mig af."

"Men jeg forstår ikke et ord af det hele …" indvendte Rømeling og stirrede på ham med åben mund.

"Det gør heller ikke noget," sagde Bülow smilende. "Ellers synes jeg, sagen er let nok at begribe. Hans kongelige Højhed keder sig og vil amusere sig en smule; så I må sørge for alle sammen at være i godt humør … og så må her være rigeligt med god vin. Hans kongelige Højhed bliver kåd, når han har drukket."

"Jeg begriber stadig ikke et muk," sagde Rømeling og rystede på hovedet. "Dette strider jo ganske mod Hans kongelige Højheds vaner. Her stikker noget under … det er dig, der har noget for, Bülow."

"Nå så meget indser du dog?" sagde Bülow og lo. "Sagen er ganske simpelt den, at Hans kongelige Højhed vil tage sig en mætresse."

Rømeling fløjtede og så smilende på Bülow.

"Det vil sige, Hans kongelige Højhed har ikke resolveret sig endnu," sagde Bülow. "Strengt taget tror jeg ikke, han selv ved noget om det. Men det er godt for de høje herrer, at de har folk

om sig, der forstår at læse i deres hjerter og nyrer og forudser, hvad der tjener til deres vel."

"Du har altid været en klog hund, Bülow," sagde Rømeling beundrende. "Og det var pænt af dig, du tænkte på mig. Har du bestemt, hvem det skal være?"

"Det vil tiden vise," svarede Bülow diplomatisk. "Det er godt, du har noget at spekulere på; så keder du dig ikke til i aften."

"Jeg håber ikke, han tager Grethe Lystrup fra mig," sagde Rømeling. "Nu har jeg engang vænnet mig til hende og føler ingen lyst til forandring."

"Du skulle såmænd gifte dig med hende," sagde Bülow og lo.

Pludselig gik der et lys op for Rømeling og han slog sig for panden.

"Det er Bendte," sagde han og knipsede med fingrene. "Sagde jeg det ikke nok? Du må indrømme mig, at jeg var selv den første, der opdagede hende."

"I hvert fald var jeg den første, der foreslog hende for Hans kongelige Højhed," sagde Bülow koldt. "Sørg nu for, at alting er i orden til rette tid."

Han gik lige fra Rømeling ud i Elefantgade, hvor madam Rafsted kniksede helt ned til jorden over det fornemme besøg. Bülow så straks, af hvad støbning hun var, og talte rent ud. Bare nævnte han ikke kronprinsen. Og da hun hørte generaladjudantens ærinde, slog hun i sin tåbelighed hænderne sammen af forundring og glæde.

"Sagde jeg det ikke nok?" udbrød hun. "Jeg har altid sagt, at Bendte var født til noget højere. Men en sådan ære ..."

"Se nu, hun tager vare på sin mund," sagde Bülow barsk. "Endnu er ingenting afgjort, og kommer der noget ud om

sagen, kan det hele være omsonst. Bærer hun sig ad som en fornuftig kone, ser hun vel nok, hvad fordel deraf kan flyde for hende selv."

"Jeg skal være tavs som et evangelium," sagde madam Rafsted og nejede med tindrende øjne. "Deres Excellence kan ganske stole på mig."

Og madam Rafsted var i sandhed tavs som et evangelium ... det ville da også være for meget forlangt, at hun skulle kunne tie med så stor en lykke. Konerne kom jo rendende for at høre, hvad der var på færde, og hun rendte selv med nyheden fra dør til dør. Inden aften vidste hele Nyboder, at Bendte om aftenen skulle i selskab med en fornem greve, som var så forelsket i hende, at han ville give hende heste og vogn, ja sågar et slot ...

Så kom aftenen, og greven af Christiansborg blev uden vanskelighed indladt hos Grethe Lystrup i dueslaget. Grethe nejede dybt, og Rømeling bøjede sig endnu dybere og snakkede om den uventede ære ...

"Greven af Rømeling behøver ikke at gøre så mange komplimenter med greven af Christiansborg," sagde kronprinsen muntert. "Så meget mere, som Christiansborg, Gud bedre det, ligger i ruiner, mens Rømeling endnu har konserveret sig ganske godt."

Han havde straks fået øje på Bendte, og hans lyse øjne skinnede, da han så hende.

"Se se," sagde han, "der har vi jo vores lille jomfru fra i går. Det ser jo næsten ud som et helt komplot ..."

Han truede ad Bülow med fingeren.

"Det lader ikke til, vi kan anvende dig i statssager," sagde han og lo. "Jeg mente dog, jeg havde lært dig diskretion, og så har du

her anstiftet en hel kabale bag min ryg på trods af mine udtrykkeligste ordrer."

"Det er enhver tjeners pligt at opfylde sin herres ønsker," sagde Bülow … "selv om han også må gætte sig til dem, fordi hans herre er alt for diskret."

"Hm hm," sagde kronprinsen og så flakkende på ham … "vi mente ellers, vi havde gemt vore tanker godt. Men din iver i tjenesten skal ikke komme dig til skade."

Så gik de til bords, og det blev et helt muntert måltid. Kronprinsen kunne slå sig løs som en stor dreng, når han var i det lune; og han følte et usigeligt behag ved at have Bendte siddende så nær op ad sig. Men hvergang han kom til at røre ved hende, blev han rød i hovedet ligesom en skoledreng, så de mere erfarne herrer kunne ikke lade være med at smile …

"Han er nu alligevel sød," hviskede Martha Sejrsen til Friboe, der sad ved siden af hende.

"Sød!" sagde Friboe sagte. "Han er regerende kronprins, er han, og du ønsker sagtens, at du var i Bendtes sted."

"Jøsses ja," sagde Martha. "Tænk, hvor hun kan få det dejligt. Men jeg tror nu, hun må tage ham selv, hvis hun vil have ham, så undselig han er."

"Det gør hun såmænd også nok," hviskede Friboe tilbage. "Hun er ikke så hellig, som hun stiller sig an til. Sikken et par øjne, hun sætter på ham."

"Tager hun ham ikke, så tager jeg ham," hviskede Martha. "Han er lige til at bide i."

"Nej," sagde Friboe, "du ville ikke være noget for ham. Det er netop, fordi hun lader så ærbar, at han er efter hende."

"Ja, mandfolk er nogen sære fisk," sagde Martha og tømte sit glas.

"Det er de," sagde Friboe og kneb hende i siden. "Det er ikke godt at vide, hvad I vil med os."

Efter bordet faldt det sig naturligvis sådan, at de andre var i den yderste stue, mens kronprinsen og Bendte sad i den inderste.

Kronprinsen sad længe og så på Bendte uden at sige et ord. Så gav han sig pludselig til at lege med hendes lyse, blanke fletninger.

"Nå lille pige," sagde han, "hvad hedder han så – han, din kæreste?"

"Jeg har ingen," sagde Bendte stille.

"Det var da mærkeligt," sagde kronprinsen. "Sådan en pæn pige. Men jeg tør da vædde på, at du har haft en."

"Det har jeg," sagde Bendte.

"Og hvad hed så han?" spurgte kronprinsen.

"Han hed Jakob, Deres kongelige Højhed."

"Ja lad du nu kun det kongelige højhed fare, og fortæl mig hellere, hvad din Jakob har gjort, siden han ikke er din kæreste mere?"

"Han – han kyssede mig."

Kronprins Frederik brast i en umådelig latter og lagde sin arm om hendes liv.

"Du er en morsom lille pige," sagde han. "Hvad skulle din kæreste gøre andet end at kysse dig?"

"Det var heller ikke det," sagde Bendte Frederikke.

"Nå, hvad var det så?" spurgte kronprinsen. "Smagte det måske ikke godt?"

"Nej," sagde Bendte Frederikke. "Dengang han kyssede mig, så vidste jeg, at jeg ikke elskede ham."

"Vidste du det ikke før?" spurgte kronprinsen og lo igen.

"Sådan noget kan man da ikke vide, før man har prøvet det," sagde Bendte.

"Du er en rigtig sød pige," sagde kronprinsen. "Ville du prøve på at kysse mig?"

"Ja," sagde Bendte og så lige op på ham.

Så på en gang slog hun armene cm halsen på ham og kyssede ham lige midt på munden.

"Nå," sagde kronprinsen, "kunne du så nok lide at kysse mig?"

"Ja, "sagde Bendte, "dig elsker jeg. Men det vidste jeg godt i forvejen."

Kronprinsen drog hende op på sit skød og blev ved at kysse hende, mens han strøg med hånden over hendes hår.

"Ville du blive hos mig i nat?" spurgte han.

"Jeg ville helst blive hos dig altid," sagde Bendte.

Lidt efter brød kronprins Frederik op, efter at han først havde hvisket nogle ord til Bülow.

Så gik også de andre, to og to. Bülow skulle følge Bendte hjem.

Og så fulgte han hende til Amalienborg.

13. Et arrangement

Hver aften kom Bendte hos Grethe Lystrup i dueslaget i Læderstræde, og hvis greven af Christiansborg ikke kom der selv, så var der dog sikkert en af kavalererne, der havde allerhøjeste ordre til at følge hende hjem – til Amalienborg. Kronprins Frederik blev gladere og gladere for hende, hver gang han var sammen med hende, og Bülow gik bare og ventede på lejlighed, så han kunne få forholdet ordnet noget fastere; for det kunne jo ikke nægtes, at som det var, havde det adskillige ulemper. Kronprinsen følte sig heller ikke tilfreds med tingene, som de gik.

"Bülow," sagde han en dag, "ved du, hvad jeg ville ønske?"

"Nej, Deres kongelige Højhed," sagde Bülow.

"Jeg ville ønske, jeg var hørkræmmer," sagde kronprinsen med den uskyldigste mine af verden.

"Hør ... hørkræmmer, Deres kongelige Højhed," stammede Bülow.

"Ja, ved du hvad, Bülow," sagde kronprinsen, "sådan en velstående og velmeriteret borger i staden har det sgu dog i grunden bedst. Tænk, når man er færdig med sit arbejde, så at kunne trække i tøflerne om aftenen og sidde med sin pibe over avisen ... kanske med en nabo over et krus øl og kritisere landets regering, hvad Bülow? I grunden må det dog være meget behageligere sådan at kunne gøre politikken af med en sludder for en sladder, i stedet for at skulle stå her og have hele ansvaret og blive skældt ud, selv om man gør det aldrig så godt."

"Jamen, Deres kongelige Højhed ...," sagde Bülow.

"Ja, det kan nu ikke nytte, hvad du siger, Bülow," sagde kronprinsen. "Tager jeg hatten op, får jeg klø, og lader jeg den ligge, får jeg også klø. Det er meget ubehageligt at være regent."

"Jeg finder dog, Deres kongelige Højhed er som skabt til at regere," sagde Bülow.

"Jeg er født til det," sagde kronprins Frederik, "jeg er født til at regere, det ved jeg nok. Men jeg er min sæl skabt til at være hørkræmmer. Tænk, om man kunne sidde dér om aftenen med sin mutter, som man selv havde valgt sig, og som man holdt af; og så, når vægteren råbte ti, kunne man krybe til køjs og trække nathuen ned over næsen. De folk ved ikke, hvor godt de har det."

"Deres kongelige Højhed ville ikke kunne leve uden magten," sagde Bülow. "Tænk bare på hæren ..."

"Nå," sagde kronprinsen, "jeg kunne jo blive major i borgervæbningen, så havde jeg da nogen soldater at eksercere med alligevel."

Så lo han kort og gik over til noget andet, og Bülow vidste som så ofte før, ikke hvor han havde ham ... om det var spøg eller alvor eller noget af begge dele. Men han forstod nok, hvor skoen trykkede ...

Kronprinsen ønskede at gøre noget mere for sin lille Bendte; og han ønskede først og fremmest at have hende for sig selv i et lille borgerligt hjem, hvor han kunne finde fred og hygge efter regeringens byrder og alt dagens etikettevrøvl.

Bülow havde også flere gange slået på det; men kronprinsen havde vist ham kort af. Han syntes sagtens, at landet havde haft skandaler nok af sit kongehus, og nu sad han her med sin sindssyge fader, der var til spot og spe for det ganske folk. Det

nagede ham allerede nok i samvittigheden, at han havde indladt sig på forholdet til Bendte Frederikke. Dog mente han i sin naivitet, at det var en hemmelighed for andre end de indviede.

Men det havde madam Rafsted sørget for, at det ikke var. Hun havde hverken haft rist eller ro, før hun fik at vide, hvem den fornemme greve var, som datteren stod i forhold til. I flere aftener havde hun holdt vagt udenfor Grethe Lystrups dør, og en aften var hun så fulgt efter Bendte, der gik ned ad gaden med Friboe. Da hun så, de forsvandt ind i Amalienborg, fik hun jo nok sine formodninger; og så var hun ikke længe om at klemme Bendte, til sandheden kom frem.

Det kan nok være, hun kroede sig, da hun sad omme hos Else Espens og berettede hende, at hendes datter var selve kronprinsregentens mætresse.

"Hvad sagde jeg," sagde Else Espens, der var blevet svært gammel på det sidste og rokkede og rystede på hovedet. "Hvad sagde jeg! Jeg lagde selv kortene op for hende, og der kom kun konger og dronninger og esser, lutter herreblade ..."

Og alle madammerne i Nyboder måtte indom til madam Rafsted for at høre nyheden bekræftet af hendes egen mund. Og madam Rafsted var ikke den, der satte sit lys under en skæppe. Kaffekedlen snurrede den ganske dag, for der var jo ingen smalle steder hos Rafsteds mere; det var ikke helt små summer, Bendte efterhånden bragte hjem fra sine natlige besøg, selv om hun naturligvis måtte bruge det meste til at fikse sig selv op ...

Men Bülow blev rasende, da han hørte, at sagen var kommet ud, og sendte sporenstregs bud efter madam Rafsted.

"Om hun ikke har bedre forstand, kan hun ødelægge det hele, før hun ved af det," sagde han. "Nu går hun smukt rundt og fortæller, at hvert ord har været løgn i hendes hals, ellers skal jeg lære hende noget andet."

Madam Rafsted blev så forskrækket, at hun lovede at gøre, hvad hun kunne, og hun holdt det ærligt og redeligt. Men det hjalp ikke stort; ingen troede hende, og rygtet var også allerede ad anden vej sivet ud i byen.

Så anså Bülow det for sin pligt at meddele Hans kongelige Højhed sagen.

"Ja, er det nu ikke en forbandet geschichte," sagde kronprinsen ærgerlig og rev sig i håret. "Det er jo det, jeg siger, man skulle være hørkræmmer, så kunne man sagtens få lov til at beholde sin lille veninde i fred."

"Hvad befaler Deres kongelige Højhed, at jeg skal gøre?" spurgte Bülow.

"Ja, det spørger jeg dig om," sagde kronprins Frederik. "Du er en gammel ræv, Bülow; hvis nogen kan løse den knude, så må det være dig."

"Deres kongelige Højhed kan jo lade folk snakke," sagde Bülow. "Det angår jo da til syvende og sidst ingen anden end Deres kongelige Højhed selv."

"Gør det ikke?" fo'r kronprins Frederik op. "Jeg skulle mene, alt hvad der angår os, angår også vort folk. Her kan jo blive tumult, hvad øjeblik det skal være. Kongen er gal, vil folk sige, og kronprinsregenten holder sig en mætresse; hvorfor skal vi betale til alt det? Her kunne ligefrem blive revolution, Bülow."

"Når folket har snakket om en ting i otte dage, så er den glemt," sagde Bülow. "Hvis jeg var i Deres kongelige Højheds

sted, ville jeg sætte hårdt imod hårdt."

"Hvordan skulle det gå til?" sagde kronprinsen.

"Jeg ville gøre forholdet officielt, Deres kongelige Højhed," sagde Bülow. "Kongen kan jo gøre, hvad han vil, og det er vel heller ikke noget uhørt, at han tager sig en mætresse."

"Det går aldrig an," sagde kronprinsen og rystede på hovedet. "Du må ikke glemme, at jeg ikke er konge endnu. Og jeg ved ikke, hvad det er for urolige hoveder, der sidder på folk nu om stunder. Man kunne meget godt risikere, at de genkendte Bendte en dag på gaden og forulempede hende ... tænk, om de ligefrem rev hende i stykker, Bülow," sagde kronprinsen og gøs.

"Ja, så ved jeg ikke bedre, end at Deres kongelige Højhed afbryder forholdet," sagde Bülow og trak på skuldrene.

"Afbryde forholdet?" råbte kronprinsen forbitret. "Skille mig af med min gode, søde, lille Bendte? Du er en slet rådgiver, Bülow."

"Jamen, når Deres kongelige Højhed ..."

Kronprinsen tog sin hat på bordet og kylede den hen i hjørnet af stuen.

"Jeg ved dælen gale mig ikke, hvad jeg skal med alle jer adjudanter," skreg han. "Når der endelig engang er noget, der ligger mig på hjertet, kunne jeg lige så godt sidde midt i en flok kalkuner. Men det er naturligvis bare dig, der er dum; send bud efter Rømeling ... jeg er vis på, at han forstår sig meget bedre på den slags ting, end du."

"Når Deres kongelige Højhed befaler ...," sagde Bülow, der var blevet ganske bleg af forskrækkelse. "Ellers tror jeg nok, jeg nu har fundet på et råd."

"Nå, det var da godt," smålo kronprinsen. "Jeg skulle sagtens have givet dig hatten i hovedet, så havde jeg vel fået rådet for en halv time siden."

"Kunne man ikke anbringe jomfru Rafsted ude på landet?" sagde Bülow. "I det mindste for en tid ..."

"Jo, naturligvis, naturligvis," sagde kronprinsen og gned sig i hænderne. "Hvorfor sagde du ikke det straks? Hvor skulle det så være? Jeg tør vædde på, du allerede har lejet et hus og det hele ..."

"Tværtimod, Deres kongelige Højhed," sagde Bülow, "det var sådan en invention, der fløj lige gennem mit hoved. Og det er en vigtig sag, som kræver nøje overvejelse. Måske Deres kongelige Højhed bedst selv ..."

"Hvad mener du om Frederiksberg, Bülow?" sagde kronprinsen. "Så kunne hun spadsere i haverne derude, og så havde jeg hende så rart nær om sommeren ..."

"Tilgiv mig, Deres kongelige Højhed," sagde Bülow, "men netop nærheden af slottet kunne blive farlig. Desuden er der jo fuldt op af landsteder på Frederiksberg, og det halve folk drager derud om sommeren. Skal sagen holdes hemmelig, må jomfru Rafsted flyttes længere bort."

"Ja, hvorhen da?" sagde kronprinsen og stampede i gulvet. "Hvis I putter hende væk for mig i Norge, kunne I lige så gerne sende hende til Månen. Jeg må sgu da have hende sådan, at jeg kan nå hende, ellers er der ikke megen fornøjelse ved det."

"Hvis Deres kongelige Højhed ville unde mig en smule tid til overvejelse, kunne jeg uden tvivl finde noget, der var tilfredsstillende," sagde Bülow. "Jeg beder Deres kongelige Højhed stole på, at jeg skal gøre alt, hvad jeg formår."

"Så gør det, Bülow, så gør det," sagde kronprinsen. "Og lad mig vide, så snart du har fået det i orden."

"Og indtil da, Deres kongelige Højhed?" spurgte Bülow.

"Indtil da bliver alt ved det gamle," sagde kronprinsen og slog ud med hånden. "Endnu er det vel mig, der regerer, og ikke mit folk."

"Jeg er ganske af Deres kongelige Højheds mening," sagde Bülow og trak sig bukkende tilbage.

Han fik allerede samme eftermiddag konseillet samlet hos Grethe Lystrup. Hverken Rømeling eller Friboe kunne imidlertid finde på råd; men det kunne Grethe Lystrup.

"Jeg har en onkel, som en smed i Bagsværd," sagde hun. "Han har en stor æblehave og et pænt lille hus for enden af den, som han ikke kan få solgt. Når det bliver sat ordentligt i stand, kunne det være meget passende."

"Du er den klogeste af os allesammen, Grethe," sagde Rømeling og kyssede hende.

"Ja, man kan sagtens være klog, når man har en onkel i Bagsværd," sagde Friboe og surmulede; han var selv begyndt at blive svært indtaget i Grethe Lystrup og tålte ikke godt at se på, at Rømeling kyssede hende.

"Bagsværd er meget passende," sagde Bülow efter at have tænkt sig en stund om. "Det er tilpas afsides, og dog ikke længere, end at man kan overkomme at ride derud. Hvad hedder den brave mand?"

"Han hedder Sejrøe," sagde Grethe Lystrup. "Men han vil naturligvis have sig godt betalt."

"Hans kongelige Højhed betaler," sagde Bülow og slog ud med hånden, ligesom kronprinsen plejede.

Så kom vinen frem, og de drak mange skåler på det nye hof i Bagsværd, som Rømeling kaldte det.

Derefter gik Bülow til madam Rafsted og truede hende på livet, hvis hun ikke tav, til alt var bragt i orden.

Madam Rafsted lovede det højtideligt, hvorefter hun gik rundt i Nyboder og bragte alle konerne halvt fra samlingen med forblommede hentydninger.

Om aftenen, da de sad ved grøden, fortalte hun Morten det.

"Tænk, sikken en ære," sagde hun, "hun bliver jo næsten helt ligesom en dronning. Hvem skulle have tænkt sig det dengang ..."

"Nå," sagde Morten sindigt og tørrede skeen i ærmet, "jeg har nu aldrig hørt, det skulle være så stor en ære at blive en konges mikkedulle. De fleste vil vist hellere kalde det en vanære."

Madam Rafsted stirrede et øjeblik målløs på ham, for siden han var kommet i ulykke og så uventet var blevet reddet, havde hun ikke hørt ham sige så meget på én gang. Men så fik hun jo mælet igen, og det brød løs over hans syndige hoved.

"Vanære!" skreg hun. "Så du snakker om vanære? Hvem var det, som bragte skammen over vort hus og nær havde styrtet os alle i ulykke. Du skulle hellere takke Bendte på dine knæ, skulle du, fordi hun har skaffet dig benådning, så vi nu har vort på det tørre. Jeg ved heller ikke bedre, end at du selv er med til at tage din part af fordelen, så du skulle vist hellere tie stille ..."

Morten dukkede sig under bygen, hvor han sad. Han kunne ikke sige stort imod det ... strengt taget var det jo rigtigt alt sammen ...

Så gik han ud for at slå et stort slag på Brokkensbod, eller hvor det kunne træffe sig. Rusen bragte jo altid glemsel en

stund.

"Og der er jo råd til det nu," smålo han for sig selv, "siden kronprinsen betaler."

14. Hoffet i Bagsværd.

Morten Rafsted havde ikke let ved at få anskaffet sig en ny æresfølelse, så han kunne blive stolt af sin datters skam; men det hørte han overalt i Nyboder, at Bendte havde rigtignok vundet det store lod, og der var nok mange større folk, som slikkede sig om munden efter at få deres døtre i så høj stand. Så var jo nu kongen også altid kongen, og det vidste enhver, at Frederik gjorde ikke noget menneske ondt med sin gode vilje …

Morten tav til det. Han måtte da også ud engang med Malene og se, hvordan Bendte havde indrettet sig. Og det måtte de sige, at det hele var grangivelig som et eventyr …

Huset var jo kun lille, men det var pænt hvidkalket med grønne skodder. Og tre små stuer var der i det; i sovekammeret var alting hvidlakeret med guld på, og Morten Rafsted stod og gabede, mens han så på det; det dæmrede i ham, at med *sådan* et sovekammer var det hele jo ligesom mere begribeligt og undskyldeligt …

I de andre stuer var alting mahogni og med silke på; godt var det da, at der var stribede overtræk over stolene; men alligevel vovede ingen af dem rigtig at sætte sig …

Anders Greisen var også med; men ham var Bendte stadig på nakken af; for han skulle røre ved alting med sine fedtede fingre, og Bendte måtte gå og gnide efter med sit forklæde. Der var allerede gået husmoder i hende, og hun var på færde fra tidlig morgen til sildig aften og skurede og polerede …

Der kom også andre bekendte fra Nyboder, jomfru Soelgaard og Else Espens, så gammel hun var; og alle var de enige om, at Bendte førte sig med en mageløs værdighed.

Men smed Sejrøe og hans kone blinkede så lunt til hinanden over alle de fine herrebesøg, der kom til deres lejer om aftenen.

"De fine folk er nu ligegodt noget liderligt rak," sagde madam Sejrøe. "Hun kunne da i det mindste holde sig til den ene."

"De betaler godt for sig," sagde smeden.

"Det gør de," sagde madammen. "Men det lugter nu ligegodt grimt at have sådan noget i naboskabet."

"Lugter den kanske også grimt?" sagde smeden og holdt hende en daler under næsen.

Så lo madam Sejrøe og tænkte, at hun havde den klogeste mand i hele verden. Og hans bemærkning kunne jo også være viis nok; at en romersk kejser engang for mange hundrede år siden havde sagt noget lignende, generede ingen af dem, eftersom de ikke vidste det.

Men de, som kom om aftenen hos jomfru Rafsted, var ikke andre end Grethe Lystrup og Martha Sejrsen, Friboe, Rømeling og Bülow. Og så naturligvis Hans kongelige Højhed selv; han havde resolveret sig for to dage om ugen, onsdag og lørdag, og da var det hans bestemte ønske at træffe sin lille veninde alene.

Den første gang tog Bendte imod ham på dørtærsklen og nejede dybt.

"Må jeg byde Deres kongelige Højhed velkommen," sagde hun.

"Snak," sagde kronprinsen og spændte sablen af sig. "Tror du ikke, jeg har nok i den slags dikkedarer inde i København? Når jeg kommer herud til min lille pige, er jeg ikke andet end en privatperson. Forstår du ikke det?"

"Jeg kan aldrig forstå, at Deres kongelige Højhed kan være en privatperson," sagde Bendte. "Men så velkommen, hr.

Privatperson," sagde hun og nejede igen.

Kronprinsen lo og lagde sin arm om hendes liv.

"Er det Rømeling, der har lært dig sådan noget?" sagde han. "Han er en vittig hund. Du skal slet og ret kalde mig Frederik; andet er jeg ikke for dig."

"*Min* Frederik," sagde hun så og slog armene om halsen på ham. Og lidt efter sad de begge to inde i stuen og småsladrede som to børn; han skulle jo se, hvor fint alting var, og beundre hver smule.

"Nå," sagde han lidt misfornøjet. "Bülow har såmænd ikke sparet på noget. Det er godt at se, at han ikke skal betale det af sin egen lomme, for han er så gerrig som en gammel jøde."

"Deres kongelige Højhed," sagde Bendte og satte ansigtet op til at græde.

"Frederik," sagde kronprinsen og stampede i gulvet. "Har jeg ikke sagt, at du skal kalde mig Frederik? Hvis du kommer med flere kongelige højheder, rider jeg min vej igen lige med det samme."

"Jeg vil slet ikke have det," sagde Bendte og brast i gråd. "Tag det alt sammen igen. Når det er for dyrt til mig, vil jeg ikke have det mindste af det ... ikke så meget som en skammel ..."

Hun sparkede til én, der stod hende i vejen, og kastede sig ned på gulvet i voldsom hulken. Hans kongelige Højhed måtte lægge sig på knæ ved siden af hende og kæle længe for hende, før han fik hende beroliget.

"Du er en lille dum pige," sagde han og tog hende op på sit skød. "Kan du ikke forstå, at det er slet ikke pengene, jeg tænker på? Jeg er såmænd ligeglad, hvad det koster ... Herregud, det ene med det andet, det slår såmænd ikke til alligevel. Men kan

du ikke forstå, jeg havde glædet mig *sådan* til, at vi skulle have det *hyggeligt*? Sådan rigtig som et par borgerfolk ..., se, når jeg nu sidder og falder i tanker, så ridser jeg måske i bordet med min blyant, og så er det kønne mahogni straks spoleret."

Han strøg kærtegnende hen over den blanke bordplade med sin hånd.

"Og hvis jeg er træt, lægger jeg måske benet op over en stol," vedblev han, "og så ridser sporerne jo i silken ... jeg ville meget hellere have haft dig ude i Nyboder eller sådan et sted, hvor man kunne spytte på gulvet, ja. Dette her er jo akkurat ligesom på Amalienborg, kan du ikke forstå det?"

"Jeg har været så glad for det alt sammen," sagde Bendte og tørrede sine øjne. "Jeg, som altid har haft det så fattigt – men det kan du naturligvis ikke forstå."

"Vist kan jeg det," sagde kronprinsen og klappede hende på håret, "vist kan jeg det. Små piger vil have stads, det skulle jeg have tænkt på. Så du har været så glad for det alt sammen?"

"Ja, jeg har," sagde Bendte, "men det gør alt sammen ingenting. Du må ridse i bordet og lægge benene på stolene lige så meget du vil."

"Må jeg også spytte på gulvet?" sagde kronprins Frederik og dikkede hende under hagen.

"Værsgod," sagde Bendte. "Du må gøre, hvad du vil, når bare jeg har dig selv."

"Så er jeg bange for, der ikke bliver meget af stadsen tilbage," sagde kronprinsen.

"Det gør heller ikke noget," sagde Bendte, "så kan du jo bare give mig noget nyt."

Kronprinsen lo og kom til at hoste, så han måtte rejse sig.

"Dig skulle vi nok sætte til at styre finanserne," sagde han. "Du er meget klogere end mine ministre. Men kan du nu hjælpe mig at få støvlerne af."

Lidt efter sad han henne ved vinduet med sin pibe og fingererede ved det, der lå på sybordet.

"Hvad er det for en bog?" spurgte han og holdt et lille tyndt bind i vejret. "Er du nu begyndt at læse?"

"Det er Thiemes *Første Næring for den sunde Menneskeforstand*," sagde Bendte undseligt. "Det er en, moder har skaffet mig; hun siger, at jeg har kun lært så lidt i skolen, og nu må jeg se at uddanne min ånd."

"Såmænd," sagde kronprins Frederik og flyttede sybordet, så han kunne strække benene fra sig. – "Det kan vist være meget gavnligt; skønt jeg har rigtignok lært en hel bunke selv, og nu kan jeg ikke engang huske byerne ved Nilen."

"Dem behøver du da heller ikke at kende for at kunne regere," sagde Bendte.

"Nej, vist ikke nej," sagde kronprinsen og nikkede. "Men det var nogen rigtige fæhoveder, som havde med min opdragelse at gøre. I stedet for at lære mig at regere, fyldte de mit hoved med al slags unyttigt tøjeri. Men den bog af Thieme er jo da ellers for de små børn i skolen, har jeg hørt."

"Der står såmænd meget i den, der kan være kønt og nyttigt for voksne også," sagde Bendte. "Skal jeg læse noget for dig?"

"Gør du kun det," sagde kronprinsen og gabede. "Skal jeg regere landet, er det vel ingen skade til, at jeg kender, hvad de lærer mine børn."

"Her er sådan et kønt kapitel, der hedder *Dom*," sagde Bendte Frederikke.

Og hun begyndte at læse på sin ensformige, drævende skolepigemanér, der var helt søvndyssende, så hun nikkede selv, da hun kom til det sidste:

"Faderen: F.eks. når du siger: vejret er skønt, hvorom taler du da? Barnet: om vejret. F.: Eller når du siger: jeg er mæt; hvorom taler du da? B.: Om mig selv. F.: Når du alene siger vejr eller jeg, så siger du et enkelt ord, og udtrykker dermed en enkelt forestilling. Men når du siger noget om vejret eller om dig selv, så forbinder du to forestillinger med hinanden og afsiger en dom. Altså de ord: vejret er skønt, og: jeg er mæt, er domme. Nu vil du også forstå mig, når jeg siger: sig mig din dom om begge disse forskrifter. B.: Ja, nu forstår jeg det, nemlig, jeg skal sige dig, hvilken der er smukkest!"

Bendte undertrykte en gaben og så over på kronprins Frederik for at se, om hun havde vundet hans bifald. Men Hans kongelige Højhed sad med piben mod knæet og hånden under hovedet og sov de retfærdiges søvn.

Så lagde hun hånden i skødet og så ud i aftenen, hvor skovene blånede. Der var slet ingen tanker i hende; hun var glad, når bare hendes kongelige elsker var hos hende, og følte sig for første gang i sit liv fuldkommen tilfreds.

Så vågnede kronprinsen i det samme og rakte sig.

"Det er vist en meget udmærket bog," sagde han, "selv om jeg synes, den må være temmelig lærd for sådan en bitte pog. Kan du ikke læse lidt mere? Det er så hyggeligt, du, bare sådan at kunne sidde stille og *høre*. Og så har du sådan en nydelig stemme."

Bendte blev rød af glæde over anerkendelsen og læste fornøjet videre af kapitlet om *Brug – Misbrug*. Og denne gang

faldt kronprinsen ikke i søvn; han lyttede opmærksomt til og nikkede af og til anerkendende.

Men så kom Bendte til slutningen:

"Faderen: når du med kniven skærer din mad, er det brug eller misbrug? Barnet: det er brug. F.: Når du ikke spiser brødet, men gør små kugler af det til at lege med, er det brug eller misbrug? B.: Det er en slem misbrug. F.: Tror du nu, at det er befalet eller forbudt? B.: Det er forbudt. F.: Og således er al misbrug uret og forbudt."

"Hm!" sagde kronprinsen, "det synes jeg nu er noget slemt vrævl at lære børnene. Jeg har altid selv holdt så meget af, når vi sad ved taflet, og trille brødet i kugler. Har du aldrig prøvet det?"

"Næh," sagde Bendte.

"Jo, og ved du hvad," sagde kronprinsen og lo, "så somme tider kastede jeg kuglerne i hovedet på de andre, og der var aldrig nogen af dem, der kunne gætte, hvorfra de kom. Det var skam meget morsomt."

Det lo de begge af, og så sad de en tid tavse. Omsider sagde kronprinsen:

"Men ret betænkt, så kan det jo være en meget fornuftig lærdom alligevel. For når man ikke har ret meget af brødet, så må man naturligvis spare på det."

"Ja," sagde Bendte.

Så sad de igen en tid tavse og så hver ud ad sit vindue.

"Nu kan man ikke se at læse mere," sagde Bendte.

"Nej," sagde kronprinsen. "Men her er så hyggeligt bare at *sidde*."

Han rejste sig og strakte sig i velvære over at Amalienborg og al fornemheden var langt borte.

"Ja, lille pige," sagde han blødt, "så skulle man vel til køjs!"

Og så gik de til køjs. Men allerede før daggry var Hans kongelige Højhed i sadlen igen, for at landets hovedstad ikke skulle savne sin faderlige beskytter, når portene åbnedes …

På de andre dage i ugen kom så gerne Grethe Lystrup og hendes kavalerer, og det kunne jo ikke nægtes, at de dage var muntrere. Så sled Bendte i det som kogekone; for det var hendes ærgerrighed at vise sig som en dygtig husmoder, og hun ville, at maden skulle være god, når der kom nogen, der skønnede på det; hendes Frederik forstod sig jo ikke meget på den slags, til hendes store sorg. Men her fandt hun påskønnelse og var helt ør, når hun endelig sank ned for bordenden for at præsidere. Men så måtte hun jo anstrenge sig for at lytte efter herrernes samtale; for kronprins Frederik fortalte hende næsten aldrig noget, men her fik hun både det ene og det andet at vide. Det nyttede ikke, hvor meget Grethe Lystrup og Martha Sejrsen så anstrengte sig for at få hende med i deres løjer … hun sad gravalvorlig og opfangede hvert ord, der faldt fra de kloge hofkavalerers mund; især når samtalen drejede sig om politik; for det var jo da noget, der vedrørte hendes Frederik, og som hun måtte vide besked med.

At englænderne var hendes fædrelands fjender, kunne hun jo nok forstå, siden de havde overfaldet os i 1801; men at også den russiske kejser Paul havde villet gøre hendes Frederik fortræd, havde hun aldrig hørt … det var rigtignok godt, han var blevet myrdet i rette tid. At det hele kom af denne her Napoleon,

forstod hun, og hun lyttede med skinnende øjne, mens Bülow fortalte om denne Europas helt og mægtigste hersker.

"Er han da mægtigere end kronprins Frederik?" spurgte hun forundret.

"Det er han," sagde Bülow. "Han er mægtigere end alle Europas konger tilsammen."

"Da er jeg vis på, han ikke er halvt så god," sagde Bendte.

"Det er han ikke," sagde Bülow. "Men Hans kongelige Højhed holder meget af ham."

"Så må han også være god," sagde Bendte afgjort.

Friboe sad stille og knækkede nødder; men Rømeling sagde foragteligt:

"Han er dog ikke andet end en parvenu."

Bülow brast i latter.

"Det sagde også en af gesandterne forleden ved taflet," sagde han. "Men ved I, hvad Hans kongelige Højhed svarede?"

"Hvad er en parvenu?" spurgte Bendte.

"Det er en lykkeridder," sagde Grethe Lystrup, der havde læst alle de romaner, hun kunne få fat i. "Men hvad sagde så kronprinsen?"

"Han sagde," vedblev Bülow, "parvenuer, det er vi jo allesammen. Og da de andre protesterede, fortsatte han: Må jeg spørge, om den første konge var andet end en soldat, der havde lykken med sig?"

Det lo de allesammen af, og Friboe sagde:

"Ja, Hans kongelige Højhed kan være vittig, når han vil."

"Jeg mener nu alligevel, vi skulle holde os til England," sagde Rømeling. "Napoleon er kommet hurtigt til vejrs, han kan blive styrtet lige så hurtigt igen. England bliver aldrig styrtet."

"Jeg priser Hans kongelige Højhed, fordi han holder sig neutral," sagde Bülow.

"Denne her nød holder sig også neutral," sagde Friboe og knækkede den. "Man må være nøddeknækker her i verden, ellers kommer man i klemme."

"Friboe er nu altid så åndrig," sagde Bülow. "Måske han kunne styre staten bedre end Hans kongelige Højhed selv?"

"Hvis jeg skulle styre staten," sagde Friboe, "så ville jeg altid holde mig til den stærkeste."

"Og hvem er den stærkeste?" sagde Bülow sarkastisk.

"England!" brølede Rømeling og slog i bordet. Alle herrerne havde allerede fået mere, end de kunne tåle, og nu kom de op at trættes, så det blev kedeligt. Damerne trak sig tilbage til Bendtes kabinet, hvor hun for tyvende gang måtte vise dem alle de herligheder, kronprinsen havde givet hende, både smykker og klæder ...

"Gud," sagde både Martha Sejrsen og Grethe Lystrup, "nu er du da lykkelig?"

"Ja, naturligvis," sagde Bendte; men i det samme gav det et stik i hendes hjerte og hun måtte trænge tårerne tilbage. Hun kom pludselig til at tænke på Johan Lystrup ... og Dorthe Daniels Jakob ... og nu Frederik, og hun syntes egentlig, at det var det ene som det andet. Hun havde så tit hørt sine veninder tale om deres elskov ... at det, at blive taget af en mand, var ligesom at blive borte i en rus ... noget på én gang forfærdeligt og dejligt. Men så måtte man naturligvis også elske sin mand ... elskede hun da ikke sin Frederik? Sådan noget havde hun aldrig følt, når hun var sammen med ham ... hyggeligt og rart havde de det, og mageløs god var han jo imod hende ... men der var ikke

det mindste af en rus ved det. Hun kunne for den sags skyld lige så godt have siddet som matroskone hjemme i Nyboder.

"Tænk, med al den stads," sagde Martha Sejrsen. "Det skulle bare være mig."

"Ja og så at være elsket af kongen selv," sagde Grethe Lystrup. "For han er da lige så godt som konge allerede og kan blive det, hvad dag det skal være. Du kan sagtens."

"Der er jo ingen, der ved det," sagde Bendte mut og pakkede herlighederne sammen. "Jeg sidder jo her gemt i en afkrog og ser ikke et menneske hele dagen. Jeg kunne lige så gerne være blevet i Nyboder."

"Som du dog taler!" sagde Martha Sejrsen og slog hænderne sammen. "Du der har det meget bedre end nogen af os andre!"

"Ja, dér holder jeg nu med Bendte," sagde Grethe Lystrup rask. "Kronprinsen kunne gerne tage hende til sig i byen ... eller i det mindste gøre hende til grevinde eller sådan noget. Jeg ved da, at Christian den Femtes elskerinde var grevinde af Samsø, og Frederik den Fjerdes var hertuginde af Slesvig ... tilsidst gjorde han hende endogså til sin rigtige dronning. Anna Sofie Reventlow, hed hun, jeg har en dejlig bog om hende ... du må gerne låne den, hvis du vil."

Bendte lånte både den og mange andre bøger; de gjorde ensomheden så dejlig, og drømmene fik magt i hendes sind. To drømme stredes om magten i hende; somme tider længtes hun blot efter en rigtig kærlighed, en virkelig elskov, en mand der kunne tage vejret fra hende i sine favntag. Til andre tider kom der over hende en trang til fornemhed ... til at de alle skulle anerkende hende som kronprinsens elskede, hele folket skulle se dem sammen, til hoffet ville hun ... måle sig med

kronprinsessen, der skulle være så stiv og kedelig … Var hun ikke køn nok, til at hun kunne vise sig mellem hoffets damer? Hun var da altid kønnere end kronprinsen … for første gang tænkte hun over, hvor grim han egentlig var. Og for hans skyld skulle hun slæbe hele sin ungdom hen i en afkrog af landet …

Og den næste gang, kronprinsen kom, var hun så tvær og kold, at han ikke kunne begribe, hvad der gik af hans lille pige. Men han gav hende nogle penge; dem kunne hun vel altid have brug for, og han vidste bedst, hvad penge var værd, han som sled og stred med landets finanser …

Men da han var redet bort, kastede hun pengene hen ad gulvet og græd bitterligt. At han kunne byde hende penge, når hendes hjerte var ved at briste af sorg … nej, han elskede hende ikke, han elskede hende ikke …

Men da hun havde grædt en tid, samlede hun omhyggeligt pengene op igen og gemte dem hen til de andre, hun havde.

Det var snart en hel lille skat.

15. Ærgerrige planer

Det lod virkelig til, at kronprins Frederik skulle få lov til at have sin lille kærlighedsidyl i fred. Huset i Bagsværd lå så afsides, at de kongelige besøg ingen større opmærksomhed vakte, og selv om smeden tænkte sit, fandt han sin fordel i at beholde det for sig selv.

Og i København var den hele historie så godt som glemt. At Hans kongelige Højhed havde sig sine små veninder, tvivlede ingen på, men hvad angik det hans undersåtter? Han måtte have hundrede, om han ville, når han bare gemte dem rundt i krogene, så der ikke blev offentlig skandale; det eneste, de loyale borgere frygtede, var at han skulle tage sig en fast mætresse og oprette et elskovshof ved siden af det officielle … til krænkelse og forargelse for den gode kronprinsesse, der allerede havde vundet folkets kærlighed og var genstand for den største medfølelse; thi ikke alene var hun svag af helbred, men hun hjemsøgtes også af tunge sorger; de fleste af de småbørn, hun bragte til verden, døde i hendes arme, kun to prinsesser havde hun fået lov til at beholde, Caroline og Vilhelmine; med Guds hjælp ville hun dog vel endnu skænke landet en tronfølger, der kunne betrygge monarkiets fremtid …

Men mere end én gang var hemmeligheden nær ved at blive røbet; det kriblede og krablede i madam Rafsted efter at komme til at åbenbare sig i sin fulde herlighed. Siden hun så uventet var kommet i velstand i stedet for i ulykke, var hendes anseelse i Nyboder jo grundfæstet, og standsfolk kom der snart hver evige dag for at høre til hendes Bendte og fritte om, hvor fint hun havde det. Og når det så summede Malene om ørerne

med spørgsmål: "*Er* det Friboe?" – "Det er naturligvis Rømeling, den strik!" – "Næh, *jeg* er nu sikker på, det er Bülow, han ser mig nok ud til at have en ræv bag øret!"... så kneb det jo forfærdeligt for hende at tie. Men hun var så dødsens angst for Bülow, at hun holdt sig i den første tid; og hun følte jo også, hvor let et uforsigtigt ord kunne forspilde det hele, så nyt og usikkert alt var endnu.

Endnu var der jo ikke nået stort, og madam Rafsted var ikke videre tilfreds med de smuler, der faldt af fra datterens bord. I grunden var kronprinsen jo en gerrig rad og kunne være så smålig som en håndværker; mange af grossererne holdt deres mætresser meget flottere end han, og Malene spurgte somme tider sig selv, om ikke Bendte havde stået sig bedre ved at holde sig til en af handelsstanden? De folk lod pengene rulle og skænkede ikke den dag i morgen en tanke ... det var jo de gode tider, en guldstrøm væltede ind over landet, og ingen tænkte sig, at den nogen sinde ville standse ... og sådan som Bendte var, fyr og flamme under den stille flade, kunne hun sagtens få, hvem hun pegede på ...

Nej, men fremtiden, fremtiden! Det svimlede helt for madam Rafsted, når hun drømte om alt, hvad det skulle blive til. Alt for længe kunne det jo ikke vare, før kronprinsen blev rigtig konge, og så måtte ophøjelsen jo komme; da skulle Bendte anerkendes for hele verden og sidde som en fornem dame i sin karosse, og hun, Malene Grejsdatter, skulle køre i sin fulde pragt ved hendes side. Kronprinsen var jo trofast og god og retfærdig ud over alle grænser; aldrig slog han hånden af en lille pige, han havde ført i ulykke ... bare Bendte nu også var klog nok til at holde ham fast ...

Og madam Rafsted trak i sin stiveste puds for at begive sig til Bagsværd og personligt forvisse sig om datterens lykke.

Helt let gik det ikke for hende at komme ud af Nyboder, når hun var i stadsen. For hun følte sig jo allerede som en fornem dame og ville være med på de nyeste moder. Og nu var fiskebensskørternes tid forbi ... disse famøse fiskebensskørter, som var alt for omfangsrige til nybodershusenes små døre. En helt ny mode havde sejret i København; det var madame Tallien i Paris, der på direktoriets tid havde indført det såkaldte "nymfegevandt," og nu bar enhver københavnsk dame med agtelse for sig selv det nye klædebon: en ganske tynd, løst nedhængende kjole, der var sammenholdt med et bælte helt oppe under brysterne. Således udstyret gik da madam Rafsted gennem Nyboders gader ... og havde hun vidst, at madame Tallien havde for skik at bære en ring om hver tå, ville hun sikkerlig ikke selv have ladet sig nøje med mindre.

Men det var jo galt nok, som det var; for selv om madammerne i Nyboder respekterede madam Rafsteds overlegenhed og bøjede sig for hendes nykker, så var ungdommen af en anden opfattelse. Madam Rafsted havde ikke gået mange skridt, før hun havde en hær af nyborsunger i hælene, og de skreg og sang:

"Hun har ingen ting på! Hun har ingen ting på!"

Men endelig slap hun da ind til staden, hvor hun i "Skibet" fik hyret sig med en bonde, der skulle til Bagsværd.

Dér ventede hende en rystende overraskelse; thi hun fandt datteren opløst i tårer, og hun helmede ikke, før hun havde fået en forklaring.

"Jeg er så ulykkelig moder," hulkede Bendte ... "Frederik elsker mig ikke mere!"

"Ih Gud forbarme sig," sagde madam Rafsted og sank ned på et af de stribede overtræk ... "Har Hans kongelige Højhed brudt med dig?"

"Nej," sagde Bendte ... "men han forstår mig ikke."

"Nå, Gud være lovet og takket," sagde madam Rafsted ... "du gjorde mig så forskrækket, at jeg nær havde fået et slag. Lad mig så høre, hvad der er i vejen."

Og afbrudt af hulken ... så forvirret, at madam Rafsted næsten ikke kunne få rede i det ... fremstammede Bendte sin bekendelse: at det var slet ikke den store, sande kærlighed, der var mellem hende og kronprinsen; han elskede hende ikke rigtigt ... slet ikke sådan som hun ville elskes ... en rigtig stivstikker var han ...

"Gud forbarme sig, barn," sagde madam Rafsted ... "kalder du Hans kongelige Højhed en stivstikker? Tænk dog på, at du næsten er som en kongelig person; der kunne gerne være dem, som lyttede efter, hvad du sagde, og løb lige med det til Amalienborg. Så er du om en hals."

"Ja, jeg er ligeglad," sagde Bendte ... "en stivstikker er han nu, og så kedelig og kold. Jeg kunne lige så gerne være gift med en købmand."

"Nå," sagde madam Rafsted og smilte i vemodig erindring. "Købmændene kan såmænd være varme nok, mit lam."

"Det er heller ikke det værste," sagde Bendte og hulkede igen, "men så i går, da jeg sad her og græd og var så ulykkelig, så kom han. Og jeg trængte *sådan* til en smule kærlighed ... men så gav han mig *penge* ..."

"Penge er min sjæl altid gode," sagde madam Rafsted. "Skrab du til dig, hvad du kan, mens du er ved fadet, og har du ingen brug for pengene, så kan du jo give dem til mig."

"Nå," sagde Bendte og tørrede sine øjne ... "skulle jeg nu måske ikke engang have *dem*! Jeg troede, du ville forstå mig, og så ..."

"Det gør jeg såmænd også, min putte," sagde madam Rafsted og klappede hende på hånden. "Tror du ikke, jeg har oplevet noget, dengang *jeg* var ung? Jeg så såmænd lige så godt ud som du ... nej, den rigtige, store kærlighed, du, det er såmænd bare noget, mændene snakker om, før de har fået, hvad de vil have. Sidenhen er det nok ikke så stort ... så kommer det bare an på, om man har fået sig en mand med nogen grunker og sådan ... du kan såmænd ikke klage, du, der sidder med selve kronprinsregenten ... når bare du kan vente ..."

"Hvorfor skal jeg vente?" sagde Bendte trodsigt. "Han kunne dog gerne give mig et hus inde i byen ... eller i det mindste en vogn, så jeg kunne køre, og en tjener. Og hvorfor gør han mig ikke til grevinde eller hertuginde, sådan som ..."

"Men Bendte dog!" sagde madam Rafsted bestyrtet og slog hænderne sammen i forargelse over datterens fordringsfuldhed. Men så kom hun til at tænke og regne efter, hvad glans det kunne kaste over hende selv, om datteren kom i sådan ophøjelse ... i grunden var det jo urimeligt, at Hans kongelige Højhed ikke havde tænkt på det selv. Gjorde han først forholdet officielt, var det ikke så let for ham at trække sig ud af det ... men når det kom til stykket, havde han måske netop villet holde sig en bagdør åben, så han kunne knibe ud, uden at det

vakte opsigt. De store skulle man aldrig tro længere end til en dørtærskel ...

"Du skulle tale med Bülow om det," sagde hun så. "Han er en klog mand, og ingen har mere at sige hos Hans kongelige Højhed end han. Om nogen kan sætte det igennem, da må det være ham."

Så gav hun sig til at fritte datteren ud om det ene og det andet; hun tænkte, om ikke hendes urimelighed og mangel på ligevægt skulle komme af, at hun var frugtsommelig; men hun forstod snart, at der var ikke noget af den slags.

"Det var skade," sagde hun. "Gud skal vide, at de unger er ikke til andet end besvær, når de da ikke gør en sådan en ære som du ... du skulle bare vide, hvad for et mas jeg har med Anders Greisen; jeg kan ikke trække ham op af den ene mudderpøl, før han falder i den anden; i min nuværende stilling kan jeg næsten ikke være ham bekendt. Men mandfolkene er nu ligesom de var tossede efter den slags ... nogen af dem da; jeg kunne godt tænke mig, at det ville knytte dig fastere til Hans kongelige Højhed, om du fødte ham et barn. Men tal nu med Bülow om det ... og vær så fornuftig overfor kronprinsen. Græder du, når han kommer herud, bliver han bare så meget før ked af dig."

Så drog hun af, og da Bendte tænkte over tingene, kom hun til det resultat, at moderen havde ret. Det med elskov var noget vrøvl, og når man alligevel skulle have et mandfolk hos sig, var det altid bedre, at have en konge end en matros.

Og kronprins Frederik blev i helt godt humør, da han kom næste gang og fandt hende stille og glad som sædvanlig.

"Du er en sød lille pige," sagde han. "Jeg har så meget vrøvl derinde i København, så det er en hel lise at sidde herude hos

dig. Er der ikke noget, jeg kan gøre for dig?"

"Du gør alt for meget for mig," sagde hun og kyssede ham. "Men du skulle tage mig ind til dig i København, så jeg kunne være hos dig hver dag. Så skulle jeg nok sørge for, at du ikke blev i dårligt humør."

"Vorherre bevares," sagde kronprinsen og tabte piben af forskrækkelse. "Du skulle bare vide, hvordan folk, de snakker om det mindste."

"Jeg keder mig sådan, når du ikke er herude," sagde Bendte og satte sig på hans skød.

"Jeg synes, her er så rart," sagde kronprins Frederik og klappede hende på håret. "Og så kan du jo læse ... det holder du jo meget af, ikke sandt? Jeg skal sende dig nogen af de nye bøger; selv har jeg skam ikke tid til sådan noget. Men så kan du jo læse noget for mig, når jeg kommer."

"Tak," sagde Bendte og kyssede ham. "Jeg tænkte nu ellers mest på dig selv, at det er så langt at ride."

"Du er en god lille pige," sagde kronprins Frederik.

Og så sad de og så ud af hver sit vindue og småsnakkede, indtil det blev tid til at gå til køjs.

Kronprins Frederik faldt snart i søvn. Men Bendte lå ved hans side med åbne øjne og tænkte; hun svor ved sig selv, at hun ville nu alligevel føre sin krig igennem; første gang, hun så Bülow, ville hun tale med ham derom.

16. Den første skilsmisse

Generaladjudant Bülow deltog i et af de små gilder ude ved hoffet i Bagsværd, og ved bordet havde han været så munter og elskværdig, at han slet ikke lignede sig selv. Han fortalte den ene anekdote lystigere end den anden … især om det svenske kongepar, der om vinteren havde rejst igennem landet. De rejste i strengt inkognito, og da de kom til palæet i Roskilde, hvor der var lagt løbere op ad trappen, lod majestæterne straks vende og kørte til Postgården, så maden fra det kongelige køkken havde måttet sendes derhen.

"Og vil I så tænke jer," sagde Bülow, "så sendte Hans kongelige Højhed mig derhen for at spørge til de høje herskabers befindende. Og ved I, hvad det behager den svenske monark at svare? "H. M. kongen af Sverige befinder sig skidt," sagde han, "H. M. dronningen befinder sig skidt og H. K. H. prinsessen befinder sig skidt." Og jeg måtte jo berette Hans kongelige Højhed det, sådan som det var sagt mig."

"Gustav den Fjerde er ikke rigtig i hovedet," sagde Rømeling, da latteren havde lagt sig. "Han bilder sig ind, at Gustav Adolfs ånd er gået over i hans legeme."

"Lad os høre, hvad Friboe har at sige," sagde Bülow. "Han gnider sig på næsen, så det er sikkert noget åndfuldt."

"Jeg ville bare bemærke, at H. M. kong Gustav den Fjerde sikkert er lige så begavet som H. M. kong Christian den Syvende," sagde Friboe.

"Tænkte jeg det ikke nok," sagde Bülow, mens de alle lo, "når Friboe engang imellem siger noget, træffer han altid hovedet på sømmet."

De havde det helt muntert den aften; men Bendte sad og var stille; hun tænkte på, at nu, da Bülow var i så godt humør, ville hun benytte lejligheden og vinde ham for sine planer. Efter bordet fik hun ham da også ind i kabinettet og satte ham ind i sagen. Men Bülow nægtede rent ud at have noget dermed at gøre.

"Ønsker De den sag fremmet, må De tale med Hans kongelige Højhed selv," sagde han. "Men jeg kender kronprinsen, han gør det ikke. Hvis De vil følge mit råd, så vent, til han er blevet konge. Hvem ved, hvad der så kan ske ... især hvis det måtte behage Forsynet til den tid at skænke Dem et barn. Hans kongelige Højhed gør meget af børn."

Og da hun begyndte at tage på veje, tilføjede Bülow:

"Jomfru Rafsted, glem ikke, at al lamenteren og overhæng er Hans kongelige Højhed en pestilens. Hvis De bærer Dem fornuftigt ad, kan alting komme med tiden; men tag Dem i agt, at De ikke gør Hans kongelige Højhed ked af Dem forinden."

"Min Frederik er trofast," sagde hun. "Jeg taler med ham om det, så snart han kommer herud."

Men da kronprins Frederik den næste dag kom ridende, var han i så dårligt humør, at hun ikke vovede at bringe sagen på bane. Og da hun søgte at fritte ham ud for at få at vide, hvad der trykkede hans sind, blev han endnu mere gnaven.

"Det er statssager, lille pige," sagde han, "tror du ikke, de plager mig nok med politik inde i København? Du kan da begribe, at når jeg tager herud er det for at blive fri for alt det vrøvl. Fortæl mig hellere noget morsomt."

"Hvad skulle det være?" sagde Bendte. "Jeg oplever virkelig ingen ting i den afkrog, jeg her sidder i."

"Så, er det nu det igen?" sagde kronprins Frederik fortrædeligt, "jeg har jo sagt dig, at jeg ikke kan gøre nogen forandring; du må vente, til jeg bliver konge."

"Det er heller ikke det alene," sagde Bendte med tårer i øjnene. "Men du kunne da gerne give mig et navn. Tror du det er morsomt for mig at gå her og hedde jomfru Rafsted? Jomfru er jeg da ikke mere."

"Hå, hå, hå," lo kronprins Frederik, "nej, det behøver du min sæl ikke at fortælle mig. Men ellers er det da meget pæne navne, du har."

"Det synes jeg slet ikke," sagde Bendte og surmulede. "Jeg synes, de er væmmelige."

"Nå," sagde kronprins Frederik stødt, "Frederikke hedder du da efter mig."

"Det hedder jeg jo slet ikke," sagde Bendte med lommetørklædet for øjnene. "Det er jo bare noget, de kaldte mig; og det andet er så simpelt."

"Vist hedder du Frederikke," sagde kongen. "Og jeg synes, Bendte er meget net. Men naturligvis, Benedikte ville være kønnere. Hvis du vil have det, skal jeg gerne kalde dig Benedikte for fremtiden."

"Du forstår mig heller aldrig," sagde Bendte og lavede sig til at græde. "Det er slet ikke det, jeg mener."

"Jo pinedød skal du hedde Benedikte," sagde kronprins Frederik vredt. "Jeg skal sige til Bülow, at han sørger for, det bliver forandret. Og nu vil jeg ikke høre mere om det."

Den dag red kronprinsen tidligt fra Bagsværd og var lige så gnaven, som da han kom. Og sådan gik det hver gang nu; Benedikte blev ved at tale om, at hun ville til København, og hun

ville have sig et finere navn, et, der passede for kongens elskede. Der var scener og gråd hvert øjeblik, og kronprins Frederik kom sjældnere og sjældnere. For når han ikke kunne finde fred og hygge derude i Bagsværd, hvad skulle han der så? Han overdrev så sandt ikke, når han sagde, at vrøvl havde han nok af foruden …

For det første gav de indenrigske sager ham nok at bestille. Der var jo stadig det, at han gav audiens til alle og enhver og selv ville tage sig af det allermindste. Han sad dér som konge for to riger, men han havde nu engang sat sig i hovedet, at det skulle være som én familie, han var fader for … én stor gård, hvor han var husbonde, kendte alt, hvad der forefaldt, og vidste råd for det alt sammen. Det blev jo så meget mere, end han kunne overkomme, og naturligvis gik det meste i stykker mellem hænderne på ham. Så var der lovgivningen, der blev drevet med feberagtig hast, som om kronprinsen vilde have alting lavet i den bedst mulige orden, før han engang lukkede sine øjne. Det havde jo gjort ham så elsket i Danmark, at han gjorde bonden fri; og netop nu i året 1805 lykkedes det ham at sætte kronen på værket … han fik også livegenskabet ophævet i hertugdømmerne, og hoveriet, så at næsten tyve tusind bondefamilier på én gang blev frie mænd i stedet for trælle. Men priste almuen ham for det, så fik han til gengæld godsejerne på nakken; og sådan gik det med alting; hvad han gjorde godt mod den ene, skaffede ham den anden til fjende. Så blev der også i samme år oprettet en overret i Viborg og en i København; universitetet omordnedes, og der blev truffet nye bestemmelser for de lærde skoler, sådan at disciplene ikke længere skulle synge i kirken, lærerne blev fri for deres

degnetjeneste, og dansk blev gjort til et selvstændigt fag gennem alle skolens klasser.

Men mens kronprinsregenten således søgte at ordne alt til borgernes bedste, bredte uretfærdigheden sig bag hans ryg i hans allernærmeste omgivelser. Generaladjudanten, Bülow, tilrev sig mere og mere magt, og enhver vidste, at ville man opnå en eller anden gunst hos regenten, kom man vanskeligt uden om den mægtige Bülow. Der ymtedes også i krogene om, at han var begyndt at tage imod bestikkelser, og at han solgte embeder, ligesom Griffenfeld i sin tid havde gjort.

Sådan gik det kronprins Frederik ligesom viben, der vil værge for det ganske land, men ikke mægter at værne om sin egen lille tue ...

Og samtidig blev forholdene mere og mere truende ude i Europa, hvor Napoleon fo'r frem som en uvan tyr, og Danmark måtte være forsigtig til det yderste, om det ikke skulle blive draget med ind i malstrømmen.

Europas magter havde nemlig på ny dannet en koalition imod Napoleon. England og Rusland, Østrig og Sverige havde indgået hemmelige forbund med det formål endelig engang at gøre det af med den selvgjorte franske kejser, hvis herredømme var en bestandig fare for Europas fred. Og nu overvældede Rusland Danmark både med gode ord og trusler for at få kronprins Frederik med i forbundet. Det var sandelig ikke let at vide, hvad man skulle gøre ... det hele beroede på Prøjsens stilling, og Prøjsen holdt sig foreløbig neutral.

Imidlertid havde danskerne dog trukket en stor troppestyrke sammen i Holsten, og kronprinsen havde selv besluttet at rejse derover for at tage overkommandoen.

"Det bliver en meget ubehagelig historie," sagde kronprins Frederik til Bülow. "Vi må jo underrette den små Rafsted ..."

"Vil Deres kongelige Højhed ikke selv ...?" spurgte Bülow forundret.

"Jeg tør pinedød ikke," sagde kronprinsen og rev sig i håret. "Hun er slet ikke sådan, som hun lader til; jeg tænker, hun kradser øjnene ud af hovedet på mig. I hvert fald forlanger hun at komme med, og der bliver en græden og skænden ... Jeg ved fanden ikke, hvordan det er, Bülow, det er ligesom der er faret en djævel i hende på det sidste. Hun vil være grevinde og have et slot, og jeg ved ikke hvad ... jeg kan ikke vide, hvem det er, der sætter alt det hovmod i hende."

"Jeg tænker, det er moderen, Deres kongelige Højhed," sagde Bülow. "Madam Rafsted er en hoffærdig natur. Desuden er det jo ikke alle, der tåler en pludselig ophøjelse."

"Nå, ophøjelsen har nu da ikke været så stor," sagde kronprinsen godmodigt. "Jeg ville såmænd ønske, jeg kunne gøre noget mere for hende. Men det ville jo være ganske uhørt; jeg er jo da ikke mere end kronprins, og den gamle idiot kan såmænd leve længe endnu ... hm ... jeg mener ..."

Han så forskrækket på Bülow; men generaladjudanten lod ikke til at have hørt noget.

"Naturligvis må jomfru Rafsted vente," sagde han. "I øvrigt deler jeg ganske Deres kongelige Højheds ønske om, at Forsynet vil beskære Hans Majestæt et langt liv."

"Ja du må nu tage derud," sagde kronprinsen og klappede Bülow på skulderen. "Og sørge for, at der ikke bliver nogen skandale."

"Ønsker Deres kongelige Højhed et brud?" spurgte Bülow forsigtigt.

"Nej vist gør jeg ikke nej," sagde kronprinsen. "Det ville da være evig synd for den lille, kønne pige. Jeg tror såmænd heller ikke, jeg kunne undvære hende. Men hun må jo skikke sig i sin skæbne og vente på bedre tider."

"Jomfru Rafsted er jo ikke stort mere end et barn endnu," sagde Bülow. "Og hun holder sikkert oprigtigt af Deres kongelige Højhed. Når hun får tid til at tænke sig om i ensomhed, fortager nykkerne sig nok."

Så drog kronprinsen i forvejen til Kiel, men Bülow red i dybe tanker til Bagsværd, højst utilpas over sit ubehagelige hverv og uden i virkeligheden at vide, hvad han skulle gøre. At den små jomfru Rafsted i usædvanlig grad egnede sig til at være kongelig mætresse, var han ikke i tvivl om; hun var af naturen stille og fornuftig, og de fornemhedens griller, som var faret i hende, fortog sig nok igen, når hun blev en smule ældre og blev holdt fri for skadelig påvirkning; om fornødent kunne man jo altid skaffe moderen bort fra København. Hun ville ganske sikkert blive en *billig* mætresse, og det så Bülow meget på, for han vogtede endnu nøjere på sin herres pengepung end på sin egen; og så var hun naiv, hun ville ikke intrigere, ikke blande sig i politik; hvorimod hun jo altid kunne bruges i de rette hænder til at påvirke Hans kongelige Højhed ...

Alt i alt passede hun godt; men Bülow måtte jo også tage hensyn til sin egen karriere, og han havde en uhyggelig fornemmelse af, at kronprinsen var ved at blive ked af hende; opholdet i Holsten kunne trække ud, så længe det skulle være, og ingen vidste, hvad der kunne ske i mellemtiden ... det var, ret

beset, ikke værd at alliere sig alt for nøje med jomfru Rafsted; og i hvert fald kunne det kun være gavnligt at jage hende en skræk i livet ...

Han meddelte hende da kort og barsk, at militære pligter havde kaldt kronprinsen til Kiel, og at Hans kongelige Højhed ikke havde set lejlighed til at sige hende farvel forinden ...

Til hans forundring tog Benedikte meddelelsen med stor fatning.

"Bliver kronprinsen længe borte?" spurgte hun.

"Det er ikke godt at sige," svarede Bülow og trak på skuldrene. "Det afhænger ganske af den europæiske politik."

"Bülow," sagde hun og så fast på ham ... "der er noget, De skjuler for mig. Er det Deres hensigt at forsøge på at skille min Frederik fra mig?"

"Men bedste jomfru Rafsted ..." sagde Bülow forvirret.

"De skal heller ikke få mig til at tro, at det vil lykkes," sagde Benedikte. "Men noget er der i vejen, ellers var kronprinsen kommet selv."

"Måske De har trættet Hans kongelige Højhed en lille smule?" sagde Bülow og kneb øjnene sammen. "Plaget ham lidt, hvad? Små huslige scener? Jeg har tidligere haft den ære at sige Dem, at Hans kongelige Højhed ingen ynder er af den slags."

"Ja, Bülow," sagde Benedikte djærvt, "jeg har båret mig ad som et fæ; men De kan være rolig for, at det ikke skal gentage sig."

"Deri vil De handle klogt," sagde Bülow. "Det er en selvfølge, at hvad pengene angår, vil der blive sørget for Dem ganske som hidtil."

"Vil de bringe Hans kongelige Højhed min tak," sagde Benedikte og rejste sig. "Og sig kronprinsen, at jeg ikke tvivler om hans trofasthed, og at hans veninde venter tålmodigt, til han vender tilbage."

Bülow blev så imponeret over hendes fatning og holdning, at han kyssede hendes hånd til afsked.

Men da han var redet bort, sank Benedikte ganske sammen. Hun følte det, som havde hun forspildt hele sit livs lykke, og inderst inde var hun overbevist om, at nu var eventyret forbi ... hendes ærgerrige drømme ville aldrig gå i opfyldelse ...

Så sendte hun bud efter moderen, der kom straks og fandt hende ganske opløst i gråd.

"Gud forbarme sig," sagde madam Rafsted og sank ned i en stol, "har han nu ladet dig i stikken?"

"Jeg ved ikke," svarede Benedikte hulkende, "Bülow sagde da, at jeg ville blive ved med at få mine penge."

"Nå, Gud være lovet," sagde madam Rafsted lettet. "Jeg blev ganske forskrækket; men det kunne man da nok tænke, at han ville skilles fra dig på en pæn måde."

"Skilles?" fo'r Benedikte op. "Hvem siger, at han vil skilles fra mig? Min Frederik er trofast, han forlader mig aldrig, aldrig, hører du ..."

"Jamen, herregud," stammede madam Rafsted forvirret, "du sagde jo dog selv, lille Bendte ...".

"Jeg hedder ikke Bendte," sagde datteren vredt, "jeg hedder Benedikte. Sådan har han selv sagt, at jeg skal kalde mig, fordi det var meget kønnere."

"Ser man det," sagde madam Rafsted eftertænksom. "Det synes jeg nu er gode tegn. Og såmænd om han ikke har ret.

Benedikte klinger jo ligefrem helt adeligt."

Så brast Benedikte igen i gråd, og madam Rafsted rystede på hovedet. Hun huskede jo nok det ustadige sind, hvor det havde pint hende selv, da hun var i den alder; det var let at se, at det var hendes eget kød og blod, om de så kaldte hende Benedikte aldrig så meget.

"Nu må du se, at du tager dig sammen," sagde hun skarpt. "Du bliver ikke kønnere af at tude, min putte. Når kronprinsen kommer igen, må du være pæn og glad, så bliver det nok godt igen alt sammen, skal du se."

Og Benedikte tog sig sammen, skønt det jo rigtignok blev strengt. For dagene gik, og ugerne og månederne, og kronprinsen kom ikke tilbage. Hun skrev rørende breve til ham om sin længsel, men der kom aldrig noget svar, og til sidst var hun nær ved at tabe modet.

Så en dag stod Bülow i hendes stue.

"Jeg bringer mange hilsener fra Hans kongelige Højhed," sagde han. "Jeg er overbevist om, at han begynder at længes efter Dem. Hvis regeringsforretninger medfører, at han kommer til hovedstaden, kan De gøre sikker regning på et besøg."

"Har kronprinsen ikke fået mine breve?" sagde hun og surmulede. "Jeg synes ellers gerne, han kunne have svaret på dem, sådan som jeg har siddet her alene og længtes."

"Hans kongelige Højhed er ikke meget for at føre pennen," sagde Bülow.

Og han tilføjede leende:

"Det skal De såmænd heller ikke være ked af, jomfru Rafsted, for han skriver en skrækkelig klo, og jeg tror ikke, der er stort

andre end mig, der kan læse den. Engang sendte han en af sine generaler et brev, og den arme mand måtte midt om natten køre ind til Amalienborg og vække mig for at få at vide, hvad der stod i det."

Så fortalte han hende om livet dernede i Kiel, hvor det gik lystigt nok til. Ved kronprinsens geburtsdag havde byen været illumineret i to aftener, og dagen efter havde kronprinsen givet et bal, hvor de havde råbt hurra og skudt med kanoner, syv og tyve gange for hver skål, så en hel mængde ruder var gået i stykker ...

Han fortalte så livligt og muntert, at Benedikte virkelig var blevet i helt godt humør, da han tog af sted.

Og så begyndte hun igen på sit ensomme, ventende liv.

17. Ulykkens år

I hele to år blev kronprins Frederik og hans familie boende i Kiel. Det nagede ofte Benedikte at tænke på, at kronprinsessen var med; selv om hun virkelig var stiv og kedelig, som de sagde … selv om kronprinsen ikke brød sig videre om hende … så var hun dog med i det alt sammen; hun sad ved sin ægteherres side ved festerne, hun sov i hans arm, alle viste hende ærefrygt og hyldest som rigernes vordende dronning. Men hun, Benedikte, hvem kronprinsen alene elskede … hans lille pige, som han altid kaldte hende … hun sad alene her, forladt af sin Frederik, og Gud måtte vide, om hun nogen sinde vandt ham tilbage, nu da hendes fjender sagtens tudede ham ørerne fulde om hende … han kunne jo da for den sags skyld også godt lade sit liv, hvis den fæle krig virkelig skulle nå ind over Danmarks grænser …

Men Benedikte havde nu engang taget sit parti; hun ville ikke give sig over, ikke klynke med hænderne i skødet, ikke græde sig grim. Ung og køn og glad skulle hendes ven finde hende, når han kom, og meget bedre og klogere.

Og Benedikte var i stand til at føre sit igennem. Hun havde ikke alene Malene Grejsdatters forfængelighed i sit blod, hun havde også i sin ryg noget af den rankhed, der engang havde gjort Morten Rafsted til en pryd for Holmens faste stok. Så passede hun sit hus og tilbragte i øvrigt sin meste tid med at læse; for hun forstod, at når hendes Frederik engang blev konge og kunne anerkende hende, så gik det ikke an, at hun sad dér som en almindelig, uvidende nyboderstøs; hun måtte uddanne sin ånd, hvis hun skulle kunne hævde sin stilling; der dæmrede i

hendes tanker en forestilling om den rolle, hun engang kunne komme til at spille i sin kreds … at hun måske om sin person ville kunne samle et hof, der overstrålede det rigtige hof. Hun så i sine vågne drømme, hvordan hun engang skulle sidde omgivet af alle dem, der var kongen hengivne, og som ville more sig … mens den rigtige dronning sad og kedede sig i sit slot midt imellem de få, der i embeds medfør var tvunget til at kede sig i hendes selskab.

Men så kunne det rigtignok midt i drømmen give som et stik i hendes hjerte, og hun så virkeligheden, som den var: at hendes Frederik havde forladt hende, og at det slet ikke var sikkert, hun fik lejlighed til at vinde ham tilbage …

Men så kilede hun på sin læsning: nye og gamle digterværker, historiske og religiøse bøger imellem hinanden. Hun forstod noget af det og tænkte længe over det og huskede det meste; men hun havde jo ingen til at vejlede sig, så lærdommen kom til at ligge stablet op i hendes hoved ligesom i pulterkamre. Men tiden gik jo altid med det.

Aviserne læste hun også, og hun fik både skræk og ærefrygt for denne lille Napoleon, der var kommet af ingenting, ligesom hun selv, og nu sad dér som de franskes kejser. Med bankende hjerte læste hun om, hvordan han havde slået alle sine fjender med skræk; ved Ulm havde han overvundet Østrigerne, så havde han gjort sig til herre over Wien og sønderknust både Østrig og Rusland i Trekejserslaget ved Austerlitz. Derefter opløste han det tyske rige og samlede alle staterne ved Rhinen i et forbund under sig selv, og da englænderne ødelagde hans flåde ved Trafalgar, spærrede han hele fastlandet for Englands

handel. Sine brødre gjorde han til konger, og nu kastede han sig over Prøjsen …

Det kom alt sammen kun i tørre beretninger i avisen; men Benedikte læste det som et eventyr; og hendes beundring voksede, ikke alene for Napoleon, men også for hendes Frederik, der var så klog, at han kunne holde Danmark udenfor hele denne forfærdelige krig. Nu kunne hun sandelig forstå, at det var nødvendigt, han selv var dernede ved grænsen; for han var naturligvis den eneste, de var bange for. Og hun lod avisen synke, mens hendes tanker gik langt bort, til hendes ven derovre i Kiel. Hun holdt mere af ham end nogen sinde, syntes hun, nu da hun forstod, hvor trofast han var imod sit folk …

Så en dag kom Grethe Lystrup og Martha Sejrsen kørende ud til Bagsværd i en landauer. De havde fundet det alt for kedeligt, mens Friboe og Rømeling var i felten, så de havde trøstet sig med to unge grosserere, som de også havde med i vognen og uden videre præsenterede som deres venner. Benedikte havde det ikke så nemt med at blive forarget, og hun var glad over at få selskab, så det tegnede til at blive en af de gamle, lystige aftener.

Men så skete det ved bordet, at talen faldt på politik … som den gjorde alle vegne i de dage, hvor mennesker samledes. Og Benedikte lyttede efter hvert ord; for nu vidste hun jo selv besked og kunne følge med; og hun blev ganske forskrækket over det, hun fik at høre.

For det var begge grossererne enige om, at kronprins Frederiks politik var det rene vanvid, og at Danmark stod på undergangens rand, hvis han ikke snart sadlede om. Naturligvis ville Napoleon en dag forlange, at Danmark skulle

slutte sig til fastlandsspærringen, og så havde vi krigen med England lige med det samme. Havde man hørt mage! Englænderne levede vi af, hele vor handel og velstand var afhængig af dem, og så tog vi ikke uden betænkning deres parti! Kronprinsen havde naturligvis i sinde at slutte sig til Napoleon, så snart han bare turde ... knytte sin skæbne til en eventyrer, der kunne blive styrtet lige så dybt i morgen, som han var blevet hævet højt i går; sætte landets velfærd på spil uden at tænke på, at det havomflydte England var det stærkeste, *måtte* sejre i det lange løb. Hvis det ikke var galimatias, så ...

"Ja," sagde den ene grosserer og stoppede servietten fastere under hagen, "når kongen er gal, så må politikken jo blive derefter."

"Å, kronprinsen er såmænd ligeså skør," lo den anden. "Nu ligger han derovre i Holsten og eksercerer med sine soldater, så ethvert fæ af en general kunne gøre det mindst lige så godt. Og imens sidder statsrådet her i København med den sindssvage konge og ved hverken ud eller ind. Gesandterne er her – udenrigsministeren i Kiel ... det er det, man kalder landsfaderlig visdom."

"Det skal gå rædsomt til dernede i Kiel," sagde den første grosserer. "Hoffet er indlogeret ligesom på en kaserne, og taflerne skal være både til at le og græde over. De har ikke engang knive og gafler af samme slags, og de spiser på zinktallerkener, der må vaskes af mellem hver ret. Så snart herskaberne er gået fra taflet, kaster tjenerne sig over bordet og slås om levningerne som hunde om et kødben ... men hvad er der dog, min søde putte?"

Han vendte sig forundret til Grethe Lystrup, der bearbejdede hans skinneben med sine små hæle. Hun havde fået øje på Benedikte, der sad med tårer i øjnene og blev skiftevis rød og bleg.

Så fik damerne samtalen ledet hen på noget andet; men der kom ikke mere rigtig humør i dem, og straks efter bordet trak Benedikte sig tilbage.

Grethe Lystrup prøvede forgæves på at formilde hende; hun viste sig ikke mere den aften.

"De behøver da ikke at sidde og forhåne min Frederik op i mine åbne øjne," sagde hun forbitret. "Han er såmænd klogere end alle de andre tilsammen; og at gøre nar ad ham, fordi han lever fattigt dernede, det er jo ligefrem skammeligt."

"Å," sagde Grethe Lystrup, "hvad vil du bryde dig om, hvad sådan to dumme drenge siger. Desuden kan de jo ikke vide, at du ..."

"Det er det samme," sagde Benedikte, "når I bringer mig sådan nogle uopdragne personer, må I hellere selv blive borte."

"Som du vil, min kylling," sagde Grethe Lystrup og slog fornærmet med nakken. "Det er takken, man har, fordi man kommer og vil trøste dig i din enkestand ... Du skulle ellers ikke være for stor på det af din kronprins, for han har såmænd nok fået sig en ny dulle dernede i Holsten, så længe han bliver dér ..."

Så skiltes veninderne i vrede, og selskabet fo'r af. Men de ord, der var faldet, blev siddende i Benediktes sind og smertede, så ofte de randt hende i hu. Sådan dømte folket altså om hendes elskede Frederik, der ofrede det alt! Og det værste af det hele var det med englænderne ... hun blev ved med at gå og tænke over det, og kunne ikke andet end finde, at det måtte være

rigtigt. Naturligvis var englænderne de stærkeste … det måtte jo ende galt med Napoleon tilsidst, og hvilke ulykker kunne så ikke vælte ind over hendes elskede Frederiks hoved! Måske han mistede sine riger … eller de huggede hovedet af ham, som de havde gjort ved den franske konge …

Hun sad netop en aften og græd sine modige tårer herover, da hun med ét hørte hestetrampen udenfor huset; og et øjeblik efter stod kronprins Frederik i hendes stue.

Hun fløj ham om halsen, og han klappede hende helt bevæget på det blanke hår.

"Hå, hå," lo han, "sidder min lille pige her ganske alene og græder? Jeg vil da meget håbe, at du ikke har siddet og tudet hele tiden, siden jeg rejste? Du kan jo se, at lige så snart jeg fik ærinde til København, skyndte jeg mig herud til min lille Bendte Frederikke …"

"Benedikte!" sagde hun og smilede til ham gennem sine tårer.

"Benedikte," lo kronprinsen og holdt hende ud fra sig, "det er meget rigtigt. Nå, du ser jo ellers helt rask og fornøjet ud. Fortæl mig så, hvad der har været i vejen. Der er vel ikke nogen, der har gjort min lille pige fortræd?"

"Nej," sagde Benedikte og pillede forlegent ved sit forklæde, "det er bare Napoleon …"

"Hå, hå, hå," lo kronprinsen igen, "ja, han er rigtignok en slem røver, og man ved aldrig, hvor han kommer farende med sine soldater. En rigtig rask karl er han; men jeg vidste dog ikke noget om, at han har været her i Bagsværd. Han har ellers ord for at være en slem pigejæger, så hvis han kommer, må jeg nok helst lukke dig inde i kælderen …"

"Åh," sagde Benedikte, "det er jo slet ikke sådan, jeg mener. Men vi havde et gammelt ord i Nyboder, som siger, at strenge herrer regerer kort ... og hvis han nu bliver styrtet fra tronen, så går det naturligvis alle hans venner galt. Og jeg *er* så bange for, at du skal rode dig ind i noget, Frederik ..."

"Du lille, kære pige," sagde kronprinsen og krystede hende ind til sig, "sidder du her og passer på udenrigspolitikken for mig? Hå, hå, lad du meget hellere Bernstorff og mig om det, lille Benedikte. Men det er jo meget forstandigt, det du siger ... og vi *har* heller ikke rodet os ind i noget; vi holder os jo netop udenfor det hele og ser bare til, så længe vi får lov."

"Jamen, så er der det med englænderne," sagde Benedikte og pillede ved hans blanke knapper. "Ja, du synes naturligvis, at jeg er en dum, lille pige; men jeg har da læst aviserne og søgt at følge med, så godt jeg kunne. Tror du ikke, at englænderne er de stærkeste, og at du meget hellere måtte holde dig til dem?"

Kronprins Frederik slap hende pludselig og sank ned i stolen ved vinduet; hun lagde på én gang mærke til, hvor træt og lidende han så ud.

"Ja, englænderne," sagde han, "englænderne ..."

Han blev siddende længe tavs og så ud i haven; Benedikte blev helt ked af, hvad hun havde sagt, for hun så, hvordan han var pint af tunge tanker, og som han sad dér og stirrede sløvt ud i luften, lignede han mest en gammel, nedbrudt mand.

Men så rettede han sig på én gang og begyndte igen at tale.

"Ser du nu, min lille pige," sagde han. Og så fortalte han hende om, hvordan de havde plaget ham for at gå med allesammen ... russerne trængte på, prøjserne og englænderne ... den eneste, der havde ladet ham i fred, det var

netop denne fæle Napoleon, som de alle sammen var sådan på nakken af. Men nu begyndte han også at blive nærgående ... og englænderne havde sendt en flåde til Sundet og forlangte, at danskerne skulle udlevere deres skibe, for at Napoleon ikke skulle bruge dem mod England.

"Nej," sagde kronprinsen og slog i vindueskarmen, "englænderne, det er noget rak, du; og nu får vi sagtens krig med dem, hvor meget jeg og Bernstorff så har gjort for at holde os fredelige. Men de skal få på kanutsk, du ... hvis de har glemt, hvordan det gik dem i 1801, så skal vi hjælpe lidt på deres hukommelse ... hvad, lille pige? Det er derfor, jeg måtte skynde mig herover; Bülow og jeg, vi red alt hvad remmer og tøj kunne holde, lige som vi stod og gik, og havde ikke mere linned med, end husaren kunne have under armen. Så snart vi har fået hovedstaden sat i stand til forsvar, må vi tilbage til grænsen. Ja, jeg sidder her og snakker, så travlt jeg har, men jeg syntes dog jeg måtte se min lille pige ..."

"Vil du af sted allerede?" spurgte Benedikte forskrækket. "Og jeg, som troede, du ville blive her hos mig hele natten ... jeg har maden færdig på et øjeblik ..."

"Lad det vente til en anden gang," sagde kronprinsen og rejste sig. "Du kan begribe, landets velfærd går over alt; og hvad maven angår, så skaber den sig så gal, så jeg kan såmænd ikke tåle andet end en smule hvedebrød, hå hå ..."

Han rejste sig og knugede hende fast ind til sig. "Lad mig nu se, du er en tapper, lille pige," sagde han og kyssede hende. "Bliver der rabalder, så sidder du jo meget rart her udenfor det hele. Her kommer såmænd ingen englændere og ta'r dig. Og

skulle Napoleon komme, kan du bare hilse ham fra mig og sige, at du er *neutral*, hå, hå ..."

Han blev ved at kysse hende og knuge hende ind til sig; så rev han sig pludselig løs og sad et øjeblik efter i sadlen på vejen til København, hvor den halve by var i oprør over englændernes truende holdning.

Benedikte stod længe og så efter ham med tårer i øjnene. Det var helt uvant for hende at se ham så bevæget, og hun sluttede sig deraf til, hvor meget han måtte gå igennem ... men så kom hun igen til at huske på, at han aldrig før havde været så kærlig imod hende som i dag. Hvor havde hun ikke frygtet for gensynet ... eller rettere for at hun aldrig mere skulle få ham at se, at han helt skulle have glemt hende. Og så kom han her, optaget som han var, og var mildere og mere omsorgsfuld imod hende end nogen sinde! Hvor var han ikke god ... og hvor han måtte holde af hende! Nu var hun da sikker på, at hun ikke mistede hans kærlighed, så længe hun levede ...

Og lidt efter, da hun lå i sin seng, genkaldte hun sig hvert ord, han havde sagt, og hun smilede endnu i drømme ...

Et par dage efter havde hendes moder lovet at komme til Bagsværd, men hun kom ikke, og der kom heller ikke noget bud fra hende. Men rygter kom der, det ene skrækkeligere end det andet, om den frygtelige ulykke, der truede fædrelandet. Allerede den sekstende august havde englænderne begyndt at landsætte deres tropper ved Vedbæk, uden at de danske tropper søgte at hindre dem deri. Kronprinsen lå jo i Holsten med den største del af hæren, og Københavns kommandant, general Peymann, havde så ringe en garnison til sin rådighed, at han ingen ting kunne udrette. Der var jo ingen, der for alvor havde

troet, at englænderne ville optræde som rene stimænd, overfalde en så at sige ubefæstet by midt i fredens tid ...

Men englænderne gik rask frem og uden skrupler. De trak deres tropper sammen om hovedstaden og indesluttede den både til lands og til vands. Og general Peymann havde kronprinsens strengeste ordre til, at der måtte ikke løsnes et skud, før englænderne gik angrebsvis til værks.

I København vågnede begejstringen fra 1801 på ny; Peymann erklærede, at hovedstaden aldrig skulle falde i fjendens hænder uden ved storm, og de tapre indbyggere gjorde trods kronprinsens befaling det ene modige udfald efter det andet for at hindre englænderne i deres belejringsanlæg.

Men udenfor København bredte uhyggen sig. Det hed sig nok, at englænderne havde lovet at betale alt, hvad de opkrævede til mandskabets underhold; men hvem kunne stole på løfter fra en overmægtig fjende? Bønderne vidste nok selv, at den var godt dum, der betalte, hvad han kunne få for ingen ting. Og der gik vilde rygter både om brandskatning og plyndring ... engelske patruljer fo'r omkring og spredte skræk omkring sig, endda de slet ikke optrådte som voldsmænd. Briterne holdt jo endnu strengt på, at de var ikke kommet som vore fjender, kun for at beskytte os mod Napoleon, at han ikke skulle gøre sig til herre over vore stridskræfter og bruge dem mod England ...

Så var det, at smed Sejrøe en dag sagde til sin kone:

"Jeg synes ligegodt, det er synd for det bitte pigebarn derovre. Ingen ved, hvad der kunne times hende, om krigsfolkene kom over hende, alene som hun er."

"Lad hende ligge, som hun har redet," sagde madam Sejrøe og slog med nakken. "Hun har ikke rendt os på dørene i den gode tid, og så fine venner, hun har, kan de vel hjælpe hende nu, da det kniber."

"Det er ikke godt at vide, hvordan det har sig med det," sagde Lars Sejrøe og bankede sin pibe ud. "Det har jo mest været officerer, der er kommet hos hende, og de sidder sagtens nu godt fast i København, om ikke de er med hæren i Holsten."

"Hun kunne jo have ført sig anstændigt op og være blevet hos sine forældre i København," sagde madam Sejrøe, "så havde hun nu haft sit på det tørre."

"Ja mon?" sagde smeden lunt. "Jeg mener ellers ikke, der er stor stads ved at være i hovedstaden for tiden. Hun er da et kristenmenneske, som vi andre, og jeg synes gerne, vi kunne bede hende se herover om aftenen i det mindste, om hun ellers har lyst."

"Ja, som du vil," sagde madam Sejrøe. "Men hun rynker såmænd bare på næsen ad simple folk som os."

"Det koster ingen ting at spørge," mente smeden og gik der over.

Og Benedikte følte sig virkelig så ensom og trang i sindet, at hun var helt glad ved at møde en smule venlighed. For hun havde jo længe ikke fået nogen efterretninger nu; og selv om hun fandt nogen trøst i kronprinsens ord, at han ville rejse tilbage til Kiel, så kunne hun jo ikke føle sig sikker for det; for måske var der også krig derovre ... naturligvis var der det; hvorfor skulle hendes Frederik ellers ligge derovre med næsten hele hæren?

Så var hun også blevet helt beklemt om sit lille, vægelsindede hjerte ved at tænke på de stakkels forældre, der sad derinde i den indespærrede by og måtte udstå alle en belejrings rædsler. Egentlig havde hun jo kun få gode minder derhjemme fra; fattigdom og uhygge var for hende knyttede til hjemmet i Nyboder, sådan som børn jo tit bliver urimelige og uretfærdige i mindet; siden hun var kommet i ære og højhed, havde hun altid tænkt tilbage på sin barndom som en nedværdigelsens tid.

Men nu, da det kneb for dem derinde, syntes hun på én gang, at hun holdt så meget af dem alle sammen og ønskede næsten, at hun kunne være hos dem i deres nød. Hun så det for sig, hvordan faderen stod på volden og kæmpede, mens moderen hver dag gik om i skræk, for at de skulle bringe hende hans lig. Og i ensomheden udmalede hun sig det meget værre, end det i virkeligheden var.

Hun tog da med glæde mod smedens tilbud, og snart var hun både tidligt og silde ovre hos Sejrøes. Og hun satte sig ikke hen med hænderne i skødet som en fornem dame; nej, hun tog en hånd i med selv ved det groveste arbejde, og hun viste sig så snild og dygtig, at madam Sejrøe fik helt respekt for hende; aldrig havde hun tænkt sig, at et letfærdigt fruentimmer kunne være så ferm og huslig …

Om aftenen sad de så ved arnen med deres håndarbejde og lyttede spændt efter, hvad smeden berettede. For alting lå jo næsten stille i denne ufredens tid; der var ikke stort at bestille i smedjen, og så strejfede Sejrøe rundt i landet dagen lang for at spørge nyt. Og Benedikte lod ikke et ord undslippe sig …

Københavnerne stod sig bravt. Englænderne havde taget deres hovedkvarter i Hellerup og besat hele linjen derfra over

Svanemøllen og Vibenshus rundt til Frederiksberg. I Søndermarken havde de opslået en lejr til bjergskotterne, og om det så var selve Frederiksberg slot havde de taget det i brug til indkvartering; ja de havde endogså opplantet to kanoner i et af værelserne ...

Det skar Benedikte i hjertet, da hun hørte, hvordan der blev handlet med det smukke slot, hvor hendes Frederik altid boede om sommeren, og som var hans hjerte kærere end noget andet slot i landet ...

Men byens indbyggere lå ikke på den lade side, de gjorde udfald på udfald, både til lands og til søs, men de kunne ingen rigtig vegne komme, fordi englænderne havde bedre krudt, så deres kugler rakte længere og traf sikrere. Rigtig fart kom der dog først i tingene, da kronprinsen fra Glückstadt udsendte en erklæring om, at nu var der krig mellem Danmark og England, så undersåtterne opfordredes til at gribe til våben og gøre fjenden alt det afbræk, de kunne.

"Ja," sagde madam Sejrøe og sukkede. "Nu må du vel også med,"

"Nej, minsæl om jeg gør," sagde smeden. "Har de rodet os ind i det, så får de se, hvordan de reder os ud af det igen. Det kan vel enhver vide, at mod englænderne kan vi ikke stå os, så stor magt, de er kommet med. De siger, de har over 30.000 mand foruden flåden og 5000 matroser."

Benedikte lod forbavset sytøjet synke i skødet og så på ham med sine store øjne.

"Jamen, når kronprinsen selv har sagt det ...," sagde hun.

"Jeg sk... på kronprinsen," sagde bagsværdsmeden. "Det har jeg hørt mange sige, at vi var aldrig kommet i denne krig, hvis

han havde stukket fingeren i jorden og lugtet, hvor han var. Enhver kunne da vide, det måtte gå galt, når vi satte os op imod englænderne … desuden sidder jo kronprinsen ovre i Holsten med 12.000 mand; han kan jo komme selv og rage kastanjerne ud af ilden."

"Sådan er det altid med dem, der regerer," sagde madam Sejrøe. "De skulle være klogere end os andre, og så kan de ikke se ud over deres egen næse."

"Ja," sagde Benedikte hvast. "Det er let nok at være bagklog."

Men hun sukkede og tænkte på, hvad de to grosserere havde sagt … og hvordan hun selv havde advaret kronprinsen. Men det var hun da så evig vis på, at hendes Frederik så længere end nogen af de andre, og at det, han havde gjort, var det rigtigste …

Så kom smeden hjem en dag og fortalte, hvordan landeværnet havde samlet sig for at gå imod englænderne nede i Sjælland. Men bønderne var gået lige fra høstarbejdet, mange med træsko på benene, og de manglede ammunition, så de måtte tage blylodderne fra deres bornholmerure til kugler. Og så havde englænderne hugget så voldsomt ind på dem ved Køge, at det hele var blevet til en vild flugt … hundrede mand var faldne og over elleve hundrede taget til fange …

Smeden blev mere og mere bitter, hver gang han kom med sine efterretninger, der alle var sørgelige. For selv de tapre udfald fra København nyttede jo ikke stort. Og smeden blev ikke træt af at stikle til kronprinsen, som holdt sig af vejen med hæren, den der var så god brug for herovre …

Benedikte sad og blev helt oprørt over, så hånligt han talte om hendes ven. Og hver eneste aften, når hun gik hjem, lovede hun sig selv, at hun ville aldrig mere sætte sine ben i smedens

hus. Men det var jo nu engang det eneste sted, hvor hun kunne spørge nyt, og den næste dag gik hun derover igen ...

Så kom den anden september; en dejlig sensommerdag var det; men aftenen skulle blive så forfærdelig, at ingen, der oplevede den, nogen sinde glemte den igen. For da begyndte englænderne bombardementet. Benedikte stod sammen med smedens oppe på en af bakkerne og så på bombernes fald og skæret fra de brændende bygninger. I tre nætter lod englænderne ild regne ned over den ulykkelige by, og i den tredje nat brændte Frue Kirkes spir. Som en ildsøjle stod det over den hærgede by og forkyndte for landet, at nu var håbet ude. Kort efter kapitulerede Peymann, der var syg og nedbrudt, og udleverede englænderne flåden ...

Smed Sejrøe sad derhjemme og gav ondt af sig over den elendige krigsstyrelse og den feje overgivelse. Han havde selv været matros i sin første ungdom, og det skar ham i hjertet at tænke på alle de stolte skuder, der nu skulle sejle under fjendens flag.

"Havde de endda sprængt dem i luften," sagde han forbitret, "eller forsænket dem, det skulle jeg ikke have sagt noget til. Når man er den lille, må man neje sig ... men noget så forsmædeligt, at give engelskmanden det hele i gabet, det er dog for usselt ..." At kronprinsen virkelig havde sendt et bud til Peymann om hellere at tilintetgøre flåden end at udlevere den, det kunne smeden jo ikke vide ...

Benedikte sad med gråden i halsen og hørte kun halvt, hvad han sagde. Hun tænkte på sine kære derinde ... hvad de havde måttet gå igennem, og om de var i live? En Guds lykke var det da, at hendes hjertens ven sad i sikkerhed langt derfra ...

Så fangedes hendes opmærksomhed pludselig af smedens ord; han var begyndt at skælde og smælde over kronprins Frederik.

"Sådan en kujon," sagde han. "Her lader han sin hovedstad ødelægge og landets værn gå til grunde, men sit eget skind skal han nok vide at hytte ..."

Benedikte rejste sig langsomt og stod og så på ham, mens han blev ved at smæde kronprinsen med de værste ord, han kunne finde. Og lige med ét bøjede hun sig ned og spyttede ham midt i ansigtet. Så gik hun.

"Den mær!" fo'r madam Sejrøe op og ville efter hende. "Her viser man hende den venlighed, man kan, og så understår hun sig til ..."

Men smeden holdt hende tilbage og tørrede sig ganske roligt med ærmet ned over ansigtet.

"Så sagte, mutter," sagde han sindigt. "Pigebarnet var i sin gode ret, og det var mig, der var et fæ."

"Var hun i sin gode ret!" skreg madam Sejrøe. "Spyttede tøsen dig ikke dér lige i synet?"

"Ja, ser du, mutter," sagde smeden, "jeg skulle kanske have fortalt dig det noget før; du kan jo nok begribe, jeg har gået og snuset lidt efter, hvem det egentlig var, hun var kæreste med; og så en dag fik jeg ham at se. Ved du hvad, jeg tror sågu, det var ham selv; jeg mener da, jeg skulle kende ham, endda han havde kappen helt op over ørerne ..."

"Ham selv!" stammede madam Sejrøe. "Hvad skal det sige?"

"Ja, ham – kronprinsen altså. Jeg tror, hun er kronprinsens kæreste. Men se, det var jo aldrig værd at snakke om ... man skal ikke rage sig ind i de store folks sager, når det er, at man kan

blive fri. Og nu glemte jeg det jo i min hidsighed ... og der er jo ikke noget at sige til, at hun blev gal i skralden ..."

"Gud fri og bevar mig vel," sagde madam Sejrøe. "Og alt det, du sagde! Hvis hun fortæller ham det igen, risikerer du at komme i ulykke for din mund."

"Det tror jeg nu ikke," sagde smeden og bankede piben ud. "Hvis jeg ellers forstår at se på et par øjne, så er hun ikke af de ondsindede. Hun siger såmænd ikke noget, bare vi selv lader som ingen ting."

Imens sad Benedikte ovre hos sig selv og græd af sorg og uro og forbitrelse; havde kronprinsen været hos hende i det øjeblik, er det ikke godt at vide, hvad hun havde sagt.

Men han var stadig i Holsten, og der var ingen udsigt til, at han ville vende tilbage. Englænderne rømmede kun langsomt Sjælland, og det varede endda en stund, før hendes moder vovede sig ud til Bagsværd.

Men da madam Rafsted endelig kom, fik Benedikte sandelig også til gavns rede på, hvordan det stod til i København. Ildebranden i 1795 var for ingen ting at regne mod den ulykke, der nu var overgået hovedstaden. Det havde været som den yderste dag ... den første bombe var faldet på Kongens Nytorv, og siden var det blevet en hel ildregn, både af bomber og gloende kugler og raketter. Folk var flygtet i store skarer til Christianshavn eller havde gemt sig i kældrene; men bomberne var gået helt igennem husene og havde dræbt en masse, flere tusind, sagde de.

"Men du kan tro, at fader kæmpede som en helt," sagde madam Rafsted og knejste. "Det er, ligesom han har rettet sig igen på dette her. Men det kreperede ham jo forfærdeligt, at

englænderne slæbte af med skibene. Og tror du ikke, det rak ligefrem plyndrede ... alting tog de fra Holmen, kakkelovne, døre, vinduer og låse ... om det så er faders værktøj, så rapsede de det, og alt, hvad de ikke kunne slæbe med sig, ødelagde de. Sådan noget ... ptøj ..."

Men Benediktes sind kunne ikke rumme al denne elendighed; hendes kære var i behold, hendes ven havde været udenfor det hele, og en stor glæde fyldte hendes sind; der var slet ingen plads til sorg over fædrelandets ulykke.

Men pludselig faldt noget hende ind, og hun spurgte:

"Hvad siger de om kronprinsen derinde, moder?"

"Ja, hvad siger de, hvad siger de?" sagde madam Rafsted og fik travlt med at komme af sted. "Jeg hører såmænd ikke efter sladder ... og jeg tænker, enhver har nok med sit eget. Vær du himmelglad til, at han har været udenfor det hele og er i god behold."

"Ja," sagde Benedikte stille. Men hun forstod godt, hvad der lå bag moderens ord, og tænkte, at det blev hårde tider, hendes Frederik gik i møde ... for naturligvis lagde de allesammen skylden på ham. Havde hun ham blot her og kunne tage ham i sine arme og trøste ham ...

Endelig en dag sidst i november kom han. Han satte sig ganske stille ved vinduet og sagde næsten ingen ting. Kun strøg han hende ganske sagte over håret og hviskede:

"Det har været onde tider for os alle, lille pige ... onde tider ..."

Da han så skulle af sted, sagde han:

"Ved du, at kongen flere gange har haft anstød af svingel og er faldet om? Jeg tror ikke, den gamle gør det ret længe."

"Herregud," sagde Benedikte.

"Nå," sagde kronprins Frederik og svang sig i sadlen, "for ham var det såmænd det bedste. Og så kunne jeg gøre lidt mere for min lille pige."

"Jeg har det meget godt, som jeg har det," sagde Benedikte.

Kronprinsen nikkede mildt til hende.

"Du er en god, lille pige," sagde han og galoperede bort.

Men Benedikte drømte gyldne drømme den nat; for nu havde hun igen sin Frederik hos sig ..., og hvor kunne hun andet end glæde sig over, at ophøjelsens time var nær?

18. I smult vande

Det faldt ikke hovedstaden let at rette sig efter det slag, englænderne så brutalt havde tilføjet den. Uhyre lidelser, en ubeskrivelig angst havde befolkningen måttet gennemgå; de materielle tab var uoverskuelige og næsten ikke til at forvinde. Og hjerterne var opfyldt af skam og harme – det sved bittert i mange danske sind, da englænderne slæbte den røvede flåde, Danmarks stolthed, ud gennem Sundet: seksten linjeskibe, ti fregatter, fem korvetter og en mængde mindre fartøjer tog voldsmændene med sig. Og dog føltes det som en lettelse at blive fjenden kvit ...

Men ude i Europa var forargelsen stor; selv i England rejste der sig en storm af harme mod det ministerium, der havde båret sig så skamløst ad; i Lloyds *Evenings-Post* blev der endogså indrykket en opfordring til at foretage en indsamling til fordel for det bombarderede København. "For denne subscription," skrev bladet, "er det eneste, der kan bøde på en fremfærd, som de danske ellers ville betragte som et evigt brændemærke på den britiske karakter."

Og der var mange, der anså det for en retfærdig Guds straf, at flåden overfaldtes af en storm, da den på hjemvejen befandt sig i Kanalen, og led store tab ...

Men københavnernes forbitrelse vendte sig også mod kronprins Frederik og hans generaler, som ikke alene havde ført en uduelig politik, sagde man, men også fejt vendt hovedstaden ryggen, da faren var overhængende. Nu havde man da fået at se, hvad al den megen ekserceren og militærgalskab var værd,

når det kom til stykket; det var ikke blide ord, der faldt om "de røde fjer" i de dage ...

Imidlertid kastede kronprinsen sig med iver ud i arbejdet for at råde bod på skaden. Midt i nattens mulm og mørke var han kommet farende til København, som det var hans vane; ingen havde ventet ham, så det var kun med nød og næppe, han blev lukket ind i sit eget palæ. Og straks tog han så trofast hånd med i genrejsningsarbejdet, at han næsten straks genvandt folkets kærlighed og tillid.

Naturligvis kunne han så ikke afse megen tid til sin lille veninde i Bagsværd; men derfor glemte han hende ikke; hver anden dag måtte Bülow derud med en hilsen, og så måtte han jo berette Benedikte alt, hvad der angik hendes elskede Frederik, stort og småt. Dybt rystet blev hun, da hun hørte, at general Peymann og de andre officerer, der skulle have forsvaret København, var blevet arresteret og stillede for en overkrigsret.

"Der er ingen tvivl om, at straffen bliver streng," sagde Bülow. "I det mindste Peymann kommer ganske sikkert til at bøde med livet."

"Herregud," sagde Benedikte med tårer i øjnene, "vil de nu hugge hovedet af den stakkels gamle general?"

"Nej," sagde Bülow tørt. "Han bliver kun skudt."

"Det er skammeligt," sagde Benedikte oprørt, "han har naturligvis gjort, hvad han kunne. Når jeg ser min Frederik, skal jeg også sige til ham, hvor uretfærdigt det er."

"Hm," sagde Bülow, "så ville jeg i hvert fald råde Dem til at anvende andre ord, jomfru Rafsted. Hans kongelige Højhed sætter megen pris på sit ry for at øve streng retfærdighed. Men hvis De kunne sætte ham i godt humør ... i det hele taget vil jeg

ikke skjule for Dem, jomfru Rafsted, at kronprinsen er meget ømtålig i disse dage. De vil kunne udrette meget godt, hvis De forstår at tage Hans kongelige Højhed på rette måde ..."

"Jeg ved nok, hvordan min Frederik skal tages," sagde Bendte og knejste; hun lignede i det øjeblik sin moder, så det løb Bülow koldt ned ad ryggen. Men han kyssede ærbødigt hendes hånd til afsked; for Kristian den Syvende var nu så svag, at kronprinsen kunne blive konge, hvad dag det skulle være; og Bülow var ikke et øjeblik i tvivl om, at jomfru Rafsted da ville komme i en anseligere stilling; og den, som da havde indflydelse på hende, kunne derigennem få stor magt over kongen ...

Få dage efter kom kronprins Frederik ud til Bagsværd, og han var ganske rigtigt i et skrækkeligt humør. Han gik længe op og ned ad gulvet uden at sige et ord, og Benedikte vovede ikke at bryde tavsheden. Men da han omsider lod sig falde ned i en stol, gik hun på sin stilfærdige måde hen til ham, satte sig på hans skød og gemte hovedet ved hans bryst.

"Frederik," sagde hun, skønt hun meget godt vidste, hvad det var, der pinte ham, "hvorfor er du så vred på mig? Hvis jeg har gjort noget galt, må du meget hellere sige mig det ..."

"Galt?" brølede han og skubbede hende fra sig og fo'r igen op og ned ad gulvet. "Hvad galt skulle du have gjort? Det manglede bare, at sådan en lille pige også skulle blive en forræder. Næh, men Peymann og Bielefeldt og Gedde og Lütken og Kirchhoff og det hele rak ... nogen rigtige klodrianer har de været og skilt mig af med min smukke flåde ..."

Han blev ved at skælde og smælde over de ulykkelige officerer, som han selv havde ladet i stikken, og som hverken

havde vidst ud eller ind. Benedikte lod ham rase ud; så sagde hun ganske stille:

"Frederik, tror du ikke, jeg kender dig? Du er så god ... der er ingen så god som du. Det er netop det, der piner dig, at du skal være så hård mod de stakkels mennesker ..."

"Så?" sagde kronprins Frederik og blev ved at fare frem og tilbage, "jeg vil se dem hængt, vil jeg. Det vil sige, de skal skydes ... arquebuseres bagfra, de hundsfotter ..."

"Det gør mig så ondt for Peymann," sagde Benedikte. "At skyde sådan en gammel mand."

Kronprinsen standsede pludselig og stirrede mistænksomt på hende.

"Hå, hå!" sagde han. "Hvorfor netop for Peymann, om jeg må spørge? Har han kanske haft sine pappenheimere ude og bede for sig? Det er kanske allerede blevet mode, at man falder på knæ for min mætresse, når man vil opnå en nåde hos mig?"

"Men Frederik dog," sagde Benedikte forarget, "sådan nogen ord, du bruger! Og jeg, som sidder her og ser aldrig et menneske ... Du kan vel begribe, hvorfor jeg beder for Peymann; han var jo den øverste, og når du benåder ham, må du jo også benåde alle de andre ..."

"Hå, hå," lo kronprinsen, "sikken lille listig taske! Så det har du regnet ud ... ja, ja, nu får vi jo først se, når dommen falder; kanske kongen viser sig barmhjertig ... han er slet ikke så hård af sig, den gamle, som folk siger ham på."

"Årrh!" sagde Benedikte og tog ham om halsen, "som om det ikke alt sammen bliver sådan, som du bestemmer. Det er jo dog dig, der er kongen ..., og du kan blive rigtig konge, hvad dag det skal være."

"Det er meget sandt," sagde kronprins Frederik pludselig alvorlig. "Den gamle har det rigtig skidt. Jeg måtte jo slæbe ham med mig over hals og hoved, da englænderne kom, og nu sidder han på Koldinghus, skroget, og kan ikke finde rede i noget af det ..."

Så talte de om andre ting, til det blev tid til at gå til ro. Kronprinsen måtte tidligt af sted, så travlt han havde ... han tog sig sådan af al ting, at der var ikke en menig soldat, som kunne få orlov, uden at han gik op og spurgte *ham selv* om det ...

Men Bülow kom hyppigere og hyppigere og viste sig for hver gang mere omsorgsfuld og ærbødig. Altid havde han en lille present med til hende og et godt råd at give hende.

"Jomfru Rafsted," sagde han en dag, "jeg er desværre nødt til at give Dem en advarsel. Det drejer sig om Deres moder; hun er uden tvivl ... hm ... en højst fortræffelig kone; men hun har jo nu engang sine svagheder. Rent ud sagt har hun ikke ganske let ved at bevare en hemmelighed, og der er begyndt at blive en del sladren i København om Deres forhold. Jeg ved, at det ville være Hans kongelige Højhed *meget* ubehageligt, om der just i disse dage kom noget ud om denne sag."

"Jeg skal tale med moder," sagde Benedikte.

"Jeg må bede Dem være på Deres post," vedblev Bülow. "Alle ved jo, at kongens død er nær forestående, og at der da vil ske en betydelig forandring i Deres forhold, siger sig selv. Men det er kommet mig for øre, at Deres moder allerede er begyndt at pra... at *rose* sig af den ophøjelse, der venter Dem, og som naturligvis vil kaste en vis ... hm ... glans over Deres ærede familie. Jeg vil ikke lægge skjul på, at Deres moders åbenmundethed kan blive meget farlig; Hans kongelige Højhed

er somme tider noget uberegnelig, og det ville dog være beklageligt, om alt skulle strande, fordi ..."

"Tak, Bülow," sagde Benedikte, "De kan være rolig for, at jeg skal tale med moder, så at det bliver anderledes herefter."

"Ja, jeg taler kun som Deres ven," sagde Bülow og trak sig tilbage efter at have kysset hendes hånd.

Allerede den næste dag fik Benedikte at se, at han ikke havde overdrevet. Hendes moder kom anstigende i sin fuldeste pragt ... denne gang hverken til fods eller med en fragtmand, men i en flot udhalet hyrevogn, hvis kusk slog knald med pisken, da han svingede op for havelågen.

Benedikte blev rasende og skældte moderen hæder og ære fra.

"Må jeg spørge, hvad det er for optøjer?" spurgte hun. "Tror du ikke, jeg ved, at du render rundt og praler med mig hos dine kaffesøstre? Du ved meget godt, at du ødelægger det hele for mig med din sladder ... hvis kronprinsen bliver ked af mig og lader mig gå, så er det din skyld ene og alene ..."

"Du min Gud og skaber," sagde madam Rafsted og sank ned i sofaen. "Tænker du på, at du taler til din egen, kødelige moder? Dengang jeg var barn, skulle jeg bare have vovet ..."

"Snak," sagde Benedikte vredt. "Tror du ikke, jeg ved, at fader drikker alle sine penge op, og at du var helt forarmet, hvis du ikke havde mig? Betaler jeg måske ikke al den stads, du majer dig ud i, så du ligner mere en nok sagt end en ærlig kone? Er det ikke mig, der har betalt vognen derude? Jeg kunne gøre noget for dig og jer allesammen, hvis du bare ville være fornuftig og vente; men du render rundt og gør os til grin og ødelægger det hele ..."

"Pyt!" sagde madam Rafsted og knejste, "der er såmænd ingen ting at ødelægge, så fjollet du bærer dig ad. Den gamle gale konge kreperer en af dagene, hvis han ikke allerede er det, og du er et rigtigt fæ, at du ikke smeder, mens jernet er varmt. Hvad gør så din kronprins for dig? Jeg skulle bare være i dit sted en halv time, så skulle du se, hvordan jeg skulle klemme ham. Men du er en utaknemlig tøs og har ikke spor af hjerte for din familie ..."

Madam Rafsted fandt øjeblikket passende til at få lommetørklædet frem og give sig til at hulke.

"Så kaster du os vores ulykke i næsen," sagde hun, "som om ikke fader kunne blive en helt flink mand endnu, hvis du ville hjælpe ham til en anselig stilling. Mig lader du sidde som en ringeagtet kone i Nyboder, og den stakkels Anders Greisen går der i Gåsegadens Skole og skal ikke være uden som en simpel matros. Og det kostede dig kun et ord ..."

"Jeg skal gøre det alt sammen," sagde Benedikte og rejste sig. "Men det siger jeg dig ..."

Hun stak sit ansigt helt hen til moderens:

"At hvis du bliver ved med at sladre og lave optøjer ... hvis jeg hører så meget som et kny om, at du har vakt opsigt eller gjort skandale, så lader jeg kronprinsen sætte dig i Blåtårn, så sandt jeg hedder Benedikte Frederikke Rafsted ..."

Hun gik ind i den anden stue og knaldede døren i efter sig; og madam Rafsted kørte af sted, lige så forbitret over sin datters uforskammethed som forskrækket over hendes trusler.

Men Benedikte havde kastet sig over sin seng og græd, som om hendes hjerte skulle briste. For det var jo det, at moderens ord havde vakt genklang i hendes eget sind; hun gik stadig og

gemte på sin bitterhed over, at hendes Frederik ikke ville anerkende hende og gøre noget mere for hende. Så havde hun jo også af naturen et blødt hjerte, og det gjorde hende ondt, at hun var faret så hårdt frem mod sin moder ...

Hun havde endnu ikke fået tørret tårerne af sine øjne, da kronprins Frederik kom. Den dag var han heldigvis i godt lune.

"Nå, nå," sagde han godmodigt, "har min lille pige nu grædt igen? Er det stadig Peymann og de kumpaner, det er galt med? Så, så, lille pige, de slipper såmænd nok, skal du se. Nu skal jeg betro dig noget ..."

Han trak hende ned på sit skød og strøg hende over håret.

"Ser du, Benedikte, det er slet ikke så meget det, at de ikke har forsvaret sig bedre. Det var jo netop derfor, jeg satte gamle Peymann til det, fordi jeg vidste, at han er en skikkelig og besindig mand. Havde jeg sat en rigtig krigskarl til at være kommandant herinde, så var der blevet slået mange flere mennesker ihjel, og så havde hovedstaden sagtens nu været helt spoleret. Det var såmænd meget godt, at det gik, som det gik. Nej, men det er flåden, du ... havde de bengler bare boret den i sænk eller stukket ild på den, så skulle jeg såmænd ikke have sagt noget. Men du skal se, de slipper nok alligevel ..."

"Uf, den ækle krig," sagde Benedikte, "og nu skal du til at slås med både de engelske og de svenske. Jeg begriber ikke, at du gider være ven med den væmmelige Napoleon, som aldrig kan holde fred ..."

"Hvad behager?" fo'r kronprins Frederik op. "Næh, ved du nu hvad, Benedikte, alt det vrøvl har jeg såmænd mere end nok af inde på Amalienborg. Det siger jeg dig, at hvis vi to skal være

gode venner, så må du love mig aldrig mere at befatte dig med politik."

"Ja," sagde Benedikte med tårer i øjnene, "det lover jeg dig."

"Så, så," sagde kronprins Frederik, "græd nu ikke straks igen. Du kan jo begribe, at jeg kommer herud for at more mig lidt, og ikke for at høre på al den gråd og jammer ..."

"Det er heller slet ikke derfor," hulkede Benedikte med armene om hans hals. "Men jeg bliver helt sær af at gå her så alene ... jeg ser dig jo næsten aldrig ..."

"Nå," sagde kronprinsen, "du ser da Bülow. Jeg er lige ved at blive jaloux på ham, fordi han kan være meget mere hos dig end jeg."

"Ja," sagde Benedikte, "Bülow er så rar."

"Og stærk," sagde kronprinsen. "Det er en pokkers karl. Hå, hå ... ved du, hvordan jeg hittede ham? Det var såmænd engang, jeg kom ridende gennem Citadellet Frederikshavn, så ser jeg en soldat, der bliver stukket ud gennem et vindue. Han havde været grov mod Bülow, og så tog han ham i stiv arm og stak ham ud gennem et vindue ... dengang var han ellers kun løjtnant ved skarpskytterne, var Bülow; nu er han jo noget mere, hå, hå ..."

Lidt efter var de begge to i godt humør igen og sad tæt sammenslyngede ved vinduet og snakkede, mens Månen skinnede ned over dem ...

Tredje bog

19. Ophøjelsen

Det var ikke tomme rygter, at det lakkede mod enden med kong Christian den Syvende, og underligt var det heller ikke, at den sidste tids begivenheder havde givet ham et stød, han ikke kunne forvinde, så åndelig og legemlig nedbrudt han i forvejen var. Han var blevet ganske opskræmt ved den pludselige rejse fra Frederiksberg; og på farten over Storebælt havde de engelske krydsere været efter ham, så han måtte stige ned i en lille båd for at undgå at blive taget til fange. Siden havde han mest levet i Rendsborg, hvor han havde opslået sin residens i Guvernementspaladset på Paradepladsen.

Så indgik Danmark forbundet med Napoleon, og en del franske tropper blev sendt op i hertugdømmerne for at stå os bi. Det var ikke just eliten af den franske hær, der kom herop, særlig regimentet Arnheim var sammensat af de mest forvorpne karle. Da de rykkede ind i Rendsborg, blev staden sat på den anden ende, og kongen var ude af sig selv af angst; desværre var kammerherre Ries, den eneste der nogenlunde kunne berolige ham, netop selv på en rekreationsrejse; og da Christian den Syvende om morgenen den 13. marts 1808 trådte hen til vinduet og så hele paradepladsen opfyldt af kanoner og blinkende bajonetter, troede han, at det var fjender, der ville ham til livs. Han fik et hjerneslag og udåndede kort efter.

Så snart efterretningen herom nåede til København, blev Bülow sendt ud til Bagsværd for at underrette Benedikte derom. Hun så straks på hans ansigt, at der var noget alvorligt på færde; og da han kyssede hendes hånd og kaldte hende

"Deres Nåde!" vidste hun, hvad der var sket. Hun blev ganske bleg af sindsbevægelse og sank ned i en stol.

"Kongen er død, Bülow," sagde hun.

"Deres Nåde," sagde Bülow alvorligt. "Kongen dør aldrig. Hans Majestæt kong Christian den Syvende er gået til sine fædre, men Hans Majestæt kong Frederik den Sjette befinder sig Gud være lovet ualmindelig vel."

"Og hvad nu, Bülow?" spurgte Benedikte.

"Ja, hvad nu?" sagde Bülow og trak på skuldrene. "Der sker vel ingen synderlig forandring; Hans Majestæt har jo allerede længe været den egentlige leder af regeringen; men det vil naturligvis vare en tid, før kongen ser herud, så meget han nu har om ørerne."

Og for at give Benedikte tid til at fatte sig, gav han sig til at fortælle vidt og bredt; kong Christians lig skulle jo overføres til Sjælland og bisættes i Roskilde; og så var der krigene, der lagde beslag på næsten hele kong Frederiks tid, så ødelagt som landets forsvar var blevet. Det strømmede ind med bidrag til at genrejse flåden for – alene dronningen havde givet 12.000 rigsdaler årlig og kronprinsessen 2000, og undersåtterne havde fulgt det ophøjede eksempel; ikke mindre end 173 kanonbåde var allerede under bygning. Så var hæren blevet omordnet, og der var blevet oprettet en generaladjudantstab, som Bülow selv var blevet chef for ...

Benedikte var ved at forgå af utålmodighed og afbrød ham tilsidst.

"Jamen jeg selv, Bülow? Skal jeg blive ved med at sidde her i min afkrog og være jomfru Rafsted? Er det ikke kongens hensigt at anerkende mig og tage mig ind til København?"

Bülow sad og klappede med låget på sin snustobaksdåse og forhastede sig ikke med svaret.

"Ja, dér kommer vi til det," sagde han omsider. "Jeg fatter fuldtud Deres Nådes utålmodighed. Men tiden er jo ikke videre gunstig for den art operationer; Deres Nåde kommer sikkert til at vente en tid endnu."

Benedikte blev helt bleg af vrede, rejste sig og gik op og ned i stuen.

"Vente og vente," sagde hun. "I andre har travlt nok med at mele jeres kage; men jeg skal bare vente og vente ... og nu får jeg altså min Frederik at se endnu sjældnere ... men det kan såmænd også være det samme. Jeg bryder mig ikke en døjt om det, Bülow ... hvis kongen ellers bryder sig noget om mig, skulle han ikke give sig alt for god tid. Det kunne være, han ventede så længe, at han fik en lang næse ... ja det kan ikke nytte, De ser sådan på mig, Bülow, jeg har ikke sagt et ord, uden at De gerne må sige det til Hans Majestæt selv."

"Hm," sagde Bülow. "Det er et stort held, at det kun er en af Deres gode venner, der fik den salve. Hvis den blev forebragt Hans Majestæt, tror jeg ikke, den ville behage ham synderligt."

Men Benedikte blev ved at rase, så Bülow rystede på hovedet og tænkte: Det går aldrig godt; der er alligevel for meget af moderen i hende. Men han sagde ganske sindigt – og denne gang glemte han at sige "Deres Nåde" –:

"Jomfru Rafsted, Hans Majestæt sætter megen pris på selv at bestemme, *hvad* han vil gøre, og *hvornår*. For Dem afhænger meget af, om De nu kan holde Deres utålmodighed i tømme. Jeg beder Dem tro mig, når jeg siger Dem, at jeg kender Hans Majestæt bedre end de fleste. De vil nå mest, hvis De venter, til

han har fattet sin beslutning selv. Trænger De ind på ham, kan De sætte alt på spil."

"Pyt," sagde Benedikte, "jeg kender min Frederik så godt som nogen. Han giver aldrig afkald på mig."

Men Bülow blev ikke træt af at tale hende til fornuft; og tilsidst slog hun om og gav sig til at græde.

"Bülow," sagde hun, "De har altid været mig en god ven. Sig til kongen, at jeg forgår af kedsomhed herude ... jeg kan ikke holde det ud; gør for mig, hvad De kan, hører De ... jeg skal ikke vise mig utaknemmelig, Bülow; der kan måske komme en dag, hvor jeg kan gøre noget for Dem igen".

Bülow smilede og stak sin snustobaksdåse i lommen.

"Meget vel," sagde han og rejste sig, "jeg skal gøre, som Deres Nåde befaler. Men jeg vil ikke skjule for Dem, at jeg er meget ængstelig for udfaldet af min mission."

Så kyssede han hende på hånden til afsked og red bort. Og han holdt sit ord; ved den første lejlighed bragte han sagen på bane; og Frederik den Sjette, der den dag var i usædvanlig godt humør, klappede ham på skulderen.

"Ved du hvad, Bülow," sagde kongen, "det er i grunden meget rimeligt. Hun er jo ikke andet end et lille stykke pigebarn og har det slet ikke for morsomt. Og det er jo da også mig selv, der har bragt hende i ulykke."

"Der er mange, der ville betragte det som en stor lykke at være Deres Majestæts mætresse," sagde Bülow.

"Hå hå," lo Frederik den Sjette ... "det kan være meget sandt; men jeg gider hverken ejet eller haft andre end min lille Benedikte; og det er jo da meget pænt af hende, at hun længes efter at være herinde, hvor jeg kan komme noget tiere til hende.

Men hvad kan vi gøre for hende, Bülow? Der bliver vel en farlig alarm, når vi gør forholdet officielt."

"Deres Majestæt er jo da enevoldshersker og kan gøre, hvad De vil," sagde Bülow. "Deres Majestæt følger jo da også kun deri Deres ophøjede forfædres eksempel ... naturligvis måtte man først finde et passende navn. Højsalig kong Christian den Femte ophøjede jo jomfru Moth til grevinde af Samsø, og ..."

"Hå, hå, hå, hå," lo Frederik den Sjette, "så min lille Benedikte skulle være grevinde? Hvad mener du om at kalde hende grevinde af Nyboder, hvad, hå, hå? Næh ved du hvad, Bülow, jeg vil pinedød ikke have noget med en grevinde at gøre, det er meget for fint til mig. Du må finde på noget andet ... og så et passende hus, naturligvis, ikke alt for pralende, sådan at vi kan have det lidt hyggeligt."

Han sukkede og vendte sig om mod vinduet. "Det *var* nu rart derude i Bagsværd, Bülow. Men det kan jo blive meget behageligt at have hende lidt nærmere ... se nu at få det ordnet; og sørg for, at det ikke bliver alt for dyrt, Bülow ... jeg er snart så forarmet, så jeg kommer til at sende mine gamle bukser til jøden, hå, hå".

Ude i Bagsværd sad Benedikte imens og snakkede med sin moder; madam Rafsted havde glemt al forargelse og var kommet farende, så snart hun havde fået efterretningen om kong Christians død.

"Nu er du da også en torsk, hvis du ikke griber til," sagde madam Rafsted. "Du kan tro, der bliver nok, som fisker efter ham nu; hvis du ikke strenger dig an, risikerer du, at de andre løber af med hele profitten."

"Jeg tænker ikke, profitten bliver stor," sagde Benedikte og sukkede. "Min Frederik bliver nu aldrig nogen rigtig konge, der er såmænd mange af hans officerer, der er meget flottere. Og morsom, det *er* han ikke, moder ..."

"Gud bevare mig vel," sagde madam Rafsted, "du tænker da vel ikke på at rende fra ham, nu da han endelig kan gøre noget for dig?"

"Vist gør jeg ikke," sagde Benedikte gnavent, "men nu må vi jo først se, hvad Bülow får ud af det."

"Bülow er god nok," sagde madam Rafsted. "Og mindre end grevinde kan de da ikke gøre dig til. Tænk om du kom til at bo på Rosenborg."

Benedikte lo højt.

"Du kender nok ikke min Frederik," sagde hun. "Han kan ikke få det tarveligt nok; hvis jeg havde været en rigtig grevinde, havde han såmænd aldrig taget mig ... nej, jeg må nok være glad til, hvis jeg bare kan komme til København. Og jomfru Rafsted kommer jeg såmænd til at hedde til min dødsdag ..."

"Jeg finder, det er ganske uanstændigt," sagde madam Rafsted og slog med nakken. "Sæt du nu skulle gå hen og få et barn ...?"

"Ja, det er netop ulykken," sagde Benedikte grædefærdig. "Det siger Bülow også, at hvis bare jeg havde et barn, så ville Frederik gøre meget mere for mig ..."

Nogle dage efter kom Frederik den Sjette ud til Bagsværd, og hun var ganske ængstelig for, hvordan det ville spænde af. Men han var kærlig og kedelig ganske som sædvanlig, og hun sad og blev helt forbitret i sit sind, for hun tænkte, at Bülow kunne ingen ting have sagt. De sad længe, som de plejede, og

snakkede om ingen ting; men da kongen skulle af sted, tog han hende under hagen og så skælmsk på hende.

"Nå, så min lille pige vil til København?" sagde han. "Jo, Bülow har snakket om det ... og nu har han fundet et meget pænt hus til dig, et rigtigt passende et, ja han har såmænd så. Det er på Toldbodvejen nr. 289, dér får du hele den ene sal ... og det er nogen meget flinke folk, du kommer til at bo hos. Det er nogen, der hedder Bjerre; ja han er brændevinsbrænder, men det gør såmænd ingen ting, for du drikker ikke brændevinet fra ham, vel? Hå, hå ..."

"Tak," sagde Benedikte og kyssede ham ... og han lagde ikke mærke til, hvor lidt varme der var i kysset. Indvendig var hun rasende, for hun havde dog i det mindste tænkt sig, at hun fik sit eget hus. Men naturligvis, det var jo altid en begyndelse ...

"Og ved du hvad," sagde Frederik den Sjette; "det er rigtig morsomt; for min bedstefader, Frederik den Femte ved du nok, han havde sig også en mæ... en kæreste; ja han havde for resten mange, for han var en stor skælm; men denne her, hun hed madam Winge, og hun boede i det selv samme hus, hå, hå ..."

"Du vil aldrig have andre kærester end mig, vil du vel?" sagde Benedikte og gemte sit hoved ved hans bryst; hun kunne dårligt skjule, hvor skuffet hun var; hun brød sig aldeles ikke om at blive en madam Winges efterfølgerske; og at hun skulle have sig et nyt navn, snakkede han slet ikke noget om ...

Allerede et par dage efter kom han igen og var i et strålende humør. Han satte sig straks ved vinduet og skulle have støvlerne af sig; det skete kun, når han var rigtig glad, og det var nu længe siden.

"Læs så lidt for mig," sagde han, da de havde snakket en tid; det måtte hun somme tider gøre, og han var ganske imponeret over, så megen lærdom og dannelse, hun havde samlet sig. Men i reglen faldt han rigtignok i søvn, før hun havde læst ret længe.

"Skal det være af avisen?" spurgte hun.

"Nej, Vorherre bevares," sagde Frederik den Sjette, "jeg har fået så meget politik i mig i dag, så jeg er helt syg af det. Næh, læs hellere lidt for mig af en af dine bøger; jeg skal sige dig, jeg kommer jo nok somme tider i teatret, men så falder jeg i med respekt at melde for det meste i søvn, hå, hå. Har du ikke noget af ham Oehlenschläger? Han skal være sådan en dygtig karl til at skrive; men jeg har aldrig fået tid til at læse noget af ham ..."

Jo, Benedikte havde da "Sct. Hans Aftenspil", som hun selv fandt var så yndigt; men hun tænkte rigtignok, at det ikke ville være noget for kongen; for han kunne ikke lide vers. Men til hendes forundring hørte han opmærksomt på det hele uden at blunde så meget som et øjeblik.

"Ja, han er en karl, der forstår sine ting," sagde Frederik den Sjette. "Jeg holder selv meget af Dyrehavsbakken og kommer der næsten hvert år. Den med pigerne i trængslen, den er meget god. Og så den med Sct. Peter, læs den engang til."

Og Benedikte læste:

"Og spør' så Sct. Peter: "Hvad har du gjort?"
Så svarer jeg schweizeren: "Ikke stort!
Men hvad har de andre bengler da gjort?"

"Hå, hå, hå!" lo Frederik den Sjette. "Ja, han er en kåd knægt, den Adam, jeg husker ham meget godt, fra han var en lille dreng og boede ude på Frederiksberg. Han gik såmænd dengang i mine gamle bukser, hå, hå ... morsom er han nu

ligegodt. Men jeg kan ikke lide, at han gør løjer med rigsdalersedlerne; for penge, det er pinedød noget, man må have respekt for; jeg tænker ikke, han har for mange af dem selv, ellers kunne han gerne tage og låne mig nogen, hå, hå ..."

Så tog Frederik den Sjette af sted. Og Benedikte gik og længtes efter det øjeblik, da hun skulle ind til København. Men hun måtte have tålmodighed en tid endnu; for Christian den Syvendes ligbegængelse måtte da først finde sted, mente kongen, det var mest passende. Så det trak ud til hen på sommeren. Men endelig i august slog befrielsens time: så sagde Benedikte Bagsværd farvel og flyttede ind hos brændevinsbrænder Bjerre på Toldbodvejen nr. 289.

20. Ventetid

Det lod ikke til at skulle gøre nogen større forandring i Benediktes skæbne, at hun havde fået lov til at flytte ind på Toldbodvejen. Bülow havde jo nok slået på, at der var tale om at give hende en titel og et navn, men det blev aldrig til andet end snak; landets stilling var jo alvorlig, sindene var optaget af så mange andre ting, og Frederik den Sjette ønskede slet ikke for tiden at vække folks opmærksomhed for sine private anliggender. Han var såmænd også udsat for kritik nok endda, og når han besøgte hende, var han så gnaven, at hun ikke vovede at tale om sit.

"Hans Majestæt er virkelig at beklage," sagde Bülow. "Lad ham i det mindste have fred, når han er hos Deres Nåde; de politiske forhold er ganske til at fortvivle over, og vi er alle lige ved at segne under arbejdet."

"Fortæl mig noget om det, Bülow," sagde Benedikte. "Min Frederik taler jo hverken om det eller noget andet. Når han er her, sidder han bare og ser ud gennem vinduet; jeg kunne for den sags skyld lige så gerne være blevet i Bagsværd."

"Der er mange af os, som gerne sad dér og var udenfor det hele," sagde Bülow alvorligt. "Deres Nåde må også tillade mig at erindre Dem om, at jeg indtrængende har advaret Dem; det var meget uklogt at trænge på netop i dette øjeblik, hvor ingen af os ved ud eller ind. Man kan dog ikke laste Hans Majestæt for, at han vier sin kongegerning alle sine kræfter."

"Jeg hører vel også med til hans kongegerning," sagde Benedikte og knejste, så det løb Bülow koldt ned ad ryggen, i den grad lignede hun sin moder, når hun gjorde den bevægelse.

Men han smilte kun og drejede sin snustobaksdåse imellem sine fingre.

"Det gør De ganske vist," sagde han, "men De hører til fredens sysler; og i øjeblikket har vi krig, og Gud må vide, om vore venner eller fjender er os de værste ..."

"Fortæl mig om det, Bülow," sagde Benedikte igen.

Og så fortalte Bülow hende om de fortvivlede forhold, den danske stat var blevet viklet ind i. Danmark og Norge måtte holde 126.000 krigsfolk på benene, og det kostede staten 45 millioner rigsdaler om året, så den ene skat måtte pålægges efter den anden. Rusland havde gjort indfald i Finland, og der var tale om en dansk landgang i Skåne, hvorfor Napoleon havde sendt 33.000 mand til hjælp, både spanske, hollandske og franske tropper. Men de huserede næsten værre end fjender ... Koldinghus havde de stukket i brand, og mange steder i landet téede de sig sådan, at bønderne måtte samle sig og sætte sig til modværge. Imens rasede krigen på den norske grænse, og med landgangen i Skåne blev det stadig ikke til noget – det så ud, som om Napoleon bare ville holde Danmark for nar; ja, der var dem, som mente, at han tænkte på selv at bemægtige sig riget, umættelig som han var i sit magtbegær. Ude i Europa rasede han værre end nogen sinde. Han havde besat Portugal, så at hoffet måtte flygte til Brasilien, og i Spanien havde han gjort sin broder Joseph til konge i stedet for Carl den Fjerde ... det var ikke godt at se, hvordan det hele skulle ende.

Benedikte lyttede til hans beretning med tårer i øjnene.

"Min stakkels Frederik," sagde hun, da han var færdig, "hvor han må have det ondt. Men han er også alt for godtroende af sig. Hvis vi nu havde holdt med englænderne ..."

"Hm," sagde Bülow og trommede utålmodigt på sin snustobaksdåse. "Hans Majestæt nærer en urokkelig tillid til Napoleon; i Deres sted ville jeg gøre det samme; i hvert fald vil jeg bestemt fraråde Dem at hentyde til denne sag overfor kongen."

"Vær De kun ganske rolig, Bülow," sagde Benedikte og knejste igen. "Jeg har én gang for alle lovet min Frederik ikke at blande mig i de politiske affærer, og jeg skal nok vare min mund."

"Ja så," sagde Bülow og smilte sarkastisk; han tænkte, at den ytring klang dog temmelig prætentiøst i en lille nyboderspiges mund, selv om hun også var kongens elskerinde, og det lod til at skulle vare. Der var nok allerede gået en smule dronning i hende ...

"Bülow," sagde Benedikte og lagde sin hånd på hans arm, "vær De ganske rolig; jeg skal ikke plage min Frederik med mine små ønsker; der kommer vel bedre tider engang, og så gør han nok for mig, hvad han kan."

Bülow så ned på hendes hånd, der var usædvanlig smuk, smal og hvid. Mon det skulle være disse fine hænder, der holdt kong Frederik så fast? Og så tænkte han på sin egen gemalinde derhjemme ... generalinden havde forkærlighed for mad og drikke og var allerede temmelig svær ...

Han rejste sig med et suk for at tage afsked.

"Det er særdeles fornuftig tænkt af Deres Nåde," sagde han. "De kan til enhver tid gøre regning på mig, og jeg skal sørge for at holde Dem à jour med begivenhedernes gang."

Men Benedikte blev siddende og så ud i Grønningens træer. Der steg i hende en uvilje mod kongen, som kunne gøre hende lykkelig så let, men som ganske havde glemt hende over den

dummme politik. Hun forlangte jo ikke så meget … bare et anstændigt navn, der svarede til hendes stilling … og et rigtigt tjenerskab i stedet for den smule tøs, der gik ude i køkkenet og var hende mere i vejen end til gavn … og heste og karosse. Lidt selskabelighed kunne hun vel også nok trænge til så ung hun var; hun så sig om i stuen og gik gennem lejligheden; møblerne, der havde været så fine ude i Bagsværd, fyldte så lidt her i de store rum; og hun blev helt uhyggelig til mode. Hun syntes, det hele så så fattigt ud, som noget, der bare skulle vare en tid. Og der kom igen over hende en angst for, at kong Frederik skulle svigte hende; han kom så sjældent hos hende nu og blev så kort; det kunne ikke hjælpe, hvad Bülow sagde, det var nu ikke statssagerne alene, der holdt ham fra hende; hun havde godt lagt mærke til, at der var kommet noget ligegyldigt i hans væsen; det var naturligvis det, at hun ikke kunne blive med barn; det måtte sagtens være hendes egen skyld, siden dronningen allerede havde flere. Elskede hun ham ikke nok? Hun ransagede sit eget hjerte og blev ganske forfærdet, så koldt syntes hun, det var … det ene menneske var hende lige så ligegyldigt som det andet … og om nu kongen lod hende sidde, så ville hun sagtens kun sørge over det gode underhold, hun mistede. Hun syntes på én gang, hun var så ussel og fattig … hvor kunne det undre hende, at kongens kærlighed blev kold, når der ingen varme var i hende selv? Hun var ham jo slet ikke værd, hun var slet ikke værdig til den lykke, der var faldet på hende …

Hun gik en tid rundt i sine tomme stuer og følte sig så nedtrykt, at hun ikke engang kunne græde. Og tilsidst fik hun en følelse af, at disse stuer slet ikke var hendes … hun gik her

som en fremmed i sit eget hus. Og der kom over hende en længsel efter barndomshjemmet, efter forældrene, efter de små, lave stuer derude i Nyboder, som var det eneste sted i verden, hvor hun hørte hjemme ...

I en fart kom hun i tøjet og gik ud til Elefantgaden. Der faldt en fred over hende, eftersom hun gik frem mellem de lave, forfaldne huse, over de toppede brosten, hvor ænder og høns gik og snagede i græsset, forbi de smårudede vinduer, hvor mangen en nikkede venligt og genkendende til hende. Nu var hun hjemme igen, syntes hun, og hun tænkte et øjeblik, at nu ville hun blive her med det samme ... vende ryggen til den kolde, fornemme verden, hvor hun altid ville blive en fremmed, hvor hun altid skulle sidde i en krog, fordi hun havde stjålet sig ind dér og ingenting havde dér at gøre ...

Hun blev stående et øjeblik udenfor døren og lyttede. Hun hørte moderens skærende røst, et par kraftige klask og en gennemtrængende hylen ... det var naturligvis Anders Greisen, der igen var blevet grebet på fersk gerning i en af sine skarnsstreger, og nu fik sin fortjente straf. Inde fra stuen lød en dæmpet, brummende bas ... en rå sømandsvise; så vidste Benedikte besked; det var faderen, der sad halvt tildrukken, sådan som det snart var dagens orden.

Og det var, som et pludseligt lysskær faldt over den armod og nedværdigelse, hun var vokset op i. Hun huskede det alt sammen, sådan som det havde været i den sidste tid, hun havde levet derhjemme ... simpelheden, savnene, ydmygelserne. Det var det, hun et øjeblik virkelig havde længtes tilbage til! For ramme alvor havde hun tænkt sig, at der kunne blive et hjem for hende her ... her, hvor der allerede nu var drukkenskab og

kævl, og hvor der ville blive den dybeste nød, i samme øjeblik *hun* brændte sine skibe og ikke længere kunne holde hjemmet oppe med sin kongelige elskers penge. Og i ét nu forstod hun, at hun havde én gang for alle kastet broen af bag sig og taget sit parti. Nu hørte hun til på den anden side; kunne det ikke lykkes hende at skabe sig en position dér … lod hendes Frederik hende fare, som det var at vente, før eller senere, så stod hun ganske rodløs og hjemløs i verden; så ville hun synke ned i afgrunden mellem to verdener … den, hun havde forladt, og den, der havde ladet hende i stikken …

En dyb modløshed greb hende, og hun sank grædende ned på det øverste af trappen. Et øjeblik sad hun ganske fortvivlet her på den fattige trappe, hun, som var elsket af kongen over to riger.

Og hun kvalte gråden i sit lommetørklæde, bed tænderne sammen og svor ved sig selv en dyr ed på, at hun ville ikke vige pladsen … hun ville tilkæmpe sig en hæderfuld stilling dér, hvor skæbnen nu engang havde kastet hende hen, om hun så skulle døje al verdens pine og vente, til hun blev gammel og grå …

Hun rejste sig, rystede støvet af sin kjole og ville til at gå ned ad trappen. Men pludselig bestemte hun sig om; hun ville alligevel se de gamle steder endnu engang; noget drog hende dog alligevel til de mennesker derinde, hvor langt hun også var kommet fra dem. Og inden hun vidste af det, stod hun inde i stuen, hvor faderen sad i sofaen med armene over kors og dampede på sin kridtpibe, så der ikke var til at ånde …

Han stirrede et øjeblik måbende på hende, så rejste han sig halvt, bukkede dybt og sagde sarkastisk:

"Velkommen, Deres Nåde! Så Deres Majestæt gør vort hus den ære? Og stadig lige smuk og slank … der er ingen små prinser eller prinsesser i farvandet, hvad? Mutter, hører du ikke, at dronningen er her? Vi må have champagnen frem … vi kan vel sagtens præstere ligeså ægte champagne, som hun er dronning, he, he …"

Men Benedikte vidste af erfaring, hvor lidt det nyttede at indlade sig med ham, når han var i den forfatning; hun nikkede kun kort:

"God dag, fader," sagde hun.

Så gik hun ud i køkkenet, hvor madam Rafsted sad på bænken, ganske opgivet efter scenen med det skarn til Anders Greisen.

"Ja, du ser, hvordan vi har det," sagde hun grædefærdig. "Jeg har den skidt knægt på den ene side og hans svin af en fader på den anden … Morten har jo en af sine raptusser, det er nu på fjerde dag, og mit hoved tåler det ikke, det ved Gud, det ikke gør."

Benedikte satte sig hos hende, trak sine handsker af og klappede moderen over de runkne hænder. Der kom over hende en trang til at være god ved nogen … nogen i verden *måtte* man dog holde af og knytte sig til. Og madam Rafsted, der var ganske uvant med kærtegn, græd endnu stærkere og lagde sit hoved på datterens skulder.

"Når bare du dog kunne skaffe os herfra," hulkede hun, "jeg er vis på, det er bare de dårlige kammerater og så alt det griseri her i Nyboder. Om du dog kunne skaffe ham en bestilling et sted. Så han kunne komme ud af suppedasen … hør nu engang …"

Morten Rafsted var begyndt at skråle en af sine mest uhøviske matrosviser; han trampede op og ned ad gulvet og stod tilsidst med munden lige ved nøglehullet, for at de ikke skulle slippe for at høre et ord.

"Bare vi dog var af med ham," klagede madam Rafsted. "Havde vi ham endda uden for huset, så her blev værendes ..."

"Ja, herregud," sagde Benedikte og lo, pludselig let og lykkelig over, at hun ikke hørte hjemme i denne råhed og dette smuds. "Det er da let nok, moder; giv ham nogle penge, så forsvinder han såmænd nok."

Og hun stak en lille rulle sølvmønter til moderen; et øjeblik efter hørte de Morten Rafsteds skrålen ned over trappen og hen gennem gaden.

"Men som her ser ud," sagde Benedikte. "Du kunne dog i det mindste gerne holde en smule renlighed om dig, moder."

Hun lagde hat og sjal; og et øjeblik efter gik Frederik den Sjettes veninde og skurede og skrubbede og satte på plads, så der var helt hyggeligt, da de siden sad i stuen ved den dampende kaffe.

"Som du dog kan, barn!" sagde madam Rafsted, der havde siddet ganske fortabt og set til. "Tænk, om kongen havde set dig sådan!"

"Ja, hvad så?" sagde Benedikte og lo, "så ville han bare have sagt: Du er virkelig en meget flink lille pige."

Hun efterlignede Frederik den Sjettes måde at tale på, så de begge kom til at le. Og så sad de længe og sladrede og følte sig ganske lette til mode oven på det uvejr, der havde raset i dem begge.

Men tilsidst begyndte madam Rafsted igen at klage sig og plage datteren med sine bønner. Kongen gjorde da ikke så meget for hende, som de rige borgerlige for deres mætresser. Som nu Grethe Lystrup, der havde brudt med Rømeling og for tiden blev holdt af grosserer Lyche – madam Rafsted sukkede ved erindringen – hun havde både heste og vogn og red hver morgen ud ad Strandvejen med en lakaj. Men naturligvis – når Benedikte ville finde sig i det, så blev det jo hendes egen sag. Men hun kunne dog gerne gøre noget for sin familie ... bare hun endda ville skaffe Anders Greisen over i en ordentlig skole og siden ind på Kadetakademiet; det var nu blevet madam Rafsteds orm, at sønnen skulle være søofficer; hun så ligesom en slags oprejsning i det.

Men nu blev Benedikte igen kold og tilbageholdende og gav sig til at trække sine handsker på.

"Det nytter ikke, moder," sagde hun. "I må vente ligesom jeg; tiden er ikke til det."

"Gud må vide, hvad du venter på," sagde madam Rafsted, "du, der er så smuk ... og så klog du er; du må da kunne vikle kongen om en finger ..."

"Herregud, lille moder," sagde Benedikte irriteret og trak i den ene handske, så den sprang, "det har jeg jo sagt dig; det er det, at jeg ikke kan få nogen børn."

"Ak Gud, ja," sukkede madam Rafsted, "sådan er der noget ved alting; ellers kunne vi have det så godt. Men ved du hvad," sagde hun pludselig ivrig og rykkede datteren i sjalet, "du skulle nu lige godt prøve at tale med Else Espens."

"Å, herregud," sagde Benedikte, "lever hun endnu, det gamle skrog?"

"Lever og lever," sagde madam Rafsted, "hun sidder i en stol og kan hverken leve eller dø; somme tider kan man heller slet ingen mening få i det, hun siger; men når det træffer, at hun er klar, kan hun også tale ligesom en profet. Og hun har nu ligegodt set meget i sine dage og kender til mere end de fleste."

"Ja, da tror jeg nu ikke, man kan få børn af at snakke med Else Espens," sagde Benedikte og lo igen, mens hun gik ned ad trappen.

Hun gik med vilje ned ad Borgergaden, for at moderen ikke skulle tro, hun fulgte hendes råd. Men så drejede hun om igen ad Rævegade og ind i Krusemyntegade; for hun havde dog nok lyst til at se sin barndoms veninde igen, selv om hun naturligvis ikke var spor af overtroisk, ikke spor ...

Hun fandt Else Espens siddende ganske hjælpeløs i sin stol; men den gamle kone kendte hende dog straks igen.

"Det er Bendte," sagde hun, "min lille Bendte. Ja, nu er du kommet højt på strå – Deres Nåde skulle jeg sagtens sige. Jeg drømte forleden nat, at du kørte med krone på din vogn."

"Jeg har såmænd ingen vogn," sagde Benedikte og lo.

"Det kommer nok," sagde madam Espens og nikkede mystisk, "det kommer nok. Kan du vente, min pige, så når du mer end de fleste, det siger gamle Else Espens."

Det gav et helt sæt i Benedikte, da hun hørte, at også madam Espens snakkede om at vente. Og hun sagde, mens hun lagde munden helt hen til den gamle kones øren:

"Madam Espens, kan hun give mig et godt råd, så jeg kan blive med barn, så skal hun ikke have gjort det for intet."

Da brast madam Espens i latter ... og det var en højst uhyggelig latter; for hun lo, så hele kroppen rystede, men

alligevel hørtes der ikke en lyd.

"Ja, de jomfruer, de jomfruer," sagde hun og gispede, "deres tanker er ligesom en løvetands fnug, og den, der fanger dem alle i luften, kan sige, hun har gjort mere end de fleste. Mange jomfruer er kommet grædende til mig, fordi de skulle have barn, og ville vide, hvordan de skulle gøre sig fri. Men her kommer en jomfru, som endda ingen jomfru er, og vil vide, hvordan hun skal blive med barn ..."

Hun blev ved med at le, lydløst og rystende, så Benedikte blev ganske ilde til mode. Tilsidst rejste hun sig, lagde et pengestykke i madam Espens skød og skyndte sig hjem.

21. Fru Dannemand

Benedikte havde fattet nyt mod, siden sit besøg i Nyboder. Hun var kommet til at se sit ensomme hjem i et helt andet lys og tænkte, at hun alligevel havde det bedre end de fleste; så mente hun også, klog som hun var, at havde kongen sine grunde til at holde forholdet hemmeligt, så kunne det blive endnu mere farligt for hende selv, om det blev kendt. Sindene var i bestandig gæring, uroligheder forefaldt hvert øjeblik; og somme tider, når hun hørte en sværm drukne matroser drage syngende og hujende forbi nede på Toldbodvejen, krøb det i hende af skræk, og hun gemte sig i stuens inderste krog.

"Om de nu vidste det hele," tænkte hun. "Om de anede, at heroppe sidder kongens mætresse, og det endda en af deres egne ..."

Nej, det var godt, som det var; kongen havde ret, og Bülow ... det var bedst at vente. Måske var det bedst, om man kunne sidde ubemærket her alle sine dage med den smule lykke og velstand, der var faldet i ens lod; hvem vidste, om de rige og fornemme havde det så meget bedre? Kom hun i glans og herlighed, som hun så tit havde drømt om, så kom der vel andre sorger og farer; misundt ville hun blive, måtte måske kæmpe med listige og underfundige folk, der ville frarane hende kongens gunst. Det var slet ikke noget for hende at leve i evig utryghed, omspundet af rænker.

Men helt tryg kunne hun nu ikke føle sig; hun forstod jo nok, at længtes hun selv utålmodigt efter at få et barn, så var kongens længsel ikke mindre. Hvad var der ved hende selv, som kunne holde hans kærlighed fast gennem tiderne?

Hun fordoblede derfor sin ømhed de sjældne gange, Frederik den Sjette besøgte hende, viste sig altid munter og søgte at gøre det hyggeligt for ham. Hun tænkte, at det var alligevel det stærkeste bånd, der bandt ham til hende … dette, at han havde et sted, hvor han kunne være i fred og smøge etiketten af sig.

Men han kom jo kun sjældent nu og blev kort; han havde så meget at tænke på og måtte ofte på rejser. Men så kom Bülow i stedet og fortalte hende nyt: de fremmede tropper var Danmark da omsider blevet befriet for, fordi Napoleon havde brug for dem andetsteds; han sloges både i Spanien og i Østrig og havde lykken med sig som altid. Krigen med England gik sin gang, mest ved kaperier, så de engelske købmænd led store tab; men linjeskibet "Prins Christian Frederik" – det eneste, som havde været borte fra København i 1807 og derfor var blevet reddet – det havde englænderne overmandet ved Sjællands Odde og stukket i brand, og det var gået kongen meget nær; og Benedikte følte sig helt lykkelig, da hun hørte det, for så var det naturligvis derfor, Frederik den Sjette tit havde været så gnaven, når han besøgte hende; det var politiske sorger, der tyngede på hans sind, selv om han aldrig talte om dem; det var slet ikke hende, han var ked af …

Og Bülow havde somme tider meget vigtigere ting at fortælle hende; Gustav den Fjerde i Sverige var omsider blevet helt sindssyg, så han var blevet stødt fra tronen; nu var hans farbroder, Carl den Trettende konge, og der skulle vælges en tronfølger. Der var tale om …

Bülow tav på engang forvirret og skottede til hende. Det var dog vist heller ikke værd at betro hende alt for meget. Men Benedikte frittede og ville vide alting; hun lagde sin hånd på

Bülows arm, og han *havde* nu engang fået en svaghed for den hånd; han kunne ikke blive træt af at betragte dens fine, hvide linjer, og så rykkede han ud med det hele: at der virkelig for alvor var tale om at vælge Hans Majestæt kong Frederik den Sjette til kronprins i Sverige ...

Bülow hviskede det helt højtideligt; men Benedikte slog hænderne sammen i forundring.

"Nej tænk," sagde hun, "at min Frederik skulle komme til at herske over hele Norden, ligesom kongerne gjorde i gamle dage."

Og hun knejste, så Bülow tænkte: "Dér har vi hende igen, nybodersmadammen! Nej, min ven, dronning i Sverige bliver du nu alligevel ikke, hvad du så ellers kan drive det til."

Men han smilte forbindtligt og sagde:

"Desværre lader planen sig ikke realisere. I Sverige har de jo nu en fri forfatning, og kongen måtte så give afkald på sin arve-enevoldsmagt. Det gør Hans Majestæt aldrig."

"Nej," sagde Benedikte og knejste igen, "det manglede bare. Min Frederik ved såmænd bedst selv, hvad der skal gøres; han behøver ikke at spørge andre."

Og hun lo ved tanken om det ansigt, hendes Frederik ville sætte op, hvis han havde en rigsdag, og den sagde Nej, når han sagde Jo.

Men somme tider var Bülow jo selv med på kongens rejser; og så kom gerne en af de andre, Friboe eller Rømeling. Især var hun glad for Rømeling; han fortalte så morsomme anekdoter fra hoflivet, mest om prinsesse Charlotte, prins Christian Frederiks gemalinde, der var så vild og kåd og letsindig, at der var ingen ende på den forargelse, hun vakte; det kunne aldrig

gå godt i længden; hun var så skinsyg, at hun satte sine piger til at passe på hendes gemal; men selv nægtede hun sig såmænd ikke noget; der hviskedes i krogene om, at hun havde flere elskere, og hun skabte sig mange fjender, fordi hun var så slem til at snakke efter folk og gøre nar af deres særheder bag deres ryg ... tronfølgeren, Christian Frederik, stod sig heller ikke godt med Frederik den Sjette; for kongen havde fået at vide, at når han havde været til taffel, så spiste han bagefter til middag hjemme; han var en stor slikmund, både efter det ene og det andet, Hans kongelige Højhed ...

Det morede Benedikte meget at få et indblik i hoffets verden, hvor hun aldrig selv ville kunne trænge ind. Rømelings karikaturer skulle så sandt heller ikke give hende lyst til at være prinsesse af blodet, selv om et sådant eventyr kunne times hende.

Det hændte oftere, at Benedikte bad Rømeling og Friboe blive og spise til aften; de tog unge officerer med og præsenterede dem for hende; en aften midt under et glad lag, mødte Grethe Lystrup op med sin grosserer og blev modtaget med stormende jubel. Og det blev ikke ved den ene gang. Det blev en gentagelse af de gamle, muntre aftener i Bagsværd; men det gik langt friere og vildere til; de unge herrer udtalte sig undertiden overfor Benedikte i en sådan tone, at hun blev en smule betænkelig. Også kunne hun forstå på det hele, at hendes forhold til kongen langt fra var nogen hemmelighed længere; der taltes meget derom i København; og hovedstadens beboere var endnu så medtagne af krigens ulykker, så forpinte af skatterne, der steg og steg over alle grænser, at sagen kunne blive betænkelig nok, hvis det blev almindelig kendt, hvor hun

opholdt sig. Og i længden kunne det jo umuligt blive skjult, når hun ikke levede stille og indgetogent …

Kong Frederik var på den tid i Kiel; men en dag kom Bülow uventet til hende og jog hende en ordentlig skræk i livet.

"De bærer Dem meget uforsigtigt ad, jomfru Rafsted," sagde han; og det gøs i Benedikte; for han kaldte hende ellers altid "Deres Nåde" nu, når der ikke var noget meget alvorligt på færde.

"Rygtet om Deres optræden er nået til Kiel," vedblev Bülow, "og jeg behøver vel ikke at sige Dem, at man har fremstillet sagen i det værst mulige lys. Man har endogså antydet for Hans Majestæt, at De er ham utro …"

"Og det tror han?" sagde Benedikte og knejste. "Ja, hvis min Frederik har så ringe tanker om mig, kan han jo lige så gerne lade mig sejle min egen sø i dag som i morgen …"

"Hans Majestæt tror det ikke," sagde Bülow og fik sin snustobaksdåse frem. Han sad og drejede den mellem sine fingre og stirrede på den for at undgå at se Benediktes hvide hænder, der bragte ham en smule ud af den fatning, han i øjeblikket så hårdt havde behov.

"Men Deres Nåde bærer Dem alligevel meget uklogt ad," vedblev han. "De fylder Deres saloner med eksistenser, som … på hvilke der ikke vil kunne bygges nogen anstændig omgang. Den dag kommer jo dog sikkert, da Hans Majestæt vil gøre forbindelsen officiel … jeg beder blot Deres Nåde betænke, om Forsynet skulle velsigne … hm … om et *barn* skulle vokse op i dette hjem. Hans Majestæt ville sikkert aldrig tillade …"

"Ja, det kan nu ikke hjælpe," sagde Benedikte trodsigt, "jeg er ung, og jeg vil more mig, Bülow. Når min Frederik ikke sørger

for at give mig anstændig omgang, må jeg tage den, hvor jeg kan finde den ..."

Men Bülow blev siddende længe og søgte at tale hende til rette. Han udmalede for hende, hvordan hun engang her kunne komme til at holde salon ... ikke for tvivlsomme fruentimmere og ugifte kavalerer ... men et rigtigt lille hof for herrer af betydning og virkelige damer. Det gjaldt blot om at vente og ikke forspilde sine udsigter ... fik huset først én gang et tvivlsomt ry på sig, ville ulykken næppe være til at reparere ...

"Jeg kan ikke holde det ud, Bülow," sagde Benedikte og pressede lommetørklædet mod sin mund for at trænge gråden tilbage, "jeg *kan* ikke sidde her altid alene ..."

Bülow forstod, at hun allerede havde overgivet sig og stak snustobaksdåsen i lommen.

"Deres Nåde har jo Deres familie så nær," sagde han med et lille smil. "Og så er der Bjerres herovenpå. Det er særdeles honnette folk, og jeg tror, at de under de nuværende forhold ville være en overmåde passende omgang ..."

Benedikte blev siddende, da han var gået, og tænkte på, at naturligvis havde han ret. Hun brød sig i grunden heller slet ikke om den selskabelighed, hun var kommet ind i. Og hun tænkte på Bjerres deroppe ... manden havde hun knap nok set, men madammen havde hilst så spansk, når de gik forbi hinanden på trappen, at hun havde aldrig vovet at indlede noget bekendtskab ...

Da Grethe Lystrup næste gang kom, lod hun sige, at hun ikke var hjemme; til Rømeling og Friboe sagde hun ligefrem, at hun var upasselig og ønskede at leve i stilhed, så længe kongen var borte. De to officerer så til hinanden og smilte ... de forstod

meget vel, at hun havde modtaget en ordre, og de sørgede for, at hun fik fred ...

Så begyndte Benedikte alvorligt at tænke på familien Bjerre. En dag, da hun mødte madam Bjerre på trappen, standsede hun hende og indledte en ivrig konversation.

Hun havde stillet sig sådan, at hun næsten spærrede trappen, og konverserede ivrigt om løst og fast; jo mere forbeholden madam Bjerre blev, des mere indsmigrende blev Benedikte. Til sidst gav hun sig til at beundre madam Bjerres sjal ... hun tog fat i det og priste det i høje toner.

"Hvor *er* det dog yndigt!" sagde hun. "Hvor har De dog det fra, madam Bjerre?"

Men nu blev det den skikkelige kone for stift. Hun rev sjalet til sig og sagde forbitret:

"Kanske hun nu vil flytte sig, så jeg kan komme forbi på min egen trappe, *jomfru* Rafsted? Og hvad sjalet angår, om hun endelig vil vide det, så ... *horet* mig til det har jeg ikke!"

Dermed sejlede madam Bjerre ned ad trappen forbi den ganske sønderknuste Benedikte ...

Og det kriblede i madam Bjerre af stolthed over, at *nu* havde hun vel engang for alle rystet denne uanstændige personage af sig. Og ud af huset skulle hun, så sandt madam Bjerre var en ærlig kone, hvem det lystige leben i hendes hus længe havde været en forargelse.

Men hun sagde ikke noget til sin mand før om aftenen, da de lå i deres seng. Det var sådan en skik, hun og Bjerre havde sig imellem, at om dagen gik hver og passede sit, uden at der blev vekslet et ord ud over det nødtørftigste. Men så om aftenen

drøftedes dagens begivenheder bag de store sengeomhæng, når først børnene var faldet i søvn ...

"Bjerre," sagde madammen, da hun havde lettet sit hjerte ... "du siger hende op i morgen den dag, den liderlige taske ..."

Men den trivelige Bjerre lo, så sengen rystede og det varede længe, før han kunne få luft.

"Siger hende op!" stønnede han omsider ... "nej, det tror jeg ikke, vi gør mutter. Ser du ..."

"Om jeg ser!" sagde madam Bjerre ædende arrig. "jeg både ser og hører, at du gør nar ad din ægteviede kone for Gud og mennesker ..."

"Vist gør jeg ikke nej," sagde Bjerre godmodigt. "Men det er dog virkelig for snurrigt, at du ikke har lugtet lunten for lang tid siden ..."

"Det lugter såmænd langt væk," sagde madam Bjerre hidsigt. "Hvis du ikke har opdaget det, kan jeg fortælle dig, at hun ikke er andet end som et fruentimmer, der bliver *holdt*."

"Det gør hun," sagde Bjerre ... "men hvem bliver hun holdt af?"

"Jeg tænker både af den ene og den anden," sagde madam Bjerre. "Det svanser jo hos hende tidlig og silde med officerer og fine folk. Men jeg er såmænd lige glad, bare den mødding bliver muget ud af vores hus."

Bjerre bøjede sig over imod hende og hviskede med den brede hånd for munden:

"Jeg skal sige dig noget, mutter, men inte mine ord igen ... det er *kongen*."

"Gud fri og bevare os vel," sagde madam Bjerre og sank tilbage i puderne, "hvor ved du nu det fra?"

"Hmja," sagde Bjerre ... "det var jo nu ikke så svært at regne ud, eftersom det var ham, Bülow, som lejede lejligheden ..."

"Men Bjerre dog," sagde madammen indigneret ... "Og det har du ikke ladet mig ane så meget som med et ord ..."

"Nå," sagde Bjerre og rev sig med nathuen i hovedet, "du kan vel begribe, at det er statshemmeligheder, mutter. Bülow, han truede mig med allandsens ulykker, hvis der kom ud så meget som et ord ... og gå og gemme på en hemmelighed, mutter, det må du nu indrømme mig er ikke din stærke side. Jeg har såmænd mere end én gang mødt ham på trappen ... jeg skulle vel kende ham selv, siden jeg nu i to år har været officer i borgervæbningen; men jeg hilste naturligvis bare og lod som ingen ting. Og du kommer til at holde ren mund, mutter, siden du nu engang er blevet vidende ..."

Madam Bjerre lå længe ganske lammet af overraskelse og skræk; for hun var jo da så loyal som nogen, og det faldt hende aldrig ind at tvivle om, at en konges mætresse var mindst lige så meget værd som en brændevinsbrænders lovlig viede ægtehalvdel.

"Bjerre," sagde hun så omsider, "hvad skal jeg dog gøre? Sådan som jeg talte hende til! Hun går naturligvis lige til Hans Majestæt og sladrer ..."

"Nå," sagde Bjerre, "det tror jeg nu ikke. Hun ser så skikkelig ud, og om bare du giver hende et ord ..."

"Jeg kommer til at gå ned til hende i morgen den dag," sagde madam Bjerre ... "men hun tilgiver mig det *aldrig* ..."

"Såmænd gør hun så," sagde Bjerre og gabede, "hun er begribeligvis helst fri for spektakler, og talegaverne har du jo ...

du skulle tage og bede hende herop engang; du kan tro, hun sidder tit og har det ensomt."

"Det vil jeg," sagde madam Bjerre ... "men du *kunne* nu gerne have sagt mig det ..."

"Godnat," sagde Bjerre og vendte sig om på den anden side.

Men madam Bjerre sov ikke den nat; og den næste dag, så tidligt det kunne gå an, stillede hun nede hos jomfru Rafsted og var *så* ulykkelig, at forsoningen let kom i stand. Og fra den dag af var Benedikte ofte oppe hos Bjerres, hvor der var et par søde småpiger; så tækkelig og beskeden færdedes hun imellem de andre, at hun hurtigt vandt dem; og selv var hun glad og munter; det var så hyggeligt, når hun gik og hjalp til i køkkenet, og madam Bjerre var ganske imponeret af hendes dygtighed ...

Men der måtte nu også være noget andet, som gjorde hende glad; lykken lyste ud af øjnene på hende, og madam Rafsted, der nu fik lov til at komme hver dag, var ganske forundret over hendes forandrede væsen og temmelig forskrækket.

"Men barn dog," sagde hun en dag ... "du er da vel aldrig gået hen og blevet forelsket?"

"Jo, jeg er," sagde Benedikte og lo med strålende øjne. "Du kan da begribe, jeg må have nogen til at trøste mig, så længe min Frederik sidder dernede i Kiel."

"Men i hvem dog, barn?" udbrød madam Rafsted i den højeste forfærdelse.

"Ja, det er en statshemmelighed," sagde Benedikte og lo igen. "Hvis du da ikke kan gætte det."

"Det tager en ende med en forskrækkelse," sagde madam Rafsted forarget. "Her sidder du midt i lykken og sætter det hele på spil."

Benedikte blev ved med at le, da hun så moderens forfærdede ansigt; så bøjede hun sig pludselig over mod hende og hviskede hende noget i øret.

"Nej, nu har jeg aldrig –!" udbrød madam Rafsted. "Men for en lykke, barn … det var da den største lykke, som kunne ske."

"Det var det," sagde Benedikte. "Men nu skal du tie stille med det, moder. Tænk, hvad min Frederik vil sige, når han kommer tilbage …"

Benedikte var munter og venlig mod alle i denne tid. Og næsten allergladest var hun, når hun sad ganske alene og syede og drømte lyse drømme over alle de små, mærkværdige stykker tøj, som voksede frem mellem hendes hænder. Al forfængelighed var som gledet af hende, der var slet ingen ærgerrighed i hendes sind i denne tid; hun tænkte meget på sin Frederik, men kun på, hvor han ville blive glad, og at nu ville han være mere hos hende; ikke et øjeblik tænkte hun på, at nu ville hun få mere indflydelse på ham end nogen sinde, nu skulle alle hendes strålende drømme snart gå i opfyldelse. Og mest tænkte hun på det liv, hun bar under sit hjerte, levede sit lykkelige, hemmelighedsfulde liv sammen med det lille barn, der snart skulle lege i hendes arme …

Men desmere tænkte madam Rafsted for hende; og da den tid nærmede sig, at kongen skulle vende tilbage fra Kiel, begyndte hun at trænge ind på hende.

"Nu kan du få det med kongen, som du vil have det," sagde hun. "Nu er du en god nar, hvis du ikke griber til og beder ham både om det ene og det andet. Du *kan* da ikke sidde her med kongens barn og være slet og ret jomfru Rafsted."

"Det sørger min Frederik nok alt sammen for," sagde Benedikte sorgløst. "Der er ingen så god som han, og han må vel gøre noget for sit barn; du kan da begribe, han lader os ikke sidde ..."

Hun lo pludselig og bøjede sig over mod moderen. "Og ved du hvad," sagde hun, "hvis den lille kommer til at ligne min Frederik, så kan han såmænd heller ikke lyve sig ham fra; for sådan en næse og sådan et hår er der da ikke mage til i hele landet."

"Du kunne også gerne tænke lidt på din familie," sagde madam Rafsted klynkende. "Jeg siger dig, at Morten *går* til grunde med den omgang han har fået sig ... og Anders Greisen er nu snart færdig med skolen ... jeg *kan* ikke bære det over mit hjerte at tænke på, at han ikke skulle blive andet end simpel matros ... jeg skulle da også mene, at kongen kan ikke godt have en svoger, der arbejder på Holmen ..."

Benedikte lo lystigt over den tanke, at den snavsede, uregerlige Anders Greisen skulle være kongens svoger. Men så blev hun pludselig alvorlig og sagde:

"Nej vist så, moder, Anders Greisen må vi tænke på. Vi må gøre noget for Frederik den Sjettes svoger ..."

Hun lo igen, men omfavnede så pludselig moderen kærligt og sagde:

"Vær du bare rolig, moder; jeg skal nok gøre noget for os alle sammen ..."

Madam Rafsted blev ganske rørt over datterens pludselige ømhed; hun havde ikke mødt så meget af den slags i sit liv.

Og oppe hos Bjerres var der blevet helt liv og lystighed; den gemytlige brændevinsbrænder gik næsten aldrig mere på

værtshus om aftenen, siden Benedikte var blevet deres daglige gæst.

"Det er en pokkers sød tøs," sagde han en aften, da han havde fået nathuen på og sank tilbage i puderne med et velbehageligt gisp. "Men du må kalde mig Mikkel, om jeg begriber, hvad hun går og er så glad for. Man skulle heller tro, hun ville hænge med hovedet, siden hendes kæreste bliver siddende ovre i Holsten."

"Nej, I mandfolk forstår jo ingen ting," sagde madam Rafsted foragteligt. "Der hører dog ikke meget kunst til at se, hvordan det er fat med hende."

Bjerre fløjtede langtrukkent og gav nathuen et skub. "Huit!" sagde han. "Du mener, der er en anden kæreste med i spillet?"

"Jo," sagde madam Bjerre spydigt, "du er rigtignok durkdreven!"

Hun rejste sig op i sengen og slog i dynen.

"Bjerre," sagde hun højtideligt, "jeg siger dig, det varer ikke længe, før der kommer et kongebarn til verden under vort tag!"

"Det var som ..."

Bjerre lå længe og måbede og kunne ikke falde i søvn. Det var noget, som gik meget sjældent på ...

Endelig kom så da Frederik den Sjette tilbage fra Kiel, og allerede samme dag gik han ud på Toldbodvejen. Han var ikke i videre godt lune; for det gik skævt med mange ting. Napoleon var en yderst fordringsfuld forbundsfælle og bragte undertiden Danmark i en temmelig vanskelig stilling. Så havde en slet og ret kaperfører, der ikke hed andet end Jørgensen, været fræk nok til at gøre oprør på Island og proklamere republikken ... nå, det var der da blevet sat en stopper for i tide, og det var i det hele mest til at le ad. Men med finanserne var det skam ingen

spøg ... statsgælden voksede, lån var ikke til at opdrive under de urolige forhold, og staten måtte udstede så mange sedler, at pengene fik mindre værdi. Men værst var det dog med forholdet til Sverige ... tronfølgeren, prins Christian August, var død, og ingen tvivlede på, at han var blevet forgivet. Så havde Frederik den Sjette igen forsøgt at blive valgt til svensk kronprins, men der var ingen ting blevet af det; det kreperlige var, at svenskerne ligefrem sigtede ham for at være fej, fordi han havde forladt København i 1807 og ikke ligesom Frederik den Tredje var blevet for at dø i sin rede. Som om han ikke havde handlet i den bedste mening og vidste lige så godt som de andre, hvad der var fornuftigst ...

Frederik den Sjette gik ophidset op og ned ad gulvet og fortalte; og mens Benedikte lyttede efter, følte hun sig først helt stolt, for kongen plejede jo ellers aldrig at tale til hende om politik; men så forstod hun, at det var fordi han var så træt og forgræmmet, at han *måtte* tale om det ... *måtte* have en tilhører, som forstod ham os, holdt af ham og ikke sagde ham imod ...

Pludselig standsede han foran hende og så glubsk på hende.

"Nå, men du har nok ikke kedet dig, mens jeg var borte, hvad, he? Du ser oven i købet helt lykkelig ud; ja, det er godt for den, som kan sidde udenfor det hele ..."

Hun rejste sig og gik hen over gulvet; han stod og stirrede med åben mund på hendes uformelige skikkelse og besværlige gang.

"Næh, men Benedikte," sagde han, "er det virkelig også sandt? Bülow har jo ikke sagt et ord ..."

Lidt efter sad hun på hans skød og gemte sit hoved ved hans bryst og hviskede til ham, hvor glad hun var, og hvor hun

længtes ...

"Hå, hå," lo kongen, "det var såmænd også noget at længes efter. Lad mig nu se, du er en tapper, lille pige ... har du så ikke noget at bede mig om?"

"Jo," sagde Benedikte.

Og så kom hun frem med det, som hun vidste var hendes moders højeste ønske: at Anders Greisen måtte komme i en bedre skole og siden på Kadetakademiet.

"Du er en god, lille pige," sagde Frederik den Sjette og klappede hendes hår. "Det er meget kønt af dig at tænke på din familie. Jeg skal sige det til Bülow, det skal vi nok få ordnet. Hør ..."

Han drejede hendes ansigt om imod sig og så på hende med en pudsig alvorlig mine.

"Hør, lille Benedikte, når du nu alligevel skal have sådan en lille fisk, kunne du så ikke tage og give mig et drengebarn, hvad? Jeg skal sige dig, min kone derhjemme, hun giver mig aldrig andet end tøse, hå, hå ..."

Han var i strålende humør, da han gik, og fra nu af kom han hver eneste dag, hvordan end vejret var. Der var ingen ende på hans omsorg og ømhed. Og da dagen endelig oprandt, og Benedikte kunne lægge et barn i hans arme, var han ude af sig selv af henrykkelse, endskønt det var en pige.

"Hå, hå," lo han, "nå så du er lige så karrig som min kone. Men vil du bare se, hvor tøsen ligner mig! Hun har helt hvidt hår ... hun er ligesom hun var snydt ud af næsen på mig, hå, hå ... nå, lad os så høre, om du ikke har et lille ønske for dig selv, hvad?"

Men Benedikte rystede på hovedet og smilte ... hun kunne ikke blive lykkeligere, end hun var.

"Nå ikke det," sagde Frederik den Sjette og nærmede forsigtigt pegefingeren til hendes hals. "Da har jeg såmænd en lille present til dig. Dikkedikkedik, lille fru Dannemand ... ja, nu hedder du fru Dannemand, det er Bülow, der har fundet på det, naturligvis, det er en pokkers karl ... Benedikte Frederikke Dannemand, det lyder vel meget pænt, hå, hå, hvad?"

"Tak," sagde Benedikte og smilte, "men så vil jeg hedde Frederikke Benedikte, for det er dog dig, jeg skylder det alt sammen."

"Ja, stumpen dér skylder du mig i det mindste, hå, hå," lo Frederik den Sjette. "Du er en meget god lille pige. Lad mig nu se, du snart kommer på benene igen!"

"Stumpen" fik i dåben navnene Louise Frederikke Dannemand.

22. Kongens svigermoder

Den gode stad København havde haft skandaler nok at tale om i lange tider, og brændevinsbrænder Bjerre kom ikke altid så tidligt til at sove, som det stemmede med hans tilbøjelighed; når han havde siddet på sit værtshus eller i sin klub og fået sit passende mål af de våde varer under vesten, faldt det ham noget anstrengende at skulle tilfredsstille sin madammes lysvågne nysgerrighed. Men han måtte jo opfylde sine pligter som god ægtemand, og der var såmænd nok at berette om … kaperkrigen med englænderne stod i fuldt flor, den, der var rig i går, kunne være fattig i dag og omvendt. Og værst af alt var det, som var gået for sig ved hoffet. Så kådmundet og letfærdig, som prinsesse Charlotte var, havde folk jo været forberedt på, at det måtte tage en ende med forskrækkelse; men ingen havde dog tænkt sig, at det skulle gå *så* galt … det var ligefrem historien med Caroline Mathilde om igen; og madam Bjerre lyttede med gysende vellyst, mens hendes mand fortalte sagen, sådan som han nu omsider havde fået rede på den; han havde været så heldig at træffe sammen med en af de kongelige domestikker, så historien var pålidelig nok …

Prinsesse Charlotte havde jo længe fået undervisning i sang hos den berømte koncertmester du Puy, og der var gået mange rygter om de uartige duetter, de opførte med hinanden. Da så gemalen, kronprins Christian, var ude at rejse, havde parret tilbragt to døgn med hinanden i Korsør … så åbenlyst, at hver pige og lakaj vidste besked. Og bedre gik det ikke, da de vendte tilbage til København; en aften klokken ti ville uheldet, at der indtraf et ekspresbrev fra prins Christian til hans gemalinde, og

pigen, som bragte det op, blev ved at dundre på døren, til den blev lukket op ...

Bjerre gjorde en kunstpause og kluklo, for det var virkelig for en gangs skyld en historie, som interesserede ham selv; og kostelig nok var den jo ...

"Nu skal du bare høre, mutter," sagde Bjerre og prustede, "prinsessen stod jo der i sin bare særk; og så hørte pigen ganske tydeligt en ynkelig stemme henne fra sengen ... på fransk begribeligvis ...: Luk ikke op, Charlotte, for Gud i Himlens skyld, luk ikke op! Det er så sandt, som jeg ligger her ... Hun havde den franske avekat i sengen hos sig, forstår du, og så var Hendes kongelige Højhed jo leveret ..."

"Du gode Gud," sagde madam Bjerre, "så var det derfor, hun måtte rejse til Altona."

"Det var det, mutter," sagde Bjerre. "Men hun skal have haft noget maskepi med monsieur dér nede også, og nu siger de, hun skal til Horsens ..."

"Den stakkels prinsesse," sagde madam Bjerre, "og så er hun dog moder til den lille prins Frederik, som engang skal blive vores konge."

"Ja," sagde Bjerre, "han kan blive god, hvis han ellers slægter sin moder på."

Madam Bjerre lå lidt og sukkede, så sagde hun:

"Og den stakkels du Puy, som blev landsforvist ... tænk med den dejlige stemme!"

"Ja," sagde Bjerre drillende, "jeg lagde jo nok mærke til, at du var så ivrig efter at komme i teatret, mens han var der."

"Men Bjerre," sagde madammen og rødmede helt op under natkappen, "at du kan sige sådan noget!"

"Ja, ja, mutter," sagde Bjerre godmodigt, "fruentimmer holder nu engang af sukkerstads, og der var såmænd mange små madammer, der græd deres øjne røde, dengang han måtte pille af."

Han lå lidt, som om han sov; så sagde han pludselig:

"Men vil du vide min mening, så er kongen alt for god af sig; fyren skulle pinedød have været af med hovedet ude på Blegdammen ligesom ham den anden, Struensee."

Madam Bjerre lå så stille som en mus og kæmpede for ikke at komme til at græde; for hun *havde* virkelig haft sit stille sværmeri for den bedårende sanger, selv om det naturligvis havde været i al tugt og ærbarhed. Og Bjerre måtte jo have tænkt sit, så lidt det ellers lignede ham at være så blodtørstig ...

Hun lå længe og ventede på, at Bjerre skulle falde i søvn; men han blev ved med at vende sig og kunne ikke lade nathuen sidde i ro på sit hoved.

"Herregud, Bjerre," sagde hun så tilsidst, "skal du dog ikke sove?"

"Den som kunne," sagde Bjerre. "Men jeg har fået noget at tænke på, om du ellers vil vide det."

"Du plejer jo ellers at fortælle mig alting," sagde hun og kunne ikke længere holde gråden tilbage. "Når bare du ville sige mig, hvad jeg har gjort dig."

"Å ja," sagde Bjerre, "hvorfor har jeg selv været sådan en flynder? Jeg plejer jo dog ikke at tappe brændevin i et fad, der er læk, og så kunne jeg jo også have varet mig for at hælde en hemmelighed på et fruentimmer."

"Men Bjerre dog!" sagde madammen og rejste sig i sengen, "om jeg begriber et ord af, hvad du mener."

"Hvad jeg mener," sagde Bjerre og rejste sig også, "jeg mener min sæl, at historien om fru Dannemand og kongen er ude over hele byen."

Madam Bjerre sank lettet tilbage i sine puder. "Ja, du kan tro mig, om du vil, Bjerre," sagde hun krænket, "men der er ved den levende Gud ikke kommet et ord over mine læber."

"Nå, ja, mutter," sagde Bjerre gabende og lagde sig, "så meget bedre både for dig og mig. Og så snakker vi ikke mere om det."

Madam Bjerre lå længe og grundede. Så gav hun sin mand et puf i siden.

"Bjerre," sagde hun, "du kan tro, det er moderen, madam Rafsted. Jeg har jo både set og hørt hende dernede, og jeg siger dig, at værre sladderkælling ..."

"Nå, nå," sagde Bjerre, "hver har sin skavank, mutter. Ellers vil jeg såmænd gerne tro, du har ret."

Og så faldt han i søvn; og hun fik sig jo omsider også et blund, endskønt det kneb; for det *var* nu rent ukristeligt, som Bjerre snorkede ...

Det var naturligvis ganske rigtigt madam Rafsted, der ikke havde kunnet holde tæt ... ikke, om der var blevet lovet hende en tønde guld, havde hun kunnet tie med den lykke og ære, der var overgået hendes datter. Hun var tidlig og sildig på færde i Nyboder og fornyede mange gamle bekendtskaber; mange af underofficererne begyndte at finde det helt ærefuldt at se hende hos sig ... ja, om det så var selve skesantens kone, blev hun madam Rafsteds fortrolige veninde. Det var sandelig andre tider nu, end dengang hun var stamgæst på Assistenshuset og kun kom til tærsklen hos skesanten, når det gjaldt at tiltrygle sig et forskud. Hun havde sågar fået sig en tøs til at holde rent

og varte op derhjemme i Elefantgaden. Morten havde heldigvis for tiden en af sine gode perioder; så han præsiderede ved hele gilder for sine kammerater i den ene stue, mens konerne sad ved kaffen i den anden og madam Rafsted fortalte det samme om igen ... om sin datter, fru Dannemand, og hendes palæ på Toldbodvejen ... og Anders Greisen, der skulle være søofficer ... og Morten, der snart skulle have et embede ved toldvæsnet eller sådan noget ...

Det sidste snakkede hun nu for resten mindre og mindre om; det begyndte at gå op for hende, at så længe hun holdt sig nær til fadet, var hun sikker på at få sin part; ingen vidste, hvad Bendte kunne få for nykker, når først familien var ude af øje ...

Nå, nybodersfolkene var jo jævne og forstandige og havde ikke ringe sans for humor; det var ikke frit for, at man gjorde sig lystig over madam Rafsted bag hendes ryg; og Dorthe Daniels gjorde stor lykke en dag, da madam Lystrup mødte hende og spurgte, hvor hun havde været.

"Ih," sagde Dorthe Daniels og efterlignede madam Rafsteds måde at knejse på, "jeg har såmænd været til kaffeslabberas omme i Elefantgaden hos kongens svigermoder."

Kongens svigermoder, kongens svigermoder ... det gik som en løbeild gennem Nyboder og vakte stormende munterhed. Ja, der var ingen ende på, som den Dorthe Daniels kunne være ondskabsfuld, når det stak hende; og navnet blev hængende ved madam Rafsted hendes nyboderstid ud ... selv om man udvortes viste hende stor respekt og hemmeligt misundte hende og holdt sig til kødgryderne, så længe de var i kog.

Det var et leben, som kostede penge; og madam Rafsted, der hver eneste formiddag besøgte sin datter, havde næsten altid en

bøn til hende om det ene eller det andet. Og fru Dannemand sagde aldrig nej; hun var kærlig og god mod moderen, som mod alle, så lykkelig hun følte sig over sin lille, hvidhårede skat.

Frederik den Sjette kom næsten hver dag, og de kunne sidde i timevis ved siden af vuggen næsten uden at sige et ord. Og endskønt der kunne være nok, der trykkede hans sind, var han i et humør så strålende, at ingen af hans omgivelser kunne mindes noget lignende.

Så vovede Bülow en dag at sige ham det, som det var: at forholdet begyndte at blive almindelig kendt i hovedstaden, og at københavnerne var temmelig forargede over det.

"Hå, hå," sagde Frederik den Sjette, "nå, er de det. Ja, ved du hvad, Bülow, så kan du hilse københavnerne og sige, at jeg ..."

Og Frederik den Sjette vendte sig om og gjorde en overmåde betegnende bevægelse med den bageste del af sit legeme.

"Og for resten," vedblev kongen, "så synes jeg, at mine undersåtter morer sig bravt nok selv. De kunne gerne lade mig have mine fornøjelser for mig selv. Og er de forargede, så skal de dælen gale mig få grund til at blive det mere endnu."

Fra den dag af lagde Frederik den Sjette altid sin spadseretur om ad Toldbodvejen, hvor fru Dannemand sad ved vinduet og nikkede og smilede ned til ham. Det vakte stor opsigt, at kongen i den grad gjorde forholdet officielt; han nikkede ganske ugenert op til fru Dannemand og vinkede med hånden. Rent ud forargeligt fandt folk det, at han på disse spadsereture i reglen havde sin datter, prinsesse Caroline med. Det var så sin sag, hvad han gjorde selv; men der var dog virkelig visse ting, man holdt sine børn udenfor, så vidt muligt da. Selv i hans nærmeste

omgivelser vakte hans optræden stort mishag, og da sagen blev forebragt dronningen, græd hun:

"I Deres Majestæts sted ville jeg ikke finde mig i det," sagde en af hofdamerne, der havde hendes fortrolighed. "De må dog virkelig gøre Hans Majestæt forestillinger."

"Gud fri mig vel," sagde dronningen grædende. "Kongen er lige så stiv som en stok, når man går ham imod. Hvis jeg bragte sagen på bane, er jeg ikke sikker på, om han ikke slæbte mig selv op for at gøre knæfald for hans mætresse."

Frederik den Sjettes undersåtter skumlede i stilhed; de vidste godt nok, at "han selv" var ikke til at spøge med, og desuden havde kongen ret; borgerne var alt for optaget af at adsprede sig selv, og der var ikke nogen videre frugtbar jordbund for moralsk forargelse. Langt mere var sindene optaget af pengeforholdene, der blev mere og mere fortvivlede, så det syntes, som bar det hen mod en almindelig bankerot. Alting var nu to-tre gange så dyrt som før; om det så var en citron, kostede den allermindst tre skilling. Og der knurredes en del over de mange penge, der gik med i hofholdningen; vilde rygter gik om, hvordan officerer og hofembedsmænd fråsede på kongens bekostning; man sagde, at der blev købt fasaner i Hamburg for 25 rdlr. parret, og at champagne blev indforskrevet fra Lübeck for 8 rdlr. flasken ...

Men man knurrede som sagt i al forsigtighed og stilhed. Og Frederik den Sjette selv blev ved at være lige munter, skønt forholdene i Europa blev mere og mere truende. Det var nu kun et tidsspørgsmål, hvornår en afgørende krig ville bryde ud mellem Napoleon og Rusland; og for Danmark ville det jo

medføre uoverskuelige farer, hvis Napoleon skulle blive overvundet og styrtet.

Men Frederik den Sjette ville have liv og munterhed omkring sig ... måske netop for at døve den tvivl og den frygt, der så småt begyndte at gnave på hans eget sind ... om nu også hans politik havde været den rette? Eller om han i den bedste mening af verden havde ført Danmark til undergangens rand? Han stod og faldt med Napoleon ... og hvad pengevæsenet angik, da så det så fortvivlet ud, at det ligefrem var håbløst at begynde at spare ...

"Du sidder her så alene," sagde han en dag til fru Dannemand. "Kunne vi ikke få lidt løjer ligesom i gamle dage, hvad? Kan du huske den aften i Rømelings dueslag, hå hå? Jeg mener naturligvis ikke på den måde, men vi kunne jo sagtens samle nogen skikkelige og fornøjelige folk sammen til lidt selskab, hvad?"

Men Benedikte, der havde drømt så stort og lyst engang om det hus, hun skulle føre, når kongen anerkendte hende, hun måtte nu ligefrem tigge sig fri. Hun var så lykkelig, som hun havde det, med sin Frederik og sin lille Louise ... og hun gøs tilbage for enhver forandring, som ville bringe hende, ingen vidste hvad.

"Nej, Frederik," sagde hun tilsidst, "du har jo selv sagt, at hos mig ville du have et sted, hvor du kunne komme og være i fred."

"Fred? Hå, hå," lo han, men der var ingen rigtig ægte klang i den latter, "tror du, der er nogen steder, hvor kongen kan være i fred?"

Han så på én gang så gammel og forgræmmet ud, da han sagde det, at hun lagde sin arm om hans hals og strøg ham over

hans hvide hår.

"Stakkels du," sagde hun, "stakkels du."

"Jeg er fanden ikke stakkels," fo'r Frederik den Sjette op, "tror du måske, jeg er en gammel svækling, der sætter mig til at tude over en smule modgang? Jeg vil more mig, du ... engang imellem må jeg dog kunne give pokker i den fordømte politik."

Og hun måtte længe endnu snakke godt for ham, før hun fik det, som hun ville have det. Tilsidst fik hun ham hen til vuggen; ingen ting gjorde ham så mild og god, som denne lille Louise, der næsten var ham det kæreste af alle hans børn.

"Nå, ja," sagde han så og så sig om i stuen, "her ser jo heller ikke sådan ud, som her skulle. Jeg skal nok snakke med Bülow om det; jeg er da ikke så fattig, at fru Dannemand ikke kan bo efter sin stand."

"Ja," sagde hun og nikkede betænksomt, "skulle jeg rigtig føre hus, så måtte her forandres meget. Men foreløbig kommer det nu til at vente."

Og hun bøjede sig op imod ham og hviskede noget til ham, der fik hans ansigt til at skinne af glæde. Og han gik endnu gladere fra hende, end han var kommet.

Så sad Benedikte da igen der med et gryende liv under sit hjerte, og hun var lykkelig og tilfreds. Men ensom var hun ikke; der var moderen, som kom hver morgen, og til hvem hun følte sig stærkere og stærkere draget nu, da hun selv skulle være moder for anden gang. Der var hendes Frederik naturligvis ... og Bjerres. Bülow kom ikke så ofte mere, men Rømeling gjorde hende ikke så sjældent en visit og fortalte hende mange pudsige ting. Hun kunne ikke blive træt af at høre om sin Frederik ... blive delagtig i alt det af hans liv, som hun var lukket ude fra.

Hver fredag holdt han jagt, og Rømeling fortalte muntert om, hvordan kongen ved slige lejligheder kunne være vild og kåd som en dreng. En dag havde de moret sig med at drikke den stakkels Friboe fuld, så han hverken kunne sanse eller samle, og hvilke løjer havde de ikke haft med ham! Han lo selv med og sad hele tiden og gned sig på næsen, for han syntes, han måtte sige et eller andet åndrigt; men så snart han åbnede munden, kunne han ikke andet end stamme og lalle …

Ofte tog de så rigeligt til sig af Bacchi gaver, at de bombarderede hinanden med brød og kødben og kartofler …

Fru Dannemand lo lystigt ad disse historier; men så blev hun pludselig alvorlig; hun kom igen til at tænke på, at det var nok ikke bare af glæde over hende, Frederik den Sjette var så munter; der var noget som af en fortvivlelsens galskab i hans lystighed, og inderst inde havde han det måske mere ondt end nogen tænkte.

Og rundt i København løb et utal af den slags historier, den ene værre end den anden. Men københavnerne smilede godmodigt til det meste; meget af det viste jo også, hvor ejegod kong Frederik var. Som nu det, at alle og enhver kunne få audiens hos ham; somme tider var audiensgemakket helt fyldt med tiggere og betlersker, der havde deres små børn med, så der var en skrigen i palæet af den anden verden. Øjenvidner vidste at fortælle, at forleden var en af ungerne kommet i stor trang og havde forrettet det nødvendige midt på det allerhøjeste gulv; og så havde moderen bøjet sig ned og tørret det op, så godt hun kunne.

Brændevinsbrænder Bjerre lo mægtigt, da han fortalte sin kone den historie. Men madam Bjerre blev forarget.

"Det er dog ved Gud for galt," sagde hun og kastede et blik på sine egne gulve, hvor der hverken var fnug eller plet.

"Å hvad," sagde Bjerre og godtede sig, "du kan tro, at sådan noget kreperer de røde fjer!"

Og det var just folkets tanke ... de morede sig kosteligt over alt det, der kunne drille de røde fjer, adjudanterne, der blev mere og mere forhadte, efterhånden som man så, hvor uduelige de havde været til deres gerning. Og ingen kunne for alvor blive vred på Frederik den ejegode; man vidste, at hver morgen stimlede de fattige sammen uden for palæet, og schweizeren havde ordre til at give dem penge. Før havde de fået tre mark, nu måtte de nøjes med otte skilling; det var der ikke noget at sige til, for de fattige blev flere og flere og pengene dyrere ...

Men de adelige skumlede i krogene og fandt kongens måde at være på helt usømmelig; især smagte forholdet til fru Dannemand dem aldeles ikke. Derom var der en komisk historie i omløb.

I stedet for Frederik den Sjette var Bernadotte, prinsen af Pontecorvo, blevet valgt til svensk tronfølger, og han måtte straks derop og tage styret, for Carl den Trettende var omtrent lige så klog som Gustav den Fjerde havde været eller Christian den Syvende. På vejen havde han så aflagt sin skyldige visit ved det danske hof, og under taflet var det hændt, som så ofte før, at Frederik den Sjette var faldet i søvn.

Da hviskede en af de franske officerer til sin sidemand, en dansk greve:

"Se, deres stakkels konge, han må være meget træt."

Og greven svarede så højt, at det hørtes over hele bordet:

"Det er ikke så underligt, når man tænker på, hvor meget han har at bestille. Og så arbejder han så meget om natten."

Der blev en dødsstilhed i hele salen, for alle forstod jo, hvortil greven havde sigtet; og dronningen blev både rød og bleg.

Men Frederik den Sjette lod sit folk snakke om sig, godt eller ondt, som de lystede. Hver dag gik han sin spadseretur med sin datter, og altid lagde de vejen om ad Toldbodvejen, forbi fru Dannemands hus. Så vinkede kongen op til vinduet, og fru Dannemand smilede og nikkede igen. Og hver aften, når det var muligt, kom kongen til fru Dannemand og blev hos hende til sent ...

Men madam Rafsted udvidede stadig sin bekendtskabskreds og løb byen rundt med sin snak og sin brovten. Hendes udmajede skikkelse blev snart en kendt figur i København; og når borgerne mødte hende, puffede de til hverandre og sagde:

"Se, der går kongens svigermoder!"

Men hvis madam Rafsted hørte det, blev hun en hel tomme højere og knejste, så hun var nær ved at gå bagover. Hun fandt det så naturligt, at man viste hende den hyldest, siden hun dog var det egentlige ophav til kongens lykke.

23. Et skæbnesvangert møde

Året 1812 oprandt så mørkt og truende, som intet år i mands minde. Napoleon oversvømmede Tyskland med sine hære; han afsluttede forbundstraktater både med Prøjsen og Østrig og forberedte sig af al magt på at føre det sidste, afgørende slag mod Rusland. Men han havde store ærgrelser at kæmpe imod; han havde naturligvis håbet, at når Bernadotte blev svensk tronfølger, ville Sverige blive Frankrigs trofaste vasal. Men det slog langt fra til; næppe havde Bernadotte sat foden på svensk grund, før han følte sig som svensker med liv og sjæl. Han antog navnet Karl Johan og var dristig nok til at føre en selvstændig politik. Napoleon lokkede ham med Finlands generhvervelse, men Karl Johans planer gik i en ganske anden retning; og da Napoleon tilmed i følelsen af sin uhyre overmagt lod svensk Pommern besætte for også her at sætte en stopper for Englands handel, kastede Karl Johan masken og indgik åbenlyst forbund med Rusland.

Dette vakte stor uro i Danmark, hvor man ikke troede Karl Johan over en dørtærskel. Selv Bülow blev betænkelig og udtalte sin frygt for Frederik den Sjette.

"Dette forbund er rettet imod os, Deres Majestæt," sagde han. "Bernadotte har aldrig kunnet tilgive Deres Majestæt, at De stræbte efter Sveriges krone og nær havde revet den bort for næsen af ham."

"Nå ja," sagde Frederik den Sjette, "hvad skulle så denne Bernadotte kunne gøre os?"

"Norge, Deres Majestæt," sagde Bülow alvorligt.

"Jeg tror Fanden plager dig," sagde Frederik den Sjette. "Tror du, Napoleon giver en af sine gamle generaler lov til at snuppe vort halve rige bort for næsen af os? Han er jo ikke andet end en mensvoren tjener, denne Bernadotte, og vi har altid været Napoleon en trofast forbundsfælle."

"Napoleon kan blive styrtet, Deres Majestæt," sagde Bülow.

"Hå, hå," lo Frederik den Sjette, "slap det der ud! Så nu begynder du også at blive bange? Jeg kan fortælle dig, at Napoleon rykker frem med ikke mindre end 400.000 mand og 1000 kanoner ... Rusland bliver knust, min far! Og jeg tænker, den lille Bernadotte kommer til at dingle i et af sine egne fyrretræer."

Bülow trak på skuldrene og tav. Men han kunne ikke skjule sin ængstelse for følgerne af den politik, han selv havde været så ivrig til at tilråde. Og under den samme angst skælvede de fleste af Europas statsmænd, selv Napoleons egne, det kunne synes så urimeligt, fordi det var åbenbart for alle, at den store kriger netop nu stod på magtens tinde. Men alle følte det måske hemmeligt, at Napoleons herredømme var som en kugle ... et eneste menneskes geni havde tvunget kuglen op på bjergets tinde ... men netop derfor, netop nu *måtte* den begynde at rulle ned ad bjergets side med voksende fart. Og hvad ville den ikke rive med sig i faldet!

– – Under alt dette sad Benedikte i sin stille lykke på Toldbodvejen og forberedte sig på sin anden barselseng. Frederik den Sjette var fuld af omsorg for hende og søgte at skjule sin ømhed på sin skæmtende måde.

"Denne gang skal du pinedød give mig en dreng," sagde han. "Men det kan slet ikke gå an, at du sidder så meget hjemme ...

jeg ved det fra min kone, at når hun skal barsle, så spadserer hun altid så meget; de siger også, at det gør det hele meget lettere ..."

"Men Gud, Frederik," udbrød fru Dannemand forskrækket, "hvor tror du dog, jeg tør vise mig på gaden, og i den tilstand! Når alle mennesker ved ..."

"Det er også sandt," sagde Frederik den Sjette og rev sig i håret. "Dér har vi lavet en net ... men ved du hvad, Benedikte ..."

"Frederikke," rettede fru Dannemand og lagde sig kælent op til ham.

"Hå, hå," lo kongen og strøg hende over håret, "du er da altid en sød lille pige. Ved du, hvad jeg vil gøre, Frederikke? Jeg vil pinedød forære dig en karosse."

"Nej, men Frederik dog," sagde fru Dannemand og slog armene om hans hals. "Hvor du tænker på alting! Du *er* nu også alt for god ved mig."

"Snak," sagde Frederik den Sjette og kyssede hende, "jeg skal tale med Bülow om det, så kan han afgøre det med Bjerre; her må jo nok kunne findes en plads."

"Tak," sagde fru Dannemand.

Og så fik hun pludselig et anfald af sin gamle ærgerrighed ... en af hendes forfængelige drømme, som hun længst havde glemt, stak pludselig sit hoved frem i hendes sind.

"Frederik," sagde hun, "må jeg så også lade sætte noget på døren? For det vil være så tomt, når alle de andre har deres mærke, om jeg skulle køre uden ... ligesom det var i en hyrekaret."

"Hå, hå," lo Frederik den Sjette, "du må sætte på vogndøren, lige hvad du vil, om det så skal være en krone."

"Tak," sagde hun og kyssede ham. "Ja, så lader jeg en krone sætte på, Frederik."

"Hm, nå ja," sagde kongen. Han blev en smule forbløffet, for han havde egentlig ikke tænkt sig, at hun ville tage imod det.

"Ja, sæt du så en krone på," sagde han. "Men så har jeg også et ønske, og det vil jeg min sæl have opfyldt."

"Men Frederik dog," sagde fru Dannemand, "som om jeg ikke altid føjede dig i det mindste!"

"Nej, du gør ikke," sagde kongen. "Det gør du aldeles ikke. Jeg har bedt dig så meget om at føre en smule hus ... ja, jeg mener naturligvis ikke med store selskaber og den slags, sådan som du har det; men du kunne da gerne lade nogen præsentere for dig; du har slet ikke godt af at sidde så meget alene; og jeg kunne for resten nok også have lyst til at vise godtfolk, at jeg har en meget god smag, hå hå."

Så blev det sådan, som de begge to ville have det. Og mens uvejret rasede ude over Europa ... mens Napoleon med sin vældige hær brød ind over Rusland og fortvivlet kæmpede for at komme til at kæmpe ... mens russerne bestandig forstod at undvige ham og behændigt lokkede ham længere og længere ind i deres ufarbare land ... så begyndte fru Frederikke Benedikte Dannemand i al stilhed på sit fornemme liv. Kongen havde sendt en dejlig vogn med krone på og tæpper på hestene ... og hver dag i den smukke sommer kørte hun med bonnen og den lille Louise ud ad strandvejen gennem Dyrehaven. Somme tider tog hun sin moder med, og madam Rafsted var bristefærdig af stolthed over, at hun kunne komme med i slig fornemhed. Hun græd ligefrem den første gang, fordi hun så levende mindedes sin første tid, da hun ikke var

andet end en tiggefærdig, ringeagtet nyboderskone. Der kunne man se, hvor alting kunne vende sig til det gode … for *havde* Morten ikke dengang fået den forskrækkelige brænnert og rapset den tommestok, så havde Bendte aldrig i livet gjort kongens bekendtskab, og så havde hun ikke siddet her nu i en silkebetrukken vogn og kørt med topper …

Om eftermiddagen blev der fastsat en bestemt tid, hvor fru Dannemand tog imod. Både Bülow og Rømeling og Friboe blev sat i arbejde af kongen … de præsenterede både den ene og den anden, og fru Dannemand var jo i begyndelsen noget undselig ved det; men endnu sås hendes tilstand jo ikke så meget, og hun klædte sig, så det skjultes ganske. Mest var det jo officerer, der kom, men også borgerlige, honnette, velstående folk, som vel kom af nysgerrighed fra først af og kroede sig over, at de dog på en måde kom til hove; og siden fandt de det hyggeligt ved disse små eftermiddagsselskaber; så mild og venlig var fru Dannemand, at alle de, der så hende, blev ganske indtaget i hende. Men der blev rigtignok også snakket mere om hende nu end før; thi det var jo kun en snæver kreds, der fik adgang til hendes eftermiddage, og alle de, som følte sig forbigåede, var nær ved at gå til af forargelse … ikke at tale om hustruerne, der måtte blive hjemme, bristefærdige af nysgerrighed, og nøjes med mændenes beretninger. Dér så man jo bedst, hvad det var for en menage, siden anstændige fruentimmer ikke kunne få adgang til den! Men det holdt fru Dannemand bestemt på, at før alt var overstået, og lejligheden kunne blive standsmæssigt udstyret, ville hun ikke høre tale om nogen egentlig selskabelighed; og det vidste hun jo nok, hvordan de gode damer kiggede efter i alle kroge og havde noget at udsætte på

alt ... og selv ville hun forgå af skam, om hun skulle sidde her og agere værtinde for ærbare matroner og være genstand for deres spot eller medlidenhed, i den tilstand hun var i. Hun havde ikke glemt sit sammenstød med madam Bjerre på trappen, og det kunne endnu løbe hende koldt ned ad ryggen, når hun mødte den brave kones blik; for der var ingen tvivl om, at hun gjorde sig endnu sine tanker, om hun også var venlig og ærbødig nok.

Nej, herrerne var hun mindre bange for; dem havde hun dog mere på afstand, og de havde nok også deres grunde til at vise sig overbærende, de fleste af dem. Desuden sørgede hendes opvartende kavalerer, Bülow, Rømeling og Friboe, for, at kun *de rigtige* fik adgang til hendes saloner; og aldrig blev nogen forestillet i huset på Toldbodvejen, uden at fru Dannemands tilladelse dertil forud var indhentet. Kongen viste hende større og større ømhed, og hofkavalerernes ærbødighed rettede sig naturligvis derefter. Nu, da hun for anden gang skulle skænke kongen et barn, var det klart for alle, at hendes ophøjelse ville blive af varighed. Var hun så heldig at nedkomme med en søn, kunne hendes indflydelse blive uberegnelig ...

En eftermiddag, da Bülow var hos hende, fik hun ham med ind i sit kabinet og bad ham tage plads.

"Jeg er så urolig, Bülow," sagde hun. "Kongen er jo så god imod mig, og alting ser lysere ud, end det har gjort nogen sinde før; og alligevel har jeg en følelse, som der kunne ske en ulykke. Hvis min Frederik vendte min kærlighed fra mig, tror jeg, det blev min død."

"Det er kun sygelige tanker, Deres Nåde," sagde Bülow og legede nervøst med sin snustobaksdåse. "I Deres tilstand ..."

"Ja, jeg ved dog ikke," sagde fru Dannemand og så forskende på ham. "De læser klarere i kongens tanker end nogen anden, Bülow, og ser sagtens forud, hvad der vil komme. Og De lader mig næsten helt i stikken. Jeg ser Dem jo så godt som aldrig ... og når De er her, ligner De slet ikke Dem selv. De skjuler noget ... hvis De endnu har en smule venskab for mig, beder jeg Dem sige mig, hvad der er i vejen."

"Men jeg forsikrer Deres Nåde ..."

Bülow flyttede sig uroligt på stolen og vidste ikke, hvad han skulle svare. For han *var* virkelig ude af ligevægt i denne tid. Han så klarere end nogen anden, hvor det bar hen; om der ikke indtraf et mirakel, syntes en almindelig bankerot at være uundgåelig. Statsgælden, der ved århundredets begyndelse havde beløbet sig til 28 millioner rigsdaler, var nu uhyggeligt nær ved de hundrede millioner, og i stedet for ti millioner var der nu 142 millioner sedler i omløb ... det måtte før eller senere føre til statens ruin. Dertil så det mere og mere broget ud for Napoleon; han stod nu midt inde i Rusland uden nogen sinde at kunne få lejlighed til kamp, mens hans lunkne forbundsfæller spærrede ham tilbagevejen til Frankrig. Det så ilde ud på alle kanter, og Bülow følte tungt sit ansvar; han ville aldrig forvinde det, hvis ulykken skulle ramme Frederik den Sjette, som han elskede højere end sit eget liv ...

"Ja," sagde han og sukkede dybt, "Deres Nåde har set rigtigt; jeg er virkelig tung i sindet. Men jeg forsikrer Dem, det er kun statssager ... og så volder kongens tilstand mig stor bekymring. Hans Majestæts munterhed synes mig at være en smule for overdreven til at kunne være ægte; landets stilling er meget vanskelig ..."

Og han søgte at forklare fru Dannemand alle de farer, som truede, og de fejl, som mulig var begået.

"Min stakkels Frederik," sagde fru Dannemand med tårer i øjnene, "jeg har nok mærket det selv; og alting hviler på ham ... godt, at han har Dem, Bülow; De har altid været ham en tro ven, og jeg er Dem så inderligt taknemmelig derfor."

Hun lagde sin hånd på Bülows arm, og det gav et lille sæt i ham. Thi der var endnu en grund til, at han kom sjældnere hos hende end før, og den havde han ikke godt kunnet betro hende: han blev mere og mere indtaget i hendes ynde for hver gang, han så hende; især var det disse hænder ... og det syntes ham at være en majestætsforbrydelse at tilegne sig den mindste stump af dette legeme, som kongen havde forbeholdt sig til *sin* glæde, selv om det kun var med et nydende blik.

Men så slog han pludselig om og sagde i en munter tone:

"Først og fremmest er det godt, at Hans Majestæt har Dem, Deres Nåde. De bør ikke hengive Dem til tunge tanker; kongen bør aldrig se en tåre i Deres øjne eller mærke, at De nærer den mindste uro; det kunne også i Deres tilstand være skadeligt ... i øvrigt har jeg en lille opmuntring til Deres Nåde; jeg beder om at måtte forestille en højtbegavet mand, som De vil kunne have meget udbytte af at tale med."

"Hvem er så det?" spurgte fru Dannemand en smule træt. "Bülow, jeg bliver snart nødt til at trække mig ud af al denne selskabelighed, netop af hensyn til den begivenhed, der forestår ..."

"Dette bekendtskab tror jeg dog kun vil være Deres Nåde til opmuntring," sagde Bülow. "Det er en mærkelig mand, en malteserridder ... grev de Bedemar, hedder han. Han er en

meget kundskabsrig mand og har haft en højst eventyrlig skæbne."

Og han fortalte livligt om den spanske greve, hvis levnedsløb virkelig havde artet sig ikke så lidt udenfor det almindelige. Han var født i Kiel i 1770 og havde studeret ved de tyske universiteter. Så deltog han som spansk artilleriløjtnant i belejringen af Ceuta, men havde det uheld at dræbe sin chef, oberst Lerma, i en duel, så han hovedkulds måtte flygte. Da var han ikke mere end en og tyve år ... Han slap bort med et dansk skib og kom til Korsika; men her blev han indviklet i et så romantisk elskovseventyr, at han igen måtte flygte over hals og hoved. I nogle år levede han i Siena som videnskabelig forfatter; så dukkede han op som oberstløjtnant i den østrigske hær, men da han tilfældigt traf dronningen af Neapel, fik han en høj ansættelse i hendes tjeneste; men han faldt atter i unåde og blev nu i flere år omtumlet af skæbnen; snart traf man ham som generalforpagter af minerne på Sardinien, snart som videnskabsmand i Toscana ... omsider blev han mistænkt af den franske regering for at drive politiske intriger og slap med nød og næppe for at blive skudt. Først da han kom her til Danmark, syntes han at skulle finde fred. Nu var han netop vendt hjem fra en flereårig rejse til Nordkap, som han havde foretaget med understøttelse af Frederik den Sjette ...

"Men du gode Gud!" udbrød fru Dannemand, "hvad den stakkels mand dog må have lidt."

"Ja, og han kan fortælle," sagde Bülow, "hans bekendtskab vil være Dem til stor fornøjelse; desuden har han forstået at vinde kongens yndest, og det vil sikkert være Hans Majestæt kært, om De ser ham hos Dem."

Bülow rejste sig for at tage afsked; han havde nu atter ganske genvundet sin ligevægt.

"Men tag Dem i agt, Deres Nåde," sagde han og truede smilende ad fru Dannemand med fingeren, "grev Vargas er en meget smuk mand og en stor hjerteknuser. Desuden ved De nok, at det spanske blod ..."

"Nå, Bülow," sagde fru Dannemand og rødmede, "spoler mig nu ikke i forvejen min glæde over at gøre et så interessant bekendtskab."

Bülows fortælling havde virkelig gjort et dybt indtryk på hende. Det var da endelig engang en oplevelse ... en fornem eventyrer, en spansk grande ... en international Don Juan, der gang på gang havde været i livsfare for sit hede blods skyld ...

Fru Dannemand var selv blevet ganske hed i kinderne; og hun var temmelig adspredt den aften, da Frederik den Sjette besøgte hende. Men kongen var heldigvis så oprømt, at han ikke lagde mærke til det. Han spøgte med hende og drillede hende og tog rigeligt for sig af vinen, da de spiste til aften, skønt hun godt kunne mærke, at han heller ikke havde været videre mådeholden ved taflet.

Da han gik, kneb han hende i kinden.

"Nå," sagde han, "kan du nu være en rar, lille pige og skynde dig lidt med den dreng! For denne gang *skal* det være en dreng, hører du, jeg vil heller ikke snydes altid, hå, hå ... nå adjøs, lille fru Dannemand. For resten kommer jeg igen i morgen og har en overraskelse med til dig, en *meget* behagelig overraskelse, vil jeg da håbe."

Men fru Dannemand tænkte, da han var gået, slet ikke på den overraskelse, kongen havde lovet hende; hun tænkte på, at

hun den næste dag skulle se eventyret lyslevende i sin stue; og hun blev rød igen, da hun mindedes de ord, Bülow havde været uforsigtig nok til at sige, da han tog afsked. Og den næste dag talte hun timerne til hendes besøgstid kom; hun kørte ikke ud den dag, var kort for hovedet mod madam Rafsted og gjorde sine piger ganske forstyrrede med alle sine ordrer frem og tilbage. Hun forstod ikke selv, hvad der gik af hende; men da grev Vargas de Bedemar endelig blev meldt, blev hun ganske svimmel; alting svømmede i en tåge for hendes blik, og hun vidste hverken, hvordan hun fik hilst på ham, eller hvordan han så ud; kun brændte en plet på hendes højre hånd; for han havde bøjet knæ for hende og kysset hende på hånden, som om hun var en dronning.

Der var usædvanlig mange kavalerer hos fru Dannemand den dag; og den spanske greve sad snart midt i kredsen og fortalte så livligt og fængslende, at han rev dem alle med sig … også fru Dannemand. Længe sad hun og lyttede og tænkte, at den fremmede accent klædte hans stemme forunderlig smukt; det lød næsten, som om han nynnede; men så fangede ordene hende, og da hun først havde fået fuldkomment herredømme over sig selv, vovede hun sig omsider til at se op på ham.

Hun genvandt sin ligevægt med det samme, for hun fik straks øje for det lidt komiske ved hans skikkelse, som han sad dér i den store stol, ganske lille og spinkel, som han var, endnu mindre end hendes Frederik. Men elegant var han klædt, skønt hans klæder var langt simplere end dem, hun var vant til at se. Han tog sig besynderlig fremmedartet ud i sin enkle sorte dragt med de hvide kniplingsmanchetter dér midt imellem alle de pralende uniformer. Og hun lod sit blik glide op over hans

blege, fintformede ansigt, han sad med halvtlukkede øjne, så de lange, sorte øjenvipper tegnede sig mod den matgyldne hud; i det hele var der noget over hans holdning og mine, som trættede det ham usigeligt at skulle fortælle alt dette ligegyldige endnu engang, og som var hans skæbnes stigen og falden, hans evige leg med liv og død noget ganske dagligdags og næppe nok de ord værd, han spildte derpå.

Men da han så slog sine øjne op og mødte hendes blik, følte hun dets magt og forstod det herredømme, han måtte kunne udøve over kvinder; og hun blev igen urolig og adspredt, vidste ikke, hvor hun skulle gøre af sine øjne og hænder, og længtes blot efter, at det skulle være forbi. Hun syntes, hver og en måtte kunne se det på hende, hvordan det var fat … at hun sad her og havde fattet kærlighed til denne vildfremmede mand, første gang hun så ham.

Men så var det jo da omsider forbi, og alle brød op. Malteserridderen bøjede igen sit ene knæ for hende og kyssede hendes hånd. Han udbad sig tilladelse til at komme igen, og det var hende ikke muligt at få et ord over sine læber; hun kunne kun bøje hovedet til svar. Og i det samme hørte hun ham sige så sagte, at ingen andre end hun selv kunne høre det:

"Det har været mig så stor en lykke at blive stedet for Dem, madame. Deres høje gemal har været så uendelig god imod mig."

Længe efter, at han var gået, lød hans velklingende stemme i hendes ører; og hun kunne ikke lade være med at tænke på dette, at han havde talt om hendes *gemal*; for ham var hun ikke bare kongens mætresse; for ham var hun den rette dronning, den, kongens kærlighed var faldet på.

Og hun sank hen i drømme, som hun rødmede over og rev sig ud af med magt og på ny blev et bytte for.

Da Frederik den Sjette kom om aftenen, så han straks, hvor dårlig hun så ud.

"Hør nu, min lille pige," sagde han, "nu må du være rar og passe lidt på dig selv. Det bliver dig dog vist for meget med den selskabelighed, hvad? Jeg vil pinedød ikke have både dig og knægten spoleret; du behøver jo da heller ikke at tage imod andre, end du selv vil."

"Å, det er slet ikke det, Frederik," sagde fru Dannemand. "Jeg har bare hovedpine i dag; og så var her så mange."

"Ja, det er jo sandt," sagde Frederik den Sjette. "Bülow fortalte mig, at han ville tage ham, spanieren, herop i dag ... malteserridderen, som de kalder ham, skønt jeg for resten selv har gjort ham til kongelig dansk kammerherre, hå, hå. Nå, hvad synes du så om ham?"

"Å, han," sagde fru Dannemand uden at se op, "han snakker jo bare hele tiden om sig selv."

"Jamen, han har min sæl også noget at fortælle," sagde Frederik den Sjette. "Det er en meget dygtig mand, siger de; men mig morer han nu for resten heller ikke ... disse spanske avekatte er nogen løjerlige fisk. Men se nu her, hvad jeg har til dig ... for du kan jo nok huske, at jeg lovede dig en overraskelse i går, hvad? Er den lille pige slet ikke en lille smule nysgerrig, hvad?"

Han svang et stort dokument frem og tilbage foran næsen af hende.

"Gæt så engang," sagde han og dikkede hende med papiret under hagen. "Hvad tror min lille pige så, jeg har til hende?"

Dokumentet så forfærdelig højtideligt ud; og der fo'r en pludselig anelse igennem hende. Det skulle vel ikke være et adelspatent? Skulle han virkelig for alvor ville gøre hende til grevinde eller sådan noget?

"Å, Frederik," sagde hun, "det er da ikke ...?"

Hun var nær ved at græde af skam og anger over alle de tanker, der havde gået gennem hendes sind på denne dag ... så stygt havde hun båret sig ad imod sin gode Frederik, der altid tænkte så kærligt på hende.

"Jo, det er netop det, det er," sagde kongen. "Værs'god, hele kassen her, Toldbodvejen nr. 289, købt af Bülow til Hans Majestæt, som herved overrækker skødet til sin lille pige, fru Frederikke Benedikte Dannemand, til evig arv og eje ... nå, hvad siger man så?"

"Å!" sagde fru Dannemand, og der greb hende idet samme en dødelig angst for, at kongen skulle mærke, hvor skuffet hun følte sig. Hun slog armene om kongens hals og hviskede:

"Å, min Frederik, hvor du er god imod mig!"

"Ja, vil du takke nogen," sagde kongen, "så kan du takke den bitte tøs derinde; for det er pinedød for hendes skyld, jeg flotter mig."

Han listede på tåspidserne ind i sovekammeret, hvor den lille Louise lå og sov med røde kinder. Længe stod han og så på hende; så bøjede han sig ned, og varsomt, uendelig varsomt, trykkede han et kys på den lilles hvide hår.

Så vendte han tilbage til dagligstuen, hvor fru Dannemand endnu stod og vendte og drejede skødet mellem sine hænder og stirrede på det og hverken kunne finde ud eller ind af sine egne tanker.

"Ja, se du kun på det," sagde Frederik den Sjette, "det er min sæl ægte nok, hå, hå! Og ser du nu, hvad jeg har tænkt på, at Bjerres heroppe, dem kan vi jo ganske roligt lade blive boende, hvad? Det er jo flinke folk, og så er du ikke så alene. Og ellers må vi jo vente, til drengen er arriveret, men så vil vi pinedød også have vendt op og ned på hele butikken her, hvad? Vi må have nogen meget smukkere saloner ud af det, og så kunne det jo hænde, at fru Dannemand gjorde nogen små selskaber, hvad? Sådan rigtige soiréer med dans og maskehalløj og den slags naturligvis. Hvad siger min lille pige til det?"

"Ja," sagde fru Dannemand hen i vejret, "du er altid så god. Men nu må vi jo først vente og se."

"Begribeligvis må vi det," sagde Frederik den Sjette. "Det er jo det, jeg siger ... først drengen. Og du er måske så god at huske på, at knægten skal have hvide hår, ligesom den lille Louise derinde ... sådan jeg kan se, at han er ligeså ægte som skødet dér, hå, hå."

Da kongen var gået, sank fru Dannemand ned i sin stol og søgte at finde rede i sine tanker. Hun kom til at ryste over hele kroppen, da hun tænkte på, hvor nær hun havde været ved at røbe sig overfor kongen; og så skulle han endda blot have vidst, hvad der rørte sig i hendes hjerte! Hvad kunne det nytte at nægte det for sig selv? Han havde næsten været hende imod i dag, hendes Frederik; hun havde ligefrem måttet gøre vold på sig selv for ikke at vise ham sin uvilje; og nu, da hun sad her i sin ensomhed, følte hun, hvor træt hun i grunden var af ham; der kom over hende næsten som et had til ham ... netop fordi han overvældede hende med velgerninger, fordi hun mere og mere blev bundet til ham af pligt og taknemlighed; og så

elskede hun ham dog slet ikke … det følte hun nu, at hun havde aldrig elsket ham; hun havde aldrig anet, hvad kærlighed var. Det vidste hun først nu fra i eftermiddags …

Og hun så igen en simpel, sortklædt skikkelse for sig … de hvide kniplingmanchetters brus om hænderne … de store, sjælfulde øjne i det blege ansigt. Hun hørte igen hans dæmpet nynnende stemme, huskede de ord, han havde sagt … de alt for ærbødige ord, der alligevel i et øjeblik havde gjort dem ganske ene midt imellem alle de fremmede, bragt dem hinanden så nær, som en mand og en kvinde kun er hinanden, når de elsker. Og hun følte sig igen ganske under hans fortryllelse, grebet på ny af en svimmelhed og mathed, som lammede alle hendes lemmer og tog magten fra hendes vilje, gjorde hende til hans bytte, blot han ville strække hånden ud og tage hende.

Hun vidste ikke, hvor længe hun havde siddet sådan. Men pludselig fo'r hun op og gav sig til at gå rastløst rundt i sine stuer, tankeløst ordnende ved det ene og det andet.

Dette var jo det rene vanvid, det forstod hun. Sådan kunne den virkelige, store elskov dog ikke komme over et menneske ved første syn og sprænge ens hele liv i stumper og stykker. Det var kun en frugtsommelig kvindes sygelige griller … det *måtte* ikke være andet. Du gode Gud, om hendes Frederik bare vidste … det løb hende koldt ned ad ryggen ved tanken om hans retfærdige vrede, hvis hun forrådte ham … hvis *hun* også forrådte ham nu, da de svigtede ham på alle kanter, og ulykken truede med at kaste ham over ende. Hun grebes igen af skam og anger, over at hun blot havde kunnet tænke sig muligheden af at være ham utro. Hvor kærlig og hensynsfuld var han ikke altid imod hende … hvor havde han ikke overvældet hende med

sin godhed; dér havde han gået og tænkt over, hvordan han skulle gøre hende en glæde, og han var kommet til hende med en gave, langt større end hun kunne have tænkt sig den i sine vildeste drømme; men hun havde ikke engang følt taknemmelighed imod ham … blot følt sig skammeligt skuffet over, at det ikke var *endnu* mere, han bragte hende. Havde han ikke gjort hende til alt, hvad hun var? Uden hans godhed havde hun sagtens nu været tyende et sted … eller siddet i et fattigt og trangt nybodershjem, sådan som det, hun selv var vokset op i. Var hun ikke hans ting, hans ejendom, som han kunne gøre med, hvad han ville?

Og ham havde hun været utro i sin tanke …, ham havde hun for alvor kunnet ønske at forlade, blot fordi en yngre og smukkere mand havde kastet sine øjne på hende og vakt et flygtigt begær i hendes sanser …

Hun tænkte om og om igen, mens hun klædte sig af og lå og stirrede ud i den halvlyse stue, på alt, hvad hun skyldte sin Frederik; hun mindedes så mange småting fra deres samliv … hans kejtede ømhed, hans overbærenhed og blidhed … hvor hjertensgod var ikke han, trods sit bryske væsen, der gjorde folk så bange for ham. Ingen vidste bedre end hun, hvad der boede i ham, og hvor svært det faldt ham at gøre sig hård.

Men det nyttede alt sammen ikke. Hver gang hun lukkede sine øjne og søgte at holde hans billede fast, gled malteserridderens fine silhuet skyggende hen derover, og hun sank hen i drømme, der fik hende til at blues over sig selv. Da hun omsider faldt i søvn, hjemsøgtes hun af onde drømme og fo'r op med et skrig; hun syntes, at det alt sammen var fuldbyrdet; at hun for alvor havde været sin Frederik utro; og nu

stod han overfor hende med korslagte arme og rynkede bryn, som en ubarmhjertig dommer.

Da dagen gryede, så jo alting anderledes ud.

Hun lo af sig selv og tænkte, at hun var en indbildsk nar. For hvad var der i grunden sket? Hvad havde malteserridderen sagt eller gjort, som kunne bringe hende på den tanke, at han elskede hende? Han havde været mere indsmigrende i sit galanteri end de andre; det var sagtens sådan hans lands skik. Men hvad i al verden ejede hun af ånd eller skønhed, som skulle kunne fængsle en mand som han … han, der havde faret vide om i verden og oplevet elskovseventyr med kvinder, der stod over hende i alt …

Men alligevel … se ham mere ville hun ikke. Hun nægtede sig hjemme i dag, hvem der så kom. For så meget stod fast, at være sin Frederik utro ville hun ikke, ikke så meget som med en tanke.

24. Fare og frelse

Fru Dannemand nægtede sig ikke hjemme den dag; hvor meget hun end stred imod, kunne hun ikke lade være med at længes efter den time, da hun kunne vente sine gæster … om han ville komme? Og om det virkelig ville gå som i går? Om det hele kun havde været en pligtskyldig visit, et tilvant galanteri … eller om hun virkelig havde formået at gøre indtryk på den mand, der sagtens kunne erobre sig så mange kvinder, han gad række hånden ud efter? Og uden at hun kunne gøre sig rede for det, ulmede en farligere nysgerrighed i hendes sjæls dybder; hun ville vide, om hun virkelig var forelsket i ham; om hans nærværelse ville øve den samme lammende indflydelse på hende i dag som i går … om hans stemme virkelig var sådan, som den endnu klang i hendes ører, om hans brændende blik virkelig var så uimodståeligt, at en kvinde sad værgeløst skælvende under dets magt?

Hun fulgte utålmodigt visernes gang over urskiven … hun begyndte på et arbejde og lagde det fra sig igen … det var alt det, hun huskede den time, da Frederik den Sjette plejede at spadsere forbi med prinsesse Caroline; men heldigvis kom hun i tanker om det i tide, så hun kunne sidde på forhøjningen som sædvanligt. Kongen nikkede og vinkede glad op til hende, og hun smilte og nikkede igen, som om intet var i vejen. Og i det samme blev hun både rød og bleg; thi den tanke var faret igennem hendes sind: Bare kongen dog ikke ville komme i dag; men han kom såmænd nok, han havde ikke i går talt om nogen forhindring … evig og altid kom han her jo; der var snart ikke en aften, som hun kunne have for sig selv. Og hun blev så

forskrækket over sine egne tanker, at hun igen bestemte sig til at nægte sig hjemme; men hun gjorde det alligevel ikke ...

Det var heller ikke nødvendigt; grev Vargas de Bedemar kom ikke den dag, så lidt som den følgende. Og fru Dannemand var både lettet over det og vred og krænket; naturligvis havde han ikke ment noget med det hele; han havde gjort en smule kur til hende, som han sagtens gjorde til alle smukke damer, det var alt. Og måske oven i købet ...

Hun gik hen til spejlet og granskede sit eget udseende. Var hun i grunden smuk? Hun var ophidset i øjeblikket, hun fandt sit eget ansigt hæsligt, og hun græd af forbitrelse.

Han havde naturligvis oven i købet forhånet hende! Det var slet ikke hende, han havde gjort kur til, det var kongen; han havde villet indynde sig hos sin kongelige beskytter ved at gøre hans mætresse sin opvartning, han brød sig ikke en smule om hende, han havde bare villet bruge hende til at fremme sin karriere.

Endnu mens hun sad og græd, kom kongen. Og hun blev ved at græde, hun kunne ikke engang overvinde sig til at være kærlig imod ham i dag, i den grad bød han hende imod. Og hun var så urimelig, at kongen hverken vidste ud eller ind.

"Jamen, lille Frederikke da," sagde kongen.

"Benedikte!" sagde hun heftigt.

"Nå, ja," sagde han forbløffet, "nu plejer du jo ellers altid at ville have, jeg skal kalde dig Frederikke. Men det er naturligvis din tilstand ... tror du alligevel ikke, du skulle leve lidt mere stille nu og være lidt forsigtig? Jeg kunne jo sige det til Bülow."

"Nej, men Frederik da," sagde fru Dannemand og tørrede sine øjne. "Du kan da begribe, at sådan som jeg har det, trænger

jeg netop til adspredelse ... og det betyder desuden slet ikke det mindste ..."

Hun blev dødelig forskrækket ved tanken om, at hun igen skulle sættes i bur; og hun forstod i det samme, at hun ville ikke kunne holde livet ud, hvis hun aldrig mere skulle få sin malteserridder at se. Så slog hun på én gang om og tvang si til at være munter ... satte sig på sin Frederiks skød og pludrede op om, hvordan de skulle indrette lejligheden, når nu alting var overstået, og hun rigtig skulle til at føre hus ... og hun fik hurtigt kongen i godt humør igen; men han rystede alligevel på hovedet og sagde:

"I fruentimmere er dog nogen løjerlige nogen, altid fra den ene yderlighed over i den anden; det skulle min sæl være os mandfolk, der fødte børnene, så gik det hele såmænd meget roligere af, hå, hå."

Fru Dannemand forstod, hvor nær hun havde været ved at røbe sig, og fra den dag af passede hun bedre på. Men hun kunne ikke tvinge sit sind til ro, og når hendes modtagelsestime nærmede sig, gik hun som i en feber ... om han dog ikke ville komme? Og hun sad og lyttede efter hver, der blev meldt, så det ikke kunne undgå hendes gæsters opmærksomhed, at hun var ude af ligevægt; og hun begyndte at tabe sin skønhed af den megen gråd og de vågne nætter, så det rygte begyndte at brede sig, at favoritinden sikkert var ved at falde i unåde; og besøgene hos hende blev sparsommere.

Så en dag, da der slet ingen andre var til stede, kom malteserridderen. Fru Dannemand blev ganske bestyrtet og følte slet ikke den glæde, hun havde ventet. Det kom så alt for uventet og overvældende netop nu, da hun havde opgivet alt

håb. Så forvirret blev hun, at hun rejste sig og nejede for ham, mens alting i stuen løb i ét for hendes øjne.

"Men madame dog," sagde grev Vargas og tvang hende til at tage sæde; og så bøjede han knæ for hende som sidst og kyssede hendes hånd.

"Å, hr. greve," sagde fru Dannemand, og vidste ikke selv, hvordan hun fik sagt det, sådan at det virkelig klang helt ironisk, "en så sjælden gæst må man virkelig hilse med ærbødighed. Jeg var ganske sikker på, at De havde kedet Dem halvt ihjel, da De var her sidst, siden De forsvandt lige så pludseligt, som De var kommet."

"O, madame," sagde malteserridderen og så på hende med sine sorte, bløde øjne, "undertiden må man holde sig fjernt fra en dame, netop fordi hendes nærhed er *alt for* fængslende."

Han blev stående et øjeblik og så på hende, uden at nogen af dem talte. Han var en erfaren kvindekender og så øjeblikkelig, at han holdt hendes hjerte i sin hånd; og selv var han slet ikke uberørt af hendes ynde ... hun lignede så lidt alle de kvinder, som hidtil havde skænket ham deres gunst, og hendes ejendommelige skønhed virkede æggende på ham. Desuden ... en konges elskerinde, det var dog virkelig et eventyr, som ikke savnede pikanteri ...

Fru Dannemand sad og skælvede under hans blik; hun vidste, at dersom han i dette øjeblik gjorde blot den mindste tilnærmelse, ville hun kaste sig i hans favn. Men hun vidste også i det samme, at hun ikke *ville* det ... hun forstod med ét, at han i virkeligheden aldeles ikke brød sig om hende, og hun så den afgrund, der åbnede sig for hendes fødder.

"Madame," sagde han med sin allerblødeste stemme.

Men i det samme åbnede en pige døren og meldte:

"Hr. generaladjudant Bülow!"

Bülow trådte ind i det samme, og det var ikke fru Dannemand muligt at skjule sin forvirring; hun følte det, som sad hun dér ganske nøgen, uden at kunne skjule sin skam. Blodet bankede i hendes årer, som skulle de sprænges, og hun sad helt stiv og kold i sin angst ... hvilken ulykke kunne der ikke være sket? Hvor nær havde hun ikke været ved at styrte sig i afgrunden! Hun følte sig et øjeblik helt taknemmelig mod Bülow, fordi han var kommet i rette tid ... og hadede ham i det næste sekund, fordi han sad her som en spion i hendes hus og havde forspildt hendes lykke. Og var ulykken desuden ikke allerede sket? Hvor var det muligt, at hans skarpe blik ikke skulle have gennemskuet hende? Heldigvis lod han til at være i fortræffeligt humør og ganske optaget af sit eget; han snakkede løst og fast; men hun følte godt, at hans væsen var forceret, og at hans blik hvilte forskende på hende. Tænk, om han havde gættet alt og nu gik til kongen ...

Det var hende ikke muligt at beherske sig; hun undskyldte sig med upasselighed og trak sig tilbage ... og hun vaklede virkelig, da hun gik over gulvet, så at Bülow måtte ile til og støtte hende; og hun vidste ikke, hvordan hun kom igennem sit kabinet, ind i sit soveværelse og fik kastet sig på sin seng ...

Bülow og malteserridderen fulgtes et øjeblik efter ned ad Toldbodvejen.

"Hendes Nåde lod virkelig til at være meget angreben," sagde Bülow. "Et højst beklageligt tilfælde ... De var meget fordybet i samtale, da jeg kom, hr. greve; jeg håber da ikke, at emnet har været af en pinlig art?"

"Tværtimod, hr. general," sagde malteserridderen roligt. "Madame er særdeles elskværdig og viser mig den nåde at høre med interesse på mine små oplevelser ..."

"Det glæder mig særdeles," sagde Bülow tørt. "I den tilstand, hvori fru Dannemand befinder sig, kunne imidlertid også et alt for spændende eventyr være for angribende for hendes nerver. Jeg håber ikke, De har hentydet til Deres oplevelser på Korsika? Hvordan er det nu, det forekommer mig, hr. greve, at De engang har berettet mig om Deres romantiske flugt derfra ... et elskovseventyr, ikke sandt? Særdeles spændende, i sandhed ... men i det virkelige liv medfører den slags oplevelser dog en vis risiko ..."

Grev Vargas trak smilende på skulderen.

"Det var i de unge dage, hr. general," sagde han roligt. "Når blodet er hedt, tænker man jo ikke meget på faren ..."

"Meget rigtigt, hr. greve," sagde Bülow skarpt. "Det må dog være en vis behagelighed for Dem, at De nu har fundet et roligt asyl hos Hans Majestæt og i fred kan dyrke Deres mineralogiske interesser. Den største lykke er dog et fængslende studium; det sætter ikke blodet i bevægelse. Men må jeg ikke byde Dem ..."

Og Bülow præsenterede ham sin snustobaksdåse med en mine, som havde de talt om det ligegyldigste under solen.

Grev Vargas de Bedemar ophørte med sine besøg hos fru Dannemand. Når alt kom til alt, var hun jo dog ret ordinær; han agtede for tiden ikke at sætte sin fredelige eksistens på spil; og han havde særdeles vel forstået den trussel, der lå gemt under Bülows rolige ord. Desuden var han velbevandret i Danmarks historie og mindedes klart; hvorledes det var gået Struensee og Caroline Mathilde. Fru Dannemand var ikke dronning, ganske

vist; men *enfin*, ingen vidste hvad en enevældig monark kunne finde på her i dette barbariske land, hvis man gik hans ære for nær ...

Fru Dannemand lå den aften til sengs, da Frederik den Sjette kom, og var i en så ophidset tilstand, at kongen blev alvorlig bekymret for hendes helbred. Men hun slog det hen og ville ikke høre tale om nogen læge. Dagen efter sad hun igen på forhøjningen ved vinduet og nikkede nok så fornøjet ned til kongen, da han gik forbi med sin datter. Og hun aflyste ikke sine modtagelsestimer; hver dag sad hun og fulgte viserne på uret, stadig håbende på, at grev Vargas skulle komme igen, stadig skælvende af angst for, at han pludselig skulle træde ind ad døren. Og efterhånden som det gik op for hende, at han ikke ville vende tilbage, blev hun mere og mere ophidset ... for hver dag blev det hende mere og mere klart, at hun elskede denne mand, elskede for første gang i sit liv ... han havde vundet hendes hjerte, første gang hun så ham ... og nu kom han ikke ... måske fik hun ham aldrig mere at se ...

Da madam Rafsted, som havde ligget syg en tid, igen kom og besøgte datteren, fandt hun hende opløst i gråd og blev ganske forskrækket over, som datteren havde skæmmet sig.

"Det er rigtig en skam af dig," skændte hun, "du kan da begribe, at når kongen holder dig, så er det fordi han vil more sig; kommer han her og ser dig grim og forgrædt, så bliver han såmænd hurtigt ked af dig ... og alt det, bare fordi du skal have den smule unge ..."

"Som om det var det," sagde fru Dannemand og vred lommetørklædet mellem sine hænder ... "men du forstår mig slet ikke; der er ingen, som forstår mig ..."

"Nej, det ved Gud jeg ikke gør," sagde madam Rafsted. "Uden at det må være gået dig til hovedet, at du er blevet som en fin dame. Du skulle bare prøve at slide fra morgen til aften som en anden en ... her sidder du og har det som blommen i et æg; ja det er ikke fordi jeg er utaknemmelig, du gør såmænd meget for os, det er da evig sandt ... men kongen er da også så god imod dig, så der ingen ende er på det ..."

"Å, du med din konge," sagde fru Dannemand og stampede i gulvet, "jeg vil se ham hængt."

"Hvad vil du?" udbrød madam Rafsted forfærdet, "vil du se kongen hængt? Gud bevare dog din mund, barn; tænk om en af pigerne lyttede og bragte det videre!"

"Ja jeg er lige glad," sagde fru Dannemand hidsigt. "Jeg kan gerne sige det til ham selv, om du vil have det. Jeg hører aldrig om andet end kongen her og kongen dér, som om der ikke var andre mandfolk i verden end den hvidhårede grimsak ..."

"Gud fri og bevare mig vel," råbte madam Rafsted og slog hænderne sammen, "du er da aldrig gået hen og blevet forelsket i en anden, barn?"

"Nå og hvad så, om jeg var det?" sagde fru Dannemand. "Jeg var ikke stort mere end et barn, da kongen tog mig ... ingen ting kendte jeg til verden og vidste slet ikke, hvad kærlighed var. Så kom kongen og tog mig ... I lod ham tage mig, I som skulle have passet på mig; I solgte mig til ham, gjorde I; hele mit liv skulle ødelægges, bare for at fader kunne blive reddet. Og jeg har aldrig holdt af kongen; jeg har aldrig vidst, hvad det vil sige at holde af nogen; og når jeg så endelig træffer en mand, som jeg bliver forelsket i første gang jeg ser ham ..."

"Jeg har aldrig hørt noget lignende," sagde madam Rafsted fortumlet. "Hvad hedder han?"

"Å, det kan jo være det samme," sagde fru Dannemand heftigt. "Han har kun holdt mig for nar, og du skal da heller ikke tro, jeg ville ... men jeg er bare så ulykkelig, så ulykkelig ..."

"Herre Gud, barn," sagde madam Rafsted rørt og lagde sin magre arm om datterens hals, "men jeg er jo da din moder, selv om jeg kuns er en simpel kone, og du kunne da gerne fortælle mig, hvad han hedder i det mindste."

Så brast fru Dannemand i gråd og hendes hoved sank ned til moderens bryst. Hulkende fortalte hun, hvordan det hele var gået til; som et lyn havde det truffet hende, og hun havde ikke kunnet stå imod, om hun aldrig så gerne havde villet ...

"Men nu blev det jo ingen ting til," hulkede hun ... "og jeg ved meget godt, det er det bedste, og det er så ondt af mig mod Frederik, der ikke ved, hvor godt han skal gøre det for mig. Og jeg vil såmænd heller ikke ... jeg ville ikke være min Frederik utro for aldrig det. Men lade være med at holde af den anden, det kan jeg nu ikke ... og det er så ondt at tænke på, at jeg aldrig mere skal få ham at se, når jeg kunne blive så lykkelig ..."

"Å herregud, å herregud," sagde madam Rafsted og tørrede sine øjne, "ja, det er såmænd ingen løgn det, at fædrenes synder hjemsøges på de uskyldige børn; men det har jeg aldrig fortalt dig ..."

Og rødmende af undseelse berettede nu denne halvgamle, forhutlede kone for sit barn om sin ungdoms ulykke og skam ... hvordan hun havde elsket den unge Lyche og både havde villet og ikke villet, men så var det hele blevet til ingen ting, og hendes hjerte havde været nær ved at briste ...

"Tænk, at vi sådan skulle opleve det samme," sagde hun. "Ja det er det, jeg siger, at Forsynets veje ... med mig var det naturligvis bare en grosserer og en tømmermand, mens du har det med en konge og en greve; men ellers er det da præcis det samme; du ved ikke, hvad jeg gik igennem ... det var netop dengang, jeg bar dig under mit hjerte ..."

Hun blev pludselig ganske bleg og greb datteren i armen.

"Jøsses barn, har du tænkt på den tilstand du er i?"

"Ja, hvad så?" sagde fru Dannemand uvilligt, "når det hele nu bliver til ingen ting. Bare Bülow ikke sladrer ... og det gør han nok ikke, for så havde han gjort det straks."

"Jamen barnet," sagde madam Rafsted, "har du da rent glemt barnet? Tænk, om det skulle komme til at ligne ham, den anden ..."

"Å snak, moder," sagde fru Dannemand og kunne ikke bare sig for at smile ... "når jeg ikke har haft noget med ham at gøre. Jeg ved da, man kan ikke få børn med en mand bare ved at se på ham."

"Ja du snakker," sagde madam Rafsted hovedrystende, "men du ved såmænd ikke, hvad du snakker om. Jeg ved da, at dengang du blev født, da lignede du hverken din fader eller mig og har da heller ikke gjort det siden; du var så fin og hvid, og de sagde allesammen, at du så mest ud som en prinsesse. Og siden var du det underligste barn, slet ikke som de andre nyborsunger ... og så fik du kongen. Jeg forsikrer dig ved den levende Gud, jeg tror det kommer alt sammen af, at jeg havde den unge Lyche i mine tanker, mens jeg bar dig."

Men nu måtte fru Dannemand rigtig le; for det kunne da moderen begribe var ikke andet end ammestuesnak; sådan

noget var ikke muligt.

"Ja nu kan du tro mig, om du vil," sagde madam Rafsted fornærmet. "Men det ved jeg, at var jeg i dit sted, så ville jeg ikke skænke greven en tanke, før jeg vel havde barnet i vuggen."

Men det var det umuligste af alt for fru Dannemand, at rive malteserridderens billede ud af sit hjerte. Hun beherskede sig, når kongen var hos hende, og det lykkedes hende at være så munter og mild, når de var sammen, at han ingen mistanke kunne fatte. Men når hun var ene, gik hendes tanker til den smukkeste mand, hun havde set, den eneste, hun havde elsket ... hun så ham for sig, når hun lukkede sine øjne, og hun drømte om ham hver eneste nat. Og endskønt hun for længst havde opgivet håbet om at få ham at se, bankede hendes hjerte dog i angst og håb hver eftermiddag, når hun kunne vente sine gæster.

Hun følte godt selv, hvilken uret hun gjorde mod sin Frederik, og hun strittede imod, det hun kunne. Hun aflyste tilsidst sine modtagelsestimer og holdt sig hjemme, for ikke at få grev Vargas at se og komme i fristelse. Men i ensomheden blev det meget værre; somme tider gav hun sig også hen i sine drømme og syntes, at det var en uskyldig glæde, når hun dog gav afkald på sin lykke i det virkelige liv; men til andre tider plagedes hun af anger og angst og syntes, at hun var så brødefuld, som havde hun virkelig sveget sin Frederik.

Og jo nærmere hendes time kom, des mere magt fik moderens ord over hende. Hun kunne længe nok sige til sig selv, at det var den dummeste overtro; der kunne dog komme en rædsel over hende for, at der virkelig skulle være noget om det. Tænk om det var sandt! Om hun skulle føde ... ikke et

hvidhåret kongebarn, som Louise, men en lille sorthåret spanier, så hendes hemmelige brøde og skam blev åbenbar for alverden ...

Hun lo ad sine egne tanker, men kunne ikke få magt til at jage dem bort. Og da hun endelig bragte sit barn til verden, vovede hun først ikke at se det. Og hvor tåbelig hun end vidste, hendes frygt var, hun havde dog nær skreget højt af glæde, da hun endelig holdt barnet i sine arme og så de hvide hår, hun kendte så godt ... de hvide hår, som kun én mand i landet bar på sit hoved ...

Det var atter denne gang en pige. Og hvor lykkelig Frederik den Sjette var, da han atter stod ved fru Dannemands seng og så moderens glæde over barnet ... han kunne dog ikke lade være med at sige helt vemodigt, så det skar hende i hjertet:

"Nå, så blev det ingen dreng alligevel ... ja ja, jeg tror nu én gang ikke der er rigtig held ved mig ..."

25. Den lille dronning

Fru Dannemand kunne ikke finde sin ligevægt igen; snart følte hun sig ganske lykkelig over sin lille pige og kyssede hendes hvide hår og kaldte hende prinsessen, fordi hun lignede kongen endnu mere end Louise … snart ville hun ikke se hende for sine øjne og græd og ønskede bare, at barnet havde været grev Vargas de Bedemar op ad dage, om det så havde bragt al verdens skam og ulykke over hendes hoved; hun kunne ligge længe sløvt hen og synes, at der var ingen mening i hendes liv, siden hun skulle være én mands elskerinde, når dog hver blodsdråbe i hende krævede en anden mands favntag … og så kunne hun pludselig fare op og overfuse sine piger, dænge dem til med de mest hårrejsende, uforfalskede nybodersord, så pigerne i deres forfærdelse fo'r og fløj og ikke vidste om de skulle græde eller le. Et forfærdeligt dystløb var det, som rasede i hendes lille hjerte, mellem kongen og malteserridderen, mellem taknemmelighed og elskov. Moderen, der havde været hos hende dagen efter fødslen, havde hun jaget på porten i så frygtelig en ophidselse, at madam Rafsted havde siddet derhjemme i flere dage og grædt, fordi hun tænkte, at nu havde hendes eget utaknemmelige barn jaget hende ud af Paradisets have. Men en skønne formiddag sendte datteren så bud efter hende og bad hende om forladelse og vidste ikke, hvor milde ord hun skulle finde frem for at gøre det godt igen, og hun overvældede moderen med gaver og penge af sin overflod. Siden kom madam Rafsted hver formiddag og tog det onde med det gode, men sad alligevel hos hende i én angst for, hvad

datteren nu ville finde på at sige og gøre; og så snakkede hun op om løst og fast ...

Sådan sad hun en formiddag og sladrede, mens hun kælede for en hel dynge silketøjer og guldstads, som kongen om morgenen havde ladet bringe ud på Toldbodvejen. Den lille Louise lå savlende og pludrende i sin vugge; fru Dannemand lå med ansigtet vendt mod væggen og gav den nyfødte die; med lukkede øjne lå hun, halvt dysset i søvn af moderens stemme, der kun nåede hendes øren som en fjern summen ...

"Men Gud," sagde madam Rafsted, "nu må du da være lykkelig, så god som han er ved dig. Men jeg synes ikke, du rigtig skønner på det ... og så at tænke sig, at du engang har ligget ved mit bryst ligesom tøsen dér, bare at du var en ren dejlighed; du lignede meget mere en prinsesse end nogen af disse, det er så sandt, som jeg sidder her; hvis det ikke er som et eventyr, så ..."

Fru Dannemand gjorde en utålmodig bevægelse, så barnet begyndte at skrige. Men madam Rafsted overdøvede hende:

"Har du følt på den silke her? Den er jo ikke til at få for penge; jeg så noget i går i et vindue, det kostede over to hundrede rigsdaler, og det var ikke halvt så kønt; sikke tider du ... skesantens kone fortalte mig i går, at nu må de give 48 rigsdaler for et ris papir; og en kop kaffe er der jo ikke at tænke på, nu den står i seks daler pundet; din fader går også og gnaver, fordi han ikke kan få sin dram ... ja, du har skam skudt papegøjen, min pige; kongen må jo være helt tosset af forelskelse i dig, sådan som han forkæler dig ..."

Fru Dannemand fo'r op på albuen, i et sæt og rev i den broderede klokkestreng, så det kimede.

"Tag dem ud," råbte hun til goldammen, der kom skridende værdigt ind i en ubeskrivelig pragt af stivet hvidt og fløjl og guldbroderi ... "tag mig de unger ud! Her er jo et skrål, så her er ikke til at høre ørenlyd ..."

Og goldammen fjernede børnene så roligt, som om intet mere kunne sætte hende i forbavselse.

"Nu har jeg aldrig!" udbrød madam Rafsted. "Og sådan en har du til at varte dig op! Jeg måtte tage mig i det for ikke at rejse mig op og neje, da hun kom sejlende."

"Ja hvad så?" sagde fru Dannemand bittert ... "når han har købt mig, så må han vel også betale, hvad det koster."

"Nej men Bendte!" sagde madam Rafsted forskrækket, "sådan som du taler om kongen! Du skulle nu alligevel tage vare på din mund, at ikke nogen finder på at sladre."

"Ja, hvad så?" sagde fru Dannemand, "jeg er lige glad, så træt jeg er af det hele; bliver dette her ved, siger jeg det en dag til Frederik selv."

Madam Rafsted sad og stirrede på hende og knugede sine hænder sammen.

"Ak, Gud hjælpe os alle sammen," sagde hun, "jeg ser nok, hvordan det hænger sammen; det er din spanske greve, du tænker på; du holder af ham endnu."

"Ja," sagde Bendte, "jeg holder af ham endnu, og jeg tænker aldrig på andet. Hvorfor skulle jeg ikke have ham i mine tanker? Det er dog alt, hvad jeg har tilbage af ham, og det kan vel ikke skade nogen, siden han ikke bryder sig om mig og aldrig kommer her mere."

"Jamen Bendte *dog* ..." sagde Madam Rafsted og rakte al stadsen, hun sad med i favnen, frem imod hende ... "når han nu

er så god imod dig ..."

"Ja tag det, tag det med dig hjem alt sammen," sagde fru Dannemand træt. "Jeg gider ikke se det for mine øjne."

"Nej, men Bendte da ..."

Madam Rafsted sad et øjeblik ganske fortumlet og knugede herligheden op til sig. Men så tog hun sig i det og lagde det hele hen med et suk.

"Du er jo ikke rigtig klog," sagde hun. "Alt det, som kongen har givet dig ... hvad tror du, han ville sige? Men godt dum er du nu alligevel, hvis du kaster ham fra dig, så længe han holder dig ordentligt ..."

Og hun blev ved at prædike, men det var for døve øren. Fru Dannemand havde vendt sig om mod væggen og svarede ikke engang, da moderen sagde farvel. Og så sank hun hen i drømme, hver dag pinefulde drømme ...

"Hvorfor kommer han dog aldrig?" tænkte hun. "Han holdt jo dog af mig, så falsk kunne han umuligt være at se sådan på mig, hvis han ikke brød sig om mig. Men hvad skal jeg dog gøre for at få ham at se igen? Her sidder jeg som i et bur og kan ikke gå derhen, hvor mit hjerte kalder. Bag vinduerne her eller bag vinduerne i min vogn ... spærret ude fra livet og verden, hvor han måske nu tager en anden kvinde i sin favn ... men naturligvis har moder ret. Jeg er godt dum, at jeg ligger her og tæres hen af længsel efter en mand, som hverken vil eje eller have mig. Jeg er værre end dum, jeg er ond og utaknemmelig, slet ikke Frederiks kærlighed værd. Og jeg får nok min straf, jeg får nok min straf ..."

Hun greb et lille sølvindfattet spejl, som kongen havde givet hende, og som altid lå ved siden af hendes seng. Men hun havde

næppe kastet et blik deri, for hun lagde det fra sig og gemte ansigtet i sine hænder.

"Jeg bliver grimmere for hver dag," tænkte hun. "Jeg græder mig grim og våger og længes mig grim; og når jeg bliver grim, så går min Frederik fra mig. Så står jeg ganske ene i verden; så kan jeg blive en skøge ligesom Grethe Lystrup eller Martha Sejrsen ... bytte kongen med en officer og officeren men en grosserer og grossereren med hvem som helst. Men det er ikke for godt til mig, så egenkærlig jeg er og så troløs mod min Frederik, der aldrig har gjort mig andet end godt ..."

Og så myldrede de op i hende, selvbebrejdelserne, minderne. Hun græd af skam; for så længe hun kunne huske tilbage, havde kongen været hende en tro ven; god var han mod alle, elsket af alle; men hun, som skyldte ham allermest, var rede til at forråde ham, havde allerede forrådt ham i sine tanker, ville forråde ham i gerningen i dette øjeblik, om hun blot kunne. Men hun ville ikke, hun ville ikke, hun ville ikke gøre sin Frederik sorg ...

Uret inde i dagligstuen slog i det samme; hun lagde først nu mærke til, at det var ved at mørkne; det var ved den tid, kongen plejede at komme; og hun trak heftigt i klokkestrengen.

"Bring mig de små her ind," sagde hun til goldammen. "Og pas så på ved vinduet derinde og sig mig, når der kommer nogen ind gennem lågen fra Amaliegade."

Hun havde næppe fået puslet lidt om Louise og lagt den mindste til sit bryst, da hun selv hørte lågen smækkede dernede, og goldammen sagde:

"Nu kommer Hans Majestæt."

Og fru Dannemand kyssede sine små og søgte at tvinge alle gode og milde tanker frem i sit sind; men hun tænkte slet ikke

på at udslette sporene af, at hun havde grædt, for hun vidste godt, at kongen i denne tid ikke lagde synderligt mærke til noget udenfor sig selv; han blev mere og mere forceret i sin lystighed for hver dag, der gik, og var på samme tid så adspredt, at det var let at mærke, at hans tanker var bundet langt borte i større og alvorligere ting.

I dag begyndte han at fortælle både det ene og det andet fra sit familieliv på Amalienborg, hvad han ellers aldrig plejede ... om den afdøde arveprins Frederiks ældste datter, Juliane, der var blevet viet til prins Wilhelm af Hessen-Filipsthal, og om kronprinsesse Caroline, der var blevet forlovet med prins Christian af Hessen.

"Hvad siger du til det?" sagde Frederik den Sjette. "Han er en broder til min kone, ved du nok, så nu bliver hun min sæl sin egen datters svigerinde, hå, hå, hå ... men nu må du pinedød se at blive rask og komme på benene, lille Frederikke; vi skulle jo da også se at have den lille tøs i kirke. Har du tænkt over, hvad hun skal hedde?"

"Skal vi ikke kalde hende Caroline?" sagde fru Dannemand. Det fløj hende ud af munden, bare fordi navnet endnu klang i hendes øren, og hun blev i det samme dødelig forskrækket, for hun forstod, hvor det måtte krænke ham, om et af hans uægte børn skulle tage navn efter en kongelig prinsesse. Men Frederik den Sjette svarede ganske roligt:

"Ja lad os det, det er jo et meget kønt navn. Men ved du hvad, så kunne jeg gerne løbe sur i pigebørnene, hå, hå; vi kommer til at give hende et navn til ... hvad mener du om at kalde hende Caroline Augusta ... eller Marie, for så får hun også navn efter min kone ..."

Som han havde sagt det, sank han ligesom lidt sammen på stolen, stirrede frem for sig og faldt i tanker. Det var også en vane, han havde lagt sig til i den sidste tid; og fru Dannemand fik tårer i øjnene mens hun så på ham; han var kommet til at se så træt ud; han begyndte ligefrem at blive gammel; det kunne virke helt uhyggeligt, når han sad sådan og så pludselig tog sig sammen og kom med en eller anden kåd drengeskæmt. Som nu, da han pludselig rettede sig og så plirrende på hende.

"Hør ved du hvad, lille fru Dannemand, når vi nu får dig stavlet på benene, så skulle du tage og lære at ride; det er virkelig meget morsomt … men jeg tror min sæl, min lille pige ligger dér og tudbrøler? Skal du endelig have sengen gjort våd, så tænker jeg Caroline Marie Augusta er karl for at gøre det, hå, hå … hvad pokker er der i vejen?"

"Å, det er ingen ting, Frederik," sagde fru Dannemand og prøvede på at le, men kom bare til at græde endnu stærkere … "men hvordan skulle det gå til, at jeg skulle få lært at ride?"

"Jo, det er så meget simpelt," sagde kongen. "Du kan ride med berider Schiøtt omme i Ridehuset. Det var dér, dronningen red, men nu er hun jo blevet for skrøbelig … hør, Benedikte, hvad er det for en vanden høns? Græder du nu, fordi min kone ikke er rask?"

"Det gør mig så ondt, når jeg tænker på dronningen," hulkede fru Dannemand, "jeg kan ikke gøre for det."

"Hå, hå," lo kongen, "ligger min lille pige dér og bliver jaloux, hvad?"

"Nej, det er slet ikke det, Frederik …, men jeg gør hende så megen uret, sådan som vi har det. Og skulle jeg nu ride i hendes ridehus …"

"Sikke noget snak," sagde kongen. "Hun rider jo slet ikke mere selv, siger jeg dig. Og du skal heller ikke tro, hun har det sådan med kærlighed; hun har det rigtig skidt, det er et eller andet djævelskab i underlivet. Og så er hun jo tung i sindet over de små børn, der døde; der var to små drenge imellem, men de var ikke til at holde liv i; hun ville jo gerne have givet mig en kronprins, kan du nok forstå."

Han blev pludselig alvorlig og sad igen en tid tavs. Så rejste han sig og sagde:

"Jo, vist skal du ud og ride, du sidder jo og bliver sur her, som om jeg havde puttet dig i kasjotten; og jeg skulle dog mene, det ikke er nogen forbrydelse af dig, at du holder af din konge, hvad? Og ved du hvad, det bliver vist alligevel det bedste, at Bjerres flytter, så du kan få det hele. Så skal vi have os et helt lille hof her, med dans og maskerader og sådan lidt halløj, hvad? Du er jo dog også min lille dronning, hå, hå."

Fru Dannemand var blussende rød, da han kyssede hende til farvel; hun holdt ham fast med sine arme om hans hals, ville ikke slippe ham, blev ved at græde med sit hoved ved hans bryst. Og han klappede hende hjælpeløst over håret.

"Så, så, lille Frederikke," sagde han, "jeg kan da for min død ikke fordrage den tuden; se nu du tager dig sammen, så vi kan få dig rask; jeg skal så snakke med Bülow om det andet."

Men Benedikte blev ved at græde, da han var gået, og borede ansigtet ned i sin hovedpude. Hun syntes, hun måtte skamme sig for at se et menneske i øjnene, om det så kun var hendes egne to uskyldige små.

For det var jo sådan, at da kongen sagde, hun skulle lære at ride, var den tanke faret gennem hendes hoved: nu kommer jeg

ud af mit bur; nu kan jeg måske få ham at se, den anden, malteserridderen. Mens hendes gode Frederik sad her og bare tænkte på, hvordan hun skulle få det bedre, forrådte hun ham i sit hjerte. Og så ærlig og trofast var han selv, at det aldrig faldt ham ind at nære nogen mistanke. Men det skulle blive anderledes; hun ville gøre, som han sagde; det ville nok blive bedre med hende, når hun kom mere ud imellem mennesker; for denne tanke, der havde besat hende, denne brødefulde længsel, som hun ikke kunne slippe, det måtte jo være syge griller, avlede af den ensomhed, hun så længe havde levet i. Nu måtte hun se at blive rask og glad igen, så hun kunne være sin Frederik en smule til opmuntring; han kunne vist trænge til det; og hun tænkte igen på, hvor meget han havde forandret sig i den sidste tid, hvor tynget og træt han så ud. Når han kom igen, så skulle han finde sin lille pige fra de gode, gamle dage, så han dog kunne have ét sted, hvor han kunne kaste byrden af sit sind.

Ja, fru Dannemand havde ret, Frederik den Sjette kunne nok trænge til lidt opmuntring; hun ville være blevet forfærdet, hvis hun havde kunnet følge ham med sit blik, når han forlod hende. Han gik strunk gennem gaderne og nikkede mildt til alle de loyale borgere, som bøjede sig for ham på hans vej, og han holdt sig stiv, så længe han endnu havde pligter at varetage. Men når han så blot et øjeblik sad alene i sit arbejdsværelse, sank han ganske sammen. Han så klart, hvor skævt alting gik for ham; alle hans bestræbelser for at afbøde de truende ulykker syntes frugtesløse, nettet trak sig mere og mere sammen om ham, undergangen syntes uundgåelig. Og i sit mismod undrede han sig selv over den hjertelige hyldest, befolkningen viste ham,

hvor han kom til syne. Somme tider rørtes han over denne urokkelige trofasthed; til andre tider nagedes han af mistænksomhed ... lurede der ikke en fare bag undersåtternes loyale maske? Ville folket ikke blot gøre ham tryg for i ro og mag hemmeligt at kunne forberede anslag mod hans enevoldsmagt, hans krone, måske hans liv? Han så jo dog klart selv, at hele hans politik var forfejlet; han vidste også, at misfornøjelsen i befolkningen var stærk og stigende; der skumledes i alle kroge. Men han vidste ikke, at det var hans ungdoms store bedrifter, der nu kom ham til gode; folket knurrede, men ikke over "den ejegode Frederik", negerslaveriets ophæver, bondestandens frigører, den nationale hærs skaber. Hadet vendte sig mod hans adjudanter, Bülow og de andre, som fik skylden for alle de politiske fejlgreb, som nu dyngede byrde på byrde over folkets nakke.

Broget så det ud; det var nu kundbart for alle, at Napoleon havde lidt et fuldstændigt nederlag i Rusland; russerne havde overvundet ham uden kamp, de havde ladet landet selv om at knuse ham. Helt frem til Moskva trængte han og fandt byen i brand; uden levnedsmidler, midt i vinterens hjerte, stod han med sin uhyre hær som i en ørken, hvor en usynlig, uangribelig fjende sneg sig om ham og udmarvede hans kraft. Han måtte gå tilbage, og tilbagetoget blev en vild flugt; hæren opreves, som en slagen mand drog den hidtil uovervindelige Cæsar tilbage gennem Europa.

Og på hans styrke og held hvilede Danmarks skæbne. Faldt han, da stod Danmark og Norge ene mod hele Europa; og i Sverige sad Bernadotte, Karl Johan, forræderen mod Napoleon,

Danmarks argeste fjende; ingen tvivlede om, at han havde sat Norges erobring som sit mål, måske Danmarks med.

Krigen med England slæbte sig langsomt frem gennem kaperier og småfægtninger; forgæves søgte de danske at tilbageerobre Anholt, som engelskmændene havde besat allerede 1809; forgæves kæmpede danske og norske søhelte imod overmagten. Ære og tab, det var vort udbytte af de fleste kampe; den norske fregat "Najaden" blev tilintetgjort af det engelske orlogsskib "Diktator" ... og dog var alt dette for intet at regne; en umistelig hæder var det, at vi overhovedet kunne hævde en plads til søs overfor selve den fjende, som mente at have knust os ved at røve vor flåde.

Men det frygtelige var, at krigen fremfor alt formede sig som en økonomisk kamp på liv og død. Det var uhyre vanskeligt for landet at skaffe levnedsmidler nok, især til Norge og Island; og al handel med England var jo forment Napoleons forbundsfælle. Næsten al indførsel blev forbudt af det, landet skulle købe, og udførslen standsedes af det, vi havde til salg. Og så kunne det jo alligevel ikke gennemføres; der var kul fra England, der var kolonialvarer, der var hundrede ting, som landet ikke kunne undvære; og så blev der givet den ene og den anden særlig tilladelse til at indføre en ladning af det, som manglede ... hvad naturligvis de fleste benyttede sig af til også at indsmugle andre varer.

Og havde det så været købmændene alene; men midt under den almindelige forvirring og desperation strøede kongen om sig med indførselstilladelser til private; folk spekulerede aldeles vildt, enkelte heldige skabte sig på kort tid uhyre formuer, langt flere mistede i dag alt, hvad de havde ejet i går. Adjudanterne

spekulerede ivrigst af alle … det var en offentlig hemmelighed, at Bülow flere gange var på nippet til at blive ruineret og kun frelstes ved kongens hjælp; det skulle nok sætte ondt blod, og adjudanterne fik så hele skylden.

Ingen vidste, at kongen selv var den ivrigste til at spekulere; han kendte jo konjunkturerne før nogen anden og risikerede intet; mens regeringen ved hundrede forbud lagde handelen øde, skummede den selv fløden; og under alt dette faldt pengene og steg priserne til det vanvittige; en specie måtte betales med 130 rigsdaler i papir; en tønde hvede kostede 100 daler kurant …

De svimlende kornpriser ramte brændevinsbrænder Bjerre hårdt; han lod sin virksomhed gå helt i stå; for han forstod sig ikke på den nymodens manér med at lave brændevin af kartofler, sådan som de lærte det nu på det kongelige brænderi; og så kom der et brev fra Bülow, som sagde ham op …

"Å, herregud," sagde madam Bjerre, da de om aftenen var krøbet til køjs, "det var dog ellers vores gamle hjem; jeg begriber ikke, at du kunne nænne at skille dig ved det."

"Nå ja, mutter," sagde Bjerre og gabede, "det var jo kongen. Og så var det skam også godt, vi kom af med kassen i tide … der er mangen rigere mand end jeg, som ryger af pinden i år."

Og et øjeblik efter snorkede han; han kom jo sent hjem nu, der var så meget at drøfte oppe i klubben …

Så flyttede Bjerres; de fik en erstatning for at rømme lejligheden straks. Og så blev hele huset sat på den anden ende. Fru Dannemand var kommet op nu, og hun kastede sig selv ud i det forcerede liv, som så dejligt døvede alle tanker; hun forhandlede med håndværkere og arkitekter og fik fremtryllet

en pragt, så hun i den første tid ikke kunne føle sig hjemme i sit eget hus. Soveværelserne og dagligværelserne blev flyttet ovenpå, så at hele den nederste etage blev selskabssaloner; kongen morede sig over hendes iver og gik ind på alle hendes indfald; han var lige glad, hvad det kostede, for det slog jo ikke til alligevel. Og fru Dannemand lod pengene rulle; madam Rafsted var ganske fortumlet over al den herlighed og henrykt over, sådan et liv, der var kommet i hendes Bendte.

"Næ, men nu *er* du da også glad," sagde hun, "og nu *kan* du da heller ikke få det finere!"

"Ja, du kan tro, jeg er glad," sagde fru Dannemand og snurrede hende rundt; "men der mangler meget endnu; nu skal du bare høre ... I skal tegnes."

"Hvad skal vi ... tegnes?" sagde madam Rafsted forbløffet, "hvem er det, der skal tegnes?"

"Du og fader og Anders Greisen ... I allesammen, jeg har talt med en billedhugger om det, og han skal lave jer i gibs, ligesom I står og går."

"Nej, nu har jeg aldrig ..."

"Jo, for jeg vil have jer her, så jeg kan se jer altid," sagde fru Dannemand. "I er dog alligevel de kæreste jeg har; men nu må du se at få fader med herud på søndag, så vi kan få ham tegnet af. Og husk, at han så tager uniformen på."

Madam Rafsted kom ganske fortumlet hjem og kunne næsten ikke vente, til Morten kom tilbage ved middagstid.

"Morten," sagde hun, "jeg skal hilse dig fra Bendte, og så skal du derud på søndag for at blive tegnet; Bendte vil have lavet os i gibs, og så skal vi stå i hendes stuer."

"Hvad er det for nogen narrestreger?" brummede Morten gnavent. "Jeg vil slet ikke have noget med jeres komedie at gøre."

Morten Rafsted var næsten blevet helt karl igen i al denne tid, hvor han så godt som aldrig smagte en dråbe; hvor kær han end var i rusen og dens glemsel, så skal der dog både lyst og evne til at give en mark eller mere for en dram.

Og nu slog han i bordet.

"Galt nok er det, at den hore skal være min datter," sagde han. "Det er snart alt det, jeg kan nære mig på Holmen nu; der var én i går, som begyndte at stikle til mig og spurgte, om kongens svigerfader ikke kunne give en omgang … en luset matros var det; jeg lagde ham naturligvis i dækket med det samme; men jeg skammer mig som en hund, og jeg sætter ikke mine ben i den rede, så længe jeg kan sanse og samle."

Madam Rafsted sagde ham slet ikke imod; hun vidste kun alt for godt, hvordan han skulle tages. Hun diskede sådan op for ham om søndagen allerede fra morgenstunden af, at han blev tilpas gemytlig og fulgte med hende hen på Toldbodvejen. Men stram i ansigtet var han ligegodt, da han hilste på Bendte; han skævede mistroisk rundt til al stadsen og lukkede ikke munden op; da han kom hjem, drak han sig kanonfuld, så han måtte holde sengen om mandagen; og efter den tid slog han sig på drikkeriet igen.

"Du får sgu og skaffe, hvad der skal til, mutter," sagde han og jog hende hen på Toldbodvejen efter penge, når han var gået læns. "Skal jeg være kongens svigerfader, vil jeg min salighed også leve som en hertug."

Og Bendte gav altid moderen, hvad hun bad om og mere til; Bülow havde ordre til at lade udbetale alt, hvad hun forlangte, og kongen ville ikke vide af noget regnskab.

Tegnede blev de da så alle tre, og snart stod de i skinnende gibs i fuld legemsstørrelse inde i fru Dannemands kabinet ... Morten Rafsted i fuld galla med øksen i hånden, madam Rafsted i nymfegevandt og overjordisk skønhed, og Anders Greisen i den kadetuniform, han snart skulle bære.

Det var ordnet i hemmelighed alt sammen, for det skulle jo være en overraskelse for hendes Frederik; og hun var helt stolt, da hun endelig kunne vise ham det.

Men Frederik den Sjette blev alligevel noget forbløffet, da han så arrangementet.

"Hvad dælen er det!" sagde han og blev stående på dørtrinet, "det er jo et helt vokskabinet, du har fået stavlet op. Hå, hå, nå, det er fader og moder og lille broder, hvad? Ja, du er en rigtig god, lille pige; det er meget kønt af dig, at du tænker på dine forældre. Nej, men ved du, hvad jeg har tænkt på, Frederikke, skal vi ikke have os en have?"

Han skyndte sig ud af kabinettet og kom der ikke i lang tid; han fandt dog alligevel, at den fordrukne Holmens tømmermand, hvem han selv i sin tid havde frelst fra fængslet, var kommet ham lovlig nær ind på livet.

Men så gav de sig til at tale om denne have, og arbejdet blev straks sat i gang. Ejendommens grund strakte sig langt bagud, helt om til Amaliegade, hvor den låge var, som kongen plejede at gå igennem. Allerede i det sildige efterår blev grunden gravet og beplantet; Frederik den Sjette satte selv det første træ, en lind, som grønnes derude den dag i dag.

"Dér skal vore børn sidde under engang," sagde kongen, "for vi vil have rigtig mange børn, lille fru Dannemand; jeg kender ikke noget bedre; men nu skal den næste være et drengebarn, lille pige, ellers bliver Frederik gal i kalotten, hå, hå ... skønt ..."

Han blev pludselig alvorlig og tilføjede:

"Hvad kan det så nytte, siden han ikke kan komme til at regere? Og selv om det var en kronprins, så er jeg pinedød ikke sikker på, at der bliver noget land for ham at regere over, nej, såmænd er jeg ej."

Så faldt han hen i sine tanker, og fru Dannemand i sine, som altid var de samme, den samme længsel, den samme anger.

Og sådan gik det ofte nu, at bedst som de havde det hyggeligst og munterst, så faldt skyggen over dem, og de bjergtoges hver af sine tunge tanker, dem de ikke kunne dele med hinanden.

Så blev lejligheden indviet med et stort bal, hvor borgerskabets unge døtre dansede med Frederik den Sjettes officerer og med ham selv. Det styrkede kongens popularitet mægtigt i borgerskabet, at han ville vise sig så jævn og ligefrem, og selv var han glad ved at have et sted, hvor han kunne færdes som et menneske mellem andre mennesker.

Ud over byen løb rygtet om hoffet på Toldbodvejen, om den unge fru Dannemands ynde og munterhed. Det hed sig, hun havde stor indflydelse på kongen; man sagde, at hun havde skaffet flere officerer forfremmet; og sikkert var det, at når en af hendes borgerlige gæster bad om hendes hjælp for at opnå en indførselstilladelse eller anden begunstigelse, sagde hun sjældent nej, og hendes ja var lige så godt som kongens eget; det blev alt sammen, som hun ville have det.

Så begyndte hun at ride med berider Schiøtt i Ridehuset, og det vakte jo stor forargelse i de dertil indrettede kredse; at hendes hest skulle træde i dronningens fodspor, det gik dog en lille smule over stregen; der manglede vel så ikke meget i, at hun skulle præsenteres ved hove og sidde til bords med Hendes Majestæt ...

Omtalt blev hun over den ganske by, og bagtalt, forkætret af dem, der ikke kom i berøring med hende, yndet blandt sine gæster, og det var snart sagt hele det højere borgerskab.

Dér kaldte man hende "den lille dronning". Almuen beærede hende med et tilnavn, der ikke var fuldt så smagfuldt ...

Alt det brød fru Dannemand sig nu ikke meget om, men netop på denne tid ramtes hun af en krænkelse, der sårede hende dybt. Dronningen havde endnu ikke forsonet sig med den tanke, at kongen hos en anden skulle finde den lykke, hun ikke kunne skænke ham selv; og især krænkede det hende, at hans valg var faldet på en person af så simpel herkomst, uden opdragelse og kultur. Hun tænkte, at det måtte da vel være pigebarnets skønhed, der havde gjort udslaget, og hun blev nysgerrig efter at se hende. Men om at give hende foretræde ville hun ikke høre tale; skulle hun stå ansigt til ansigt med sin ægteherres mætresse, tale med hende og måske række hende sin hånd til kys?

Hun fik det da arrangeret sådan, at hun en dag tog plads foran to store spejle, og så førte en af hofdamerne fru Dannemand langsomt gennem gemakket ved siden af.

Naturligvis sårede dette fru Dannemand dybt, og selv om hun følte sig skyldig overfor dronningen, kunne hun i mange år

ikke tilgive hende den ydmygelse, der så unødigt var tilføjet hende. Men til sin Frederik sagde hun intet derom.

26. Majoren

Den 5. januar 1813 indtraf endelig den uundgåelige pengekatastrofe: Frederik den Sjette måtte så at sige erklære sig bankerot. De bestående banker ophævedes, der oprettedes en rigsbank og udstedtes nye pengesedler, som skulle afløse alle de gamle. Men disse sedler kunne banken ikke indløse for det første, den havde ingen valuta for dem; som sikkerhed for seddelgælden stilledes en prioritet, der uden videre pålagdes alle landets jordejendomme, og dertil bestemtes det, at en rigsdaler af de nye penge skulle gælde for seks rigsdaler af de gamle; det var en hestekur, så det kunne forslå, og det medførte en fuldstændig omkalfatring af alle forhold.

Frederik den Sjette selv følte det, der var sket, som en lettelse; han tænkte, at nu var der vel med ét slag gjort en ende på alt vrøvlet, og så ville forholdene hurtigt blive tryggere og fastere, når blot krigen ikke væltede nye ulykker ind over landet; og fra den kant syntes det at skulle lysne; Napoleon, med hvem Danmark stod og faldt, var ikke kuet af sit nederlag i Rusland; han sad nu i Paris og stampede nye hære op af jorden.

Men i befolkningen vakte pengereduktionen en storm af harme; man bøjede sig stadig i ærbødig kærlighed for den velmenende monark; men finansministeren, grev Schimmelmann, var ikke netop populær i de dage. Det var jo ingen spøg for en mand, der havde seks tusinde rigsdaler til gode, at han kun fik det ene tusinde udbetalt tilbage; men mange mæglere skovlede penge ind, det store firma Trier og Meyer tjente en kæmpeformue; en enkelt mand var der, som i sin tid havde købt for 10.000 specier kongelige obligationer,

hvis pålydende værdi var halvanden million; nu kom den ny pengelov – og den bestemte, at de kongelige obligationer skulle undtages fra reduktionen og betales efter deres fulde pålydende, så manden blev med ét slag millionær. Men at enkelte var så heldige, bidrog naturligvis kun til at forbitre de andre yderligere; og der var stuvende fuldt i kongens forgemak af folk, der kom for at klage deres nød og andrage om understøttelse af chatolkassen, men de fleste måtte gå med uforrettet sag.

Oppe hos grev Vargas de Bedemar sad hans gode ven, major v. Cruse, og klagede sig gudsjammerligt; han havde anbragt det meste af sin formue i et kaperfartøj, som englænderne havde taget, og for de sørgelige rester havde han købt courantsedler i det fortvivlede håb, at pengene dog engang igen måtte stige; nu sad han der midt i dyrtiden med en bunke papir, som hverken var til at leve eller dø af.

"Jeg er en ruineret mand, greve," sagde han, "og min stakkels Cathrine; det var hendes medgift, der røg i lyset … Gud bevare min mund for at sige noget på Hans Majestæt, men han har nu ikke været heldig i valget af sine rådgivere; de siger, det er Bargum i Paris, der har udkastet planen, De ved, det er en søn af direktøren for det guineiske kompagni, han, som måtte forlade landet efter sin bankerot; en køn herre til at ordne landets finanser."

"Sladder," sagde grev Vargas, der sad foran spejlet og barberede sig. "Ikke andet end sladder. Men sæt Dem dog ned, kære major; gulvet ryster under Dem, så jeg er lige ved at skære mig."

"Sladder?" sagde majoren ophidset og blev ved at gå. "Da er det pinedød ikke sladder, at jeg er ødelagt i bund og grund. Jeg takker da Gud, at min kone ligger i jorden."

Grev Vargas smilte ironisk til sit eget spejlbillede; det var ham ganske uforståeligt, at en mand kunne tage sig et lumpent pengetab så nær.

"Og så min gæld," sagde majoren, "bliver jeg erklæret bankerot, mister jeg min charge og kan komme til at kukkelure i gældsfængslet alle mine dage."

"Herregud, major," sagde greven, "så gå til kongen; han hjælper jo Gud og hver mand; og De ved jo selv, at militæretaten står hans hjerte nær."

"Tror De ikke, jeg har forsøgt det?" sagde majoren. "Men jeg fik afslag; Bülow og de andre har naturligvis været der; det hedder sig, adjudanterne har tabt så meget på deres kaffehandel og sukkerspekulationer, så kongen har måttet rykke ud med flere tønder guld for at redde dem; en sølle major kommer jo ikke i betragtning i så fint et kompagni. Men De, som er så klog, kære greve, giv mig dog et råd."

Majoren blev stående bag stolen, så greven kunne se hans skaldede hoved og oppustede ansigt i spejlet. Der greb ham et pludseligt ubehag, så han uvilkårligt rykkede stolen længere bort og spurgte sig selv, hvordan han i grunden var kommet så dybt i med en mand, der ikke indgød ham den mindste sympati. Men i det samme faldt han i tanker og lagde kniven fra sig.

"Et råd?" sagde han så. "Kære major, vejen til kongen går naturligvis gennem dem, der har hans øre."

"Det nytter ikke," sagde majoren. "Bülow kan ikke fordrage mig og tænker desuden bare på at mele sin egen kage."

"Å, Bülow," sagde malteserridderen foragteligt og greb kniven igen. "Hvor har De dog Deres tanker henne, major? De skal naturligvis gå til den lille dronning."

"Den lille dronning?" sagde majoren, og det klarede op i hans ansigt. "Fru Dannemand? Jamen der er jo Bülow også potte og pande, og jeg ved ikke, hvem der skulle forestille mig."

"Det skal jeg," sagde grev Vargas.

"Kender De fru Dannemand?"

"En smule," sagde grev Vargas og smilte. "Og nu skal jeg jo rejse til Norge i aften, så jeg kan passende tage afsked med det samme; hvis De vil hente mig her et kvarter før to ..."

Og han sank, da majoren var gået, hen i tanker. Egentlig havde den lille mætresse jo ikke optaget ham videre stærkt dengang. Der havde været noget værdigt over hende, en lad ynde, som klædte hendes ungdom allerkærest; hun var så helt anderledes end de andre kvinder, han havde truffet, og betaget af ham ved første blik ... så gjorde det hende jo også pikant, at hun var den snurrige, halvgamle konges veninde. Men hun havde jo været frugtsommelig ... og så kom Bülows trussel, der ikke var til at misforstå; den var nok til at gøre ham kold; når han skulle være ærlig, havde han ikke skænket hende en tanke siden.

Men så havde han tilfældigt set hende forleden udenfor Ridehuset; frisk og sød var hun hoppet ud af sin vogn, og synet havde ganske fortryllet ham; den tanke tændtes pludselig i ham, at hende ville han eje; hun skulle blive den næste, før eller senere skulle hun blive hans.

Så fik hun øje på ham, og han hilste dybt … men ikke dybere, end at han fangede det glimt af angst og glæde, der lyste op i hendes blik; hendes rødme, hendes forvirring, den usikkerhed, der pludselig kom over hendes bevægelser, så det var som en helt anden kvinde, der gik ind i Ridehuset, end den, der var hoppet ud af kareten, intet undgik hans skarpe blik. Og så erfaren var han i elskov, at han med det samme læste i hendes hjerte, som i en opladt bog. Han vidste nu, at hun ikke havde glemt ham; hun elskede ham, hun havde længtes efter ham; hun ville være hans i den time, han selv ville det …

Han smilede og sukkede. Fru Dannemand var Frederik den Sjettes mætresse, hun var *tabu*. Og i aften skulle han rejse; måske blive borte i år.

Men enfin, han ville dog gøre hende sin visit, spinde endnu nogle tråde mellem sig og hende, lægge endnu en sæd, og så afvente dens vækst og modning; ingen vidste, hvad tiden kunne bringe; kongegunst plejer jo sjældent at vare evigt …

Men rigtig godt passede det nu alligevel, at han kunne følges derhen med majoren; så havde han én at dække sig bag og behøvede ikke at frygte for det hede blod, der så ofte havde fristet ham ud i uføret. For så meget stod fast, at netop nu, da han steg i kongens gunst, ville han ikke sætte sin fremtid over styr for et kærlighedseventyrs skyld.

Majoren var præcis, og da de kun havde få minutters gang til Toldbodvejen, var fru Dannemand endnu alene, da de blev meldt; det var netop det, grev Vargas havde beregnet; han ville endnu engang nyde synet af hendes forvirring, forvisse sig om sin magt over hendes sanser …

Men det kom alligevel anderledes, ganske anderledes denne gang, end han havde ventet. Fru Dannemand havde kæmpet og våget og bedt, siden hun mødte ham udenfor Ridehuset, men hendes kærlighed var blusset så heftigt op, at hun ikke havde kunnet stå imod. Hun syntes slet ikke mere, der var nogen fare; herregud, hun var jo dog herre over, hvor langt hun ville gå. Og den tanke fo'r igennem hende: Hvad vidste hun i grunden om Frederik den Sjettes liv, når han ikke var hos hende? Havde hun nogen som helst grund til at mene, at han var tro imod hende? Det var han sikkert ikke, konger plejede jo at følge deres lyst. Havde han ikke sin dronning, som han holdt af, og kastede dog sin kærlighed på en lille nyboderspige? Hans hjerte kunne sikkert rumme flere ...

Og så var hun jo da ikke hans dronning, kun en lille pige, som han havde til sin glæde, og som gjorde sin pligt, når han havde sit fristed hos hende. Det med grev Vargas var noget ganske andet ... et uskyldigt sværmeri, en dulgt lykke, som livet skyldte hende, og som ingen havde ret til at nægte hende. Og hvad betød det desuden alt sammen mod dette ene salige vidunder, at han ikke havde glemt hende, at han elskede hende, at han ville komme, for det havde hun læst i hans blik, at før eller senere ville han komme igen ...

Og nu, da han stod her i hendes stue, gav hun sig ganske hen i sin glæde; hun rejste sig og gik ham i møde med fremstrakte hænder.

"God dag, kære greve," sagde hun, "det var smukt af Dem at se herop. Men nu skal De rigtignok have skænd; hvor *har* De dog været så længe ..."

Grev Vargas blev en smule urolig og skottede til majoren; han havde ikke ventet, at hun skulle være så uforsigtig; der var jo et vidne, og ingen kunne tage fejl af, at hendes glæde var en smule ud over det konventionelle. Forhåbentlig var majoren for dum ...

"Madame," sagde han og kyssede hendes hånd, "mit arbejde levner mig desværre sjældent tid til at leve, som mit hjerte tilskynder mig ... men må det ikke være mig tilladt at præsentere major von Cruse, som er min gode ven; jeg ville gerne anbefale ham til madames bevågenhed ..."

"Velkommen, hr. major!" sagde hun venligt, "det passer udmærket; vi har netop en lille dans i aften, og De skal være hjertelig velkommen, De og deres familie. På grev Vargas kan jeg vel gøre sikker regning?"

"Det er desværre umuligt, madame," svarede malteserridderen og holdt hendes blik fangent under sit. "Endnu i aften må jeg rejse til Norge; jeg kom for at sige *adieu*."

Majoren stod og stirrede glubsk fra den ene til den anden; han mærkede godt, at det ulmede bag grevens slebne høflighed; han så, hvor bleg fru Dannemand blev, da han talte om sin rejse. Så det stak der altså under ... malteserridderen og fru Dannemand! Se, se ... hun generede sig såmænd ellers ikke, den lille dronning ...

"Men hr. greve," sagde fru Dannemand, "til Norge på denne årstid? Det må dog i det mindste kunne opsættes."

"Desværre, madame," sagde han ... "jeg rejser i kongens ærinde; en meget ærefuld sendelse i øvrigt; det har behaget Hans Majestæt at udnævne mig til medlem af kommissionen angående Kongsbjerg, Aardal og Røros bjergværker og tilstå mig en rundelig pension. Hans Majestæt er særdeles god imod

dem, der tjener ham, og jeg ville ikke for alt i verden forspilde hans gunst."

Han sagde det sidste med så stærk en betoning, at hun ikke kunne misforstå ham; men hun læste samtidig i hans øjne noget, som gav hans ord en dybere mening. Vente, sagde hans blik, det er jo kun at vente. Men så faldt igen hans ord som et slag.

"Det er sandsynligt, at jeg bliver borte i flere år ..."

Fru Dannemand fik med en voldsom anspændelse atter magten over sig selv, så vidt at hun kunne føre konversationen over i et mindre farligt spor. Men desværre var major v. Cruse ikke alene dum, han var også fiffig; han lod sig ikke narre af de ligegyldige ord; han fik færten af det, der lå under ... skimtede dunkelt de fine tråde, som spandt sig imellem disse to, og lovede sig selv, at den sag skulle han nok få nærmere rede på; det var en viden, som altid ved lejlighed kunne blive nyttig for sin mand ...

Så rejste grev Vargas sig og tog afsked.

"Men majoren tillader jeg mig at lade blive tilbage," sagde han, da han kyssede hendes hånd. "Jeg ved, han har noget at bede dem om, og det ville være mig overmåde kært, om madame ville låne ham øren ..."

Fru Dannemand blev ved at stirre på døren, da den havde lukket sig efter ham, og hun sagde intet. Majoren havde hun i øjeblikket ganske glemt; og majoren vogtede sig vel for at bryde tavsheden; han brændte af utålmodighed efter at se, om hun ville gå så vidt, at hun holdt øje med malteserridderen fra vinduet og hilste. Og det gjorde hun; så vidste han besked ...

En tid endnu blev fru Dannemand stående med sin brændende pande mod den kølige rude; hun hørte endnu grev Vargas' stemme i sine øren, syntes endnu, hun så ham hilse og forsvinde derovre under Grønningens træer. "Jeg rejser," sagde han, "jeg bliver borte i årevis; jeg ville ikke for alt i verden forspilde Hans Majestæts gunst ..."

Men så følte hun igen hans brændende blik over sig, og i dets stumme tale var der en anden klang. Hun kunne slet ikke føle sig bedrøvet, det gjorde slet ikke noget, at han rejste. Han var kommet, og han ville komme igen; han elskede hende, og engang ...

Hun hørte i det samme en hæs rømmen bag ved sig og kom i tanker om majoren; en følelse af uvilje greb hende over, at han havde været vidne til denne scene; ikke fordi hun frygtede ham, men dette ville hun så gerne have haft for sig selv; en hemmelighed skulle det have været mellem ham og hende ...

Hun vendte sig og tog først nu majoren i øjesyn; halvgammel og grim var han, han faldt aldeles ikke i hendes smag; hun var heller ikke sikker på, om der ikke lå en dulgt medviden i hans blik, og hun sagde temmelig koldt:

"Å om forladelse; det var hr. major v. Cruse, ikke sandt? Det forekommer mig, at greven antydede, at De havde noget på hjerte?"

Hun var i dette øjeblik iført al den værdighed, hun havde vænnet sig til at anlægge over for de utallige ansøgere, der hjemsøgte hende, og som havde skaffet hende tilnavnet "den lille dronning." Det løb majoren koldt ned ad ryggen; det slog ham, at han måske havde gjort klogere i ikke at lægge mærke til noget, sagtens allerklogest i at fjerne sig sammen med grev

Vargas; og han stod og hakkede i det. Men så forandrede fru Dannemand på én gang sit væsen, hun kom i tanker om, at det var grev Vargas, der havde indført ham; han var grevens ven og havde krav på hendes hjælp; måske kunne hun også igennem ham høre nyt om sin vens færden i det fremmede land; så bad hun majoren tage plads og lyttede deltagende til hans klager og lovede at gøre alt, hvad der stod i hendes magt for at hjælpe ham.

"Og så glæder jeg mig til at se Dem i aften," sagde hun tilsidst. "De må komme rigtig ofte, og hvis Deres hustru ..."

"Jeg er enkemand, Deres Nåde, jeg har kun en datter."

"Jamen så Deres datter da ... nej, De behøver aldeles ikke at præsentere hende først; her er vi jo ikke ved hove ..."

Det ringede i det samme; det var general Bülow. Han mødte majoren i døren og besvarede knap hans hilsen.

"Kommer *han* her?" sagde Bülow til fru Dannemand, da de var ene. "Deres Nåde må tilgive mig, men jeg vil indtrængende advare Dem mod major von Cruse; han er en tarvelig person og yderst intrigant."

"Nå ja," sagde fru Dannemand muntert, "så trænger han jo så meget mere til at komme i godt selskab, kære general; her på Toldbodvejen trives intriger ikke ..."

Og så fordybede de sig i nogle regnskaber og arrangementer ...

Det var en glimrende forsamling, der om aftenen samledes i fru Dannemands lejlighed. Og hun modtog sine gæster så elskværdigt, at de alle fik indtrykket af, at hun var i strålende humør; men i virkeligheden var hun forstemt; malteserridderens afrejse hvilede alligevel på hende som et

tryk, og hver gang døren gik, blev hun urolig … om det dog ikke skulle være ham? Han kunne jo dog have bestemt sig om; hun kunne ikke rigtig forstå, om han sådan ville forsvinde uden blot denne ene aften at være hendes gæst … den første aften, den sidste for lange tider. Og så følte hun det alligevel som en lettelse, da han ikke kom, for hvordan skulle det være gået mellem alle disse mennesker, så dårligt hun kunne beherske sig selv … og så endda, når kongen var til stede …

Nu kom Frederik den Sjette; han kyssede ganske ugenert fru Dannemand og gik så rundt og snakkede med gæsterne så jævnt og ligetil, som var han en af deres egne … lidt for jævn og ligetil, var der nok en og anden, som syntes; for denne aften var der adskillige fornemme herrer, som kun mødte efter tilsigelse og derfor var i høj grad oplagt til at skumle. Der var kammerherre Bülow, kammerherre de la Calmette og kammerjunker Morgenstjerne … de holdt sig i et hjørne for sig selv, og da dansen begyndte, og Frederik den Sjette med fru Dannemand havde ført polonaisen op, hvor de ikke kunne undgå at være med, så slog de sig ned ved kortbordene. Men kongen var ikke af gulvet, og adjudanterne svang de unge borgerdøtre … for der *var* kun borgerdøtre, og derfor blev fru Dannemand ved at være forstemt, hvor muntert hun end teede sig …

Disse aftenselskaber var og blev en ydmygelse for hende. Hun vidste nu, hvad der ventede hende, hver gang en gæst blev meldt. Min hustru beklager meget, at hun er forhindret … Min kone befandt sig ikke vel … Tænk, hvor uheldigt, Deres Nåde, at mine døtre netop skulle på landet …

Undskyldninger og udflugter, hun var ikke god nok til "uskyldige" kvinders selskab; hun var som befængt med en smitte; man isolerede hende, man ønskede at understrege hendes tvivlsomme stilling som kongens mætresse, hos hvem kun herrer kunne være bekendt at give møde. Om det så var den sølle major v. Cruse, havde han ikke sin datter med; hun havde forkølet sig på en spadseretur ...

Da alle gæsterne var taget bort, fik Frederik den Sjette støvlerne af sig og piben tændt; han gabede og strakte sig velbehageligt i stolen og stirrede gennem røgskyerne over på sin lille Frederikke Benedikte, der sad ved vinduet med hænderne foldet under sin nakke og sagde ikke et ord.

"Nå ja, det var jo da meget fornøjeligt," sagde kongen og gabede igen ... "men hvad er der i vejen med min lille pige? Du ser pinedød ikke ud, som om du havde moret dig ... hvad er det nu, der gnaver på de små tanker, hvad?"

"Å, det er ingen ting," sagde fru Dannemand og fik tårer i øjnene i det samme.

Men så kom hun i tanker om, at det var ikke værd, kongen begyndte at gætte; og hun sagde så, at det krænkede hende så dybt, sådan som folk så hende over hovedet; kunne borgerne sende deres døtre her hen, så kunne de adelige damer vel heller ikke være for fornemme til at komme; det var jo da på en måde kongen, der indbød dem, og Gud måtte vide, om de i grunden var så meget finere end de andre ...

"Hå, hå, hå," lo Frederik den Sjette ... "nej du må nok sige det, lille pige. Som nu dem, der var her i aften ... ja Franz Bülows kone er da for resten en baronesse Selby, men hendes moder var såmænd en jævn købmandsdatter. Nå og kaptajn Holsteins

svigerfader er rebslager, general-krigskommissær Astrup er gift med en parykmagerdatter, kammerherre Bülow med en gartnerdatter; Calmettes kone er datter af en forpagter og Morgenstjernes har været tjenestepige, hå hå ... du skal ikke tro, vi har det finere ved hove. Det er jo heller ikke andet end noget skaberi, lad du de madammer stikke næsen i vejret, som de vil. *Min* kone kommer her da for resten heller ikke, hå, hå ..."

"Nej men Frederik dog, at du kan sige sådan noget ... for resten kan jeg til nød forstå, at fruerne holder sig borte; men døtrene kunne da i det mindste komme."

"Ja såmænd kunne de så," sagde kongen ... "og det *skal* de pinedød også. Det koster mig jo ikke uden et ord. Men så skal du værs'god også lade være med at sidde der og mule. Kom nu herhen og vær rar."

Fru Dannemand satte sig hen på hans skød og strøg ham gennem det hvide, bløde hår.

"Det er sandt, Frederik," sagde hun, da hun pludselig kom til at tænke på majoren. "Jeg har ikke fortalt dig om den stakkels v. Cruse, han er aldeles ruineret og vil så gerne have, at du skulle hjælpe ham."

"Jeg ved det, jeg ved det," sagde kongen fortrædeligt. "Han har været oppe og hyle hos mig ligesom alle de andre. Men det kan på ingen måde lade sig gøre; jeg kan skam ikke mere ..."

"Det var kedeligt," sagde fru Dannemand forundret; for nu havde hun bedt for så mange, og kongen plejede altid straks at gøre, som hun ville. "Det var rigtigt kedeligt, Frederik; jeg lovede ham så bestemt, at jeg skulle gøre, hvad jeg kunne ..."

"Det har du jo også gjort, lille pige," sagde kongen og borede med sine fingre i hendes hår ... "og jeg såmænd med; vi har vist

været alt for gode begge to ... ved du, at jeg har måttet deponere alle mine guldtallerkener og fadene og kandelabrene, hele pibetøjet i banken? Bliver det sådan ved, kommer jeg pinedød til at gå med mine gamle bukser til jøden i Læderstræde, hå hå ..."

"Nej men Frederik dog," sagde fru Dannemand forfærdet ... "sidder du sådan i det og har ikke sagt mig et ord? Jeg har jo ikke anet, at du var fattig ... og jeg som går her og bruger så mange penge."

"Vis vas," sagde kongen. "Fattig og fattig, den ene tigger kan jo altid hjælpe den anden. Hvad der *skal* til, det *skal* til; det manglede bare, at du skulle gå her og vende hver skilling ... nej, lille pige, det er såmænd bare en dråbe i havet; men jeg kan minsæl ikke forsørge alle landets majorer."

"Nej, det var også dumt af mig," sagde fru Dannemand ... "det gør mig bare så ondt for manden ..."

Og igen kom den skamfuldhed over hende ... så meget hun fik, og så lidt hun gav til gengæld – tænkte bare på sit eget; for det var jo slet ikke for majorens skyld hun havde bedt, og så gemte hun sit hoved ved kongens bryst.

Frederik den Sjette gabede.

"Ja, du er en god lille pige," sagde han og lagde piben fra sig i vinduet. "Nå lille fru Dannemand, så skulle man vel se at komme til køjs ..."

Den næste dag ved tolvtiden stillede majoren igen på Toldbodvejen for at høre sin dom; hans tålmodighed blev sat hårdt på prøve, for der var fuldt af mennesker; først ved afskeden fik fru Dannemand lejlighed til at sige:

"Det lod sig desværre ikke gøre, hr. major, ikke endnu i hvert fald, men tab nu ikke modet ... på onsdag har vi en lille fest igen og håber at se Dem og Deres datter, jeg håber da, hun til den tid har overvundet sin forkølelse ..."

Majoren var rasende, da han kom hjem.

"Det er Bülow, den lump," sagde han til sin datter. "Jeg tænkte det straks, da jeg så hans storsnudede fjæs i døren i går. Og nu er vi inviteret derud igen til på onsdag; du måtte da endelig komme med, skulle jeg hilse og sige."

"*Jeg?* Ikke at jeg sætter mine ben hos det fruentimmer, og jeg begriber ikke, at du gider ..."

"Nå ja, nå ja," vrissede majoren ... "pengene skal sgu skaffes, og så må man vel tage dem, hvor de ligger, om det så er på en mødding."

Han sad og dampede på sin pibe og stirrede på datteren, som nu var syv og tyve år, uden at nogen bejler havde meldt sig. Køn var hun på en måde, men lovlig grov i trækkene, og man skulle være meget galant for at nøjes med at kalde hende fyldig. Uden medgift ville det blive vanskeligt, meget vanskeligt.

Så måtte han fortælle hende om kongen, og om hvem der havde været.

"Ja, jeg tænkte det nok ... lutter herrer og så nogle små borgerpiger. Jeg kan ikke begribe, hvor du kunne tænke dig, at jeg skulle mænge mig mellem det pak."

Majoren sprang pludselig op og stormede frem og tilbage over gulvet.

"Dér har vi det!" råbte han ... "sikke nogen fæhoveder vi har været! Kan du da ikke begribe ... naturligvis er fru Dannemand blevet fornærmet, fordi du ikke kom med. Det er dog også det

rene idioti at lægge sig ud med den, man beder om hjælp. Men det kan rettes, lille Cathrine, nu må du være en god pige og gå med på onsdag ..."

Han blev ved at tigge og true hende den dag og de følgende, men Cathrine ville ikke give sig. Ikke tale om, hun ville jo blive til latter blandt alle sine bekendte ...

Men så en morgen, da majoren red sin tur, mødte han Frederik den Sjette, og kongen standsede sin hest.

"Vi ses vel på onsdag hos fru Dannemand?" sagde han. "Og jeg glæder mig til at hilse på Deres datter, glem ikke det, major, at jeg ønsker en dans med frk. v. Cruse ..."

Kongen slog op med hånden og galoperede af sted, og majoren red tankefuld hjemefter.

"Det er en tilsigelse, Cathrine," sagde han, "denne gang har du ikke noget valg."

Og om onsdagen var hans datter fru Dannemands gæst ... i sit fineste puds og sin fornemste holdning, men egentlig gruelig nysgerrig efter at se den hele menage efter i sømmene; det kunne jo være grinagtigt nok at se kongen gøre haneben til den lille Holmens tøs ...

Men kongen var der ikke, han havde fået et af sine mavetilfælde og holdt sig inde på Amalienborg.

Majoren sad i sort humør ved kortbordet, endskønt han havde et styrtende held, og der blev spillet højt. Men hvad hjalp det ham? Det var ikke småpenge, han havde brug for, og hans tanker blev ved at tumle med den fortvivlede situation, som truede med at volde hans totale ruin; det var et højere spil, og fik han ikke snart trumfer på hånden, kunne han lige så godt først som sidst skyde sig en kugle for panden.

"De skal give, major," sagde Rømeling, som var hans makker.

Men majoren hørte ham ikke; han havde pludselig fået en idé, en herlig idé, og slet ikke umulig at realisere; han sad og stirrede ind i lyset og trommede med fingrene på bordet.

"De skal give, major," gentog Rømeling utålmodigt og stødte kortene helt hen til ham.

Og majoren gav og spillede videre ... helt hen i vejret; han tabte alt det, han havde vundet og mere til, men han skænkede det ikke en tanke; han sad og flyttede sig uroligt på stolen og mumlede i skægget:

"Satans også, at malteserridderen skal være i Norge, netop nu, da jeg har brug for ham. Havde jeg ham her, skulle det gå som fod i hose; for der er noget mellem de to; min sæl og salighed, om de ikke var nær ved at falde hinanden om halsen lige for mine øjne! En uforsigtighed var nok ... en tvetydig situation, udnyttet på rette måde ... men gå skal det nu alligevel ..."

Datteren sad mut og trykkede sig helt op i hjørnet af vognen, da de kørte hjem. Hun var bitterlig skuffet; ingen konge, ikke ret megen dans; og mere end alt andet ærgrede det hende, at fru Dannemand var *sådan*; hun havde tænkt sig en simpel, forfløjen tøs, og så var hun lige så meget dame, som enhver anden og så slet ikke ilde ud.

"Nå, lille Cathrine," sagde majoren, "hvad synes du så om fru Dannemand?"

"Å," sagde Cathrine, "jeg synes, det hele er så væmmeligt."

"Det var kedeligt, at kongen ikke kom," sagde majoren.

"Ja," sagde Cathrine, "kongen er så sød; men om jeg begriber, at han kan finde nogen fornøjelse i den menage!"

"Hm," sagde majoren. "Dronningen er jo svag, og konger plejer jo desuden altid at holde sig en mætresse, det er der ikke noget at sige til; Hans Majestæt har det vist ikke for morsomt på Amalienborg, og så er det da kun rimeligt, at han slår sig løs."

"Da begriber jeg ikke, hvad han ser i hende," svarede Cathrine gnavent.

"Det må du nok sige to gange," sagde majoren betydningsfuldt. "Det er synd for Hans Majestæt, at han har nedladt sig så dybt; han skulle have haft en pige af god familie og med nogen dannelse; der er såmænd nok, der gerne ville. Og så en, der var værd at se på; for ved du hvad, fru Dannemand ... du er da for eksempel hundrede gange kønnere."

"Jeg?" sagde Cathrine og så studsende på ham. "Nå, ja, det hører der endelig heller ikke så meget til."

Hun sank hen i tanker, og ingen af dem sagde mere, før vognen holdt for deres dør.

Majoren bar sig virkelig diplomatisk ad, for han berørte ikke mere dette emne, men afventede roligt virkningen af sine ord. Og da den næste indbydelse kom fra fru Dannemand, så datteren sådan på ham, at han begreb, udsæden havde spiret. De forstod udmærket hinanden, disse to, og vidste, at nu arbejdede de begge hver for sig mod det samme ophøjede mål. Og fra nu af forsømte de ingen lejlighed. Frk. v. Cruse tog del i alle selskaber på Toldbodvej, og majoren insinuerede sig på enhver måde hos den lille dronning. En dag mødte han hende og berider Schiøtt, der nu ikke længere nøjedes med Ridehuset, men fartede om i byens omegn og på voldene, og han fik den lykkelige indskydelse at parere sin hest og hilse så stramt, som

havde det været kongen selv; og fra nu af sørgede han for at møde hende hver dag; og der gik ikke en dag, uden at han stillede hos hende i hendes modtagelsestid. Han vidste jo, hvad han skulle tale om for at vinde hendes øre; han fortalte hundrede småting fra sit samvær med malteserridderen, pikanterier fra grevens rejser, små intimiteter, der var røbet for ham ved vinflasken i dybeste fortrolighed; det blev for ham som en trylleformular, der altid kunne åbne fru Dannemands hjerte; og det varede ikke længe, før han blev hendes daglige ledsager på rideturene, skønt det ved Gud ikke var behageligt for ham at vise sig offentligt i det selskab; men han fik sin løn; fru Dannemand forstod, at han bragte et offer, og blev ham oprigtig taknemmelig.

Men det kan nok være, der blev skumlet i hofkredsene; majoren viste sine hensigter en lille smule for tydeligt. Han kredsede på fru Dannemands soireer omkring kongen og var utrættelig i at byde sin datter frem; den godmodige konge tog det længe for gode varer. Og fru Dannemand mærkede intet.

Men en aften, da Frederik den Sjette havde taget lidt rigeligt til sig af punchen, brast det diplomatiske for major v. Cruse. Kongen stod henne ved vinduet og så på dansen og snakkede med majoren; i sin kådhed lod han munden løbe uden rigtig at gøre sig rede for, hvem det var, han havde beæret med sin fortrolighed. Og majoren tænkte: Nu eller aldrig. Sådan som kongen er lavet til i aften, må det nok kunne gå an at give ham et lille puf. Og så gik han ud på isen uden at ane, at den var tyndere end papir. Han gav sig til at fortælle om sin Cathrine, som voldte ham stor bekymring, sådan som hun var, hjerte helt

igennem, og et trofast gemyt, dyb ... nok at øse af for en mand livet igennem ...

Frederik den Sjette lyttede en tid tankeløst til hans snak; men så blev han pludselig opmærksom.

"Nå ja, nå ja," sagde han utålmodigt; for han tænkte, at nu skulle han have hele remsen om igen om ruinen og den tabte medgift. "En anden gang, major, en anden gang; her er dog virkelig ikke stedet."

"Deres Majestæt må tilgive mig, hvis jeg har været taktløs," fortsatte den intet anende major, "men jeg er fader, Deres Majestæt, og jeg fik sådan mine egne tanker ved at se, hvordan mit barn følger Deres Majestæt med øjnene overalt; hun næsten hverken sover eller spiser i den sidste tid; ja, det er nu for resten sådan et barndomssværmeri; og hvor har det ikke ofte glædet min salig hustru og mig at se den dybe hengivenhed for vor højtelskede suveræn, der spirede i den lille Cathrines hjerte. Men nu volder det mig alligevel bekymring, megen bekymring ..."

Kongen blev pludselig ganske nøgtern og vendte sig mod majoren.

"Ja, såmænd," sagde han skarpt, "det er skønt at se undersåtters kærlighed til deres fyrste, major. Men De er jo gammel officer, så det kan da egentlig ikke volde Dem nogen bekymring, at pigebarnet deler Deres følelser; det ville i hvert fald gøre mig meget ondt, om De skulle være gået hen og blevet revolutionær, hvad?"

Så drejede han sig rundt på hælen og forlod den forbløffede major. Den aften dansede kongen ikke mere med frk. v. Cruse; og da han var alene med fru Dannemand, sagde han:

"Ved du hvad, Frederikke, den major er dog rigtig en kedelig personage, og så det kødbjerg af en datter. Jeg tror pinedød, han vil prakke mig tøsen på; jeg måtte stå der og døje en hel svada."

"Nej, men Frederik dog!" udbrød fru Dannemand forskrækket; men i det samme så hun Cathrine v. Cruse for sig, som hun stod og gik, grov og pyntet og pralende, og hun gav sig til at le. Det var dog for snurrig en tanke, at nogen skulle kunne tage hendes Frederik fra hende, tilmed en, der lå så helt udenfor kongens smag.

"Å, nu vil du jo bare gøre løjer med mig. Frederik," sagde hun. "Det er jo umuligt; så slet kunne ingen være."

"Ikke det?" sagde kongen. "Ja, da kredser de min sæl om mig som fluer om en klat sirup. Og hvis jeg *var* en klat sirup, så hang hun såmænd allerede fast, det forrykte pigebarn, sådan som hun klistrer sig op ad mig, når vi danser, hå, hå."

"Jeg tror nu snarere, det er dine pengeposer, de kredser om," sagde fru Dannemand. "Og jeg har virkelig så ondt af den stakkels major ... og så datteren, Frederik; tænk, den stakkels pige, der har mistet hele sin medgift, så er der måske slet ingen, der vil have hende."

"Hå, hå, hå," lo Frederik den Sjette, "ja, I fruentimmer er ikke gode og bides med; I kan da give hinanden et hib, så det svi'er."

"Ja," sagde fru Dannemand, "jeg synes virkelig, vi må straffe dem en smule; du skulle tage og give majoren de penge, Frederik; det ville da være en hævn, der var kongen værdig."

Det lyste i Frederik den Sjettes øjne.

"Der talte min gode, lille pige," sagde han og kyssede hende. "Sådan skal det være; sig du kun det til ham, når han kommer,

så må vi jo se at skrabe bunden af kassen."

– – Majoren stillede næste dag hos fru Dannemand som sædvanligt, temmelig ængstelig for, at han skulle have ødelagt hele spillet ved at lægge kortene for tidligt på bordet. Fru Dannemand modtog ham også temmelig køligt; hun havde i dagens løb tænkt over tingene, og der randt hende et og andet i hu, som nok kunne tyde på, at majoren langt fra havde været uegennyttig i sine hensigter. De snakkede lidt hen i vejret; og så meddelte hun ham da, at kongen havde lovet ham pengene; han kunne hente dem en af dagene hos Jessen, kongens kabinetssekretær.

Det gav et sæt i majoren, så langt var dette fra, hvad han havde ventet; og i første øjeblik overvældedes han af glæden over, at han var frelst. Men det varede kun et nu, før snuheden fik overtaget, og taknemmelighed følte han på ingen måde. "Hvor hun er snedig," tænkte han. "Hun er alligevel blevet bange, og nu mener hun at have stoppet munden på mig. Men jeg vil sågu ikke nøjes med det par skilling, hvis jeg kan få det hele ... nu gælder det om at bringe fadæsen i forglemmelse, erobre terrænet tilbage og bide sig fast ..."

Og han snakkede og snakkede for at insinuere sig, uden at det lod til at gøre synderligt indtryk. Men omsider fik han et genialt indfald; han rejste sig, kyssede hendes hånd til afsked og sagde henkastet:

"Jeg fik i øvrigt i går brev fra grev de Bedemar, om Deres Nåde erindrer ..."

"Nej virkelig?" sagde fru Dannemand, pludselig livlig og elskværdig. "Hvordan går det for greven i Norge?"

"Å, han skriver ikke noget videre," sagde majoren; "men han bad mig overbringe Deres Nåde hans aller ærbødigste hilsen."

Så gik han, ganske stolt over sin diplomatiske evne.

"En fræk løgn var det ganske vist," sagde han til sig selv. "Men hun bed på krogen. Terrænet er vundet tilbage, den brustne tråd er knyttet. Hun måtte være en underlig kvinde, om hun ville nøjes med den besked; jeg tænker, jeg fremdeles er velkommen på Toldbodvejen, når bare malteserridderen bliver ved med at skrive mig flittigt til, ha ha ..."

Og ganske rigtigt; fra den dag var majoren mere end nogen sinde potte og pande hos "den lille dronning". Og frk. von Cruse fortsatte ihærdigt sine angreb, om end mere diskret.

Nu var der jo råd til at vente, til frugten modnedes af sig selv.

27. Mellem veninder

Året 1813 skulle blive skæbnesvangert for Danmark; al handel var lammet af forbuddene og pengeforandringerne, og priserne steg fremdeles. "Den alen klæde," skriver en samtidig korrespondent, "som for få år siden kostede 16 à 18 rdlr. c., koster nu 150 rdlr! Klæde til 350 rdlr. alen er ej fint. 1 al. simpelt hørlærred 16 à 20 rdlr ..."

Og ingen kunne forudsige, hvad udfaldet ville blive af styrkeprøven mellem Napoleon og det øvrige Europa; kun syntes det givet, at kampen ville blive afgørende; Napoleon ville enten blive styrtet i grus eller blive Europas herre; og det sidste syntes utænkeligt; England var jo uovervindeligt, værnet af havet, som det var, og dertil dækket af sin sejrrige flåde.

Frederik den Sjette blev betænkelig; det var dog ret utrygt for et lille land at bygge hele sin tilværelse på en enkelt mands lykke, selv om han også var et geni; lykken skifter, og geniet har sine grænser. Og kongen indledede da underhandlinger med Rusland og Sverige om at blive optaget i koalitionen mod Frankrig.

Derfor var der ikke det mindste i vejen; kun måtte Danmark så betale prisen: Norge måtte afstås til Sverige. Frederik den Sjette sendte Bernstorff til England og mødte dér det samme krav: Norge i bøde for de sidste års hårdnakkede vedhængen ved Napoleon. Den vej var spærret.

Så erklærede kongen Sverige og Preussen krig; han fornyede sit forbund med Napoleon og lod en dansk hjælpehær forene sig med marchal Davoust, der stod i Mecklenburg, og sendte i al hemmelighed tronfølgeren som statholder til Norge for at

knytte båndet fastere mellem de to riger. Under navn af baron Rantzau rejste prins Christian Frederik over Augustenborg til Jylland; det hed sig officielt, at han skulle til Holsten for at overtage den døende general Ewalds kommando, men i virkeligheden red han til Fladstrand, og derfra sejlede han til Norge i åben båd, forklædt som fisker …

"Egentlig er det jo alt sammen meget rart," sagde Frederik den Sjette til fru Dannemand, som han viste mere og mere fortrolighed … "for ved du hvad, det passede mig aldeles ikke at skulle spille forræder; og det ville jeg dog være, om jeg lod Napoleon i stikken, nu da det kniber for ham. Jeg forsikrer dig for, jeg skammede mig som en hund, mens forhandlingerne stod på; det var rigtigt godt, at det hele ramlede sammen …"

Men han sagde det ikke rigtigt troværdigt; han vidste kun alt for vel, at Napoleon aldeles ikke var trofast imod ham; mere end én gang havde kejseren været på nippet til at lade *ham* i stikken; og kunne Napoleon købe sig fordel ved at kaste Norge i gabet på Karl Johan, gjorde han det sagtens hellere i dag end i morgen …

Men foreløbig lysnede det dog en smule; Napoleon væltede nye hærmasser ind over Tyskland og slog de allierede ved Lützen og Rantzau og forfulgte dem lige til Breslau; og Frederik den Sjette fattede atter håb, eller lod som han gjorde det; han antog sit gamle, forcerede væsen, og ingen kunne forstå, at han kunne vise sig så munter, for alle vidste, at han også havde tunge huslige sorger; kronprinsesse Carolines brudgom, prins Christian af Hessen var alvorligt syg, og lægerne gav kun lidet håb; de anede allerede den gang den sindssygdom, der lurede på ham, og som året efter skulle lægge ham i graven …

For fru Dannemand var dette forår og denne sommer det lykkeligste, hun kunne huske. Hver dag, når vejret var godt, red hun ud i Dyrehaven, hvor goldammen i forvejen var kørt med de små, og så spadserede fru Dannemand med dem derude, legede med dem i græsset, eller strakte sig alene på en græskant, hvor solen bagte, og stirrede drømmende ud over de grønne sletter med de spredte bøge; hun tænkte på sin Frederik, der skrantede lidt i denne sommer og var så overhængt med arbejde, at han kun kunne besøge hende tre gange om ugen, nu da han residerede på Frederiksberg; men det passede hende helt godt; hun var glad, når han kom, og savnede ham ikke, når han blev borte; hun vidste, at hun var for ham alt, hvad han krævede, og hendes samvittighed var faldet ganske til ro. Så tænkte hun på, at hun igen var frugtsommelig, men denne gang voldte heller ikke det hende nogen uro; hun ønskede blot, at det nu endelig måtte blive en dreng, fordi det ville glæde hendes Frederik så meget, og hun syntes, hun skyldte ham det. Så gled hendes tanker mod nord, til hendes ven i det fjerne land, som holdt af hende og ventede på hende, som hun på ham. Hun syntes egentlig slet ikke hun længtes efter ham mere, ikke sådan som før da; hun var tilfreds med alt, som det var, spændingen var udløst, og hun lo nu, når hun mindedes, hvor brødefuld hun havde følt sig; alt dette var jo dog så uskyldigt, hendes hjerte kunne så udmærket rumme disse to mænd, der var så forskellige; det var to forhold, der slet ikke havde noget med hinanden at gøre; en kongelig elsker og en trofast ven …

Ikke et øjeblik faldt det hende ind, at faren nu var større end nogen sinde; hendes tryghed og overmod, hendes genvakte

livsglæde, hendes sinds fred, alt havde jo kun sin rod i den vished, hun havde vundet … alt stammede fra den dag, da hun havde set ham igen og læst i hans øjne, at han var hendes, når hun ville og turde. Det var gået med hendes elskov, som det går med en plante, der er i blomst, når den sættes i fremmed jord: bladene hænger, og blomsten visner bort; men rødderne fæstner sig i jorden og suger kraft til nye blade, til rigere blomstring … Dybt i hendes sind voksede hendes lidenskab sig stærk, just mens hun tænkte, hun ikke behøvede at frygte den mere.

Ellers var det en stille sommer på Toldbodvejen; når kongen var hos hende, sad de i de stille, varme aftener nede i haven, under nogle store linde, der var tilbage fra Bjerres tid; Frederik den Sjette var altid træt, han sad og halvsov og småsnakkede skiftevis … hvis han da ikke fik øje på tidsler eller andet ugræs i plæner og blomsterbede, for så fo'r han hen og lugede rastløst; denne uorden i det små kunne han for sin død ikke fordrage …

Men når fru Dannemand var alene, da læste hun, og det var ikke mere de lette og legende bøger, hun tog i sin hånd. Hun havde allerede på egen hånd lært sig tysk og fransk så tåleligt, hun sled sig tappert gennem mange lærde bind, og hvad hun læste, sad fast i hendes hjerne som ristet i en sten. Hun *ville* være på højde med de mennesker, der samledes i hendes stuer; og hun imponerede kongen højligt ved sin kundskab; men når hun vovede sig til at henkaste et tysk sprichwort eller en fransk åndrighed, lo han hende godt ud; for især det franske klang jo kosteligt med denne ægte københavnske udtale, der endnu havde noget af sin farve fra Nyboder …

"Ja, du har let ved at le ad mig," sagde hun fornærmet ... "du, som har haft dygtige lærere, fra du kunne gå. Men jeg gør, hvad jeg kan, og du skulle hellere hjælpe mig til rette; hvis du var rigtig sød, Frederik, så gav du mig nogen lærere, så jeg kunne blive lige så dygtig som dig."

"Sikke noget vrøvl," sagde Frederik den Sjette. "Hvad skal de kunster til? Du er jo meget god, som du er, det er min sæl ikke for at snakke fransk med dig, jeg kommer på Toldbodvej, hå hå. Næ, lille pige, du bliver nu ikke nogen madame de Staël alligevel, Gud være lovet. Ved du hvad, jeg kan skam godt lide Napoleon for det, at han har jaget det forrykte fruentimmer på porten ..."

Så sled fru Dannemand ufortrødent videre på egen hånd; når der var gæster hos hende om eftermiddagen, gjorde hun uforsagt sine bommerter, og når de fremmede trak på smilebåndet, lo hun selv højt og sagde:

"Ja det er vist rædsomt, som jeg siger det, men husk på, jeg har jo ingen ting lært; hvordan er det nu det hedder?"

Og når de så sagde hende det, gjorde hun aldrig *den* fejl om igen.

Hendes ånd voksede under dette; og det var som et pust fra en anden verden, en fattigere verden, hun helst ville glemme, da Grethe Lystrup en formiddag aflagde hende en visit. Fru Dannemand havde stået i vinduet og set hende komme, og et øjeblik tænkte hun på at nægte sig hjemme; men så skammede sig over sin svaghed; Grethe Lystrup havde dog været god nok for hende engang, og her kom jo ingen på denne tid, så besøget kunne ikke volde nogen gene ...

Grethe fløj i hendes favn og mærkede ikke, at fru Dannemand stivnede i kølighed under hendes kærtegn. Hun var kommet til at se temmelig forrakket ud, stakkels Grethe, hendes træk var blevet uhyggeligt skarpe; hun havde blå ringe om sine øjne, blikket var træt og sløvt, men så kom der et begærligt glimt i det, mens hun fulgte sin gamle veninde gennem stuerne og så sig misundelig på hendes herlighed og pragt.

"Bevar mig vel, hvor her er fint," sagde Grethe ... "du kan rigtignok sagtens, sådan som du har skudt papegøjen, det er værre for en anden én, som sagtens skal ende sine dage på et fattighjem eller et hospital ..."

Og så brast hun på én gang i gråd; fru Dannemand blev ganske blød om hjerte og så på én gang sin fattige barndom i Nyboder for sig; den gang havde Grethe været bådsmandens datter, som dårlig nok kunne få lov af sine forældre til at vise sig nedladende mod tømmermandens tøs ... og nu sad hun her i sin velstand og lykke og søgte forgæves at trøste den stakkels, forvildede pige, hun så ganske havde overfløjet. Moderfølelsen kom op i hende; hun satte sig hen til Grethe og klappede hendes hænder.

"Så så, lille Grethe," sagde hun blidt ... "tag nu ikke sådan på vej; lad mig hellere høre, hvordan du har det, måske kunne jeg gøre noget for dig ..."

Men Grethe Lystrup brast pludselig i latter, mens tårerne endnu løb ned ad hendes kinder.

"Du!" sagde hun. "Det vil jeg nok sige, jeg trænger såmænd ikke til noget, jeg er bare lidt nervøs, fordi jeg fik så meget champagne i nat ... du skal ikke tro, det er sådan, jeg misunder

dig sgu ikke. Du sidder jo alligevel her i et bur, og folk er rasende på dig, vil jeg sige dig. De tør jo ikke så meget som rynke på næsen af deres elskede Frederik, så du får hele skylden; du kan tro, de ved god besked med, hvordan han øser dig over med penge og gaver, mens de selv må sidde og suge på labben, fordi han har været et fæ til at regere."

"Grethe," sagde fru Dannemand forbitret, "det vil jeg sige dig, at jeg tåler ikke et ondt ord om min Frederik i mit hus."

"*Din* Frederik!" lo Grethe, "det må jeg sige, du er mageløs. Nej, lad nu bare være med at skabe dig, lille Bendte. Jeg har såmænd rigtig ondt af dig, for grim er han da ved Gud, og de siger, han er en rædsom stivstikker. Men du trøster dig vel også med en anden ..."

"Grethe!" sagde fru Dannemand og rejste sig, ganske hvid i sit ansigt.

"Å ja," sagde Grethe, "tag det nu bare med ro, jeg skal ikke spolere fornøjelsen for dig. Men ved du ellers Bendte, jeg har det ganske storartet nu. Jeg har fået mig en ny kæreste, som hedder Jens Iversen, han er student du, og hører til de revolutionære ... du siger da ikke noget om det, Bendte? For jeg vil skam ikke have ham i tårnet, han er morderlig sød ... og så kommer jeg jo også somme tider til Rømeling, dér var et vældigt knald i nat, så jeg har slet ikke fået sovet. Han er så sjov, du ... og så har han jo pengene. Stakkels Jens er ludfattig ..."

Der blev en pinlig pause. Fru Dannemand følte sig yderst ilde til mode; hun mærkede nu, at Grethe lugtede af vin, og hendes hele væsen var hende inderligt imod. Og det gøs i hende, når hun tænkte på, at hun selv var kommet så langt nede fra ... at hun selv kunne være blevet sådan en allemandspige, som ... å

Gud ja, det var nu alligevel synd; for det var let at se på Grethe, at det snart ville tage den ende, hun selv sagde. Fattiggården eller hospitalet ...

"Det er dog rædsomt, så spansk du sidder," sagde Grethe. "Men hvis du ville være lidt sød, kunne du alligevel gøre noget for mig, for jeg ville så forfærdelig gerne se dig sammen med kongen engang; Jens kan naturligvis ikke komme her, han har ikke engang tøj til det, men jeg er dog din gamle veninde. Kunne du ikke invitere mig engang til en maskerade eller sådan noget sjov?"

Men nu kunne fru Dannemand ikke lade være med at le.

"Jeg forstår ikke, hvad du tænker på, Grethe," sagde hun. "Du ser jo slet ikke, hvordan jeg har det; du kan vel tænke dig, det er ikke sådan med kongen, som med de andre; jeg er ligesom hans kone, det er hans hjem her, og jeg er virkelig nødt til at holde det anstændigt ..."

"Sagde du anstændigt?" spurgte Grethe og lo hånligt. "Nej ved du hvad, lille Bendte, gå nu ikke hen og få storhedsvanvid."

"Her kommer jo damer," sagde fru Dannemand værdigt.

"Små borgertøse, ja," svarede Grethe; hun havde kastet det ene ben over det andet og gav sig til at fløjte.

"*Damer*," gentog fru Dannemand ... "Frk. v. Cruse og ..."

"Og hvem så mer?" sagde Grethe drillende. "Nej, du kan tro, jeg er bedre underrettet end som så, min snut. De kommer her netop ikke, de fine damer, du er ikke god nok til det storsnudede rak. Og de griner ad dig over hele byen, fordi du ikke kan se, at frk. v. Cruse bare prøver på at dreje dig en knap."

"Grethe!" råbte fru Dannemand forbitret og rejste sig igen. "Jomfru Lystrup!"

"Fru Dannemand!" svarede Grethe og nejede spydigt. "Jeg takker Deres Nåde, fordi jeg fik audiens ... stik nu bare ikke næsen alt for højt i sky; det kunne dog være, De kom på møddingen før jeg, lille dronning ... ptøj!"

Hun spyttede på gulvet og sejlede knejsende ud af stuen, mens fru Dannemand sank tilbage i stolen og greb efter sit hovedvandsæg ...

Nogle dage efter var fru Dannemand ridende med berider Schiøtt i Dyrehaven. Ude ved Eremitagesletten holdt kareten, der var kørt i forvejen med de små. Fru Dannemand tog den lille Louise ved hånden og spadserede hen ad vejen, mens goldammen kom bagefter med Caroline Augusta. Da de havde gået lidt, fik de øje på en stor forsamling, der trængte sig sammen om en stor sten, hvor en mand stod og talte, og fru Dannemand gik nysgerrigt nærmere for at lytte. Men allerede ved de første ord blev hun ganske bleg; for det var ikke langt fra, at manden rent ud prædikede oprør, og hans ord lod til at vinde bifald; det var småfolk, der hørte til, butikssvende og arbejdere, matroser og håndværkere, også et og andet ansigt, hun syntes, hun skulle kende, sagtens fra Nyboder ...

Fru Dannemand blev ilde til mode og ville skynde sig bort. Men i det samme fik hun øje på en udmajet ung pige, der sad ved foden af stenen; det var Grethe Lystrup; så var det naturligvis studenten, Jens Iversen, der talte. Og nu syntes hun, det ville være fejt at flygte, følte også en ubetvingelig nysgerrighed efter at vide, hvad han egentlig var for en fyr, og hun stillede sig hen ved et træ, hvor hun kunne høre.

Grethe Lystrup havde også opdaget hende; hun hviskede nogle ord op til Jens Iversen, han brast i latter og stirrede over mod det sted, hvor fru Dannemand stod.

"Nu skal I høre," skreg han ... "har I nogen sinde rigtig gjort jer bekendt med det kærlige hyrdebrev, hvormed vor guddommelige monark hædrede jer i fjor? Oplad eders øren og lyt til visdommens tale! Således skriver de venders og gothers ophøjede hersker: "Der er intet, som værre undergraver statens velstand, end den yppighedslyst, som gør skatskyldig til fremmede, og intet er mere stridende mod sand nationalånd, intet mere undertrykkende for den fremstræbende vindskibelighed, end en uheldig herskende forkærlighed for al fremmed frembringelse, hvorved smugleriet fremmes; så længe disse for statens velstand farlige personer se sig i stand til at indhøste den skændige vinding, de higer efter, formedelst fleres usle lyst til, ved fremmed prunk at erstatte, hvad en straffende selvfølelse må sige dem, at de mangler i eget værd, så længe er det ikke at vente, at de skulle lade sig afskrække fra, med tilvant frækhed, at tilsidesætte lovene ..."

Jens Iversen gjorde en kunstpause og så smilende ud over tilhørerne, der skottede til hinanden og ikke rigtig forstod, hvor han ville hen. Og han fortsatte:

"O, skønt er det at se landsfaderens omsorg for sine børn! Lyt for Himlens skyld til hans formaning! Du gamle Stine derovre, når du er færdig med at vaske og har hævet din dagløn, gå så ikke hen og anvend den til en silkekjole til 200 rdlr. alen! Og du, Ole Kejser, som har over 2 rigsdaler i løn hver evige dag, du må vogte dig for fremmed prunk; hverken må du forskrive dig høje hatte fra Paris eller læske dig med sød oporto, men nøjes med

den danske dram, at du ikke skal forsynde dig mod nationalånden."

Tilhørerne skoggerlo omkring, efterhånden som de opdagede, hvor han ville hen. Og en stemme råbte:

"Ja, det kan være godt nok, men drammen er pinedød også for dyr!"

"Ja!" skreg en anden, "hvad skal vi betale de høje skatter for, når regeringen alligevel ikke kan rede os ud af suppedasen?"

"Hvorfor?" råbte Jens Iversen. "Hvo er den dåre, som spørger hvorfor? Skulle den ejegode Frederik drikke simpel brændevin eller endog vand? Skulle dronning Marie Sophie gå i hvergarn og æde grød? Se eder om, medborgere, da kan I se, hvorfor I skal betale eders skatter."

De vendte alle deres hoveder, og der gik en mumlen igennem skaren, da de opdagede fru Dannemand og hendes børn.

"Den lille dronning," sagde en håndværker, og de lo og klappede alle. "Den lille dronning ... den lille dronning!" skreg de i kor. Og en af matroserne råbte:

"Det er mæren fra Toldbodvejen ... her har vi næppe føden, for at sådan en kan køre i karet med sine horeunger!"

"Ja," skreg en anden. "Vi skal pines med de grusomste og mest blodsugende skatter, for at det fruentimmer kan ligge og vælte sig i edderdun ... og jeg har dog kendt hende, da hun snagede i rendestenen i Nyboder, før hun solgte sig til kongen."

Fru Dannemand stod, hvid som en væg, og lænede sig op imod træet med Louise i sine arme. Goldammen trykkede Caroline Augusta tæt op til sig og søgte at skjule sig bag stammen, men den var ikke mere end halvt så tyk som hun selv.

"Deres Nåde," sagde hun med en stemme, der skælvede af angst, "lad os dog gå, Deres Nåde; det er noget sammenløbet pak, og Gud må vide, om de ikke går til håndgribeligheder."

Men fru Dannemand rørte sig ikke af pletten; hun stod som lammet og stirrede på Grethe Lystrup, der stod lænet mod stenen og stirrede igen.

"Tænk dog på de uskyldige børn, Deres Nåde," klynkede goldammen, "hvad vil Hans Majestæt dog sige, om hans øjesten kom noget til?"

Men nu råbte Jens Iversen op igen henne fra stenen.

"Gå hjem og tyg på eders skorper og tak eders Gud! Om I ville æde smør, hvordan skulle monarken da få noget at stege sine fasaner i? Hvorfor behøver I overhovedet at æde? Gå hjem og sov, der er ingen skat på søvnen, børn, ikke endnu. Den kommer først til næste otte og tyvende januar, på majestætens geburtsdag."

"Ja, den rammer da ham selv værst," skreg matrosen, "jeg har selv set, hvordan han sidder og kniber sig en lur i teatret."

"Hvordan skal man kunne sove, når man har lagt sine dyner ind på Assistensen?" råbte en anden.

"Dyner?" råbte Jens Iversen. "Hvad skal en loyal undersåt med dyner? Læg jer på det bare gulv og velsign i jeres aftenbøn den ejegode Frederik, den fattiges altid vågende beskærmer, handelens hjælper, den altid sejrrige monark! I har jo slet ikke tid til at sove; kast jer på jeres knæ og bed til gud Morpheus, at folkets ophøjede ven må hvile i bløde arme hos sin lille dronning."

En skraldende latter afbrød ham, og alles ansigter vendtes mod fru Dannemand, der stadig stod ubevægelig med barnet i

sine arme. Men just som Jens Iversen begyndte igen, blev han afbrudt på en meget ubehagelig måde. En arm hævedes bag stenen, han stod på, en fast hånd greb ham om foden og trak ham ned i græsset, og i samme nu stod berider Schiøtt på stenen i hans sted.

"Gå hjem med jer, folkens," sagde han barsk, "og tak jeres Gud, at I ikke er i staden! Se nu at få en ende på de optøjer, om I ikke vil, at jeg skal hente politi."

Men hans ord ophidsede kun folkene yderligere, og Jens Iversen, der hurtigt var kommet på benene og nu stod med Grethe Lystrup foran mængden, vendte sig og råbte leende:

"Hej du, Gammelstine, du kommer til at springe til København og sige til Bagger, at han sender et par af sine betjente herud."

Atter bragede latteren; og nu vendte Jens Iversen sig igen imod berideren:

"Men hvordan er det, du handler mod din konges forordninger, bitte Schiøtt? Jeg synes, du går med sølvsnore på armen, endda kongen har befalet, at rideknægte ikke må bære snore uden af uld?"

Schiøtt hævede rasende sin ridepisk og gjorde et skridt frem, som om han ville springe ned imellem mængden. Men i det samme kom et æble susende og ramte ham på hatten, så den trillede; og nu susede det ned over ham med æbler, hatte, stokke, sten og græstørv, så han skyndsomt måtte søge dækning bag stenen. Og mængden jublede.

Men pludselig lød der en høj og klar stemme bag dem. Det var fru Dannemand.

"Gør plads dér, folk," sagde hun myndigt. "Gør plads i kongens navn, så jeg kan komme frem!"

Ordene virkede som en trylleformel, og fru Dannemands bestemte optræden vakte en sådan respekt, at folk veg til siden; en og anden strøg endogså huen af. Og roligt gik fru Dannemand lige frem imod stenen med Louise i sine arme og den rystende goldamme bagefter. Lige frem mod Grethe Lystrup gik hun og langede hende en lussing, så det sang.

"Tak," sagde hun. "Tak, jomfru Lystrup."

Så vendte hun sig mod Jens Iversen og målte ham med øjnene.

"De skulle skamme Dem," sagde hun. "Og så skulle De gå hjem og passe Deres bøger. Jeg har hørt hvert ord, De har sagt, og kender Deres navn; tak De Deres Gud for, at Grethe Lystrup engang har været min veninde; havde det ikke været, sad De i morgen i Citadellet."

Så gik hun roligt videre, fulgt af Schiøtt, og forsvandt mellem træerne. Hun sendte berideren forud med hestene og steg selv ind i sin vogn. Først da hun sank tilbage i hynderne, slappedes hendes spænding, og hun brast i gråd.

28. Skiftende stemninger

Det ville have frydet Grethe Lystrups hjerte, om hun havde kunnet se den Dannemand'ske familie køre hjem fra Dyrehaven. Fru Dannemand følte sig aldeles ikke som sejrherre, hun syntes slet ikke, hun havde noget at triumfere over. Jens Iversens forsmædelige ord genlød endnu i hendes øren; det havde været, som stod hun nøgen dér i folkets påsyn, mens det tilsmudsede hende med sin hån; og hun tænkte ved sig selv, at dette skulle blive Grethe Lystrup en dyr spas; hverken hende eller hendes jammerlige kæreste ville hun skåne; allerede nu i aften, hvis kongen kom, ville hun fortælle ham hver smule; og hun græd af skam og raseri ...

Men da de nærmede sig byen, tog hun sig sammen og tørrede sine øjne. Louise hulkede endnu, Caroline Augusta skreg i vilden sky, goldammen Mariane sad ret op og ned og rystede i al sin værdighed som et espeløv; så komisk var det hele i grunden, at fru Dannemand på én gang brast i latter.

"Men så hold dog op med den tuden," sagde hun. "Og sid dog ikke dér og ryst, Mariane; du gør jo de små helt tossede i hovedet, sådan som du skaber dig. Kom her med den lille, så, så, så ... var der et slemme fruentimmer, som ville gøre hende fortræd? Men du kan rigtignok tro, mama gav hende, hvad hun kunne have godt af ... så, så ... å nej, tag hende hellere igen, Mariane; jeg tror virkelig alligevel, det har angrebet mig en smule ..."

"Ja, det er såmænd ikke at forundre sig over," sagde Mariane stiv og fornærmet. "Nådigfruen skulle hellere tænke på sin

tilstand, for sådan nogen rideture kan meget godt være skadelige for barnet. Og så ligge og slås med sådan noget rak ..."

"Nå ja," sagde fru Dannemand. "*Jeg slog* da kun; og så kan vi jo heller ikke være grevebørn alle sammen. For resten ..."

Hun så vredt på Mariane, der altid havde irriteret hende med sit hovne væsen og sin forlorne fornemhed; hun havde jo tjent i bedre huse, og det føltes som en nedladenhed, hver gang hun gav en håndsrækning.

"Måske Mariane også regner *mig* for noget rak? For jeg er såmænd kun datter af en fattig tømrer, og hvis du vil vide det, så har hun været min bedste veninde, hende som jeg slog."

"Gud bevares," sagde Mariane stramt. "Havde jeg anet, at det var nådigfruens venner, skulle jeg såmænd aldrig have sagt et ord."

Fru Dannemand sank igen hen i sine tanker. Hun havde slet ikke ment noget med sine ord; men de var næppe kommet over hendes læber, før det slog hende, hvor sande de var. Hun var netop en af "rakket," hun hørte hjemme mellem disse mennesker, som havde forhånet hende – forhånet hende med rette, fordi hun havde villet hæve sig over sin stand og hyllet sig i forloren fornemhed. Og hvad havde hun fået i stedet? Hun tænkte på al den overdådighed, der ventede hende derhjemme – de prægtige rum, de kostbare møbler, det underdanige tjenerskab ... og hun syntes med ét slet ikke, hun hørte hjemme mellem alt dette. Hun tænkte på alle de mennesker, der kom og gik i hendes stuer, spiste og drak og dansede ... kaldte hende "Deres Nåde" for kongens skyld og viste hende en ængstelig høflighed, der blev fornærmelig, netop fordi den dreves udover, hvad de viste deres lige. Fine folk, ja, men var det alligevel ikke

snarere *dem*, der var noget rak? Noget rigtig storsnudet rak, var det. Ikke en af dem ville hun savne, om de blev borte. Ja, hendes Frederik selv … ville hun i grunden savne ham synderligt, hvis hun aldrig mere skulle få ham at se? Næppe … Kun én eneste var der, som hun savnede, længtes efter, fordi han alene kunne give hende den lykke, livet skyldte hende. Og denne ene var skilt fra hende ved sin egen frygt og hendes, ved kongens ret …

Hustru var hun uden ægteskabets tryghed … mætresse uden mætressens frihed … fornem, som en lakaj er fornem, eller som Mariane dér med hendes guldbånd og fløjl. Alt sammen fordi hun havde forrådt sit hjem og sin stand; en krage i påfugleham …

Vognen rullede ind gennem Østerport, og hun rettede sig med et ryk. Ingen ting kunne jo alligevel gøres om nu, der gik ingen vej tilbage, hun havde levet for længe i eventyrets land, til at hun atter skulle kunne slå rod i den virkelighed, hvoraf hun var rundet. Ville det jo inderst heller ikke; det var ikke andet end overspændthed dette, sygelige griller, der skyldtes hendes tilstand. Og hun tænkte med et suk på, at nu skulle hun igen spærres inde for lange tider, gennemgå al fødslens pine, føde et barn til verden, som ikke var undfanget i elskov, og som fra fødslen af var mærket af samme halvhed og forlorenhed, som hun selv …

Da hun kom hjem, sad hendes moder og ventede på hende, opløst i gråd. Men fru Dannemand var så ophidset, at hun næppe lagde mærke til moderens bevægelse, og hun sagde temmelig uvenligt:

"Herregud moder, er det nu dig igen? Hvad vil du dog her på denne tid?"

"Å ja, å ja," stønnede madam Rafsted, "det er så rent galt fat hjemme. Morten drikker og turer nu på tredje dag, og jeg ved ikke mine levende råd."

"Nå ja," sagde fru Dannemand, "det er jo da ikke noget nyt; fader er jo nem at komme til rette med, når bare du giver ham penge; du kan så godt få, hvis du mangler ..."

"Jamen barn dog," hulkede madam Rafsted ... "jeg kan dog ikke gå roligt og se på, at manden drikker sig ihjel?"

"Ja, jeg ved ikke," sagde fru Dannemand utålmodigt, "når det nu er hans fornøjelse, så ... hvor meget vil du have?"

Madam Rafsted sad med foldede hænder og stirrede sky på hende.

"Jeg ved ikke, hvordan det er fat med dig Bendte," sagde hun forarget. "Somme tider tænker jeg, om du da slet ikke har noget hjerte ... at du virkelig kan tale sådan om din kødelige fader! Og ved du så hvad Bendte, jeg tror ved den levende Gud, at det er af sorg over dig, han drikker ..."

"Snak," sagde fru Dannemand uvilligt. "Det er jo ikke andet end et påskud, det ved du jo også godt selv. Først var det kammeraterne, der lokkede ham, så var det skam over sig selv, og nu skal det være over mig ... Herregud, at han dog ikke kan more sig, som han har lyst til, uden at skylden skal sættes over på os andre ..."

Hun rejste sig og gik ophidset hen over gulvet.

"Nej, skal jeg sige dig, hvorfor fader drikker?" sagde hun heftigt. "Det er slet ikke fordi det morer ham, det er heller ikke af sorg over mig. Nej han skammer sig over sig selv, mor ... hele hans tilværelse, hans frihed, hans velstand, den har *jeg* købt ham. For tror du, han var blevet benådet, hvis jeg ikke var gået

til kongen, og kongen havde fået lyst til mig? Og nu skammer han sig, fordi han synes, han har solgt mig, og han drikker for at dulme ... og jeg synes selv, jeg er solgt; måske bliver der ikke andet råd, end at jeg giver mig til at drikke, jeg også ..."

Fru Dannemand brast i gråd og madam Rafsted stirrede på hende med åben mund.

"Lille Bendte da," stammede hun, "sådan som du snakker, jeg kan slet ikke finde rede ... for du mener jo dog ikke, at du fortryder, hvad du har gjort ..."

"Mon ikke?" sagde fru Dannemand og smilte bittert. "Tror du ikke hellere, jeg skulle have taget Dorthe Daniels Jakob? Så havde jeg dog nu været en ærlig kone og ikke en hore, som de råber og peger fingre efter på gaden. Og så havde jeg ikke behøvet at skamme mig for mine egne børn ..."

"Ja, se dér har vi det," sagde madam Rafsted ... ganske lettet over at datteren endelig sagde et ord så fornuftigt, at hun kunne få tag i det. "Det er jo det jeg sagde dig, at du skulle klemme kongen noget mere, mens han var tosset efter dig, og det er han sagtens endnu. Han kunne da i det mindste gerne lyse ungerne i kuld og køn, men han tror naturligvis, det hele kan gøres af med penge. Og ved du hvad, Bendtemor, hvorfor kunne han i grunden ikke gifte dig til venstre hånd? Så meget ved jeg da, at sådan har kongerne båret sig ad før i tiden ..."

"Jo vist," sagde fru Dannemand bittert. "Og så skulle jeg være bundet for hele livet? Nej men gå nu, moder, klokken er jo snart to, og så får jeg hele huset fuldt. Eller jeg tror jeg lægger mig, du; men gå alligevel, for jeg trænger sådan til at være alene og sove fra det hele ..."

Men fru Dannemand fik ingen søvn, tankerne blev ved at nage hende, og hun lå og gentog for sig selv hvert ord, Jens Iversen havde sagt. Han var jo slet ingen nar, sandheden var det, han havde sagt, og hans ord havde vundet genklang i hendes inderste, ægteste væsen. *Det* var det, som havde bragt hende så ganske ud af sig selv; hans ord havde ramt, hun følte sig som en forræder, der havde solgt sin sjæl for guld. Om hun var gået den lige vej, da skulle hun nu have lidt og stridt med den fattige hob; men hun var gået bagvejen ind til en rigdom, der ikke tålte dagens lys; hun strøede om sig med penge, som folket havde slæbt sammen i sit ansigts sved; hun lå her blødt og levede fedt, mens måske mangen, som var bedre end hun, gnavede en skorpe på det bare gulv. Hun havde solgt sig til undertrykkerne ...

Det forfærdede hende, at hendes liv, hendes omgivelser, hendes pligt således med ét viste sig for hende i et ganske nyt perspektiv. Var det virkelig derfor, hun aldrig kunne give sig rigtig hen i nogen glæde, aldrig finde den fred, som ene sindets ligevægt giver, fordi hendes samvittighed vægrede sig ved at godkende hendes færd? Var det *det*, en røst i hendes indre stundom bebrejdede hende? Hun havde aldrig villet lytte til denne røst, fordi hun opfattede den som en spidsborgerlighedens ængstelige manen, en fordommens fordømmelse over det frie forhold, hvori hun levede; alene det, at hendes elsker var kongen, retfærdiggjorde hende for hende selv. Men nu syntes hun at høre en anden røst, dybere i klangen, længere indefra, og for den kunne hun ikke lukke sit øre. Den prædikede ikke den gængse moral, som hun ingen brug havde for, fordi hendes tilfælde var noget for sig selv; den

nævnte kun truende og dystert tingen ved dens rette navn: du kan aldrig vinde lykken, fordi du ikke har lagt grundvolden for dit liv så fast, at den kan bære; du hører hjemme mellem dem, der arbejder og er besværede, du vil altid føle dig i udlændighed ved nydelsernes bord. Se, nu længes du allerede tilbage, din sjæl flakker forvildet som en fugl i det forgyldte bur; som en trækfugl gik den ud over havet, men den har ingen kraft til at nå den frodigere bred, som lokkede den mod syd, og den er for svag til at vinde tilbage, hvor den kom fra; der er ingen hvile for dens fod.

Sådan var det, og hvad nyttede det da at tænke? Og om det end var muligt, at hun brød af og atter søgte at leve i overensstemmelse med sit inderste væsen, hvad ville det så nytte? Nu var hendes vej engang afstukket, hun måtte følge den. Og kunne hun ikke endda forblive tro imod sig selv? Gavnede hun ikke just mest folket ved at blive, hvor hun stod? Hun var jo som folket i kongens arm, hendes hjerte slog imod hans, hendes mund var ved hans øre. Hun så det på én gang, hvad hun havde forsømt … Dette var jo hendes kald, at hun skulle holde sin hånd over de små og mildne kongens sind for de svage. Hvor havde hun ikke været blind! Dette var det jo, som havde hævet hende op ved kongens side, at hun bad ham om nåde for sin far; som en indvielse havde det været, og gennem den havde kaldet lydt, men hun havde ikke hørt det …

Hun smilte bittert: hvilken magt havde hun ikke ejet over kongen! Og hvordan havde hun brugt den? Ødelande og fallenter havde hun hjulpet ud af den knibe, deres vindesyge havde bragt dem i; titler, forfremmelser, gunstbevisninger havde hun skaffet mennesker, om hvem hun end ikke vidste,

om de var det værd. Men for folkets, det fattige folks skrig havde hun været døv ...

Nu lød det til hende ... i dag havde det lydt så højt, at hun ikke kunne vise det fra sig; det eneste, som kunne forsvare hendes ophøjelse, det eneste, som kunne give hendes stilling værdighed for hende selv og værdi for det folk, hvoraf hun var rundet, det havde hun forsømt; derfor alene var hendes stilling blevet så falsk, at der ikke var tryghed at finde i nogle af dagens timer ...

Hvordan var det, hendes moder havde sagt: hun havde ikke noget hjerte. Nej, hun havde ikke noget hjerte ...

Hun kunne ingen udvej se, og da Frederik den Sjette kom, var hun udmattet af sin frugtesløse kamp, forpint og forgrædt. Men han var i så strålende humør, at han ikke lagde mærke til det; han syntes ikke engang at være forundret over, at hun lå til sengs.

"Nu tror jeg så sandelig det lysner," sagde kongen. "Napoleon har mulet de allierede ordentligt ved Dresden; du skal se, han kommer ovenpå igen; kunne jeg bare leve den dag, da den rævepels til Karl Johan kommer til at søbe den kål, han selv har spyttet i, hvad? Hå, hå, hå, det var ikke så galt, om vi kunne redde Norge alligevel ... og måske kunne det blive til mere, lille fru Dannemand; var det ikke morsomt, om din Frederik kunne blive konge over hele Norden ligesom de første af oldenborgerne ..."

"Jo," sagde fru Dannemand, "det var det vel. Og du er jo den sidste."

"Hvad er jeg?" fo'r Frederik den Sjette op. "Nå ja, det kan jo være rigtig nok på den måde. Men ved du hvad, lille fru

Dannemand, det var nu ikke videre kønt af dig, sådan at minde mig om, at jeg ikke kan få nogen søn."

"Det får du jo måske," sagde fru Dannemand. "Du har jo sagt til mig, at det skulle være en søn denne gang, og jeg plejer da altid at gøre, sådan som du siger, jeg skal."

Hun rejste sig op på albuen og stirrede på ham med feberglødende øjne.

"Frederik," sagde hun, "hvorfor kalder du mig i grunden fru Dannemand? Jeg er jo slet ikke andet end madam. Jeg har jo ikke nogen rang."

"Nej, såmænd," sagde kongen studsende. "Det har du jo heller ikke. Men hvad skulle det nu også gøre godt for?"

"Nej," sagde fru Dannemand, "hvad skulle det gøre godt for? Jeg er jo alligevel, kun en simpel pige, som kongen har taget i sin seng. Og det kan da endelig også være det samme, enten jeg føder dig en søn eller ikke."

"Hør nu, lille Frederikke," sagde kongen irriteret, "du er virkelig slet ikke videre hyggelig i dag. Og nu kom jeg netop her og var *så* glad ..."

En tid lang tav de begge. Så spurgte fru Dannemand pludselig:

"Sig mig, Frederik ... den hær, du har nede i Holsten, den er vel rædsom dyr?"

"Ja, død og pine," sagde Frederik den Sjette. "Men hvor kommer du nu i tanker om det? Ja, du kan tro, den er dyr ... Tænk dig bare, at hver soldat får to par sko, og de koster tre og halvfjerds rigsdaler parret."

"Det er mange penge," sagde fru Dannemand eftertænksomt. "Og bare det nyttede noget ..."

"Hvad behager?" fo'r kongen op, "må jeg spørge, hvorfor det ikke skulle nytte noget? Og soldaterne koster skam også i fredstid, lille Benedikte ... Det er ikke så længe siden, jeg måtte give alle mine grenaderer bjørneskindshuer, og sådan en bamse er skam ikke til at købe for en toskilling; den koster 800 rigsdaler."

"Otte hundrede rigsdaler!" sagde fru Dannemand tonløst. "For en bjørneskindshue?"

"Ja," sagde kongen. "Men så er de skam også pæne; ved du hvad, sådan en karl med bjørneskindshue på, det er min sæl et stolt syn; men karlene døjer jo med at bære dem, især når det er varmt; så jeg tænker, vi bliver nødt til at gå over til chakot'erne igen."

"Igen?" sagde fru Dannemand. "Så er de penge altså smidt ud af vinduet til ingen nytte?"

"Sikke nu noget vrøvl," sagde kongen ærgerligt. "Du kan da begribe, man må prøve sig frem; men dyrt er det jo, og hvis det ikke gjaldt hæren ..."

"Hvor mange grenaderer har du?" spurgte hun.

"To tusind på det nærmeste," sagde kongen. "Så det var skam en historie på over halvanden million ..."

Han så pludselig opmærksomt på hende og udbrød:

"Men det er da sært, så du snakker i dag, lille Frederikke ... og jeg tror min sæl, du ligger dér og tuder. Hvad i al verden er der *nu* i vejen?"

"Å ikke noget," sagde fru Dannemand. "Jeg lå bare og regnede efter, hvor meget man kunne få for alle de penge ..."

"Hvad man kunne ... hå, hå, hå, lille pige, ligger du nu dér og bliver misundelig på mine stakkels grenaderer? Hvis du vil have

det, skal jeg såmænd gerne klæde dig i bjørneskind over hele kroppen. Men jeg synes ellers ikke, du har nogen grund til at klage ..."

"Jeg klager heller ikke," sagde hun. "Jeg har såmænd meget mere, end jeg behøver. Men jeg tænker på folket ..."

"Hvad behager!" fo'r kongen op. "Frederikke! Nu har du da aldrig gået hen og forlæst dig på den franske revolution? Jeg skal meget have mig frabedt, at du går hen og propper dig med sådan nogen usunde ideer ..."

"På folket," vedblev fru Dannemand, som havde hun slet ikke hørt, hvad han sagde ... "folket, som må betale de store skatter. For det er jo alligevel dine undersåtter, som må betale de bjørneskindshuer, Frederik, og alt det andet ..."

"Ja, det manglede bare," sagde kongen, der var blevet helt rød i kammen af ærgrelse. "Jeg tror min sæl, pigebarnet primer ..."

"Og der er mange af dem, som ikke har noget ordentligt at spise ... og deres dyner har de på Assistenshuset, så de må ligge på det bare gulv. Ved du hvad, Frederik, jeg tror ikke, folket er dig videre taknemmeligt for de bjørneskindshuer ..."

Frederik den Sjette sprang op og stampede forbitret i gulvet.

"Bendte!" sagde han. "Nu skal du se til, at du tager vare på din mund!"

"Jeg må sige det, som jeg mener," sagde fru Dannemand. "Jeg *kan* ikke lade være med at tænke på bagsiden af reversen også."

Frederik den Sjettes ansigt klarede på én gang op; han satte sig overskrævs på stolen og plirrede lystigt med øjnene.

"Hå, hå, hå ... nej ved du hvad, lille fru Dannemand, det kommer du nu alligevel til at lade være med. Når galt skal være, så må du da hellere tænke på reversen af medaljen ..."

"Å," sagde fru Dannemand ærgerligt. "Du skal da også altid gøre nar. Hvis jeg ikke snakker fint nok for dig, så kan du jo gå hjem og tale med din kone."

"Så, så, så," sagde kongen og tog hendes hånd. "Se nu og vær lidt rimelig, lille pige. Ved du hvad, du skulle ikke ride de ture nu, du snart skal til det; du er jo så forceret i dag, så det er helt uhyggeligt. Og nu ville jeg dog så gerne have fest nu, da det går Napoleon så godt, og så skulle det være her hos dig ... hvad siger du til det?"

"Det ved du jo godt, jeg ikke kan, Frederik, sådan som jeg har det."

"Snak om en ting, lille pige, du plejer jo at være så tapper. Se nu bare, du kommer på benene, så kunne det måske blive en gang sidst i ugen ..."

"Nej," sagde fru Dannemand kort. "Nu vil jeg have fred."

Kongen rejste sig og gik hen til vinduet; længe stod han der og så ud i Grønningens træer. Så snurrede han sig pludselig rundt på hælen og sendte hende et stikkende blik.

"Uf!" sagde han. "Uf! Aldrig kan man da heller få lov til at være glad så meget som en time ..."

Så gik han. For første gang forlod han hende i vrede, uden et ord til farvel. Og fru Dannemand lå og græd over, så egenkærlig han var; hvad brød han sig om *hendes* glæde, *hendes* helbred, *hendes* liv ... bare han selv kunne få lov til at more sig ...

Rigtig bittert tænkte hun på ham ... sådan som han havde gjort nar ad hende; og så havde han vist hende ganske af, skønt det ikke var andet end sandheden, hun havde sagt ... *netop* fordi hun havde holdt ham sandheden for øjnene. For hun havde godt

set, at det gav et sæt i ham, da hun sagde det om dynerne, som om det stak ham i hans samvittighed ...

Men hvad skulle hun stille op? For hun forstod nok, at med kongen kom hun ingen vej, så stædig som han var, og så fortvivlet sikker på, at han gjorde alt på det bedste; han var den eneste, der vidste, hvad der tjente til folkets vel ...

Og nu, da hun rigtig tænkte over, hvad hun havde sagt, undredes hun over, så sagtmodigt han havde taget det. Det var ellers ikke hans vane, han tålte jo aldrig, at nogen sagde ham imod. Og der kom en angst over hende, for at hun havde været for dristig; det var jo vanvid, hvad hun havde gjort. Han var gået fra hende uden forsoning ... hvad om han nu slet ikke kom igen? Om han slog hånden af hende? Det ville hun jo slet ikke; det turde hun ikke; hun måtte se at få ham god igen; og den fest måtte hun naturligvis alligevel holde, som han havde sagt ...

Men der blev ikke mere tale om nogen fest. Kongen kom, som han plejede, tre gange om ugen, men han blev kun kort og sagde ikke stort. Hun mærkede godt, at han havde fattet mistanke til hende, han var på sin post; men hun så også, at det ikke var det alene; der var større ting, som nagede hans sind.

"Jeg synes, du er så bedrøvet," sagde hun. "Er du virkelig så forfærdelig vred på din lille pige?"

"Snikke snak," sagde kongen. "Tænk du nu bare på det, som forestår, og plag dig ikke med alle de bekymringer."

"Jamen, Frederik," sagde hun, "jeg ville dog så gerne være med i det alt sammen. Du kunne dog gerne sige mig ... er det noget med Napoleon?"

"Herregud, lille pige," sagde kongen irriteret, "jeg hører ikke om andet end den kedsommelige Napoleon fra jeg står op, til

jeg går i seng. Her hos dig kunne jeg dog i det mindste gerne have fred."

Så spurgte fru Dannemand major v. Cruse en dag, han kom på besøg.

"Hvordan er det egentlig med Napoleon?" sagde hun. "Han har jo vundet sådan en stor sejr ved Dresden."

"Stor sejr?" sagde majoren og trak på skuldrene. "Det kan man jo gerne kalde det ... hans marchaller er rigtignok samtidig blevet banket dygtigt af rundt omkring. Nej, min nådige, som gammel officer ... jeg har skam ikke mere nogen rigtig fidus til kejseren. Det er jo uøvede tropper, han har, en hel hær af de yngste og ældste, han har måttet skrabe bunden. Betænk blot, at han bjærgede ikke mere end 30.000 mand af den halve million, han havde med sig til Rusland i fjor. Og så tror han jo slet ikke, han kan overvindes mere; han er rasende uforsigtig ... går mod fjenden, selv om den er meget stærkere end han; bare han selv er der med sit geni, mener han ikke, det kommer an på mængden ... det er lige ved at være det rene megalomani."

"Mega...?"

"Storhedsvanvid, ja," sagde majoren og smilte fornøjet. Han havde for længst opdaget fru Dannemands ulykkelige forelskelse i de fremmede ord og morede sig med at bringe hende i forlegenhed.

"Men kongen er vist stadig blind," tilføjede han, "og håber på frelsen."

Der var noget som en hån over kongen i hans ord, og han mærkede, at de berørte fru Dannemand ubehageligt. Og han skyndte sig at tilføje:

"Men jeg sidder her og snakker, min nådige, og glemmer rent, hvorfor jeg kom. Jeg har fået brev fra vor kære grev Vargas de Bedemar, og han pålagde mig at overbringe Deres Nåde hans allerærbødigste kompliment."

"Tak," sagde fru Dannemand og flyttede sig uroligt på sin stol. "Tror De snart, greven vender hjem, major?"

"Desværre," svarede majoren, "det har vistnok lange udsigter. Men det bør jo egentlig kun glæde hans venner; greven er i stor gunst hos statholderen, prins Christian Frederik; Hans kongelige Højhed giver sikkert ikke slip på ham for det første."

"Major," sagde fru Dannemand, "hvorfor fortæller De mig aldrig noget rigtigt om, hvad grev Vargas skriver? Han er dog en mand med så megen esprit, at hans breve sikkert må være fængslende; ville De ikke tage dem med herud en dag, så jeg kunne få dem at læse?"

"Undskyld, min nådige," stammede majoren forvirret; for ingen vidste bedre end han, hvor umuligt det var at vise hende disse breve, som aldrig havde været til ... "undskyld, men det vover jeg virkelig ikke. De er sendt mig i strengeste fortrolighed, og de rummer en glød, som ... netop Deres Nåde ville det være mig særlig umuligt at vise disse skrivelser, hvori min ven tillidsfuldt har ladet sit hjerte og sin lidenskab tale ..."

Fru Dannemand blev blussende rød og følte slet ingen tilfredsstillelse ved at høre, at hendes ven fortæredes af længsel og lidenskab i det fjerne; hun ville ikke tænke på ham nu, han passede slet ikke ind i det nye liv, som vågnede i hendes sjæl. Hun fornægtede sin kærlighed til ham, det syntes hende, at hun i drømme havde vovet sig helt ud på randen af et svælg og

stirrede nu svimmel ned i dets dyb. Og der var så sandt afgrunde nok foruden.

Kongen blev mørkere for hver gang, han kom, syntes hun … koldere og koldere imod hende. Og hun skjalv for den tanke, at det ville komme til et brud; han havde allerede slået på, at han måske blev nødt til at rejse over til hæren … ganske ligegyldigt havde han sagt det, som var det ham om at gøre at understrege, hvor let han kunne forlade hende, hvor liden vægt han lagde på hendes nærhed. Og hvad skulle hun gøre, om han brød? Hun var jo som en kanariefugl i bur, den kan læges ud, men følger den sin lyst og flyver ud mellem løvet, da må den forkomme af sult og kulde. Hun måtte blot bede til, at buret holdt …

Det skete ikke sjældent heller, at kongen udeblev på de dage, hvor hun ventede ham, så hun gik om i uro og følte sig ganske forladt. Han undveg hendes spørgsmål, snakkede om vejr og vind … rigtig grusomt straffede han hende, fordi hun havde udtalt sig åbent og oprørsk og krænket ham i hans kongelige værdighed.

Dette bragte fru Dannemand nærmere til moderen, end hun kunne mindes, hun havde været i sit liv. Hun klyngede sig til disse to … moderen, der havde bragt hende til verden, og barnet, hun bar under sit hjerte. Og hun gik hver dag hjem i Elefantgade på en tid, da faderen var på Holmen; hun klædte sig tarveligt og skjulte sit ansigt med et slør, så kunne hun jo gå på gaden så trygt som nogen borgerkone. Rundt i Nyboder færdedes hun, og syntes der faldt ro over hende her i de trange, snavsede gader, hvor ænderne snadrede mellem de lave huse, og minderne nynnede for hende overalt.

En dag faldt det hende ind at gå ind til gamle Else Espens, som endnu holdt sig i sin stol, men hvis ånd gled mere og mere ud i det store mørke. Hun gik ind og sagde goddag som en gammel kending, og hun slog sløret til side, for hun ville se, om den gamle huskede hende.

Men Else Espens kendte hende ikke. Den gamle stirrede længe på hende, og så fandt hun et gammelt minde frem:

"Hvordan er det?" sagde hun og pustede af sit trange bryst, "er det ikke madam Andersen inde fra Klareboderne?"

"Jo," sagde fru Dannemand og smilte, "det er madam Andersen fra Klareboderne."

Og dette indgav hende en tanke; hun skaffede sig gennem moderen at vide, hvor der boede småkårsfolk i Nyboder, som sad særlig trangt i det nu under dyrtiden; dér gik hun så rundt og snakkede med konerne og kaldte sig madam Andersen og efterlod sig milde gaver. Og det ligesom lindrede hende at vide, at mens Holmens mænd nu stod og arbejdede knurrende derude på værfterne, og måske drillede og hånede Morten Rafsted, fordi han var kongens svigerfader og mæskede sig for deres skatter ... så sad nu konerne herhjemme med favnen fuld af uanet velstand og nedbad Himlens velsignelse over madam Andersen fra Klareboderne ... over kongens foragtede mætresse, som væltede sig i overflod for sine blodpenge ...

Siden, da disse ture blev hende for besværlige, slap hun dog ikke barndomshjemmet af sine tanker. Hun levede i og drømte om de fjerne dage, da hun levede sine lykkeligste dage mellem de pjaltede nybodersunger; så mange glemte småtræk randt hende i hu ... som hin dag, da hun første gang rejste sig på tæerne og opdagede, at hun kunne kigge hen over det umalede

plankebords furede plade; hvor havde hun ikke været stolt og glad.

Og hun fandt på en ny sysselsættelse; hun sad og tegnede en plan over haven, således som hun ville have lavet den om, når det blev forår igen. Roser skulle der være, og krusemynte, timian og lavendel ... alle de blomster, som Nyboders gader havde navn efter. Og de skulle vokse i bede, akkurat som gaderne lå derhjemme, så det blev et helt nyboderskort ... så duften kunne bølge hjemligt om hende og minde hende. For hun huskede nu, at da hun var lille, syntes hun altid, der lugtede i hver gade af den blomst, som havde givet den navn.

"Se, Frederik," sagde hun en dag, da kongen var der, "se, bliver det ikke morsomt?"

Og hun tænkte ved sig selv: nu klapper Frederik mig på håret og siger: Hå, hå, hå, ja, du er en god, lille pige, det er rigtig kønt af dig, at du hænger ved dit barndomshjem.

Men kongen så blot flygtigt på det og sagde gnavent:

"Nå ja, det kan jo være meget godt; men hvorfor skal det nu laves om igen alt sammen? Det er jo meget pænt, som det er."

"Jeg ved ikke," sagde fru Dannemand. "Måske er det, fordi jeg skal have et barn; så er det vel ikke så unaturligt, at længslen vågner efter hjemmet."

"Så?" sagde kongen kort. "Jeg mente ellers, dit hjem var her."

"Det kunne være det," sagde fru Dannemand. Og hun tilføjede sagte: "Men jeg føler mig i grunden mest som på gæstgiveri ... eller nærmere som et tyende, der kan siges op."

"Hå, hå," lo kongen ondt, "overhofsovekammerpige, hvad? Jeg ved ellers ikke andet, end at du har det som en prinsesse."

"Netop," sagde fru Dannemand. "Jeg lever som en prinsesse og er dog ikke andet end et fruentimmer, du holder; hvordan skulle jeg føle mig hjemme her, når du slet ikke gør noget for at beskytte mig? Hvis du holdt af mig, ville du vel sørge for, at jeg var en ærlig kone og ikke en hore."

"Bendte," sagde kongen forbitret og stampede i gulvet.

"Ja, det kan ikke hjælpe," sagde hun. "Jeg *er* ikke andet end en hore. Folk peger fingre ad mig og råber det efter mig på gaden."

Kongen havde rejst sig og stod og stirrede på hende uden at sige et ord, og fru Dannemand sad længe tavs med ansigtet gemt i sine hænder. Så sagde hun på én gang blødt og stille:

"Frederik ... når jeg nu beder dig så meget, vil du så ... kunne du ikke gifte dig med mig? Sådan til venstre hånd ... Jeg ved da, at din tipoldefader ..."

Frederik den Sjette blev ganske hvid i sit ansigt og knugede hånden om sin sabel.

"Gifte mig med dig?" råbte han. "Jeg tror dælen rider dig ... ved du måske ikke, at jeg er kirkens ypperstepræst, og så skulle jeg gøre mig skyldig i bigami?"

"Jamen, herregud, Frederik ... det gør du jo da alligevel, hvad. Selv om jeg ikke er viet, så er du jo dog fader til mine børn, så to koner har du jo da alligevel på en måde."

"Hvad behager?" sagde kongen studsende og begyndte at gå over gulvet. Og han ville lige til at le det hele bort og sige, at såmænd, det kunne hun jo have ret i på en måde. Men så slap det hende uforvarende ud af munden:

"Og for den sags skyld kan du jo gerne have flere, hvad ved jeg?"

Så stirrede han bare ondt på hende igen, snurrede sig om på hælen og gik.

Han gik til Amalienborg, hvor han havde sat sin hest ind, men steg ikke i sadlen; uden at lægge mærke til de bukkende lakajer, gik han op i palæet, blev ved at vandre rundt i de tomme gemakker, hvor gardinerne var trukket for og alle møblerne tildækkede.

Et øjeblik efter kom Bülow sprængende på en svedig hest fra Frederiksberg. Han red lige til Toldbodvejen, hvor han fandt fru Dannemand liggende på knæ foran en sofa, badet i tårer.

"Er kongen ikke her?" spurgte han. "Deres Nåde græder ... ved han det allerede?"

"Ved hvilket?" spurgte hun angst. "Er der sket en ulykke? Kongen er nylig gået herfra."

Og Bülow styrtede derfra uden farvel. Han traf Frederik den Sjette på Amalienborg i haven bag palæet.

"Deres Majestæt," sagde han åndeløst. "Jeg kommer med budskabet om en stor ulykke ... der har stået et stort slag ved Leipzig, det varede i tre dage ... Napoleon er blevet slået totalt."

Kongen blev stående foran ham og stirrede på ham uden noget som helst udtryk i sine lyse øjne.

"Nå," sagde han blot.

"Dermed er sagtens Napoleons herredømme ude," sagde Bülow.

"Ja," sagde kongen tonløst.

"Deres Majestæt," sagde Bülow, "hvad vil Deres Majestæt gribe til? Det gælder Norge ... det gælder måske alle Deres riger."

"Ja," sagde kongen og gav sig til at gå, "det gør det vel."

Så standsede han på én gang og sagde:

"Bülow ... kommer der nogen hos fru Dannemand, som kunne påvirke hende uheldigt ... nogen med revolutionære tendenser, mener jeg?"

"Det kan jeg ikke tænke," sagde Bülow studsende. "Har Deres Majestæt nogen grund til at tro ...?"

"Ja," sagde kongen. "En er der. Hun er blevet gjort ganske forrykt."

"Hm," sagde Bülow grundende. "Major v. Cruse?"

"Snak," sagde kongen. "Han er en nar og en kæltring, men en officer er ikke revolutionær. Der må være en anden."

Og han fortalte nu Bülow om den forandring, der var foregået med hans lille veninde, og de besynderlige tanker, der plumpede ud af hende.

"Jeg tror pinedød slet ikke længere hun bryder sig om mig, Bülow ... hun fortryder det hele. Det er ligesom hun går og skammer sig over sin fornemhed og vil smøge hele fru Dannemand af sig for at blive Bendte Rafsted igen, hvad? Hå, hå ... Men jeg kan ikke blive klog på hende, for så kunne hun jo sige til og gå sin vej, det var jo da ikke så svært at skaffe hende en brav mand af hendes stand. Men ved du, hvad hun gjorde? Hun plagede mig min sæl for, at jeg skulle gifte mig med hende ... til venstre hånd, Bülow. Hun ligefrem læste mig teksten, fordi jeg ikke gjorde hende til en ærlig kone."

"Sagde hun det?" udbrød Bülow. "Så er det moderen."

"Madam Rafsted?"

"Det kan der ikke være nogen tvivl om. Jeg burde måske fortælle Deres Majestæt ... Hun har gået og plapret om den hele historie lige fra første færd og gjort sig til mellem sine

sladdersøstre af den højhed, datteren var kommet i. Jeg ved, hun plejer ligefrem at kalde sig for kongens svigermoder."

"Hå, hå, hå," lo Frederik den Sjette, "siger hun virkelig det? Kongens svigermoder, det er meget godt. Ved du hvad, Bülow, jeg kunne min sæl have lyst til at snakke med den svigermoder engang."

"Nogen god indflydelse har hun aldrig haft på datteren," sagde Bülow alvorligt. "Jeg tror, hun lider af en slags storhedsvanvid; Deres Majestæt kan være overbevist om, at det er hende, der har været på spil."

"Såmænd," sagde kongen. "Gid det var så vel, for hun er da til at flytte. Hvordan er det med manden ... er det ikke Morten Rafsted, han hedder? Der var jo en historie med drukkenskab og den slags ... lidt rapseri, tror jeg, hvad? Forhør på Holmen, Bülow, og sig mig besked i aften."

Så steg kongen til hest og galoperede ad Frederiksberg til; det skulle altid gå i en fart for Frederik den Sjette, men i dag red han, så det var rent halsbrækkende både for ham selv og andre; borgerne fo'r til side for ham og sagde til hinanden:

"Død og kritte, som han så gal ud af øjnene; tro om Napoleon skulle være styrtet?"

Men kongen havde glemt nederlaget ved Leipzig, eller det var vel slet ikke endnu trængt ind til hans bevidsthed.

Den næste dag kom han uventet til Toldbodvej og traf ikke fru Dannemand hjemme. Så ventede han, og da hun omsider kom, sagde han:

"Nå, det var da rart, du endelig kom, lille pige; jeg har siddet her og ventet på dig en halv time."

Hun studsede over, så venligt og muntert han talte; det var ellers det værste, han vidste, at vente; og nu efter det i går …

"Jeg har været hjemme," sagde hun kort.

"Uf," sagde kongen irriteret, "kan du ikke lade være med at bruge det ord?"

Han gik tæt hen til hende og holdt hendes blik fast under sit.

"Nå," sagde han, "hvad sagde så mutter til, at kongen ikke ville gifte sig med dig, hå, hå? Ja, se du nu dér, hvor rød du bliver, lille pige, dér traf jeg nok lige i prikken, hvad? Men nu skulle du såmænd se at blive fornuftig og ikke høre efter sådan noget snak; du har jo altid før været en god lille pige."

"Frederik," sagde fru Dannemand, "der er noget i vejen; sig mig hellere straks, hvad det er, du vil."

"Ja, vist er der noget i vejen," sagde kongen. "Napoleon er blevet slået ved Leipzig, så nu varer det ikke længe, før det hele går ad Hekkenfeldt til."

"Å, Napoleon," sagde hun utålmodigt. "Hvad er det med *mig*?"

"Nå, ja," sagde kongen og satte sig, "det er nu egentlig mere din moder, lille pige. Du har slet ikke godt af at have hende så nær på livet, hvad? Hun kan jo være en meget brav kone, men det er da alligevel noget dumt tøjeri, hun går og propper i dig. Og så er der jo fatter, hvad? Ja, ham ved du da for resten bedre besked med end jeg."

"Hvad er der med fader?" spurgte hun ængstelig.

"Ja, det er jo sådan det gamle," sagde kongen mildt. "De er slet ikke rigtig fornøjet med ham på Holmen, du … tror du ikke selv, han kunne have rigtig godt af at komme ud af hele det svirelag, han sidder og supper i, hvad? Herregud, lad nu være med at tude. Det er jo bare til hans bedste, og vi kunne jo forfremme

ham, sådan at han fik det lidt mere behageligt på sine gamle dage."

"Frederik," sagde fru Dannemand heftigt, "det er slet ikke det; du vil bare have dem af vejen ... du vil skille mig fra mit hjem og de eneste mennesker, jeg bryder mig om."

"Nå, nå, nå," sagde kongen bistert, "jeg skulle da mene, at du også bryder dig om mig."

"Å, dig ..."

Fru Dannemand stod foran ham, ganske ude af sig selv, sitrende af vrede og angst.

"Frederik, du vover det ikke."

"Vover?" sagde kongen hidsigt. "Hå, hå, så jeg vover det ikke?"

"Du vover det ikke," sagde hun igen. "Og det siger jeg dig, Frederik, at tager du moder fra mig, så går jeg fra dig lige med det samme, så meget du ved det."

Kongen stod og blev rødere og rødere i kammen.

"Går du fra mig?" sagde han. "Går du fra mig med min dreng, siger du?"

"Å dreng," sagde hun, uden mere at tænke over sine ord. "Hvor skulle det blive til en dreng? Du får jo aldrig andet end piger ..."

"Bendte!" skreg kongen og stampede i gulvet ... "Benedikte! Fru Dannemand!"

"Deres Majestæt!" sagde fru Dannemand og nejede helt ned til gulvet.

Så gik hun og knaldede døren i efter sig. Kongen tog et glas fra bordet, kylede det imod væggen og fo'r ud af døren, så han nær havde væltet Mariane, goldammen, der gav sig mine af netop at ville banke på.

Den nat kom veerne over fru Dannemand, og ud på morgenen fødte hun en sund og velskabt dreng. Men hun sendte ikke noget bud til kongen, og hun forbød både lægen og pigerne at omtale det skete med et ord. Og der gik tre dage uden at kongen lod sig se. Fru Dannemand forstod, hvor dybt hun måtte have krænket ham, men hun angrede det ikke.

Da han på den fjerde dag endelig trådte ind i hendes soveværelse, smilte han blot bedrøvet til hende, men viste slet ingen forundring over at se hende ligge dér med en glut ved brystet, og han sad lidt ved sengen uden at sige noget; hun syntes også han undgik hendes blik.

"Nå ja," sagde han så, "jeg hørte det jo først i morges. Så blev det altså alligevel en dreng?"

"Ja," sagde fru Dannemand. "Så er du vel glad?"

Men det svarede kongen ikke noget til.

"Har lægen sladret?" spurgte hun.

"Ja," sagde kongen. "Naturligvis."

Så fo'r han pludselig op:

"Hvad skal nu også det hemmelighedskræmmeri til? Du kunne gerne ha' sendt mig et bud."

"Jeg tænkte såmænd ikke, du brød dig om det," sagde fru Dannemand drillende. "Sådan som du opførte dig, da du var her sidst."

Hun mærkede godt, at han var vred, og at han søgte at beherske sig for at skåne hende; men det æggede hende bare yderligere ... det var, som gled hun på et skråplan, det lokkede hende uimodståeligt at hidse ham op, hun tålte ikke at se ham sidde dér så kold og ligegyldig og sårende ord trængte sig på og ville siges.

"Jeg synes da heller ikke, du lader videre henrykt," sagde hun. "Er du virkelig ikke en smule glad?"

"Jeg ved ikke," sagde kongen tungt. "For han lever sagtens ikke ... Jeg er nu én gang født til ulykke."

"Jo, du kan tro, han lever," sagde hun. "Men du ser jo ikke engang på ham ... se dog, hvor stor og rask han er."

Hun rakte drengen op imod kongen, men han vendte hovedet bort og gjorde en afværgende bevægelse med hånden.

"Nej lad være," sagde han. "Nu har jeg to gange set min søn, og hver gang døde han kort efter; der er virkelig ulykke ved al ting, bare jeg ser på det eller rører ved det ..."

"Nej, ved du hvad Frederik, at du kan være så overtroisk! Men det er jo heller slet ikke det; du bryder dig naturligvis slet ikke noget om drengen, ikke mere end om mig. Louise og Caroline Augusta har du ikke engang spurgt efter ..."

"Jeg var inde hos dem, før jeg gik herind," sagde kongen.

Og han tilføjede lidt efter:

"Og selv om han også lever, hvad kan det så nytte ..."

"Nytte? Spørger du, hvad det kan nytte?"

Fru Dannemand rejste sig på albuen og stirrede næsten hadefuldt på ham.

"Ved du, Frederik, jeg kunne ligefrem have lyst til at slå dig, så hoven og egenkærlig du er ... Tror du måske ikke, jeg kan læse dine tanker? Du bryder dig ikke om drengen, bare fordi han er min ... fordi han ikke kan følge dig på tronen. Og hvis du holdt af mig, ville du dog være så glad ved ham, netop fordi du har fået ham af mig ..."

"Bendte!" sagde kongen truende og rejste sig.

Men fru Dannemand sansede ikke længere, hvad hun sagde.

"Å ja, nu skal jeg vel have en prædiken, hvad?" skreg hun. "Om dit hellige kald og dine pligter overfor dit land, pyt! Jeg blæser på dit kald, og du bryder dig ikke en snus om landet selv, det er bare dig og dig og dig ... For hvis du tænkte på dine riger, så gjorde du vel mig til din dronning, så tronen kunne være sikret i din slægt, og sendte din kone i et kloster eller på et hospital ... å lad dog være med den stampen, Frederik! Det er ligesom mit hoved skulle sprænges! Og jeg *vil* have lov til at tale ud nu ... og du skal få at se, han *lever*, drengen her. Jeg er en nyborspige, skal jeg sige dig, og ikke sådan en udmarvet, blodfattig fyrstelig svækling som den anden ..."

Frederik den Sjette svarede ikke et ord; men han stod og stirrede sådan på hende, at hun blev angst og på én gang sank sammen i gråd.

"Frederik," sagde hun ... "Frederik ... når du dog bare i det mindste ville skænde ..."

Men han vendte sig og gik med lange skridt mod døren.

"Nej, men Frederik," klynkede hun ... "gå dog ikke sådan fra mig ... vi har jo slet ikke fået talt sammen om, hvad drengen skal hedde ..."

Han vendte sig og stod igen en tid og stirrede på hende; hans pande var blå, som ville blodet sprænge årerne.

"Se dog ikke sådan på mig," sagde hun, "men sig mig, hvad jeg skal kalde din dreng ..."

"Frederik!" skreg kongen. "Naturligvis!!"

Og så fo'r han ud af døren som skudt ud af en kanon.

Fjerde bog

29. Maskerade

Frederik den Sjette havde ikke for skik at gå og gemme på sit nag, når det ikke netop drejede sig om forsøg på at svække hans magt og omstyrte hans trone; han blev ved at komme på Toldbodvejen som sædvanlig, tre gange om ugen, og han prøvede hver gang på at slå ind i den gamle tone; men hans tilnærmelser prellede af på fru Dannemands tilbageholdne ro; hendes hjerte var blevet koldt imod ham, han var blevet hende ligegyldig, han havde ikke længere nogen magt over hendes sind.

Og det pinte ham, for han længtes efter hende; hun var nu i sin trods smukkere end nogen sinde; han havde selv fundet det rette udtryk for den forandring, hun var undergået, da han sagde til Bülow: Hun har smøget fru Dannemand af sig for at blive Bendte Rafsted igen. Men netop derved blev hun end mere fristende og æggende for ham. Han overvældede hende med gaver, men hendes tak var kølig som hendes blik; hendes kærtegn var tvungne – de følte ikke mere nogen glæde i hinandens favn.

Og så begyndte hun at stille ganske urimelige krav til ham; det var, som om hun nu, da hun følte sig skuffet i sin kærlighed, ville udnytte forholdet til det yderste, skaffe sig så store materielle fordele, som bare muligt; og det kom til idelige sammenstød, hvor megen umage kongen gjorde sig for i det mindste at bevare skinnet ...

"Lille pige, lille pige," sagde han en dag ... "hvorfor kan det ikke blive imellem os, som det var før? Kan du slet ikke huske ...? Nu du sidder dér, er det ligesom jeg ser dig for mig den gang i

Bagsværd, hvad? Jeg tror nu min sæl også du bliver yngre og yngre; og du var nu forfærdelig sød den gang, Bendte, så hyggelig og kælen, og sådan et humør, du havde!"

"Ja," sagde fru Dannemand, "den gang skulle du have ladet mig være, så havde jeg vel ikke været ødelagt nu; men jeg var jo ikke andet end et barn, da du tog mig ..."

"Nå nå," sagde kongen ... "tog jeg dig, så var du nu heller slet ikke så ked af at lade dig tage, hå, hå ..."

"Å," sagde hun, "når man er seksten år! Og så var du jo kongen. Det troede jeg da; men havde jeg vidst, hvor langt fra kongeligt, du ville behandle mig, så ..."

"Hvad behager?" fo'r kongen op. "Da skulle jeg mene, du får alting, bare du peger ... skønt Gud skal vide, jeg må vende hver skilling, før jeg giver den ud ..."

"Nå ja," sagde hun hånligt ... "hvad er der så ved en konge, når han ikke engang er rig? Men for resten ved jeg ikke, hvad det ville koste dig at gifte dig med mig. Du skammede dig ikke for at lokke et barn, så kunne du vel også stå ved, hvad du har gjort."

"Jeg synes, jeg gør det, Bendte," sagde kongen. "Selv om jeg ikke kan bryde loven."

"Loven," vrængede fru Dannemand. "Nå ja, hvad er så hele din magt? Du er enevoldskonge, og der er ikke andre love end dem, du giver, så hvis du bare ville, sad jeg ikke her til spot for alle og enhver. Har du set den skønne plakat, der var klistret op på gadehjørnerne i morges?"

"Hvad for noget?" fo'r kongen op. "En plakat? Det har Bagger ikke nævnet med et ord ..."

"Nej hvorfor skulle han det? Det kan jo være dig lige meget, om folk fornærmer mig eller ikke; politidirektøren forelægger vel ikke dig andet end statssager … For resten angik det nu også dig; det var holdt som en kundgørelse, at du formedelst de dårlige tider ville give adjudanterne en benefice på teatret; der skulle opføres "Vejen til Ødelæggelse" eller "Fanden er løs" og derefter en solo af fru Dannemand …"

"Hå, hå … det er vel ikke andet end en kåd studiosus, der har været på spil; men Bagger skulle nu alligevel have meldt det. Men jeg kan da ikke gøre ved …"

"Ikke sandt? Du kunne vel sætte mig så højt, at ingen vovede at røre mig. Dig skal folk nok vogte sig for at gøre noget imod, fordi så sætter du dem i tårnet. Men jeg sidder her ene mellem mine piger … det ender med, at pøbelen slår døren ind en dag og slæber mig gennem skarnet."

"Nej ved du nu hvad, Bendte! Du sidder jo da her i min hovedstad midt imellem soldater og politi, og borgerne er skam loyale."

"Borgerne, ja … men tror du, en flok drukne matroser er loyale? Du ved ikke, hvor fader døjer på Holmen, sådan som de snakker om mig. Du kunne da i det mindste give mig nogle lakajer, så jeg ikke var forsvarsløs, om det skulle gå galt."

"Herregud, lille Bendte," sagde kongen sørgmodigt. "Dengang ude i Bagsværd var du såmænd glad for lidt. Jeg er bange for, at al den hurlumhej herinde rent har spoleret dig for mig."

"Ja, jeg morer mig såmænd ikke herinde," sagde fru Dannemand. "Kan *det* gøre dig nogen glæde, skal jeg såmænd gerne flytte ud til Bagsværd igen."

"Ville du virkelig?" sagde kongen glad. "Vi kunne vel få smedens hus til købs, hvad? Det kunne være rigtig rart, lille pige, dér er dog nogen af vore bedste minder … men så blev det vel ikke som i de gode gamle dage alligevel, hvad?"

"Nej naturligvis," sagde fru Dannemand koldt. "Man bliver jo ikke sådan ved at være den samme … og du tænker dig da heller ikke, at vi kunne rummes i den smule hus nu, med alle de børn og tjenerskab; du kunne også gerne bygge mig et lille slot, det ville være meget bedre for børnene om sommeren."

Kongen blev ved at se med sine farveløse, stive øjne på hende, og det skjalv om hans mund, som var han på nippet til at briste i gråd; hvad ville han ikke have givet til i dette øjeblik, at han kunne have givet hende al den herlighed, hendes forfængelige lille hjerte tørstede efter … sådan som han længtes! Han syntes aldrig, han havde været så forelsket i hende som nu; og så var det hele så umuligt, ganske og aldeles umuligt …

"Uf," sagde fru Dannemand og trak sjalet tættere sammen om sit bryst. "Det er da også de evige penge; var du endda rig, så det hele ikke blev så småt; jeg tænker, der er mange grosserere, som ofrer mere på deres kærester end du."

"Herregud, lille Bendte," sagde kongen tungt … "jeg *kan* jo ikke; ved du hvad, jeg ville såmænd forleden låne 70.000 rigsdaler i Hamburg, men tror du ikke jøderne forlangte alle kronjuvelerne i pant …"

"Ja," sagde fru Dannemand hårdt. "Sådan er det."

Hun sad lidt og så på ham … så gammel han efterhånden var kommet til at se ud, og så grim han var med de lyse øjne og det farveløse hår, når han sådan sank hen i slaphed og sløvhed. Hun fik et øjeblik helt ondt af ham; men så syntes det hende på

én gang helt ubegribeligt, at hun nogen sinde kunne have holdt af ham ... at hun havde indbildt sig, at han ejede hendes hjerte, denne trætte gamling, som kunne være hendes fader ... og det syntes hende en skam, at hun havde hvilet i hans favn ... helt umuligt var det, om dette skulle blive ved ...

Og hun gabede og rejste sig.

"Nå," sagde hun og gik mod døren ... "Nu er klokken nok snart mange."

"Ja," sagde Frederik den Sjette og så op på hende med et glimt i øjet. "Det er nok bedst, vi kommer til køjs."

"Nej, ikke i aften," sagde hun. "Jeg er træt. Godnat."

Hun nikkede blot og gik; han hørte, at hun drejede nøglen om; og han blev siddende dér, sammensunken, og stirrede på døren, der havde lukket sig efter hende ...

Sådan gik det bestandig nu; men kongen blev alligevel ved med at komme; han mindedes, hvor god Bendte altid havde været, og han syntes, det var rent utænkeligt, at hun for alvor ville svigte ham, nu da ulykken var over ham. For nu så det så truende ud på alle kanter, at det syntes at gå mod enden med hans magt.

Den danske hjælpehær, som førtes af kongens svoger, prins Friedrich af Hessen, havde fulgt marchal Davoust frem gennem Mecklenburg, men da Napoleon blev slået, måtte den trække sig tilbage mod Hamburg; dér lod Davoust sine forbundsfæller i stikken, og danskerne var nær blevet omringede; det lykkedes dem at sejre ved Boden, ved Sehested slog de sig igennem fjendernes rækker og kastede sig ind i Rendsborg; men det var jo kun galgenfrist ...

Og under alt dette voksede ophidselsen i København; det var efterhånden ikke så stort bevendt med borgernes loyalitet, om end det mest gik ud over kongens omgivelser; uroligheder hørte til dagens orden, de forhadte "røde fjer" vovede ikke at vise sig på gaden; adjudanterne vovede sig kun ud i civil dragt, og endda var flere af dem genstand for overlast; Bülow måtte en dag flygte ind på Amalienborg, forfulgt af en hujende pøbel. Og der udkom flere skandaleskrifter, som åbenlyst tog sigte på kongen selv.

Frederik den Sjette lod ikke til at være knækket af modgangen, han levede tvært imod op igen og anlagde sit gamle forcerede væsen, der skuffede de fleste; kun når han blev alene med Bülow, og de mødte hinandens blik, slappedes de begge for et nu, skyggen faldt over dem, og den ene tænkte om den anden: Hvor det har taget på ham, hvor dybt han i virkeligheden er ramt, og hvor han skjuler det godt ...

Men de talte ugerne om det frygtelige, som var sket og kunne ventes; der var som en hemmelig brøde, der bandt dem sammen, en dulgt skyldbevidsthed, der skulle døves; og der blev drukket stærkt og skæmtet drøjt og danset ...

En dag kom Frederik den Sjette op til fru Dannemand og sagde lystigt:

"Hør, lille fru Dannemand, hvad kan det nytte, vi går her alle sammen og hænger med næbbet? Lad os more os, så længe vi kan ... hvad siger du om et lille maskebal, hvad? Den slags morede min fader så meget, men nu kan vi jo ikke mere have sådan noget ved hoffet, fordi min kone er så svag; så når jeg vil more mig, har jeg jo ikke andet hof end det her, hvad? Hå hå ..."

Og fru Dannemand blev ganske ivrig efter at få det sat igennem; for også hun havde jo tanker, der gerne ville døves, og helt velgørende var det for dem begge, engang igen at kunne være optaget af det samme; det blev som en våbenstilstand mellem disse to … som to store børn sad de og drøftede enkeltheder i arrangementet, og hvad de ville have på.

"Ved du hvad," sagde fru Dannemand, som lige havde læst Oehlenschlägers *Aladdin* og fundet helten temmelig fersk, mens hans frygtelige fjende havde fyldt hende med gispende beundring … "jeg synes, du skulle være Noureddin, det ville da være noget nyt."

"Noureddin?" sagde kongen, som ikke gerne læste andet end krigshistoriske skrifter, når han kunne slippe. "Hvad var det for en kumpan?"

"Gud, det er jo troldmanden i Aladdin," sagde fru Dannemand. "Den af Oehlenschläger, den skulle du virkelig tage og læse; den er noget af det magnifiqueste."

"Hå hå," lo kongen … "ja, det var jo slet ikke så lidt. Men poesi og den slags kommer du nu til at tage dig af, og du læser jo aldrig for mig mere … det kunne for resten være meget kønt, om du klædte dig som Danmarks genius, hvad?"

"Nej, så ville jeg da hellere være Norges," sagde hun og blev rød. "Dér stammer fader jo fra. Eller også kunne jeg bare være jente; de har sådan nogen kønne nationaldragter dér oppe. Og så kunne du jo være Christian den Fjerde."

"Nej, det går pinedød ikke an," lo kongen. "Jeg er jo ikke større, end at jeg kunne stikke i et af hans bukseben, hå hå … men jeg kunne jo også være en norsk bondeknøs, hvad? Sådan en lille komedie tror jeg da nok, jeg kunne spille; det skal blive

rigtig morsomt ... eller synes du jeg heller skulle være Cæsar, hvad? Han var ikke videre stor sådan af corpus; og snydeskaftet har jeg da, hå, hå ... Men så skulle du være sejrens gudinde og sætte en krans på hovedet af mig; synes du ikke en laurbærkrans kunne klæ' mig, hvad? Hå, hå ..."

Han så sådan på hende, at hun rigtig forstod, hvilken bitter ironi der lå bag hans ord, hvor frygtelig en fortvivlelse der ulmede under hans løsslupne lystighed. Og de tog begge øjnene til sig og pludrede videre; for man må ikke standse og tænke efter, når man vil danse cancan på afgrundens rand; *masken* i det mindste må grine og larme, er end ansigtet bag den aldrig så fortrukket af smerte.

Samme eftermiddag indfandt major von Cruse sig, og denne gang havde han virkelig fået brev fra grev Vargas de Bedemar og mødte med posen fuldt af nyt. Malteserridderen havde nu fuldendt sin undersøgelse og overgivet Norges statholder, prins Christian Frederik, et udførligt forslag til en reformation af Kongsbjergværket. Men han tænkte aldeles ikke på at vende hjem; han havde en høj stjerne hos statholderen og var selv ganske indtaget i den åndrige, besnærende prins.

"Og måske venter der ham en stor og glorværdig fremtid," sagde majoren. "Der går i alt fald visse rygter, som synes at have noget på sig; naturligvis bliver vi nødt til at afstå Norge til karl Johan, men nordmændene går aldrig godvilligt under svensk herredømme, og de nærer ringeagt for tronfølgerens person ..."

"Hvordan er han egentlig, Karl Johan?" spurgte fru Dannemand hen i vejret, blot for at skjule den forvirring, der altid greb hende, når majoren bragte grev Vargas på tale. "Han må dog alligevel være en betydelig mand?"

"Bah," sagde majoren, "en lykkeridder, en hul bro'r. Ved de, hvordan han vandt svenskerne for sig, min nådige? Han sendte et stort oliemaleri derop med gemalinden og de dejlige børn på, ha, ha … og svenskerne blev straks charmerede. Nå men så forrådte han jo kejseren … forrådte ham plumpt, man mærkede straks hans tarvelige ekstraktion. Jeg havde en gang den lykke at gøre marechal Davousts bekendtskab i Paris … De ved, prinsen af Eckmühl; han kaldte altid Bernadotte for landsbybarberen, *ce barbier de village*, ha, ha."

"Nå ja," sagde fru Dannemand smilende … "det lader jo til, at han er dygtig i sin profession, siden han vil barbere Danmark så grundigt."

"Bravo!" råbte majoren og klappede lydløst i sine hænder. "Det sagde Deres Nåde superbt; jeg skal drage omsorg for, at denne åndrighed bliver bragt i cirkulation."

Han iagttog hende uafladeligt, hans stikkende blik veg ikke fra hendes ansigt, hendes hastige åndedrag, den næsten usporlige bæven; hendes stemme, hendes echaufferede udseende, intet undgik hans opmærksomhed. Han lurede på hende som slangen på sit bytte, og han var bristefærdig af utålmodighed. Den tanke, at hans datter Cathrine skulle fortrænge fru Dannemand i kong Frederiks gunst, var blevet hans fikse idé; han havde sat sig i hovedet, at denne lille tarvelige mætresse var den eneste hindring for hans ærgerrige planer, og nu vidste han, at forholdet var kølnet, der gik vilde rygter om forestående brud, og hans fine næse vejrede sandheden … Endnu i morges havde han sagt til sin datter: Vi må sågu smede, mens jernet er varmt, min putte! – Og med sit uforlignelige skarpe vid havde putten svaret: Mens kongen er

kold, mener du, papa! – Å, havde han bare den fordømte grev Vargas her nede nu, da den mindste uforsigtighed kunne fremskynde katastrofen ...

"For resten," fortsatte han, "så er nu prins Christian Frederik nu *unter uns gesagt* også noget af en hul bror ... ja det tør jeg jo nok sige her, De ved, kongen ynder ham ikke. Og det hedder sig, at han er designeret til den svenske trone, han er blevet folkets afgud efter Christian Augusts død; jeg har hørt, at Hans kongelige Højhed eventuelt vil antage navnet Oluf den Fjerde ... det er ikke mærkeligt, at vor ven, grev Vargas, nok ønsker at opleve dette nordiske eventyr ..."

Majoren nød det ganske lille sæt, det gav i fru Dannemand, da han så uventet atter nævnede malteserridderens navn, og nu lod han pludselig den bombe springe, han så betænksomt havde gemt til sidst:

"Det er jo også forklarligt, at grev Vargas føler sig tiltrukket af prinsens person; den ene charlatan søger den anden ... For ikke sandt, når vi skal tale oprigtigt, disse spanske emigranter ... der er og bliver dog noget suspekt ved deres person; jeg hører, at videnskabsmændene ikke regner hans mineralogiske sysler for andet end dilettanteri; og så disse smagløse frivole elskovshistorier ... mener De ikke også, min nådige? En charmeur, gudbevares, men hul, falsk ... skum ..."

Majoren smækkede med læberne og lænede sig tilbage i stolen, sikker på sin triumf. Men den ventede eksplosion udeblev ganske, fru Dannemand fo'r ikke op og gav sig ingen blottelse; hun så roligt smilende på majoren og sagde:

"Ved De, major, i næste uge skal vi have maskerade; De må endelig komme med."

"Hvad behager?" stammede majoren forbløffet. "Jeg mener ... jeg takker Deres Nåde ... maskerade? Ser man det, i disse tider; jeg troede, at Hans Majestæt er så optaget af fredsforhandlingerne, udsigterne er dog ikke lyse ..."

"Hr. major," sagde fru Dannemand og truede ad ham med fingeren ... "er De gammel officer og kritiserer Hans Majestæt? Ved De hvad, jeg har en udmærket idé til Dem; De skal være slavehandler, De er jo korpulent ... jeg kan se Dem for mig, siddende med korslagte ben og dampende på en tyrkisk pibe, i kaftan og turban; jeg er sikker på, at det ville klæde Dem. Og Deres datter som en stakkels handelsvare ved Deres fødder, De ved sådan med udslaget hår og ikke noget videre på; hun er jo så henrivende ... De må i alt fald anspænde Deres fantasi, denne fest skal være noget aldeles ekstra."

Majoren sad fuldstændig konfus og bed i sin ene handske; han havde ingen anelse om, at han var i den grad gennemskuet, komplet forrådt; så havde han altså ikke mere at gøre her, den lille dronning havde overrumplet ham totalt og slået ham med hans egne våben ...

Han stirrede hadefuldt på hende og tænkte, at dette skulle hun få betalt; han skulle sandelig ikke skåne hende, den dag hun blev styrtet; sådan ville det jo gå hende før eller senere, hovmodig og uforsigtig som hun var; aller lettest ville det måske gå, når hun blev overladt til sig selv; og ret betænkt stod han sig jo også bedst ved at holde sig uden for det hele, så han umistænkt kunne træde til og plukke den modne frugt, når tidens fylde kom.

Han mumlede noget om, at han næppe var i byen til den tid, han ville ganske sikkert være ude af stand til at komme; så tog

han afsked og svor i sit stille sind, at han ikke mere ville sætte sine ben i dette hus, ikke før luften var ren. Og han stampede i fortovets sten ved tanken om, at dette intrigante, tvivlsomme fruentimmer bredte sig i de saloner, som retmæssigt tilkom hans Cathrine; han var virkelig nået til den overbevisning, at fru Dannemand ganske lumpent bestjal ham, mæskede sig på de frodige græsgange, som ene grønnedes for, at hans eneste lam kunne trives …

Hans datter var gået ud, da han kom hjem, og han kunne ikke holde ud at være ene, så ophidset som han var. Han trængte til at kaste sig ud i en lidenskab, der kunne døve, til at spille og drikke; og det faldt ham ind at gå til Rømeling, som var den eneste af kongens adjudanter, han stod på god fod med. Rømeling var ikke kræsen i valget af sine venner.

Rømeling boede dengang i Gjethuset på Kongens Nytorv, hvor han bestandig holdt åbent hus for enhver, der lod fiolen sørge og kunne drikke og spille højt, hvad tid på døgnet det så var. Han havde en fortræffelig rhinskvin i sin kælder og spillede en meget munter bazet; desuden havde han en egenskab, som tiltalte major v. Cruse overordentligt: han var så meget grandseigneur, at han nødig vandt fra sine gæster, hvorfor majoren aldrig spillede med ham uden i hans eget hjem; det skaffede ham en behagelig fast indtægt, og han plejede selv at sige til sin datter: Jeg tror sågu, jeg går hen til Rømeling efter noget havre til min hest.

Men i dag kom der ingen rhinskvin på bordet; Rømeling var just ved at gøre toilette for at begive sig til kongens taffel, og majoren ville netop til at gå igen, da døren pludselig gik op, og Grethe Lystrup svansede ind gennem stuen og forsvandt i

Rømelings sovegemak; så blev han af nysgerrighed; han kendte generaladjudantens gode smag og havde nok lyst til at komme en af den store feinschmeckers lækkerbiskener på nærmere hold. Ventetiden fordrev han med at se ud på torvet, hvor mægtige snedynger hobede sig op til stort besvær for vogne og fodgængere; og da Rømeling og jomfru Lystrup trådte ind, råbte han muntert:

"Det er virkelig en charmant idé af Dem, min kære Rømeling! De behøver ikke at rejse til Schweiz, De har arrangeret det mest henrivende alpeparti lige nedenfor Deres vinduer. Bare borgerne ville påskønne det sublime i Deres invention; men oprigtig talt … se engang på den værdige næringsdrivende dér, som har måttet kaste sig ind mellem snebjergene for ikke at blive kørt ned; efter udtrykket i hans ansigt skulle jeg næsten tro, han tillader sig at bande."

"Ja," lo Rømeling. "Sådan er plebs; der er ingen sans for naturskønhed i de inferiøre klasser."

"Og ved De hvad?" sagde Grethe Lystrup, "har De hørt, hvad folk siger? De kalder snedriverne for Rømelings batterier."

"Ja," sagde Rømeling og trak på skuldrene, "lader jeg sneen køre væk, klager bønderne over, at de ikke kan komme frem med deres slæder; og lader jeg den blive liggende, bander hr. Sørensen over, at han får våde fødder. Det er nu engang ikke anderledes med det civile rak."

"Vil du nu se, du dyr dig," sagde Grethe Lystrup og kneb ham i øreflippen. "Du er et rigtigt uhyre, og hvis du ikke snart får gjort ryddeligt på torvet, kommer jeg ikke til dig, før du giver mig en karet. For resten kunne du gerne præsentere mig for denne herre."

"På ingen måde," sagde Rømeling og bukkede ironisk. "Etiketten kræver, at jeg forestiller ham for dig. Må jeg anbefale dig major von Cruse, hvis du en dag skulle finde min champagne for tør; majoren holder af de søde mærker. Jomfru Margarita Lystrup, hr. major. Veteranen blandt de hunner, som hærger Gjethusets stepper."

"Er du rasende?" sagde Grethe Lystrup. "Du ved, at hvis du vil nappes med mig, gør jeg dig både til veteran og invalid, inden du får talt til tyve. Op med champagnen, gamle hanrej, så majoren kan dømme, om jeg ikke har ret i, at den er for *sec*."

Men Rømeling havde ikke tid, han var allerede forsinket; og de fulgtes alle tre skæmtende ned i porten, hvor ordonnansen stod med hans hest.

"*Mille adieux*," sagde han og svang sig i sadlen. "Kom i aften, hvis De gider, major, og tag en huri med, så vi kan få os et lille *parti en quatre*."

Han kyssede på fingeren ad Grethe Lystrup og sprængte et øjeblik efter hen over torvet, hvor han forsvandt om ad Østergade.

"Se så, min nådige," sagde majoren. "Nu er valpladsen min. Jeg håber, De tillader mig at følge Dem hjem?"

"Ja, det kunne De vist lide," sagde hun. "Men De kan tro nej; jeg har haner nok i kurven, og De skal have lov til at gætte en tid endnu på, hvor jeg bor. Men jeg skal hen til en ven i Klareboderne, og hvis De vil følge mig derhen, er De sød. Men det er jo temmelig lyst … er De ikke bange for Deres rygte?"

"Bah!" sagde majoren. "Jeg ville ønske, jeg mødte alle mine venner, og de vovede bare så meget som at trække på et

øjenbryn; jeg er i et overordentligt aggressivt humør og kapabel til at trække fra læderet for mindre."

"Gud, hvor De er grinagtig," sagde Grethe Lystrup. "Jeg kunne have lyst til at give Dem en at svale Deres blod på. Min ven har nogen meninger, der kunne få hårene til at rejse sig på Deres hoved, hvis De havde nogen, ha, ha! Bare han ser en uniform, bliver han ligesom en tyr for en rød klud."

"Top!" sagde majoren. "Jeg sværmer for originaler; tør jeg spørge, om Deres ven også nærer aversion mod vin, i så fald kunne vi måske selv medføre den nødvendige ammunition."

"Tag kløerne til Dem," sagde Grethe Lystrup. "I dag er det mig, der gi'r. Han er bare student og fattig som en lus; jeg vil forberede Dem på, at De skal helt op i et hummer under taget."

"*Tant mieux,*" lo majoren. "En officer har aldrig noget imod at avancere til de højeste grader."

"Vent så her, mens jeg smutter ind hos købmanden," sagde hun. "Jeg tror, jeg tager cognac, hvad? Den kradser så dejligt, og vin gør bare Jens sentimental."

Lidt efter klatrede de op ad en bagtrappe i Klareboderne, hvor Grethe Lystrup standsede ved en dør, der var så utæt, at hun kunne bøje sig ned og kigge ind gennem en sprække.

"Se," sagde hun og brast i latter. "Det er mageløst; buk Dem ned og se selv, major. Han ligger i sengen med støvlerne på og sover som en sten."

"Hm," sagde majoren og kiggede interesseret. "Det forekommer mig, at der står en flaske og holder vagt ved hans hovedgærde; vi gør vist bedst i at retirere os og ikke rive ham brutalt ud af hans studier."

"Den er bare halvt tømt," sagde hun. "Så har han været i gang med juraen i dag, det sætter ham altid i dårligt humør. Men nu skal han have en krigssang, så skal De bare se, hvor han bliver vågen."

Hun gav sig til at tromme tappenstregen med knyttede hænder på dørfyldingen; og et øjeblik efter hørte de et gisp derinde; Jens Iversen gned sine øjne og strakte sig, så sengen knagede.

"Hah!" råbte han. "Hold op med de Helvedes toner! Hvem er det, som forstyrrer Minervas søn i hans gransken med tyrannens afskyelige lirumlarum? *Apage Satanas* ... kommer du for at slæbe mig i gældsfængsel, så spark døren ind; men jeg siger dig forud, at der skælver en støvleknægt i min hånd, og dens døde træ har fået liv og tørster med hver pore efter at drikke din pandes blod!"

Grethe Lystrup lo som en besat og måtte støtte sig til majoren; hun gav sig til at slå tappenstregen med cognacsflaskerne, så det klingrede, og majoren udstrakte bedende sine hænder for at afværge den ødelæggelse, som truede den dyrebare væske.

"Guds død!" råbte Jens Iversen og sprang ud af sengen, "de toner synes jeg, jeg skal kende! Aldrig har jeg troet, at de slaveklædte morderes hymne kunne lyde så lifligt! Og flaskerne er fulde, siger mit erfarne øre ... om de så klinger i en slutters hånd, skal de ikke banke forgæves på min dør."

Han åbnede døren og stirrede med åben mund på sine to gæster.

"Hvad for noget!" udbrød han patetisk. "Gøgler endnu brændevinen i min hjerne, eller har jeg drukket mig ihjel og er

vågnet op midt i eventyrets land? Det forekommer mig, at Himlen har udspyet en af sine engle, og Djævelen givet et brændemærket Belials barn fra sig uden for mine dørstolper! En major, tror jeg, og ikke engang i brandkorpset? Og mine *manes* styrter sig ikke over den formastelige og knuser ham til støv? O, mine husguder må være tørstige; i sandhed, major, De har et våben i deres hånd, som halvvejs forsoner mig med Deres distinktion. Bacchus og Eros, træd ind ... værer velkomne, og majoren være tålt på købet!"

"Major i denne Vestas præstindes sold," sagde major von Cruse, der morede sig kosteligt og straks slog ind på Jens Iversens tone. "Oven i købet en meget tørstig major, hr. studiosus, og ganske ufarlig; i øjeblikket attacheret forplejningskorpset og i øvrigt uddannet ved propartilleriet gennem mange hæderlige bataljer."

"Ved fader Evan," sagde Jens Iversen og trak en flaske op med et smæld. "Lad os da salutere til ære for den nye tid! Visselig må frihedens morgenrøde være nær, når Hans Majestæts kanonerer skæmter letfærdigt med den blanke knaps højhellige sacrament. Grethe, du er et geni; det er første gang, jeg har set en chakot, der sad på et hoved ... svup ... og svup. En flaske pr. hoved, og den ene hals drikker af den anden. Død og fordømmelse over de slebne pokaler ... ah! Det gør godt at fornemme den hellige ilds guddommelige flammer syde gennem det sløve frøblod ... skål, broder major! Drik, og jeg skal prædike, så slavekludene hagler i pjalter af Deres krop."

"Bravo!" råbte Grethe Lystrup, der havde slængt sig i sengen. "Præk løs, Jens! Giv ham en af dine filippika'er, så der kan blive en rigtig tyrefægtning; og værsgo' og lad være med at snakke

ham efter munden, major, så er der jo ikke noget ved det hele; De skal bare se, hvor Jens er knusende sjov, når han ser rødt."

Jens Iversen stirrede pludselig mistænksomt på von Cruse og tog en dyb slurk af flasken.

"Ha," sagde han, "en filippika, siger du? Hør, du min veninde, der er jomfru som en konge uden kongedom, takket være din gode skæbne og mig og mange andre ... er dette et komplot? Har du slæbt en af tyrannens spioner ind i folkets lejr, for at han skulle omtåge mine sanser med vindunster? Er du selv i usurpatorens sold, du Dalila, og vil rane min styrke, når jeg hviler mit troskyldige samsonhoved i dit skød? *Apaga Dalila!* Og glem ikke, at Samsons hår voksede ud på ny, så han omstyrtede templet og knuste filisterne med sig selv ..."

"Hør nu engang, hr. studiosus," sagde majoren, der allerede var kvart drukken og havde fået en idé, som syntes ham rent ud genial. "Nu kaster jeg både sabel og chakot og rækker Dem hånden til et broderligt forbund ... naturligvis i fuldeste tillid til Deres diskretion."

"Du!" råbte Jens Iversen og stødte sin flaske mod majoren. "Sig du, broder major! Du er Fanden gale mig en flink fyr! Men hvorfor diskretion? Hvorfor i løn? Kast kludene af dig for altid, siden du dog er en fribåren sjæl. Vask slavemærket af din krop, at du kan vorde ren!"

"Snak, studiosus," sagde majoren. "Begriber De ... begriber du ikke, at jeg er dig mere værd som major end som civil? Hør nu engang, kender du et fruentimmer, som kalder sig fru Dannemand, og hvem folkets røst har deklareret som den lille dronning?"

"Om jeg kender madam Dannemand?" sagde studenten. "Spørg mig, om jeg kender den babyloniske skøge, Belials ypperste præstinde, som spinder sig i guld og silke om sin frække yppighed ud af folkets sved."

"Hvad er der med hende, major?" sagde Grethe Lystrup ivrigt. "Hvad har De med hende at skaffe?"

"Hvad jeg har med hende at skaffe?" sagde majoren. "Ved I da ikke, mine venner, at ingen kommer til kongens øre uden gennem skørtekanalen? På mandag skal jeg være hendes gæst ved en maskerade."

"Maskerade?" skreg Jens Iversen. "O, du skamløse blodsugerske, *quousque tandem abutere* ... hvor længe vil du misbruge vor tossegodhed? Maskerade i disse tider, da krigen truer med at amputere riget for dets højre arm, som den længst har bortamputeret vort daglige brød."

"Ja, netop," sagde majoren. "Hans Majestæt har i sin visdom besluttet at fejre sit forsmædelige nederlag med en maskerade på Toldbodvej."

"Landsfaderen gør ret," sagde Jens Iversen. "Visselig må ansigterne skjule sig under masken, om de vil overdøve folkets skrig med deres drukne grin ... men det skal blive til intet! Jeg skal samle mine venner, jeg vil stampe i gadens sten, så en armé skyder frem under mit banner. Tak, broder major ... Grethe lille, er denne madam Dannemand ikke et folkets barn som du selv? En nyboderspige? Jeg vil gå til "Brokkensbod" med min filippika, i "Brokkensbod" og "Beskidte Anker" vil jeg opløfte min røst, så matroserne vågner af deres dvale. Vi vil slå hendes ruder ud, lysene over deres skamløse lystighed vil vi slukke med vore

stenkast ... husker du, hun slog dig, min Grethe? Godt, folket vil hævne din skam!"

"Bravo!" råbte Grethe. "Og jeg vil være med!"

"Hm," sagde majoren. "Jeg har en idé, der synes mig bedre. Dette er dog politik; en bombe er bedre end en sten ... er du bange for at vove din pels, studiosus?"

"Broder major," sagde Jens Iversen og slog ud med hånden, "min pels er mit folks. Spørg folket, om det er bange."

"Jeg er indbudt til maskeraden," sagde majoren. "Men jeg kommer ikke. Min datter er indbudt; men hun kommer heller ikke."

"O, du Apollons yndling," råbte Jens Iversen, "du var værdig til at være studiosus som jeg selv. Grethe, fatter du storheden i hans tanke? Majoren kommer ikke, men jeg kommer i hans sted. Jeg er tynd, majoren er tyk ... se her, jeg spænder en dyne om min mave, jeg skjuler mit udmagrede fjæs bag en djævels maske, den mæskede forbrydelses djævel. Og du, Grethe, du er majorens datter; vi klæder dig i blodig rødt og sætter en krone af flammer om dit hoved; revolutionens hydra skal danse på mætressens karneval med vellystens bugnende dæmon."

De gik ganske op i deres plan, de drak og snakkede og kombinerede, til det blev sent ud på aftenen.

"Broder major," sagde Jens Iversen til sidst. "To indfald er bedre end et; din invention er guddommelig, men min er heller ikke at foragte. Vi danser uhyggen midt ind i den kongelige tryghed og glæde; men udenfor vil vi alligevel have matroserne parat. For ser du, broder, når masken falder, ville det i sandhed ikke være ilde, om Grethelil og jeg uværdige kunne salvere os ud gennem et vindue og forsvinde mellem vore venner."

De skiltes i overstrømmende hjertelighed; og Jens Iversen begav sig allerede samme aften til Brokkensbod, hvor han ophidsede matroserne på den måde, som var ham egen … hvert ord klang så uskyldigt, at han ikke risikerede stort, om der skulle være spioner til stede; men alle forstod ham, hvert ord slog gnister …

Han talte rundt på kipper og knejper de følgende dage, og rygtet om, hvad der forberedtes, bredte sig som en løbeild gennem Nyboder. Madam Rafsted kom styrtende op til fru Dannemand og sank åndeløs om i en stol.

"Jeg ved ikke, hvad du gi'r mig, Bendte," sagde hun. "Rakket vil slå dine ruder ind midt under maskeraden. Morten går og er så gal; han siger, at det er ikke andet, end hvad du har fortjent, og der er ikke tale om, at han vil lægge sig imellem."

"Nå ja, hvad så?" sagde fru Dannemand hovmodigt. "Hvad bryder jeg mig om alt det? Tror du ikke, kongen er mand for at beskytte mig? Gør folkene optøjer, bliver det bare værst for dem selv."

"Gud, Bendte da," sagde madam Rafsted forskrækket, "du tænker da ikke på at trodse det igennem? Tænk på, at det er matroserne; du ved, de er helt fra vid og sans, når de har drukket."

"Jeg synes, det er dig, der er fra vid og sans," sagde fru Dannemand vredt. "Du mener da ikke, at kongen skulle spørge sine matroser, om han må have lov til at danse? Men det er jo meget godt, du sagde til, så vi kan træffe forholdsregler i tide."

Madam Rafsted blev efterhånden beroliget og gik bort, ganske imponeret af datterens mod.

Men da fru Dannemand fortalte kongen, hvad der var i gære, blev han ganske hvid i sit ansigt og gik op og ned i stort oprør.

"Men det kan jo være os det samme," sagde hun. "Vi danser naturligvis alligevel. Det manglede bare, at vi skulle krybe i et musehul for sådan noget krapyl."

"Jeg tror, du primer," sagde kongen. "Det går aldeles ikke an, når stemningen er sådan ... forstår du da ikke, hvordan det er fat? Ulykken vælter ind over landet, og jeg får skyld for det alt sammen. Jeg kan da ikke opirre folket mere for den bagatels skyld."

"Er du bange?" spurgte hun hånligt. "Du kan jo bare besætte vejen med militær."

"Er du da ikke rigtig klog," fo'r kongen op. "Ved du ikke, det er på den måde, man fremkalder en revolution? Bare der sker det mindste ... et gevær kan gå af ved en fejltagelse, så har vi spillet gående. Jeg kan da heller ikke danse mig min krone fra."

Fru Dannemand stod lidt og så på ham.

"Kujon!" sagde hun så og gik.

"Kujon!" skreg kongen og fo'r efter hende. "Hvad er det, du vover?"

Han ruskede i døren ind til sovegemakket, men den var låset; han dundrede løs på den, men fik intet svar.

"Du skal få det betalt!" skreg han. "Jeg kommer ikke igen! Nu kan du ha' det så godt!"

Og han fo'r ned ad gaden og ad Amalienborg til med stormskridt; de, der mødte ham, grundede over, hvad der kunne være løs; om fjenden var gået i land på Sjælland? Han så da ud til alle hånde, den gode konge.

Men det var kun en strandet maskerade, en bristet elskov, som måske heller aldrig havde været andet end et narrespil, et brud mellem to, der engang havde hygget sig sammen og vænnet sig til hinanden og indbildt sig, at det var kærlighed.

Jens Iversen fik ikke nogen lejlighed til at vove pelsen den gang. Men han sagde til major von Cruse:

"Broder major, det er godt, som det er. For den store heltemaskerade, hvor landsfaderen og hans underkøbte håndlangere danser land og folk ind i tilintetgørelsen, den kan de ikke aflyse. Og på den danser jeg med, broder major ... pas på, når vi kaster masken, så skal de se en djævel grine."

30. Madam Rafsted falder i unåde

Dag gik efter dag, uden at Frederik den Sjette aflagde besøg på Toldbodvejen, og fru Dannemand savnede ham ikke. Hans nærværelse var blevet hende utålelig, hans kærtegn oprørte hende, hun var vågnet af sin rus og havde set, at han var gammel og grim. Selv hans godmodighed og overbærenhed bragte hende i ophidselse, ydmygede hende, rejste en strid i hendes hjerte; hun ynkede ham og følte godt, at just nu trængte han til hende, hun var i hans gæld, og han mødte med sine krav; men hun kunne ikke, ville ikke ...

Og hun søgte at retfærdiggøre sig selv ved at anklage ham. Havde han ikke forført hende, da hun næppe var seksten år? Havde han ikke brutalt grebet ind i hendes liv, revet hende op af den jordbund, hvori hun hørte hjemme, ødelagt hendes ungdoms muligheder? Hun klamrede sig til den tanke, at han havde købt hende, og han skulle sandelig have lov at betale den pris, hun var værd.

"Jamen Gud, *Bendte*," sagde madam Rafsted, der var hos hende tidlig og silde, "hvis han nu slet ikke kommer mere? Jeg begriber ikke, at du *tør*."

"Pyt," sagde fru Dannemand ... "du kan da nok forstå, han går og er ulykkelig, så forelsket som han er; men han er jo så stædig som en gammel hest og kan ikke få sig til at bede om forladelse. Når han ikke kan holde det ud længere, kommer han såmænd nok farende, og så kan jeg få det med ham, som jeg vil."

"Barn," sagde madam Rafsted og rystede på hovedet ... "pust dig nu ikke op, så du revner; han er jo alligevel kongen og kan få

så mange kærester, han gider eje. Det ender bare med, at han lukker for pungen, så du kommer hjem og ligger os til byrde."

Fru Dannemand brast i latter.

"Du tror da virkelig ikke, jeg har været så dum?" sagde hun. "Jeg har virkelig lagt så meget til side, at jeg kan klare mig selv. For resten er kongen ikke sådan; nu har han været vant til mig i alle de år ... og skulle han blive borte med det samme, er der vel også andre mænd i verden end ham."

"Bendte," sagde madam Rafsted ... "tænker du nu på din spanske greve? Du skulle ikke stole på ham, Bendte, det ene mandfolk er som det andet ..."

"Snak," sagde Bendte, "jeg stoler ikke på nogen uden på dig. Hør, moder, kunne du ikke flytte herud en tid, så jeg ikke sad alene? Her kommer ikke en kat mere, om det så er den jammerlige major, har han trukket sig tilbage; de har lugtet at jeg er i unåde, forstår du ... å, hvad det dog er for nogen sølle kreaturer, sådan som de sleskede for mig, da jeg kunne være dem til nytte; jeg kunne have lyst til at spytte dem i ansigtet ..."

"Barn," sagde madam Rafsted, "du er ikke så rolig, som du lader. Du skulle alligevel se at gøre det godt."

"Jeg har ikke noget at gøre godt," svarede fru Dannemand gnavent. "Kommer han, så kender han jo mine betingelser; han *skal* gifte sig med mig, jeg vil ikke gå her og være frille alle mine dage. Flytter du så herud?"

"Jeg kan jo ikke, barn, tænk på Morten ..."

"Å fader, han klarer sig såmænd nok. Og nu, da Anders Greisen er konfirmeret og kommet på kadetskolen ..."

"Barn," sagde madam Rafsted ... "er greven her i byen? Har du set ham?"

"Så lad mig dog være fri for at høre om den greve," fo'r fru Dannemand op. "Synes du ikke, jeg lider nok endda? Han har glemt mig for længe siden, han bryder sig slet ikke om mig; ellers kan du da begribe, han var kommet ..."

"Jamen så forstår jeg ikke, hvor du vil hen, barn! Går du hen og bliver sådan en som Grethe, der render med hvem som helst, jeg siger dig, jeg forvinder det aldrig ..."

"Snak," sagde fru Dannemand. "Selv om kongen ikke bryder sig om mig, så render han ikke fra sine børn. Jeg siger dig jo også, at jeg har penge, og naturligvis får jeg pension; jeg har dog været kongelig embedsmand på en måde."

Hun slog en latter op, men brast så pludselig i gråd og kastede sig om moderens hals.

"Du må ikke gå fra mig," hulkede hun, "jeg er dog din lille pige, og du ved ikke, hvor jeg er ulykkelig. Du må blive her i nat, hører du; jeg skal få et værelse gjort i stand til dig med det samme ..."

Madam Rafsted var ikke vanskelig at overtale; hun var så lidt vant til kærtegn, datterens hjælpeløshed rørte hende, og hjemmet i Elefantgaden var ikke så lysteligt, at det skulle lokke hende. Hun tog et lille løb hjem hver morgen, jog stuerne over med en kost og satte maden til rette, så Morten kunne sørge for sig selv. Han gjorde ingen indvendinger og spurgte hende ikke; mere og mere fåmælt blev han, når ikke brændevinen løsnede hans tunge; og drikkehangen kom jo kun over ham i byger ...

Madam Rafsted nød tilværelsen på Toldbodvej; hun syntes først, hun var kommet på den rette hylde her i denne herlighed; hun tog lidt efter lidt styret i sin hånd og hersede med pigerne, så de ville have sagt op hver og en, om ikke Mariane havde været

der og holdt madam Rafsted indenfor visse grænser; nyboderskonen overvandt aldrig sin skræk for denne imponerende, guldbroderede fremtoning med de flagrende, knitrende silkebånd, hun kom til kort, hver gang, hun forsøgte at gøre sin myndighed gældende, og datteren støttede hende ikke; hun sad mere og mere stille hen og stirrede sløvt ud i luften; ingen ting var der i fortiden, som hun gad mindes, og fremtiden vovede hun ikke at granske, så mørk og truende, den var ...

Madam Rafsted hyggede om hende og kælede for hende og græd i smug over, så spoleret hendes kønne datter var blevet. Der voksede et nag imod kongen frem i denne enfoldige kones sind; hun syntes efterhånden, at hendes Bendte var så ren som en engel og uskyldig i det alt sammen, og det dæmrede i hende, at hun kunne måske gribe ind. Var hun da ikke sat til at vogte sit barn, og havde hun ikke en moders ret til at kræve kongen til regnskab? Dér havde han lokket hendes Bendte og lod hende nu sidde og sørge sig syg. Hver eftermiddag, når det skumrede, holdt hun vagt ved vinduet i børnestuen, hvorfra hun kunne se den lille låge ud til Amaliegade; hun ville være den første til at sige datteren det, om han kom ...

"Hvad står du dér og kigger efter?" sagde fru Dannemand irriteret. "Kom dog ind og sæt dig, han kommer såmænd alligevel ikke."

"Jeg finder nu ligefrem, det er oprørende," sagde madam Rafsted. "Man skulle ikke tro, han havde hjerte i livet, siden han ikke engang hører til de uskyldige små. Du skal se, han har fået fat i en anden ..."

"Snak," sagde fru Dannemand. Men hun troede ikke længere selv, at han ville vende tilbage; hun vidste, hvor dybt hun havde krænket ham, hun *kunne* ikke lukke øjnene for sin egen uret ... ikke altid kunne hun lulle sig i den indbildning, at hun var den stakkels forurettede, forladte og forrådte. *Kujon* havde hun kaldt ham ... var det sandt? Så meget værre; fyrster tåler ikke sandheden; han tilgav hende aldrig ...

"Tror du ikke, du skulle sende ham et par ord?" vovede madam Rafsted at sige. "Herregud, når det nu kunne gøre det af; du bliver jo aldeles ødelagt af at sidde dér og spændes ..."

"Jeg gør det ikke," sagde fru Dannemand. "Nu får det briste eller bære; har jeg ikke så meget magt over ham, at han kommer af sig selv, kan det lige så gerne blive forbi først som sidst. Så ville han give mig løbepas alligevel en dag, og jeg vil have en ende på det; jeg viger ikke en tomme fra det, jeg har bestemt."

Madam Rafsted tænkte, at datteren spændte buen så stramt, at den måtte briste; men hun beundrede alligevel hemmeligt datteren for hendes mod, og hun lod sig smitte af hendes overmod; hun blev helt kry selv og udtalte sig i yderst majestætsfornærmelige vendinger.

"Han er da ved Gud også en stymper," sagde hun. "Er det ikke det, jeg altid har sagt, at du skulle have klemt ham noget bedre, mens du havde ham? Havde du fulgt mit råd, havde du nu været grevinde ... men du skal se, han kryber nok til korset; det er rigtig godt, du er kommet i tanker om at holde dig stiv; jeg kender det jo fra Morten, når jeg reder til mig på loftet; det er det eneste, der kan tumle ham ..."

"I dag er det hans dag," sagde fru Dannemand. "Jeg synes, jeg kan mærke på mig, at han kommer. Og så tror han naturligvis

straks, jeg falder på knæ og beder om nåde ..."

"Du er da ikke gal," sagde madam Rafsted. "Sådan en liderlig kumpan, der tror han kan kaste dig til side som en vante. Jeg var såmænd ikke bange for at sige det til ham selv."

Og madam Rafsted ønskede virkelig i dette øjeblik, at kongen ville træde ind, så hun ordentlig kunne læse ham teksten ...

"Tys," sagde fru Dannemand. "Nu ringer det; måske det er ham."

De lyttede åndeløst, og hørte et øjeblik efter tunge, sporeklirrende trin over korridoren. Det var en, som gik ind i børneværelset, de små pludrede op derinde, en stemme lød, blødt og beroligende ...

"Det er ham," sagde fru Dannemand. "Hvad *skal* jeg dog gøre? Jeg kommer til at græde, det ved jeg, og så bliver han rasende ..."

"Gud," sagde madam Rafsted ... "Og som jeg ser ud; jeg løber ovenpå, Bendte, inden han ser mig ..."

"Nej men moder dog," sagde fru Dannemand og klyngede sig til hende ... "vi vil netop være her begge to; han skal da heller ikke tro, at vi er bange."

De blev stående dér midt på gulvet, rystende som espeløv og trykkende sig op til hinanden som får i tordenvejr.

"Hør, hvor de hviner," sagde fru Dannemand. "Caroline Augusta er helt ellevild; han har haft præsenter med til dem ... du skal se, han er slet ikke vred; i grunden er han så skikkelig, han plejer aldrig at gå og gemme."

"Det er alligevel sært, han ikke kommer herind," sagde madam Rafsted ... "du skulle alligevel gå derind; det ville gå meget lettere nu, mens han er glad over børnene."

"Nej," sagde fru Dannemand og rettede sig; hun hørte kongens dybe: hå, hå, hå ... derinde fra og genvandt øjeblikkelig sit mod. "Jeg venter ham her; han skal da heller ikke tro, jeg er så forhippet."

Hun lyttede igen og syntes, det lød, som om kongen var ved at tage afsked; og hun greb moderen i armen.

"Men måske *du*, mor ... kunne du ikke komme derind ligesom tilfældigt, og så lade døren stå åben?"

"Jeg?" udbrød madam Rafsted forfærdet. "Aldrig, om du ville forgylde hvert hår på mit hoved ... jeg er lige så jeg ryster ..."

Døren gik derinde nu ... sporerne klirrede gennem gangen. Yderdøren slog i ...

De stirrede på hinanden.

"Han gik," sagde fru Dannemand. "Han gik, uden så meget som et ord."

"Det er noget af det stiveste ..."

Madam Rafsted fo'r pludselig ind i børneværelset.

"Jeg vil se ham," råbte hun og røg til vinduet.

Louise og Caroline Augusta styrtede glædestrålende hen mod deres moder med favnen fuld af æbler og nødder og godter så store som kartofler.

"Mor, mor, far har været her, her skal du bare se ... han sagde vi skulle spise det alt sammen selv, og i overmorgen skulle han rejse ..."

"Han går nede i haven," råbte madam Rafsted inde fra vinduet. "Du skal se, han kommer igen, han står og skærer i en gren, der er brækket ... Nej, men jøsses da, går han ikke alligevel uden så meget som at skænke dig en tanke ..."

Det gav et sæt i fru Dannemand; hun hørte det lille smæld dernede, da lågen faldt i; så fo'r hun til klokkestrengen og ringede, så pigerne kom styrtende.

"Hvem har lukket ham ind?" skreg hun, ganske ude af sig selv. "Hvor tør I understå jer til at lukke nogen ind, uden at vise dem til mig? Kommer den herre igen, er I så gode at huske, at her er ingen hjemme ..."

"Gud bevares," sagde Mariane ... "måske Deres Nåde så selv vil passe døren; der er vist ingen af os, der er slikne efter at lukke Hans Majestæt ude fra hans eget hus."

"Pak dig!" råbte fru Dannemand rasende. "Du er en net en til at passe på mine børn ... lukker du dér hvem som helst ind lige fra gaden ..."

"Jeg beder Deres Nåde undskylde min fejltagelse," sagde Mariane og nejede dybt. "Jeg troede, Hans Majestæt var fader til Deres børn; men Deres Nåde må naturligvis vide det bedre ..."

Hun sejlede ud af stuen med de forskræmte piger i sit kølvand; fru Dannemand var sunket ned i en stol og hulkede af skam og vrede.

"Hun skal ud af mit hus," sagde hun. "Moder, du må sørge for at få hende på porten inden aften; jeg tåler ikke mere at se hendes lede fjæs."

Men madam Rafsted rådede fra; goldammen havde set for meget og hørt ting, som ikke gerne skulle komme kongen for øre; sladrede hun, kunne det sidste gerne blive værre end det første ...

"Lad hende have sit til gode, lille Bendte, hun løber jo ikke fra dig. Har du først kongen under din magt igen, kan du jo køre hende ud, når du vil."

Fru Dannemand gik til sengs og blandede sig hverken i det ene eller det andet; alt hvad moderen trøstede hende, prellede af, som gik det hendes øre forbi; hun lå og stirrede op i loftet, så madam Rafsted blev ganske ængstelig for, at rystelserne skulle have været datterens hjerne for stærk.

"Tab nu dog ikke modet sådan lige straks," sagde hun. "Du skal se, det ordner sig; det var dog et godt tegn, at han ville se til de små, så gi'r han sig nok efter hånden ... tror du ikke, du skulle gå til ham på Amalienborg, lille Bendte? Du vil jo alligevel ikke lade ham løbe, og når du nu kunne bringe det hele i orden bare ved at give ham et ord ..."

Men datteren svarede ikke; og lidt efter så madam Rafsted, at hun sov.

Selv lå hun vågen og tumlede med en stor tanke, der pludselig var slået ned i hendes sind og halvvejs skræmte livet af hende straks; men den ville ikke slippe hende, den syntes hende også mindre og mindre umulig, efter som natten skred; og noget måtte der jo gøres; hun så ingen anden udvej; og da dagen gryede var en dumdristig beslutning modnet i hendes sind.

"Nu skal du se, alting bliver godt," sagde hun muntert, da hun bragte datteren hendes chokolade på sengen. "Skøn du på, at du har en klog moder, mit barn; jeg har såmænd ligget og spekuleret den hele nat og fundet ud af det alt sammen. Lig du nu bare stille og kom til kræfter; hvad der skal gøres, skal jeg nok gøre selv."

"Hvad har du nu fundet på?" sagde fru Dannemand gnavent. "Kongen rejser, og så er potten naturligvis ude; jeg er også ligeglad."

"Ja vent du nu bare," sagde madam Rafsted hemmelighedsfuldt. "Jeg ved hvad jeg ved; næste nat tænker jeg nok, du skal komme til at sove godt."

"Hvad er det for noget snak?" fo'r fru Dannemand op. "Du hørte jo selv, hvad Louise sagde … kongen rejser i morgen."

"Netop," sagde madam Rafsted med sammenknebet mund og et triumferende glimt i øjet. "Når han rejser i morgen, må han altså komme her i dag. Men nu må jeg løbe … det knagfryser i dag, så der bliver ikke noget arbejde på Holmen; du skal ikke vente på mig før i eftermiddag, for jeg tør ikke tabe Morten helt af syne, når han går hjemme og driver …"

Hun var i sin stiveste puds med brunt silkesjal og lyserøde hagebånd til hatten; kjolen var himmelblå med hvide sommerfugle i og fejede efter hende, når hun gik.

"Der er jo slet ikke noget at være bange for," sagde hun. "Jeg så rigtig på kongen i går, og ved du hvad, han ser i grunden skikkelig ud; jeg er da ikke nær så bange for ham som for Bülow …"

Hun smilede underfundigt og sejlede af; kun et lille løb tog hun hjemover for at få en af nabokonerne til at tage sig af Morten; så gik hun til Amalienborg og lige op i forværelset, hvor der allerede var halvfuldt af folk, der søgte audiens …

En adjudant, hun ikke kendte, kom farende imod hende.

"Deres navn?" sagde han.

"Madam Rafsted," sagde hun og gjorde et kniks.

Adjudanten studsede og fikserede hende skarpt. Et par andre adjudanter, der gik sporeklirrende og snakkende op og ned foran døren ind til audiensgemakket, skottede nysgerrigt til hende og fniste; supplikanterne stirrede måbende på hende, en

ærbar matrone målte hende fra top til tå og vendte hende ryggen. Men hun lod sig ikke anfægte, hun havde draget et lettelsens suk, straks da hun så, at Bülow ikke var der; bare *han* ikke kom, vidste hun med sig selv, at hun nok skulle holde ørerne stive …

"Deres ærinde?" spurgte adjudanten.

"Det angår ikke andre end Hans Majestæt," svarede hun og knejste.

"Hvis De kommer for at bede om understøttelse, må De sige det til mig," sagde adjudanten barsk. "Hans Majestæt er meget optaget; almisserne bliver uddelte, inden Hans Majestæt giver audiens; De kan henvende Dem til schweizeren …"

"Ser jeg måske ud til at trænge til almisse?" sagde madam Rafsted fornærmet. "Sig De kun til Hans Majestæt, hvem jeg er, lille ven, så skal De se, han har nok tid til at tage imod mig."

Han smilte temmelig uforskammet, og der lød hvisken og fnisen rundt om; men madam Rafsted gik rolig hen og satte sig ved vinduerne, ved siden af en borgermand, der så hende ret anstændig ud.

"Almisse," sagde hun halvhøjt til ham. "Gud ved, hvad sådan en abekat bilder sig ind."

"Bryd Dem bare ikke om det, madam," sagde borgermanden. "Der kommer såmænd finere folk end både De og jeg for at tigge hos Hans Majestæt; jeg kommer da for resten selv for det samme på en måde, bare må jeg have mere, end schweizeren har i sin pose, om det skal nytte …"

Han sukkede og så misundeligt på madam Rafsteds kostbare dragt, der syntes ham noget af det mest eventyrlige, han havde set.

"Det er trange tider," sagde han … "kongen mærker det sgu også, kan De tro; før gav han tre mark til hver, der bad her ved døren, både morgen og middag, men nu har han knappet det af til otte skilling. Gud velsigne Hans Majestæt, et godt hjerte har han, han har såmænd reddet mig fra at spille bankerot allerede én gang før. Ved De, hvad han sagde, madam? Den ene tigger må jo hjælpe den anden, sagde han, ha, ha; jeg tænker da heller ikke, jeg går forgæves i dag … men hvad er der i vejen med Dem, med forlov? De ser ellers ikke ud til at være i bekneb."

"Jøsses nej," sagde madam Rafsted og slog med nakken. "Man kan jo nok have andet at snakke med Hans Majestæt om end penge; det er gehejmt, min ven; De må meget undskylde, jeg ikke kan gengælde Deres fortrolighed … uf! Nej, men jøsses dog …"

Det gav et brag som af et geværskud henne ved døren, hvor adjudanterne gik … og ét endnu, og nok ét …

Madam Rafsted fo'r op med et skrig og styrtede hen imod adjudanterne.

"For Himlens skyld, Deres Velbårenheder," råbte hun … "her er da vel ikke revolution? Hører De ikke, hvor det skyder? Å nej, nej, nej …"

Hun stod og stirrede forvildet omkring sig, for nu havde det skudt igen; hun syntes, det kom nede fra gulvet, lige under hendes fod.

"Hvad er'et dog, hvad er'et …"

Men adjudanterne stod og stirrede gravalvorlige på hende, alle tre, og rystede på deres hoveder.

"Hvad der er, madam? Det må vi nok spørge Dem om, siden De tror, at nogen skyder … sæt De Dem kun roligt hen; De kan jo

da nok se, der er ikke nogen af os, der går med gevær; det må være noget, De har drømt."

Bum ... bum ...

Nu bragede det igen under hendes fødder, mens hun vaklede hen imod sin plads; halvt dånet sank hun ned ved siden af den brave borgermand, der lo, så han havde tårer i øjnene.

"Å ja, å ja," sagde han ... "jeg kan nok mærke, De ikke har været her før, madam. Det er bare sådan nogen løjer, adjudanterne har fundet på for at more Hans Majestæt, skal jeg sige os. Jeg var her jo i går uden at komme ind, og jeg lurede dem knebet af; de går med lommerne fulde af knaldsølv og strøer det over gulvet ... det er nogen lystige fyre; jeg troede selv, jeg skulle dø, da jeg satte hælen på en perle ..."

"Det er rædsomt," sagde madam Rafsted ... "Det er uforskammet. Gud, dér er kongen ..."

Frederik den Sjette stod pludselig i døren og lod sine små, stirrende øjne løbe stuen rundt, så hver eneste af de ventende tænkte, kongen havde set på ham alene. Så vinkede kongen ad en af adjudanterne og trak sig tilbage; lidt efter kom adjudanten tilbage og meldte med høj røst, at audiensen var aflyst; Hans Majestæt var optaget af forberedelser til sin rejse, men enhver kunne henvende sig til kabinetssekretær Jessen ...

Adjudanten gik tæt hen til madam Rafsted og hviskede:

"Det gælder ikke Dem, madam. Vil De behage at følge mig til Hans Majestæt."

Et øjeblik efter stod madam Rafsted rystende og nejende inden for audiensgemakkets dør, ganske fortumlet af kanonaden og uden at kunne huske et ord af den lange tale, hun omhyggeligt havde stillet sammen; hun skimtede kun dunkelt

kongen, der stod midt i værelset med den ene hånd på sin sabel og støttede sig med den anden på et bord; han sagde ikke et ord, han stirrede bare på hende, så hun syntes, hun måtte synke i jorden, hvor hun stod; og hun ønskede næsten, han ville fare løs på hende, sådan som hun vidste, han havde for skik, når han var kort for hovedet ...

Og i det samme gjorde han det; han gik med lange skridt hen imod hende og sagde:

"Nå, hvad er det så, hun vil? Det er jo hende, de kalder for kongens svigermoder, hvad? Hå hå."

Hun syntes, det kom helt godmodigt, og fik fattet sig så vidt, at hun kunne få munden på gled.

"Deres Majestæt," sagde hun og nejede igen ... "når Deres Majestæt er så nådig at sige det, så *er* jeg det jo, på en måde ..."

"Ja vel, ja vel," sagde kongen utålmodigt ... "og hvad er'et så, hun vil?"

"Bendte, Deres Majestæt," sagde madam Rafsted. "Hun dør."

"Hvad behager?" sagde kongen. "Er hun syg?"

Madam Rafsted fik som en god politiker lommetørklædet frem og begyndte at snøfte.

"Hun er – så ... *ulykkelig* ..."

"Hm," sagde kongen. "Har hendes datter sendt hende herhen?"

"Ikke så meget som, at hun aner et spor," sagde madam Rafsted hulkende. "Men en moder *ser* jo, Deres Majestæt ..."

"Lad vær' med det tud," fo'r Frederik den Sjette op. "Hun kan da for dælen også rubbe sig med at få det sagt. Hvad er det hun vil?"

"B... børnene, Deres Majestæt!" stammede madam Rafsted.

"Vrævl," sagde kongen og stampede i gulvet. "Hvad er det med børnene? Se nu, hun får gjort det af i en fart, ellers kalder jeg min sæl på lakajerne og lader hende sætte i hullet."

"Grever!" skreg madam Rafsted ude af sig selv. Hendes tanker tumlede mellem hinanden og ordene fo'r hende af munden, som det kunne falde sig ... "pension, Deres Majestæt! Grevinde Dannemand! Hun dør ..."

Og så segnede hun ned på gulvet med et klask. Kongen kimede som en rasende.

"Kom med noget vand," råbte han til adjudanten, der kom farende. "Fruentimmeret ligger min sæl dér og dåner lige for næsen af mig ..."

Han greb vandglasset selv og stænkede hende i ansigtet.

"Ak," sagde madam Rafsted og slog øjnene op. "Deres Majestæt, må jeg ikke få lov til at gå hjem? Jeg ville jo bare ... en *moder*, Deres Majestæt ... tænk på den lille Frederik Wilhelm ..."

"Hold sin mund," sagde kongen. "Kan hun støtte på benene? Gå hun nu bare hjem og vær ved godt mod, i morgen skal hun høre fra mig ... der skal ikke ske hende eller hendes noget ondt."

"Gud," sagde madam Rafsted, der stod og svajede endnu og klamrede sig til adjudantens arm ... "Når bare Deres Majestæt ville komme ..."

"Brrrr," sagde kongen og drejede sig om på hælen. "Friboe, se at få hende udenfor. Kan hun ikke gå selv, så se og få fat på en hyrevogn ..."

Og madam Rafsted kom agende fra Amalienborg; hun følte det selv, som sad hun i en kongelig karet, og syntes hun havde gjort sine sager helt godt. Hun kunne rigtignok ikke huske, hvad hun havde sagt, eller hvad kongen havde svaret; men han

havde lovet at gøre noget, det huskede hun … og levende var hun da sluppet fra det.

Men fru Dannemand blev rasende, da hun hørte om moderens bedrift.

"Det gjorde du rigtig godt," sagde hun. "Kongen tror naturligvis, det er mig, som har sendt ham dig på halsen. Man skulle ikke tro, du var rigtig klog."

"Ja, men Bendte *dog*," sagde madam Rafsted, "han var virkelig så venlig, og du så jo selv, han lod mig køre hjem."

"Ja," sagde fru Dannemand, "du er såmænd kommet godt op at køre. Men du kan være vis på, jeg skal ikke lade dig i stikken, hvad der så sker."

Den næste dag blev Morten Rafsted kaldt op til Holmens chef og fik afregning. Han havde fået ansættelse som havnefoged i Svendborg og skulle forlade byen inden ugens udgang; det var udtrykkelig pålagt ham, at han skulle tage sin kone med.

"Morten er henrykt," sagde madam Rafsted, da hun fortalte datteren det. "Det er jo en storartet forfremmelse; dér kan du alligevel se, kongen var slet ikke vred."

"Herregud, hvor du dog er et fæ, mor," sagde fru Dannemand, "kan du ikke forstå, at vi er faldet i unåde? Kongen vil have dig af vejen; og jeg har sagt ham det forud, at hvis han sendte dig bort, så rejste jeg med."

"Nej, men barn, det gør du da vel ikke?"

"Jo, naturligvis; tror du, jeg har lyst til at vente, til kongen jager mig væk selv? Det kunne såmænd godt falde ham ind at sende mig til Island eller Christiansø."

Hun begyndte straks at pakke børnenes sager sammen; men den næste dag bragte en kongelig løber hende følgende brev:

"Kære Bendte!
Jeg rejser bort og får ej tid til at sige dig farvel. Hvis du forlader byen, mens jeg er borte, skal du lade børnene tilbage; jeg vil ej have, de skal rakke landet rundt nu om vinteren; se og bliv rask, så vi kan ses igen; jeg lider for min død ej scener og komediantspil. Betænk, at jo højere du er på strå, des nøjere bør du vogte på dit sind, og lev med Gud indtil videre.

Din hengivne

Frederik."

"Men det er da meget venligt," sagde madam Rafsted.

"Ja," sagde fru Dannemand tonløst. "Hvorfor skulle det ikke være venligt? Det er rigtig lumsk; han klapper med den ene hånd og tager med den anden alt det, jeg holder af."

"Ja, men Bendte," sagde madam Rafsted, "tror du ikke også hellere, du skulle blive?"

Men fru Dannemand svarede ikke. Hun stod med panden mod ruden og græd, som om hendes hjerte skulle briste.

31. Eros og Bacchus

Det var Bülow, som havde rådet Frederik den Sjette til at rejse til Fyn og sammendrage tropperne både fra Sjælland og Jylland dér. Allerede tirsdag den 30. december holdt han krigsråd og ville derefter have brudt op; men i det samme kom en kurér fra Rendsborg, hvor prins Friedrich omsider havde opnået en våbenstilstand på otte dage, så kongen tog først af sted den 3. januar 1814. Klokken halv ni om aftenen kørte han fra Amalienborg sammen med prins Ferdinand; der var et følge på tredive vogne, og en lille skare drenge med enkelte loyale borgere imellem stod udenfor palæet og gav ham et hurra; men det satte ikke kongen i bedre lune; det var ikke den jublende folkesværm, han var vant til fra sine velmagtsdage, og i hurraerne var der ikke nogen rigtig ægte klang.

Den næste aften klokken ni ankom kongen til Odense, hvor han stod af på postgården og gav kur; men kun få havde givet møde, og det var her som i hovedstaden mest gadens drenge, som arrangerede den skyldige hyldest af monarken; byen var illumineret efter borgmesterens ordre, men borgerne havde sparet på lysene, stemningen var trykket, folk holdt sig inden døre, og kongen selv styrkede sig på postgården med smørrebrød og æggesopken; han aflagde kun en kort visit på slottet hos kronprinsesse Carolines ulykkelige fæstemand, den sindssyge Christian af Hessen; allerede næste morgen tidlig drog han til Hindsgavl, som han havde udset til sit hovedkvarter; gehejmekonferentsråd Bülow til Sanderumgård var den eneste, som havde givet møde ved afrejsen.

Folk havde jo nu ret fået øjnene op for, hvor hensigtløs krigen havde været, og hvilke skæbnesvangre følger kongens ukloge politik ville få. Den hele befolkning fik et anfald af bagklogskab, Gert Westphaler rendte fra dør til dør med sin ragekniv, Herman von Bremen demonstrerede over kruset, hvorledes *han* ville have taget den engelske gesandt og sat Pontecorvo stolen for døren. Burde regeringen ikke allerede i fjor have forudset Napoleons undergang og kastet sig i Englands arme? Ville riget ikke da have været sparet for tabet af landområde? Ubegribelig kortsynede havde ministrene været, kongen havde sagtens sovet i det afgørende øjeblik eller danset hos fru Dannemand, og om adjudanternes smudsige hensigter kunne der jo ikke være nogen tvivl; griske som de var, havde de naturligvis holdt liv i krigen, bare for at kunne skovle prisepenge til sig ...

Og selv de kyndigste, de loyaleste, havde nok at ryste på hovedet af. Prins Friedrich burde have frelst hæren nordpå i stedet for at kaste sig ind i Rendsborg; den danske hovedarmé burde have været i krigsdygtig stand, så den kunne have holdt Karl Johan stangen en tid endnu; han havde da været nødt til at opgive sine skumle planer og gå mod Frankrig; men hæren manglede alt, lige fra sølv til krudt, og Bülow, som kun alt for godt vidste, hvordan det var fat, måtte personligt gøre det kunststykke at gennemføre retræten.

Over en måned tilbragte Frederik den Sjette på Fyn, og nu, da det var for sent, udfoldede han en umådelig militær energi. Hver morgen stillede hundrede bøndervogne på Hindsgavl for påkommende tilfældes skyld. Kongen red daglig ud med sine adjudanter for at inspicere feltposterne, de fynske kyster og Fænø broderedes med forskansninger, de svenske tropper

skulle for enhver pris hindres i at gå over Lillebælt. Fæstningsværkerne ved Fredericia demoleredes, om det så var den arme værtshusmand i Snoghøj blev han jaget fra hus og hjem, for at fjenden ikke skulle sætte sig fast dér.

Uhyre bekosteligt var det hele apparat, og til ingen nytte blev det; thi allerede den 14. januar sluttedes freden i Kiel med Sverige og England, og den efterfulgtes snart af fred med Rusland og Prøjsen.

Det så ud til, at Danmark skulle slippe billigere end ventet; Norge måtte afstås, men Sverige afstod til gengæld svensk Pommern og lovede sin medvirkning til at skaffe Danmark anden erstatning; desuden gik der rygte om, at Karl Johan attråede selve Napoleons trone; i så fald skulle Christian Frederik vælges til svensk tronfølger, så at de tre nordiske riger endnu engang kunne samles under en dansk fyrste.

Men ude i befolkningen vakte fredsslutningen ingen glæde og intet håb; sindenes spændkraft var udslidt under krigens genvordigheder, velstanden lagt øde, tilliden til kongens dømmekraft rokket i sin grundvold. Da der anordnedes takkegudstjenester i alle landets kirker, vidste folkevittigheden straks at fortælle, at en havde gemt sig bag højaltret og konstateret, at Vorherre til takken svarede et hjerteligt: Ingen årsag, kære! Ingen tro var der til den nye finansminister Møsting, man følte stadig generaladjudanternes sværm som landets egentlige regering og folkets svøbe; det hed sig, at til det auxilliærkorps, Danmark efter freden måtte stille mod Napoleon, sendte Bülow alle de hæderligste officerer i kongens omgivelser, så at det bestikkelige pak uhindret kunne spinde deres rænker om Hans Majestæts person.

Det var Christian Frederik, som nu blev folkets afgud; man så med stort håb hen til den unge fyrste, der i så høj grad var Frederik den Sjette imod. Han blev en frisindets Gud, en nationalhelt; man vidste, at han straks efter freden var draget til Trondhjem, og at hverken han eller nordmændene var til sinds at bøje sig for Carl Johan. Selv England sagdes at støtte ham i hans bestræbelser for Norges frigørelse.

Så blev med ét slag grønt modefarven i hovedstaden, den græsgrønne farve, som soldaterne i Christian Frederiks regiment bar på deres rabatter; og der skumledes i København over kongen, som nu afvæbnede sin hær på Fyn i stedet for ved et rask fremstød mod Stockholm at støtte Christian Frederik, som nu blev ladt i stikken af selve den fyrste, han kæmpede for.

Frederik den Sjette drog den 17. januar til Middelfart, hvor han udstedte den traktatmæssige krigserklæring mod Frankrig. Og atter spurgte folket hinanden, hvor han dog havde sine tanker henne, siden han indledede sin nye politik på selve den skæbnesvangre syttende januar, årsdagen for Struensees og Caroline Mathildes fængsling.

Kongen havde nu ikke mere at udrette på Fyn; men det faldt i med streng vinter. Termometret gik femten grader under nulpunktet; adskillige vagter, som kun havde lærredsbukser og ingen kapper, frøs ihjel på deres post, og i flere uger måtte kongen vente i Nyborg på gunstigere vejr.

Endelig slap han over til Sprogø, hvor isen holdt ham indespærret i fem dage; det var så koldt, at adjudanterne næppe kunne holde på bazetkortene, og kongen selv stod og huggede brænde for at holde varmen. I fem dage levede han og hans stab af øens eneste ko.

I sort humør slap han endelig over til Korsør og kørte i rasende fart ad København til; vognen slingrede fra den ene side af vejen til den anden, men han blev ved at råbe til kusken:

"Hurtigere! Hurtigere! Vi kommer jo ikke af stedet!"

Og han skævede til Bülow, der sad ved hans side, om han ikke blev bange for den halsbrækkende fart, så kongen kunne få en at lade sit onde lune gå ud over. Men Bülow kendte sin herre; han smilte så roligt, som sad han hjemme i sin stue i en stol.

Endnu bistrere blev kongen, da den Sorø amtmand, Stemann, ikke modtog ham i Krebshuset og komplimenterede ham, således som etiketten krævede det. Stemann var syg, men det vidste kongen ikke. Han sagde til Bülow:

"Se, hvor er de nu henne, alle de, jeg har gjort godt imod? Nu, da ulykken er over mig, vender de mig ryggen."

Og Bülow svarede kun med et blik; thi gråden sad ham selv i halsen; med alle sine fejl var han dog Frederik den Sjettes trofaste ven, og han havde ingen ro i sin samvittighed, nu da han så, hvor slet han havde rådet sin konge.

Da de var kommet igennem Sorø, begyndte den ene hest at halte; og Frederik den Sjette, der i grunden var øm overfor sine dyr, besluttede sig pludselig til at holde rast. Han gav ordre til, at følget skulle støde til ham på postgården, efterhånden som de indtraf, og gik selv med Bülow langs den tilfrosne sø imod byen. Længe stod han og stirrede på Akademiet, som en ildebrand året i forvejen havde lagt øde.

"Bülow," sagde han og greb generalen i armen, "er det mig, som har stukket Akademiet i brand?"

"Gud bevare Deres Majestæt," sagde Bülow forskrækket. "Deres Majestæt er da ikke syg?"

"Vrævl," sagde kongen. "Men nu er hele landet snart sådan en ruin, og *den* får jeg dælen gale mig skyld for at have lavet."

"Skylden får vel jeg, som også har den," sagde Bülow sørgmodigt. "Folket glemmer aldrig sin kærlighed til Deres Majestæt."

"Tror du ikke?" sagde kongen. "Der er kun én kærlighed, vi holder fast ved, Bülow, og det er den til os selv."

Da de kom forbi den gamle forvalterbolig ved klosterhaven, hvor Stemann boede efter branden, mødte de den unge Wolff, som var amtmandens sekretær, og kongen, der huskede alle, han éngang havde set, kendte ham straks.

"Monsieur Wolff," sagde kongen, "jeg kan tænke, amtmanden har sendt ham for at gøre honnør for sin konge."

"Amtmanden ligger syg," stammede Wolff. "Men når han får at vide, at Deres Majestæt er i staden, vil han sikkert straks ..."

"He," sagde kongen bistert. "Hils han sin herre og sig, at jeg er ingen ynder af det tynde øl, som kommer bagefter. Jeg gratulerer Hans Højvelbårenhed til den sygdom, han fik sig på halsen i så belejligt et øjeblik."

Så gik han til postgården, hvor adjudanterne snart kom til. Kongen ville ikke nyde noget; han satte sig ved vinduet og stirrede ud på gaden; adjudanterne stod stive langs væggene og vovede ikke at hviske; aldrig havde de set kongen i et sådant humør, og ingen vidste, hvad han ville falde på. Men så sprang han pludselig op og slog i bordet.

"Jeg tror min sæl, I er af træ," råbte han. "Se nu, I kan få fat på noget champagne, så vi kan komme i humør ... gamle Norge kan vel være et gravøl værd, hvad? Hå, hå ..."

Der blev et vildt drikkeri midt på formiddagen; kongen var allerede halvt beruset, da han vinkede ad værten, der stod trivelig og smilende bag sin disk og gned sig i hænderne over det fornemme besøg.

"Kom her hen og sid," sagde kongen. "Han ligner minsæl Lars Mathiesen fra Frederiksberg, som kunne han være hans broder. Vis nu, han er en gæv karl, der kan stikke en flaske under vesten; og kan han en god vise, så skal han få den vejet op med guld."

"Må det allerunderdanigst være mig tilladt at foreslå Deres Majestæt noget bedre," sagde værten bukkende. "Her har været et fruentimmer her i nogen tid ... ja, jeg siger fruentimmer, skønt hun er fin nok i klæderne til at være en grevinde; men hun kom agende hertil med et par jævne folk, og nu har hun boet her mutters alene en hel måned. Jeg tror, hun må være noget ved teatret, og kanske hun kunne være de høje herrer til plasér ... hun kalder sig ellers madam Andersen."

"Det skulle da vel aldrig være madam Andersen fra balletten?" sagde Bülow. "Hun har altid været et pirreligt gemyt, og det kunne godt ligne hende at rømme."

"Så skal hun pinedød få tilgivelse for engangs skyld," sagde kongen. "Vi sætter ikke nogen i tårnet, som rejser os i møde for at være os til fornøjelse ... glas i hånd, børn! Så marcherer vi op og benåder hende for hendes bens skyld og beordrer hende til at danse."

De stormede op ad trappen med fyldte champagnepokaler ... efter værten, der bankede på og slog døren op på vid gab. Frederik den Sjette blev stående som fastnaglet til dørtærsklen

og tabte glasset, så det knustes. Midt på gulvet stod fru Dannemand i sin bare særk, rystende af angst og kulde.

Kongen slog op med hånden, og adjudanterne tumlede ned ad trappen med værten imellem sig. Bülow lukkede sagte døren og blev stående i korridoren for at holde vagt.

Fru Dannemand gemte ansigtet i sine hænder og brast i gråd.

"Gå dog," sagde hun. "Så lad mig dog være! Er der da ikke et sted i landet, hvor jeg kan gemme mig og få lov til at være i fred?"

"Bendte!" sagde kongen og famlede med hånden efter en stol. "Hvad i Himlens navn har du at bestille her? Jeg mente, du var fulgt med dine forældre til Fyn."

"Jeg ville have gjort det," sagde hun tonløst. "Men dér var jo Deres Majestæt. Jeg fik det at vide her. Og så blev jeg; her troede jeg i det mindste, jeg kunne være sikker."

"Sikker?" fo'r kongen op. "Hvad i dælens skind og ben er det for noget vrævl? Man skulle tro, jeg var en tyran, der havde torteret dig og drevet dig fra hjem og børn."

"Å, ja," sagde hun, "jeg skulle måske have ventet, til du gjorde det? Tror du da, fordi jeg har været dig til vilje, at jeg ikke har mere skam i livet end en hund? Herregud, hvorfor kan du da ikke lade mig gå, når vi ikke mere bryder os om hinanden ..."

Kongen gjorde et skridt frem imod hende med lysende øjne; vinen brændte i hans blod, han syntes aldrig hun havde været så attråværdig som nu, hun stod der i sit hvide natlinned, blussende af forvirring, dobbelt æggende ved sin trods.

"Bendte!" sagde han og gik imod hende med fremstrakte hænder. "Lille Bendte! Det afhænger jo bare af dig selv, om

alting skal blive som før."

Men fru Dannemand var ved vinduet i et spring.

"Lad mig være," råbte hun. "Rører du ved mig, skriger jeg om hjælp."

Kongen lod armene synke og blev ædru i samme nu.

"Bendte," sagde han hæst, "du holder af en anden – jeg har længe tænkt det, men ikke villet tro det. Nu ved jeg det."

"Ja," sagde hun, "sådan er det. Og hvad angår det dig?"

"Nej," sagde kongen bidende ... "nu angår det mig jo så ikke."

"Vil du vide, hvem det er?" spurgte hun; men i det samme så han sådan på hende, at hun forstod, hun ikke turde gå videre. Han svarede ikke, men rev døren op.

"Bülow!" råbte han ud på gangen ... "hvorfor dælen lader du ikke spænde for?"

Så vendte han sig igen mod fru Dannemand og sagde hårdt:

"Du kan rejse og komme som du vil. Huset på Toldbodvejen er dit."

"Ja," sagde hun ... "du *har* jo givet mig det."

"Ikke noget at takke for," sagde kongen hånligt. "Jeg troede, du havde glemt det. Du kan leve, som du vil. Men ..."

Han gik tæt hen til hende og sagde truende:

"Børnene ... børnene svarer du mig til, forstår du? Jeg skal holde øje både med dem og med dig."

Så gik han; og et øjeblik efter kørte han gennem byen, så det gnistrede fra hovene ...

Da han kom til Roskilde, lod han spænde fra ved palæet og lod taflet anrette. Adjudanterne sad som mus under kattens klo og vidste ikke, hvad de skulle gøre af deres øjne. De spiste og drak af bare forlegenhed over al måde, og kongen selv drak tæt;

han sad tavs og stirrede lurende fra den ene til den anden med blodsprængte øjne.

Så brast han på én gang i latter og kastede et brødstykke i hovedet på Friboe, der rejste sig og bukkede med et fjollet smil.

"Dér fik I jer pinedød en ordentlig skræk i livet," sagde kongen. "Men nu drikker vi gud Eros under bordet og saluterer for fader Evan. Kongesalut, Bülow!"

Og med ét brød lystigheden larmende løs; viser skråledes, pokaler tømtes, projektiler susede gennem luften, brød og kødben ramte, hvor de skulle ... Rolf Krake var genopstanden fra de døde og legede med sine bersærker ...

Tilsidst greb kongen alt, hvad han kunne nå af skåle og tallerkener og indledede et så frygteligt bombardement, at adjudanterne flygtede leende og brølende til alle sider med salater og kompotter drivende ned over deres ansigter og uniformer ...

"Bacchanalet er hævet!" råbte kong Frederik. "Nu holder triumfatoren sit indtog i København."

Knap to timer senere rullede han ind gennem hovedstadens mørke gader. Endskønt han var ventet, var der ingen mennesker på benene for at tage imod ham. Kun dronningen og kronprinsesse Caroline stod – sortklædte – på palæets trappe ...

32. Madam Andersen i Sorø

Næppe havde Frederik den Sjette forladt Sorø, før fru Dannemand ganske faldt sammen. Nu havde hun kastet alle broer af bag sig, nu havde hun sagt kongen den fulde sandhed … så blodigt havde hun krænket ham, at ingen tilgivelse var mulig. Hun forstod ikke selv, hvorfra hun havde hentet mod til at erklære ham åben krig, og hun forstod endnu mindre, hvad hun havde villet opnå derved. Som i en tåge havde hun vandret gennem lange tider, og nu så hun på én gang, hvor hensigtsløs hendes færd havde været, hvor vanvittigt hun havde ødelagt sin egen fremtid blot for en drøms skyld, en tåbelig, barnagtig drøm, som aldrig ville få liv …

Hundrede stemninger bølgede gennem hendes sind, hendes tanker og syn skiftede hver time på dagen, hun hudflettede sig selv med hån, hidsede sig op til den højeste selvforagt, svalede sit sind i had og sank atter sammen i fortvivlet håbløshed.

Hvorfor havde hun røbet den hemmelighed, som hun næppe vovede at tilstå for sig selv, og som aldrig behøvede at være kommet for en dag? Hun elskede grev Vargas, hun ville have givet år af sit liv for at hvile i hans favn, hun ville have fulgt ham gennem fattigdom og farer, om han blot havde sagt et ord. Men han havde tiet. Havde han været for fej til at tale, for beregnende til at sætte sin fremtid på spil ved at forspilde kongens nåde? Sagtens havde han aldrig følt andet for hende end et flygtigt behag, og hun havde selv været for fej til at give sig hen i en lidenskab, der ville have revet dem begge med sig. Ynkelig havde hun været i sin halvhed, stor i sine krav og magtesløs i sin evne. Ingen kraft havde hun haft til at rive ham

ud af sit hjerte … ikke mod til at blive hans, om så blot for en flygtig stund. Om hun havde kastet sig i hans favn hint øjeblik, da hun så i hans øje, at han begærede hende, da havde hun måske alligevel været stedt som nu, skilt fra ham og i kongens unåde. Men hvor havde alting alligevel ikke været anderledes da; da havde hun dog levet, vovet og tabt, ejet et minde, som kunne være den pris værd, hun nu måtte betale for intet …

Hvilken fremtid ventede der hende ikke nu! Enten hun vendte tilbage og levede i kongens nærhed, en genstand for hans mistanke og foragt, hver dag i frygt for at blive jaget ud som en utro tjenerinde … eller hun blev i sin frivillige landflygtighed, ene med sin anger og skam, skilt fra sine børn, hjemløs, uden mening i sit liv …

Så hidsede hun sig selv op mod kongen, pustede atter liv i alle de onde tanker, som lidt efter lidt havde gjort hende kold imod ham. Men nu, da hun for alvor var skilt fra ham, var der ligesom ingen rigtig kraft i hendes had og forargelse mere. Hun kunne længe nok kalde ham grim og gammel, pedantisk og tyrannisk, det nyttede hende ikke. Hun vidste kun alt for godt, at det var hende, der havde svigtet, og ikke ham. Hun havde været glad nok for ham, indtil den dag, hendes længsel og lyst tog andre veje; hun kunne have været lykkelig hos ham endnu, om ikke grev Vargas' billede havde skygget over hans i hendes sind. Minderne stormede ind på hende, men alle anklagede de hende selv, alle talte de om kongens sagtmodighed og overbærende ømhed, selv når hendes fordringsfuldhed og urimelighed gik over alle bredder. Det kunne komme over hende, at hun savnede ham … med en sådan styrke kunne det komme over hende, at hun spurgte sig selv, om ikke denne

lykke og kærlighed var af større og rigere art end den, hendes ustadige hjerte havde higet imod? Var ikke Frederik den Sjette større og bedre mand end grev Vargas … netop mere *mand*? Hun vidste hverken ud eller ind, mærkede blot, at hendes sind sønderslesdes af tvivl og angst; og bitrest af alt nagede en fortærende længsel efter børnene hendes hjerte … når hun vågnede om morgenen, kunne hun gribe sig selv i at lytte, om deres pludren ikke snart begyndte derinde ved siden af? Om ikke snart døren gik op og to små hvide skikkelser kom stormende ind for at bore deres små varme legemer ned i sengen ved hendes side …

Og da brast hun i gråd; for hun forstod, hvor fast hun var bundet, hvor umuligt det var for hende at begynde livet forfra. Var det en fattig lykke, der var hende beredt, et liv i skyggen, hun havde levet, det var nu engang hendes; uden for det var alt tomt og mørkt og uvirkeligt. Fortidens mønster spandt sig videre i fremtidens væv, om hun end aldrig så gerne ville rive trådene sønder …

Denne stemning var ved at vinde så stærk overhånd hos hende, at hun halvvejs havde besluttet at vende tilbage for at tage kampen op. Om hun ydmygt gik ind under de kår, kongen bød hende, og trofast gjorde sin gerning som hans børns moder, da kunne hun dog måske genvinde hans tillid og berede sig en tålelig fremtid. Anden vej var der jo ikke; fattig og ene var hun, om han tog sin nåde fra hende, kampen, hun så dumdristigt havde indledet, var jo allerede tabt, siden han havde så stærke forbundsfæller i hendes eget sind …

Da fik hun en dag uventet besøg af den unge Wolff, amtmand Stemanns sekretær. Han overrakte hende følgende brev fra

kongen:

"Kære Bendte!
Det er meget godt, at du holder dig i ro på landet, indtil du atter har genvundet fred og kraft i sindet. Jeg dømmer dig ikke og tillægger ikke dine ord til mig sidst stor betydning, som jeg jo også selv var ophidset. At du intet overilet og usømmeligt foretager dig, stoler jeg på, ligesom jeg beder dig afbryde dit ophold på gæstgivergården, som i længden kan berede dig vanskelighed. Lad Wolff, som er en pålidelig mand, ordne dette for dig, ligesom dine pengesager, så at jeg får at vide, om du trænger noget. Børnene har det godt, jeg ser daglig til dem, og de ved, *at du er syg.* Jeg har antaget en meget net jomfru Hansen, som sørger for deres opdragelse og husets styrelse. Bliv, hvor du er, til du er på det rene med dig selv; jeg vil gerne have dig igen, som før, men så måtte du jo være betænkt på, at det kunne vare. Alting går skidt for mig, og jeg tåler ikke godt flere skuffelser; først og fremmest vil jeg, at børnene skal vokse op i fred, som her jo ikke var i hjemmet på det sidste. Betænk dig så vel og resolver dig, når du kan for din samvittighed.

Frederik R."

Fru Dannemand lod brevet synke ned i sit skød og sad længe hensunken i tanker ... uden at ænse Wolff, der stod ærbødigt afventende ved døren og så deltagende på hende. Hun følte sig dybt ydmyget af kongens utrættelige godhed; altid var det ham, som gjorde det første skridt, altid bar han over og lettede hende

vejen … kunne ikke han, som var kongen, have ventet, at hun kastede sig for hans fod og bad om nåde? Men så selvfornægtende var han, at han blot tænkte på hendes og børnenes vel; hvor stor måtte ikke hans kærlighed have været, siden han endnu kunne have tillid til hende og midt i sin egen ulykke og sorg åbnede hende udsigt til forsoning? Min lille pige skal ikke drives til det yderste, havde han tænkt; hun skal have en stråle af håb i sin fortvivlelse, så hun ikke kaster sig helt ud i mørket …

Og hvor skånsomt gjorde han det ikke muligt for hende at vende tilbage. Sommeren over kunne hun nu samle kræfter her, syg og oprevet som hun i virkeligheden var … komme til klarhed over sig selv og opøve sig i den selvtugt, som atter skulle gøre hende værdig til at indtage sin gamle plads i hans hjerte, i børnenes hjem …

Fra den ene yderlighed til den anden gik hun; hun syntes selv, hun var den ringeste af alle dødelige nu, og kongens godhed og visdom antog fantastiske former for hendes sind. Hvorfor skulle hun betænke sig? Hvorfor ikke ile til ham straks og stå ved hans side i nødens stund?

"Sekretær Wolff," sagde hun. "Hans Majestæt skriver, at De vil have den godhed at tage Dem af mine anliggender. Har Hans Majestæt givet Dem særlige instrukser vedrørende min person?"

"Hans Majestæt har pålagt mig at stå til Deres Nådes disposition," sagde Wolff bukkende … "og for så vidt Deres Nåde skulle bekvemme Dem til selv at erhverve Dem en ejendom, er jeg så heldig at kunne anvise Dem en, der i alle måder vil være tjenlig …"

"En ejendom?" sagde fru Dannemand forskrækket. "Men hvad skulle jeg dog med den? Kongen har sandelig haft bekostning nok for min skyld, og jeg agter vistnok ikke at blive her ret længe ..."

Hun så pludselig skarpt på Wolff, der slog sine øjne ned og i sin forlegenhed drejede hatten mellem sine hænder.

"Hr. Wolff," sagde hun. "Jeg får næppe synderlig brug for Deres assistance. Alt dette er en misforståelse, som jeg bedst mundtligt kan ordne med Hans Majestæt. Hvis De ville have den godhed at bede værten skaffe mig postheste med det samme ..."

"Det gør mig ondt," sagde Wolff uden at se op. "Det er det eneste, jeg ikke kan gøre for Deres Nåde. Det er Hans Majestæts ønske, at De ikke forlader Sorø, uden at han forud er underrettet derom og har givet sit samtykke dertil."

Fru Dannemand blev hvid som en væg og knugede hænderne sammen under sit bryst.

"Å," sagde hun hårdt. "Jeg burde have tænkt mig det. Jeg var allerede ganske rørt over Hans Majestæts omhu, men nu forstår jeg det ... jeg er altså fange; kongen har villet befri sig for min nærværelse og beskytte mine børn mod deres moder, å ja, det kunne også gerne smitte deres sjæle, om jeg indåndede samme luft som de ..."

Hun gik ophidset frem og tilbage og standsede pludselig foran Wolff.

"Hr. sekretær," sagde hun ... "De lader til at være en betroet mand hos Hans Majestæt. De kan vel ikke også sige mig, hvem der har indtaget min plads i kongens gunst?"

"Deres Nåde," stammede Wolff ... "jeg beder Dem indtrængende, ikke gøre mig mit hverv pinligere end nødvendigt. Hvis Hans Majestæt forlanger det, vil det være min pligt loyalt at referere Deres ord."

"Ja naturligvis," sagde fru Dannemand hånligt. "De er ikke alene min fangevogter, men også Hans Majestæts spion. De må da helst låse døren, når De går; et så utåleligt tyranni agter jeg ikke godvilligt at underkaste mig en time."

Hun kastede sig i en stol og gemte ansigtet i sine hænder. Wolff sagde intet, og mens hun lidt efter lidt blev roligere, var hun ham inderlig taknemmelig derfor. Hun skammede sig over, at hun havde ladet sin barnagtige heftighed løbe af med sig, og hun forstod ikke længere, at hun var blevet så opbragt over kongens ordre. Den passede jo godt til ordene i hans brev, han havde sikkert ment hende det godt ... og hvor kunne hun egentlig have ventet, at han skulle tage hende til nåde igen nu straks, efter alt hvad der var sket? Det ville jo have været umuligt for dem at leve sammen nu, da begges sind var oprevne, og sårene endnu var friske efter de tilføjede krænkelser. Netop dette, at kongen ville have hende her i lægende ensomhed, indtil de sidste tiders ondskab og fjendskab var glemt, og de svundne dages gode minder atter fik magt over dem begge, tydede det ikke på, at det endnu var alvor med hans kærlighed? Om han ikke havde brudt sig om hende og intet håbet af hende for fremtiden, da havde han vel ladet hende flakke rundt i landet, som hun ville, lige glad for, om hun var ham tro eller faldt i en anden elskers vold. Og atter gik en varm strøm gennem hendes hjerte, og hun sagde mildt:

"Sekretær Wolff, jeg beder Dem ikke lægge nogen vægt på mine ord. Jeg var ikke mig selv mægtig ... De talte om en ejendom, tror jeg?"

"Det er overkrigskommisær Ficks hus i Søgade," sagde Wolff. "Jeg ved, at han ønsker at afhænde det; men han er sikkert også villig til at udleje det, når det kan ske på et længere åremål."

"Ja," sagde fru Dannemand, "det sidste ville være det bedste. Jeg ville på ingen måde opgive mit inkognito. Madam Andersen fra København ... husk endelig, at De aldrig benævner mig anderledes; det stemmer sikkert også bedst med kongens hensigt."

Fra den dag af var den unge Wolff fru Dannemands trofaste og betroede ven, og vedblev med at være det gennem mange år. Han fik hurtigt lejemålet bragt i orden, og fru Dannemand flyttede ind i den Fick'ske gård i Søgaden, som senere blev hendes egen, og hvor hun i de kommende år skulle komme til at gennemleve sit livs største lykke og frygteligste lidelser ...

Hun levede stille dér, omgikkes ingen, og indbildte sig, at hun her var ubemærket og upåagtet af verden, sikker som hun var på Wolffs diskretion. Men i hendes indre var det ikke stille; thi nu i ensomheden faldt sandhedens stærke lys ubarmhjertigt over hendes liv, og hun forstod, hvor mørk fremtiden ville blive. Hun så det klarere for hver dag, at hendes forhold til kongen havde været ét stort bedrag; hun var blevet hans, inden hun vidste, hvad kærlighed var; hun havde kun elsket én gang i sit liv, og hun var endnu i denne stund grev Vargas' med legeme og sjæl. Sildefødt og dødfødt var hendes elskov; brødefuld var den, skønt hun aldrig havde smagt dens sødme; hun blussede af skam, når hun mindedes kongens tillidsfulde ømhed, hans

umistænksomme kærtegn, mens hun havde haft sin elsker i sin tanke. Hun havde bolet uden fryd, stjålet uden løn; og selv nu, da hun gik og længtes efter det bud, der skulle kalde hende tilbage til hjem og børn … da hun var rede til at underkaste sig enhver ydmygelse, for at genvinde kongens tillid og gunst … selv nu var hun besmittet i sin længsel og skammede sig over sit håb. For det var kun hendes elskovs håbløshed, der gjorde hende ydmyg; det var som grev Vargas' forrådte og forladte elskerinde, hun slæbte sig til kongens fod, selv om intet menneske kunne overbevise hende om nogen brøde. Just som hun sagde til sig selv, at nu havde hun lutret sit sind, nu var hun rede til at blive tro mod sin pligt, nu var hun sikker, aldrig ville hun det andet, hun *ville* det ikke … så hviskede det just i hendes sind: Ja, du er sikker, så længe der ikke er nogen fare; du vil ikke, fordi det er umuligt. Du er tro, indtil en dag grev Vargas træder ind ad din dør.

Og endnu dybere fra hviskede det: Han er den eneste, jeg bør være tro imod. Han kommer en dag, og da skal han finde mig rede …

Hun følte selv overspændtheden i dette; hun sagde til sig selv, at ingen kan forhindre en fugl i at komme flyvende og sætte sig på ens hoved; man kan kun hindre den i at bygge rede i ens hår. Når hun vendte tilbage til sit hjem, opfyldt af den redeligste vilje til at være sin herre tro, hvem skyldte hun så regnskab for sine tanker?

Men det nyttede hende intet; for hendes vilje var ikke redelig; der gik ingen dag, uden at grev Vargas var i hendes tanker; og hun tænkte aldrig på ham, uden at længslen kom over hende så stærk, at den gjorde alle hendes forsætter til intet …

Og dog var det ikke hendes inderste vilje at give tabt. Hun tænkte i sin enfoldighed, at om hun kom tilbage, da ville hun i sin konges kærlighed og i sine børn have et værn mod den fristelse, hun både attråede og frygtede.

Og hun skrev lange breve til kongen ... ømme og bitre, tiggende og truende, flammende og klagende, men hun rev dem alle itu uden at sende dem af sted. Og da hun endelig fik et skrevet, som syntes hende at måtte gå til kongens hjerte, fordi det var et sådant sandhedens skrig, at han måtte forstå det, da var hun bagefter næsten ude af sig selv over, at hun ikke kunne få det igen; for det var jo netop sandheden, hun for enhver pris måtte skjule for kongen, om alt nogensinde skulle blive godt imellem dem ...

Brevet lød således:

> "Jeg går til grunde her. Hvis du endnu holder af mig, så giv mig lov til at være hos dig og vore børn. Bendte."

Hun ventede dybt nedslået på svaret, håbende trods alt. Og svaret kom straks. Kongen skrev:

> "Dit brev gjorde et meget ubehageligt indtryk på mig, fordi det ikke tyder på, at du er mindre ophidset nu end før. Men hvis du med god samvittighed kan sige dig fri for enhver følelse, som ville gøre din nærværelse i vore børns hjem ubetimelig og usømmelig, behøver du kun at sige Wolff et ord. Jeg har i så henseende givet ham de

nødvendige ordrer, naturligvis dog uden at indvie ham i al denne kedsommelighed.

Frederik R."

Hun sad endnu og kæmpede med sig selv, da Wolff lod sig melde. Fristelsen var stor; thi hvor koldt end kongens brev var, gav det hende dog den lejlighed, hun ønskede. Om hun nu blot sagde denne ene løgn … og var det en løgn? Var det ikke blot at forudgribe begivenhedernes gang, at muliggøre det, de begge ønskede, og som i virkeligheden ville være til børnenes lykke? Hun var dog deres moder, hun fortæredes af længsel efter dem, var hun først i deres nærhed ville alle urene tanker visne bort i hendes sind …

Hun så forvildet op på Wolff og ville netop til at udtale det skæbnesvangre ord, da han sagde:

"Hans Majestæt har underrettet mig om, at Deres Nåde muligvis ønskede postheste til København. Til hvilken tid skal jeg lade vognen sige til?"

Så kunne hun alligevel ikke. For når kongen virkelig havde så stor tillid til hende, at han ville tro hende på hendes blotte ord, så måtte han ikke narres. Hun ville ikke begynde sit nye liv med et så skammeligt bedrag …

Og hun sagde tonløst:

"Nej, sekretær Wolff. Jeg får ikke brug for nogen vogn for det første."

Der kom et sådant glimt i hans øjne, at hun tænkte, han måtte forstå mere, end han lod sig mærke med. Og for første gang bøjede han sig ned og kyssede hendes hånd.

33. Et røbet inkognito

En af de første solvarme forårsdage gik fru Dannemand ud gennem Filosofgangene og satte sig under Absalons Eg, hvor hun plejede uforstyrret at kunne hengive sig til sine tanker. Men i dag havde hun næppe taget plads, før en lille sirlig gammel herre, klædt som en laps fra Christian den Syvendes tid, i knæbenklæder, nakkepisk og trekantet hat, kom trippende hen ad stien. Da han fik øje på hende, standsede han, bøjede sig forbavset bagover og gjorde med oprakte hænder nogle graciøse dansetrin frem imod hende … tog hatten af med et stort sving, lagde venstre hånd på hjertet og bøjede sig så dybt, at den stive hårpisk stod til vejrs som et spyd.

"Tilgiv, min nådige," sagde han … "siden gratierne endelig har forundt mig et møde med deres yndlingssøster, må det være mig forundt at overbringe min underdanigste hyldest … For jeg tager jo ikke fejl? De er madam Andersen, som beærer vor by med deres nærværelse under Deres eksil?"

"Mit navn er madam Andersen," sagde fru Dannemand, der gerne ville afvise hans påtrængenhed, men ikke kunne lade være med at smile over hans snurrige væsen. "Oprigtig talt anede jeg ikke, at min nærværelse kunne være af interesse for andre end mig selv."

"Sancta simplicitas!" udbrød den gamle … "men tillader De ikke, at jeg tager plads ved Deres side? Mit navn er gehejmeråd Urne, Christian Urne, tidligere overpræsident i København …"

"Hr. gehejmeråd," sagde fru Dannemand og rykkede sig på bænken, "det er alt for stor en ære …"

"Og mig en plaisir," sagde gehejmeråden. "De ved ikke, hvor man hungrer efter nyt i denne glorværdige ravnekrog. Vi taler om Dem om dagen, vi drømmer om Dem om natten ... og så jeg, som altid har næret den største affektion for teatret! Men i min tid var der ingen madam Andersen ved balletten, jeg var ikke så lykkelig ..."

"Ved balletten?" sagde fru Dannemand forundret. "Hvoraf slutter Deres Excellence ..."

"Mille pardon, min nådige, rygtet har været så dristigt ... men det er altså skuespillet? Eller koret? Jeg tilstår til min skam, at Deres kunstneriske navn ikke er mig præsent. Siden min entledigelse ... "

"Hr. gehejmeråd," sagde fru Dannemand, "jeg forsikrer Dem, at jeg ikke har noget som helst med teatret at skaffe. Men De ville virkelig gøre mig en tjeneste ved at sige mig, hvori rygtet kan have fundet anledning til at beskæftige sig med min person."

"Men betænk dog, min nådige ... her oprinder pludselig en lysende stjerne på vor tågede himmel, under de aller pikanteste omstændigheder ... skal jeg gengive alt, som det er kommet mig for øre? Hans Majestæt ankommer hertil, animerer sig med champagne, bryder døren op til den skønne balleteuses kammer, forlader byen over hals og hoved ... man taler om en vestalindes oprørte dyd, om en velrettet ørefigen ... hvad ved jeg? Nok sagt, der udbetales beløb gennem amtskontoret, monsieur Wolff attacheres den krænkede dame ... *relata refero*, min nådige. Men oprigtigt talt, kan det undre Dem, at et sligt eventyr virker stimulerende på vor i provinsens ørken

udhungrede nyfigenhed? Men De vægrer Dem altså ved at afkaste Deres inkognito?"

"Deres Excellence," stammede fru Dannemand. "Jeg beder Dem, lad os forlade dette emne ..."

"Det *er* forladt," sagde gehejmeråden, "det er slet ikke bragt på bane, min nådige. Jeg talte kun om denne ærværdige eg, der skygger over vore hoveder ... Ved De, at man kalder det Absalons Træ? Tag Dem i agt, min nådige, tænk om det gik Dem som højsalig kong Frederik den Tredje, der studerede her ved Akademiet som ung prins. De kender ikke sagnet? Han var prædestineret til den gejstlige stand; men da han sad under dette træ, faldt en lille egegren ned på hans hoved og dannede i hans hår et F med en kongelig krone ... et besynderligt varsel! Tyve år senere døde virkelig hans broder, kronprinsen; træets spådom gik i opfyldelse ... men De bliver bleg, min nådige? På ære, De er virkelig en gåde, en charmant gåde ..."

Fru Dannemand følte sig virkelig højst ilde til mode. Hun angrede bittert nu, at hun havde revet ham ud af hans vildfarelse; thi hvorfor skulle han have fortalt dette, hvis han ikke var på spor efter sandheden? Han stirrede virkelig med sine små listige øjne på hendes hoved, som så han allerede dér den usynligt varslende krone ...

Hun vidste ikke, hvad hun sagde, eller hvordan hun fik taget afsked og gjort sig fri for hans besværlige følgeskab. Hun gik ned ad stien, mens det blev ved at ringe i hendes øren: de troede, jeg var ved balletten, kongen har troet, jeg var ved balletten. Derfor var det altså, han kom ... det var ikke mig, han ventede at træffe, men en letfærdig teaterdame, der kunne forlyste ham i hans rus! Å, om jeg havde vidst det! Og jeg, som

har græmmet mig over min kulde, jeg som så bittert har angret, at jeg lod ham alene i hans ulykke! Hvor let har han ikke trøstet sig, hvor det var naivt af mig at tro, at jeg var i hans sind, når jeg var ude af hans øje. En konge skulle sørge over en mætresses troløshed? En konge skulle sukke af skuffet kærlighed som en student? Og det er for ikke at skuffe hans tillid, jeg lever her forvist og forstødt, skilt fra mit hjem og mine børn, prisgivet til alle disse fremmede menneskers sladder ...

Gehejmeråd Urne sad og stirrede tankefuldt efter hende med stokkens guldknap under sin næse. Endelig engang en pikant gåde ... omsider igen udsigt til en af de små intriger, han havde savnet så bittert, siden nådens sol gik ned under hans horisont, og hans kedsommelige otium begyndte ...

Helt fornøjet smådansede han tilbage mod byen, utålmodig efter at fortælle sine damer den lille oplevelse, han havde haft. Og med elastiske skridt trådte han ind i kabinettet, hvor hans gemalinde sad så stiv ved vinduet, som det sømmede sig for en født baronesse Gyldencrone til Wilhelmsborg.

"Gæt!" nynnede han. "Gæt! Hvem har jeg mødt? Hvem har jeg talt med? Hvilken sylfide har koglet for mig i den grønnende skov?"

"Christian," sagde gehejmerådinden stramt. "Vær nu dog fornuftig. Hvad kan man opleve af interesse i den kedsommelige skov? Hør dog på, Frederikke, jeg siger dig, hun har fået et brev ..."

Gehejmeråden vendte sig mod datteren, der stod og trippede, utålmodigt viftende med brevet, glorød af iver i sin spidse næse.

"*Apris moi*, Frederikke," sagde han ... "*apris moi*. Jeg vædder, at mit er det interessanteste; det gælder min store ametyst ..."

Og triumferende fortalte han om sit møde med madam Andersen i Sorøs gader. Da han var færdig, brast begge damerne i latter.

"Ametysten er min!" råbte Frederikke og rakte ham brevet. "Læs dér, det er fra Cathrine von Cruse ... læs det højt, papa! Tredje linje dér øverst til højre."

Og gehejmeråden læste:

"... Alle taler naturligvis om den horrible tildragelse med fru Dannemand i Sorø. Kongen overraskede hende i den bare særk på postgården i den tro, at hun var en "dame" fra balletten ... naturligvis var Jupiter omtåget af dunster, der dog denne gang ikke var letargiske, men opstegne af champagnekøleren! Du begriber, der blev en skandale ... Friboe var med, og han har naturligvis sladret. Lad mig endelig med første post vide, om hun er hos eder endnu; hun kaldte sig madam Andersen ... hele byen taler om, at hun er ganske i unåde, men hold mig alligevel à jour med alt. Det er en listig taske, det ved ingen bedre end jeg, som med mine egne øjne har set, hvor ublu hun trænger sig ind på vor uforglemmelige Cæsar og besnærer ham med sine såkaldte ynder ..."

Gehejmeråd Urne lod brevet synke og gav sit kalvekrøs et knips.

"Var det ikke det, mit instinkt sagde mig straks?" udbrød han. "Jeg fortalte hende endogså sagnet om Absalons Eg, der kronede Frederik den Tredje i hans ungdom."

Og så gik han ind i sit kabinet for at hente den store ametyst.

34. Intriger

Der blev stor diskussion i det Urne'ske palæ, om hvordan den gjorte opdagelse skulle udnyttes. Frk. Frederikke holdt afgjort på, at hun ville sætte sig i forbindelse med fru Dannemand underhånden, møde hende tilfældigt i skoven, protegere hende og udnytte hende, sådan at man selv satte grænserne for sin gæstfrihed og til enhver tid kunne anvise hende den plads, der tilkom hende efter hendes ekstraktion og kvalifikationer.

Men gehejmeråden ville gå lige på.

"Mit barn," sagde han. "Gør som du vil, men allerede i morgen sætter jeg mig i karossen og gør Hendes Nåde min skyldige reverents. Fru Dannemand i eksil er en ganske anden end madam Andersen i skoven; jeg ønsker at udslette indtrykket af min uheldige optræden forleden, der vel var chevaleresque, men lidt for intim til at være *comme il faut.* Jeg skylder hende en oprejsning som kavaler."

"Du skal da også altid ekstravagere, papa," sagde Frederikke. "Vi kan dog ved Gud ikke omgås en forløben mætresse på lige fod."

"Frederikke," sagde gehejmerådinden henne fra sin forhøjning. "Man omgås eller man omgås ikke; der er undertiden i din tankegang noget plebejisk ..."

"Bah!" sagde frk. v. Urne. "Du vil da ikke bilde mig ind, at *du* ..."

"*Min* stilling," sagde gehejmerådinden, "mit barn, den giver jo sig selv. Dersom denne fru Dannemand eller madam Andersen indføres i mit hus som min gæst, så er jeg hendes værtinde. Intriger forstår jeg mig aldeles ikke på."

"Intriger?" sagde gehejmeråden og trak øjenbrynene i vejret. "*Ma chère*, kald det politik. Fru Dannemand er i unåde, jeg er det også. Kommer hun atter i gunst? Genvinder jeg min indflydelse? Hvem af os kommer først? En alliance, mine damer, en alliance til gensidig fordel ... hvem ved? Man siger, at Frederik Moltke står på svage fødder; jeg skulle aldeles ikke have noget imod at blive statsminister i hans sted."

"Bah!" sagde frk. Frederikke. "Fantasér nu dog ikke denne matrosdatter op til en madame Maintenon."

"*Eh bien*, jeg tænker også ud i fremtiden," sagde gehejmeråden. "Efter Frederik Rex kommer Christian Rex, og kunne for eksempel *du* få en charge hos den opgående sol, ville det sikkert gavne min karriere. À propos, har du ganske opgivet dit ønske om at blive hofdame?"

"Papa," sagde frk. Frederikke og slog med tåspidsen i gulvet, "du behøver dog ikke at minde mig om min ydmygelse. Du ved jo, at dronningen sagde nej."

"Marie Sophie har sine nykker," sagde gehejmeråden uforstyrret. "Men prins Christian formæler sig dog sikkert igen."

"Herregud," sagde frk. Frederikke utålmodigt. "Christian Frederik er jo nu konge i Norge. Du tror da ikke, jeg agter at residere i det skrækkelige land?"

"Barn," sagde gehejmeråden, "hvor længe er han konge i Norge? Vor allernådigste monark er for forsigtig til at støtte ham, Carl Johan er almægtig, inden året er omme har vi Hans kongelige Højhed iblandt os igen. Som guvernør i Odense for eksempel ... det gælder en paré? Skal vi vædde endnu en gang om den store ametyst? Jeg ved endogså at der er påtænkt en

alliance mellem ham og prinsesse Caroline Amalie til Augustenborg."

"Caroline Amalie overlader måske madam Dannemand at vælge sine hofdamer? Papa, du er en uforbederlig fantast."

"*Ma chère,*" sagde gehejmeråden og knipsede låget på sin snustobaksdåse op. "Fru Dannemand er en tråd. Ved den ene ende af tråden er hoffet, ved den anden ende sidder vi. Hvor der er en tråd, kan der spindes. Hvad mener du, Sophie Magdalene?"

Men gehejmerådinden hyllede sig i højadelig tavshed. Hun bøjede i det samme sit hoved for kammerherre Stemann, der hilsende gik forbi.

– – Den næste dag rullede den Urne'ske karosse gennem Sorøs gader; på vogndøren strålede en gylden ørneklo i blåt felt under en sølvhjelm, som to gribende ørnekløer holdt.

Og snart efter sad fru Dannemand selv mellem gehejmeråden og frk. Frederikke, som grebet mellem to kløer, værgeløs overfor deres venlige påtrængenhed, omtumlet af deres snak, overvældet af deres smiger.

"Er hun dog ikke sød?" sagde frk. v. Urne. "Og tænk, så er vi omtrent jævnaldrende, vi skal rigtig være veninder."

"Det gør godt engang igen ligesom at komme til hove," sagde gehejmeråden. "Så længe som det nu er siden, der er faldet en stråle fra nådens sol på vore hoveder."

"Og alle de fælles bekendte, vi har," sagde datteren. "Jeg har da tusinde hilsener til Dem fra major von Cruse og hans datter ... men De husker hende måske ikke? Hun er jo så ubetydelig, stakkels pige ... Farvel, farvel, søde fru Dannemand, så henter vi Dem i morgen, hvis De vil køre med."

Gehejmeråden kyssede på hånden til afsked, frk. v. Urne kyssede på munden, og hvordan skulle stakkels Bendte have modstået al denne hjertelighed? Hvorfor skulle hun have afvist de eneste, der kom hende venligt i møde nu i modgangens tid? Hun diskuterede hofsladder med faderen, red og kørte og våsede med datteren og befandt sig, når hun skulle være ærlig, egentlig allerbedst i læ af den gamle gehejmerådindes kølige moderlighed.

Det var som en tråd, der atter var spundet mellem hende og verden, håbet og livsmodet vågnede på ny i hendes bryst, og var end gehejmerådens sladder og Frederikkes taktløse fritten hende til en plage, så gjorde hun sig rigelig betalt gennem de nyheder derinde fra, som fandt vej til hendes længselsfulde sind.

"Tænk," sagde frk. v. Urne en dag, hun hæsblæsende kom farende sammen med den gamle, "jeg har en hilsen til Dem, og De kan ikke gætte. Det er fra grev Vargas de Bedemar ... ja, jeg har fået den gennem major v. Cruses, men jeg kender ham godt selv, jeg har danset med ham i København."

"Å, grev Vargas," sagde fru Dannemand og hørte selv, hvor hendes stemme skjalv. "Jeg husker ham godt, han har gjort mig sin opvartning på Toldbodvejen engang, før han rejste."

"Og nu er han i unåde," sagde frk. v. Urne. "Men Gud, hvad fejler Dem, kæreste?"

Hun vekslede et blik med faderen, der skulle sige så meget som: Ser du, så havde von Cruses dog ret! Det er ham, hun elsker, det er derfor, kongen har slået hånden af hende.

Men hun sagde hurtigt:

"Tænk, at det også gjorde sådan et indtryk på Dem, jeg er såmænd endnu ganske rystet ind i min sjæl. Hvor var han dog charmant, den kære greve, bare jeg tænker på hans stemme ... oh!"

"Men hvordan," sagde fru Dannemand, "hvordan er det dog gået til? Hvad har han gjort?"

"Gud," sagde frk. v. Urne, "det er jo ikke sådan; hos Christian Frederik er han naturligvis potte og pande. Men Hans Majestæt blev vred over, at han aflagde ed til prins Christian og blev i Norge under oprøret ... så både sin pension og sin kammerherretitel har han da mistet; men det kan jo være ham lige meget, hvis bare prins Christian sejrer."

"Bah," sagde gehejmeråden, "har jeg da ikke sagt dig, mit barn, at prins Christian vil være fordrevet fra Norge inden et år? Men lad os forlade dette penible emne, der angriber vor kære fru Dannemand så øjensynligt."

Han begyndte at berette om kong Christian den Syvendes bisættelse, der nylig havde fundet sted i Roskilde domkirke, næsten syv år efter hans død; kisten havde jo ikke kunnet overføres fra Rendsborg i krigens tid.

"Ak ja," sukkede gehejmeråden, "mig blev det jo altså ikke forundt at bivåne ceremonien, og jeg beklager mig ikke; det skal være gået mildest talt uceremonielt til. Jeg ved ikke, hvad De giver mig ... adjudanterne drak amtsforvalter Schwindt fuld og fik ham hikkende til at synge en drikkevise for Hans Majestæt ved taflet ... umiddelbart efter sørgehøjtiden! Det er horrible tider ... man mærker, at vor kære monark er unddraget *den gode* indflydelse nu. *Deres*, min nådige ... måske også andres."

"*Mon Dieu,*" sagde frk. v. Urne, "vi glemmer jo rent at fortælle fru Dannemand det vigtigste! Hans Majestæt har fået indbydelse til kongressen i Wien og rejser derned med Bülow."

Det var kun med opbydelse af al sin kraft, at fru Dannemand holdt sig oppe og fulgte sine gæster til dørs. Og da de var borte, blev det ved at genlyde i hendes tanker: Grev Vargas er faldet i unåde ... kongen rejser til Wien ... grev Vargas kommer måske snart til København, fattig og forstødt som jeg selv.

Nu *måtte* hun til København, koste hvad det ville; endnu i aften måtte hun skrive til Hans Majestæt; der måtte vel findes de ord, som kunne finde vej til hans hjerte ... om hun så skulle dynge løgn på løgn ville hun sætte sin krig igennem, om det så blev sidste gang i hendes liv.

Men om aftenen bragte en tjener hende en duftende billet fra frøken von Urne:

> "Dyrebare veninde!
> Skøn på min diskretion, når jeg siger Dem, at jeg gættede årsagen til Deres forvirring, jeg forstår Dem bedre end mange ord kan udsige – jeg *misunder* Dem! Lykkelige!
>
> Deres
>
> *F. v. U.*
>
> *P.S.* Jeg burde ikke gøre det – men jeg kan ikke bære det over mit hjerte at forholde Dem det synlige vidnesbyrd om, at Deres følelser er gengældte. Jeg vedlægger en stump af grev Vargas' brev til major von Cruse. Kun en stump, men – oh!
>
> *F. v. U."*

På brevstumpen stod med en sirlig slynget, springende skrift ... grev de Bedemars skrift:

> "... afhænger alt for mig af min velgører kong Christians lykke. Behøver jeg at sige Dem, at jeg daglig nedbeder Guds velsignelse over Hans Majestæts våben og det norske folks frihedskamp? Og dog, kære ven, dog føler jeg mig knyttet til Danmark med så stærke bånd, dog drages mit hjerte did af en så uimodståelig længsel, så søde forhåbninger, at jeg selv berøvet alle mine titler og indtægter fristes til at ..."

Fru Dannemand kom i et frygteligt oprør over dette brev. Hun følte sig dybt såret, skamløst krænket over denne rå befamling af tanker og længsler, der var hendes intimeste eje ... vage lykkedrømme, som hun selv kun i svaghedens stunder vovede at hengive sig til. Hun syntes på én gang, hun skimtede de lysskу hensigter, der arbejdede under Frederikke v. Urnes overstrømmende hjertelighed, som kryb under en sten. Der dæmrede i hende en forståelse af, at hun var et offer for et komplot; hun mindedes major v. Cruses uheldige intriger, frk. Cathrines ublu falbyden af sig selv ... drømte de virkelig endnu om at nå deres uværdige mål? Hun kunne ikke tvivle derom; og de var sikkert stærkere, end hun havde anet. Mange måtte have misundt hende ophøjelsen, mange måtte i løndom modarbejde den forsoning med kongen, som hun nu ønskede oprigtigere end nogen sinde. Hun *måtte* genvinde sin tabte stilling nu, hun *ville* ikke værgeløs suges ned i den afgrund, hvor brøden lokkede og drog. Hun ville søge værn mod elskovs fristelse hos sine børns fader ... hendes tanker klamrede sig til den rolige

lykke, der ventede hende, om hun stod imod. Hun så op mod pligtens og ærens højder for ikke at blive svimmel, hun stirrede på kongens billede og børnenes som på en kobberslange, der var oprejst for at fri hende fra snogenes bid.

Og mens hun syntes, at hun allerede gennem sin beslutning fjernede sig fra faren, kyssede og kyssede hun grev Vargas' brev og gentog for sig selv: Så elsker han mig endnu, og jeg vil få ham at se! Visheden om hans kærlighed vil være mig løn nok for det offer, jeg bringer.

Da frk. v. Urne kom den næste dag, gengældte fru Dannemand varmt hendes kys og bragte veninden fuldstændig på vildspor.

"Hvor det var sødt af Dem at sende mig de linjer," sagde hun. "De har gjort mig ganske romantisk stemt ... tænk, om en så ridderlig mand virkelig skulle være min hemmelige tilbeder! Skulle han virkelig komme til vinter, må De endelig være min gæst, så vi kan nyde det sammen. Til den tid er De jo nok hofdame hos Caroline Amalie."

Fru Dannemand fik gennem Wolff at vide, at Frederik den Sjette afrejste til Wien i september. Hun indsendte da et ydmygt andragende om, at hun under hans fraværelse måtte være hos børnene i København, og samtidig bad hun indtrængende Bülow tale hendes sag hos kongen. Den ottende september bragte Wolff hende kongens svar:

"Kære Bendte!

Dit brev giver mig håb om, at det virkelig er din alvorlige hensigt at gøre din pligt, og det passer jo meget godt, at du kan tage vare på børnene, mens jeg er borte. jeg har givet jomfru Hansen mine instrukser og håber, du er venlig

imod hende, hun er rigtig flink, og børnene holder meget af hende. Når vi ses igen, har vi med Guds hjælp begge fået det passerede så meget på afstand, at vi kan have det godt sammen som tilforn.

Frederik."

Fru Dannemand brød op allerede samme dag; først ved ankomsten til København fik hun at vide, at kongen allerede den 6. var rejst til Wien uden at passere Sorø.

Femte bog

35. Intermezzo

Fru Dannemand var fortørnet over, at kongen var rejst uden at gense hende. Hendes tanker og følelser var så forvirrede, hendes sind i den grad ude af ligevægt, at selv den mindste anledning kunne få hendes bitterhed mod kongen til at bryde frem. Hun glemte al sin egen uret, hun huskede ikke længere, at hun selv ved sin utilfredshed og trods havde fremkaldt bruddet med kongen, alle hendes gode minder og forsæt sank ned i hendes bevidstheds mørke, én eneste tanke fik magt over hendes sind: han bryder sig ikke mere om mig, hans hjerte er blevet koldt. Hver gang jeg vil komme ham i møde, undgår han mig. Tror han da, han er så sikker på mig? Aner han slet ikke, at en mægtig lidenskab har slået rod i mit hjerte? Forstår han ikke, at jeg søgte tilbage i hans arme for at blive beskærmet mod mig selv? Nu er jeg fortabt, han har ladet mig i stikken, det er hans egen skyld, om fristelsen nu bliver mig for stærk, og jeg falder.

Hun behagede sig i denne tanke, at nu kunne hun kaste hele ansvaret på kongens skuldre; han, som havde revet hende ud i livets farer midt i hendes uskyldige barndom, tog ikke vare på hende nu, da søerne truede med at slå sammen over hendes hoved. Hun var undskyldt, hvordan det end gik, hun kunne lukke øjnene og lade sig glide.

Og hun gled … ud i ørkesløse drømme, der umærkeligt skyllede alt fodfæste bort under hendes fod. I begyndelsen kæmpede hun svagt imod; hun forsøgte at døve sine tanker ved at kaste sig ind i husstyrelsens tusinde, trættende småtterier; men hun havde været så længe borte, at hendes ordrer kun greb forstyrrende ind, hvert lille område havde allerede sin herre,

hun var til overs og savnede både lyst og energi til at tage kampen op. Hun tog sig en tid med krampagtig kærlighed af børnene, men opnåede kun at skræmme dem. Børn ængstes endnu mere for lidenskab end for kulde; hun var allerede før sin bortrejse gledet halvvejs fra dem gennem sin ligegyldighed, hun havde mistet dem ganske under sit fravær, og nu opnåede hun kun den ydmygelse at se dem klynge sig stedse inderligere til jomfru Hansen, der altid var ens, mild og myndig, så de under hende groede i fred.

Fru Dannemand var blevet en fremmed i sit eget hjem. Og hun kunne ikke engang døve sig i selskabelighedens tummel; alle vidste, hun var i unåde, ingen så sin fordel ved at bejle til hendes gunst, hendes eneste trofaste venner var med kongen i Wien; for den sags skyld kunne hun ligeså gerne have siddet i Sorø som i København.

Hun tænkte på at skrive til Svendborg, men opgav det igen, thi faderen og moderen kunne jo hverken læse eller skrive, og hun ville intet have at skrive, når det skulle gå igennem fremmedes hænder. Heller ikke vovede hun at kalde moderen til København; thi hun vidste, at det ville komme kongen for øre, og at alt da ville være forbi.

Så drømte hun dagene hen, ventende … mere og mere bevidst ventende på det eneste, der lyste som en stråle af håb ud af hendes fremtids grå mørke: at grev Vargas skulle komme …

Hver dag, når hendes modtagelsestid nærmede sig, klædte hun sig i den dragt, hun havde haft på, da hun så grev de Bedemar sidst. Hun satte sig på forhøjningen ved vinduet og stirrede ned på Toldbodvejen, hvor menneskene kom og gik. Hun så døtre af borgerskabet, som havde kysset hendes hånd

og danset i hendes stuer; officerer red forbi, som havde bedt om hendes forbøn og skyldte hende, hvad de var. Men ingen hilste, ingen så til vinduet engang. København havde glemt hende. Og intet nyt erfor hun, af hvad der rørte sig i verden, uden gennem pigernes sladder.

Hun følte det ligefrem som en befrielse, da major von Cruse en dag lod sig melde. Han trådte smilende ind, kyssede hendes hånd og konverserede hende så let og sorgløst, som var hans samvittighed den reneste i verden. Hun sad og tænkte på alt det onde, han havde gjort hende, hun vidste, at han var hendes fjende, hun tvivlede end ikke om, at han sad her som en spion. Men hun viste ham ikke bort, hun behandlede ham ikke engang køligt. Han var det første bud fra verden, hun ville ikke for nogen pris have undværet hans besøg. Og det var, som om en fortryllelse bandt hende just til denne falske og farlige ven. Hun anede, at han kom i en bestemt hensigt, hun vidste, at hans ligegyldige passiar kun var beregnet på at gøre hende tryg og spænde hendes forventning, hun følte det, at om et øjeblik ville han nævne grev Vargas' navn, det hun både frygtede og længtes efter at høre.

Så sagde han pludselig ondskabsfuldt:

"Men, min nådige, jeg kan ikke sige Dem, hvor jeg er forbavset. Jeg havde ventet at finde Dem midt imellem Deres beundrere; og så times der mig den uventede lykke at opnå en tête-a-tête med vor forgudede lille dronning."

"Major," sagde fru Dannemand. "Kongen er i Wien. De ved, det er med hofmænd som med sommerfugle, de omsværmer ikke de blomster, der står i skygge."

"Men med de trofaste venner forholder det sig omvendt," sagde majoren. "Jeg tager dog ikke fejl i, at grev Vargas de Bedemar har været her og komplimenteret Dem?"

"Grev Vargas de Bedemar?" sagde fru Dannemand. "Er greven da i København?"

"Han kom i onsdags," sagde majoren. "Har Deres Nåde da ikke hørt, at prins Christian har måttet retirere sig fra Christiania? Efter at Hans Majestæt, som den fine diplomat han er, har overladt til Hans kgl. Højhed at prostituere sig efter evne, har prinsen allernådigst opnået tilladelse til atter at vende tilbage til Danmark ..."

"Major," sagde fru Dannemand ... "De taler om kongen på en måde ..."

"Pardon, min nådige," sagde majoren ... "jeg burde ikke have krænket Deres loyale hjerte. Men det er desværre alles mening, at Hans Majestæt ikke ugerne ser prinsen plukket for noget af hans popularitet ... men det lykkes ikke. Prins Christian befinder sig for øjeblikket på et sandt triumftog gennem Jylland ..."

Fru Dannemand gik som i feber efter majorens besøg. Hun sad fra morgen til aften spejdende ved vinduet, lyttede utålmodigt efter hvert trin, fo'r sammen ved hver dør, der gik ... så stærk var hendes spænding, at hun syntes, der nu måtte ske noget ganske usædvanligt. Hun kunne slet ikke tænke sig, at grev Vargas ville ringe på, blive meldt, sætte sig roligt overfor hende og konversere hende som en almindelig gæst. Hun syntes, at han måtte komme som en erobrer, tage huset med storm, stå med ét dér i stuen og gribe hende i sine arme ... Og

der var ikke længere det svageste ønske om modstand i hendes sjæl ...

Men dagene gik, og grev Vargas kom ikke. Major von Cruse indfandt sig hyppigt og forsømte aldrig at pine hende med sin ondskabsfuldhed.

"Har grev Vargas ikke været her? Jeg havde virkelig lyst til at tage ham i skole ... at være så forsømmelig mod en dame! Men han er som sunket i jorden, ingen ser noget til ham, formodentlig er han plumpet op i et eller andet kærlighedseventyr. Han er jo så flygtig, vor kære greve ... Men à propos, min nådige, jeg har en hilsen til Dem fra gehejmekonferentsråd Urne i Sorø. Jeg vil tillade mig at lade hans brev ligge, det indeholder adskilligt af virkelig interesse, også om Hans Majestæt ... Frk. Frederikke er ovenud lykkelig; hertuginden af Augustenborg har nu virkelig designeret hende til hofdame hos prinsesse Caroline Amalie ... for De har vel hørt, at prins Christians *mariage* skal deklareres den 6. december?"

Fru Dannemand svarede ikke; hun sad allerede fordybet i det brev, majoren havde rakt hende. Åndeløst lod hun sit blik løbe ned over linjerne for at komme til det sted, som tog sigte på hende ... de ord, som hun vidste var beregnet på at såre hende, hidse hende, hun vidste ikke hvad, kun at det måtte være noget ondt ...

"Om Hans Majestæt har jeg de glædeligste efterretninger fra en god ven, som er attacheret hans følge," skrev gehejmeråden. "Kongen tænker fornemmelig på at fornøje sig og godter sig ved de lækkerheder, som klima og årstiden frembyder, især roser han fasanerne og de Leipziger-lærker, samt vinen ikke at forglemme. Han agter at hjembringe adskilligt sådant til

vinterprovision, så udflugten til Wien bliver da Gud ske lov ikke uden udbytte for land og rige ..."

"I den kejserlige hofborg i Wien bebor de regerende fyrster nu hundrede værelser, nye og magnifique møblerede; til de øvrige har kejseren lejet 32 monterede palæer i byen. Der hersker en asiatisk ødselhed ... 40 retter mad og 16 slags vine til daglig brug, 168 spand heste er på kejserens stald. Man siger i Wien, at:

Kejseren af Rusland drikker for dem alle,
Kongen af Danmark tænker for dem alle,
Kongen af Preussen snakker for dem alle,
Kongen af Württemberg æder for dem alle,
Kongen af Sachsen græder for dem alle,

hvortil man jo kan tilføje, at kejseren af Østrig *betaler* for dem alle og – Pontecorvo *griner* af dem alle! Det sidste er det sikreste.

I øvrigt er Hans Majestæt i ondt lune over prins Christians stigende folkeyndest i hjemmet. Men hvorledes skulle han kunne ærgre sig ret længe med sligt lapperi i denne glædernes hvirvel? Hver aften forvandler vor Jupiter sig til en sky og sænker sig om en italiensk operettesangerske, som skal være adskillig kønnere end hans hjemlige Juno'er både til højre og venstre hånd, og hvem allerede en livsvarig rundelig pension skal være sikret; så. Jeg kan kun gentage, at vor nådige monarks ophold ved kongressen tegner til at skulle blive i al måde lykkebringende, så meget mere som H. M. Har opdaget et nyt mavesalt af en hartad vidunderlig virkning ..."

Fru Dannemand stod et øjeblik og stirrede på brevet, der rystede i hendes hånd, så at bogstaverne gik i ét for hendes

øjne. Så rakte hun det til majoren.

"Tak," sagde hun hårdt. "Hans Majestæt morer sig øjensynligt så godt, at jeg bliver ganske jaloux. Jeg kunne have lyst til at samle nogle venner hos mig selv … har De virkelig stadig ikke set noget til grev Vargas, major?"

"Jo," sagde majoren og smilte ondt. "I går gjorde han mig den ære at aflægge mig et besøg. Så vidt jeg forstod, har han ikke anset det for passende at nærme sig Deres Nåde nu, da han er i unåde hos Hans Majestæt. Men hvis Deres Nåde befaler …"

"Ja," sagde fru Dannemand. "Jeg beder Dem om muligt endnu i dag at opsøge greven og sige ham, at jeg med utålmodighed længes efter at høre beretningen om hans norgesfærd af hans egen mund …"

Majoren bukkede og gik. Og næppe havde døren lukket sig efter ham, før fru Dannemand sank om i en stol, gennemrystet af gråd, af latter, hun vidste ikke selv hvilket …

"Ja," tænkte hun, "nu må det så briste eller bære. Hvad skulle holde mig tilbage? Børnene har jo deres jomfru Hansen. Kongen har sin italienske sangerinde … gives der et menneske på jorden, som trænger til mig uden én?"

36. Og Eros lo –

Da grev Vargas næste dag lod sig melde på Toldbodvej, gik fru Dannemand ham i møde med fremstrakte hænder, strålende af ungdom og lykke, glad over den uforbeholdne beundring, hun læste i hans blik ... og uden at mærke den forundring, han forgæves søgte at lægge skjul på.

"For pokker," tænkte han, "dette ligner næsten en *attaque* ... og jeg, som havde forberedt mig på en længere belejring! De nordiske kvinder plejer at gøre så mange omsvøb ... men *tant mieux*!"

Han kastede sig hovedkulds ind i en livlig beretning om sine oplevelser, men brød pludselig af, da han så, hvor adspredt hun lyttede til hans ord.

"Pardon, madame," sagde han ... "jeg trætter Dem. Jeg har levet så længe deroppe mellem bjergværksfolk og bjørne, at jeg næsten har glemt, hvorledes man bør konversere en dame."

"Jeg håber at se Dem ret ofte," sagde fru Dannemand, "så skal vi nok få Dem civiliseret igen. Oprigtigt talt har jeg været en smule vred på Dem, fordi De ventede så længe med at komme."

"På min ære, madame," svarede greven ... "hvis jeg havde anet, at min nærværelse ..."

"Vær nu ærlig!" sagde hun og truede smilende ad ham med fingeren. "Tror De ikke, jeg har gættet grunden? Siden jeg faldt i unåde har jeg haft rig lejlighed til at erfare venskabs ubestandighed ..."

"I unåde?" sagde grev Vargas, der blev mere og mere forvirret over hendes udtalelser ... "ja, jeg har hørt det, en smule uoverensstemmelse, ikke sandt? Men jeg forsikrer Dem, jeg har

kun tænkt på Dem, madame ... jeg er selv faldet så eftertrykkeligt i unåde, at jeg ikke turde håbe, at mine besøg ville være Dem til behag. Jeg behøver ikke at sige Dem, hvor pinligt det ville være mig, om De for min skyld pådrog Dem blot skyggen af en mistanke for at konspirere med Hans Majestæts fjender ..."

"Grev de Bedemar," sagde fru Dannemand og drog vejret dybt ... "De har ikke altid været så forsigtig. Deres breve ..."

"Mine breve, madame?"

"Det er ikke min sag at kritisere Deres valg af venner, grev Vargas. Men Deres breve til major v. Cruse ... Deres hilsener ... hvis major v. Cruse ikke havde været diskret, hvilke misforståelser kunne De da ikke have udsat os begge for ..."

Som i et lynglimt så grev Vargas sandheden, forstod hvor dristigt majoren havde opereret på hans vegne, og grebes et øjeblik af en ubestemt mistanke. Disse fingerede hilsener, disse breve, hvad i al verden havde bevæget majoren til at spille denne rolle som selvbestaltet *postillon d'amour*? Ikke venskab ... skulle det være en snare? En politisk intrige? Rettet mod ham ... eller mod hende? Gid den frække personage dog idet mindste havde sat ham ind i situationen, så han havde vidst, hvor vidt han turde gå, hvor vidt han *burde* gå for ikke at kompromittere en dame, med hvis følelser han ikke var på det rene ...

Han havde gemt sit ansigt i sine hænder for at skjule sin forvirring. Nu så han op, og blev med ét situationens herre. Der var ingen tvivl, hun var et bytte for forvirring som han selv ... en sød forvirring, hvis årsag han var for erfaren til ikke at se. Hun elskede ham, hun ventede; om han ikke greb til, havde han

tilføjet hende den blodigste fornærmelse, en mand kan tilføje en kvinde …

Han kastede sig på knæ og bøjede sit ansigt over hendes hånd.

"Madame," hviskede han blødt … "madame, jeg besværger Dem …"

Han mærkede i det samme hendes hænders bløde strejf over sit hår, hendes varme åndes kildren over sin nakke. Og et vildt begær flammede op i ham …

"Benedikte," råbte han og greb hende i sine arme … "Benedikte! Så tog jeg ikke fejl …"

Det bankede sagte på døren i det samme; men ingen af dem hørte det, og døren blev ikke åbnet. Det var ikke andre end jomfru Hansen; og hun havde set nok, langt mere end hun ville …

37. Drøm og opvågnen

Fru Dannemand levede vinteren over som i en rus, sikker på, at hun endelig havde fundet den store lykke, og at den ville vare evigt. Hun følte intet samvittighedsnag, thi hun havde vænnet sig til den tanke, at det var kongen, der havde forladt hende, det var børnene, der havde glemt hende og vendt deres kærlighed til en anden.

Og hvordan skulle hun få tid til alvorlige tanker? Det er i nattens mørke, i dagens ensomme timer, angeren og angsten får vækst. Men hendes nætter var som lyse sommernætter, så fyldte af elskovs rasen og elskovs ro; og ingen af dagens timer var hun ene. Malteserridderen var hos hende, eller han havde været dér, eller han ville straks komme; hun havde ikke en tanke, uden at han var i den, og hun tænkte somme tider, at når han havde forladt hende, og hans kys endnu brændte på hendes mund, hendes hals, hendes bryst … eller når hun gik nynnende om i sød forventning … da ejede hun ham så nær og fuldt, som end ikke når hun hvilte i hans favn.

Hun var omsider nået ind i lykkens allerhelligste, dér hvor alt lever og gærer og strømmer, men der er evighedens tryghed i den urolige skiften, der er fornyelsens sejr i den bestandige uro, angsten for ophør og død vover ikke at træde over templets tærskel …

Hun drømte sødt.

Og grev Vargas var fyr og flamme. Han havde aldrig tidligere ejet en nordisk kvindes elskov, aldrig erfaret, hvor just tilbageholdenheden i hengivelsen kan hidse og hede; denne usammensatte, troskyldige sjæl rørte ham, dette enfoldige barn

var ham hver dag og hver nat en ny gåde at gætte ... længe varede det, før han opdagede, at det var bestandig den samme gåde, det var hans egen forundring og betagelse, der hver dag vågnede frisk på ny.

Og da han trættedes, da han begyndte at ængstes for hendes lidenskabs styrke og følte, hvor umuligt det ville være ham i længden at holde sig fast i de svimlende højder, hvortil han havde ført hende op, spillede han endnu med lethed sin rolle så blændende, at hun ikke vågnede af sin drøm. Han kølnedes lidt efter lidt, han skræmmedes af de krav, han indså hun ville stille til hans troskab, han overvejede så småt, hvilke udveje der stod ham åben til retræte; men han nænnede endnu ikke selv at rive sig ud af en drøm, der havde været så smuk; endnu lyttede han til den efterklang, der nynnede i hans sanser.

Og hun mærkede intet.

De havde været utrolig uforsigtige i den første tid. De havde redet sammen i byens omegn, men derved havde faren endda ikke været så stor. For befolkningens interesser havde længe været optaget af andre og større ting. Fru Dannemand var glemt. Og i hofkredse, hvor sladderen aldrig dør, og en skandale altid bliver en sag af den højeste betydning, vakte sagen ingen større opsigt. Grev Vargas' ry kendte man jo, og at fru Dannemands rolle allerede for længst var uigenkaldelig udspillet, tvivlede ingen på.

Men i hjemmet på Toldbodvej var opdagelsen uundgåelig. Fru Dannemand vidste det, hun var forberedt på, at alt var forbi, og det voldte hende ingen sorg. Hvad brød hun sig om det offer af luksus og velvære, hun måtte bringe, når kongen brød med hende? Grev Vargas elskede hende, og det var hende nok.

Hun lagde ikke engang mærke til den omhu, hvormed jomfru Hansen søgte at dække hende, hun påskønnede ikke den fine takt, hvormed den milde, halvgamle jomfru vogtede over pigerne, at de ikke kom ind til deres frue, når grev Vargas var hos hende. Det var hende, som serverede måltiderne, det var hende, som kom, når fruen ringede, hende der gjorde soveværelset i stand. Hun vogtede over døren som en drage, nægtede sin frue hjemme eller fortalte, at hun var syg; tusinde kunster fandt hun på for at skaffe børnene af vejen og bortlede deres opmærksomhed fra det, der foregik i deres hjem.

Men fru Dannemand så det ikke; hun havde altid næret uvilje mod den påtvungne fremmede, hun var sikker på, at hun var en betalt spion, og det var hende ligegyldigt. Hun brød sig ikke om at skjule, hun vidste jo, at hun ville være langt herfra, når kongen kom …

Men hvis hun havde lagt mærke til jomfru Hansens stilfærdige syslen, hvis hun havde spurgt sig selv, *hvorfor* denne "betalte spion" søgte at udslette alle spor af det, hun netop burde have afsløret, så ville jomfru Hansens øjne have givet hende svar. De havde fået en sær drømmende glans, som spejlede hendes frues lykke sig deri. Så simpel var forklaringen. Et minde var vågnet i den halvgamle jomfrus bryst; hun så noget fuldbyrdes, som var bristet for hende selv; og hun nænnede ikke at forstyrre sin frue i hendes lykke …

Men faren nærmede sig jo … den eneste fare, som ingen menneskelig magt kunne afværge: kongens ankomst. Frederik den Sjette havde ganske vist været meget syg, men han var kommet sig igen. Og den tid nærmede sig, da han ville vende tilbage …

Grev Vargas kom en dag og kunne ikke lægge skjul på det oprør, han var i:

"Benedikte," sagde han ... "om to måneder, siger de, at kongen vender tilbage."

"Gør han det?" sagde hun. "To måneder ... der er jo længe til."

"Længe," sagde greven en smule irriteret, "to måneder går hurtigt. Og hvem indestår os for, at kongen ikke kommer før?"

"Nej," sagde fru Dannemand ... "han plejer gerne at komme farende, før man venter ham. Er du bange?"

"Bange? Man behøver dog ikke at være nogen kujon, fordi man viger pladsen for en enevældig monark ..."

"Nej," sagde fru Dannemand og lo ... "jeg har virkelig heller ikke tænkt mig, at vi skulle blive her og afvente hans komme. Vi må selvfølgelig herfra."

"Du siger det så roligt," sagde greven. "Hvor i al verden skulle vi tage hen?"

"Det ved jeg ikke," sagde hun. "Det ene sted kan vel være så godt som det andet ... For resten må du da selv bedst vide, i hvilket land du har størst chancer for at bryde dig en bane."

"Bryde mig ... ja men lille Benedikte, vi er jo da ikke gift ..."

"Med kongen er jeg da heller ikke gift. Så hvis du hellere vil have det sådan, kan vi jo da lade os vie, når du vil ..."

Det løb grev Vargas koldt ned ad ryggen. "Lade os vie," sagde han ... "lægger du virkelig så stor vægt på en ceremoni?"

"Nej," sagde hun. "Jeg er lige glad. Og jeg følger dig, hvor hen du vil, hvis ..."

Hun stirrede pludselig på ham og sagde heftigt: "Vargas, hvis du ikke mere elsker mig som før, så sig mig det rent ud."

Og han kastede sig på knæ for hende og svor ...

"Men lad os komme herfra straks," sagde hun. "Jeg har jo gården i Sorø endnu; dér kan vi altid tale om, hvad vi skal gøre ..."

Hun var lidt sørgmodig, da han gik fra hende.

Hun følte sig ikke mere så glad og tryg som før. Men hun tænkte, at selv kærlighed kan trænge til fornyelse, og hun bebrejdede sig, at hun havde tænkt så lidt på ham, der måtte færdes ude i byen mellem fremmede og stjæle sig til hendes kærlighed som en tyv. Han var jo også den, som vovede mest; om kongen uventet kom tilbage og overraskede ham, kunne det gælde hans frihed, måske hans liv. Der var jo ingen grænser for kongens vrede, når han blev krænket i sin værdighed, som der ingen grænser var for hans vilje ...

Og hun gav sig hen i drømme om den lykke, de atter skulle opleve, når de kunne være sammen ene og altid ...

To dage efter rejste de til Sorø... hver for sig. Det var den første skuffelse, grev Vargas holdt bestemt på, at de ikke nu måtte udvise nogen unødvendig uforsigtighed. Og hun græd lidt i postvognen, skønt hun vidste, at han allerede ville komme dagen efter. Hun drømte jo endnu; og det er netop det, som gør drømmen rigere end livet, at i den vover man alt. Når angsten melder sig, er man allerede ved at vågne ...

Dagen efter kom han, og hun viste ham det værelse, hun havde indrettet til ham.

"Nu er du endelig min," sagde hun. "Endelig skal jeg kunne sove ind i din favn og vide, at du er ved min side, når jeg vågner. Og hvilke dage skal vi ikke opleve her! Du ved ikke, hvor her er smukt ... og nu er skoven ved at springe ud. Jeg har antaget nye tjenestefolk, som ikke kender mig, frk. von Urne er i

København, og gehejmeråden ligger syg, jeg har forhørt mig. Ellers er der ikke et menneske, der kender mig. Her kan vi være så trygge, som sad vi på den anden side af Jorden. Men du er nok så god at huske, at her er ingen fru Dannemand; her hedder jeg madam Andersen ..."

Grev Vargas blev heftigt forskrækket og protesterede energisk.

"Der kan ikke være tale om, at jeg vil prostituere dig ved at bo her," sagde han. "Når du selv har tabt al besindelse, må jeg tænke for os begge. Jeg har lejet mig ind på gæstgivergården, og dér bliver jeg."

"Bild mig ikke ind, at det er for min skyld, du er bange," sagde hun. "Er du virkelig så fej? Nej, nej, Vargas, jeg mente det ikke, du er så god ... men du holder ikke mere af mig, ikke som i den første tid ..."

Det kostede ham stor møje at berolige hende, og han gav ikke efter. Han blev boende på Postgården, han ville ikke færdes åbenlyst med hende gennem byens gader, han kom først til hende, når det var mørkt, og når de færdedes ude i skoven, satte de hinanden stævne på ensomme steder langt fra byen, hvor de var sikre på ikke at blive set sammen.

"Dette er jo endnu værre end i København," sagde hun. "Jeg holder det ikke ud. Vargas, hvis du elsker mig, så lad os flygte nu straks ... Men du elsker mig ikke ..."

"Jeg ville give mit liv for dig," sagde han. "Men jeg kan ikke lade være med at bruge min forstand. Jeg er fattig ..."

"Ja, men det er jeg ikke, Vargas. Jeg ejer langt mere, end du ved af. Jeg har mere end nok, til at vi kan komme langt herfra og leve sammen, til du skaber dig en karriere ..."

"Og dine børn?" sagde han koldt. "Har du da ganske glemt dem? Jeg ville aldrig tilgive mig selv, hvis jeg berøvede dem deres moder ..."

Fru Dannemand brast i gråd og det kom til en stormende scene. Hver dag brød det løs imellem dem, stærkere og stærkere stødte deres viljer sammen, og selv de lidenskabelige forsoninger, der fulgte på, fjernede dem bagefter endnu mere fra hinanden. Fru Dannemand kunne ikke mere lukke sine øjne for sandheden, og grev Vargas blev træt.

"I Guds navn," sagde han, "når det ikke kan være andet, så lad os rejse. Men så skal du også være fornuftig og vente her så længe. Endnu i aften skal jeg tage til København og forberede alt; men jeg har meget at ordne, og det vil tage nogen tid."

Fru Dannemand hørte på hans stemmes klang, hvor utålmodig han var efter at komme af sted, og hun så, at hans blik undveg hendes. Den tanke fo'r igennem hende: han vil salvere sig selv og lade dig i stikken. Men hun ville ikke tro det, så uværdigt kunne han ikke handle. Han er blevet træt, sagde hun til sig selv, jeg har været urimelig og fordringsfuld, og hvis jeg nu trænger mig på, vil alt være forbi. Jeg må stole på ham, jeg må skjule min angst for ham, når jeg lader som ingen ting, vil han holde af mig igen, og alt vil blive som før.

Og hun tvang sig til at sige roligt:

"Ja, Vargas, gør som du vil. Jeg stoler på dig ... men lad mig ikke vente for længe."

"Tak," sagde han og kyssede hende ømt.

Han følte virkelig i dette øjeblik oprigtig taknemmelighed imod hende. Han havde ventet en oprivende scene, halvvejs

havde han frygtet, at hun ville springe i hans vogn og søge at påtvinge ham sit følge.

"Dette er smukt af hende," tænkte han, "virkelig værdigt og overlegent. Det havde dog været hæsligt, om jeg havde været nødt til at bryde brutalt."

Og da han vendte sig i vognen og så tilbage mod skovene, der lukkede sig om Sorø by, steg en sidste varm følelse for hende i hans bryst.

"Hun var alligevel en god, lille pige," sagde han til sig selv. "Eventyret var charmant; det varede lidt for længe, men *enfin*! Hun har sikkert fundet, at det var for hurtigt forbi, så det kan gå lige op. Nu gælder det om at finde en passende *sortie* ... heldigvis er der jo endnu tid til at overveje, hvorledes jeg bedst skal afværge følgerne for os begge."

Egentlig havde det været hans hensigt at forlade landet over hals og hoved, men allerede inden han havde nået København, havde han bestemt sig om. Ganske vist kunne der ikke være nogen tvivl om, at sagen var kendt af alt for mange. Han havde været for uforsigtig, det lille brushoved havde lokket ham til at vove sig for langt ud. Det passerede ville komme kongen for øre, så snart han nåede København, hvis det ikke allerede var indberettet til ham i Wien. Men ville kongen tillægge sagen større betydning? Hans forhold til fru Dannemand havde længe været køligt, han var selv i Wien blevet alvorligt *anderswo engagiert*, man talte stærkt om, at hans italienerinde skulle følge ham til København. Hvorfor skulle da kongen pådrage sig ubehagelighederne ved en offentlig skandale? Grev Vargas havde intet embede, han kunne miste, hans charge og hans pension var ham allerede berøvet, og han havde dog i Christian

Frederiks yndest en chance, han ikke gerne gav afkald på ... En hovedkulds flugt ville jo desuden være det samme som en åben tilståelse af hans brøde.

Han besluttede at se tiden an. Til fru Dannemand skrev han kort, at han var kommet til hovedstaden, og at han endnu intet kunne sige, hun måtte vente tålmodigt. Han valgte de venligste, men intet sigende ord; thi han måtte dog lempeligt forberede hende på et brud; men han turde heller ikke opskræmme hende, så hun fulgte efter ham og forøgede faren for dem begge.

Og fru Dannemand begyndte at forstå. Endnu anede hun ikke, i hvilket omfang hun var forladt og forrådt; hun så, at hans kærlighed var kølnet, men hun ville ikke se, at den var forbi. Han rejser ikke med mig, tænkte hun, den fulde, åbne lykke, jeg havde håbet på, bliver jeg aldrig til del. Jeg må resignere; når hans kærlighed dog er så langt svagere end min, ville jeg jo kun blive en klods om hans fod; kunne jeg overtale ham til at knytte min skæbne til sin, det ville kun blive vor kærligheds forlis. Og hun skrev blidt og rørende, mindede ham om den lykke, de havde nydt, og besvor ham ikke at rejse ud af landet for hendes skyld.

"Du er jo ikke nogen kujon," skrev hun, "og jeg er modig som du selv. Hvis du vil det, så lad os blive og træde faren under øje. Jeg glædede mig til at begynde livet forfra i et fremmed land, alene med dig, men da skulle det jo være sket, fordi vi elskede hinanden så højt, at vor kærlighed var os nok. Så unge er vi ikke, min Vargas, lad os være ærlige ... du ville i din ridderlige godhed bringe et offer for min skyld, og jeg er dig inderlig taknemmelig derfor. Men det ville ikke nytte, lykken lader sig

ikke tvinge. Lad os resignere, min ven ... jeg lever hver dag i mindet om, hvad du gav mig, og i håbet om et gensyn. Længes du? Ikke som jeg; thi da havde du ikke forladt mig, men når du længes, så skriv efter mig, og skriver du ikke, så kommer jeg alligevel. Thi vi må være sammen, når slaget rammer os ..."

Grev Vargas svarede øjeblikkelig:

"Bliv for Guds skyld, hvor du er! Jeg mener som du, at vi bør blive, men alting afhænger af, at vi ikke mere vækker nogen mistanke. Hvis du virkelig elsker mig og nærer ønsket om et gensyn til bedre tider, så forhold dig rolig og lad mig handle for os begge. V. de B."

Dette brev bragte fru Dannemand i et frygteligt oprør. Hun skimtede omsider sandheden, hun ville have rejst til ham øjeblikkeligt, men hun turde ikke. Hun vovede ikke at se sandheden i øjnene, hun ville ikke berøve sig selv den sidste mulighed for et håb. Hun skrev igen, fortvivlet, bønfaldende, lidenskabeligt, men fik intet svar. Grev Vargas lagde brevet *ad acta* og fordybede sig i en mineralogisk studie. Hun skrev igen, tiggende, truende ... men forgæves. Grev de Bedemar flyttede til et andet logi; han var blevet hed om ørerne, rasede over hendes ubeherskethed, og gruede for, hvad hun i sit vanvid kunne finde på. Kastede hun alle hensyn til side, ville skandalen være uundgåelig, og han kunne lige så gerne forlade landet med det samme ...

Fru Dannemand var ude af sig selv, nu da hun ikke længere kunne tvivle. Hver dag spejdede hun efter brev, hver aften besluttede hun at rejse til ham, hver morgen fattede hun nyt håb. Så ophidset var hun, at hun ganske glemte faren ved sin egen stilling. Hun mødte en dag sekretær Wolff på gaden; og

han lod, som han ikke så hende; hun undrede sig et øjeblik over det, og det faldt hende i det samme ind, at hvis han ikke havde næret mistanke, ville han have aflagt hende et besøg; gehejmeråd Urnes måtte jo også vide, at hun var i byen, alle måtte vide det. Grev Vargas ophold på postgården måtte have vakt opsigt; hvordan skulle noget kunne undgå opmærksomheden i denne sladrende småstad? Men det voldte hende ingen uro, der var jo intet at skjule … intet som kunne skjules. Der var ikke plads til anden angst i hendes sind, end den, at hun ikke mere skulle få grev Vargas at se; hun glemte den, der skulle komme, over den, der havde forladt hende; længslen gjorde hende afsindig. Og da hun omsider klyngede sig til det sidste håb, at grev Vargas måtte være syg, anden forklaring på hans tavshed var ikke mulig, da besluttede hun sig til at bryde op.

Og just som hun havde pakket det nødvendigste sammen og gik fra stue til stue, utålmodigt ventende på postvognen, kom gehejmeråd von Urne.

Den gamle herre havde ganske overvundet sin bronkitis og dansede mere ungdommeligt frem end nogensinde.

"Men min nådige," sagde han, "tænk Dem min fortrydelse, da jeg hører …havde jeg anet, at De var os så nær, ville jeg *ma foi* have skyndt mig noget mere med at blive rask. Man bliver gammel, min nådige … i sin tid ville mit instinkt have sagt mig det, når en så henrivende dame gjorde os den ære … à propos, De har vel set grev de Bedemar? Min hustru så ham gå forbi vinduet en dag, og jeg hører til min forbavselse, at han har boet på postgården … inkognito, vil De tænke Dem! Og uden at gøre mig visit. Man bliver gammel, min nådige, og ungdommen

tager ikke hensyn ... men måske er hans forsigtighed nødvendig? Han er jo vistnok ganske i unåde og frygter naturligvis kongens hjemkomst."

"Hr. gehejmeråd ... De er sikkert bedre underrettet end jeg ... ved De, hvornår kongen vender hjem?"

"På torsdag, min nådige, på torsdag ... vi er allerede efter evne begyndt at forberede os på en værdig modtagelse af vor sejrrigt hjemvendende monark ... det vil blive et sandt triumftog gennem Sjælland. Jeg har netop hørt fra Wien, Hans Majestæt har lykkelig endt sin mission. Han har mistet Norge, *enfin*, men sit fortræffelige humør har han bevaret, og ikke sandt, hvad betyder Norge i sammenligning med Hans Majestæts allernådigste humør? Men De er rejsefærdig, ser jeg ... jeg vil ikke forstyrre. *À' revoir, madame* ... De slår sikkert ikke hånden af Sorø for det første."

Hun havde set på hans små, plirrende, poliske øjne, at han vidste alt, og det var hende uendelig ligegyldigt. Hun kørte halvt som i en dvale til København, en uhyggelig ro havde afløst spændingen i hendes sind, nu da hun endelig skulle have vished, og hun vidste, hvordan visheden ville blive.

Da hun kom til Toldbodvejen, var hun så træt, at hun ikke engang sagde goddag til sine børn. Hun skrev straks et par ord til grev Vargas og ringede. Jomfru Hansen trådte ind.

"Lad en af pigerne straks besørge dette brev," sagde fru Dannemand, "og lad hende vente på svar."

Jomfru Hansen så på adressen og besørgede brevet selv. En halv time senere bragte hun brevet tilbage.

"Greven er flyttet," sagde hun, "ingen vidste hvorhen; portneren mente, greven var rejst."

Fru Dannemand rejste sig og stirrede på hende uden at sige et ord. Pludselig faldt hun om på gulvet som ramt af et slag.

Jomfru Hansen drejede nøglen om i døren ud til korridoren; så gik hun ind i soveværelset og låsede døren til børnekammeret. Varsomt løftede hun derpå fru Dannemand op på sine arme og bar hende ind på hendes seng.

Et øjeblik stod hun uvis med brevet til grev Vargas i sin hånd. Så tændte hun et af lysene på kaminen og holdt brevet i flammen, til det var fortæret.

38. Et vidne

Med forhåbninger havde kong Frederik begivet sig til kongressen i Wien, lokket af fagre ord, stolende på falske venner, endnu overbevist om, at redelighed og ret måtte være stærkere end vold og rænker. Østrig havde ikke lagt skjul på, at det gerne så Danmark slippe for billigt køb; kejser Alexander sagdes allerede efter Englands overfald på Danmark i 1807 at have udbrudt: "Jeg vil ikke stikke mit sværd i balgen, før Danmark har fået satisfaktion."

Kongen syntes at have solidere grundvold for sit håb. Længe havde Europa sukket under Napoleons vilkårlighed og overmod; grænser var blevet flyttet, troner omstyrtet, gamle fyrsteslægter forjaget for at give plads for usurpatorens slægt. Nu, da kejseren var styrtet, syntes det en betænkelig sag for Europas magter at fortsætte hans værk. Frederik den Sjette tilhørte en af de ældste kongeslægter, Norge var hans gamle kronland, at fratage ham det til fordel for Bernadotte, der selv hørte til de Napoleon'ske parvenuers flok, kunne i og for sig ikke være de legitime monarker behageligt. At der i hvert fald måtte ydes ham en rundelig erstatning, syntes hævet over enhver tvivl.

Men løfterne brast, da det kom til stykket, som de bobler, de var. Vennerne sveg, Bernadottes hadefuldhed krydsede alle kongens bestræbelser. Efter freden i Kiel skulle han have haft svensk Pommern i erstatning, men han måtte afstå det til Prøjsen; en tid så det ud til, at hansestæderne skulle komme ind under den danske krone; men det endte med, at vi kun fik hertugdømmet Lauenburg – 40.000 indbyggere for Norges

1.100.000. Nitten kvadratmile tysk jord for broderlandet imod nord ...

Alligevel forlod Frederik den Sjette Wien i et strålende humør, der var hans omgivelser en gåde. Sagtens har han hentet sin kraft ud af sin bevidsthed om, at han havde gjort, hvad der var menneskeligt muligt; ingen vidste bedre end han selv, hvilke ydmygelser han havde måttet døje, i hvilken grad han havde måttet gøre vold på sin selvbevidste, stædige natur for blot at opnå de kår, der blev ham tilstået. Måske følte han ved sig selv, at mens han tilsyneladende havde mistet Norge, havde han i virkeligheden frelst Danmark fra fuldstændig undergang; at denne ikke lå helt udenfor mulighedernes grænse, er sikkert nok. *"Je ne vois pas, pourquoi cette Monarchi ne cessera pas d'eksister?"* sagde Castleseagh, en af wienerkongressens mest indflydelsesrige mænd. Hvorfor skulle Danmark ikke kunne ophøre at eksistere?

Og vendte kongen glad hjem fra Wien, da var undersåtternes glæde ikke mindre. Freden begyndte jo allerede at gøre sin gode virkning gældende, borgerne havde fattet nyt mod, og medfølelsen med den hårdt prøvede monark var almindelig. Al hans tabte popularitet syntes genvundet med ét slag, og hans tog gennem de sjællandske byer formede sig virkelig som et triumftog.

Det var torsdag den 1. juni klokken 1, at kongen ankom til Frederiksberg. Dronningen modtog ham ved Domhuset, udenfor Vester Port stod borgmester og råd med de 32 mænd, og overpræsidenten, baron Adler, holdt en begejstret tale til kongen, og i Vimmelskaftet spændte mængden hestene fra hans vogn for jublende at trække den til Amalienborg; havde

kongen ikke alvorligt frabedt sig det, havde man taget vognhjulene af for bogstaveligt at bære kongen på sine hænder. Om aftenen kørte kongefamilien i timevis gennem den illuminerede by, hvor jubelen ingen ende ville tage, og de følgende dage gik hen med kurgivning og audienser.

Fru Dannemand ventede ham utålmodigt. Hendes ildebefindende havde kun været forbigående; næppe havde jomfru Hansen lagt hende på hendes seng og skaffet det farlige brev af vejen, før hun slog øjnene op og fo'r over ende i sengen.

"Brevet!" råbte hun, "hvor er brevet?"

"Det har jeg brændt," sagde jomfru Hansen roligt. "Jeg ville ikke, nogen skulle finde det her, hvis nådigfruen skulle gå hen og blive syg."

"De lyver!" skreg fru Dannemand. Hun fo'r ud af sengen og ruskede jomfru Hansen i armen. "Giv mig det! Tror De ikke, jeg ved det hele? De har læst det, De har sendt det til kongen, spion som De er. De ved alting, tror De ikke, jeg har mærket, hvor De har luret? Men jeg slipper Dem ikke, før De har skaffet mig brevet igen."

"Jamen kære lille nådigfrue," sagde jomfru Hansen, "når jeg nu ikke har det! Jeg ved ingen ting og siger ikke et muk. Nådigfruen skulle rigtig lægge sig og se at blive rolig, inden kongen kommer."

Fru Dannemand stirrede længe på hende, inden hun slap hende. Hun så, at jomfru Hansen talte sandt; hun vidste alt, men hun var ingen spion, hun ville ingen ting sige. *Hvorfor* spurgte fru Dannemand ikke om, hun undrede sig ikke over denne uforklarlige hengivenhed hos et væsen, hun aldrig havde ofret et venligt ord; hun sagde blot til sig selv: Det var én. Det

var det farligste vidne, og hun tav. Pigerne i huset … de gjorde som jomfru Hansen ville. Og så var der alle de andre, der havde set hende og grev Vargas sammen … alle dem, overfor hvem hun havde røbet sig … gehejmeråd von Urne, der ikke var Frederik den Sjettes ven, major von Cruse, der var hendes bitre fjende … men hvad vidste han? Hvad havde han set? Det ville kun blive til løs sladder, ingen ville vove at angribe hende på så løst et grundlag. Jomfru Hansen var den eneste, der kunne fælde hende, og hun tav.

Al hendes energi vågnede på ny, hun besluttede at tage kampen op. Hun nærede intet håb om at genvinde kongens venskab, hun ønskede det ikke, han var blevet hende en fremmed, hun grebes af afsky ved den blotte tanke, at hun atter skulle hvile i hans favn. Men hun ville ikke styrtes, hun ville ikke skilles fra sine børn. Hvorfor skulle hun give afkald på det eneste, der endnu kunne fylde hendes liv? Eventyret var jo ude, den mand, hun havde skænket sin kærlighed, var en pjalt, der var intet at vove noget for. Hun ville bjærge af skibbruddet, hvad hun kunne.

Og hun ventede utålmodigt på, at kongen skulle komme … længtes efter at få vished, frygtede det; hun vidste, at hun ville kunne se det på hans blik, straks han stod i døren.

Om søndagen i skumringen kom han. Og hun så straks, at han intet vidste; hun havde jo nok tænkt sig det; så umistænksom var han, at det var farligt at komme til ham med sladder; og om han også havde hørt rygter, ville han ikke skænke dem tiltro.

Han kom glad og fornøjet, som om intet havde været dem imellem. Han omfavnede hende kærligt og kyssede hende og

satte hende på sit knæ.

"Nå, lille pige," sagde han, "det var rigtignok længe siden, hvad? Jeg har ordentlig længtes efter at ha' det lidt hyggeligt igen ... og børnene? Lad os gå ind til dem med det samme. Mine tøse derhjemme blev så glade, da jeg kom ... Wilhelmine da. Caroline hænger jo immervæk med næbbet, siden kæresten døde."

De stod sammen inde ved børnenes senge; Louise fløj op om hans hals, Caroline Augusta genkendte ham nølende og fandt sig i hans kærtegn, den lille Frederik skreg i vilden sky og sprællede for at komme løs fra hans favn.

"Jeg vil hen til ma'," råbte han. "Jeg vil hen til ma'."

Og så rakte han de små buttede arme ud efter jomfru Hansen.

Men kongen lagde ham i fru Dannemands arm.

"Hå, hå," sagde han, "er jeg sådan en bussemand? Kender vi slet ikke papa igen? Men nu er du jo hos moder, lille Fritz, vil du så se, du kan ta' munden fra trompeten."

Men Frederik skreg endnu højere og blev ved med at række efter jomfru Hansen.

"Dér ser du selv," sagde fru Dannemand og prøvede med gråden i halsen på at spøge, "jomfru Hansen har været så god ved de små, at moder er såmænd blevet ganske overflødig."

"Ja," sagde kongen venligt, "jeg vidste jo nok, at Hansen var flink. Det er også Caroline derhjemme, der har hjulpet mig med at hitte hende."

"Men nu går jeg og laver i stand," sagde fru Dannemand. "For du vil vel have din punch som sædvanlig."

Hun gik og mærkede, hvordan grunden svandt bort under hendes fødder. For dette blev jo ganske umuligt, under denne umistænksomme godmodighed blev al hendes kraft brudt. Hun ville have kæmpet mod mistanke, vægret sig mod udfritten, kulde kunne have gjort hende stærk. Men denne milde venlighed rejste en storm i hendes indre, hun kunne ikke bedrage denne gode mand. Og hun ønskede halvvejs, at hun alligevel måtte have taget fejl, at jomfru Hansen måtte sige alt, nu da kongen var derinde ... eller at et af børnene i deres troskyldighed måtte plapre ud med noget, som drog opdagelsen efter sig.

Men kongen kom atter oprømt ind i stuen, berettede lystigt om sine oplevelser på rejsen og dampede på sin pibe over punchglasset. Han var så glad over at være hjemme, så inderlig tilfreds over, at alt vrøvlet nu var forbi, at han ikke lagde mærke til, hvor tavs og bleg fru Dannemand sad og hørte slet ikke, hvad han sagde, vidste ikke sine levende råd ...

"Nå," sagde han endelig og lagde piben fra sig, "så skulle vi vel til køjs engang ... men hvad i dælens skind og ben går der af dig?"

Fru Dannemand havde rejst sig, hvid som en væg i sit ansigt, og vaklede hen imod soveværelset.

"Jeg ved ikke," sagde hun tonløst ... "jeg er ikke rask ... ikke i aften ... jeg kan ikke ..."

Og uden at vende sig, uden at se på ham, gled hun ind gennem døren, og han hørte, hvordan hun lukkede den i lås ...

Kongen stod et øjeblik forbløffet og stirrede på den lukkede dør.

"Igen," tænkte han ... "det samme forfra igen. Så var det altså alligevel sandt ..."

Han fo'r ikke op i vrede; han stod blot længe og stirrede sørgmodigt på denne dør, der havde skilt ham fra hans smule lykke. Han syntes, at sådan var hans liv nu; dér hvor han ville ind til en glæde, der faldt døren i lige for næsen af ham ...

Og han glemte at rette sig, da han kom ud i Amaliegade. Som en gammel mand gik han mod Amalienborg, med kappens krave slået helt op for det forgræmmede ansigt.

Da han kom til Amalienborg, ventede Bülow udenfor hans arbejdsværelse. Der var indløbet vigtige efterretninger om Napoleon, som allerede for måneder siden var vendt tilbage fra Elba for at kæmpe den sidste fortvivlede kamp imod skæbnen. Han rykkede frem mod Nederlandene nu, hvor Wellington og Blücher trak de forenede magters tropper sammen om Belle-Alliance eller Waterloo ...

Men kongen hørte ikke på ham. Han gik længe op og ned i kabinettet uden at tale.

Så standsede han pludselig foran Bülow og sagde.

"Nå, gamle Bülow, nu har jeg så været hos fru Dannemand, det er rigtig snavs, er det, rigtig snavs ... og så snakker vi ikke mere om det ..."

"Deres Majestæt," sagde Bülow ... "jeg burde måske aldrig have omtalt denne sag. Men major von Cruse udtalte sig i bestemte udtryk, og Deres Majestæt vil mindes, at jeg udtrykkelig fremhævede det som min formening, at her forelå løgnagtig sladder, som fortjente en alvorlig straf ... Hvis jeg havde anet ..."

"Vræv1," sagde kongen, "major von Cruse er en slubbert, og så snakker vi ikke mere om det."

Bülow begyndte at forelægge de indløbne efterretninger, men kongen holdt kun tankerne ved dem et øjeblik. Lidt efter gik han igen over gulvet.

"Bülow," sagde han ... "hvad skal vi gøre ved denne fordømte historie? Det er dog nødvendigt at statuere et eksempel ..."

Bülow så bedrøvet på kongen. Så sagde han:

"Deres Majestæt behagede engang at sige, at hvo som tilbageholder sandheden eller fordølger sin mening af frygt for sin fyrste, han handler slet."

"Vist gør han så," sagde kongen. "Hvad er det så for en pille, jeg skal sluge? Jeg har minsæl allerede måttet døje så mange, at jeg vel kan tåle at høre et frit ord af en god ven."

"Så tillader jeg mig at minde Deres Majestæt om, at der er overmåde meget, der taler til fru Dannemands undskyldning ... I mine øjne ..."

"Vrævl," sagde kongen. "Hvem taler om fru Dannemand? Hun har sagtens fået straf nok i sin samvittighed. Men jeg tænker på kalorius ..."

"Deres Majestæt må atter tilgive mig," sagde Bülow. "Jeg vil vove at gå i forbøn for den ulykkelige, der har krænket Deres Majestæt så hårdt. Fru Dannemands store ynde ... og den omstændighed, at det har været en almindelig anskuelse, at Deres Majestæt havde forskudt hende ... ville det ikke alene for at undgå en pinlig skandale være klogt at lukke et øje til?"

"He," sagde kongen. "Du plejer ellers ikke at være så langsom til at fatte, Bülow. Hvem tænker på ham? Jeg ved jo ikke engang, hvem han er ... Hvem er det for resten?"

"Efter min anskuelse kan der kun være tale om én," sagde Bülow. "Men vil Deres Majestæt ikke spørge major von Cruse? Han vil sikkert med største glæde være angiver, endskønt den omspurgte er hans gode ven."

"Ja," sagde kongen. "Det er just major von Cruse, jeg tænker på. Han er en snavs person ... jeg vil se ham."

"Befaler Deres Majestæt, at jeg skal sende bud? Majoren har netop vagt ..."

"Ja," sagde kongen.

Bülow ringede og sendte en adjudant ned i vagtstuen. Kongen gik igen rastløs over gulvet ... standsede så foran vinduet og stirrede ud i den lyse nat.

"Nej," sagde han, som talte han kun til sig selv. "Nej, min lille pige skal ikke straffes."

Han vendte sig mod Bülow og sagde:

"Når vi skal være ærlige, gode Bülow, så er vor egen samvittighed nok ikke så ganske ren, hvad? Vi slog os en smule løs ... Herregud, det ene får at gå lige op mod det andet ..."

"Deres Majestæt er mere end barmhjertig," sagde Bülow. "Ellers ville jeg dog tillade mig at mene, at der er forskel ..."

"He," sagde kongen ... "mener generalinden også det? Du har dog vist skriftet en lille smule med forbehold, hå hå? Ja ser du, Bülow, vist er der forskel, men ikke sådan som du mener. Et mandfolk må svare til, hvad han gør, gode ven, men sådan en lille svag pige kan man tilgive meget ..."

Major von Cruse trådte ind med et temmelig benovet ansigt. Nu, da han stod ved sine ønskers hemmelige mål, følte han sig ikke rigtig hyggelig til mode. Et var jo at give Bülow et vink, et andet at skulle stå ansigt til ansigt med Hans Majestæt og

aflægge en pinlig beretning ... stå til ansvar for hvert ord. Egentlig havde han jo ikke andre beviser end sit ord ...

Men kongen gik ham venligt nok i møde.

"Nå, major von Cruse," sagde han ... "jeg hører, De har gjort Deres konge en betydelig tjeneste ... det skal ikke blive Dem til skade. Tal De nu kun frit ud."

"Deres Majestæt," stammede majoren ... "jeg ved ikke, hvordan jeg skal forklare ... Deres Majestæt må endelig ikke tro, at jeg har nedladt mig til at være spion ..."

"Ikke det?" sagde kongen. "En brav officer behøver ikke at skamme sig ved at spionere i sin krigsherres tjeneste. Hvad er det så, De har spioneret ud?"

Majoren tørrede sveden af sin pande.

"Det er meget pinligt ... vedkommende er min gode ven ... jeg forsikrer, at havde det ikke været i Deres Majestæts interesse ..."

Kongen stod og stirrede på ham med årerne svulmende i sin pande. Så fo'r han pludselig løs på den ulykkelige major.

"Kan vi så få en ende på det vrævl, hvad? Hvad i dælens skind og ben er det så, han har set?"

"Set og set ... Deres Majestæt! Altså ... en vis fornem dame ... og min ven ... i det bevidste hus og ... og i Sorø ... om det så skal blive mit sidste ord, Deres Majestæt, så er det sandt ..."

"Nå," sagde kongen ... "hvad hedder så den ven?"

"Grev Vargas de Bedemar."

"Godt," sagde kongen. "De har gjort deres pligt, og jeg lovede Dem en løn. Bülow, majoren er fra dette øjeblik oberstløjtnant ..."

"Deres Majestæt," sagde von Cruse glædestrålende.

"Udenfor tjeneste," tilføjede kongen tørt. "Garnison i Frederits. Afrejser i morgen. Træd af!"

Lamslået af forfærdelse trak den slagne major sig baglæns bukkende ud af døren ...

"Bülow," sagde kongen. "Vi ønsker, at dette skal være løgn og sladder, forstår du? Grev Vargas de Bedemar er fra i dag af atter vor kammerherre og genindsat i nydelsen af sin pension ..."

Bülow greb kongens hånd og bøjede sig over den for at skjule sin bevægelse ...

39. Endnu et vidne

Major von Cruse forlod kongen fuldstændig forvirret, ydmyget og rasende over sit nederlag, forgæves brydende sin hjerne for at udfinde årsagen dertil. Han passede cognacsflasken betydelig bedre end sin vagt, og han havde en så lykkelig konstitution, at hans tanker blev skarpsindigere, efterhånden som han drak. I nattens løb begyndte han virkelig at skimte sammenhængen …

Naturligvis forstod han ikke, at angiveren kunne opvække større afsky end overtræderen, han var ude af stand til at forudsætte ædelmodighed hos andre, og han havde ikke mindste følelse af, hvor uværdigt han havde båret sig ad. Men han tænkte, at han selv skulle skaffes ad vejen som et besværligt vidne, han skulle opofres, for at skandalen kunne dysses ned. Han følte sig skammelig uretfærdig behandlet, han fandt end ikke trøst i den tanke, at nu var fru Dannemands saga dog vel omsider ude … tværtimod. Han forstod nu, at han burde have holdt sig til hende; meget vidende som han var, kunne han have ladet sig købe til at tie; han kunne have draget fordel af hendes angst og fare … så længe hun havde bevaret sin magt, ville hans indflydelse have været uden grænser. Og nu havde han forspildt det alt sammen, fæ som han var …

Og han fik en ubestemt følelse af, at grev de Bedemar havde holdt ham for nar; han grebes af raseri mod denne glatte spanier, som havde haft hele fornøjelsen, og som nu naturligvis ville gå uskadt ud af historien. Major von Cruse havde måttet honorere regningen for malteserridderens elskov …

Og det faldt aldeles ikke i majorens smag at honorere regninger, aller mindst for andre. Han ville dog endnu forsøge, om han ikke kunne spolere fornøjelsen for monsieur, indjage ham en skræk i livet, skræmme ham til at flygte … røbe sig selv ved en flugt, der gjorde hans karriere her i landet umulig …

Tidligt på formiddagen lod han sig melde hos grev Vargas, som han ikke havde tabt af syne, og hvis nye bopæl han med lethed havde fået opspurgt. Han stormede ind i grevens soveværelse og råbte med alle tegn på den frygteligste ophidselse:

"Undskyld mig, greve, her er ingen tid til komplimenter … måske er der endnu tid til flugt. Kongen ved alt; han har haft mig i skarpt forhør, men jeg røbede selvfølgelig intet … kongen lagde ikke skjul på, at han sigtede til Dem. Jeg afviste mistanken med indignation, jeg tog Dem varmt i forsvar."

Grev Vargas, hvis mod voksede med faren, sagde koldblodigt, uden så meget som at rejse sig op i sengen:

"Bedste major, det er åbenbart en meget dårlig cognac, De har drukket i nat, jeg har advaret Dem før; det ender med et anfald. Jeg forstår ikke det mindste af, hvad De snakker om."

"Ikke det?" skreg majoren. "Ja det bliver jo Deres egen sag … Fru Dannemand er faldet i unåde, kongen er rasende, jeg er blevet forvist til Fredericia, alene fordi jeg vovede at tage Dem i forsvar …"

Grev Vargas stirrede skarpt på ham og gennemskuede ham øjeblikkeligt. Majoren har søgt at insinuere sig ved et angiveri, tænkte han, men han har været uheldig. Og greven smilede:

"Stakkels major … De er virkelig alt for opofrende. Forøvrigt er Fredericia en smuk lille by, jeg er nær ved at misunde Dem …

à revoir, bedste major. De må have mig undskyldt, jeg holder ikke af at blive vækket før klokken ti ..."

Majoren styrtede hjem, ude af sig selv. Så snart han var gået, klædte grev Vargas sig omhyggeligt på, og mens han barberede sig, tænkte han:

"Ja, sådan må det hænge sammen, men derfor kan sagen alligevel være betænkelig nok. Majoren var ufarlig, der er kun ét vidne, jeg frygter. Hvis Benedikte taber hovedet og tilstår, er alt tabt. Jeg må advare hende, jeg må vide fuld besked, før jeg tager en beslutning. *Enfin,* det er dog for sent at flygte, og et besøg hos hende nu vil kunne afkræfte mistanken; det er ubehageligt, men klogt ..."

Han satte sig roligt til at arbejde på det store værk om norgesrejsen, som han håbede at få udgivet ved prins Christian Frederiks protektion. På slaget to lod han sig melde på Toldbodvejen, forberedt på en pinlig scene, men mest af alt frygtende for, at han slet ikke ville blive modtaget. Men han blev straks ført ind i salonen af jomfru Hansen ...

Fru Dannemand havde tilbragt en frygtelig nat. Hun havde forstået, hver uigenkaldeligt alt var forbi. Mens hun snart kastede sig på lejet, snart vandrede halvt påklædt, hvileløs gennem sine stuer, følte hun sig som en druknende, der mærker kræfterne svinde, der om sekunder vil synke, og som i sine sidste, korte øjeblikke gennemlever hele sit liv. For første gang så hun klart sammenhængen i alt, hvad hun havde levet ... skærene, hvorpå hun var strandet, årsagen til det sammenbrud, som nu lagde hendes tilværelse øde. Hun søgte til bunds i sig selv og fandt dér kimen til al sin ulykke ... alt, hvad hun havde drømt og levet, var blevet hult og halvt, fordi hun selv havde

været hul og halv. Å, dage og år kommer ikke over én ude fra med deres sorg og glæde, virkeligheden vokser ud af ens tanker og drømme, dybt i ens eget indre drejes den ten, hvorpå ens skæbne spindes. Og ud af hendes væsens splittethed spandt sig den ujævne, skøre tråd, som brast, just da den skulle bære hendes lykke …

Barndommen i Nyboder, med dens fattige kår og dens snævre synskreds … ud fra den kunne dog en fredelig, beskeden lykke være vundet. Men hun havde givet store, urolige drømme rum i sin sjæl, alle hendes længsler havde higet bort fra det liv, som truede med at opsluge hende, og da omsider livet opslugte hende, måtte det blive et fremmed, farligt liv, stort nok for hendes drømme, men alt for stort for hendes evne og kraft …

Og dog havde skæbnen været hende god; den havde knyttet hende til en konge, der i sine tanker og krav ikke levede højere, end hun kunne nå. Higede hun mod rigere kår, da længtes han mod jævnere, så de kunne mødes. Det var folkets barn, han søgte i hende, han ventede ikke mere af hende, end hun kunne give. Men da tog utilfredsheden hende igen; hun førte selv det ind i sin tilværelse, som måtte sprænge dens fred. Hun var ikke fornøjet med at kongen steg ned til hende, hun ville hæves af ham … altid højere ville hun stige, for hvert et lune, han tilfredsstillede, fødtes et nyt, og om han så havde opfyldt alle hendes ønsker, før hun udtalte dem, det ville kun have gjort hende endnu mere umættelig. Hver dag undergravede hun selv den grund, som bar hendes lykke, og til sidst var selve denne lykke hende ikke nok; utålmodigt flængede hun den selv i stykker, tirrede kongen til et brud … skød selv jorden bort med

sine fødder for at gribe efter en større, mere lysende lykke, der strålede lokkende ned imod hende …

Hun tænkte over alt dette uden anger, efterhånden næsten uden smerte … klart og nøgternt, som var det en anden skæbne, der oprullede sig for hendes blik. Hvad havde hun at angre her? For første gang havde en virkelig lidenskab fået hende i sin magt. Hvad kunne hun gøre derfor? For første gang havde hun villet ofre alt og give sig selv helt … og da havde gengældelsen ramt hende. Nu, da hun omsider evnede at give og tage helt og fuldt, da faldt hendes elskov på en mand, som ikke var nogen mand.

Og hendes hjerte fyldtes med bitterhed imod grev Vargas … ikke fordi han ikke havde elsket hende nok, ikke fordi han havde forladt hende … men fordi han ikke havde forladt hende før, fordi han fra først af havde hyklet en kærlighed, han ikke følte. Hun gennemskuede ham nu … og i hendes bitterhed blandede sig foragt, fordi han ikke stod ved hendes side nu. Så meget mand kunne han dog have været, at han tog følgerne af sin handling, vovede halvt med hende … eller i det mindste kunne han dog have brudt åbent og ærligt, haft det mod at vedstå sin fejhed …

Havde hun syndet hårdt, først mod sig selv, siden imod kongen og imod sine børn, så var hun også blevet frygtelig straffet; thi just som hun havde drømt, at nu skulle hun sidde som herre over sol og stjerner, da var hun vågnet op i muddergrøftens mørke …

I det samme kom jomfru Hansen og meldte grev Vargas de Bedemar. Og med ét slag omstyrtedes det ganske korthus … Fru Dannemand forstod, at intet ræsonnement, ingen

forstandighedens kulde nåede dér ind, hvor hendes kærlighed endnu sydede og brændte. Ingen forbitrelse, ingen foragt kunne gøre hendes hjerte koldt imod den, hun havde elsket med hver dråbe af sit blod. Hun var hans endnu, om han ville, alt hans forræderi var tilgivet og glemt, i samme nu hun hørte hans navn og vidste, at han var kommet. Og et vanvittigt håb skød op i hendes sind ... han var altså dog vendt tilbage, hun havde gjort ham uret, han elskede hende endnu, om et øjeblik skulle hun høre det af hans mund ...

Blussende af glæde og forventning trådte hun ind i salonen og gik imod ham med fremstrakte hænder. Men næppe havde hun kastet et blik på ham, før alt atter blev mørkt i hendes sjæl. Hun forstod, hvor bittert hun havde ladet sig skuffe, hvor unødvendigt hun havde underkastet sig en ny ydmygelse, den dybeste af dem alle. Hans tvungne, forlegne holdning viste klart nok, at her kom ingen elsker, ikke engang en mand, som ville frelse hende eller falde ved hendes side; kun en ringe stakkel, som akkurat havde det fattige mod at ville frelse sig selv. Hun så hans tanker så klart, som havde han klædt dem i ord: Er vi ikke videre endnu? sagde hans blik. Er det virkelig endnu ikke gået op for hende, at alt er forbi, og at enhver må frelse sig, som han kan?

Og det *var* gået op for hende ... omsider. Hun vendte sig mod vinduet uden at sige et ord ... gjorde kun en håndbevægelse hen imod en stol ...

"Madame," sagde han uden at tage plads, "madame, jeg kommer kun for at advare Dem. Det lader til, at Hans Majestæt har fået ubehagelige efterretninger ... drejede det sig kun om mig, så forsikrer jeg Dem ... men jeg tænker på Dem, madame.

Til hvilken nytte skulle De udsætte Dem for en katastrofe, en pinlig skandale, en tilintetgørelse af Deres lykke … Deres børns lykke, en opløsning af Deres hjem? Det lader til, at major von Cruse har sladret … *enfin*, major von Cruse er en nar. Hvem vil tro hans vidnesbyrd? Hvem vil tro på et tyendes sladder? Ikke sandt, madame … jeg beder Dem betænke, at det er *kun* sladder, så længe de tier, og jeg selv … er vi ikke enige, madame? Det er *kun* bagtalelse … o, en så klog kvinde er hævet over enhver bagtalelse, madame. Det vil være Dem den letteste sag af verden at slå al mistanke ned."

Fru Dannemand havde hørt på ham uden at afbryde ham. Nu sagde hun:

"Ja, hr. greve, vi er enige, ganske enige."

Og da han endnu ikke gjorde mine til at gå, vendte hun sig utålmodigt imod ham:

"Er der mere?"

"Madame," sagde greven og rakte et kort frem imod hende. "Jeg beder Dem om tilladelse til at give Dem min adresse. De ser jo Hans Majestæt, hvis der opstår nogen fare, vil De få det at vide før jeg. Vil De gøre mig den ære i så fald at sende mig et par ord?"

Fru Dannemand pegede på bordet og sagde roligt:

"Tak, det var betænksomt af Dem … der har virkelig været en lejlighed, hvor jeg beklagede ikke at have Deres adresse."

"Tak, madame … og så beder jeg Dem erindre det: der er intet i verden, De behøver at frygte. Sladder kan slås ned, det er kun vidner, der er farlige. Men her er intet."

"*Adieu*, grev de Bedemar!"

Han kyssede hendes hånd, og hun lod det ske.

"Hun er jo særdeles fornuftig," sagde grev Vargas til sig selv, da han gik. "Der er intet at frygte. Hendes ro er beundringsværdig, hun var virkelig på højde med mig selv. Jeg fristes næsten til at ønske ..."

Men fru Dannemand stod uroligt på samme sted og stirrede på den dør, der havde lukket sig efter ham for stedse.

"Ja," tænkte hun, "det er virkelig denne mand, jeg har elsket! Det er for hans skyld, jeg har villet forlade den bedste mand, jeg har mødt ... den eneste, som virkelig har elsket mig ... forlade mine små børn ... mig selv. For i dette har jeg tabt også mig selv. Men er det da virkelig for sent? Havde han ikke ret? Der er jo intet vidne ... jomfru Hansen tier ... al sladder kan slås ned. Kongens agtelse kan jeg genvinde, mine børns kærlighed kan jeg vinde tilbage ... min brøde kan jeg sone. Jeg er ikke mere den samme som før, jeg er min Frederik mere værdig nu end før, hvis jeg blot ikke giver tabt, kan jeg endnu vende alt til lykke for os alle. I morgen aften kommer kongen."

Hun tog sig i det samme til brystet og blev bleg som et lig. Hun mærkede igen det samme, som havde kastet hende til jorden, da jomfru Hansen forgæves havde opsøgt grev Vargas ... det samme ildebefindende, som havde overvældet hende i aftes, da kongen var her.

Og denne gang kunne hun ikke være i tvivl ... et øjeblik svajede hun langsomt frem og tilbage, som om hun skulle falde. Men hun gjorde en voldsom anstrengelse, nåede hen til sit skrivebord og lod sig falde tungt ned i stolen foran det. En tid sad hun ubevægeligt, oprøret i hendes indre lagde sig, en uhyggelig tung ro lagde sig lammende over hendes sind.

"Også dette," tænkte hun, "men det er jo kun naturligt. Skæbnen går ikke på akkord, vandt jeg end kun lykken halvt, så får jeg dog lov til at tømme ulykkens bæger til bunden."

Pludselig rev hun sig ud af sin sløvhed, greb et ark papir og skrev:

> "Jeg underretter Dem herved efter løfte om, at De er i fare. Der er endnu et vidne, på hvilket De ikke har tænkt ... et vidne, som endnu ikke har set lyset, men som ubarmhjertigt vil bringe sandheden for dagen. Jeg skal have et barn.
>
> *F. B. D."*

Hun forseglede brevet, ringede på jomfru Hansen og bad hende bringe det til grev de Bedemar.

Da jomfru Hansen kom tilbage, sad fru Dannemand endnu ved skrivebordet og stirrede stift frem for sig.

"Der var ikke noget svar," sagde jomfru Hansen.

"Nej," sagde fru Dannemand tonløst. "Jeg ved det, der var ikke noget svar."

Hun vendte sit ansigt om mod jomfru Hansen, der på éngang forstod det hele ... alting gættede den halvgamle pige, og hun knugede hænderne op under sit bryst og vovede ikke at sige et ord, for så ville de jo begge komme til at græde, og hvad nyttede det.

"Jeg rejser i dag," sagde fru Dannemand hurtigt. "Jeg vil helst have, at De ikke siger noget om det. Så skriver jeg et brev og lægger her, hvis De så vil give kongen det, når han kommer."

"Herregud," sagde jomfru Hansen, "ja, herregud, jeg skal gøre alt, som Deres Nåde ønsker. Stol De kun på mig."

Og henne ved døren vendte hun sig endnu engang.

"Kommer Deres Nåde ikke til at trænge til mig? Jeg kan jo ikke rejse fra børnene her endnu … men siden hen, mener jeg, når tiden kommer? Det bliver dog så uhyggeligt for Dem mellem fremmede. Vidste jeg blot, hvor nådigfruen tog hen, skulle jeg så sikkert komme."

"Tak," sagde fru Dannemand, "tak, jomfru Hansen; jeg skal skrive, og så kan De skrive igen og fortælle mig om de små."

Hun sad, da hun var alene, længe tankefuldt over skrivebordet; hun måtte jo sige kongen det, men hun kunne ikke finde de rette ord.

Det var ikke ord, som kunne formilde ham, hun søgte efter, det var ikke hans hævn, hun frygtede. Hun skænkede i dette øjeblik ikke sin fremtid en tanke. Men hun huskede, hvor god han havde været imod hende, hun følte, hvor stor uret hun havde gjort ham, og hun ville skrive noget nu, som kunne gøre det lettere for ham at skilles fra hende. Og hun skrev:

> "Jeg ville have skjult alt for dig, men nu er det umuligt; jeg er rejst og vender ikke tilbage. Jeg beder dig ikke om din tilgivelse; thi den ved jeg, du aldrig vil kunne give mig. Men jeg beder dig glemme mig, jeg har aldrig været dig værd. Men jeg takker dig for alt det, som nu er forbi for bestandig."

Hun satte intet navn under, skrev ingen adresse udenpå, forseglede ikke engang brevet. Hun lod det ligge, som det lå.

Så samlede hun sammen i en lille bylt, hvad hun havde liggende af penge og kostbarheder. Et øjeblik lyttede hun ved døren ind til børnenes værelse; hun hørte den lille Frederik småkævles med Caroline Augusta om en dukke, Louise sad og nynnede og slog sine hæle i takt mod stolens ben. Fru Dannemand lagde hånden på dørgrebet for at gå derind, hun syntes dog, hun måtte sige de små farvel. Men så huskede hun, hvor lidt hun havde været for dem i den sidste tid, hvor villigt hun havde vendt dem ryggen for at søge lykken for sig selv, hvor ligegyldige de havde været hende, da hun ikke mente at trænge til dem. Nu trængte hun til dem, men nu havde hun ingen ret til at påkalde deres kærlighed. De var blevet fremmede for hende, de ville snart glemme hende, og det var bedst sådan. For hende selv var alt dette nu forbi; hun havde sået en ny sæd, hvis frugter hun nu skulle høste; foran hende lå et nyt, sørgeligt liv, hvor et eneste barn ventede på hendes ømhed … ulykkens og brødens barn, det, som bestandig skulle vidne om hendes utroskab og minde hende om den skuffelse, hun havde lidt. Det var hendes straf; og nu, da hun stod i begreb med at gå ud i mørket, syntes hun, at denne straf alligevel var en nåde. Dette ufødte barn var dog det eneste lysglimt over hendes vej, disse to små barnehænder vinkede hende endnu fremefter, det liv, hun gik i møde, ville dog ikke blive ganske tomt. Så ydmyget følte hun sig i denne time, så opløst var al hendes selvfølelse under disse dages angst og kval, at hun så livet for sig som en pilgrimsgang, hun ønskede ikke andet end at gøre bod, og hun troede fuldt og fast, at denne stemning vil vare, hun følte sig træt og gammel, mæt af dage.

Derfor tænkte hun heller ikke på at skjule sig; der kunne intet ramme hende, som krydsede hendes planer. Kongen kunne intet gøre, som hindrede hende i at sone, og han kunne ikke skille hende fra det barn, hun bar under sit hjerte.

Derfor sagde hun jomfru Hansen, at hun tog til Sorø, og bad hende meddele kongen det, hvis han spurgte. Og når hun ikke benyttede sin vogn, var det ikke for at undgå at vække opsigt; hun ville blot ikke tage noget af det gamle liv med sig i det nye, hun ville begynde forfra ærligt og fuldt. Hun gik på sin fod ud af byen og følte i sin overdrevne ydmygelse en tilfredsstillelse derved; og gangen styrkede hendes sind. Først da hun ved Glostrup havde lejet en bonde til at køre og sad i vognen, faldt det hende ind, at hun også havde handlet klogt. Hun vidste jo ikke, hvor meget kongen havde anet af sandheden, måske ville hun være blevet standset under vejs, hvis hun havde taget åbenlyst bort. Og nu kunne hun komme ubemærket til Sorø… ude i skoven lod hun vognen holde, og i den lyse nat gik hun til sit hus i Søgaden, hvor den enfoldige, søvndrukne pige lukkede hende ind …

Det var mandag aften, fru Dannemand havde forladt hovedstaden, og tirsdag i skumringen kom Frederik den Sjette på Toldbodvejen. Han var vemodig stemt, men glad over, at han kunne vise sig mild og god. Han havde besluttet slet ikke at spørge fru Dannemand om noget, han ville tilgive fuldt ud; det, som var sket, skulle aldrig mere nævnes imellem dem. Herregud, tænkte han, vi mennesker falder og rejser os og går videre … man tilgiver så villigt sig selv, hvorfor så ikke de andre? Hun har levet til min glæde, nu må jeg leve lidt til hendes, har

man taget ved den lette ende, må man også tage ved den tunge, og måske kan det endnu blive rigtig godt for os begge to.

Jomfru Hansen lukkede op for ham, og hun så forgrædt ud, men hun sagde intet, og kongen gik ind til børnene for endnu at sunde sig lidt. For det ville jo være så let alt sammen, tænkte han, når hun bare ville tie stille og lade som ingenting; men naturligvis skal vi have gråd og lamenteren og bekendelser, og så har jeg jo så nemt til at blive hidsig.

Han gik ikke gennem soveværelset, men ud igennem korridoren, og da han trådte ind i fru Dannemands kabinet, undrede han sig ikke over at finde det tomt. Nå, ja, tænkte han, hun har naturligvis tudet og er gået ind for at vaske sig i ansigtet. Og han satte sig ved hendes skrivebord og gav sig tankeløst til at læse i brevet, der lå fremme ...

Lidt efter bankede jomfru Hansen på, og da ingen svarede, trådte hun ind. Kongen sad endnu foran skrivebordet og stirrede på brevet; han så ikke op, hørte ikke, at hun kom, og hun listede sagte ud igen.

Time gik efter time, og hver gang jomfru Hansen lyttede ved døren, var der stille, så hun tilsidst blev urolig og gik ind. Foran skrivebordet sad Frederik den Sjette med hovedet støttet i sin hånd og sov.

Pludselig vågnede han med et ryk og fo'r imod hende.

"Hvor er hendes frue?" råbte han barsk. "Har hun sagt, hvor hun er taget hen?"

"Hendes Nåde er i Sorø," sagde jomfru Hansen og tørrede sine øjne. "Hun gik ... i går aftes ... med en lille pakke ... nådigfruen ville ikke have nogen vogn."

"Nå," sagde kongen og stirrede på hende. "Hun går sagte på skoene, lille Hansen ... kan hun være lige så stille med sin mund som med sine ben?"

"Deres Majestæt," sagde jomfru Hansen. "Hendes Nåde er så alene, skal jeg ikke rejse efter?"

"He," sagde kongen. "Hendes Nåde har vel ordnet sig, som det passede hende bedst. Hun har sagtens helst villet være børnene og os andre foruden."

"Jeg mente," sagde jomfru Hansen, "at når nu barnet kommer ..."

"Barnet?" sagde kongen barsk. "Jeg ved ikke om andre børn end dem der inde."

Så gik han igen ind i barnekammeret, hvor de tre små sov; han blev siddende dér uden at sige et ord, indtil det dagedes.

"Jomfru Hansen," sagde han så og rejste sig. "Det er børnene dér, vi skal tænke på. Lad mig se, hun er god imod dem. Jeg kommer her som sædvanlig."

Da kongen kom tilbage til Amalienborg, gik han ikke i seng; han satte sig ved sit arbejdsbord og prøvede på at arbejde, men faldt igen i søvn. Da Bülow om morgenen lod sig melde, blev han ganske forskrækket over kongens udseende.

"Bülow," sagde kongen, "du havde ret; det er alligevel ikke det samme."

"Deres Majestæt mener?"

"Jeg mener, at vi mandfolk har det pinedød lettere; man kan da i det mindste ikke se det på os, når vi får børn."

Kongen sprang pludselig op og slog i bordet.

"Men hvorfor dælen er hun også rendt fra det hele? Det er minsæl da også umuligt at hjælpe mennesker, når de ikke

engang viser én en smule tillid. Tag og skriv til Wolff i Sorø, Bülow, at det bliver med udbetalingerne til fru Dannemand som sædvanlig ... vil hun skrive, må det gå igennem ham ... jeg vil ikke se hende ... nå, hvad har vi i dag?"

Han bladede i de dokumenter, der var lagt foran ham på bordet til underskrift; så fandt han et af dem frem og sad længe og stirrede på det.

Det var grev Vargas de Bedemars genudnævnelse til kammerherre.

"Ja," sagde kongen igen, "vi mandfolk har det min sæl let."

Og så skrev han under ...

Grev Vargas var blevet højst ubehagelig berørt, da han fik fru Dannemands brev.

"Et vidne," sagde han til sig selv, "ja, det er unægteligt et yderst generende vidne. Men *que faire*? Det er dog alligevel for sent at flygte ... men de fruentimmere bliver dog tilsidst min ulykke."

Han var lidt hed om ørerne og holdt sig hjemme, snart tænkende, at alt var forbi, snart atter beroligende sig selv ... mere og mere overbevist om, at kongen ikke kunne have nogen interesse af at gøre skandale.

"Med min karriere er det ude," tænkte han ... "for så vidt det ligger i kongens hånd. Men hos Christian Frederik er det ingen dårlig anbefaling at være i Hans Majestæts unåde."

Da han modtog meddelelsen, at han atter var udnævnt til kammerherre og genindsat i nydelsen af sin pension, gjorde han en bevægelse som af lede.

"Fi donc!" tænkte han. "Det er virkelig lidt for meget af det gode ... og nu bliver jeg nødt til at gå op at takke Hans Majestæt!"

Sjette bog

40. Flygtningen

De første dage levede fru Dannemand ganske stille i Sorø. Hun sad dagen lang ved vinduerne ud mod haven; roserne stod i flor, bierne summede, det var varme, klare sommerdage uden kølighed, selv de åbne vinduer gav ingen friskhed; hun tænkte somme tider på, hvor svalt der nu måtte være ude i skovene, der kunne komme over hende en lyst til atter at vandre ad de skyggefulde stier langs søerne, men hun kunne ikke overvinde sig til at forlade de lune stuer. Minderne stormede ind på hende, tankerne pinte hende, men hun kunne ikke bekvemme sig til at tage fat på et arbejde, der kunne adsprede hendes sind. Fra morgen til aften sad hun med ørkesløse hænder, mens mismodet mere og mere fik magt over hendes sind.

Det var her, hun havde drømt om at leve den højeste lykke, det var her, hun var vågnet af sin rus. Alt, hvad hendes øje faldt på, mindede hende om den mand, som hun havde elsket, og som havde bedraget hende. I stolen dér havde han siddet og set på hende med sine mørke øjne, der skjulte så godt over, hvad der rørte sig i hans sjæl. På skamlen dér havde han knælet, med sit hoved i hendes skød, og tilhvisket hende eder, han ikke et øjeblik tænkte på at holde. Derude i haven havde han i månelyse aftener vandret med armen om hendes liv og dækket over sit hjertes tomhed med alle ordenes blomster. Dér inde lå stuen, som hun havde smykket til ham … hver ting stod endnu, som hun havde sat den, da hun glædede sig til hans komme, hver ting talte endnu om den skuffelse, hun havde lidt, da han ikke ville bo her. Hun gennemlevede på ny den frygtelige opvågnen … lyttede igen mistænksomt til tonefaldet i hans

forsikringer, lod sig atter beruse af hans kærtegn, følte endnu engang angsten, der greb hende midt under hans favntag, fortvivlelsen, der knugede hende, når han var borte, håbet, der steg og sank og vågnede på ny ... mens visheden, ulykken tungt rullende nærmede sig, voksende og voksende for hendes forfærdede blik, indtil den tilsidst knuste hende selv under sit hjul.

Og nu sad hun her med hans barn under sit hjerte ... det var just, som det skulle være. Her, hvor lykken havde lyst for hende og sveget hende, her måtte også ulykken fuldbyrdes. For det *var* en ulykke ...

Hun så det klarere og klarere, at om barnet var den eneste mening i hendes liv nu, hendes fremtids eneste indhold, da havde det været bedre, om fremtiden havde været meningsløs og tom. Intet drog hende mod dette barn, ingen sød længsel gennembævede hendes sind, når det rørte sig i hendes liv. Det var et barn uden fader, det ville også blive et barn uden moder; hun kunne ikke elske det, det var undfanget i synd, i den utilgiveligste af alle synder, det var undfanget i løgn. Om grev Vargas havde forladt hende, kunne barnet have været hende en trøst; men han havde forrådt hende, han havde aldrig elsket hende, og hun havde i ham kun elsket en drøm, en mand, der ikke var til. Som et truende vidnesbyrd om hendes nedværdigelse rørte barnet sig under hendes hjerte, snart ville det sprælle i hendes arm som et levende minde om hendes skam. Hun ville aldrig få lov til at glemme; endnu engang skulle hun se de forhadte træk her i sine stuer, de falske, mørke øjne ville smile hende i møde, hvor hun gik, den kendte skikkelse ville vokse op under hendes blik, daglig skulle hun være vidne

til, hvordan frugten modnedes, sødnedes, mens ormen gnavede den tom inde fra, dybt under den fristende skal. Det blev en fiks idé hos hende, at det ville blive en dreng, det ville blive grev Vargas op ad dage, hans besnærende skønhed, hans forlorenhed og hulhed. Tanken om denne nye Vargas, om denne genopstandelse af et billede, hun for enhver pris ville glemme, red hende som en mare. Og hun sagde bittert til sig selv: Ja, jeg vil kalde ham Vargas, for at straffen kan blive fuldkommen. Og til denne Vargas vil jeg være bundet med bånd, der ikke kan brydes. Jeg vil gøre min pligt imod ham, jeg vil komme til at elske ham, fordi han er kød af mit kød, jeg vil tilbede ham og tro ham, som den anden, og han vil skuffe mig og bedrage mig; og når han også har sveget mig, gøglet en ny lykke frem for mig og trådt den sønder, fuldbyrdet sin faders værk, så vil der ikke være et sted i verden, hvor jeg kan flygte hen og glemme; jeg vil bære ham med mig i mit hjerte, jeg vil bestandig være tvunget til at tilgive ham på ny og elske ham; jeg vil ikke kunne vende mig imod ham med det had og den foragt, hvori der er oprejsning, for han vil ikke være min elsker, men min søn. Han vil komme til at lukke mine øjne … det sorte hår, de bløde, blanke øjne, det troløse smil, endnu i min sidste stund skal jeg se det alt sammen over mig …

Det blev hende en frygtelig lidelse, at der ikke var et eneste sted, hvor hendes tanker kunne finde fæste og hvile. Tænkte hun på sine børn i København, brændte skammen i hendes blod, og en hvileløs længsel greb hende. Så hun kongen for sig, da følte hun sig dybt ydmyget … ak, hvor ringe og fattig havde hun ikke følt sig, da Wolff meddelte hende kongens ædelmodige beslutning, da hun forstod, at han kun ville hævne

sig ved endnu flere velgerninger! Hun kunne ikke søge nogen trøst ved at give sig hen i sin bitterhed mod grev Vargas, for han var i hende og om hende, hendes had sprang tilbage fra hans billede og ramte det, som hvilte i hendes skød. Og vendte hun sit sind mod barnet, faldt angsten over hende, som når man i drømme ser et uformeligt uhyre vokse ud af mørket og kaste sig knugende over ens bryst …

Ensomheden og uvirksomheden blev hende uudholdelige. Hun begyndte at vandre hvileløst om i egnen, men tankerne fulgte hende. Fordi det voldte hende mindst smerte, søgte hun at samle sit sind i mindet, om alt det hun havde tabt. Hun genoplevede i tanken, hvert møde hun havde haft med kongen lige fra den første dag, huskede alle hans ord og fandt ikke uden godhed i det alt sammen; hun fandt lise i at hudflette sig selv med angerens svøbe, hun fandt en bitter vellyst i at synke hen i selvforagtens døs. Og når hun om natten ikke kunne sove, søgte hun at indbilde sig, at børnene sov derinde ved siden af. Hun lyttede efter deres åndedrag, hun længtes efter dagen, da de skulle komme, og når de så ikke kom, sagde hun til sig selv: Nej, moder er rejst; nu vågner I derinde og tripper på jeres små bare ben hen til min seng og bliver undrende stående, fordi moder er der ikke. I løfter hovedpuden og kigger, men moder er heller ikke der. Så græder I … men jomfru Hansen tager jer på skødet og siger jer, at moder kommer snart, og så skal I bare se alt det, hun har med til jer …

Da brast hun i gråd, fordi hun huskede, at børnene løb ikke til hendes seng og længtes, børnene havde hun allerede for længe siden mistet. Men selv i denne bitre erkendelse, selv i disse tårer var der forløsning … langt, langt mere trøst var der i

dem, end i tanken om det barn, der var hende så nær, og som ingen tænkte på at tage fra hende ...

Mere og mere fordybede hun sig i fortiden, klarere og klarere steg billedet af alt, hvad hun havde lukket sig ude fra, frem i hendes sjæl. Og hun begyndte at spørge sig selv, om det virkelig alt sammen var forbi? Om hun ikke gjorde sin brøde større, end den virkelig var? Der var jo ingen ende på kongens godhed; når hun nu rigtig ydmygede sig for ham, så ville han måske forbarme sig over hende og atter åbne paradisets dør, så hun kunne slippe ind.

Og hun skrev klagende til ham:

"Jeg ved, hvor meget jeg har forbrudt, jeg ser det først nu, men vær barmhjertig, jeg kan ikke bære det alene, lad mig komme tilbage! Ikke nu ... men når barnet er født. Det er jo dog et fremmed barn, jeg bærer under mit hjerte, jeg hader det allerede, før jeg har set det, det hører mig ikke til. Lad fremmede få det, så snart det er født, men lad mig komme tilbage til mine egne børn og til dig!"

Kongen svarede ikke, og hun blev forbitret på ham for hans kulde og hårdhed. Hun forstod slet ikke, at dette brev måtte fjerne hende længere fra kongen end noget andet. At flygte og længes tilbage, at kaste sig ud i elskov og fornægte den, at spotte endogså det barn, som var frugten af ens egen lyst ... intet kunne virke mere oprørende på Frederik den Sjettes redelige, enfoldige sind. Han svarede ikke.

Hun skrev på ny ... truende, bebrejdende, breve fulde af helvedes forbandelse og kval, men kongen svarede ikke. Han gik kun inde i København og blev gammel, sank mere og mere sammen, når ingen så ham, kastede sig ud i vilde adspredelser,

blev syg både af græmmelse og af sine forcerede forsøg på at døve og glemme … men det så fru Dannemand jo ikke. Hun vidste kun, at han ikke skrev, at han var ond og kold, og hun lukkede sig inde i sit had …

Hun hørte ikke sjældent nyt fra hovedstaden – gehejmeråd Urne kom jævnligt og lettede sig for den galde, der mere og mere opsamledes i hans sind. Han var meget optaget af kroningshøjtidelighederne, som endnu ikke havde kunnet finde sted, fordi krigen havde raset lige siden tronbestigelsen. Men på kongeparrets sølvbryllupsfest, den 31. juli 1815, fandt kroningen omsider sted i Frederiksborg, og den gamle gehejmeråd havde som storkorsridder haft adgang dertil.

"Det var magnifique, min nådige," sagde han … "både biskop Balle og generalsuperintendenten for hertugdømmerne var til stede; salvingsboddiken stod på kongeloven, der allerunderdanigst frembåres af gehejme-archivarius, og biskop Münter foretog salvingen … kronen påsatte Hans Majestæt sig naturligvis selv. Ikke sandt? Han har taget den norske krone af, og nu satte han den danske på i stedet, så er alt i den skønneste orden, ha, ha … selvfølgelig var der forudskikket et hyrdebrev, at beboerne for Himlens skyld ikke måtte sætte sig i den bekostning at illuminere. Er det ikke charmant? Uden vor gode Frederiks betænksomhed ville rigets økonomi i sandhed være i en sørgelig forfatning, ha ha …"

Fru Dannemand var oplivet af hans besøg; ensomheden knugede hende, hans selvbehagelige pludren virkede beroligende på hende, som ensformig sang på et barn, og hans evindelige udfald mod kongen mættede de slette instinkter, som havde fået overtaget i hendes sind. Og da gehejmeråden

var gået, satte hun sig til at skrive et nyt, fnysende ubehersket brev til Hans Majestæt ...

Men gehejmeråden gik hjemad i dybe tanker. Han havde for længe siden mærket, i hvilken grad fru Dannemand var ude af ligevægt; hun lyttede kun adspredt til hans ord, svarede på må og få, rejste sig af og til rastløs. Og i dag, da hun gik over gulvet, havde han iagttaget en vis tunghed i hendes bevægelser ... han mente også at spore en forandring i hendes figur ...

"Sophie Magdalene," sagde han, da han kom hjem ... "vor gode fru Dannemand er meget altereret. Den historie med grev Vargas har taget stærkt på hende; oprigtigt talt ..."

"Christian," sagde gehejmerådinden fra sin forhøjning ... "må jeg spørge, til hvilken historie du sigter? *Mig* har fru Dannemand ikke beæret med sin fortrolighed."

"Men, *ma chère,*" sagde von Urne ... "alverden ved dog ..."

"Min bedste," sagde gehejmerådinden ... "alverden snakker om alting og ved intet. Grev de Bedemar er en charmant ung mand, og dersom fru Dannemand har haft en *faible* for ham, hvad angår det os?"

"Du er virkelig med årene blevet overmåde liberal," sagde gehejmeråden spydigt ... "i betragtning af, at du er en Gyldencrone til Wilhelmsborg, hvor et frivolt ord ..."

"Frivoliteten," sagde gehejmerådinden ... "varetager du for os begge. Er det ikke dig, der har trukket fru Dannemand til huse? Hun er ikke *min* smag, men jeg formoder, hun er din. Og hendes private affærer antager jeg må ligge under vor horisont."

"Smag og smag," vrissede gehejmeråden ... "Begriber du ikke, *ma chère,* at det er politik? Jeg er i unåde, fru Dannemand er i

unåde. Vil hun atter komme til ære? Da vil hun mindes min venlighed. Hader kongen hende? *Eh bien*, da skal det være mig en *plaisir* at fortrædige Hans Majestæt. Jeg er så langt fra at ville nedsætte fru Dannemand, at jeg tværtimod vil anmode dig om at protegere hende til det yderste ... ved du, jeg er sikker på, at hun befinder sig i højst interessante omstændigheder?"

"Nej," sagde gehejmerådinden stramt ... "jeg må tilstå, at jeg ikke kan indse det interessante."

"Men Sophie Magdalene ... tænk dig dog: hun må altså atter have været forsonet med kongen! Hun skal føde ham et barn, og han har slået hånden af hende. Tænk, om der blev født Hans Majestæt et barn her under vort tag ... *comprenez vous*?"

"Ja," sagde gehejmerådinden ... "jeg forstår, at du aldrig bliver klogere ... du vil intriguere, til du ligger i din kiste."

"Når det nu er min glæde, *ma chère* ... Du indvilger?"

"Er det din mening, at vi skal tage fru Dannemand til os i vort hjem?"

"Sophie Magdalene, du har alligevel et stort hjerte ..."

"Nu ja, Christian, fru Dannemand kom her, da hun var kongens mætresse, hvorfor skulle hun ikke kunne bo her, når hun skal føde et barn af sin *liaison*? Dine gæster er også mine."

"*Gran merci*, mit hjerte. Hvis du ikke har noget imod det, vil jeg straks ..."

"Christian!" sagde gehejmerådinden strengt. "Du er til tider græsselig ordinær. Naturligvis skriver *jeg*."

Og gehejmerådinden skrev ... inderst var hun velfornøjet med sin beslutning og med sig selv. Hun følte noget af det velbehag, hvormed hun i sin tid på Wilhelmsborg havde arrangeret alt for sine piger, når de kom i ulykke ... hendes medlidenhed med

kvindekønnet var fuldt ud på højde med hendes ringeagt for mænd. Og desuden følte hun sig virkelig opbragt på denne monark, der anlagde en mætresse for så i et kritisk øjeblik at lade hende i stikken. Hun havde aldeles intet imod at spille Hans Majestæt et lille puds, og hun sagde til sig selv: en konge kan handle ukongeligt, det må blive hans sag. Men en Gyldencrone fornægter ikke sit adelige sind ...

Fru Dannemand modtog straks gehejmerådindens invitation. Livet var blevet hende uudholdeligt i den gård, hvor hendes korte lykke havde blomstret og visnet ... hun frygtede for at være ene med det barn, der dag for dag gav tydeligere vidnesbyrd om sin tilværelse. Og hun sagde til sig selv: Når barnet fødes, vil alt komme for en dag, men da vil jeg være langt borte herfra. Til den tid vil kongen have bønhørt mig, han kan dog ikke vedblive at være døv for mine råb. Han har elsket mig, han må elske mig endnu ...

Og hun skrev igen ... uden at få svar. Men hun skjulte sin angst, hun beherskede sin fortvivlelse, det var hende en velgerning at være mellem mennesker, der tvang hende til at lægge bånd på sig selv. Og hun sad stille over det barnetøj, hun med ubehag syede ... anlagde en maske af beskeden værdighed, der ganske skuffede gehejmeråden og næsten indgød Hendes Nåde agtelse. Alene dette, at hun bestemt forlangte at blive kaldet madam Andersen ...

"Det er Hans Majestæt, der har gjort mig til den, jeg er," sagde hun. "Når kongens nåde falder på mig, er jeg fru Dannemand. Men det er madam Andersen, der befinder sig i eksil."

Gehejmerådinden skrev til sin datter, der var ivrigt optaget af forberedelserne til prins Christians formæling med Caroline Amalie:

"Fru Dannemand er her hos os. Det er en rigtig net og beskeden kone; jeg begriber ikke den nonchalance, hvormed visse høje herrer undlader at tage konsekvenserne af deres egne bétiser. Måske kan det være dig til nytte, at det ved tronfølgerens hof bliver kendt, hvorledes dine forældre må opfylde de pligter, en allerhøjeste person negligerer."

Frederikke von Urne svarede omgående:

"For Gud i Himlens skyld, *chère mama,* engager eder dog ikke for dybt. I aner ikke, hvilken penibel situation denne sogenante madam Dannemand udsætter eder for. Jeg havde ingen anelse om, at hun havde været til den grad lieret med sin malteserridder, men her går de gyseligste historier i svang, og jeg ved aldeles bestemt, at hendes forhold til H. M. I flere år har været af en ganske platonisk art. O, når jeg betænker, at dette intrigante fruentimmer indånder den samme luft som mine dyrebare forældre; at hun måske endog logerer i det samme rum, som igennem så mange år har omrammet mine kyske drømme!! Forskån mig for yderligere at udmale de sindsstemninger, som den horrible efterretning har vakt til live i mit bestandig noget zarte gemyt ..."

"Hm," sagde gehejmeråden og knipsede nervøst låget på sin snustobaksdåse op og ned. "En højst ubehagelig geschichte. Jeg var forberedt på, at hun havde indrømmet grev de Bedemar visse rettigheder, men ... At gå så vidt, som til at få et barn med ham, det er dog virkelig en uforsigtighed ..."

"Ja," sagde gehejmerådinden ... "nu tror jeg virkelig, du kan få styret din lyst til intriger."

"*Ma chère,*" sagde gehejmeråden ... "sagen kan virkelig blive højst pikant. Vil kongen fornægte barnet? Eller vil han annektere det for at slå skandalen ned? *En tout cas*, dyrebareste, det skal blive yderst angenehmt at underrette Hans Majestæt om forøgelsen af familien ... som den, der i øjeblikket står fru Dannemand nærmest ... hvad siger du? O, jeg tror virkelig, jeg bliver ganske ung igen ... men Sophie Magdalene, min bedste, hvad siger *du*?"

"Jeg?" sagde gehejmerådinden stramt. "Ja, hvad angår det i grunden mig, om madam Andersen får sine børn med den ene eller den anden? Hun trænger vel ikke mindre til vor overbærenhed nu end før."

Begges væsen blev efter den dag en smule forandret, når fru Dannemand var til stede. Gehejmeråden var en skygge mere forceret, Hendes Nåde en nuance mere tilbageholdende.

Men fru Dannemand mærkede intet. Hun havde nok at gøre med at vogte på sig selv.

41. Et nederlag

Fru Dannemand blev træt af sine frugtesløse henvendelser til kongen. Hun hensank i sløv bitterhed mod alt og alle, oftere og oftere hændte det, at hun blev ubehagelig mod sine omgivelser, og det var en virkelig lettelse for alle, da hun udtalte ønsket om at flytte tilbage til Søgaden …

Tiden nærmede sig, da hun skulle føde, og for hver dag voksede hendes nag til barnet. Hun følte sit svangerskab som et tyranni, hun måtte underkaste sig; det var ingen hellig pligt, hun opfyldte, det var en tortur hun led, som om hun var taget med vold og, selv kold, skulle bøde for en andens lyst. Det var noget fremmed og fjendtligt, der gennemsyrede hele hendes væsen, hun længtes efter at blive det kvit. Hun tænkte, at når først barnet vel var født, ville hun ikke se det for sine øjne …

Hun havde allerede sikret sig en amme, og hun fik en pålidelig kvinde til at være i huset nat og dag. Men det trak længere ud, end hun havde beregnet, og hendes bitterhed øgedes derved. Havde endda barnet været undfanget, dengang jeg elskede ham og troede ham, tænkte hun … dengang han endnu troede at elske mig, dengang han i det mindste endnu fandt glæde i min favn. Men det er frugten af et koldt favntag … måske er det undfanget den sidste nat han var hos mig, da jeg klyngede mig til ham fuld af angst for at blive forrådt, da han fremhyklede en lidenskab, han ikke længere følte, for at gøre mig tryg, mens forræderiet allerede var besluttet i hans sind. Og en lede greb hende …

I vågne nætter mindedes hun den første tid, da en vanvittig elskov var vågnet i hendes hjerte, første gang hun så ham. Hun

huskede, hvordan hun da havde båret Caroline Augusta under sit hjerte, hvordan hun i kval og angst havde været nær ved at ønske, at barnet måtte komme til at ligne *ham*, hvem hun havde haft i sine tanker, mens hun hvilte i kongens favn. Hun huskede, hvilken skræk hendes enfoldige moder havde indjaget hende med sin overtro, og hvordan hun, da barnet endelig lå i hendes arm, havde følt sig frelst fra en fare, da hun kunne stryge sin mund over det lille hoveds hvide, bløde hår. Og dog havde der på bunden af hendes sjæl været som en skuffelse, et vemodigt suk over, at der ikke engang var beskåret hende et minde om en elskov, der dog havde gennemtrængt hele hendes væsen, hvor ulegemlig den end var.

O, nu var der hende sandelig et minde beskåret! Nu, da hendes kærlighed var slukt, da hendes elskede var hende en fremmed og en fjende, nu skulle hun have hans billede for øje ... sandelig livet var langsomt, men det opfyldte dog ens ønsker tilslut!

Den tanke fo'r igennem hende ... om nu barnet døde? Det var barnet alene, der havde skilt hende fra hendes hjem, om det døde, var hun frelst. Eller om det gik helt anderledes ... om barnet nu lignede hende selv, hende alene? Eller om det ved et spil af skæbnen just havde hvide hår? Hun syntes, hun havde hørt noget om, at de som får sort hår senere i livet, de fødes ofte med ganske lyst hår. Ville et bedrag ikke være muligt? Ville kongen nægte det, når hun påstod, at han var barnets fader? Han havde dog søgt at nærme sig hende ... under tiden drak han om aftenen så rigeligt, at han næppe kunne være ganske sikker i sin sag. Og mon han overhovedet ville regne efter? Så

godtroende og fredkær han var, ville det dog sikkert være ham kærest, om alt udjævnedes af sig selv ...

Vilde fantasier gik gennem hendes hjerne; de sidste dage lå hun halvt i feber. Men da så barnet endelig var født, da alt var gået, som hun havde frygtet ... da en kraftig, sorthåret, mørkøjet dreng lå i hendes arm, faderen op ad dage ... da var det, som hun selv blev genfødt i samme stund. Vandene lagde sig i hendes sjæl, al angst og bitterhed svandt af hendes tanke, hun trykkede barnet op til sig og ønskede ikke det mindste anderledes, end det var. Hun følte befrielsen ved at være kommet til vejs ende, brøden var sonet fuldt ud, alt var fuldbragt. Hun kyssede blidt de sorte hår, som hun før havde kysset de hvide, moderfølelsen opslugte alle andre følelser i hendes hjerte, hendes kærlighed åbnede sig og lukkede dette lille hjælpeløse væsen, der skreg mod hendes bryst, ind i sin uendelighed ...

Først, da det viste sig, at hun ikke havde mælk nok til drengen, og hun måtte overgive ham til ammen, vågnede hun atter til eftertanke. Al bitterhed var forsvundet af hendes sind, og hun følte ikke længere nogen skam. Men hun tænkte ...

Både gehejmeråd von Urne og hans gemalinde aflagde hende en visit ... ikke i mindste måde af nysgerrighed, men af ren menneskelig deltagelse. De beklagede virkelig i høj grad, at de ikke havde kunnet være hende til nogen nytte, men under slige forhold ... ens hjem er dog ens hjem, de forstod hende virkelig så godt ...

"Det er et ualmindelig smukt barn," sagde gehejmerådinden og kyssede den lille.

"Og moderen op ad dage," sagde gehejmeråden.

Men fru Dannemand svarede roligt smilende:

"Nej, der tager Deres Excellence virkelig fejl, drengen er sin faders udtrykte billede ..."

Nej, hun skammede sig så vist ikke, hun ønskede intet at skjule, men hun tænkte ...

Hun havde bedt den unge Wolff sende kongen meddelelse om fødslen, og at alt var forløbet godt, og Wolff overbragte hende en mundtlig lykønskning: Hans Majestæt håbede, at hun fremdeles måtte befinde sig vel, og hvis han i nogen henseende kunne være hende til nogen hjælp ...

Og fru Dannemand smilte; hvad turde hun i grunden håbe mere ... endnu? Men håbet vågnede i hendes hjerte; mens hun foråret igennem kørte sin dreng rundt i haven, modnedes langsomt en beslutning i hendes sind. Det lille barn, der havde brudt skorpen om hendes hjerte, syntes hende mere og mere en fremmed. Han var hende ikke imod, han vakte ikke mere bitre følelser i hendes sind, men han hørte ikke hjemme her, og hun hørte ikke hjemme hos ham. Hun syntes, han havde frigjort hende, og hun var ham taknemmelig derfor, men hun ville frigøres helt. Hun ville begynde livet forfra, men ikke sammen med ham. Når man har udstået sin straf, vender man fængslet ryggen ...

Og atter vågnede længslen i hende efter hjemmet inde på Toldbodvej, efter børnene dér, efter hele det liv, hun havde skønnet så lidt på, mens hun ejede det, som hun havde mistet, og som hun ville erobre på ny.

Og en dag i sommeren kørte hun med drengen og ammen til København. Hun havde med visse mellemrum modtaget breve fra den trofaste jomfru Hansen, og hun vidste, at kongen endnu

kom på Toldbodvejen hver søndag, tirsdag og fredag, som det var hans vane, for at se til sine børn. Hun tog derfor ind en mandag og kørte lige til det hus, som engang havde været hendes hjem.

Da hun kom, var børnene ude at køre med bonnen, og hun slap op i huset uden at blive genkendt. Det faldt ingen af tyendet ind, at denne tarveligt klædte, tæt tilslørede kone, der ringede på med et lille barn på sin arm og ydmygt spurgte, om jomfru Hansen var til at få i tale, kunne være selve husets ejerinde, moderen til kongens børn. Og da hun vel var indenfor, sørgede jomfru Hansen for at holde alle uvedkommende af vejen.

Fru Dannemand havde i forvejen bedt jomfru Hansen skaffe en god pleje til drengen, og allerede samme dag bragte ammen ham derhen. Fru Dannemand skrev et par kølige ord til grev Vargas, underrettede ham om drengens fødsel og opholdssted, og meddelte ham, at hun ville betale plejen, så længe han måtte ønske det, men at hun i øvrigt overlod barnets opdragelse til ham, hvis han måtte interessere sig derfor.

Så gik fru Dannemand til ro, og da hun atter lå i den kendte stue, i sengen, der endnu stod urørt, som hun havde forladt den, følte hun stærkere end nogen sinde før, at her hørte hun hjemme, der var ingen mening i hendes liv, om hun skulle løsrive sig herfra. Og hun hengav sig til glade forhåbninger …

Alt, hvad hun i de sidste år havde oplevet, syntes hende som en ond drøm, og hun syntes ikke mere, det kom hende ved. Hun syntes, hun nylig havde forladt disse stuer, at hver af hendes kære, kendte ting bød hende velkommen tilbage, at det ville være umuligt mere at løsrive hende herfra. Hvordan skulle

kongen kunne modstå hendes bønner? Nu var hun jo fri; havde hun skrevet til kongen ville det måske have været forgæves; hun var jo gledet så langt bort fra ham allerede under deres sidste samvær, han kendte hende jo slet ikke, som hun nu var; ingen ord kunne have overbevist ham derom. Men når han så hende, måtte han se det; hun vidste med sig selv, at hun var en anden end før, hun var atter sig selv … hun var først nu sig selv. Nu var hun først ret Bendte, hans lille pige, sådan som han havde tænkt sig hende og ønsket hende. Når hun nu faldt for hans fod og fortalte ham alt, som kun hun kendte det, ville han løfte hende op i sine arme og blive glad over, at hun omsider var kommet. Han havde elsket hende engang, hun var sikker på, at han midt i sin vrede havde længtes efter hendes favn, hun vidste, han var trofast, og at han alene for børnenes skyld ville gøre et forsøg. Og han skulle ikke blive skuffet …

Børnene var kommet hjem nu; hun hørte dem le og pludre derinde bag døren, og hun måtte gøre vold på sig selv for ikke at kalde dem ind og knuge dem til sig. Men det gik ikke an; kongen måtte intet vide om hendes ankomst, før hun lå for hans fod, deraf afhang alt. Og hvor let syntes det hende ikke også at vente nu, da hun var målet så nær, nærmere end nogen sinde …

Hun sov ikke meget den nat; hun lå og stirrede ud i mørket; og nu, i den fuldkomne stilhed og ensomhed, kom angsten over hende, for at det skulle slå fejl. Men hun kæmpede tappert imod, hun ville ikke miste sit glade, sejrssikre mod. Lys og glad og smuk måtte hun være, om hun skulle vinde kongen tilbage. Da lukkede hun øjnene og tænkte på hver af de små, hvis kærlighed hun så hurtigt og let kunne genvinde, når hun først

atter havde en moders ret; hun tænkte også på den lille søn, hun havde forladt, og syntes, det var i sin orden, så sød han end var. Og hun sagde til sig selv: alting kan sones og udslettes, når man blot får lov til at gøre et forsøg. Hvis Frederik tager mig i sin favn og siger: "Lille pige, det har været mørkt og vi har været skilt, men nu har vi atter en lang dag for os" … så skal han få at mærke, hvad jeg er værd. Det skal blive en lang dag, og lys, for os begge …

Om morgenen var fru Dannemand så strålende glad, at jomfru Hansen forbavset rystede på hovedet.

"Det skær' mig sådan i hjertet," sagde hun, "at se, så glad nådigfruen er. Det går nok ikke så let, jeg er så bange for, at det skal blive en skuffelse …"

"Ja," sagde fru Dannemand … "hvis jeg var bange og græd, så ville det blive en skuffelse. Tro De mig, lille Hansen, jeg ved, at kongen kan ikke stå imod, når man er glad."

"Hans Majestæt er ikke mere, som han var," sagde jomfru Hansen. "Og han holder ikke af overraskelser; nådigfruen skulle tro mig, det var meget bedre, om De rejste igen og skrev …"

Men fru Dannemand ville ikke lade sig sige. Hun længtes utålmodigt, gik rastløs rundt i sit kammer og fulgte viserens gang på det store ur. Hvert øjeblik greb hun sig i at nynne, men tav så forskrækket og lyttede ved døren, om nogen kunne have hørt det …

Og det var først, da skumringen faldt, og kongen hvert øjeblik kunne ventes, at angsten og usikkerheden kom over hende på ny. Hun satte jo alt på ét kort nu, hvis dette slog fejl, havde hun ikke mere at leve for, og nu var afgørelsen så nær…

Da hun endelig hørte kongens stemme derinde, snørede hendes hals sig sammen, og hun lyttede åndeløs ved døren. Hun hørte nu, at jomfru Hansen havde ret, kongen var ikke den samme som før. Så gammel og træt, hans stemme lød; og børnene var stille, som havde erfaringen lært dem, at de måtte fare varsomt med fa'r. Fru Dannemand stod og blev helt skræmt; først i dette øjeblik forstod hun rigtig, hvor meget ondt hun havde gjort ham, og at det måske var uopretteligt. Gråden steg i hendes hals, og hun tænkte:

"Nu er alt tabt, når jeg græder, er der intet håb."

Og hun ville have opgivet det hele, hvis hun ikke just i dette øjeblik havde følt, hvor meget hun holdt af ham; en stor medlidenhed greb hende, hun måtte i det mindste se ham engang endnu; og med en pludselig beslutning rev hun døren op, styrtede ind i værelset, kastede sig ned for kongens fødder, omklamrede hans knæ og stammede hulkende:

"Frederik ... stød mig ikke bort ... du må høre, hvad jeg har at sige, du må ikke lade mig gå uhørt, hører du Frederik, jeg holder det ikke ud ..."

Kongen blev siddende et øjeblik, ganske overrumplet, og stirrede rådvild på denne grædende kvinde, som han havde holdt så meget af, som han endnu i dette øjeblik længtes efter, og som så hjerteskærende bad om nåde. Og det var hans første indskydelse at løfte hende op i sin favn og trøste hende. Men i det samme faldt hans blik på børnene, der trykkede sig skræmte sammen og endogså var for forfærdede til at græde. Han huskede hvor troløs hun havde været, hvor ligegyldigt hun havde ladt alle pligter i stikken for at følge sin lyst; nu var det bristet for hende, og hun vendte tilbage; ikke hans kærlighed

var det, hun påkaldte, men hans medlidenhed ... og han tænkte i det samme på et andet lille barn, som nu et eller andet sted græd efter sin moder, men som hun nu havde forladt lige så troløst som de første ...

Og hans blik blev ondt.

"Rejs dig," sagde han hårdt. "Om du ikke skammer dig for mig, så skam dig i det mindste for dine børn."

Han rev sig så voldsomt løs, at fru Dannemand sank halvt tilbage på gulvet. Hun blev liggende dér og så på ham ... rigtig syg så han ud. Hvor han måtte have lidt ... og hvordan havde hun et øjeblik kunnet tro, at han ville tilgive hende? Måtte han ikke tænke, at hun kom tilbage, kun fordi hun trængte til ham? Og havde han ikke ret? Jo, tusinde gange havde han ret. Om hendes lykke ikke var bristet, om den anden havde været den mand, hun havde tænkt, da havde hun nu siddet langt herfra, lykkelig over sin elsker og sit barn, uden at skænke kongen en tanke. Og hun forfærdedes over sig selv, så ussel hun var.

"Frederik," stammede hun ... "lad mig ikke gå, før jeg har sagt dig det. Du kan ikke sige så onde ord, at jeg ikke har fortjent dem ... men så sig dem, straf mig som du vil, men jag mig ikke bort! Hører du ..."

"Gå," sagde kongen og stampede i gulvet. "Gå, du kan da vel se børnene, dette her går min sæl ikke an ..."

Men hun blev ved:

"Nej, Frederik, jeg *må* sige det ... du må tro mig, om du vil, men det er kun for *din* skyld, jeg beder. Lad mig få lov til at blive her og være god imod dig ... tror du ikke jeg kan se, hvad du har lidt? Så gammel du ser ud og *syg* ... lad mig blive her og pleje dig, hører du Frederik ..."

Kongen fo'r rasende imod hende.

"Jeg tror dælen rider dig, hvad er det for noget vrævl? Pleje mig ... gammel ... syg ... herut med dig! Jeg er lige så ung, som da jeg var tyve år og frisk som en fisk ... vil du herut!"

Han fo'r til klokkestrengen og trak i den, så den sprang. Jomfru Hansen kom styrtende, kongen stod, glorød i hovedet af forbitrelse, uden at kunne sige, hvad han ville ... han stod dér med den perlebroderede klokkestreng i hånden, stampende i gulvet og skreg:

"Herut ... herut med hende ... jeg vil ikke se hende for mine øjne ..."

Og da jomfru Hansen fik hende ud med sig, slyngede han, ude af sig selv, klokkestrengen efter dem og fo'r frem, hamrende med sine knyttede næver i døren, der blev låset indefra i det samme ...

Han drejede sig på hælen og stirrede med blodskudte øjne rundt i stuen, om der ikke var noget, han kunne lade sin forfærdelse gå ud over. Hans blik faldt på børnene, og han læste i deres blik, at som han nu var, kendte de ham ikke, han indgød dem bare frygt. Louise græd, Caroline Augusta græd; bare den lille Frederik Wilhelm græd ikke. Han gik frem imod kongen med knyttede hænder og sagde:

"Papa, nu er du slet ikke god, du er slet ikke god ..."

Kongen stirrede et øjeblik på ham, så brast han i latter.

"Hå, hå, hå ... er papa ikke god? Du er jo en rigtig tapper lille knægt ..."

Og han tog drengen i sine arme; et øjeblik efter sad han og legede med de små, så tårerne tørredes og uhyggen svandt. Inde ved siden af lå fru Dannemand og lyttede til børnenes

latter … de glade, uskyldige toner fra et paradis, hun for alle tider havde mistet …

42. Hjem til Svendborg

Den nat sov fru Dannemand ... sov som man gør det, når alt er fuldbragt, sov med den trygge følelse af at nu kunne intet mere ramme hende, som hun brød sig om. Der var intet at håbe og intet at frygte, alt det, tankerne så længe havde tumlet med, var ikke mere; trætte lagde de sig til hvile, som skulle de aldrig vågne på ny.

Sløvt hørte hun den næste dag på alle de venlige ord, hvormed jomfru Hansen prøvede på at trøste hende.

"Lille frue, lille kære frue," sagde det skikkelige væsen ... "tab nu dog ikke sådan modet helt med det samme. Kongen er jo så hidsig, men han mener jo ikke så meget med det ... måske kommer han allerede i dag igen, og så bliver det nok alt sammen godt."

"Ja," sagde fru Dannemand.

"For nu tænker De da ikke på at rejse ... når De har begyndt på det, skulle De da ikke sådan ligestraks opgive at føre det igennem, bare fordi det slog fejl engang ..."

"Nej," sagde fru Dannemand og begyndte at pakke sine sager sammen. Og jomfru Hansen gik hende mismodigt til hånde; for hvad skulle det blive til med sådan en fortvivlelse, der ikke engang kunne finde ord ...

Allerede tidligt om formiddagen bragte en løber hende et brev fra kongen:

> "Du krænkede mig hårdt ved at løbe fra mine børn, og du burde have kendt mig for godt til at tro, at vejen til mit hjerte gik gennem atter at løbe fra det barn, som nu

trænger til dig. Du vender straks tilbage til Sorø og bliver dér, indtil jeg har truffet nærmere bestemmelse.

Frederik R."

"Nej," sagde fru Dannemand heftigt, da hun havde læst det ... "det gør jeg ikke."

"Jamen lille nådigfrue," sagde jomfru Hansen ... "når De nu bare ville gøre, som kongen har sagt, så glemmer han jo nok, hvad der er sket ... og så var det jo da også rigtigst imod barnet ..."

"Barnet?" sagde fru Dannemand bittert ... "hvad tror De, jeg nu kunne være for det? Jeg husker det ikke engang mere, og det har for længe siden glemt mig. To dage, det er meget mere end et barn behøver for at glemme sin moder ..."

Og hun rejste sydpå ... sikker på, at nu var alle bånd brustne, som bandt hende til fortiden. Hun havde ikke kraft til at knytte dem på ny, alt det, der var sket, syntes hende at ligge så langt tilbage, hun higede blot bort, langt bort til et sted, hvor end ikke mindet om det svundne kunne nå hende ... og hun tænkte ikke på, at hvor hun end gik, bar hun mindet med sig i sit hjerte ...

Da hun kom til Sorø, stod hun af ved sit hus og sendte postillonen op til Postgården, for at hestene kunne bede. Så sendte hun pigen med et par ord op til Wolff, der øjeblikkelig indfandt sig.

"Hr. Wolff," sagde hun, "har De modtaget nogen ordre fra kongen?"

"Nej, Deres Nåde," sagde Wolff. "Har De ikke selv talt med Hans Majestæt?"

"Jo. Og jeg begiver mig på rejse. Ville De gøre mig den tjeneste at skaffe mig så mange af mine penge, som De i øjeblikket kan gøre disponible?"

"Deres Nåde," sagde Wolff og så alvorligt på hende. "Ved Hans Majestæt om dette? Jeg ville indtrængende råde Dem fra at foretage Dem noget som yderligere kunne opbringe Hans Majestæt."

"Wolff," sagde fru Dannemand heftigt ... "jeg vil herfra, om jeg så skal gå på min fod, og jeg vil langt bort, om jeg så skal tigge mig fra dør til dør. Vil De gøre, som jeg bad om?"

"Ja," sagde Wolff og så bedrøvet på hende. "Måske jeg pådrager mig Hans Majestæts unåde, men jeg vil gøre det for Deres Nådes skyld. Og jeg har ingen ordre ..."

"Tak," sagde fru Dannemand.

Allerede en time senere rullede hun mod Korsør, og hun var så heldig straks at komme over til Nyborg. Dér tog hun ind på gæstgivergården, gik i seng og faldt straks i en dødlignende søvn.

Da hun vågnede næste morgen, gav hun sig til roligt at overveje, hvor hun skulle rejse hen. Hun havde penge nok til at leve for i flere år, og hele verden stod hende åben, men der var i hele verden ikke et sted, hvor hun længtes hen ... kun steder, der skræmmede hende, og som hun lovede sig selv, at hun aldrig mere ville se. Rådvild og modløs blev hun i Nyborg den dag, og den næste ...

Da kom hun pludselig i tanker om, at forældrene var i Svendborg, og hun fattede nyt håb. Hun var jo dog ikke så ganske forladt, der var endnu noget som bandt hende til livet. På flugt, som hun var, fra alt det, der i mange år havde udgjort

hendes tilværelse … uden et mål, der vinkede hende i det fjerne … hvad var da naturligere, end at hun vendte tilbage til sit udspring? Der greb hende en længsel efter at være imellem mennesker, der dog engang havde holdt af hende … mon de ville vise hende bort? Skamfuld tænkte hun på, hvor lidt hun i grunden havde været for sine forældre og sit hjem; nærmest havde hun vel skammet sig over dem, hun havde ment, at hun opfyldte alle sine forpligtelser, når hun hjalp dem med penge, og i de sidste år havde hun endogså forsømt det … ude af øje havde været ude af sind. Nej, hun havde sandelig ikke noget krav på, at hjemmet skulle modtage hende med åbne arme; hun havde forspildt sin barneret, og hvis der kun ventede hende ydmygelser, var det ikke mere, end hun havde fortjent.

Alligevel kørte hun med lettet sind ad Svendborg til; for det var dog bedre at bekende sin skam og tage sin straf af faders og moders hånd, end at flakke hvileløs og hjemløs rundt blandt fremmede. Og der ville sikkert være god brug for en datters hjælp derhjemme; hun huskede kun alt for godt, hvor opløsende faderens uregelmæssige liv havde virket på hjemmet i Nyboder, og hvor magtesløs den viljeslappe, uordentlige moder havde stået og set til, mens alt forfaldt. Sikkert ville hendes penge også komme godt tilpas …

Hun stod af ved gæstgivergården og gik ned mod havnen, hvor hun let fik at vide, at faderens hus lå. Morten Rafsted lod til at være godt kendt i Svendborg, og på de svar, hun fik, forstod hun, at hans navn havde en god klang, og det forundrede hende; thi hun havde egentlig nærmest ventet at finde ham som et vrag, der i sin forvisning ganske havde opgivet at kæmpe mod sin svaghed. Og hun var ikke langt fra at

føle sig skuffet, da hun så, hvor sirligt og net huset var, med hvide gardiner bag blanke ruder og en pyntelig strimmel have foran den røde mur. Det så slet ikke ud, som om der var brug for hendes hjælp, og hun tænkte ved sig selv, at hvis forældrene sad godt i det, og hendes ankomst måske kun ville bringe skam og sladder over deres hus, da ville hun slet ikke sige noget om øjemedet med sit komme; da ville hun kun hilse på dem, rejse videre samme dag og lade dem blive i den tro, at hun havde det godt.

Igennem forstuen og et lille værelse, hvor alt var tarveligt, men så rent og pillent som et æg, kom hun ud i køkkenet, og dér fandt hun moderen siddende på køkkenbordet, lige så ren og net som alt omkring hende, men underlig sammensunken og sløv. Hun så åndsfraværende ud i rummet og bed langsomt små stykker af en stor sukkerklump, og mens hun langsomt og velbehageligt gumlede med den indsunkne mund, vendte hun et ganske udtryksløst blik om mod den indtrædende. Hun rørte sig ikke og viste intet tegn på genkendelse; hun syntes ikke engang at have opfattet, at en fremmed var trådt ind. Og fru Dannemand blev stående og så på hende med tårer i øjnene. Herregud, tænkte hun, dér sad moderen så gammel og udslidt og helt i barndom ... og så skulle her ikke være brug for en datter, der kom tilbage for at ydmyge sig og gøre den kærlighedsgerning, hun så længe havde forsømt?

"Lille moder," sagde hun, "kender du mig da ikke? Det er jo Bendte, som er kommet hjem for at blive hos dig altid og være rigtig god imod dig."

Madam Rafsted stirrede et øjeblik på hende med åben mund; så gemte hun lynsnart sukkeret i lommen, lod sig glide ned på

gulvet og greb med begge hænder om sit hoved.

"Nej, men er det dig," sagde hun, "så forskrækket jeg blev; tænk, så har jeg været borte igen ... tænk om det havde været Morten, nu jeg sad her og gnaskede sukker, som han så strengelig har forbudt mig."

"Men, lille moder, hvad er dog det for noget snak? Må du ikke tage dig et stykke sukker i dit eget hus?"

"Nej, jeg tror, du vil, barn, det er jo ikke mit, det er Jesus' alt sammen, men det er sådan en lang historie, og jeg glemmer jo rent ..."

Hun nejede ydmygt og fremtvang et blegt smil i sit trætte, rynkede ansigt.

"Guds fred, søster, og velkommen."

"Ja tak, lille mor," sagde fru Dannemand, "men hvorfor kalder du mig søster? Kan du slet ikke huske din lille Bendte?"

"Ih jo," sagde madam Rafsted, "det kan jeg da rigtignok ... det vil sige, det kan der da vel ikke være noget forkert i, vel? For det er så svært alt sammen, skal jeg sige dig; der er så meget, jeg ikke må, og jeg kan aldrig finde rede i det. Men det er sådan en lang historie."

"Ja, men så må du rigtig fortælle mig den, mor. Nu lægger jeg tøjet, og så byder du mig vel indenfor?"

Lidt efter sad de inde i stuen, og fru Dannemand klappede moderen blidt over den magre hånd, mens den gamle afbrudt og uklart fortalte om det vidunderlige, der var hændet dem, siden de kom her til den lille skipperby.

Her havde Morten Rafsted straks gjort bekendtskab med Kaspar Brandt, der havde faret som skipper, men nu havde købmandshandel. En herlig mand var han, og så gudfrygtig ...

han havde altid været så bedrøvet over sin ugudelighed, og så engang han var i København, da hørte han en matros sige: "Der går en, som besøger min skipper, og han er af de hellige." I det samme slog det ned i Brandt, at sådan skulle han også være, og han gik til de helliges forsamling; alt, hvad han hørte der, gjorde ham så bedrøvet, at han måtte gå sin vej; men om natten mellem to og tre råbte pludselig en stemme til ham: "Stå op og bed!" Det gjorde han, og fra den time af var han salig ...

"Ja, er det nu ikke underligt," sagde madam Rafsted, "at det var såmænd på en sal i Nyboder, han blev omvendt. Vi vidste jo nok, at der var sådan en menighed, der sang og bad derude, men Morten grinte altid af dem og sagde, at sådan nogen hængehoveder blev der vist nogen raske matroser af ... ak, herregud ja, nu har piben såmænd fået en anden lyd ..."

"Nå," sagde fru Dannemand lidt utålmodigt, "så er far altså blevet hellig da?"

"Ja," sagde madam Rafsted, "han er blevet så hellig, så hellig. Det vil sige, vi er begge to blevet hellige, forstår du nok. Å, du kan slet ikke tænke dig, hvor Morten er blevet en pæn mand nu, aldrig rører han så meget som et glas, og han er blevet så værdig i ansigtet, ligesom du kan tænke dig en apostel."

"Nå, men du selv, lille mor, er du da også glad over det?"

"Jøsses ja, barn, det kan du da vel tænke dig! Sådan at kunne fly ind i Jesu arme og skød ... jo, det er dejligt at have fundet fred, lille Bendte, bare det ikke var så forfærdelig anstrengende ..."

Hun så pludselig forskrækket ud ad vinduet og hviskede:

"Jeg blev så forskrækket, du, det var ligesom der lød trin. Du må aldrig sige noget til Morten om dette her, hører du! Han

siger altid, at jeg skal være glad i nåden, og jeg er jo også så forfærdelig glad. Når jeg bare kunne huske, du, alt det, jeg skal gøre, og alt det, jeg ikke må. Som nu, når jeg kommer til at sige "Jøsses" eller "Herregud", sådan af gammel vane, det er en stor synd ... og det med sukkeret og så meget andet. Jeg synes egentlig, jeg synder meget mere nu end før ... men dejligt er det jo, du, at være vækket op. Når bare det ikke var, at jeg somme tider bliver ligesom borte ..."

"Stakkels moder," sagde fru Dannemand, "jeg forstår det alt sammen; men nu bliver jeg hos dig, og så skal du se, det bliver godt alt sammen."

Hun vendte sig mod vinduet for at skjule sin bevægelse, og i det samme så hun faderen komme derude. Hun kendte ham straks, skønt han var blevet gammel; et langt, hvidt skæg bølgede ned over hans brede bryst, men han gik rank som før, og der var kommet en uendelig lysende glans i hans blik.

Da han trådte ind og fik øje på datteren, gled et øjeblik en sky over hans ansigt. Men så lyste det pludselig op i hans blik, han bredte sine arme ud og sagde:

"Guds fred, barn, og velkommen! Har da Gud omsider hørt mine bønner og ført dig tilbage på den rette vej?"

Fru Dannemand gengældte temmelig køligt hans omfavnelse; hun følte sig forlegen overfor faderens ypperstepræstelige væsen, der var noget ved denne faderlige værdighed, der vakte hendes ubehag og mistro; hun huskede alt for klart andre scener, da hans ansigt havde været oppustet og fordrejet af drik, og hans hånd udstrakt for at slå. Al dybere religiøsitet var hende fremmed, hun kunne ikke rigtig tro på, at en omvendelse til andre meninger virkelig så fuldstændig

kunne omforme et menneskes væsen, og hun besluttede at være på sin post.

"Ja, lille far," sagde hun muntert, "jeg ved jo ikke, hvad du mener med den rette vej; men hvis du har bedt om, at jeg måtte komme og se til mine gamle forældre, så er din bøn gået i opfyldelse, som du ser."

Morten Rafsteds ansigt blev igen mørkt, og han satte sig for bordenden uden at svare.

"Malene," sagde han barsk, "er det ikke tiden til nadver? Bendte har rejst langt, og hun er vor gæst. Og jeg har haft en streng dag; hvis du kan skaffe os lidt varmt for en gangs skyld ... er der en smule til overs fra middagen?"

Madam Rafsted fo'r mod køkkendøren, men fru Dannemand rejste sig og sagde:

"Nej, lad mig, lille mo'r. Jeg er kommet for at hjælpe dig og ikke for at lade mig opvarte. Jeg skal få maden i stand på et øjeblik."

Men Morten Rafsted kaldte hende tilbage i en sådan tone, at hun adlød.

"Sæt dig, barn," sagde han. "Først må du sige mig, hvorfor du kommer og hvorfra. Lever du endnu i din synd, eller har Gud rørt ved dit hjerte? Fortæl mig alting, som det er."

Fru Dannemand følte med voksende ubehag, at han virkelig havde magt over hende, og alting i hende vægrede sig ved at anerkende denne mands myndighed. Det var hende en uudholdelig tanke at skulle skrifte sandheden for ham og underkaste sig hans dom ... han, som aldrig havde været en fader for hende, dengang hun havde en fader behov. Hun sagde temmelig bittert:

"Hvis det virkelig kan være dig en glæde, at jeg er ulykkelig, så kan du være tilfreds. Jeg er skilt både fra min mand og mine børn og har nu ikke andre i verden end jer."

"Den, som du havde, var ikke din mand," sagde Morten Rafsted med bibelsk patos, "og dine børn var undfangne i synd. Sandelig, mit barn, du har været en torn i mit hjerte; jeg har båret dig som en tugt for min synd, og jeg kunne visselig ingen større glæde få i min alderdom, end om mine øjne skulle se dig tvættet ren i lammets blod. Men jeg mærker ikke til nogen oprigtig anger i dit hjerte."

"Hør, fader," sagde fru Dannemand og lagde armene på bordet, "lad os dog nu tale sammen som to fornuftige mennesker. Du kan vel ikke have glemt, at det var for at sone din synd, jeg gik til kongen; hvad havde du været nu, om jeg ikke havde hjulpet dig? Du skal heller ikke tro, at jeg angrer mit forhold til kongen; jeg var ikke god nok til ham, jeg var ikke nogen god moder for mine børn, det angrer jeg bittert. Og lad os så ikke tale mere om det."

Morten Rafsted var blevet ganske hvid i sit ansigt, mens hun talte; han foldede sine hænder og mumlede en tid stille med blottet hoved. Så sagde han roligt:

"Hvad vil du da her? Kommer du da kun tilbage for at gøre mig sorg med dine ord? Har jeg da ikke haft sorg nok af Anders Greisen, min søn, der skammelig rømte fra Akademiet og sagtens nu flakker verden rundt som en gudsforgåen matros?"

"Herregud, lille fader," sagde fru Dannemand, "jeg må jo da sige det, sådan som jeg mener. Jeg trængte til en smule kærlighed, og jeg mente, jeg kunne hjælpe moder og være jer til

nytte i huset. Jeg har også penge nok og behøver ikke at ligge jer til byrde."

"*Apage, Satanas!*" sagde Morten Rafsted og slog kors for sig. "Hvad skal vi med det guld, som er frugten af din skam? Giv det til de fattige, så vil Herren give dig det tusindfold igen. Men dér kommer moder med maden. Guds fred over bordet – så kan vi tale videre om dette, når vi har spist."

Morten bad en lang bordbøn, og de spiste den tarvelige mad, uden at der blev talt et ord. Mortens ansigt var mørkt, datteren følte sig ilde til mode, og madam Rafsted skottede skræmt fra den ene til den anden uden at kunne få en bid ned.

Da Morten havde bedt fra bords, sagde fru Dannemand:

"Ja, ja, fader, nu må du selv bestemme det, som du vil. Vil I ikke have mig, kan jeg rejse herfra, som jeg kom."

"Hvordan skal jeg kunne vide det?" sagde Morten Rafsted. "Her hos os lader vi Jesus afgøre alle ting. Følg med i aften til de helliges forsamling, så vil jeg lægge sagen frem for Kaspar Brandt. Da afgøres alt igennem lodkastning, således som vi af Jesu familie har for skik."

"Men fader dog," udbrød fru Dannemand forskrækket, "du vil da ikke indvie alle de fremmede mennesker i det, jeg har betroet dig?"

"Skammen ligger i, hvad du har gjort, og ikke i, at det vorder kundbart," sagde Morten Rafsted. "Og dine brødre og søstre er ikke fremmede. Det bliver, som jeg har sagt."

"Sig ham ikke imod," hviskede madam Rafsted og rykkede hende i ærmet, "for Guds skyld, sig ham bare ikke imod. Så jager han dig væk, og nu var jeg lige så glad over, at du var kommet."

Fru Dannemand kyssede hende og tav. Men det var i en alt andet end modtagelig stemning, at hun lidt efter fulgte forældrene op til købmand Brandts hus.

Dér oppe på "salen" traf de den lille svendborgmenighed forsamlet. Kaspar Brandt stod bred og smilende ved døren og rakte hånden til hver især, kendte og fremmede, uden at spørge om nogens navn. Og da alle var forsamlede, satte han sig ved det lille orgel og præluderede med sine store, barkede sømandsnæver; og snart rungede sangen igennem det lave rum:

> Vor Gud han er så fast en borg,
> han kan os vel bevare ...

Og mens bøn og sang vekslede med bibellæsning, sad fru Dannemand og så rundt på alle disse fremmede mennesker, hvis ansigter alle gennemstråledes af inderlig glæde, og som øjensynlig følte sig fast sammenknyttede af et usynligt fælleseje ... et broderskab, der bundede dybere end i ord. Dybt grebes hun af den stærke, enfoldige stemning, og samtidig følte hun sig endnu mere ulykkelig end før, endnu mere fattig ... som en tigger, hvis hunger ikke længere er til at udholde, når han ser glade mennesker mætte sig ved et veldækket bord. Og den tanke gennemfo'r hende: Er det ikke den sande, eneste lykke for et menneske som dig, der kun har sorg og skam at tænke tilbage på, og hvis fremtid er uden håb? Er dette ikke mennesker, der har lidt skibbrud, som du selv, og som netop derigennem er blevet rige?

Men denne stemning var forsvundet, så hurtigt, som den kom. Ordene gik tomme gennem hendes øren, uden at mødes med nogen trang i hendes sjæl; det var, som så hun mennesker

af en fremmed race flokkes i glæde om noget, de indbildte sig at se, og lovsynge det i et sprog, hun ikke forstod; og det overspændte udtryk, der mere og mere fremtrådte i mange af ansigterne, frastødte hende. Hun sagde til sig selv, at den fred, som kunne fremtrylles af velklingende musik og mystiske ord, ikke kunne have meget med livet at gøre. Det var sit eget liv, hun ville forsones med … det var det sår, skæbnen havde hugget mellem fortid og fremtid, hun søgte lægedom for. Og da hun i det samme huskede, hvad faderens hensigt var, greb der hende en forbitrelse over, at alle disse mennesker, der ikke kom hende ved, skulle indvies i hendes livs lønligste sorger, og hun angrede bittert, at hun halvt af nysgerrighed, halvt for moderens skyld, havde ladet sig bevæge til at gå med herhen.

Nu bruste slutningssalmen frem:

Mit liv, det er i Jesu blod
trods alle Satans pile,
går hele verden mig imod,
jeg deri har min hvile, –
hvis der er mindste godt i mig,
det jo alene er af dig …

Og næppe var den sidste tone forstummet, før hun så faderen rejse sig og sagte veksle nogle ord med Kaspar Brandt, der så studsende hen på hende og hviskede noget til en ung, højt frugtsommelig kvinde, der sad ved hans side.

Fru Dannemand rejste sig forvirret og fortørnet og banede sig vej mod udgangen. Men næppe var hun kommet ud på trappen, før den unge moder hurtigt kom efter hende og lagde sin hånd på hendes arm.

"Fru Dannemand," sagde hun venligt. "Hvis De vil, så lad os gå ind til mig og tale sammen; det var meget taktløst gjort af Deres fader at få Dem med herhen."

Fru Dannemand brast i gråd og søgte at rive sig løs; men den fremmede lagde kærligt sin arm om hendes liv og drog hende med sig ind i et lille, hyggeligt gæsteværelse ved siden af forsamlingsstuen.

"Deres fader mener det godt," sagde hun, "men hvad forstår den gamle bjørn sig på kvinder? De må ikke være vred derover, De kender jo ikke vore skikke; når en af menigheden står overfor en vigtig afgørelse, da spørger vi Jesus om råd, og han svarer os gennem et ord, som uddrages af menighedens ældste. Men naturligvis skulle det have været forebragt i en snævrere forsamling, og De skulle ikke have været udsat for dette ..."

Den unge kvinde sagde nu, at hun kun var på besøg her; hun hed Louise Boesen og var gift med konsul Brandt i Nyborg, gamle Kaspar Brandts søn. Der lyste en så oprigtig medfølelse ud af hendes væsen og ord, at fru Dannemand på én gang syntes, hun havde kendt hende længe, og at det var en kær veninde, der sad ved hendes side. Hun fattede tillid til denne fremmede kvinde, og hun følte trang til at åbne sit hjerte for en, der kunne forstå hende og give hende råd.

"Sig mig det hele," sagde den unge madam Brandt, "hvis det da ikke er Dem imod? Tro mig, jeg spørger ikke af nyfigenhed; men er vi ikke søstre, og hjælper ikke den ene kvinde den anden bedst?"

Og fru Dannemand fortalte hende uden vægring om alle de lidelser, hun havde gennemlevet, om sin kamp og sine nederlag. Og først da hun havde sluttet, forstod hun. hvor

frygteligt alt dette måtte lyde i en ærbar hustrus øren, og hun angrede bittert, at hun havde ladet sig rive hen til en fortrolighed, der kun kunne berede hende ydmygelse.

"Lad mig dog gå," sagde hun ophidset og rejste sig. "Hvorfor har De fået mig til at fortælle om min skam? Jeg føler det dog slet ikke som en skam, sådan som De tænker Dem; og jeg ville give mit halve liv for, at jeg i denne stund sad i mit hjem og hos mine børn, om det så aldrig så meget var en synd."

Men madam Brandt drog hende ned på bænken igen og sagde mildt:

"Det forstår jeg så godt ... husk på, jeg er moder selv, og skal snart igen ... nej, gå nu dog ikke herfra i et sådant oprør! Ved De hvad, jeg dømmer Dem slet ikke; jeg forstår kun ikke, at De kunne rejse fra Deres børn. Jeg tror ikke nogen magt i verden skulle få mig til at forlade mine."

"Det mener De jo slet ikke," sagde fru Dannemand heftigt. "I Deres øjne måtte det jo være synd af mig at blive hos kongen, som er en anden kvindes mand."

"Men så den anden?" sagde madam Brandt og så gennemtrængende på hende. "Det lille barn, som De har kastet ud mellem fremmede, og som nu hverken har fader eller moder? Stakkels kvinde, jeg forstår sandelig godt, at De hverken ved ud eller ind."

"Ja, hvad skal jeg gøre?" sagde fru Dannemand bittert. "Det barn er mig, som kom det mig ikke ved. Aldrig kunne jeg være en moder for den, der har skilt mig fra mand og børn, de børn, som jeg higer efter af hele min sjæl. Nej, De kan ikke hjælpe mig ... lad De kun mig gå ud i verden så fattig, som jeg kom."

"Ja," sagde madam Brandt sørgmodigt. "Jeg kan ikke gøre Dem rigere, og den eneste, der kan hjælpe Dem, finder De nok, hvor De tager hen. Men vil De ikke vente her på Deres forældre? Vi skal have kærlighedsmåltid, så nu er der ingen, der kan følge Dem hjem."

"O nej," sagde fru Dannemand, "jeg er vant til at gå ene. Men hvad er det, De taler om, kærlighedsmåltid? Hvad er De i grunden for nogle mennesker? Alting her er så besynderligt ... De ser alle sammen så glade ud, og der er så meget, der drager mig til. Men så stødes jeg bort igen, og jeg forstår slet ikke noget af det hele ..."

"Kære søster," sagde madam Brandt mildt, "sådan er det med Guds rige; det drager og støder bort. Vi er ellers kun kristne ... nærmest vel det, man kalder herrnhuter. Vi nyder nadveren som kærlighedsmåltider, ganske som de første kristne; vi søger at leve lige så smukt og enfoldigt som de. Og nu falder der mig noget ind ... her tror jeg ikke, De kunne finde Dem i at blive; hvordan skulle De kunne slutte Dem til os, når intet i Deres hjerte drager Dem til Gud? Men hvis De tager herfra, vil De så ikke se ud til mig i morgen? Jeg tror, jeg kunne anvise Dem et sted, hvor Deres sind kunne falde til ro, og hvor De kan leve i fred, indtil De har fattet en beslutning om Deres fremtid. Vil De? De synes måske, jeg er påtrængende, men jeg mener Dem det oprigtigt vel og ville så gerne gøre noget for Dem i Deres nød."

Fru Dannemand bøjede blot hovedet til tak og gik ud i den lyse sommeraften. Luften var klar og frisk, og hun indåndede den i dybe drag ... hun følte det næsten, som var hun undsluppet et fængsel. Påtrængende? Ja, hvad andet skulle man

vel kalde det, at en fremmed kvinde halvvejs mod ens vilje trængte sig ind i ens fortrolighed og krævede at tage del i ens skæbne?

Men mærkeligt var det … og smukt i grunden. Og en ren og god kvinde var denne madam Brandt …

Fru Dannemand sukkede; hun følte bittert, at der dybest i hende var vågnet en trang til noget, hun aldrig i verden kunne nå. Ikke til denne menighed, dens gudsdyrkelse og dens besynderlige glæde; men til at blive som denne milde, fromme kvinde, der havde bragt hendes sind i oprør, netop fordi hun i hendes nærværelse havde følt, hvad hun kunne have ejet, og hvad hun havde tabt.

43. På Christiansfeld

Ikke længe efter, at fru Dannemand havde nået det lille hus ved havnen, kom forældrene hjem. Madam Rafsted tilkastede datteren et fortvivlet blik og gik småklynkende omkring; men Morten Rafsteds ansigt lyste af en ophøjet ro, og fru Dannemand følte sig i højeste grad oprørt ved tanken om, at han nu mente at have fået hendes skæbne beseglet af Jesu egen mund. Hun måtte uvilkårligt smile ved tanken: som en dommer kom denne enfoldige mand skridende, han, som aldrig havde kunnet hjælpe sig selv, som Guds udvalgte profet kom han for at forkynde hende Herrens vilje. Og hun harmedes på sig selv, fordi hun virkelig måtte føle ærbødighed for hans væsen, og fordi hun måtte indrømme for sig selv, at hun længtes efter at høre hans dom.

"Nå," sagde hun ironisk ... "har I så trukket lod om min fremtid? Jeg er virkelig nysgerrig efter at høre, om mine forældre skal jage mig ud, eller om Gud har tilladt dem at beholde deres datter i deres hus."

"Barn," sagde Morten alvorligt ... "spot ikke med de hellige ting, som du ikke forstår. Heller ikke tænker vi på at vise dig bort; det afhænger ganske af dig selv, om du vil blive eller gå."

"Nå ja," sagde fru Dannemand ... "så behøver vi jo ikke at snakke mere om den ting. Så bliver jeg naturligvis foreløbig; siden kan vi jo altid se, hvordan det vil gå."

"Ikke så, barn," sagde Morten strengt. "Så letfærdigt tager vi ikke den sag. Gud har udtalt sin vilje, og vil du bøje dig for den, kan du blive; ellers må du gå."

"Nå," sagde fru Dannemand utålmodigt ... "lad mig så høre Guds vilje da."

"Kaspar Brandt tog selv skriftsproget," sagde Morten, "efter at vi havde endt vort kærlighedsmåltid og styrket os ved bøn. Og Gud gav os Matthæus 19, 21 ..."

Morten Rafsted satte sine briller på, greb den gamle bibel på hylden over bænken, og læste med høj røst:

"Jesus sagde til ham: Vil du være fuldkommen, da gak hen, sælg, hvad du har, og giv fattige det, og du skal have et liggendefæ i Himlen; og kom, følg mig."

Morten så på hende over brillerne og tilføjede:

"Du ser, at det var som jeg tænkte. Det guld, du har erhvervet i dit skørlevned, er en lænke om din fod. Kast det fra dig, og Gud vil give dig sin fred."

Fru Dannemand studsede; det gjorde virkelig indtryk på hende, at lodtrækningen således havde stadfæstet faderens ord. Men hun sagde:

"Men jeg tror du vil, fader; du ved ikke, hvor meget jeg har; man giver dog ikke sådan en formue hen for at falde andre til byrde."

"Ja," sagde Morten sørgmodigt og læste videre. "Sådan står der nemlig i næste vers: "Men der den unge karl hørte det ord, gik han bedrøvet bort; thi han havde meget gods."

Fru Dannemand følte sig yderst pinligt berørt; dette at faderen sådan gang på gang kunne ramme hende med skriftens ord ... og hun så igen forsamlingen for sig, alle de glade ansigter i det lavloftede rum, og hørte på ny alle de frejdige klare stemmer over orgelets brusen. Skulle det være muligt, at disse mennesker alligevel havde ret? Var de virkelig i stand til at

spørge Gud om hans vilje og få svar? Og skulle det være Guds vilje, at hun skulle give det meste fra sig, som hun havde tilbage ... det eneste, der sikrede hende friheden?

Og hvis hun gjorde det ... hvis hun gav sig disse mennesker i vold, og de slet ikke kunne hjælpe hende; hvis det hele viste sig at være et bedrag, et fromt selvbedrag, der gjorde *dem* lykkelige, men som *hun* ikke kunne lade sig henrive af, så skulle hun altså gå hjælpeløs ud i verden uden at vide, hvorfra hun skulle få sit brød? Nej, og tusinde gange nej ...

Uvilkårligt kom hun til at tænke på et andet bedrag, det som engang havde ladet lykken lyse for hende og lokket hende bort fra hjem og børn. *Da* havde hun troet og kastet alt fra sig for at følge kaldet; da havde hun betroet sig til kærligheden ... aldrig skulle hun gøre det én gang til, om så kærligheden kaldte sig broderlig og søsterlig og dækkede sig bag guddommelighedens maske ...

Nej, hvad man havde, det måtte man holde fast på; man vovede ikke sit sidste eje ud i det blå ...

"Nå ja," sagde hun stille, "så må jeg altså tage herfra."

Hun så på forældrene i det samme, og var nær ved at angre, hvad hun havde sagt. Det spændte udtryk i faderens ansigt gik over i dyb sorg, og tårerne løb ned over moderens kinder. Men det fik ikke hjælpe, hun hørte ikke hjemme her, og det var bedst for dem alle, at hun kom herfra.

"Kære far og mor," sagde hun bevæget, "det gør mig så ondt for jer, men jeg kan ikke andet. Jeg havde glædet mig sådan til at hjælpe jer ..."

"Barn," sagde faderen ... "det er os, der kunne hjælpe dig. Men så er din time altså endnu ikke kommet ..."

Fru Dannemand gik hen imod ham for at sige farvel, men han tog hende kærligt i sin favn og sagde:

"Nej barn, sådan var det ikke ment; bliv du kun og vær vor gæst, så længe du vil. Leve sammen kan vi ikke, men du skal ikke gå forstødt fra din faders hus, moder har allerede gjort dit kammer i stand."

Da fru Dannemand var kommet til ro oppe på det lille kvistværelse, kom madam Rafsted listende og satte sig snøftende på kanten af hendes seng.

"Å Gud, å Gud," sagde hun, "er det nu ikke også underligt, at Jesus kan sige sådan noget? Men vi må jo bøje os, lille Bendte, vi må jo bøje os ... og sådan som jeg havde glædet mig! For det er så vanskeligt for mig altid at skulle gå og være glad, og somme tider, du, bliver jeg helt borte ..."

Fru Dannemand lå længe den nat uden at kunne sove; noget stak hende i samvittigheden, uden at hun kunne finde, hvad det var. Hun fortrød ikke sin beslutning, for hun syntes, det var vanvittigt at gøre sig selv til en tigger, når man ikke behøvede det; og i grunden var hun ganske tilfreds med, som det var gået; hun kunne dog aldrig have fundet sig tilfreds mellem disse enfoldige mennesker, hvis hele åndelige liv var en flugt fra livet over i en barnlig drøm; hun havde nu én gang været "den lille dronning", og kunne ikke blive Morten Rafsteds og Malene Grejsdatters Bendte på ny.

Men det var noget andet, som nagede ... dybere. Og med ét så hun igen den unge madam Brandt for sig og hørte igen hendes ord: "Ja, men det andet barn? Hvor kunne De kaste Deres eget kød og blod ud imellem fremmede?" Og hun tænkte på det lille syndens barn, som skulle vokse op uden fader og moder, og

som måske ville gå til bunds, fordi de, der havde givet det livet, ikke lærte det at bruge det ...

Allerede tidligt den næste formiddag gik hun op til Kaspar Brandts hus, og så snart hun var blevet alene med Louise Brandt, sagde hun:

"De må ikke misforstå mine bevæggrunde, jeg vil ikke hykle for Dem. Alt, hvad jeg har set her i menigheden, virker besynderligt på mig; det er vist meget kønt og godt alt sammen, men det passer ikke for mig; jeg tror, jeg ville kvæles, hvis jeg skulle leve midt i det, og allerede i dag tager jeg bort. Men De viste mig så megen venlighed, og jeg har tillid til Dem. Vil De ikke give mig et råd?"

"Jo," sagde madam Brandt smilende, "men vil De følge det? Jeg kan forstå, at det råd, Herren gav Dem gennem Deres fader, det agter De ikke at følge."

"Nej," sagde fru Dannemand, "jeg holder mig til det gamle ord, at man skal ikke kaste det skidne vand bort, før man har det rene. Jeg står ikke i noget fortroligt forhold til Deres Gud, jeg ved ikke engang, om jeg tror på ham, oprigtig talt har jeg aldrig tænkt videre over den slags. Jeg må bruge min fornuft. Men jeg tror, at De er klog og god, og jeg er vis på, at jeg ville gøre rigtigt i at følge Deres råd."

"Så lad mig høre," sagde madam Brandt. "Jeg kan tænke mig, at De synes De bør gøre noget, som De ikke har lyst til."

"Ja," sagde fru Dannemand ..."sådan er det netop. Jeg ville ønske, jeg var en ærbar kvinde som De, men i går og i fjor kommer ikke tilbage. Måske burde jeg begynde livet forfra, men har jeg lov til det? Jeg står ikke ene; der er børn, som trænger til mig, og som vil spørge efter deres moder, når de bliver gamle

nok til at kunne skønne. O, madam Brandt, hvor vanskeligt er jeg ikke stillet! Jeg har børn med to mænd, og jeg kan ikke være en moder for dem alle. Skal jeg atter tage mig af den lille dreng, hvis fader er mig forhadt, og som slet ikke vækker nogen moderfølelse i mit hjerte? Eller skal jeg vente og håbe, at kongen igen vil tage mig til nåde? Det er dog hos ham, jeg hører hjemme, og der kommer nok en dag, da han kalder mig til sig igen."

"Kære fru Dannemand," sagde madam Brandt, "når *jeg* er i tvivl, gør jeg det, som jeg nødigst vil. Det har jeg aldrig fortrudt."

"Jeg gør det ikke," sagde fru Dannemand heftigt. "Jeg vil ikke opgive håbet om at få mine kære tilbage."

Madam Brandt lo stille.

"Sådan er vi mennesker," sagde hun. "Vi spørger for at få det svar, vi allerede har givet os selv. Men lille, kære fru Dannemand … når man har det som De, er det så godt at vente og være stille. Har De ikke lyst til at tage over til Christiansfeld? Jeg er selv opdraget i Brødremenigheden dér og ved, hvor velsignet der er at være. Dér kan De leve roligt mellem gode mennesker, indtil Gud indgiver Dem, hvad De bør gøre. Jeg skal give Dem et brev med til en af de ledige søstre, som er min gode ven."

"Ja, De *vil* nu have mig omvendt," sagde fru Dannemand smilende. "Men jeg tror ikke, det nytter. Og så kunne jeg jo i grunden lige så godt blive her."

"Nej," sagde madam Brandt og tog sig til hjertet i det samme … "der er nu noget eget ved luften i Christiansfeld; det er et godt sted, når man har tabt sig selv. O, hvor ville jeg gerne

kunne hjælpe Dem bedre! De stakkels moder, som vil blive skilt fra nogle af Deres børn, hvordan det så går. Når jeg tænker på det barn, jeg bærer under mit hjerte ..."

"Ja," sagde fru Dannemand og så forundret på hende ... "hvor kan De dog tage det så roligt? Jeg plejede altid at være i et frygteligt oprør, når tiden nærmede sig ... tænk blot på, at man giver sådan en stakkel livet, og så var det måske bedre for det, at det var død i moders liv. Men De er lykkelig, De sætter naturligvis alting i Guds hånd og nærer ingen forfængelige ønsker."

"Det vil jeg ikke sige," sagde madam Brandt. "Jeg ville så gerne, at det skulle være en dreng, og at han skulle blive en from Herrens tjener. Men Guds vilje ske."

De skiltes så kærligt fra hinanden, som om de virkelig var to søstre, og de tabte ikke hinanden af syne. Det glædede fru Dannemand oprigtigt, da hun senere hørte, at madam Brandt virkelig havde født en søn. Og mange år efter, da hun selv var en gammel kone, fik hun lejlighed til at mindes dette møde med den yndigste og mildeste kvinde, hun nogen sinde havde truffet på ... da Louise Brandts ønske i fuldeste mål gik i opfyldelse, og denne hendes søn, Carl Joakim Brandt, blev præst ved Vartov kirke.

– – Afskeden fra forældrene greb fru Dannemand dybt. Moderen sad ganske stille og rokkede med hovedet i sine hænder; selv faderen havde møje med at skjule sin bevægelse.

"Barn," sagde han og lagde sin hånd velsignende på hendes hoved, "selv om du slipper Gud, så slipper han dog ikke dig. Om du går til Verdens yderste ende, om du synker i den dybeste

synd, han vil dog være dig nær. Tænk på, at her sidder en gammel mand og beder for dig til sin sidste stund."

Endnu på tærsklen vendte fru Dannemand sig og så tilbage over den fattige stue. Moderen havde øjensynlig et af sine anfald og var "blevet borte". Faderen sad med foldede hænder og bøjet hoved, hensunken i bøn.

"Mon jeg nogen sinde skal gense dem?" sagde hun til sig selv. "Jeg får dem aldrig mere at se."

Og sådan gik det. Moderen døde kort efter, og faderen fulgte hende i 1821 til den sidste hvile på Svendborg kirkegård, hvor hans grav endnu er at se.

Hvor rystet fru Dannemand end var over gensynet med forældrene og afskeden fra dem, følte hun det dog som en befrielse, da hun atter kørte ud ad vejen til Odense og det sidste af de røde tage svandt for hendes blik. Dette hendes første møde med en oprigtig, enfoldig kristendom havde bragt uro i hendes sjæl; denne mystiske kraft, der ganske kunne henrive mennesker og omforme dem i sit billede, forfærdede hende, og den opdagelse, at noget i hende selv mod hendes vilje havde draget hende til den herrnhutiske menighed, fyldte hende med uhygge.

"Hvis jeg var blevet der længere," sagde hun til sig selv, "så er det ikke godt at vide, hvad der kunne være sket. Så ene og forladt jeg er, så nedtrykt over min synd, så fortvivlet over fremtiden, ville jeg sikkert have overgivet mig tilsidst. Madam Brandts kærlige overtalelser og stakkels faders gribende sorg? Og jeg ville aldrig have kunnet føle mig lykkelig imellem mennesker, for hvem dette liv ikke har noget værd; jeg er til

mode, som kom jeg fra en skummel, råkold kælder ud i dagens lys ..."

Hun tog det brev frem, som Louise Brandt ved afskeden havde givet hende. "Inger Catharina Arboe" stod der; og fru Dannemand gemte igen brevet på sit bryst og smilte bittert.

"Det skulle gå hårdt til, før jeg gjorde brug af det brev," sagde hun til sig selv. "Hvad skulle jeg på Christiansfeld? Jeg har fået nok af "Jesu familie" og jeg vil dog hellere handle selv, end at der atter skulle kastes lod om min skæbne. Og jeg er vis på, at loddet nok skulle blive det samme; gav jeg blot menigheden mine penge, så ville søsterkærligheden sikkert blive betydelig køligere."

Og da hun kom til Odense slog hun sig til ro på gæstgivergården for at overveje, hvilken beslutning hun skulle tage.

Hun skrev først til jomfru Hansen og bad hende i al hemmelighed lade hende vide, om børnene havde det godt, og hvordan kongen var sindet. "Og," tilføjede hun, "jeg beder Dem indtrængende gå flittigt til madam Severinsen og forvisse Dem om, at den lille navnløse stakkel intet savner. Jeg afventer her i Odense Deres svar og skal derefter underrette Dem om, hvor Deres brev kan nå mig."

Fire dage senere modtog hun følgende svar fra jomfru Hansen.

> "Gud ske lov, at vi endelig fik brev fra Deres Nåde, at De er i live og har det vel, jeg har gået i stor angest, og om jeg havde vovet det, skulle jeg gerne have vist brevet til Hans Majestæt, som sikkert nok er vred, men dog endnu mere bedrøvet i uvisheden om Deres skæbne. De kære små har

det ret vel, dog er jo nu Louise, det velsignede barn, så stor, at hun forstår mere end man tænker, hun gør sære spørgsmål og græder i smug, jeg tror hun føler, at der sker hende en uret ved at hun er moderløs, og hun sidder mere hen i tanker end godt er for hendes år. Hans Majestæts helbred volder mig bekymring, han er lidet glad og ser stundom helt affældig ud, Gud vende det til det bedste, at vi atter må se nådigfruen imellem os, det ønsker vi nok alle, selv om nogle af os for værdighedens skyld giver os mine af intet at savne. Hos barnet har jeg været og har derom mærkelige efterretninger; da jeg sidst var hos madam Severinsen, som er en skikkelig kone, havde generalmajor Bülow været det for at forhøre til barnet, hvad nu det end kan betyde? Jeg tænkte straks, at Hans Majestæt ville i sin godhed drage omsorg også for denne faderløse, men jeg anede langtfra ikke, hvilke hans planer var. For da jeg nu i går atter ville høre til barnet, erfor jeg til min glæde og bestyrtelse, at faderen havde været dér og hentet den små, som han efter hvad han sagde ville anerkende som sin søn. Hr. greven var, efter hvad mad. Severinsen berettede, mærkeligt forknyt og ligesom han ikke gjorde dette af fri vilje, hvorfor jeg tænker mig, at Hans Majestæt har befalet ham at opfylde sin naturlige pligt, som jeg ved vil lette en byrde også af nådigfruens sjæl ..." osv., osv.

Fru Dannemand lod brevet synke og drog et dybt suk. Ja, dette væltede en byrde af hendes sjæl ... så tung, at hun følte, hun aldrig ville have kunnet bære den frem gennem årene. Før eller senere ville samvittigheden have tvunget hende til at tage

barnet til sig, for bestandig ville det have spærret hende ude fra lykken; at vide dette smertens barn i faderens varetægt var at blive givet tilbage til livet og håbet.

Et øjeblik tænkte fru Dannemand på at vende tilbage til København. Hun følte kraft nu til at tiltvinge sig det, som kongen havde nægtet hende af nåde. "Jeg har handlet som en dåre," tænkte hun, "jeg har tryglet og tigget om det, som var min soleklare ret. Hvis jeg sætter mig i mit eget hus, ved mine egne børns seng, da gad jeg nok se, om kongen vil vove at jage mig bort. Han kan undlade at elske mig, han kan ophøre at understøtte mig, men hvordan skulle han kunne nægte mig ret til at opfylde en moders pligter?"

Hun var ganske oplivet ved tanken og ærgrede sig over, at hun var flygtet så fejt. Og alligevel førte hun ikke sin beslutning igennem. Der var noget i hende, som holdt hende tilbage ... noget, hun ikke kunne gøre sig rede for, hvad var. Dunkelt følte hun, at hun på sin planløse omflakken forfulgte et mål, hun ikke kendte, at hun endnu ikke havde fuldbyrdet sin mission ... at hun slet ikke kunne fatte en beslutning, fordi hun førtes af en skæbne, der var stærkere end hun selv.

Og så rejste hun mod vest, videre ud i verden, uden mål og med ...

I Fredericia havde hun en lille oplevelse, der berørte hende yderst pinligt. Da hun gik gennem byen, fik hun pludselig en følelse af, at nogen fulgte efter hende. Hun vendte sig hurtigt og stod overfor major von Cruse. Han hilste overdrevent ærbødigt og nærmede sig med et slesk smil for at tiltale hende; men i et kort nu havde hun set et så hadefuldt glimt i hans blik, at hun blev grebet af afsky og forfærdelse; hun flygtede ned ad

gaden i fuldt løb, og da hun åndeløs kom til gæstgivergården gav hun sig hverken tid til at hvile eller spise; hun bestilte straks postheste, og hun drog ikke vejret frit, før hun havde fæstningens volde bag sig ...

Hun kørte sydpå, og da hun nåede Kolding, overnattede hun. Den næste morgen kørte hun videre mod syd; det var en strålende klar sommerdag, og fru Dannemand var just i en sådan stemning, at naturens skønhed virkede lægende på hendes sind. Vejen drog sig op og ned over bakker; snart gemte den sig mellem tætte, levende hegn, hvor blanke sorte hyldeklaser og røde hyben skinnede mellem ville æbler og slåenbær; snart åbnede hegnene sig for venlige, blomsterrige haver ... og pludselig skiltes bakken, en vid udsigt bredte sig for hendes blik, og Skamlingsbanken kuplede sig op i det fjerne ...

"Hvor her er kønt," tænkte fru Dannemand, "langt smukkere og friere end i Sorø, hvor naturen tager en så tæt i sin favn, at man somme tider føler det, som om man skulle kvæles; her kunne jeg have lyst til at bo."

Og hun spurgte og spurgte den snaksomme kusk, der måtte sige hende navnet på hver højde og hver gård.

Da, just som de nåede en bakketop, lå med ét en smilende idyl udbredt foran dem: en hel lille by af lave hvide huse med røde tegltage, i snorlige rækker mellem grønne løvkupler ... en lille koloni, der gjorde et hjemligt dragende indtryk på hende, fordi det trods al sin lyse skønhed mindede hende om Nyboder.

"Nej men se dog," udbrød hun ... "hvad er dog det?"

"Holla," sagde kusken og halede i tømmerne ... "ja, det er jo dette her Christiansfeld, de kalder det ... det skal jo være sådan li'som et slags kloster ..."

"Christiansfeld?" spurgte fru Dannemand forundret. "Nej, men er *det* Christiansfeld?"

Og hun følte sig på én gang næsten uhyggelig til mode; for så var hun altså kommet her alligevel, skønt hun slet ikke havde villet det! Dette var virkelig som en skæbne, det ikke nyttede at stampe imod; og da fru Dannemand havde fået at vide, at byen havde en gæstgivergård, tog hun derind og sendte vognen tilbage.

"Her vil jeg blive en tid," tænkte hun. "Jeg behøver jo slet ikke at have noget med menigheden at gøre; men her er kønt og stille, og et eller andet sted skal jeg dog bo."

Hun skrev straks et par ord til jomfru Hansen for at underrette hende om sit opholdssted, og resten af dagen spadserede hun ene rundt i den fredelige dal, hvor engang krongodset Tyrstrupgaard havde ligget, indtil gudsfornægteren Struensee omsider skaffede de forfulgte herrnhuter dette fristed for verdens larm.

Alt dette fortalte en ung kvinde hende, som hun hen ad aften traf på kirkegården uden for byen ... en kirkegård, der var ejendommelig som alt andet her: med små, ganske ens marmorplader på hver grav, og et eneste simpelt navn ristet deri. Det var en venlig, stilfærdig kvinde, der i meget mindede fru Dannemand om Louise Brandt; hun var åbenbart en af de ledige søstre ... sortklædt, og med hovedet dækket af en lille hvid kappe, firkantet og kruset, med lange blegrøde bånd.

"Her er dejligt," sagde fru Dannemand. "Der faldt sådan en ro over mig, straks jeg kom hertil. Men i længden kunne jeg ikke holde det ud ..."

"Og hvorfor ikke?" sagde søsteren blidt.

"Nej," sagde fru Dannemand … "det er dog så ens og trist. Det ene hus som det andet, den ene gade som den anden … om det så er træerne, ser de ud, som om de ikke turde vokse uden efter mål. Hvordan kan De dog holde det ud? For naturligvis lever De også efter en snor, beder og synger og våger og faster efter kommando som soldater i en armé … ja, jeg har set noget til herrnhuterne, før jeg kom hertil, og jeg ved, jeg kunne ikke holde det ud. Er *det* liv? Tænk, at blive gammel og ikke at have et minde …"

"Men et håb," sagde søsteren … "en vished. Tænk at blive gammel og vide, at man vil blive sået her på gudsageren for en dag at skyde op i en herligere vækst og sætte frugt …"

"Jeg forstår det ikke," sagde fru Dannemand heftigt … "det må dog være en løjerlig religion. Hvad er det, der gør dem alle så glade og tålmodige? Jeg kunne forstå det, når man var gammel, og livet ikke havde mere at byde. Men De, som er så ung …"

"Det er slet ikke nogen religion," sagde søsteren. "Vi prøver blot på at leve, som Jesu første disciple gjorde det, i kærlighed til hverandre. Tror De ikke nok, man kan blive glad af det?"

"Ja, men De må dog have en lære, en tro … er herrnhuterne da ikke en sekt?"

"Nej, vi er bare kristne. Der er både lutheranere og reformerte og biskoppelige imellem os … katolikker også, hvis De vil. Hver kan have den lære, han vil, når han blot lever efter Jesu eksempel …"

"Hvorfor kalder De Dem herrnhuter?"

"*Unter des Herrn Hut – auf des Herrn Hut.* I Herrens varetægt, på Herrens post. Det er vort valgsprog, og så har vi taget vort navn derefter."

"Det er smukt," sagde fru Dannemand tankefuldt. "Ved De, at jeg egentlig ville have været hertil? Men så ville jeg alligevel ikke ... og nu sidder jeg her, næsten som en flue i edderkoppens spind."

"Det var ikke noget smukt billede," sagde søsteren. "Hvorfor ikke som en bi i blomstens bæger? Guds honning dufter sødt og drager mange vingede skabninger til sig. Men så tager De vel bort igen."

"Jeg ved det ikke," sagde fru Dannemand heftigt. "Jeg ved ingen ting."

"Søster," sagde den anden mildt og lagde sin hånd på hendes arm. "De bærer på en sorg; måske kunne jeg være Dem til trøst."

"Ja," sagde fru Dannemand bittert og rejste sig. "Trække lod om min skæbne og lukke mig ned i en æske, hvor jeg ikke kan få luft. Nej, jeg er endnu for stærk og ung til at opgive lykken; den kamp, jeg har at kæmpe, kan De ikke hjælpe mig med."

"Kære søster ... Så meget ser jeg, at De har en kamp at kæmpe med Dem selv. De er ikke lykkelig."

"Hvorfor kalder De mig søster?" udbrød fru Dannemand heftigt. "Hvorfor spørger De mig ikke først, hvem jeg er? Jeg er fru Dannemand."

"Fru Dannemand," sagde søsteren forundret og rejste sig. "Så beder jeg Deres Nåde undskylde; det har været langt fra min tanke at ville krænke Dem med upassende fortrolighed."

Fru Dannemand stirrede et øjeblik på hende; så brast hun i gråd.

"Å, hvorfor vil De dog drive spot med mig? Synes De ikke, jeg er ulykkelig nok? Forstødt af kongen, fordrevet fra mit hjem,

skilt fra mine børn ... og tror De ikke, jeg ved, at en kvinde som De må ringeagte mig af Deres ganske hjerte ..."

Men nu drog søsteren hende ned på bænken og talte så forstandige og milde ord til hende, at der igen faldt ro over hendes sind. Længe sad de og talte, og da de rejste sig, havde fru Dannemand åbenbaret sin nye veninde alt. Arm i arm fulgtes de ned imod den lille by, hvor de mødte alle opdragelsesanstaltens unge piger, der to og to kom vandrende tilbage fra deres aftentur til Christinenruhe park.

"Se," sagde søsteren ... "alle disse børn er kommet hertil fra alle verdens kanter; der er ikke et land i Europa, uden at det har sendt et lam til vor hjord; fra Vestindien og Surinam har vore missionærer sendt deres sønner og døtre til os, for at vi skal lede dem på den første, vanskelige vej ud i livet. Tror De, vi øver vold imod deres sjæle? Kære, de drager næsten alle deres vej herfra for at leve deres liv i verden, blandt alle disse er der måske ikke én, som bliver iblandt os som vor søster. Gør som de ... bliv her, til De har fundet fred i Deres sjæl, og drag så ud for at kæmpe for det, De kalder lykke. Gud er overalt."

"Hvad er Deres navn?" spurgte fru Dannemand, da de skiltes.

"Inger Cathrine Arboe," sagde søsteren. "Men de kalder mig søster Inger."

"Ja se nu," sagde fru Dannemand ... "er det ikke, som om nettet drager sig sammen om mig? Just Dem var det, jeg skulle søge her, og nu har jeg fundet Dem, skønt jeg ikke ville. Kender De Louise Brandt? Her er et brev, hun bad mig give Dem, når jeg kom hertil."

Søster Inger læste brevet og havde møje med at skjule sin bevægelse.

"Ja," sagde hun, "det ser ud, som om Gud havde sin hensigt med de underlige veje, han har ført Dem ad. Bed til ham, hvis De kan ... jeg skal bede for Dem. De står nu på en skillevej, og De bør ikke gøre et skridt, før De er klar over Deres mål."

Fru Dannemand følte det virkelig, som om nettet drog sig sammen om hende ... tættere og tættere drog det sig sammen for hver dag. Søster Inger kom allerede til hende den næste morgen og førte hende ind i søsterhuset, hvor hun blev modtaget med den ligefremme hjertelighed, som syntes at være disse menneskers naturlige væsen. Hun overværede deres gudstjeneste, hun deltog i deres store høstfest, da menighedssalen var smykket med alle sensommerens duftløse blomster, mens luften var mættet med dampene fra røgelseskarrene, og den skønneste musik, hun havde hørt, bruste hen over alle de hvide, krusede kapper, hvis bånd ved deres farve angav om hver enkelt var novice eller søster, enke eller hustru. Hun sad på forhøjningen langs vinduerne i søstrenes festsal, da børnene blev overhørte, og hun havde lange samtaler, både med de ledige søstre, Anna Margrethe Richter, som var deres forstanderinde, og Chr. Ferdinand Wunderling, menighedens præst. Al den venlighed, hun mødte, rørte hende dybt; hun forstod, hvor ringe vægt disse mennesker virkelig måtte lægge på jordelivet, siden de så ligefremt og uforbeholdent optog en synderinde, en konges utro mætresse, i deres samfund.

Men det gik hende her som i Svendborg, kun i endnu højere grad. Jo stærkere hun droges, des mere frastødtes hun, og hun var bestandig på sin post. Hun så klart, at hun aldrig kunne finde nogen lykke i dette selvfornægtende, ensformige liv, og

hun følte dets skønhed og harmoni som en fristelse og en fare, hun måtte undfly, før det blev for sent. Hun lagde mærke til, hvor stor forskel i det ydre der end var mellem alle disse kvinder, så var de dog i deres væsen og tanker af samme præg. Det var et smukt præg ganske vist, men det oprørte hende dog således at se personlighederne blive udviskede; hun tænkte, at dette samfund var som en smeltedigel, hvor metallet blev udrenset for alt uædelt og formet uden lyde; men så ville hun dog hellere bevare sig selv, som hun var, med fejl og slakker, men i sit eget billede …

En sådan rædsel fik hun efterhånden for dette ensartede, dødlignende, at det næsten var hende en lise en dag at overraske to af brødrene i en grov overtrædelse. Hun havde med søster Inger været gennem den bygning, hvor drengene opdroges, da de i en af salene fandt to af brødrene i færd med at spille kort. De to brødre blev ildrøde i hovederne og søgte at skjule kortene for de indtrædendes blik, og søster Inger blev så bedrøvet over det, hun havde set, at hun på resten af sin vandring ikke sagde et ord.

Men fru Dannemand kunne ikke andet end drage et befrielsens suk. Hvor velgørende virkede det ikke på hende at se, at disse var dog også mennesker … også her kunne noget uventet ske, som sprængte fromhedens spændetrøje. Men hun skjulte sin munterhed for ikke at gøre søster Inger ondt …

Søster Inger gjorde alt for at holde fru Dannemand fast og optage hendes tanker. Hun ejede et spinet, og i flere måneder arbejdede hun daglig flere timer for at lære sin gæst at spille de simple melodier, hun kunne selv. Og fru Dannemand følte sig meget oplivet derved.

Men efterhånden fik hun uro på sig; hun følte, at hun ikke i længden kunne bevare et godt forhold til søstrene, hvis hun ikke kom dem i møde og i det mindste gjorde et forsøg på at tilegne sig deres tankegang, og at hun ikke ville det, var hendes faste beslutning.

Dertil kom, at hun ikke havde modtaget noget svar på sit brev til jomfru Hansen. Jo længere tid der gik, des mere ængstelig blev hun for, at der kunne være noget i vejen med børnene.

I begyndelsen af 1817 tog hun da en kærlig afsked med sine Christiansfeld venner og rejste til Sjælland igen.

44. Forsoningen

Fru Dannemand rejste lige til Sorø, hvor hun tog ind i sit gamle hus i Søgaden; hun fornyede lejemålet på huset indtil 1823 og indrettede sig i det hele taget på at blive her i længere tid. Hun var træt af at flakke rundt; hun forstod, at hun i virkeligheden kun flygtede for sig selv, for ufreden i sit eget hjerte; hun måtte hellere straks træde ansigt til ansigt med fjenden og kæmpe sin kamp ud. Dunkelt følte hun, at det var ikke kongens strenghed, der skilte hende fra hjemmet, ikke det fejltrin, hun havde gjort sig skyldig i, ikke nogen ubøjelig skæbne. Det var splittelsen i hendes eget væsen; så snart hun havde fundet sig selv igen, ville hun også finde sine børn og sin ven på ny.

Og nu, da hun ikke længere havde brødremenigheden så nær på livet, nu mistede alt det, som i dens stærke, fordringsfulde religiøsitet havde frastødt hende, ganske sin magt, og kun det dragende blev tilbage. Hun huskede hvert ord, som både Louise Brandt og Inger Arboe havde talt til hende, hun forstod først nu ret deres betydning, og i lyset fra disse to fromme, harmoniske personligheder så hun fejlene i sit eget væsen, sammenhængen i sin skæbne, klarere end før. Hun fordybede sig i sig selv, omsmeltedes umærkeligt, og blev i ensomheden den stilfærdige, milde kvinde, hun efter sine naturlige anlæg burde være.

Og hun fik ensomhed nok. Gehejmeråd von Urne besøgte hende af og til og fyldte hendes øren med sin tomme sladder; men han begyndte at blive gammel nu og skrantede, han trodsede affældigheden ved endnu mere at forcere sit letfærdigt-galante væsen, og da han i fru Dannemands

forandrede stemning ikke fandt nogen sangbund for sin skæmt, trak han sig mere og mere tilbage.

Den unge Wolff kom af og til og afgjorde på sin knappe, rolige måde de nødvendigste forretninger; derudover sagde han aldrig et ord … kun hans øjne talte deres stumme sprog om en hengivenhed og trofasthed, der rørte fru Dannemand dybt.

Men det eneste, som egentlig kunne sætte hendes sind i bevægelse, var brevene fra jomfru Hansen; de fortalte altid om det samme: at børnene havde det godt, men at der vedblev at være noget underligt forknyt og nedtrykt over den lille Louises væsen, og at kongen stadig skrantede, så at det var let at se, hvor ulykkelig han følte sig over forholdene, som de var. Fru Dannemand følte tungt, hvilket ansvar hun havde pådraget sig … At det var for hendes brøde, kongen og børnene led. Men hvor kunne det alligevel andet end glæde hende og give hende håb? Hun var dog altså ikke glemt, hendes plads stod tom, og den dag, hun var i stand til virkelig at udfylde den, ville blive en glædesdag også for de andre …

Så tilbragte hun sine dage stille ved bog og nål, eller hun spillede på det spinet, som Wolff havde skaffet hende fra København. Og da foråret oprandt, tilbragte hun næsten alle sine dage ude i naturen. Skovene blev hende for trange; men Wolff skaffede hende en båd, i hvilken hun i sommerdagene roede rundt langs de skovklædte kyster. Snart opdagede hun Bøgholm, den lille bakkede ø ved siden af Parnas. Den var dengang langt mere velholdt end nu; fra Christian den Syvendes første tid var der endnu lysthuse og blomsterrige anlæg; fru Dannemand fik de noget forfaldne gange istandsat, og til sin yndlingsplads valgte hun en gammel knudret eg nede

ved bådebroen; dér havde Christian Reventlow og Johan v. Bülow, dengang de studerede ved akademiet, anbragt solide trappetrin, så at man uden vanskelighed kunne bestige træets top. Deroppe sad hun da og læste eller drømte; og ofte, når hun så en båd komme glidende hen over søens flade, greb hun sig i at tænke: Mon den skulle bringe bud til mig? Mon det endelig skulle være befrielsens time, der slår? For hun var jo stillet ganske som en skibbruden, der ikke ved egen kraft kan forlade sin øde ø, men som i håb og frygt spejder efter hvert sejl, der hæver sig over horisonten.

Men efterhånden som sommeren skred frem, blev der mindre og mindre uro i hendes forventning, ja hun ønskede somme tider, at der endnu måtte være en rum tid til udfrielsens stund. For hun følte, at når hun omsider atter indtog den plads, hun havde forspildt, da måtte det være for bestandigt; hun tålte ikke endnu engang at blive skuffet og forstødt. Og hun forstod meget vel, at just i ensomheden med dens kampe og de krav, den stillede til hendes herredømme over sig selv, just dér fuldbyrdedes langsomt den forvandling af hendes inderste væsen, som skulle sikre hende en varig lykke. Hun lutredes og styrkedes under denne venten, hendes lunefuldhed og afhængighed af øjeblikkets lyst løb sig træt imod den uoverstigelige mur; og af hendes trodsige egenkærlighed voksede umærkeligt en virkelig varm følelse for hendes kære, og en dyb og ægte trang til at kunne vie resten af sit liv til deres vel.

En dag sidst i juli overraskedes hun ved et besøg af amtmanden, den senere statsminister Poul Christian Stemann. Han havde allerede på den tid begyndt at få en ikke ringe indflydelse på Frederik den Sjette; efter krigen var han nær

blevet finansminister, men det strandede på den uvilje, kongen personlig nærede mod den myndige og dybt ejendommelige mand. Men hans fremragende økonomiske indsigt skaffede ham efterhånden kongens øre, og under de idelige vanskeligheder med pengevæsenets ordning blev han ofte spurgt til råds; netop nu skulle han til København for at konferere med kongen vedrørende rigsbankens omdannelse til nationalbank.

Fru Dannemand blev temmelig urolig over hans besøg; hun kunne jo ikke tænke sig andet, end at han bragte hende bud fra kongen, og hans holdning var så reserveret, at hans ærinde næppe kunne være af nogen behagelig art. Da han tog plads uden at gøre noget tegn til at ville indlede en samtale, men kun rømmede sig og så forskende på hende med sit klare, gennemtrængende blik, kom der sådan en angst over hende, at hun udbrød:

"Hr. amtmand, hvis De kommer fra kongen ... og jeg kan se på Dem, at De ikke har noget godt at sige ... jeg beder Dem: sig mig det kun straks. Jeg er forberedt på det værste."

"Nej," sagde Stemann, "jeg kommer ikke fra kongen, men jeg rejser til ham i morgen. Har De nogen meddelelse, som De ønsker, jeg skal overbringe Hans Majestæt?"

"Men, hr. amtmand," sagde hun forvirret. "Jeg kender Dem jo aldeles ikke; hvordan kommer De dog i tanker om ..."

"Ja," sagde Stemann og smilte for første gang, "jeg er en påtrængende én, hvad? Jo, sig De det bare, genér Dem ikke. Gid pokker havde den monsieur Wolff, for det er naturligvis ham, der har rodet mig ind i dette her. Han har sat sig i hovedet, at jeg skulle gøre mig til nar ved at rage mig ind i noget, der ikke

kommer mig ved, ikke i mindste måde. Men der er altså ikke noget, De ønsker?"

"Er det hr. Wolff?" sagde fru Dannemand rødmende. "Hr. Wolff er virkelig alt for god."

"Ja," sagde Stemann, "det er han. De skulle ikke have lagt mærke til, at De dér har gjort en smuk erobring, he? Nu har denne satte unge mand fået den bizarre idé, at fruen skulle nære det ønske at skifte opholdssted, og at det ville være formålstjenligt, om f. eks. jeg devoverede mig og bragte sagen på bane for Hans Majestæt. Det ville sikkert blive et overmåde utaknemmeligt stykke arbejde, og det glæder mig oprigtigt, at den unge fusentast har taget fejl."

"Kære hr. amtmand!" sagde fru Dannemand bevæget over den hjertelighed, der skinnede frem gennem hans tilsyneladende barskhed. "Jeg ved virkelig ikke, hvordan jeg skal takke Dem. Hvis sagen blev forebragt Hans Majestæt ... sådan at kongen ikke fik det indtryk, at jeg ville påtrænge mig ham i utålmodighed ... det ville gøre mig så lykkelig. Men det ville jo være en venlighed så stor ..."

"Å, jeg be'r," sagde Stemann tørt. "Jeg nærer stor hengivenhed for Hans Majestæt, og han har rigtig skæmmet sig, vil jeg sige Dem. Han trænger til en, der kan være lidt god ved ham. Ja, så anbefaler jeg mig ... *à revoir*, madame."

Og uden videre forklaring gik Stemann strunk og værdig. Fru Dannemand stod ved vinduet og så ham gå ned ad gaden med den brede, runde hage stramt trukket tilbage bag den høje, broderede krave; han hilste formelt til vinduet, idet han gik forbi.

Hun var ganske fortumlet over denne uventede tildragelse; det var aldrig faldet hende ind, at andre kunne lægge sig imellem, og hun var egentlig lidt bange for, at sådan som kongen var, ville det kun forværre hendes sag. Men så ville hun dog engang få at vide, hvordan kongen var sindet … og selv om kongen i første øjeblik blev vred, ville han dog blive nødt til at tænke over sagen; det kunne netop ligne ham at bruse op og være urimelig og så bagefter sone det ved dobbelt godhed.

I stor spænding ventede hun på Stemanns tilbagekomst; og da han nogle dage senere indfandt sig, spejdede hun ængsteligt i hans ansigt for at læse resultatet i hans miner. Men han var stiv og tilknappet som sidst, satte sig rolig til rette og begyndte at fortælle løst og fast om sine ligegyldige oplevelser på rejsen. Fru Dannemand begyndte at tro, at han ville have hende til bedste, og hun udbrød utålmodigt:

"Men det er virkelig slet ikke smukt af Dem, hr. amtmand; De sidder jo og leger med mig som katten med musen. Hvad sagde Hans Majestæt?"

"Å," sagde Stemann, og der skød et skælmsk blik frem i hans øjne. "Hans Majestæt var overordentlig nådig. Det vil sige, først fik jeg kancellipræsident Kaas til at nærme sig fæstningen med parlamentærflag … eller eventuelt skyde en breche i muren, så at mit skyts kunne gøre større virkning. Og ved De, hvad Hans Majestæt behagede at bemærke?"

"Jeg tror, jeg kan gætte det," sagde fru Dannemand smilende; Stemann tog sagen så hyggeligt og lunt, at hun sad og blev i helt godt humør. Og hun tilføjede, efterlignende kongens stemme: "Jeg tror, dælen ri'er Dem! Var det ikke sådan noget lignende, hr. amtmand?"

"Jo," sagde Stemann og lo lydløst, "det var nøjagtig Hans Majestæts ord. Og han tilføjede: Er *det* kanske en sag, der angår Kancelliet? Hvorefter jeg, der stod hos, rykkede stakkels Kaas til undsætning. Deres Majestæt har ganske ret, sagde jeg, denne sag er kancelliet ganske uvedkommende, den sorterer nærmest under Sorø amt. Tør jeg allerunderdanigst anmode Deres Majestæt om at resolvere over den?"

"Og hvad svarede kongen?"

"Han gloede på mig, som om han ville æde mig," sagde Stemann. "Og så bad han mig gå Fanden i vold. Men hvad mener nu De?"

"Jeg mener, det er gode tegn," sagde fru Dannemand. "Når Hans Majestæt bliver vred, er han gerne utilfreds med sig selv. Jeg takker Dem hjerteligt, hr. amtmand, nu vil ventetiden falde mig lettere. Kongen er så god, han kalder nok på mig, når han mener, det er tid."

"Sikkert," sagde Stemann. "Jeg har allerede taget mine varsler. Ved De, at Wolff har søgt om sin afsked? Han vil til København, den strik ... og jeg forstår ham rigtig godt. De er en brav og tapper lille kone; det er en fornøjelse at være Dem til nytte; De kan befale over mig. Kun, hm ... jeg føler egentlig ikke nogen trang til atter at bringe sagen frem for Hans Majestæt i øjeblikket. Jeg anbefaler mig."

Da han var gået, gik fru Dannemand smånynnende om i stuen og tænkte på, hvor gode disse mennesker var imod hende ... disse fremmede mennesker, som hun aldrig havde gjort noget godt, og som ikke kunne vente sig nogen fordel af at hjælpe hende. Kaas og Stemann ... men det var naturligvis for kongens skyld. Så havde han virkelig lidt så meget ved hendes

utroskab, den stakkels Frederik, at hans tro mænd fik medfølelse med ham og søgte at genrejse hans huslykke selv mod hans vilje …

Og den unge Wolff, som ville til København … fru Dannemand afviste med ubehag tanken om, at der virkelig skulle være noget erotisk i den hengivenhed, hun fra deres første møde havde læst i hans blik. Men det var naturligvis også kun Stemanns spøg. Wolff havde fattet medlidenhed med hendes ulykke, han ønskede at være hende til nytte … mente måske også, at han ved hendes hjælp kunne komme til vejrs, ung og ukendt som han var. Og hun skulle sandelig ikke glemme ham; når hun atter var befæstet i kongens gunst, skulle hun lønne ham rundeligt for hans troskab …

Den næste formiddag, fredag den 1. august, da hun gik ud ad Slagelsevejen for at trække frisk luft, kom pludselig en kortege af vogne buldrende over Kongebroen, så hun næppe fik tid til at komme til side; da den forreste vogn fo'r forbi, så hun et glimt af et blegt, udtæret ansigt, der et øjeblik pressedes mod ruden, og hun genkendte kongen i samme nu.

Et øjeblik fo'r den tanke gennem hende, om kongen skulle være kommet for at hente hende. Men endnu inden hun havde gjort sig det klart, hvor latterlig denne tanke var, fik hun i næste vogn øje på et venligt, blegt, lidende kvindeansigt, og to unge, friske pigeansigter bag det. Hun forstod da, at dronningen og prinsesserne var med, og det gik hende som et sting gennem hjertet; thi så gik rejsen sikkert langt, og det kunne vare længe, før en forsoning mellem hende og kongen ville blive mulig. Så forstemt blev hun, at hun opgav sin udflugt og vendte hjem. Mismodig og urolig søgte hun at adsprede sine tanker ved

arbejde, men forgæves. Hun kunne ikke forvinde skuffelsen, og hun kunne ikke glemme, hvor dårlig hendes stakkels Frederik havde set ud. Hun tænkte et øjeblik på at sende bud efter Wolff for at få at vide, hvor kongen skulle hen; men så blev gehejmeråd von Urne meldt; og for engangs skyld var han virkelig velkommen.

Han blev svagere og svagere til bens, den gamle hofmand, og i dag var han så forknyt, at det rigtig gjorde hende ondt for ham. Det var datteren, Frederikke, der voldte ham bekymring; hun fik hyppigere og hyppigere nervøse anfald, og der var tale om, at hun nu måtte trække sig tilbage til Vallø, hvor hun var stiftdame.

Men lidt efter lidt blev den gamle livligere og krammede ud al den sladder, han havde i sin pose. Han levede jo med hele sin sjæl derinde i hoffets intrigemættede luft og snappede efter hver lille nyhed derinde fra, som en fisk på land efter ilt til sine vansmægtende gæller.

"Vil De tænke Dem, min nådige," sagde han, "i år slår det næsten alt sammen fejl i de kongelige haver. Ja, gamle Mansa fra Fredensborg er jo flink, han sendte fersken til taflet allerede den 14. juni, jeg be'r Dem! Men asparges ... fem rigsdaler og tre skilling for et hundrede, og så måtte dronningen selv købe dem ude på Glacieholm! Og kongen kan jo ikke engang tåle at spise dem ... naturligvis forkølede han sig, da fangerne stak ild på Børnehuset, for det har De vel hørt, min nådige? Hans Majestæt stod dér og så på det hele midt i plaskregnen ... så er den gode Bülow klogere; han havde indrettet sig en menage i et hus, hvor han kunne se det hele og have cognacsflasken ved hånden, ha, ha ... Men à propos, ved De, at majestæterne rejste herigennem i

dag? Jeg stod hos, da Stemann gjorde honnør, og det behagede på min ære Hans Majestæt at række mig hånden! Et slet tegn, min nådige, et grumme slet tegn! Hunden er blevet gammel, og man frygter ikke mere, at den skal bide ..."

"Hvor gik rejsen hen?" spurgte fru Dannemand. "Ved De, om kongen bliver længe borte?"

"Oh!" sagde gehejmeråden og klippede polisk med øjnene, "det lille hjerte længes, madame? Berolige Dem, det er kun en lille inspektionsrejse gennem det slesvigske til vort nye, dyrekøbte kronland Lauenburg ... en månedstid eller så. Men hvor horribel så Hans Majestæt ikke ud! Han havde en lille flaske på sig og måtte styrke sig, mens han beærede os med sin nærværelse ... rhum, madame, gammel rhum! Min næse sagde mig det ... det kan da også umuligt være gavnligt for hans zarte konstitution."

Fru Dannemand hørte utålmodigt på hans snak, mens hendes tanker var langt borte ... fulgte kongen på hans møjsomme rejse mod syd, opsøgte børnene, der nu var ene på Toldbodvejen, ene med den trofaste jomfru Hansen. Og en måned ville kongen blive borte, en hel måned. En lejlighed, der måske aldrig ville komme igen ...

Mens von Urne snakkede og snakkede, bed en dristig beslutning sig fastere og fastere i hendes sind. Hun ville udnytte kongens fraværelse til at sætte sig fast på ny i sit hjem. Ikke tage stuerne i besiddelse blot, ikke alene på ny tage styret i det hus, der dog var hendes eje. Men leve sig sammen med det på ny, gengive hjemmet sit præg, gøre sig uundværlig dér, genvinde først og fremmest børnenes kærlighed og fortrolighed. Og når da kongen vendte tilbage, skulle han finde

alting hyggeligt og venligt … så hyggeligt og venligt, som et hjem kun kan være, når husmoderen er hjemme. Han skulle se børnenes ansigter stråle af glæde, høre på deres muntre latter, at nu var den sky trukket bort, som så længe havde kastet skygge over hjemmet. Og når han så mærkede, at nu kunne han ikke mere jage hende fra hjemmet uden at gøre børnene sorg, ville han så ikke bøje sig for hendes vilje og lade alt blive som før? Herregud, hvis han ikke elskede hende mere, så kunne han dog i det mindste lade hende stoppe hans pibe og blande hans punch og gøre det lidt hyggeligt for ham, nu han var træt og syg; andet forlangte hun jo ikke …

Hun var så optaget af sin beslutning, at hun næppe lagde mærke til, at gehejmeråden tog afsked. Og så snart han var borte, sendte hun bud efter Wolff; for hun måtte jo vide, om kongen havde givet nogen ordre, som kunne bringe hendes forehavende til at strande. Men Wolff var borte i ærinde for amtmanden. Fru Dannemand vovede ikke at gå til Stemann selv, og hun ville handle hurtigt. Allerede samme aften kørte hun til København, sikker på, at så længe kongen var borte, ville i hvert fald ingen vove at hente hende tilbage.

Denne gang tog hun åbenlyst sine stuer i besiddelse, og jomfru Hansen så med bekymring, hvor uforsigtigt hendes frue viste sig i byen og omegnen, både til vogns og til hest.

"Jeg har ingen ting at skjule," sagde fru Dannemand, der var fast besluttet på at føre sin krig igennem med åbent visir. "Kongen har givet mig mit hus, som han har givet mig mine børn; kommer han her for at være min gæst, skal han være velkommen. Ser De, lille jomfru Hansen, dette her skulle jeg

have gjort straks, for kongen er retsindig, og krogveje er det værste, han ved."

Den unge Wolff kom op til fru Dannemand få dage efter hendes ankomst til Toldbodvejen, og hun blev en smule bleg om næsen, da hun så ham. Men han fortalte hende blot, at han ikke længere var hos Stemann, og tilbød hende sin tjeneste fremdeles.

"Gud være lovet," sagde fru Dannemand, "jeg var såmænd bange for, at kongen skulle have givet amtmanden en instruks."

"Ja," sagde Wolff smilende, "amtmanden *havde* sin instruks, og da De bestilte postheste, blev det straks meldt på kontoret. Men ved De, hvad han sagde, da jeg om aftenen kom hjem? "Kan De huske, hvad det var, fru Dannemand kaldte sig, da hun kom hertil?" sagde han. "Andersen var det jo ikke, vel? Der rejste en madam Andersen herfra i går, men jeg kan sågu da ikke gøre indberetning til Hans Majestæt, hver gang en madame kører ud af byen ..."

Så vidste fru Dannemand, at hun havde fred, til kongen kom hjem, og hun udnyttede tiden vel. Den lille Frederik Wilhelm og den femårige Caroline Augusta havde hun let ved at vinde; Louise, som nu gik i sit ottende år, og som ikke alene havde forstået, at der var noget i hjemmet, der ikke var, som det skulle være, men som også uvilkårligt følte, at det var moderens skyld, trak sig straks sky tilbage og iagttog med mistillid denne fremmede kvinde, der viste hende en moders ømhed og tiltog sig en moders myndighed. Men da hun mærkede, hvor villigt jomfru Hansen fandt sig til rette under de nye forhold, bøjede også hun sig. Og da fru Dannemand fik spinettet ind fra Sorø og en aften satte sig til at klimpe små muntre viser med

Frederik Wilhelm på sit skød og Caroline Augusta på en stol ved sin side, da kom også Louise lyttende nærmere og overgav sig snart på nåde og unåde til denne moder, der kunne få et bord til at synge …

Endelig en dag i september kom kongen. Han måtte have længtes efter sine små, for hans ankomst til staden var ikke engang rygtedes ud på Toldbodvejen, da den lille Frederik Wilhelm fik øje på ham fra vinduet i barnekammeret.

"Dér er papa, dér er papa!" råbte han. "Papa er gået ind gennem lågen."

Og klappende i de små hænder løb han ind til moderen, strålende af glæde over at være den første til at meddele hende det glædelige budskab. Og Caroline Augusta kom dansende bagefter, Louise blev stående i døren og sendte moderen et forskrækket blik, og jomfru Hansen viste sig med et udtryk så forstyrret, som fru Dannemand aldrig havde troet, hun skulle se i dette rolige væsens ansigt.

"Å, herregud," sagde hun, "hvad skal vi dog gøre? Jeg må da tage børnene ind i barnekammeret, hvor Hans Majestæt er vant til at finde dem … at det dog skulle komme så hovedkulds! Og kongen, som slet ikke er forberedt …"

Men fru Dannemand sagde roligt, endskønt hendes hjerte hamrede, som om det skulle sprænges:

"Vist ikke nej, lille Hansen. Lad De kun børnene blive hos deres moder, og vis kongen herind."

De hørte kongens tunge trin gennem korridoren og et ærgerligt udråb, da han fandt barnekammeret tomt. Og et øjeblik efter stod han i døren til kabinettet, målløs blev han stående på tærsklen og stirrede fra den ene til den anden; og

inden han kunne få sagt et ord, havde han de to pigebørn hængende om sin hals, mens Frederik Wilhelm stod og trippede af iver efter at komme til at rykke ham i hans frakkeskøder og blev ved med at sige på sit nynnende sprog:

"Mama er kommet hjem, mama er kommet hjem ..."

Men i dag gengældte kongen knap børnenes kærtegn; han stirrede ud over de to små hvide, purrede hoveder, på fru Dannemand, der var blevet siddende roligt ved vinduet, med hovedet støttet i sin hånd, og uforfærdet gengældte hans blik.

Så satte kongen varsomt børnene ned på gulvet og sagde barsk:

"Gå så ind til Hansen, små venner. Så kommer fa'r straks."

Og de små gik ... Louise vendte sig på tærsklen og sendte moderen et langt blik ...

Kongen gik en tid trampende op og ned ad gulvet med hænderne på ryggen. Så snurrede han pludselig rundt på hælen og fo'r hen imod hende.

"He," sagde han. "Så du er altså kommet igen?"

"Ja," sagde fru Dannemand roligt, "nu er jeg kommet hjem igen. Hvor du er kommet til at se rask ud, Frederik; jeg så et lille glimt af dig, den dag du kørte gennem Sorø, og du ser skam meget bedre ud i dag ..."

Kongen stirrede på hende med åben mund. "Jeg tror dælen ... har jeg ikke sagt, du skulle blive i Sorø til jeg gav dig lov til at komme herind?"

"Det ved jeg nok," sagde fru Dannemand ... "men det kunne jo vare en evighed. Du kan da nok begribe, jeg måtte ind og sørge for mine børn."

"Hvad for nogen børn?" sagde kongen ondt. "Mener du dem her, eller dem du har med andre? Bendte, Bendte, vi kunne have haft det så godt, og du har været et rigtigt skarn ..."

"Ja," sagde fru Dannemand stille ... "men nu er det jo forbi. Nu har du din lille pige igen."

Kongen sank ned i en stol og stirrede frem for sig. Inden han så sig for, lå Bendte på knæ for hans fod og trak støvlerne af ham.

"Nu skal jeg komme med dine tøfler," sagde hun. "Og så skal jeg gå ud og lave din punch. Hansen ved sagtens ikke, hvordan du er vant til at få den ..."

Frederik den Sjette stirrede målløs på hende, mens hun satte fyrtøjet foran ham og gav sig til at stoppe hans pibe. Så sprang han op og fo'r frem over gulvet, så den ene tøffel røg.

"Pinedød om jeg nogen sinde har hørt magen," råbte han ... "er det dig, der er herre her, eller er det mig?"

"Det er naturligvis dig," sagde fru Dannemand uden at vende sig. "Du er jo herre over alt, og huset kan du jo tage tilbage igen, ligesom du har givet mig det. Men det siger jeg dig, Frederik, at alene går jeg ikke herfra. Skal jeg jages ud igen, så skal du dele børnene med mig."

"Hå," sagde kongen. "Det blev lige en af tøsene til hver, hvad? Og drengen skulle vi så kanske hugge midt igennem ..."

Fru Dannemand vendte sig og rakte ham piben, men han huggede til den, så den røg hen over gulvet og knustes.

"Giv mig mine støvler," skreg han og stampede med strømpefoden i gulvet. "Jeg vil hjem."

Men fru Dannemand gik lige forbi ham, ud ad døren, uden at svare.

Da hun lidt efter kom tilbage med den dampende punch på en bakke, sad kongen på sin gamle plads ved vinduet, med tøflerne på og dampende på en ny pibe, så han næsten var skjult af røgskyer.

"Sæt det dér," sagde han gnavent. "Jeg kan slet ikke mere tåle punch i min mave."

Men han nippede alligevel til glasset. Og fru Dannemand satte sig lige overfor ham ved vinduet, som hun havde siddet så ofte før, og gav sig til at stikke på et broderi. Men hendes fingre rystede, så hun næppe kunne føre nålen gennem kanvassets huller.

"Jeg synes i det mindste gerne, du kunne be' mig om forladelse," fo'r kongen pludselig op.

"Det gjorde jeg jo, da jeg var her sidst," sagde hun. "Og det skal jeg gøre hver dag ved at være god ved børnene og dig. Det er vel altid bedre end snak."

"Ja såmænd," sagde kongen studsende. "Det kan jo være meget rigtigt."

Og så blev der igen en lang, uhyggelig pause. Fru Dannemand blev mere og mere nervøs; så ufravendt kongen stirrede på hende; nok følte hun jo, at sejren var halvvejs vundet, men netop derfor kom slapheden efter spændingen, og gråden ville true sig frem. Og begyndte hun nu at tude, kunne det hele være ødelagt ...

"Skal jeg ikke spille lidt for dig?" sagde hun. Og inden han kunne svare, sad hun ved spinettet og spillede "Vor Gud han er så fast en borg", som var den, hun kunne bedst, og hun spillede den næsten fejlfrit, rigtig fast og tungt som en march til en

ligparade, og Frederik den Sjette begyndte uvilkårligt at slå med hovedet i takt.

"Det er egentlig mærkelig, så du har udviklet dig," sagde han, da hun var færdig. "Jeg synes ligesom du er blevet en helt anden."

"Ja," sagde hun og gjorde et spjæt med fingrene på tangenterne, så nær var hun ved at komme til at hulke. "For nu er jeg jo først rigtig blevet mig selv. Bendte, ved du; sådan som du troede, jeg var, dengang du kaldte mig din lille pige ..."

Hun tørrede en tåre af sin ene kind med det korte pufærme og hamrede i med "Kong Christian stod –" i det samme.

Kongen sad og brummede med, en halv tone ved siden af, mens han gumlede på pibespidsen og så eftertænksomt på et stort maleri, der hang over sofaen ... et billede af fru Dannemand i "nymfedragten" med den lille Louise på sit skød; en ung kunstner havde malet det, kort før hun havde sit første alvorlige sammenstød med kongen.

"Det er også kedeligt," sagde han, da hun havde spillet en tid ... "for nu ligner det skilderi dig jo slet ikke mere. Men det er jo meget rart, for jeg kan da meget bedre lide, sådan som du ser ud nu."

"Nå ja," sagde fru Dannemand, "malet kan jeg jo da altid blive; men nu har du jo ellers mig selv."

"Ved du hvad," sagde kongen fornøjet ... "jeg tror, jeg vil sende Eckersberg herop. Han er lige kommet hjem fra Rom, og nu skal han være professor; men han er det da ikke endnu, så han gør det nok lidt billigt. Jeg har tænkt på, at han skulle male min kone og prinsesserne engang, og så kunne han jo prøve først med dig, om han nu også er så duelig, som de siger ..."

"Ja," sagde fru Dannemand og klimprede lidt. "Men synes du så ikke, jeg skulle have alle børnene hos mig?"

"Nej," sagde kongen og rejste sig ... "så skal du sidde sådan, som du sidder dér ved spinettet, for det ser så tækkeligt ud; og så ser man dine pæne hænder ..."

Han gabede og rakte sig og begyndte at gå op og ned over gulvet, mens hun sad og prøvede sig frem for at finde nogle samklange, og de kom til at klinge meget mere dystert, end hun havde tænkt sig.

"Ja," sagde han og gabede igen. "Så skulle man vel til køjs; man bliver alligevel svært søvnig af den kvinkeleren ..."

Fru Dannemand rejste sig straks og gik lidt usikkert hen til ham.

"Godnat," sagde hun og rakte panden frem. Og da han havde kysset den, vendte hun sig og gik med bøjet hoved mod døren.

Men i det samme hørte hun kongens dybe latter bag sig:

"Hå, hå, håh ... hør du lille pige, nu skal vi da ikke have mer af den låsen dør, hvad?"

Så vendte hun sig, smilende gennem tårer, og gemte sit hoved ved hans bryst.

Syvende bog

45. En genganger

Det syntes, som om fru Dannemands dage nu skulle henglide uden kamp. Hun følte sig fuldkommen lykkelig og oprigtigt taknemmelig mod kongen, der aldrig hentydede til det skete med et ord. Og Frederik den Sjette, der mærkede, at det virkelig var alvor med hendes forandring, gæstede hende nu næsten hver aften; han rigtig hyggede sig hos hende nu, da hun var så jævn og stilfærdig, altid i godt humør, omsorgsfuld for hus og børn. Og han kom sig af de gode dage, han fik igen sin spændstige gang og sit gamle buldrende væsen, der vandt så mange hjerter for ham, fordi der lå så megen hjertensgodhed bag hans barske optræden og hans grovkornede skæmt.

Men en eftermiddag, sidst på året 1820, kom Frederik den Sjette tidligere end sædvanlig på Toldbodvej og var i et frygteligt oprør. Han jog børnene ud af stuen og gik ophidset over gulvet; og fru Dannemand, der atter var højt frugtsommelig, sad ved vinduet og blev så nervøs, at hun kom til at græde.

"Herregud, Frederik," sagde hun ... "så sæt dig dog; det er ligesom du trampede på mit stakkels hoved, sådan som du farer ... hvad er der dog i vejen?"

"Hvad der er i vejen?" brølte kongen. "Der er det i vejen, at jeg går her og ved ikke, hvor godt jeg skal gøre det, og så pønser mine undersåtter bare på, hvordan de skal skille mig ved min krone. Det ender vel med, at jeg ikke kan gå igennem mine egne gader uden at blive skudt ned fra et vindue ..."

"Gud fri og frels os vel!" sagde fru Dannemand og sank tilbage i stolen ... "tænk dog på, hvordan jeg har det! Er der

nogen, der har skudt på dig, Frederik?"

"Skudt?" råbte kongen. "De har gjort det, der var meget værre. Denne her dr. Dampe ... sådan en karl, som kalder sig både skolebestyrer og digter og sågar har besteget prædikestolen – har du hørt magen? Jeg skulle jo have givet ham mundkurv på for længe siden, sådan som han har vovet at tale mod sin konge. Men nu skal han også komme af med knappen ..."

"Jamen Frederik *dog*," sagde fru Dannemand ... "hvad er det da, han har gjort?"

"Gjort? Han har ingen ting gjort, for han sidder heldigvis velforvaret ude i Citadellet. Men hvis jeg ikke havde passet på, så havde han pinedød nu stiftet et selskab ... et hemmeligt selskab du! Den frække karl påstår ... vent lidt, jeg har det skrevet op her ... at "ligesom i 1660, står det også i 1820 det danske folk frit for at stemme, om nogen forandring i regeringsformerne skal finde sted, samt om regenten modsætter sig sådant, da er det at eragte som vold, tyranni og anmasselse, hvorfor folket må have samme ret mod sådan vold, som regenten mod oprørernes vold ..." Har du hørt noget sådant galimatias, hvad? Jeg gør oprør mod mine undersåtter, he, når jeg ikke bringer dem min krone på et fad! Og sådan et subject gør de til doktor i filosofien! Men jeg skal dælen gale mig slå doktorhatten af ham, så hovedet ryger med ..."

"Men Gud, Frederik, det er jo en hel sammensværgelse ... er der mange?"

"Mange? Ja der er altså Dampe og så smedemester Jørgensen og ... ja, så er der altså ikke flere, fordi vi tog dem i kraven i tide. Men det var naturligvis meningen, at de skulle have været en hel flok ..."

"Jamen Frederik," sagde fru Dannemand og lo ... "når der ikke er mere end to, hvad skulle de så kunne gøre dig? Du, som har alle dine soldater ..."

Kongen blev stående og stirrede ondt på hende. "Griner du ad mig?" sagde han forbitret. "Og jeg som troede, du ville være deltagende sådan som min kone ... hun sidder min sæl derhjemme og græder over det sammen med Vilhelmine og Caro... nej, det er sandt, Caroline grinte også ad mig. Men jeg skal dælen gale mig lære både dig og jer allesammen, hvad det vil sige at gøre løjer med en konge af Guds nåde ..."

Kongen fo'r ud ad døren i den højeste ophidselse, og i en hel uge satte han ikke sine ben på Toldbodvej. Fru Dannemand begyndte at blive helt ængstelig for, at sagen skulle være alvorligere, end hun troede, og i hendes tilstand pinte uvisheden hende meget. Men Wolff kom en dag og fortalte hende, at det hele virkelig var ingen ting. Dr. Dampe var en fantast, mente han, der næppe var helt tilregnelig, i den grad blev han eksalteret, når han blev grebet af en idé.

"Og mellem os sagt," tilføjede Wolff ... "skal det virkelig være så stor en forbrydelse at agitere for en forfatning? Om en halv snes år vil skrifter som dr. Dampes være så almindelige, at det vil være ugørligt at straffe deres forfattere. Men Hans Majestæt er så opbragt, at sikkert både Dampe og Jørgensen kommer til at bøde med livet, med mindre ..."

Og han så på fru Dannemand med sine underligt slørede øjne, der altid ligesom udtrykte en bøn. Og fru Dannemand forstod ham godt. Medmindre hun greb ind, ville han have sagt. For havde ikke andre vovet sig frem for hendes skyld, da

hun selv var i nød, og var hun ikke stillet på en forbønnens plads?

Sagen angreb hende så stærkt, at hun måtte gå til sengs; og samme aften hændte noget, som rystede hende endnu mere.

I skumringen kom jomfru Hansen og meldte, at en fattig, pjaltet kvinde stod derude og ville tale med Hendes Nåde.

"Jeg ville have hende bort," sagde jomfru Hansen ... "for hun stinker af fusel, så det er fælt; men hun trænger på, og siger, at nådigfruen kender hende så vel, skønt hun ikke vil sige, hvad hun hedder. Og hun var så forgrædt, at jeg nænnede såmænd ikke at jage hende væk ..."

"Lad hende kun komme," sagde fru Dannemand; hun befandt sig rigtig ilde, men hun viste aldrig nogen fra sin dør, der trængte til hendes hjælp. Og lidt efter stod en uhyggelig fremtoning ved hendes seng ... udtryksløse øjne i et oppustet, rødblisset ansigt, et pjaltet sjal om de nøgne, afpillede arme, og på hovedet en kyse, der endnu bar sørgelige spor af fordums pragt.

"Ja, fruen kender mig sagtens ikke," sagde hun og nejede ... "den er jo gået morderlig til agters. Men mit navn er ellers madam Iversen ..."

Fru Dannemand ransagede forgæves sin hukommelse; det måtte jo sagtens være en, der kendte hende fra hendes barndom i Nyboder, men hun mindedes aldrig, hun havde hørt det navn.

"Ja, jeg hed jo ellers ikke sådan i de gode dage," sagde konen. "Men så var det jo, at Jens Iversen giftede mig ..."

"Grethe!" råbte fru Dannemand, "nej men Grethe Lystrup, er det da dig! Og du er blevet gift ..."

Hun huskede med et det hele optrin derude i Dyrehaven, da den fanatiske Jens Iversen havde ophidset pøblen til at forhåne hende, og hun selv havde tugtet sin barndomsveninde med et slag.

"Men hvordan er det dog gået," sagde hun bevæget ... "din mand var jo studiosus, har han da ikke fået noget kald?"

"Jo Gud bedre det," sagde Grethe og fo'r med sjalet over øjnene ... "han studerede sig jo bravt igennem flaskerne, og så mente han sig jo kaldet til at rage sig ind i al denne her politik. Og nu er han død ..."

"Død?"

"Gud ha' lov, ja ... det var nu til morgen at han hængte sig, og det var da allenstid bedre end som at se ham på skafottet. Han var jo kommet i med denne her dr. Dampe ... og nu er'et jo ... han havde jo lidt at skrive for flyvebladene og korrigerede noget for et trykkeri, men siden han er død, ved jeg sgu ikke, hvorfra jeg skal få til en dråbe ..."

Hun så sig sløvt forundret om i det hyggelige soveværelse, hvor alt vidnede om en velstand, hun selv ikke engang i sine velmagtsdage havde kendt.

"Ja," snøftede hun ... "du har sågu gjort dine sager godt, mit lam. En anden en har sagtens ikke fortjent bedre ... det havde vel så alligevel været klogere, om man havde holdt sig i skindet og ladt sig nøje med én ..."

"Nej men Grethe dog," sagde fru Dannemand ... "du skulle bare vide! Fordi jeg bare har været heldigere end du ... du kan da begribe, at du kan komme her hver evige dag og få alt, hvad du behøver ..."

Det var alt det, hun nåede at få ringet på jomfru Hansen og sagt hende besked, så dånede hun. Og inden morgen havde hun født en dreng ...

Da kongen den næste dag sad ved hendes seng, sagde hun:

"Kan du se, hvem han ligner?"

"Ja," sagde kongen glad ... "han ligner dig, og det er rigtig godt, for du er min sæl meget kønnere end jeg ..."

"Og vil du så ikke give mig noget for ham," sagde fru Dannemand og lagde sin hånd på hans arm. "Du må ikke være vred, men jeg kan ikke lade være at tænke på hende, dronning Dagmar, der "kom goden bonde til lise". Og selv om jeg ikke er dronning, så kunne jeg jo nok have lov til at bede for dine undersåtter, når de gør noget galt, ikke sandt? Og ved du hvad, Frederik, det *kunne* nu da ikke gøre dig noget, om Dampe og Jørgensen beholdt deres liv, når du bare lod dem sidde i Citadellet ..."

"Nej såmænd," sagde Frederik den Sjette mildt, "du er en rigtig god lille pige, og du skal få det, som du siger. Men en skræk skal de nu alligevel have sig i livet først ..."

Og han tilføjede ved en pludselig tankeforbindelse:

"Hør ved du hvad, skulle vi ikke tage og kalde knægten dér for Valdemar? Det er sådan et kønt gammelt kongenavn, og havde jeg en prins, skulle han pinedød hedde det. For det bliver dog så kedsommeligt med dette her evige Christian og Frederik og Frederik og Christian ..."

Og så kom drengen til at hedde Frederik Valdemar Dannemand; og måske fordi han var moderen op ad dage, blev han det af børnene, der kom til at stå kongens hjerte nærmest.

46. I kamp med skygger

Naturligvis rygtedes det hurtigt i København, at fru Dannemand på ny var taget til nåde, og at hendes indflydelse på kongen nu var stærkere end nogen sinde før. Der var igen altid fuldt i hendes salon i modtagelsestiden; og der var en misundelse og rivalisering mellem hendes opvartende kavalerer, ganske som ved et hof. Fru Dannemand mærkede kun alt for vel, at næppe en af disse underdanige herrer kom, fordi de fandt behag i hendes selskab eller ville vise hende en venlighed; de ønskede alle at tilvende sig en gunst "gennem skørtekanalen"; og hun blev lidt forstemt over dette, at hun ikke kunne samle sig en hyggelig kreds, i hvis selskab hun kunne være sig selv og tale frit.

"Ved du hvad, Frederik," sagde hun ... "morsomme er dine officerer og kammerjunkere nu ikke; jeg får somme tider ligefrem lyst til at hente en matros eller sådan en herop, så de skabekrukker kunne høre et ærligt og naturligt ord."

"Nå nå," sagde kongen lidt stødt. "De er såmænd meget flinke. Skulle vi ikke be' nogen af dem engang imellem, så du kunne lære dem lidt at kende?"

"Nej Vorherre bevares," sagde fru Dannemand. "Jeg har såmænd besvær nok med at holde mig dem fra livet endda. De vil jo ikke andet end presse mig til at bede dig om noget; og jeg kan dog ved Gud ikke plage dig med alt det småtteri de få timer, vi kan være sammen ..."

"Nej," sagde kongen ... "men du har det jo dog ensomt. Du kunne jo også holde sådan en salon for digtere og lærde folk, hvad? Ligesom de her fruentimmer i Frankrig ... tror du ikke,

det kunne more dig, du er jo så begavet for den slags ... og det kunne jo blive en bestemt dag i ugen, så at jeg kunne holde mig herfra ..."

"Ja, dér ser du," lo fru Dannemand. "Nej, lille Frederik, jeg vil hellere læse, hvad de skriver, og slippe for dem selv. For jeg tænkte såmænd på det, mens Eckersberg sad her og malede mig, at billederne gør han skam godt, men selv er han da en løjerlig snegl, og han var virkelig allermorsomst, når han ingen ting sagde ..."

"Ja jeg er ligeglad," sagde kongen ... "vi har det jo også meget rart, som vi har det ..."

Men fru Dannemand var ikke ligeglad, det var netop ulykken; hun var endnu alt for ung til at kunne føle sig tilfredsstillet blot af hus og børn, og inderst længtes hun efter at fylde sine stuer med liv og lystighed som i gamle dage. Tilbageslaget begyndte at komme nu efter den lidelse og angst, hun havde gået igennem; det var nu så længe siden, faren var overstået, kongens godhed og overbærenhed var ikke længere ny, hendes naturlige munterhed og livsglæde begyndte at bryde sig vej gennem den fromme resignationens alvor, hvori ulykken havde kapslet hende ind. Hun længtes efter igen at være midtpunktet i en fornem kreds, efter mændenes hyldest og damernes misundelige beundring. Men hun vovede ikke at gøre noget forsøg, hun følte kun alt for godt, at hun var blevet en anden end før; misfornøjet så hun op på Eckersbergs portræt og sagde til sig selv: "Jeg er blevet gammel og grim, jeg ser ud som en bedesøster, som jeg sidder dér, kunne jeg godt have siddet ved orgelet i Kaspar Brandts bedesal i Svendborg. Og Eckersberg har ikke løjet, jeg er ikke mere den unge kvinde, som kunne

elske og hade, bedåre og blive attrået; jeg ville ønske, jeg aldrig havde været på det kedsommelige Christiansfeld ..."

Og hun så ærgerlig over på det andet billede, hvor hun sad ung og frisk med den lille Louise på sit skød; hun blev skinsyg på sit eget billede, misundelig på sin egen fortid, og skamfuld i det samme, og urolig. For videre var hun altså ikke kommet, dybere bundede ikke den forandring, som hun mente havde lutret hendes sind. Så utaknemmelig var hun, at hun næsten sad her og ønskede fortiden tilbage ...

Endnu en grund havde hun til at sky den selskabelighed, hvortil hun af hjertet havde lyst. Hun følte pinligere nu end før sin stillings tvetydighed, var mere øm over sin værdighed, følte efter sin fornedrelse mere trang til selvhævdelse, mere og mere, efter som børnene voksede til og kunne skønne. Hun følte, at hvis hun nu sendte sine indbydelser ud, og kun mændene modtog dem ... måske kom de med deres døtre, for kongens børns skyld; men fruerne ville ganske sikkert blive borte, fordi dette hus officielt regnedes for at være uden frue ... da ville hun føle ydmygelsen bitrere end før. Hun ville ikke kunne døje det; så gav hun hellere afkald på hele stadsen ...

Men det pinte hende nu, at hun sådan hele sit liv skulle være udenfor; de gamle tanker dukkede igen op i hende, at nu kunne kongen gerne legitimere forholdet; ville han ikke ægte hende, kunne han dog gerne give hende en plads i rangen, om ikke for andet, så for børnenes skyld. Med forfærdelse mærkede hun, hvordan den gamle bitterhed fik magt over hende på ny; hun måtte ofte gøre vold på sig for at vise kongen et glad ansigt, og i ensomheden fik hun tanker, der gjorde hende både hed og kold ...

Nu stormede også minderne ind på hende, fordi hun just i denne tid læste det store værk, grev Vargas de Bedemar havde skrevet om sin norske rejse; han havde forgæves søgt at få bogen udgivet i Paris; men så havde han skrevet den om på tysk og fået den trykt i Frankfurt. Underligt var det for hende at følge ham skridt for skridt, tanke for tanke på hans vej just i den tid, da hun gik her i disse samme stuer og længtes efter hans tilbagekomst, for at hun kunne give ham sit unge hjertes kærlighed; så klogt og besnærende skrev han, så skønne og mandige var hans ord, at hun syntes, hun atter så ham for sig, som han stod i hendes stue, og hun endnu troede, at han var en mand ... den eneste mand, som kunne give hende lykken. Det var ikke frit for, at hun atter kom ind under den gamle fortryllelse og tænkte, at hun måske dog var gået glip af mere, end hun havde tænkt. Når hun lagde bogen fra sig, endnu under indtrykket af hans omfattende ånd, og hun så tænkte på den lille, godmodige gamling, der snart skulle sidde overfor hende med pibe og tøfler, en rigtig skikkelig spidsborger, godmodigt småsnakkende og smånikkende over sit glas, indtil han kom med sit evindelige: "Nå ja, så skulle man vel se at komme til køjs"... så greb hun sig i at tænke, at hendes liv dog havde været større dengang; det havde kun været en drøm, men den havde været smuk; nu var alt den hæderligste, tryggeste virkelighed, men så fattigt og ens og ringe, slet ikke mættende hendes hjertes trang ...

I korte, uhyggelige glimt jog disse tanker gennem hendes sind, og hun kæmpede imod dem, så godt hun kunne. Hun færdedes rundt i byens omegn med sine børn, hun opsøgte igen sine fattige i Nyboder, hun gjorde brændevinsbrænder Bjerres

et besøg og drog dem og deres halvvoksne døtre til huset, så hun til tider kunne have det helt livligt og glemme sin tåbelige utilfredshed over børnenes glæde. Men hun blev mere og mere misfornøjet med sig selv, mere og mere angst for de uklare længsler, der voksede frem i hendes sinds dybder og truede med endnu en gang at sprænge hendes rolige, dyrtvundne lykke i luften. Og mere end én gang sagde hun til sig selv: Det havde dog måske været bedre, om jeg var blevet søster på Christiansfeld; for al den lykke jeg jager efter, er dog kun som bobler, der brister mellem mine hænder ...

Så var det en klar og frisk septembersøndag i 1823, at hun tog ud til Frederiksberg. Hoffet boede jo derude, så hun var til fods og alene for ikke at vække opsigt. Hun spadserede først længe i Søndermarken, som kongen havde givet hende nøglen til; og da hun siden kom ind i Frederiksberg have, så hun en mængde mennesker, der stimlede sammen om kanalerne. Hun nærmede sig nysgerrigt, og så lille hun var, lykkedes det hende dog at få et glimt at se af det, der gik for sig. Det var kongen og hans damer, der roede over til det kinesiske lysthus for at drikke te. Damerne var i lyse kjoler, kongen sad ved roret i admiralsuniform, og han så så glad ud, at det stak fru Dannemand i hjertet.

"Sådan stråler han aldrig af glæde, når han er hos mig," tænkte hun. "Det er folkets hyldest og børnenes jubel, der gør ham glad; når han kommer hos mig, er han træt; det er kun skyggen af hans liv, der falder ind over mit, og jeg trænger til at leve i solen ..."

Næsten hadefuldt stirrede hun på dronningen, der så sorgfuld og lidende ud. Hun kunne ikke rigtig tilgive denne

kvinde, at *hun* var født til højhed og ære, at *hun* skulle leve i glans og eje folkets kærlighed, hun som dog intet kunne være for sin husbond og ikke evnede at føde ham en arving til hans trone. Og hun *kunne* ikke glemme dronningen den forsmædelse, hun havde vist hende hin dag, da hun ønskede at se kongens mætresse, men dog holdt sig for god til at stå ansigt til ansigt med hende.

Dybt mismodig gik fru Dannemand hjemefter; så ond og egenkærlig var hun altså, at hun ikke tålte glansen fra dé andres lykke! Sandelig, hun havde gjort bedre i at begrave sig i et kloster, dengang hun var forstødt og alligevel ikke ville være blevet savnet. Nu var alle båndene knyttede på ny, dobbelt smerteligt ville det blive nu, dersom hendes lunefuldhed og utilfredshed igen skulle vokse hende over hovedet, så hun måtte rive sig løs fra verden, om hun ikke ville lægge sine børns lykke øde ...

Hun mærkede det bedrøvet, da hun kom hjem, hvordan de små allerede havde begyndt at forandre deres væsen overfor hende; de var ikke længere fortvivlede, når hun lod dem ene, de jublede ikke længere imod hende, når hun kom hjem. Hun havde skræmmet dem ved sit ujævne væsen i den sidste tid ... sådan som hun snart havde jaget dem fra sig, snart overvældet dem med kærtegn.

En hel lettelse var det for hende, da jomfru Hansens broderbørn i det samme kom i besøg, og hun lidt efter hørte den lystige larm gennem haven.

Inde på sit skrivebord fandt hun et brev fra Wolff, der erindrede hende om, at lejemålet for hendes gård i Sorø nu var udløbet; overkrigskommissær Fick havde forespurgt, om hun

ønskede at overtage ejendommen, da han ikke længere så sig i stand til at leje den ud.

Fru Dannemand hensank i dybe tanker. Så mange minder var knyttet til dette hus, både onde og gode, og hun kunne ikke tænke sig, at det skulle gå over i en fremmeds hånd. Godt var det måske at have sådan et sted, hvor hun i tide kunne søge ro og kæmpe sin kamp ud i ensomhed; dér, hvor hun havde gennemlevet den højeste lyksalighed og den dybeste fornedrelse, hvor hun omsider havde fået fred, dér måtte hun atter kunne finde sig selv.

Tusmørket begyndte at falde, og hun tænkte på, om kongen mon ville komme? Det var i den sidste tid ofte hændet, at han kom onsdag og søndag, netop de dage, da han plejede at sejle i kanalerne; og da var han gerne oprømt og sad længe, før han gik til ro; og han kom gerne senere end ellers, fordi han først skulle klædes om.

Da det var næsten mørkt, hørte hun en skingrende børnejubel nede på gaden; og da hun gik til vinduet, så hun en flok snavsede, pjaltede unger flokkes om en lille, hvidhåret mand med flad kasket og en blå bomuldsparaply under armen. Det var kongen; så var han ikke gået igennem lågen fra Amaliegade i dag, som han plejede. Børnene her i kvarteret kendte ham så vel nu; han havde altid de store lommer i kavajen fyldt med fin konfekt og strøede den om sig med gavmild hånd. Nu spredtes flokken dernede med et skingrende hurra, og kongen gik ind gennem porten.

Fru Dannemand gik til vinduet i barnekammeret, klappede i hænderne og råbte:

"Papa, papa!"

Og op kom hele flokken styrtende fra haven, Dannemand'erne og Hansen'erne hulter til bulter, og allerede på trappen havde kongen den hele horde over sig. Fem små næver søgte vej ned i hans uudtømmelige lommer, og han lo og delte ud og slap ikke fri, før han vendte bunden i vejret og viste dem, at alting var tømt.

I dag var Frederik den Sjette i bedre lune, end hun nogen sinde før mindedes at have set ham. Han løb og larmede med børnene i hælene rundt i stuerne, kåd som en dreng; og tilsidst galoperede han på alle fire med Valdemar og en meget lille Hansen på sin ryg, bjæffende og mjavende rundt over gulvet.

"Gud velsigne ham," sagde fru Dannemand til sig selv, "og den mand skulle jeg gøre noget ondt? Før ville jeg begrave mig selv i Sorø alle mine dage; jeg siger ham det endnu i dag, som det er."

Så snart børnene var kommet i seng, og Frederik den Sjette sad og prustede i en stol som en dreng, der har leget for hidsigt tagfat, rakte hun ham Wolffs brev. Og næppe havde kongen læst det, før han blev i dårligt humør.

"Hvad dælen er det?" sagde han. "Skal vi nu til at have fat på madam Andersen igen?"

"Jeg ved ikke," sagde fru Dannemand. "Men jeg tror da nok, jeg vil købe gården, hvis du ikke har noget imod det."

"Om jeg har noget imod det?" fo'r kongen op. "Jeg har pinedød meget imod det. Tænker du måske nu på at rende fra mig igen?"

"Det ved jeg ikke," sagde fru Dannemand sagtmodigt. "Det er så vanskeligt at forklare dig det alt sammen, Frederik. Men du må da nok kunne forstå, at jeg holder af gården, hvor jeg har så mange minder."

"Minder?" råbte kongen rasende. "Det er min sæl nogen rare minder. Når jeg selv ikke snakker mere om den geschichte, behøver du vel ikke ligefrem at rive mig den i næsen."

"Jo," sagde fru Dannemand roligt. "Det kan slet ikke hjælpe, vi lader det ligge sådan mellem os ligesom en skygge. Jeg er slet ikke sådan, som du tror, Frederik ... det er slet ikke så let på éngang at blive sådan, som man skal. Og hvis jeg nu mærker, at jeg ikke kan være god nok imod dig, så kan jeg altid tage derned en lille tid. For jeg vil netop huske, hvor dumt og dårligt jeg bar mig ad dengang; jeg vil ha' det hus, hvor jeg syndede, og hvor jeg også bødede så hårdt for det."

"He," sagde kongen indædt, "det kan jo lyde meget kønt. Men ved du hvad, så har jeg pinedød også et hus nede i Wien, som jeg vil købe for at kunne mindes ..."

"Nej, men Frederik *dog*!" udbrød fru Dannemand forarget, "har *du* også ...! Og i Wien! Det skulle jeg bare have vidst ..."

"Nej," sagde kongen ærgerlig, "det var netop det, du ikke skulle. Men lad nu det gå lige op, og så snakker vi ikke mere om det."

"Ja, ja," sagde fru Dannemand, "så køber jeg altså gården. Og kniber det for mig, så lægger jeg mig derned en lille tid."

"Ja, men jeg vil ikke af med dig," sagde kongen. "Her er så uhyggeligt, når du er væk; og her er det eneste sted, hvor jeg kan ha' det rigtig tilpas."

"Å," sagde fru Dannemand en smule bittert. "Jeg så dig nu ellers i eftermiddag, da du sejlede med dronningen; og da så du virkelig ud til at befinde dig rigtig vel."

"Ja, dronningen, dronningen," vrissede kongen. "Hun er skam god nok, meget bedre end du, at du ved det. Men morsom

er hun pinedød ikke ... forleden aften, jeg sad inde hos hende, for at vi skulle have det lidt rart, så gav hun sig min sæl til at deklamere en hel alen af Klopstocks "Messiade"... hun kan den udenad fra ende til anden, du, og den er *forfærdelig*! For resten er hun så optaget af at lave et supplement til Johan Hübners genealogiske tabeller, og hun har sågar sat sig i hovedet, at hun vil have det i trykken."

Fru Dannemand satte nu alligevel sin vilje igennem. Den 20. december købte hun gården nr. 44-45 på Søgade i Sorø for 8000 rigsdaler sølv. Men hun fik ikke brug for den foreløbig; hun genvandt sin sindsligevægt uden ensomhedens hjælp og fik tilsidst ganske bugt med fortidens skygger. Den 12. februar 1830 solgte hun gården til Peter Otto Rosenørn, der atter femten år senere afstod den til Sorø Akademi.

47. En soiré

Efterhånden som fru Dannemands liv gled ind i det rolige spor, det ikke mere skulle forlade, genoptog hun den gamle selskabelighed … til stor glæde for mange borgere og officerer af ringere grader, som ved disse muntre fester kom i nærmere og fortroligere forbindelse med Hans Majestæt, end det ellers ville være faldet i deres lod. Endskønt kongen havde politiske bekymringer nok, endskønt han var optaget af lovgivningsarbejder og næsten hvert eneste år foretog lange rejser gennem sit rige, var måske tyverne det lykkeligste afsnit af hans liv. Pengeforholdene begyndte at falde til ro efter krisen, handelen blomstrede atter op så småt, og undersåtternes kærlighed til monarken syntes større end nogen sinde. Både Sorø Akademi og Christiansborg Slot rejste sig igen efter brandene, det syntes, som om sårene skulle lukke sig efter den langvarige krig. Og kongens huslige lykke stod på sin højde; børnene blomstrede op omkring ham, både i palæet og på Toldbodvej, mellem ham og fru Dannemand lod en evig fred til at være befæstet, og dronningen, som meget vel kendte mætressens forhold til de mindste enkeltheder, tog nu den hele sag uhyre liberalt og syntes kun at glæde sig over, at hendes husbond andet steds fandt den lykke, hun i sin svaghedstilstand ikke kunne skænke ham.

Den 1. november 1828, Alle Helgens Dag, fejredes formælingen mellem tronfølgerens ældste søn, prins Frederik, og kongens yngste datter, Wilhelmine. Det var en begivenhed af vidtrækkende betydning for det danske folk; thi derved syntes tronen for lange tider at skulle være befæstet i den

oldenburgske slægt; og befolkningen traf store foranstaltninger til at fejre den højtidelige handling. Kongen resolverede, at skiftedagen i anledning af brylluppet skulle henflyttes til den 7. november, for at alle stænder uforstyrrede kunne dele deres konges glæde; og i en forordning lagde kongen sine undersåtter på sinde, at de i de endnu trange tider måtte spare, så at illuminationen ikke måtte strække sig ud over to dage, ligesom befolkningen blev fritaget for at udrede den ved slige lejligheder sædvanlige "prinsesseskat". Og på bryllupsdagen strålede lysene fra hvert vindue i staden, mens studenternes fakkeltog på Christiansborg slotsplads afsang Oehlenschlägers kvad:

Hus og gård og tabernakel,
alt så lyst i aften står;
kun studenten kom med fakkel,
for han har ej hus, ej gård …

Også hos fru Dannemand ville kongen, at en fest skulle fejres, og en stor maskerade blev berammet til den 8. november. Allerede dagen før var hele huset sat på den anden ende; jomfru Hansen gik sig svimmel mellem køkkenet og fadeburet og vinkælderen og sølvtøjet, og fru Dannemand ledede omordningen af værelserne; oppe på første sal blev de største stuer ryddede til dansen, og rundt om arrangeredes hyggelige kabinetter, hvor de dansende par kunne gætte på hinandens navne og skrive i hinandens hånd. Trappen dækkedes med tæpper og grønne planter, og i stuen blev spillebordene stillet op og småbordene, hvor der skulle serveres med smørrebrød og punch.

Og øverst oppe, hvor "børnene" havde deres værelser, var der en hvisken og tisken og låsen døre, mens dragter hemmelighedsfuldt prøvedes og gemtes bort for nyfigne blikke. Omsider samledes pigebørnene inde på Louises værelse ... Bjerres to pigebørn var kommet for at hjælpe og havde bragt jomfru Hansen i den grad til fortvivlelse, at hun havde sendt dem ovenpå; de havde forsøgt at overrumple Caroline Augusta under kostumeprøvningen, men var blevet totalt slået af marken ... og nu sad de med de uskyldigste miner af verden og fortalte de frækkeste løgne om, hvad de skulle have på ...

"Ja," sagde Louise erfarent, "nu ved vi da alle sammen, hvad vi *ikke* skal være! Men det siger jeg dig, Caroline Augusta, at du *skulle* nu trække i bukserne eller også tage noget med et sjal; for du *har* jo ikke noget bryst til at fylde med ..."

"Ja," sagde Caroline Augusta drillende, "jeg kunne jo tage en løjtnantsuniform på ... men tænk, om du så tog fejl af mig og Zachariæ! Jeg kunne jo ligefrem risikere, at du kyssede mig."

"Vil du tie!" fo'r Louise op. "Ellers inklinerer jeg for Schack de Brockdorff hele aftenen, så du ikke får en dans."

"Gud," sagde Catrine Bjerre, "er der ingen, der ved, hvad Frederik Wilhelm skal være?"

Og så brast de alle sammen i latter; for de vidste jo, at Catrine bar på et lønligt og håbløst sværmeri for den femtenårige kadet, der så meget ældre ud end han var og allerede lignede Frederik den Sjette på et hår.

"Pyt," sagde Caroline, "ham kan du da altid kende på næsen; og bare han så siger: ha, ha, ha, ha."

"Lad os se, om vi kan ta' ham!" råbte Louise.

Og ud hvirvlede pigerne, hen til Frederik Dannemands værelse, der lå nærmest trappen; men naturligvis var døren låset af.

"Ha, ha, ha, ha," hørte de Frederik Wilhelms stemme derinde, "lad vær' med og forstyrre mig, jeg sidder her og læser, ha, ha, ha, ha."

Og et øjeblik efter stak han hovedet udenfor. "Ha, ha, ha, ha," sagde han, "er det jer? Jeg tror, jeg springer hen efter Knudsen, så kunne vi tage en menuet og prøve om gulvene er glatte."

Og pigebørnene klappede jublende i hænderne og valsede et øjeblik efter med hinanden nede i salonen.

En halv time efter kom kongen; han var gnaven og gik langsomt op over trappen; for det havde jo været en anstrengende tid, og maven gjorde knuder ovenpå det meget fede og søde. Oppe på trappen snublede han i løberen og røg lige i armene på fru Dannemand, der kom med en sølvstage i hver hånd.

"Gud," sagde hun, "der røg manchetten!"

"Ja," sagde Frederik den Sjette, "og kongen var nær røget med; dette her er pinedød værre end en manøvre ... er Frederik Wilhelm hjemme?"

"Spørg mig ikke om noget," sagde fru Dannemand og virrede med hovedet, "de fly'r jo og farer, og jeg ved snart knap, om jeg er hjemme selv."

"Nå ja," sagde kongen, "så går jeg bare lige op på hans værelse og bli'r vasket."

Et øjeblik efter kom den unge Knudsen i spring op over trappen ... tre trin ad gangen og en matrosvise på læben i små, kåde fløjt. Det var ham, som senere blev overlodsinspektør;

dengang var han Frederik Dannemands bedste ven og kammerat på akademiet. Han og Frederik Wilhelm var gået fejl af hinanden, og nu faldt det ham ind at gøre samme forsøg som pigebørnene; op ad den sidste trappe listede han sig som en mus, og ganske sagte fik han døren lirket op ...

Dér inde, med ryggen til, stod jo Frederik Wilhelm ved vaskebordet med sæben skummende om hænderne. Og Knudsen kom bag på ham som en indianer og langede ham én over enden, så det sang ...

Den anden fo'r omkring med et sæt ... og så var det jo kongen!

Han stirrede rasende på Knudsen og plantede en næve i maven på ham, så han tumlede tilbage.

"Ri'er dælen ham?" skreg kongen rasende. "Kommer han her og spænder sin konge over rumpen? Vil han se, han kommer herut!"

Knudsen stirrede ligbleg på ham og kunne ikke få et ord af sin mund. Så vendte han sig og tumlede ud; og Frederik den Sjette fo'r efter ham ... men Knudsen havde kuret på gelænderet og var ude af porten, inden kongen var nået til første sal.

Så stormede Frederik den Sjette ind gennem stuerne med store fagter og skummet sprøjtende fra de våde næver ... ind mellem de dansende piger, der fo'r fra hinanden som en flok skræmte høns.

"Bend ... te!" skreg han. "Hvor dælen er Bend ... te!"

Og da han kom farende ud på trappen igen, røg han lige imod Frederik Wilhelm, der kom op.

"Ha, ha, ha, ha, hvad er der løs?" sagde Frederik Wilhelm. "Jeg mødte Knudsen hernede, og han fløj forbi mig, ligesom han var skudt ud af en kanon."

"Ja, det tror Fanden," sagde kongen. "Han gav mig en på enden, så det var min sæl ikke så dumt, at han salverede sig i tide."

"Ha, ha, ha, ha," sagde Frederik Wilhelm, "du er da ikke vred, hvad? Det har selvfølgelig bare været sjov, hvad. Han har troet, det var mig ... Mor siger selv, at bagfra er der ingen, der kan se forskel."

"Hå, hå," lo kongen, "ja, det har han vel. Bare han ikke havde slået så dælens hårdt, lige dér, hvor jeg er øm af at ri'e ... men jeg gav ham da en ordentlig en tilbage! Spring hellere efter ham, min dreng, og sig, at så kan vi være kvit."

Frederik Wilhelm løb til Akademiet, men der var Knudsen ikke; heller ikke i hjemmet. Ingen havde set noget til ham, og kongen begyndte at blive helt urolig; for det kunne jo godt ligne sådan en fusentast at gøre en ulykke på sig selv i den første forskrækkelse.

Først ud på aftenen fandt de ham hos en af familien på Frederiksberg; han havde gemt sig på loftet; dér lå han og bed med mørke miner i sine negle, ganske overbevist om, at han måtte ud af landet til natten, hvis ikke hans hoved skulle springe. Det kostede Frederik Wilhelm stor møje at få ham til at tro på, at kongen ikke længere var vred.

Den næste aften strålede lysene fra hvert eneste vindue i det Dannemand'ske palæ, og gaden var sort af mennesker, der søgte at opfange et glimt af de fantastiske masker gennem vognenes vinduer; uden for porten stod en lakaj og kastede med mellemrum småpenge i grams, sådan som kongen i mange år havde haft for skik, når han holdt fest; for han ville, at de skulle have noget af det gode alle sammen.

Oppe i salonerne myldrede neptuner og dryader, vægtere og hekse og visekællinger og riddersmænd imellem hverandre; og mistænkelig hurtigt fandt de hinanden, to og to, som havde hver især en hemmelighed for alle undtagen den ene ...

Ind igennem det forreste værelse kom en lille garderløjtnant spankende med alt for mandhaftige trin; og Caroline Augusta, der i det samme kom til med halvmaske og i schweizerdragt, hviskede til officeren:

"Nej, ved du hvad, Catrine ... du kan da virkelig ikke passere for løjtnant med *den* bagdel! Du ser jo ud som en dværg, der er ved at tabe sin pukkel."

Catrine Bjerre strøg stolt sin lille sorte bakkenbart, men kastede alligevel et ængsteligt prøvende blik i et af de store spejle, da hun gik forbi ... det kunne desværre ikke nægtes, sådan et agterparti for en løjtnant, det var ligefrem uanstændigt. Søstrene havde jo nok advaret hende, med at hun var for svulmende; men hun havde dog spændt sig så stramt ...

Den otteårige Valdemar Dannemand, der marcherede umådelig vigtig rundt i Livgardens generalsuniform, havde uheldigvis hørt, hvad Caroline Augusta sagde, og nu forfulgte han Catrine, hvor hun stod og gik, og råbte, så højt han kunne!

"Æh bæh, løjtnant dværg, Deres pukkel er gledet ned! Pas på, De ikke taber den på gulvet."

Og den ulykkelige Catrine stillede sig tilsidst i en krog, blussende af skam, omhyggeligt skjulende den famøse bag for alles blikke og hårdnakket vægrende sig ved at danse.

Henne ved væggen, lige overfor garderne, der spillede, stod en lille, spinkel matros med armen om en nyboderskones skulder. Det var Frederik den Sjette og fru Dannemand ... de

morede sig med at gætte på, hvem der skjulte sig under de forskellige masker.

"Er det ikke Louise, den amagerpige dér?" sagde kongen. "Så ved man da, at munken, hun danser med, er Zachariæ, hå, hå ... og Brockdorff har nok allerede fundet Caroline Augusta; det varer kanske ikke så længe, før vi får bryllup igen, hvad? Men hvem er den tyrk derhenne, der går og dikker damerne under hagen?"

"Det er oberst Friboe," sagde fru Dannemand. "Jeg kan kende ham på den måde, han går og slikker sig om munden."

"Det er det også," lo kongen. "Ja, han er pinedød for slem. Ved du, hvad han lavede mig engang? Han havde forført oberstløjtnant Silberschildts unge kone, og gamle Silberschildt udfordrede ham på pistoler. Men Friboe gik min sæl lige op til mig og sagde, at jeg altid havde været ham en god herre, så nu ville han gerne have lov til at sige mig adieu før sin død, hå, håh ... han stod og strøg sig over øjet, som han skulle til at tude ... Og så måtte jeg naturligvis forbyde duellen ... ja, han er en rædsom strik; og hvor gammel han så bliver, bli'r han dog aldrig klogere."

"Uf," sagde fru Dannemand, "det er væmmeligt. Men skal vi nu ikke gå nedenunder og se til de gamle ..."

Det var tilladt dem, som ikke dansede, at møde uden maskering, og adskillige af rigets notabiliteter sad allerede fordybet i spillet, mens kun kortenes raslen og de ensformige meldinger afbrød den andagtsfulde stilhed.

Men inde i det lille kabinet, hvor Bülow havde sit spilleparti, lød der slag i bordet og talen gik muntert og højt.

Frederik den Sjette blev stående udenfor kabinettet og lænede sig op imod portieren; han holdt nok af ubemærket at opfange et og andet ord, som måske aldrig ville blive sagt ham i hans ansigt; og han godtede sig, når han kunne sætte sine tro tjenere i forlegenhed ved uventet at træde ind, just som de var midt i en pikant historie, der måtte høres af alle og enhver uden netop ham.

"Hyss," hviskede han til fru Dannemand, mens han lod blikket glide hen over alle de højtidelige kortspillere, "det er svært, så de er livlige derinde. Det er Rømeling, kan jeg høre, og Bülow og Abrahamson ... og er det ikke etatsråd Schønberg? Jeg tror pinedød, de er ved at komme op og skændes."

Men nu hørte de etatsråd Schønberg slå en latter op derinde.

"Ja, min kære Bülow," sagde han, "det har De min sæl ret i, at det er et fedt embede ... og det ville min tro passe udmærket for min søstersøn. Men han får'et ikke, Bülow, De skal se, han får'et ikke."

"Så?" sagde Bülow tørt. "Det skulle De nu ikke sige så sikkert. De tør naturligvis ikke engang vædde."

"Tør jeg ikke vædde?" sagde Schønberg. "Jeg tør holde ti rigsdaler ... men De taber, Bülow, de taber, han får'et ikke ..."

"Så lidt vædder jeg ikke om," sagde Bülow. "Men jeg vil holde hundrede rigsdaler på, at Deres søstersøn har embedet inden fjorten dage."

"Jeg holder, jeg holder," sagde Schønberg ivrigt, "men han får'et ikke ..."

"I sølv," sagde Bülow roligt. "Inden fjorten dage. Abrahamson, vil De være så elskværdig at coupere ..."

Fru Dannemand så forskrækket op på kongen, der stod med hovedet lænet tilbage mod væggen og var blevet ganske hvid i sit ansigt.

"Ja, dér ser du, Bendte," sagde han lavmælt og så bedrøvet på hende, "sådan er det at være konge, og Bülow er endda en af de bedste. Men nu får søstersønnen pinedød embedet, enten jeg så kan døje ham eller ej."

"Jamen, Frederik dog," sagde fru Dannemand forarget, "når du nu har hørt det hele, så kan du jo da gøre, som du vil."

"Minsæl om jeg kan," sagde kongen godmodigt. "Bülow er en god gammel ven, lille Bendte, og du kan jo begribe, at han trænger til de hundrede rigsdaler ... han havde såmænd heller ikke væddet, hvis han ikke havde kendt fyren og vidst, at han var brugbar; det er dog virkelig meget net af ham, at han ikke sælger embederne rent ud sådan som så mange."

"Jamen, hvem skulle troet det om Bülow," sagde fru Dannemand rystet. "Jeg, som tænkte, at han var retskaffenheden selv."

"Vist er han så, vist er han så," sagde kongen. "Han er en god mand, du. Se nu Abrahamson, som han sidder og spiller med derinde; det er en forskrækkelig dygtig mand, det er ham, der har ført alt dette her igennem med den indbyrdes undervisning, og han har en masse fjender, fordi jeg har givet ham så meget magt over skolerne. Ved du ikke, at de kalder ham "den røde bisp"? Og det er Bülow, der har hjulpet ham frem og fået mig til at tro på ham, du. Men efter krigen, da alle var på nakken af Bülow, ved du, hvad så Abrahamson gjorde? Han gik op til mig og sværtede Bülow og prøvede på at styrte ham; og

det *ved* Bülow, men alligevel har han hjulpet ham frem. Sådan en karl er gamle Bülow, Bendte."

De gik ind gennem stuerne og ud på trappen, og her, hvor ingen kunne høre dem, brast Frederik den Sjette pludselig i latter.

"Hå, hå, håh ... nej, så skulle du vide, hvordan de andre er, de er ligesom gribbe ... Jeg har luret dem af, at når de kommer til taffel, så stikker de både steg og kage til sig til mutter og børnene derhjemme; for de har lavet sig lommer af voksdug, du, hå, hå ... og det er dem vel undt, min sæl er det så. Men pas du nu på, om der ikke går nogen stykker den vej siden, når du kommer med smørrebrødet."

"Smørrebrødet!" råbte fru Dannemand og slog hænderne sammen ... "og jeg, som lovede at komme ud og hjælpe Hansen, og så står jeg her og snakker."

Hun fo'r af sted, og kongen gik alene op i dansesalen; en fiskerpige kom farende lige i favnen på ham, og han snappede hende straks og trampede ud med hende over gulvet.

Men kongen mærkede alligevel, at han begyndte at blive gammel nu; det svimlede hurtigt for ham, og han havde nogen møje med at få sin dame bugseret ud af salen, hvor fru Dannemand stod og vinkede ad ham.

"Skal vi så spise?" sagde hun. "Hansen havde naturligvis klaret det hele, da jeg kom."

"Å nej," sagde kongen, "nu er de så godt i gang derinde, og rundtenommerne bliver jo ikke kolde ... men kan du nu sige mig, hvad det er for en lille fisk, jeg her har fået på krogen?"

"Det er jo den lille Bjerre," sagde fru Dannemand. "Men hvor er Catrine? Jeg synes slet ikke, jeg har set hende danse den hele

aften. Gud ved, om det ikke skulle være den lille løjtnant dér ovre i krogen? Jeg synes, jeg skal kende hende på figuren."

Og fru Dannemand snoede sig frem mellem de dansende og blev ganske forskrækket over at finde Catrine grædefærdig af ærgrelse og skam.

"Det er bare den bagdel," klynkede hun. "Louise siger, jeg er for tyk, og jeg havde glædet mig sådan, og nu står jeg her og tør slet ikke komme på gulvet."

"Snik om en snak," sagde fru Dannemand og nejede, "nu inklinerer jeg, og det ved De vel nok, min hr. gardeofficer, at til husets frue siger man ikke nej."

Så dansede gardeløjtnanten med nyboderskonen, og siden gik det slag i slag; hun var ikke mere af gulvet; de unge herrer lod ikke til at finde bagdelen så frastødende endda.

Men henne i en anden krog stod Louise og mulede, mens løjtnant Zachariæ dansede med alle de andre.

"Hå, hå," sagde kongen, "nu har de været oppe at nappes igen."

"Ja," sagde fru Dannemand, "jeg tror nu slet ikke på, at der bliver et par af de to; for aldrig kan de da være sammen uden at skændes."

"Såmænd gør der så," sagde Frederik den Sjette. "Men jeg vil godt tro, at Brockdorff og Caroline Augusta bliver de første."

Han klappede fru Dannemand på kinden og sagde sagte:

"Vi to ved dog, lille Bendte, at man kan skændes bravt, og så får man det bare så meget bedre bagefter."

"Nu spiser vi," sagde fru Dannemand.

Og da musikken tav i det samme, klappede hun til bords.

48. Prøvelsens tid

Vinteren igennem fortsattes det selskabelige liv i det Dannemand'ske hus, og året efter gav prins Ferdinands formæling med kronprinsesse Caroline, Frederik den Sjettes yndlingsdatter, anledning til nye festligheder. Men det var, som om kun dette tiårs lykke skulle være kongen beskåret; så snart året 1830 oprandt, begyndte en række sorger, ulykker og bekymringer, som gradvis nedbrød den gamle konges helbred, indtil de omsider lagde ham i graven.

Det begyndte straks med, at den nygifte prinsesse Caroline kom til skade; hun var ved at gøre toilette, da lyset antændte hendes hovedpynt, og dersom ikke en "gemakspige" havde haft åndsnærværelse nok til at kaste et tæppe over hendes hoved, ville hun næppe være sluppet derfra med livet. Hun fik frygtelige brandsår i ansigtet og led den strenge vinter igennem store smerter.

Denne ulykke vakte stor deltagelse i befolkningen; ved Højesterets åbning tolkede advokaterne, før de gik over til de foreliggende sager, deres medfølelse; og ved forestillingen i Det kongelige Teater på kongens fødselsdag, den 28. januar, sang koret en sang, der fik den gamle konge til at græde:

> Tynger, o fader! en sorg på dit hjerte –
> folket, det trofaste, deler din smerte!

Og da brød en så øredøvende bifaldsstorm løs, at øjenvidner siger, at de aldrig før eller siden har oplevet noget lignende.

Året 1830 var jo skæbnesvangert i politisk henseende; franskmændene jog Carl den Tiende bort og indsatte Louis

Philippe i hans sted; Belgien løsrev sig fra Holland, revolutionens dønninger gennemrystede Europa og ramte også os. Her hjemme gik det ganske vist yderst fredeligt af; der skete ikke andet, end at kancelliråd Uve Jens Lornsen i det slesvigske i et flyveskrift krævede en forfatningsforandring; men hans ideer vakte stor tilslutning i befolkningen, og Frederik den Sjette følte med sorg, at han før eller senere ville blive nødt til at give efter for folkestemningen. Den gode, gamle mand var nu engang overbevist om, at ingen bedre end han magtede at styre landet til undersåtternes vel.

Under disse trykkende forhold gled livet ved hoffet som på Toldbodvejen stille hen. Og fru Dannemand fandt det i begyndelsen lidt hårdt; for just i 1829 havde hun opnået det, der i så mange år havde været hendes ønskers mål: hun var blevet optaget i rangen. Ganske vist var hun til sin forfærdelse blevet *oberstinde*, for Frederik regnede nu engang alt, hvad der vedrørte ham personligt, til militæretaten. Men hun var dog altså blevet virkelig, velmeriteret frue, og så var det jo ærgerligt, at hun ikke kunne vifte lidt med stadsen …

Året efter blev både hun og børnene ophøjede i adelsstanden, og et pragtfuldt våben fik familien lov til at føre; så jævn og fordringsløs fru Dannemand end med årene var blevet, svulmede hendes hjerte dog af stolthed, da hun for første gang skulle stige til vogns og så adelsmærket på vogndøren. Hun lod tjeneren lukke døren i igen og faldt i tanker foran dette synlige tegn på ophøjelsen; hun stod drømmende, med foden på vogntrinnet, som i sin tid kong Volmer med foden i stigbøjlen, og hun blev så betaget af synet, at hun sendte vognen bort igen uden at køre ud. Det var et stort, rødt skjold med gylden rand,

delt af et hvidt kors; deri var et gyldent hjerteskjold med to krydsvis lagte guldskaftede kårder stukne igennem en laurbærkrans, og over det hele en kronet hjelm. Det var et syn, som nok kunne få den fordums nyboderspiges, tømmermandsbarnets, hjerte til at banke ...

Frederik Wilhelm var nu løjtnant ved husarerne, og kongen benyttede enhver lejlighed til at knytte ham nær til sin person; da han i 1832 foretog sin store rejse gennem Jylland, havde han sønnen i sit følge; men fra den rejse kom kongen træt og nedbrudt hjem.

"De mener det jo godt, de brave mennesker," sagde kongen, da han omsider igen sad på Toldbodvej. "Men det er dog alligevel forrykt, som de trækker rundt med en; aldrig kan man da komme til en by, uden at de slæber en fra rådhuset til skolen og fra skolen til hospitalet, og tilsidst var jeg min sæl så træt, at jeg var lige ved at bede, om jeg ikke måtte blive på hospitalet med det samme, hå håh ... Men en dejlig rejse var det jo; Frederik Wilhelm var så beskeden og flink, og de var alle sammen så glade for ham ..."

Året efter forkølede kongen sig ved en manøvre, og uforsigtig, som han var, ville han ikke give sig, før han blev alvorligt syg. Det var en streng tid for fru Dannemand, hun sad dér hjælpeløs på Toldbodvej og kunne ikke komme til at pleje sin gode ven, der lå mellem liv og død ...

Men den 66-årige konge var sej; han rettede sig igen; og måske havde han levet mangfoldige år endnu, om ikke ulykkerne var indtruffet slag i slag.

I året 1834 måtte han indføre de "rådgivende provinsialstænder," og han sagde mismodig til fru Dannemand:

"Se, nu har jeg gjort, som de ville, og det har såmænd skilt mig fra mit folks kærlighed. Nu går de bare og længes efter, at jeg skal dø; for så snart jeg er rejst til Roskilde, tænker de, at han Christian skal give dem en fri forfatning. De får den såmænd også nok, og så kan de jo prøve, om det er bedre at blive regeret af mange herrer end af en ..."

Samme år ramte en stor ulykke det kongelige hus. Prins Frederik – den senere Frederik den Syvende – havde længe levet ulykkeligt sammen med prinsesse Vilhelmine; og nu opførte han sig i fuldskab så råt imod hende, at kongen hovedkulds sendte ham til Jægerspris, og en skilsmisse mellem ægtefællerne blev bragt i stand.

"Gud må vide, hvad der skal blive af den knægt," sagde kongen bedrøvet til fru Dannemand. "Man skulle næsten ikke tro, han var rigtig klog, for han er skam meget god på bunden ... jeg kan da altid bedre lide ham end faderen, for Christian Frederik er pinedød en slem avekat og komediantspiller. Men sådan er det jo, folk vil have os, du."

Fru Dannemand svarede ingen ting; hun sagde ikke ret meget på det sidste. Hendes sind var tungt, og hun frygtede fremtiden; hun følte det, som lurede farer og ulykker på hende, hvorhen hun så ...

Og nu begyndte hun at ængstes for Valdemar, der snart var femten år. En dag, han var ude at ride, var han styrtet med hesten, og siden gik han og skrantede, al lægernes kunst syntes ikke at ville hjælpe ...

I begyndelsen af 1835 tog sygdommen pludselig en sådan vending, at der måtte sendes ilbud efter Frederik den Sjette. Kongen kom straks, og i flere dage veg han næsten ikke fra

sønnens seng. Stum og hvid sad han overfor moderen, og de stirrede i hjælpeløs fortvivlelse på hinanden, ingen af dem talte; så pludselig og ubegribelig var sorgen kommet over dem, at de ikke engang kunne græde ...

Valdemar, der af alle børnene havde været den frejdigste og muntreste, ham de ofte i spøg havde kaldet deres nyborsunge, han lå nu her bleg og stille, et hjælpeløst bytte for en snigende sot ...

Hver gang han rejste sig over ende i vildelse, greb kongen ham i sine arme og lagde hans hoved mod sit bryst; og på den plads døde han. Længe efter at han var sovet hen, blev kongen siddende med det livløse legeme i sin favn, og først da han atter varsomt havde lagt det tilbage på puden, og han og fru Dannemand knælede ved sengen i bøn, gav de begge deres tårer frit løb ...

Det var natten til den fjerde marts, at Valdemar døde; og da kongen hen ad morgenstunden nedbøjet vendte tilbage til palæet, så han til sin forundring, at der endnu var lys i dronningens værelser.

Angst for, at en ny ulykke skulle true ham fra denne kant, gik kongen derind; og til sin forundring traf han dronningen fuldt påklædt, med en opslået bibel i sit skød.

"Men lille Marie Sophie," sagde han, "sidder du her og læser, så svag du er? Du skulle dog virkelig skåne dig, nu kommer du nok til at ligge i morgen."

"Jeg kunne ikke sove," sagde dronningen og gik ham i møde. "Jeg havde sådan en styg drøm, og så vidste jeg, at der timedes dig noget ondt ... hvordan går det den stakkels dreng?"

"Jo," sagde kongen ... "nu er han død."

"Å Frederik," råbte Marie Sophie, "du stakkels ven, kunne du dog ikke engang få lov til at være lykkelig *dér*? Og den stakkels moder ..."

Hun slog sine arme om kongens hals, og ved sin dronnings bryst græd han ud over sin elskerindes søn ...

Valdemar Dannemands begravelse foregik fra hjemmet på Toldbodvej. Over kisten sang det dybt grebne følge denne i dagens anledning forfattede sang:

Larven sank – men herligt mod det høje
hæved sjælen sig i morgenglans,
tåren randt fra *kærlig moders øje,*
blev til perle i cypressens krans;
høje fader! elsket, uden lige,
så sin yndling ned i graven stige; –
– O! se *religionen* venligt stå,
pege op mod himlens hvalvte blå.

Waldemar! som engel er du stegen
op til Himlen i den årle vår,
graven skygges her af *danner-egen,*
og dit elskte navn i hjertet står;
sov da sødt i dødens dunkle kammer!
Gensynshåbet klart ved graven flammer;
Gud! Du sende *trøst* og *lise* ned
dem, hvis *fryd* han var og *kærlighed!*

Og efter talen:

Hvil da tyst! – o! stille fred om graven,
hvor den kære døde sattes ned!
Hvide rose, spir i dødninghaven,
vær ham minde om vor kærlighed!
Håbet lyser herligt, selv i døden,
se, bag kisten stiger morgenrøden!
Fred om ham, der var os alle kær!
Smil da salig *hist – du signes her!*

49. De sidste år

Om sommeren boede fru Dannemand i denne tid mest ude på Østerbro, dér hvor hjørnet af Classensgade og Strandboulevarden nu er. Dér var en dejlig stor have, hvor frugterne hang røde og fristende mellem løvet, og dér samlede hun allerede dengang småfolk om sig – børn af dem, der i livets løb havde stået hende nær. De små fik lov til at tumle sig frit og stoppe sig med frugt, så vidt de små maver kunne tåle; hver uge måtte børnene møde her og vise deres karakterbøger frem ...

Men også, når de var inde på Toldbodvejen, havde de det dejligt; dér var i haven to lysthuse, hvor hun og kongen kunne sidde i de lune aftener og glæde sig over ungdommens munterhed og børnenes leg ...

Så fik fru Dannemand også efterhånden mere og mere af den ydre ære, hun i sin første ungdom havde været så begærlig efter at høste. Prins Christian af Glücksborgs gemalinde, den senere dronning Louise, lod Louise og Caroline Augusta forestille for sig; hun havde hørt, at der ude på Toldbodvejen skulle leve to så søde unge piger, sagde hun, og så fik hun dog lyst til at se, om folk sagde sandt. Prinsesse Caroline viste den unge Frederik Wilhelm stor venlighed; og prins Carl af Hessen, der ikke sjældent aflagde fru Dannemand et besøg, kyssede hende en dag på hånden og sagde:

"Der er nu kun *én* fru Dannemand!"

Og det glædede hende jo; for hun kunne høre på hans tone, at han mente det som mere end et blot galanteri; hun havde virkelig vundet hans beundring ved den måde, hvorpå hun

havde rejst sig efter sit fald … som menneskers agtelse i det hele mere og mere blev hende til del, efter som årene gik.

Frederik Wilhelm drog kongen så stærkt frem, at det én gang nær havde bragt etiketten i alvorlig fare. Der havde været afholdt et stort væddeløb ude på fælleden, og Frederik den Sjette havde villet have, at Frederik Wilhelm, der var en udmærket rytter, skulle deltage.

Nu hændte det hverken værre eller bedre, end at Frederik Wilhelm blev sejrherre i løbet om damernes ærespris. Det var dronning Marie Sophie selv, der skulle uddele præmierne, og hoffolkene skottede forlegne til hinanden: hvordan vel dette skulle spænde af? Sejrherrens navn måtte jo nævnes for dronningen, og det syntes dog mange lovlig stift, om mætressens søn skulle modtage sin belønning af dronningens egen hånd …

Men kong Frederik tog rolig Frederik Wilhelm ved hånden, førte ham frem for dronningens æressæde, og sagde smilende:

"Her ser Deres Majestæt den unge mand, der vandt løbet så smukt!"

Dronningen forstod, hvordan sagen hang sammen; venligt smilende rakte hun sejrens pris til kongens og fru Dannemands søn; så der blev ingen skandale denne gang – sikkert til stor skuffelse for adskillige af de gamle parykker …

Men fru Dannemand oplevede i disse år en anden ting, der, så komisk den end var, dog fyldte hende med sorg.

En eftermiddag, da hun just stod og efterså en pakke randershandsker, som hun havde tiltænkt en af sine veninder … det var hendes sædvanlige gave næsten til hver, der kom på

besøg ... kom Frederik den Sjette ganske uventet og bad om at tale med hende i enrum.

Hun så straks, hvor nedtrykt og oprørt han var, og hun sagde deltagende:

"Min stakkels Frederik, er det nu nogen af dine undersåtter, der har gjort dig bryderi igen?"

"Nej," sagde kongen forlegen ... "denne gang er det pinedød mig selv. En rigtig dumhed har jeg gjort, og jeg ved min sæl ikke, hvordan det kan være gået til."

Han gik ophidset op og ned over gulvet, og fru Dannemand var ganske forskrækket over at se ham sådan; for han plejede ellers nu at være så rolig og behersket ... alt for stille syntes hun nok tit, han nu tog de ting, der faldt for.

"Nå, hvad er det så?" sagde hun ængstelig. "Så meget kan jeg da mærke på dig, at det må være noget slemt."

"Pinedød er det slemt," sagde kongen og blev ved at gå ... "jeg har fået mig et barn."

"Nej men Frederik dog!" udbrød fru Dannemand og slog hænderne sammen, "i *din* alder! Det mener du da ikke ..."

"I *min* alder?" råbte kongen forbitret, "er jeg måske ikke i min allerbedste alder? For den sags skyld kan jeg vel få lige så mange børn endnu, som jeg vil."

"At du dog kunne gøre det!" sagde fru Dannemand bedrøvet. "Og jeg, som ikke troede, at du brød dig om andre end mig."

"Gør jeg måske det?" sagde kongen og standsede foran hende. "Dælen gale mig, om jeg ved, hvordan det er gået til. Men hvad skal jeg nu gøre?"

"Hvad hedder moderen?" spurgte fru Dannemand og græd lidt.

"Hun hedder Marie," sagde kongen bøst. "Kan det ikke være dig lige meget, hvad hun hedder? Men barnet hedder Frederikke, og jeg ved ikke, hvad jeg skal gribe til. Moderen er fattig, og det nytter vist ikke med at sætte hende til at tage sig af den små ..."

Fru Dannemand rejste sig og tørrede sine øjne.

"Frederik," sagde hun og lagde sine arme om kongens hals ... "én gang har du gjort imod mig, hvad jeg aldrig skal glemme ... tror du virkelig, jeg ville give nogen anden lov til at tage sig af dit barn? Jeg skal hente hende endnu i aften ..."

Kongen var så bevæget over hendes godhed, at han begyndte at gå igen, for at hun ikke skulle se, at han græd ...

Fra den dag voksede den lille Frederikke op i fru Dannemands hus; hun blev kongen mere og mere kær, et minde, som hun var ham om fru Dannemands store hjertensgodhed og dybe hengivenhed for hans person; og hun forlod ikke gården på Toldbodvej, før fru Dannemand døde, og hun blev optaget i Frederik Wilhelms hus ...

Også på en anden kant havde fru Dannemand sorger; broderen, Anders Greisen, var vendt tilbage og ville ikke skikke sig; en tid fik hun ham anbragt i en stilling i Ny Guinea, men også herfra vendte han tilbage, og han vedblev at koste hende store summer indtil sin død.

Men hvad var alle disse sorger og bekymringer mod den ene store, som kom nærmere og nærmere og hvis truende mørke snart skulle lægge sig om alle dem, der havde den gamle konge kær?

Ottende bog

50. To kvinder

Endnu to gange afholdtes der fester i det Dannemand'ske palæ. Den 5. november 1836 ægtede Louise Dannemand kaptajn Vilhelm Zachariæ. Som kongen skæmtende sagde, ville hun hellere have ham hjemme hos sig, for så kunne hun bedre kuske ham, når de havde været oppe at nappes. Og i 1838 blev prinsesse Vilhelmine gift med hertug Carl af Glücksborg, og denne begivenhed fejrede fru Dannemand med et bal.

Men den nat dansede kongen ikke; dette bryllup erindrede ham smerteligt om, at hans kæreste håb var bristet: at engang en af hans døtre skulle klæde Danmarks trone.

Ellers var kongen ret rask nu; i foråret 1837 havde han nok været syg, men hans helbred var derefter tilsyneladende bedre end nogen sinde; den hoste, han havde lidt af siden sin barndom, var på én gang forsvundet. Han mærkede nok alderens tryk, og det pinte ham, at han ikke mere kunne byde sit legeme så hårde strabadser som fordum. Det var ham en tortur, at han ikke længere kunne tåle at ride, så han om sommeren måtte køre ind fra Frederiksberg i en karriol. Han kørte selv, og det i en susende fart, så vognen somme tider slingrede fra den ene side af vejen til den anden, og fodgængerne måtte hytte sig, som de bedst kunne; men ve den ledsagende adjudant, hvis han greb i tømmerne, om så en katastrofe var aldrig så truende nær …

Men syg følte han sig ikke, og han døde da heller ikke af nogen egentlig sygdom; han brændte ud som en lampe, der ikke har mere olie, som en af hans historieskrivere siger …

Endnu den sidste november sad han en kort stund hos fru Dannemand, og hun mærkede ikke, at han var svagere end sædvanlig. Da han gik, kyssede han først hendes mund og derefter begge hendes hænder.

"De er så kønne," sagde han. "Jeg kan ikke begribe, hvor du kan holde dem så pæne, så huslig som du er ..."

"Jo," sagde fru Dannemand og lo ... "det kommer såmænd af, at jeg ligger med randershandsker om natten; ja dér kan du se, hvad din lille pige er for en forfængelig en ..."

Det blev de sidste ord, de vekslede med hinanden. Den næste dag ved parolen var han så mat, at han tabte sin uniformshat på gulvet, og det var ham ikke muligt selv at tage den op. De tilstedeværende stod i stor forlegenhed, for han tålte ellers aldrig, at nogen tog noget op for ham; han var under den hårde Struensee'ske opdragelsesmetode blevet vænnet til altid at skulle hjælpe sig selv. Men i dag kunne han ikke, de måtte hjælpe ham; og da han bare smilte blegt og slet ikke skændte, rystede de tilstedeværende på hovedet, det var et meget dårligt tegn ...

Natten mellem den 2. og 3. december vågnede han og kunne ikke falde i søvn igen. Han kaldte på sin kammertjener, Westergaard, som fru Dannemand havde hjulpet frem og skaffet i kongens brød, og Westergaard spurgte:

"Skulle jeg ikke prøve at læse noget for Deres Majestæt?"

"Jo tak," sagde kongen ... "jeg fik såmænd ikke læst Berlingeren i går. Står der noget i den?"

Og Westergaard, der vidste, at kongens interesser endnu stadig kredsede om militære og krigshistoriske emner, sagde:

"Ja, Deres Majestæt, der står her en artikel om tjerkesserkrigen, og jeg synes, den er meget god."

"Nå ja," sagde kongen, "lad mig så kun få den."

Og Westergaard læste ...

"Ja," sagde kongen, da han var færdig ... "ved du hvad, denne her Schamyl, som anførte dem, han var oprindelig en fransk officer. Det var skam en dygtig karl ..."

Om morgenen klokken otte så Westergaard, at der lagde sig et uhyggeligt dødningeagtigt skær over kongens træk. Forskrækket skyndte han sig ud i forværelset for at tilkalde livkirurgen, etatsråd Fenger. Men etatsråden var netop i færd med at svøbe et langt bind om sit eget svage ben og erklærede, at han umuligt kunne komme med det samme. Heldigvis trådte Fengers amanuensis, dr. Müllertz, netop ind og skyndte sig til kongen. Han greb omkring kongen og støttede hans hoved på sin ene arm, mens han forsøgte at sprætte brystdugen op og fjerne en spanskflue, der var blevet anbragt på brystet. Men før han var færdig dermed, drog kongen et dybt suk og var død.

Den samme morgen – tirsdag den 3. december – sad fru Dannemand ved vinduet og drak sin te. Hun havde ikke undret sig videre over, at kongen var udeblevet et par dage; han kom ikke så regelmæssigt mere, og hun havde jo nok kunnet se på ham sidst, at han var træt.

Men i det samme begyndte en klokke at ringe ... en efter en begyndte alle stadens kirkeklokker at sende deres dumpe toner ud over den nylig vågnede by. Men fru Dannemand tænkte ikke noget videre ved det, for de ringede jo hver morgen klokken otte, og hun undrede sig bare lidt over, at klokken ikke var mere. Men klokkerne blev ved og blev ved, hamrede og

skrattede; og da jomfru Hansen kom ind i det samme, sagde fru Dannemand:

"Men hvad *kan* det dog være, lille Hansen, sådan som de kimer ..."

Og hun fo'r op i det samme og greb jomfru Hansen i armen.

"Hansen ... det er kongen ... kongen er død ..."

Og hun sank tilbage i stolen med lukkede øjne.

Lidt over halv tolv kom en lakaj fra dronningen og bad fru Dannemand komme straks til Hendes Majestæt. Og fru Dannemand løb af sted, som hun stod og gik, bare med et sjal over sit hoved. Så hurtigt løb hun, at lakajen i sin værdighed havde møje med at følge hende.

Da hun kom på Amalienborg slotsplads, var der sort af mennesker foran prins Christian Frederiks palæ. Klokken slog netop tolv i det samme; gehejmestatsminister grev Moltke trådte frem og råbte med høj røst:

"Hans Majestæt kong Frederik den Sjette er død ... Hans Majestæt kong Christian den Ottende længe leve!"

Og der lød enkelte spredte hurraråb, men de kvaltes snart i en knugende stilhed.

Fru Dannemand brast i gråd og løb videre over mod Frederik den Sjettes palæ. I kongens forværelse ... det samme, hvor hun engang som femtenårig pige havde ventet på sin første audiens ... stod dronningen. Og Marie Sophie behøvede ikke at spørge om, hvem det var, som kom løbende dér med flagrende sjal og pjusket hår og ansigtet badet i tårer.

Hun bredte sine arme ud, trykkede fru Dannemand til sit bryst og kyssede hendes våde kind.

"De stakkels kone," sagde Marie Sophie. "Nu er vi to stakkels enker, og jeg syntes, vi måtte se hinanden og sørge sammen."

De trådte ind i kongens værelse, hvor kun en ung officer sad sørgmodigt med hånd under kind; alle de andre var optaget af at yde den nye konge deres hyldest. Og på et vink af dronningen, fjernede han sig.

"Se," sagde Marie Sophie, "dér ligger han, som vi begge har elsket."

Og hulkende knælede de to kvinder ned i bøn, side om side, ved kongens seng.

Lidt efter rejste dronningen sig. Hun klippede en lok af kongens sølvhvide, silkebløde hår og trykkede den ned mellem fru Dannemands foldede hænder.

Så fjernede hun sig stille.

51. I enkestand

Fru Dannemand blev bragt i en meget pinlig situation ved Frederik den Sjettes pludselige død. Det selskabelige hus, hun i så mange år havde ført, det store folkehold og børnenes kostbare opdragelse havde udtømt alle hendes pengemidler. Hver gang hun talte derom med kongen, slog han det hen; hun kunne være rolig, sagde han, der skulle nok blive sørget sådan for hende, at hun kunne være tilfreds. Og en dag kort før sin død havde han glædestrålende fortalt hende, at nu havde han købt en stor herregård på Fyn, Frederiksgave, hed den; den skulle Frederik Wilhelm drive, og af den ville hun få sit rigelige underhold. For døtrene havde kongen sørget ved at lade opføre en smuk, toetages gård ved siden af det Dannemand'ske palæ. Kongen havde vist hende gavebrevet på godset, men han havde taget det med sig igen.

"I skal først have det efter min død," havde kongen sagt. "Så længe jeg lever, evner jeg vel at sørge for jer selv. Og det ligger sikrest hos mig ... ved du, lille Bendte, at jeg har alle dine breve og papirer liggende i en trækasse under min seng? Dér lægger jeg også dette her, så du ved, hvor det er, om det skulle hænde ..."

Ak, fru Dannemand huskede så grant hvert et ord, hendes Frederik havde sagt under de sidste, korte samtaler i hans liv.

Nu var han død, og hun ventede uge efter uge forgæves på, at hoffet skulle give hende meddelelse om Frederik den Sjettes sidste vilje. Hendes rede penge var ved at slippe op; og da hun ikke godt syntes, hun selv kunne henvende sig til den nye konge, ventede hun tålmodigt, mens hun indskrænkede sig på

alle måder. Hun afskedigede de aller fleste af sine tjenestefolk; kun de tro mennesker, der havde været hos hende fra gammel tid, beholdt hun: naturligvis jomfru Hansen og Karen, som havde været Valdemar Dannemands amme, endvidere kokkepigen Maren og tjeneren Valdemar, som nylig var kommet i hendes brød; men han var så flink og beleven, og så bar han jo samme navn som hendes døde dreng, så hun nænnede ikke at jage ham bort. Men sådan kneb det for hende, at hun helt måtte ophæve sin husholdning og tage maden fra et spisekvarter ...

Det tog hun sig nu ikke videre nær; men det skar hende i hjertet, når der kom fattige, som hun ikke kunne hjælpe som før. En dag stod der en sølle kone i hendes stue, og grædende fortalte hun, at hun havde pantsat alt, hvad hun ejede og havde, og nu vidste hun da ikke sine levende råd.

"Å, herregud," sagde fru Dannemand. "Hvad skal jeg dog gøre? Jeg sidder såmænd selv her og har ikke en skilling ... men bi lidt, kanske disse her kan hjælpe Dem; lån de kun dem, til De er kommet på ret køl igen."

Så tog hun sine diamantringe af og gav staklen dem; og konen gik bort med en syndflod af velsignelser; hun bragte aldrig det lånte tilbage; men år derefter var hun blandt de mange, der stod og græd ved fru Dannemands grav ...

Og fru Dannemand ventede roligt videre; hun stolede sikkert på kongens kammertjener, Westergaard; hun vidste, hvor hengiven han havde været sin herre, og han skyldte jo hende alt, hvad han var. Han måtte jo vide besked med træskrinet under kongens seng og ville nok bringe hende det, når han fik stunder.

Og endelig kom så Westergaard, men han blev stående så underlig forlegen ved døren, at hun fattede mistanke; og hun sagde roligt:

"Kom de kun nærmere, Westergaard; vi to kan vel nok se hinanden stift i øjnene; jeg har da i hvert fald ikke noget at skamme mig over for Dem."

"Hm," sagde Westergaard, "jeg kommer fra Hans Majestæt ..."

"Westergaard!" sagde fru Dannemand og slog forarget hænderne sammen, "er De nu også gået i den nye konges brød? Og De vidste dog, at vor kære gamle herre ikke kunne døje ham ..."

"Jeg kommer fra Hans Majestæt," stammede Westergaard. "Deres Nåde må ikke tage mig det ilde op, men man skal jo dog leve ... Hans Majestæt lader spørge, om Deres Nåde er i besiddelse af lovligt skøde på huset her."

"Jamen skrinet, Westergaard, skrinet, det træskrin, der stod under sengen! De ved jo godt, at det havde kongen bestemt for mig."

"Ja, skrinet," sagde Westergaard, "jeg fik befaling til ... jeg bragte det til Hans Majestæt straks efter Hans Majestæts død, sådan som det var min pligt."

"Nå," sagde fru Dannemand og rejste sig. "Så forstår jeg det hele. Jeg vil ønske, at Hans Majestæt vil få megen fornøjelse af "Frederiksgave". Men huset her, lille Westergaard, det kommer han til at lade mig beholde. Her har De skødet, og så kan De tage det med og vise det til Hans Majestæt. Men De er nok så god at huske at give mig det tilbage."

"Deres Nåde," sagde Westergaard. "Hans Majestæt har befalet mig at sige Dem, at der skal blive sikret Deres Nåde en rundelig

pension."

Så gik han. Og fru Dannemand vandrede atter gennem de tomme stuer, hvor hendes gode konge aldrig mere skulle le og brumme og fare op. Hun tænkte ikke stort på det gods, hun havde mistet; men hun var dybt bedrøvet over, at Westergaard kunne være så troløs og utaknemmelig.

"Frederiksgave" hørte hun aldrig mere noget til; gavebrevet forsvandt sporløst i Christian den Ottendes gemmer. Men en pension fik hun da, selv om den var kneben nok; og så begyndte hun igen at føre hus; hun behøvede jo ikke så meget nu, da hun var ene.

Og så gled livet på Toldbodvejen lidt efter lidt ind i sit gamle spor. Børnene mærkede jo ikke forandring så meget. Frederik den Sjette havde jo ikke sådan været husfaderen, om hvem hele huset drejede sig, og af hvis færden og virken hver time på dagen bar præg. Med årene var han mere og mere blevet som en god, gammel ven, en kær gæst … en rar og en smule vanskelig onkel, hvis gunst og nåde kunne medføre adskillige behageligheder, men i hvis fravær man alligevel åndede friest …

Ikke engang fru Dannemand fik tid at gemme på sin sorg eller lukke sig inde i mindet. Livet gik videre om hende, børnene stod i deres fejreste ungdom og krævede deres ret … Caroline Augusta og Schack de Brockdorff var blevet gift, og den 29. februar 1840 … netop på skuddagen … præsenterede Louise Zachariæ hende det første barnebarn, en lille pige. Og den 28. april 1840 ægtede Frederik Wilhelm Dannemand den tyveårige Franciska von Scholten.

Kort før kongens død var han blevet ophøjet i lensgrevestanden; han var nu ritmester ved husarerne, og 1842

købte han Aastrup herregård i Såby sogn ved Tølløse. Dér opholdt han sig en tid om sommeren; men han havde hverken interesse for gårdens drift eller forstand derpå, så den største del af året boede han i sin lejlighed i Bredgade.

Fru Dannemand blev boende på første sal og lod værelserne i stuen stå ledige til festlige lejligheder. Inde ved siden af boede Schack de Brockdorffs i stuen og Zachariæs ovenpå; og fru Dannemand fik lavet sig en indgang gennem portnerboligen til Brockdorffs lejlighed, så hun uden at forlade huset kunne tage sig et lille rend ind til døtrene og kigge svigersønnerne på fingrene, om de nu også behandlede pigebørnene godt …

Og snart ramtes slægten af nye sorger, som knyttede dens medlemmer endnu stærkere sammen. I februar 1844, med knap tre ugers mellemrum, døde først den unge grevinde Franciska, og så – den 29. februar, just på den fireårige datters første fødselsdag – Caroline Augusta. Så flyttede fru Dannemand ind til Brockdorffs for selv at lede de moderløse børnebørns opdragelse; og Frederik Dannemand flyttede ind i hendes gamle lejlighed. Allerede året efter giftede han sig med komtesse Louise Christiane Schulin til Frederiksdal.

Men også disse sår lægede jo tiden; fru Dannemand tog sig så omhyggeligt af sit hus og sine børnebørn, ofrede så meget af sin tid og sine kræfter på andre, at hendes egne byrder blev forholdsvis lette at bære.

Fra den gamle konges tid bevarede hun den vane at sove med handsker på om natten; hun havde ikke glemt, hvor godt han havde syntes om hendes hænder, og hun havde en følelse, som kunne han endnu se hende derfra, hvor han var; hun ville, at han skulle være fornøjet med, som hun så ud. Når hun så om

morgenen havde klædt sig på og vasket sig, trak hun handskerne på igen, fik nøgleknippet fat og gik så ud i køkkenet, der lå i en lille fløj ud til gården; næppe var der vel et køkken i København, hvor alting var så rent og på sin plads. Blankpudset skinnede kobber og tin fra væggene, og på gulvet stod et langt, skinnende hvidskuret bord; dér spiste folkene, og i skuffen lå tolv sølvspiseskeer på rad; for hun ville ikke, at hendes tro tjenere skulle spise med tin. Og når hun så havde sørget for, at maden blev rigelig og god, og hun atter trådte ind i stuen, hvor børnene flokkedes jublende om hende, så var der heller ingen voksne til stede, uden at de uvilkårligt måtte smile og føle et inderligt behag. For det havde hun fået ved sig gennem årene, at så snart hun trådte gennem døren blev der fred og hygge i stuen; og havde der været misstemning og onde ord, så dunstede det bort som dug for solen, så snart hun kom.

Og det var intet under, at børnene forgudede hende; for hun ville altid, at de skulle have det bedste, og var hendes eget sind end aldrig så tungt, børnene skræmmede hun aldrig fra sig ved mørke miner. Hun huskede så vel, hvor glad kongen havde været for de små, og hvordan hans blik, selv midt i hans barskhed, blev mildt, så snart det strejfede et barn. Og der var mange små rundt omkring, for hvem hun i al stilhed sørgede som en moder.

Undertiden boede hun om sommeren ude på Skovgård i Ordrup; og en dag mødte hun dér Karen Amme, som havde giftet sig og nu boede i et hus bag Ordrup Mose. Karen kom gående med en dreng ved hver hånd, og fru Dannemand sagde:

"Nej, men Karen, er det dine begge to, så må du da have fået tvillinger."

"Nej, det er da ikke slet så galt," lo Karen. "Den ene her er en sølle fyr, som hverken har far eller mor, og nogen skal jo sørge for ham, selv om vi tre munde var nok til vores brød."

Fra den dag af sørgede fru Dannemand for drengen; hun lod ham oplære vel, og han blev en brav mand. Frederiksen hed han, og de sidste år af hendes liv var han hendes portner på Toldbodvej.

Det var jo ikke altid, fru Dannemand havde så megen glæde af dem, hun tog sig af, og kostbart blev hendes gode hjerte i længden. Også i familien måtte hun spæde til; Brockdorffs var velstående nok, men for Zachariæs kneb det tit, og fru Dannemand tålte ikke, at hendes børn manglede noget.

Hun fik den store have ud til Amaliegade solgt, og det hjalp jo en del. Men galt var det vel nok gået med hendes pengesager til sidst, om hun ikke fremdeles havde haft en god støtte i Wolff. Han var blevet en velstående mand nu, Frederik den Sjette havde gjort ham til justitsråd, og han glemte aldrig, hvor godt fru Dannemand havde hjulpet ham frem i den første tid.

Ude på Vodroffsgaard boede han med sin hustru, jomfru Zinn, og en myndig og bestemt herre var han blevet. Men når han så på hende, kom der endnu stadig et eget blødt udtryk i hans blik; og fru Dannemand blev altid bevæget, når de var sammen. Han var et levende minde om hendes forvildelsens og fornedrelsens tid, og et smukt minde. For havde han ikke dengang været den eneste, der troede på hende og så, hvilken fin og god kvinde hun ville blive, når først ulykken fik forædlet hendes sind?

52. Afslutning

Så mild og stille fru Dannemand gik omkring, og så smittende en fred, der end var udbredt over hendes væsen, gik der dog endnu storme under den rolige overflade. Når hun hver søndag sad i sin stol i Garnisons Kirke bag de sammentrukne gardiner, da var det ikke en tom skik, hun fulgte, en pligt, hun udførte. Hun sad der for at fange ro for sit skælvende hjerte, for at samle ny kraft i sit sind til ugens kamp.

Hun forvandt aldrig angeren over sin ungdoms fejltrin, hun tilgav aldrig sig selv, at hun havde forspildt års lykke for Frederik den Sjette og måske bidraget sit til at forkorte hans dage.

Ved mangfoldige små lejligheder kom det frem. En dag ved frokosten spurgte den lille Louise Brockdorff:

"Bedste, hvad var din mand?"

"Han var konge, mit lam."

"Jamen bedste, så må du jo være dronning."

Så lo fru Dannemand ganske vist og sagde:

"Nej, mit lam; men det kan jeg ikke forklare dig, før du bliver stor."

Men en brod blev alligevel siddende i hendes sind. Ikke fordi hun et øjeblik skammede sig over sit forhold til kongen; men fordi hun nu, da barnets uskyldige mund mindede hende om det tvivlsomme i hendes stilling, bittert erindredes om, at ikke engang i dette halve forhold havde hun kunnet være hel ...

En anden dag stod hun sammen med jomfru Hansen ved vinduet og så en nyboderskone gå forbi. Og da sukkede hun dybt og sagde:

"Ak ja, sådan en ved ikke, hvor godt hun har det."

Og jomfru Hansen forstod, at i det suk lå både hendes anger over, at hun ikke var blevet sin ven tro … medfølelse med hendes stakkels, forfængelige moder … og sorg over, at hun ikke havde kunnet opnå den lykke at blive sin vens ægteviede hustru.

Fru Dannemand kunne ikke glemme, og hun *ville* ikke glemme. Det var måske det, der bevarede hendes sind så mildt og ungt højt op i årene, at hun stadig levede med fortidens godt og ondt i sin tanke; ellers havde hun næppe undgået at blive hovmodig og selvretfærdig; thi de, som ikke kendte hendes skæbne, tænkte, at hun måtte have levet renere og mere forsagende end de fleste; og de, der stod hende nær, beundrede hende, fordi hun havde rejst sig så tappert og kækt kæmpet sig frem til det, hun var nu.

Med stor deltagelse fulgte fru Dannemand deres skæbne, som havde grebet ind i hendes liv. Frederik Wilhelm kom af og til hos prinsesse Caroline, og han fortalte hende, hvor ensomt dronningen levede nu, om vinteren på Amalienborg, om sommeren på Frederiksberg. Hun blev aldrig helt dansk, og for tidens frihedsbevægelser stod hun ganske uforstående; begivenhederne i –48 gjorde hende ondt, fordi de bragte landet ud i en borgerkrig, men deres nationale rækkevidde fattede hun slet ikke, og det isolerede hende …

Major von Cruse var død, Grethe Lystrup var død, Bülow var først faldet i unåde og siden faret heden, gehejmeråd von Urne var død samme år som Morten Rafsted, Frederikke Urne var død sindssyg i det slesvigske.

Med størst spænding fulgte hun naturligvis grev Vargas de Bedemars liv, så vanskeligt det end var, for han var som oftest

på lange rejser. På Færøerne havde han været, i Skotland og Rusland, på Madeira og Azorerne. Undertiden havde han trukket sig tilbage med sine studier i fuldkommen landlig ensomhed, undertiden glimrede han ved hoffet med sin ånd. I flere år undersøgte han Portugal på kryds og tværs, og nu sad han i København som chef for det naturhistoriske museum, stærkt beundret af de fornemme, men en smule ringeagtet af sine videnskabelige kolleger, der ikke kunne tilgive ham hans adelskab og helst ville have ham stemplet som dilettant.

Sønnens spor havde fru Dannemand en tid tabt; hun vidste, at han havde fået en udmærket opdragelse, men ingen vidste, hvad der siden var blevet af ham.

Hvert år på drengens fødselsdag lejede hun en vogn og kørte ned til Sorø. Hun kaldte det sin "mindedag." Dér gik hun så dagen igennem rundt ad de kendte stier, og til sidst lod hun sig ro over til Bøgholm, hvis smukke anlæg mere og mere forfaldt. Trappen i den store eg var der ikke mere; men hun satte sig ved træets fod og så ud over søen; det var hende tungt at tænke på, at hun aldrig mere skulle få denne søn at se, og at hun ikke engang vidste, hvor han færdedes i verden. Men her i Sorø, hvor hun havde båret ham under sit hjerte, syntes hun dog, hun var ham nærmere end noget andet sted.

Den 15. marts 1847 døde grev de Vargas; og et par uger efter kom justitsråd Wolff op til fru Dannemand.

"Nu har jeg fundet Deres søn," sagde han. "Grev Vargas havde givet ham sit navn og sendt ham til Rusland; han skal være embedsmand derovre og gøre en udmærket karriere."

"Nej, men Gud ske lov da," sagde fru Dannemand bevæget, "så behøver jeg da ikke at gøre mig nogen bekymring for ham.

Men det er dog alligevel så underligt at have ham så forskrækkelig langt borte ... nu, da faderen er død, kunne jeg jo ellers godt være gået til ham, og jeg ville så gerne have ham at se."

I året 1859 døde Schack de Brockdorff, der både var blevet kammerherre og Livgardens chef. Det var det sidste dødsfald, fru Dannemand kom til at opleve blandt sine nærmeste, og hun tålte heller ikke ret vel flere stød. Hun fordybede sig mere og mere i sine minder; somme tider, når hun var ene, sad hun og småsnakkede med de kære, der var gået bort; hun tog sine handsker af og så på sine hænder.

"De en såmænd meget pæne endnu," sagde hun ved sig selv. "Det ville rigtig fornøje Frederik, om han kunne se dem."

Ellers var der jo fred om hende i de sidste år. De døde havde det godt, og de levende gav ingen grund til bekymring.

Men enden nærmede sig. En dag om efteråret i 1862 kom jomfru Hansen ganske alteret ind i hendes værelse ... det samme, der før havde været Caroline Augustas kabinet ... og sagde:

"Kære, lille frue, tænk, her er bud herude nu, at justitsråden er død."

Og dette dødsfald gjorde et frygteligt indtryk på fru Dannemand. Wolff havde jo ikke alene været hende en god ven og trofast støtte; men han var nu inde i alle hendes livs hemmeligheder, med ham havde hun kunnet forhandle selv om de ting, der berørte hende pinligst ... skulle hun nu på sine gamle dage have en anden til at stikke sin næse i alt det?

Hun var ganske ophidset ved tanken og blev mere og mere urolig efterhånden som dagen nærmede sig, da hendes nye

kurator, prokurator Engberg på Nørregade, skulle indfinde sig.

Lillejuleaften, den 23. december, havde han meldt sin ankomst for at de nødvendige aftaler kunne træffes, og dagen før var fru Dannemand i stort sindsoprør. Hun tænkte især på alle de poster i hendes regnskaber, der vedrørte hendes ophold i Sorø og hendes og malteserridderens søn. Om aftenen var hun så dårlig, at hendes huslæge, dr. Schybler, blev hentet. Så snart han havde undersøgt hende, sendte han bud efter Louise Zachariæ og sagde:

"Det er hjertet, det er galt med ... måske lever Deres moder ikke natten over. Kan De ikke under et eller andet påskud sove i hendes værelse i nat? Men lad hende endelig ikke mærke, at der er noget alvorligt på færde."

Fru Zachariæ flyttede så ned i moderens værelse. Ud på morgenen vågnede hun og ville se, hvordan moderen sov. Da var fru Dannemand død ... en hjertelammelse havde gjort ende på hendes liv.

Fru Dannemand blev begravet fra hjemmet på Toldbodvej. Pastor Blædel talte over hendes kiste, og kammersanger Chr. Hansen sang.

Selve jordfæstelsen fandt sted med militær honnør på Garnisons Kirkegård ... i det gravsted, hvor allerede Valdemar, Caroline Augusta og Schack de Brockdorff lå, og hvor snart også Louise og Zachariæ skulle finde hvile.

En afdeling husarer gjorde honnør ved graven under grev Frederik Wilhelm Dannemands kommando.

"Berlingske Tidende" skrev følgende smukke mindeord om Frederik den Sjettes døde elskerinde:

"I går hensov den gamle fru F. Dannemand. Vor historie opviser få kvinder, der har forenet så mange af åndens og hjertets elskelige egenskaber, at de har været i stand til at erhverve og bevare folkets agtelse og kærlighed i en stilling så nær ved tronen, at denne snarere kastede sin skygge end sin glans over dem – hun var en af de få. Den indflydelse, som hun, i besiddelse af en absolut monarks hele gunst, i så rigt mål kunne have tilegnet sig, men som hun aldrig misbrugte, har ingen haft ret til at misunde hende, men en utalt mængde vil med taknemmelighed mindes den anvendelse, hun har gjort af samme."

Om "Fru Dannemand"

Forfatter: Theodor Ewald (1874-1923).
Org.udgave: Theodor Ewald: *Fru Dannemand*. Historisk Roman fra Frederik den Sjettes tid. Chr. Flors Boghandel, København 1911. Denne udgave er baseret på førsteudgaven.
Redigeret af: Kim N. Jensen.

ISBN 978-87-7628-161-8
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-413-9 (Ølstykke 2015).

www.ebib1800.dk

